Erik Sjöberg

Samlade skrifter av Erik Sjöberg (Vitalis). Andra delen

Svenska Vitterhetssamfundet, Stockholm 1932. Albert Bonniers förlag. Utgiven av Algot Werin.

Information om upphovsrätt för detta verk, samt upplysningar om ur vilket bibliotek eller ur vilken samling det avfotograferade exemplaret är hämtat, finns hos Litteraturbanken:
https://lb.se/författare/SjöbergE/titlar/SamladeSkrifter2/faksimil?om-boken

Hämtad från Litteraturbanken.se:
https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb114790-faksimil

SVENSKA FÖRFATTARE

UTGIVNA AV

SVENSKA VITTERHETSSAMFUNDET

XII

SAMLADE SKRIFTER

AV

ERIK SJÖBERG

(VITALIS)

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

SAMLADE SKRIFTER

AV

ERIK SJÖBERG

(VITALIS)

UTGIVNA AV

ALGOT WERIN

ANDRA DELEN

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1932

INNEHÅLL.

DIKTER.

NYARE DIKTER. (1825.)

1. Julkalaset 3
2. Natursonen 10
3. Konung Pharao 12
4. Anderöster 16
5. Konung David och Bathseba 20
6. Till ett skönt barn 22
7. I en väns stambok 23
8. Epigrammer till Laura 23
9. Den högre kärleken 24
10. Aftonpsalm 26
11. Den bästa Vännen 27
12. Invigning 28
13. Den frommes lif 30
14. Jerichos eröfring 31
15. Perin och Paradiset 38

STRÖDDA DIKTER. (1821—1828.)

1. Fantasterne på Sångens Ö 59
2. I en Minnesbok 60
3. Amatoria quædam Meleagri poemata svetice reddita 61
4. Epigrammer 63
5. Svenska Akademien 67

POLEMISKA SKRIFTER. (1821—1825.)

1. Recension 81
2. Utdrag af en Recension i Svensk Litteratur-Tidning 90
3. Prospectus 98
4. En Vapendans med Phosphoristerne 102
5. [Insändare i Argus den 5 mars 1825] 110

BREV.

1. Till C. A. Nicander den 22 [juli 1814] 115
2. Till Nicander [slutet av augusti 1814] 116
3. Till Nicander [september 1814] 117
4. Till C. O. Vougt den 20 januari 1815 119
5. Till Nicander den 3 februari 1815 121
6. Till Nicander den 10 februari [1815] 123
7. Till Vougt den 17 februari [1815] 124
8. Till Nicander den 5 augusti 1815 126
9. Till Nicander den 9 september [1815] 129
10. Till Vougt den 9 september 1815 130
11. Till Nicander [oktober 1815] 133
12. Till C. O. Berglund [hösten 1815] 135
13. Till Vougt [hösten 1815] 136
14. Till Nicander Trettondedagen 1816 138
15. Till Nicander den 25 februari [1816] 139
16. Till Nicander [den 1 mars 1816] 140
17. Till Vougt [april 1816] 141
18. Till Nicander [våren 1816] 143
19. Till Vougt [våren 1816] 145
20. Till Nicander den 25 maj 1816 146
21. Till Nicander [hösten 1816] 147
22. Till Nicander den 6 november [1816] 148
23. Till Nicander tjugonde [dag Knut 1817?] 151
24. Till Nicander den 19 januari [1817?] 151
25. Till Nicander [våren 1817] 153
26. Till Nicander [sommaren 1817] 155
27. Till Nicander [juni 1817] 156
28. Till Berglund [juni 1817] 158
29. Till Nicander den 15 oktober 1817 159
30. Till Nicander den 18 oktober [1817] 161
31. Till Nicander den 14 januari [1818] 163
32. Till Adolf Lundgren den 8 december 1818 165
33. Till Berglund [1819] 166
34. Till Berglund den 29 november 1819 168
35. Till Nicander den 8 februari 1820 169
36. Till Nicander den 10 mars [1820] 171
37. Till Nicander den 25 augusti 1820 172
38. Till Nicander den 16 januari 1821 176
39. Till Nicander De 40 martyrers namnsdag [den 9 februari] 1821 177
40. Till Nicander den 15 maj 1821 180
41. Till Nicander den 30 juli 1821 181
42. Till C. A. Forselius den 19 november 1821 183

43. Till Emanuel Bruzelius den 22 november 1821 184
44. Till Forselius den 9 juni 1823 185
45. Till Forselius den 13 mars 1824 186
46. Till Forselius den 20 mars [1824]..... 188
47. Till Forselius [den 27 mars 1824]..... 189
48. Till Forselius den 3 april [1824] 191
49. Till Ulrica Sjöberg den 25 juni 1824 192
50. Till Forselius [juli 1824]..... 193
51. Till Ulrica Sjöberg den 6 augusti 1824 194
52. Till Forselius den 20 augusti 1824 196
53. Till Forselius den 27 december 1824 197
54. Till Carl Fredrik Dahlgren den 1 april 1825..... 199
55. Till Ulrica Sjöberg den 19 juli 1825 201
56. Till Gustaf Lundahl den 9 september 1825..... 203
57. Till Forselius den 22 september 1825 204
58. Till Dahlgren den 4 april [1826] 206
59. Till Forselius den 3 augusti 1826..... 207
60. Till Forselius den 20 september 1826 209
61. Till Forselius den 22 september 1826 210
62. Till Forselius den 5 februari 1827 211
63. Till Forselius den 22 maj 1827..... 211
64. Till Berglund [odaterat] 213
65. Öfversättning af Virg. Eneid Bok 1. v. 184 etc. Recension 214
66. Amalia efter (af) Schiller. [Recension] 217

BILAGA. ERIK SJÖBERGS BOUPPTECKNING 219

TILLÄGG.

1. Epigrammer 231
2. Uti den krans, hvarmed dig Kärlek kröner..... 232
3. Till Hugo Hamilton [julen 1823] 233
4. Till Hamilton den 12 januari 1824 236
5. Phosphoristerna i Olympen..... 238

KOMMENTAR.

Kommentar till första delen 245
Kommentar till andra delen 373
Rättelser och tillägg till kommentar till första delen..... 456
Viktigare förkortningar 458
Efterskrift 459

NYARE DIKTER

(1825)

I.

JULKALASET.

Herr Hector af Cyniska Skolan oss glädde
Med tjutande välkomst, förutan all list.
Ja, sjelfva Herr Prosten till möte oss trädde,
Med Sammetskalott, i sin förstuguqvist.
Der stod han och buga, må läsaren veta,
Och *ödmjuka tjenare* fingo vi heta.

Vi kröpo ur skinnet; men när vi befria
Oss hunnit ur pelsarnes hämmande band,
Som grisar sig tränga kring modren att dia,
Så vi kring värdinnan att kyssa på hand.
Men Prosten läst Josua; der fick han höra
Hur Israels barn man till Canaan skall föra.

I spetsen högtidligt Gudsmannen sig rörde
Med pustande mun, uppå stackiga ben.
Han oss till ett bord uti hörnet förförde,
Der flaskan hon blänkte, den stumma Siren.
Hon började gråta för Presten, men tyste
Vi tårarne borrt från förförerskan kysste.

Att Damerna ej något våld måtte röna
Nu högtidens hjeltar med trånande blick
Den ene sin fula, den andre sin sköna
Till matsalen förde på Riddareskick,
Der bordet står rikt uppå mat, käre Bröder,
Fast tiggarelikt det på träben sig stöder!

Som djuren till arken, den Noach beredde,
De månde nu parvis till matsalen gå.
Just ridderligt ej jag dervid mig betedde:
Jag ensam gick efter och motade på.
Omsider oskadde till matsaln vi lände,
Och ingenting märkligt på resan oss hände.

Vi Herrar oss bugade, Damerna nego
Och enligt Värdinnans förnuftiga ord
De Fogdar och Länsmän till högrummen stego;
Jag också fick äta vid Herrskapets bord.
I anletes svett, som den Svenska Soldaten
I Götha kanalen, vi gräfde i faten.

Snart månde Herr Prosten sig låta förnimma
Och vred sin kalott något litet på sned.
Go Herrar, man sagt mig att fisken vill simma,
Och ej må vi hindra hans lofliga sed!
Då fyllde man glasen och gästerne glade
Fromt lade på sinnet, hvad Presten dem sade.

Hvem räknar de alla uppbyggliga orden,
Som foro i vädret, än hit och än dit?

Ej skapt af vår Herre till talare vorden
Jag gjorde dess bättre med maten min flit,
Och såg så fundersam i tallriken neder,
Som när ett problem ur Euclides jag reder.

Men bäst som jag slutat, J männer och bröder,
Och midt öfver bordet min tjusblick sig smög,
Och ögat, som svalan från Norden till Söder,
Helt lifligt från Tant till Förtjuserska flög,
Magistern skär grisen, det lät öfver bordet,
Och aldrig jag glömmer det gräsliga ordet.

Han låg uppå knä, (ack mitt hjerta, det rördes!)
Lik älskaren uti Poëternes land.
Jag gråtögd grep knifven och af mig han fördes,
Som tveäggadt svärd i en Skräddares hand.
Sen satt jag vid hörnet och njöt af min ära
Och gladde mig åt att jag slutat att skära.

Som Bonaparte bland sina vänner och fränder
Fördelte Europa, jag delat min gris.
Som konstverk mottogos utaf mina händer
Stekstycken ej skurna på menniskovis.
Fyrkantiga några, åttkantiga andra
Att granskas och ätas de kring mände vandra.

Omsider vi upp ifrån stolarne stego,
Och knäppte ihop våra händer, så små.
Vi Herrar oss bugade, Damerna nego;

Sen månde vi alla ur matsalen gå.
Så dyster liksom jag begrafvit min maka,
Jag följde den makliga likfärd tillbaka.

Nu sömnen mig lät sina lockelser röna,
Dock höll jag mig rask för anständighets skull.
Vi drucko vårt kaffe, och, mellan de sköna,
Länsmännerne mådde som perlor i gull.
Omsider vi fikne till spelbord oss vände
Då strålade kronan på dagens elände.

O, hören J männer, hvad jag eder säger,
Emedan jag sjelf det skenbarligen sett!
Två hufven hvar Konung i kortverlden äger,
Då jordens Regenter bestå sig knappt ett.
Här lyster mig deras historia förklara:
Hon tör nog så märklig, som gästernes vara.

Först må Alexander erhålla sin visa!
Hon skall på min heder dock icke bli lång.
Hvad lönar det mödan de döde att prisa,
Ty icke de kunna betala vår sång?
Han bodde i slott efter Fädrens exempel,
Men när han blef rik, lät han bygga sig tempel.

Kung David var också en Konung i tiden,
Och lefde han ännu, han vore ej ung.
Med stenar i skräppan han gick ut i striden

Och stenade Goliath, men sen blef han Kung,
När Samuel olja i halsgropen hällde,
Och fast han var liten han kom till stort välde.

Och Cæsar är Chef öfver Ruternas stammar,
Han aldrig blef Kung, men han ville det bli.
Cleopatra han i Egypten anammar:
Den Damen var icke för spökrädsla fri,
Och aldrig hon tordes bli ensam om natten,
Men Cæsar, han låg såsom draken på skatten.

Den 13 Mars, trotts en dröm af sin sköna,
Till Rådstufvan gick han att guldkrona få.
Brutalt skrek Herr Brutus: jo, vi ska dig kröna,
Och dolkarne höjdes. I närmaste vrå
Stalp kronpretendenten mot väggen tillbaka,
Och naggad han blef, som en knäckebrödskaka.

Det är ock min pligt att Kung Carl ej förglömma;
Jag gör det ej heller, när allt kommer kring.
Vi högligen vilja den Kungen berömma:
Han var litet tokig; det gör ingenting,
Ty skulle vi Skalder de visa blott välja,
Vi finge i sanning ej stort att förtälja.

Frun gjort honom tokig. Det bör man besinna
Och aldrig i verlden sig taga en Fru.
De kloke då kortspelet månde uppfinna

Och att honom göra mer tokig ännu,
Hvar dag och hvar natt, som vår Herre tilldelte,
Stortoker med tokiga Kungen de spelte.

Nu *Vishetens bok* uti handen vi togo,
Med brokiga bladen, en hvar i sin stad,
Och mynt utur dem mina motparter drogo,
Som bien dra honing ur blommornas blad.
Jag passade tappert, men lyckan mig felte,
Och halfva min årslön på qvälln jag förspelte.

Då talade Prosten till råga på qvalen
Och vred sin kalott något litet på sned:
Min gunstige Herre, ren öppnad är balen
Och Damerna otåligt vänta Herrn ned.
Och neder mig dref den förskräckliga presten,
Liksom man ett offerdjur motar till festen.

Och ödmjukt jag nederst vid dörren mig ställde
Der Linus och Orpheus stampade takt.
Som syrsor de begge fiolerna gnällde,
Men Länsmännen gripne af tonernas makt,
De struttade kring i den granna salongen,
Likt rimmen i denna gudomliga sången.

Lik trollet i Ljungby en hedersam qvinna,
Till mig, som stod dörrvakt nu närmade sig.
Hon talade till mig — det var vår värdinna —

»O ungersvän kom och tråd dansen med mig.»
Jag stretade mot, Amazonen dock rådde,
Och dansen med gråtande ögon jag trådde.

Men när min kometbana ändat jag hade
Ur högsätet steg i högvördig gestalt
Vår öfverste Prest och qvickt skämtande sade:
Go Herrar, jag rädes vårt brännvin blir kallt.
Då fyllde man glasen och gästerna glade
Fromt lade på hjertat, hvad Presten dem sade.

Vår Herre sjelf kunde vår bordsbön ej höra,
Förty den var utan båd tankar och ord.
Men sedan vi ätit, som gäster det böra,
Så drucko vi skålar vid Herrskapets bord.
Sen Länsmän och Fogdar vi ärona gifvit,
Dracks äfven min skål, sedan druckne vi blifvit.

Vi kysste Värdinnan på hand, kära vänner!
Och hem till vårt land så vi drogo igen.
Så gjorde ock fordom de tre visa männer
Och alla vi äro ej tokige än.
Dock medges, att visheten längre kan drifvas,
Om ej man far bort, der man icke kan trifvas.

2.

NATURSONEN.

Oändligen stort mitt rike är
Och mäktig min herrskarestaf.
Med stjernor prydd är den krona jag bär
Och min moder i födseln mig gaf.

Som Solen man ser öfver molnen stå
På etherns förklarade fält
Så högt öfver tidens dårar också
Min moder Naturen mig ställt.

Bland dvergaätten jag står så allen
Med kraft och med mandom full,
Som bland ättehögar med död mans ben
En skyhög klippa med gull.

Ty mig naturen tog på sin arm,
Sin jernmjölk hon gaf mig att di.
Hon ammade mig vid sin egen barm,
Att jag en man skulle bli.

När de andre, som asplöf darrande stå,
Står jag, så fast, som en ek.
Jag bjuder mitt bröst mot hvad komma må,
Som en klippa mot böljornas lek.

En man jag var i min ålders vår,
Och joller jag aldrig förstod,
Och förvandlar tiden än hy och hår,
Han förvandlar ej lynne och mod.

En vekling ordar om nödens band;
Jag kläder och föda har,
Och högre vinst af krona och land
Den största Monark ej drar.

Säg mig det palats, som skönare är
Än det höga, stolta gemak,
Som blommor och gräs till golfmatta bär
Och den blåa himlen till tak.

Der kring mig träden, som tjenare stå
Och svalka och vällukt strö,
Och foglarnes toner i luften blå
Omkring mig af vällust dö.

Hur ljuft att störta kring dal och kring höjd
Den mäktiga stormen lik,
Och slumra derpå, mot gräset böjd,
Som en vilde vid bäckens musik.

Natur, ack lyft den slöja du bär
Och mildt mot din sångare le!
Min vällust är att vara dig när
Och ditt sköna anlete se.

3.

KONUNG PHARAO.

Kung Pharao satt på en stol utaf trä:
Så hett skiner Solen på Nilvågen ner!
För honom kröp Israels barn på knä,
Och tygade till sig med murbruk och ler.

Kung Pharao var ingen vän af de små:
Så hett skiner Solen på Pharaos skägg!
Lät Israels barn uti arbete gå
Långt opp uti luften och tälja på vägg.

Från början var herdelif barnenas kall:
Så hett skiner Solen på Nilvågen ned.
Den ej hade får, med sig sjelf gick vall:
Kung Pharao lät dem ej lulla i fred.

Som myror de släpade stybbe och strå,
Så hett skiner Solen på Nilvågen ned!
Och hvad som kan hända var värre ändå,
De hade ej brännvin att stärka sig med.

Herr Moses drog svarta byxor uppå.
Så hett skiner Solen på Nilflodens slamm.
Lik mig, då jag till en Professor skall gå
Han borstade af dem det svåraste damm.

Med Kungen var Moses ej särdeles känd,
Så hett skiner Solen, min sång till behag!
Och fast af vår Herre, som talare sänd
Han kunde ej språka, men det kan jag.

Dock månde för Kungen han dristligen gå,
Så hett skiner Solen på Nilflodens bryn!
Han stammande bjöd honom släppa de små,
Och blandade Ruter för Pharaos syn.

Kung Pharao mellanåt nickade till.
Så hett skiner Solen på öknarnes ljung!
Fördömme Kung Pharao hvilken, som vill,
Men hufvet var pundigt och kronan var tung.

Kung Pharao ville ej lemna besked.
Så hett skiner Solen på land och på haf!
Herr Moses han blef både grym och vred,
Han hötte och slog med sin trollarestaf.

Herr Moses han sträckte sin staf öfver by,
Så hett skiner Solen på Pharaos skägg!
Och hagel så rundt utur himmelens sky
Slog Pharao midt i planeten som ägg.

Och åter stod Moses vid Nilflodens bryn,
Så hett skiner Solen på böljorna blå!
Med trollstafven höjde han paddor ur dyn,
Och paddorna gingo för thronen att stå.

Som hofmän de kröpo kring Pharaos thron,
Så hett skiner Solen på Pharaos land!
Och Pharao gaf dem af nämnda reson
På iskalla brösten små Riddareband.

När Moses förmärkte att detta ej halp,
Så hett skiner Solen! — han trollstafven tog,
Af pest i Egypten all fänaden stalp.
Den gången dock icke kung Pharao dog.

Herr Moses gaf Pharao hufvudbry,
Så hett skiner Solen på Pharaos thron!
Han lyfte sin trollstaf mot himmelens sky,
Och kronan blef full af små inhyseshjon.

Gör löss, sade Kungen, J trollkarlar små!
Så hett skiner Solen på Pharaos slott!
Herr Konung, de trollkarlar svarte derpå,
Ni är nog belåten med dem, som ni fått.

Herr Moses han skickade Mordengeln ut.
Så hett skiner Solen på Nilvågen ner!
Bestryken med blod eder förstuguknut,
Sad Moses till barnen, så rör han ej er.

När Mordengeln kom till en förstuguknut,
Så hett skiner Soln! — och han blodet fick se,
Han tänkte: här hafver jag varit förut
Och månde sig genast till grannen bege.

Mordengeln sin lia i handen nu tog,
Så hett skiner Solskenet ofvanifrån!
Allt förstfödt, som gräs, han i Mizraim slog
Och topphögg Kung Pharaos förstfödda son.

Men skulle jag sjunga hvad Pharao slet,
Så hett skiner Solen på Pharaos tjäll!
Så finge jag sitta i evighet
Och dertill jag hafver ej tid i qväll.

Herr Moses han lockade barnen ur stan,
Så hett skiner Solen på Pharaos skägg!
Som Mars understundom midt på da'n
Med gullstrålar lockar små barn utom vägg.

Herr Moses han gaf sig med barnen åt skog.
Så hett skiner Solen på böljorna blå!
Vid vägen låg värdshus, vid vägen låg krog;
De sprungo förbi, fast det kostade på.

När Kungen fick tidning om Israels flykt,
Så hett skiner Solen i barnenas fjät!
Han larmade, liksom han varit förryckt.
Sexhundrade vagnar han förspänna lät.

Hej! Pharaos fålar, i skyar af damm,
Så hett skiner Solen på böljorna blå!
Som ljungeldar flögo mot hafsstranden fram,
Ty Pharao tänkte att kyssa de små.

Herr Moses han svängde sin trollarestaf,
Så ömt skiner Månen på himmelens rand!
Då blef det en landsväg tvärtöfver det haf,
Och torrskodde larvade barnen i sand.

Med gnäggande spann for Kung Pharao ned,
God natt kära Måne! — i nyssnämnda haf,
Men landsvägen var ej till Kungsväg nog bred,
Och Pharao fann uti vattnet sin graf.

Kung Pharao omkom med hela sin tropp.
Hans trollkarlar stodo allt uppå ett skär.
De lätt kunnat trolla Kung Pharao opp,
Men icke de ville sig göra besvär.

4.

ANDERÖSTER.

Öfver blomsterdalar, öfver klippor,
Öfver stranden utaf silfverströmmen
Följde lilla Florens dystra Lärarn,
Liksom morgonrodnan följer natten.
Lärarn sorgsen, ty naturen gifvit
Honom kunskap i de dunkla språken,
Hvilka taltes, förrn en menskotunga
Yppat än med ord sin fröjd och smärta,
På en mossklädd sten sig satte neder.
Ned på jorden såg han, som en hjelte

Sårad sjelf och redan död till hälften,
Blickar efter striden på ett slagtfält,
Der hvar vän, han hade älskat, fallit.
Pilten satte sig vid Lärarns sida
Uppå blomsterbädden: skön som löjet
När det sätter sig på Hebes kinder.

Och naturens anderöster höjde
Sig i natten kring den glada engeln,
Som ej än förstod dem; än ett genljud
Af det rena språk han hört i himlen
Mäktade dem alla öfverrösta.

Klippan sade: snart ock du o gosse
Från din sköna litenhet skall växa.
Sättet lär af mig, hur menskan växer!
Rosor blomstrade omkring mitt hjerta,
Men de vissnade och mull de blefvo.
Denna mull sig lade kring mitt hjerta
Och förhärdades. Så hög jag växte,
Och nu lyfter jag mig högt från jorden
Jettelik, med molnen kring min panna.

Och den yra floden högljudt ropte:
Jag var ock, som du, uti min barndom.
Lugn i öknen stod jag såsom källa.
Trötta vandrarn gladdes, då han såg mig,
Liksom nu han glädes af din åsyn.
Och jag speglade den höga himlen,
Liksom du uti mitt lugna hjerta.

Nu har jag ej tid dertill; jag växte,
Kom i bäckars sällskap, som mig förde
Från mitt ursprung och den stilla friden,
Och jag gick i verlden ut att handla.
Ser du, när som mest jag sträfvar, skummet
Kring mig höja sig och straxt försvinna?
Det är min bedrift! ack svag, förgänglig,
Som ett menskoverk: jag ro ej finner
Förrn jag till mitt mål, till djupet hinner,
För att störta mig deri och dö.

Gråtande till gossen blomstren sade,
Der de stodo, vissnande på marken:

Liksom du vi voro i vår barndom.
Slutne inom knoppen skönt vi drömde
Om det ljus vi skulle snart få skåda.
Ingen storm oss rörde; vårens vindar
Ljuft som menskans hopp vi endast hörde
Susa smekande förbi vårt öra.
Solen mildt, som menskans första kärlek,
Vederqvickte oss och icke brände.
Dårade vi sågo upp mot ljuset,
Och nu bränner Solen, frosten mördar,
Biet kommer, njuter af vår skönhet,
Dricker honung ifrån våra läppar
Och flyr borrt, sen det till lön oss sårat.
Korrt är blommans lif, dock vi förgingos
Ack långt förr, om icke vi om natten
Vederqvicktes utaf våra tårar.

Lärarn tänkte på försvunna dagar,
Tänkte på sin egen blomsterålder
Och vid minnet af hvad han förlorat
Krossade en perla i sitt öga,
Tryckte pilten fast intill sitt hjerta,
Liksom rädd, att än en gång i honom
Sina barndoms drömmars fröjd förlora.
Och han lyfte gråtande mot himlen
Sina ögon i den stilla natten,
Men de höga, klara stjernor sade:

Hvarför blickar, ljusets son, du sorgsen
Ned till stoftet? Hvarför står ditt öra
För det lägre lifvets röster öppet?
Se du är som vi! Din höga bana
Ofvan molnen högt och ofvan Solen
Strålar leende i lugn och klarhet.
Se du är som vi! Du är ej tidens
Slaf, du är tvärtom, som vi hans herre,
Och från dig har han sitt enda upphof.
Derför lyssna blott till Gudarösten,
Som din Genius uti ditt hjerta
Utan ord till dig i välljud höjer!
Derför följ din andes lag och ljusets!
Sträfva uppåt mot ditt höga urhem!
Vandra lugn, som vi, din höga bana!
Vandra lugn! du är, som vi odödlig.

5.

KONUNG DAVID OCH BATHSEBA.

Bland purpurskyarne Månen lopp:
Mången stjerna på himlen vaknade opp,
Mången stjerna gömde sig samma stund
I sömnens moln uppå jordens rund.
Konung David satt på taket allen:
Hans harpa präktigt i månljuset sken.
När han på henne knäppte ibland,
Han störde nattron i hela sitt land.
Men när musiken ej mer ville gå
Han ropade: Selah! — hans munskänk het så.
Han sprang uppå taket, som en Zefir,
Och bar uti handen af guld från Ofir
En mycket rymlig och kostlig pokal
Med droppar mot Konungens hjerteqval.
Konung David pirrögd mot bägarn log,
Och Riksklenoden af Selah han tog.
Han kysste densamma båd länge och väl,
I spiritus lade han in sin själ,
Och det hon förtjenar, när allt kommer kring,
Så väl, som andra sällsamma ting.

Fru Bathseba lopp så munter och glad
Till lustgårdens dam att taga ett bad.
Dock lustgård mände då först han bli,
När den tjusande frun steg in deruti.
I purpurslöja lik Månen hon skred,
På grönskande tufvan hon satte sig ned,
Och liksom Solen ur morgonskyn

Ur kjorteln hon gick inför Konungens syn.
Som en törnros röd, som en törnros hvit,
Nu Bathseba stod i oskuldens habit.
Hon såg uppåt taket på Kungen och log;
Då spelte Kung David, som orre i skog.

Konung Davids tankar båd stora och små
De togo nu resekläder uppå.
Konung Davids tankar de stego till häst,
Och ilade bort dit dem syntes bäst.
Men lik en snögubbe vid Solens brand,
Stod Kungen sjelf på slottstakets rand.
Hans hjerta smälte allt mer och mer.
I skägget tillrade tårarne ner.
Bekajad med kärlekens brinnande qval,
Han tog uti handen sin gyllne pokal,
Och ropade ut med sväfvande mål:
Jag har äran att dricka Fru Bathsebas skål.
Derpå sin harpa i handen han tog
Och ljufliga toner ur henne drog,
Så ljufva som kyssar i månskenets stund,
Dem kärleken lockar från skönhetens mund.
Hvad sedan om natten tilldrog sig
Det stöter på prosa och angår ej mig,
Men det kan jag säga och säger försannt
Att icke Uria, Kung Davids Sergeant
Var nöjd med den bragd Konung David gjort,
Ehuru han hedrad sig finna bort.
Han stångades flinkt med de horn han fått,
Derför blef också Tragisk hans lott.
Ty Kungen om rättvisans skipande mån
Skref bref till Joab Zeruja son.

Slå ihjel Uria! — så stod deruti —
Jag kan ej tåla hans fysionomi. —
Och en dag, då Sergeanten var stadd i lek
Med Ammons barn och ej drömde om svek,
Från lifvets bekymmer befriad han blef,
I kraft af Konungens nådiga bref.

6.

TILL ETT SKÖNT BARN.

Venus kom en gång på ljusa dagen
Då på blommor leende du låg,
Trotts sin Gudom blef hon ljuft bedragen
Utaf synens skönhet, som hon såg.

Med en kyss hon i sin vagn dig höjde,
Troende att hennes son du var
Och Gudinnan först sitt misstag röjde,
Då hon fann att du ej vingar bar.

Hvem fördömmer då min Psyches villa
När hon trött, uppå sin öde stig,
Mot ditt sköna hjerta lutad stilla,
Vid sin Amors hjerta drömmer sig?

Ingen båge i din hand man finner
Intet koger du på skuldran bär,
Du har högre makt. Du hjertan vinner
Fast du utan list och vapen är.

7.

I EN VÄNS STAMBOK.

Er ställen opp min hjernas Invalider
Och skyllren i min broders granna bok,
Bevittnande för alla folk och tider
Min trogna vänskap intill Ragnarok!
Ty som han icke längre vill förhala,
Men fordrar skrifteligt betyg derpå,
Så lemnas det härmedelst af Upsala
December 1822.

8.

EPIGRAMMER TILL LAURA.

Finge din tjusande bild framför mina skrifter jag sätta,
Bättre, än hittills har skett, köpte Publiken dem visst.

När i de ljufva armarnes band den älskade slöt mig,
Evigheten sin ring skönt kring mitt väsende slöt.

Icke förundrar det mig, om stundom i spegeln du blickar,
Ägde ditt hufvud jag blott, evigt i spegeln jag såg.

Rodnar du än då jag kallar dig skön i dristiga sånger,
Föga det hjelper din sak, skönare blir du deraf.

Harmas dock ej på min jollrande sång, fast spegeln och källan
Om din skönhet för dig tala med skönare ord!

9.

DEN HÖGRE KÄRLEKEN.

Tungt mitt lif jag bar liksom en boja
Och hvar tanke i mitt hufvud uppsteg,
Var en Demon, som steg ned i hjertat
Och han drack derur det varma blodet,
Och min hand, som stödt på menskokärlek,
Genomstungen var, som af en rörstaf.
Dyster natt låg alltid på mitt hufvud,
Som en frostnatt ligger på en blomma.
Men utur det moln, som lik en svepning
Mina ungdoms-fröjders lik betäckte,
Bröt sitt sken en salig älskogsstjerna.
Det var samma stjerna, hvilken fordom
Lyst till Betlehem de visa männer
Och hon nedgår ej i tidens böljor
Evighetens klara morgonstjerna,
Leder än de visa tills hon stannar
Öfver rummet der oss Jesus bidar.

Och i mantel blå, som i en himmel,
Stod en himmelsk yngling för mitt öga,
Och en dufva satt uppå hans skuldra,
Och han bar en palmqvist uti handen.
Mörkt, liksom en natt, flöt hårens bölja
Öfver dagen af hans liljepanna.
Gudomskraften hade på hans anlet
Blygt och stilla gömt sig bakom skönhet
Liksom klippan under blomsterytan.

Och som dagg på blomman, på mitt hjerta
Föll hans helsningsord: Frid vare med dig!

Och på blomstren, som i spåren växte,
Der hans helga fot vid jorden rörde,
Böjde jag mitt knä för Fridens Förste
Och jag sade: Säg, o himlens Konung!
Hvad kan jordens son dig återgifva
För den skatt, som verldens stolta herrar
Ej för allt sitt guld sig kunna köpa?

Och hans stämma tycktes till mig hviska,
Som en vårvind spelar uti linden,
Arme broder, gif mig blott ditt hjerta!

Och jag gaf mitt hjerta. Ur hans händer
Mottog jag förskönadt det tillbaka.
Ur den blick, hvarmed han det begärde,
Tändes det åt honom till ett offer
Och ur glorian, som kring hans panna
Strålade, der törnekronan sutit,
Nedflöt ljus på mig och mina vägar.

Derför fröjda dig i Gud min ande
Och dig höj mot himlen, som en Ceder
Full med näktergalar i sin krona!

10.

AFTONPSALM.

Nu komma nattens stunder
Och hölja sjö och lunder
Med dimmans dystra skrud.
Trons fromma klara öga
Allena i det höga
I bönen skådar än sin Gud.

På fästet månen blänker,
Men Solen honom skänker
Den klarhet, som han bär.
Så ock det ljus vi finne
Uti vårt dunkla sinne
En gåfva ofvanefter är.

Hvad i det svaga skimmer
Vårt öga ej förnimmer,
Men dunkelt för oss står,
Skall evigt ej så vara,
Men Gud skall allt förklara
När Evighetens sol uppgår.

En natt är menskolifvet;
Ett högre ljus blef gifvet
Blott åt en högre verld;

Men der den fromme träder
Han som en stjerna gläder
Sitt slägte på den dunkla färd.

Den, som Guds vägar följer,
Hur mörker än dem höljer,
Han finner Fadrens hus,
Der Solen ned ej skrider,
Men evig klarhet sprider,
Ty Gud är der de frommas ljus.

II.

DEN BÄSTA VÄNNEN.

Min vän är ljuf, min vän är mild
Och trofast i all lifvets smärta.
Ej jord, ej himmel har en bild
Så skön, som hans uti mitt hjerta.

Liksom en stjerna mig hans röst
Igenom tidens mörker förer.
Jag döljer mig invid hans bröst,
Der jag ej lifvets stormar hörer.

Der hvilar jag i salig ro,
När qvalet andra hjertan bränner,
Och sviker än all jordens tro,
Min vän i himmelen mig känner.

Min vän är min och jag är hans
Och än vår kärlekslåga brinner,
När Solens eld och stjernans glans
I rymden slocknar och försvinner.

När han vid målet väntar mig
Jag lugn fullborda vill min bana.
Mitt kors skall en gång byta sig,
Som hans uti en segerfana.

Jag tänka vill uppå hans namn,
När tungans bruk är hämmadt blifvet,
Och sjunka så uti hans famn,
Som är *Uppståndelsen och Lifvet.*

12.

INVIGNING.

När som moln, de vises villa
Döljer himlen för din jord,
Herre låt mig hvila stilla
Invid Dig och vid ditt ord,
Och mitt hjertas djup förklara,
Att ditt tempel der må vara!

Låt din helga ande komma,
Som en vårvind öfver mig,
Att som palm jag måtte blomma

På den heta öknens stig,
På det jordens barn må känna
Svalka bland de qval, dem bränna.

Herrans stora dag sig rande
Ur den mörka nattens sky!
Jordens vishet, tidens ande
Må för evighetens fly,
Liksom stjernans sken försvinner
När på fästet Soln upprinner.

Herren sändt mig. Jordens söner
Hören Himlens sändebud!
Bären kärlek, tro och böner
Liksom rökverk till er Gud!
Vandren ut ur syndens näste
Upp till trons och hoppets fäste!

Bröder, hvar som helst I finnens,
Blödande i lifvets strid,
Eder första kärlek minnens!
Minnens eder första frid!
Kommen Bröder, kommen åter
Till vår Fader, som förlåter!

13.

DEN FROMMES LIF.

Evig tomhet, evigt mörker breder
Sig kring djupet, förrn i vestans sus
Herrans ande stilla sväfvar neder,
Och förklarar natten med sitt ljus.

Men när Herrens ande ned sig sänker
Bildar lifvet sig till skön gestalt.
Då först Solens prakt på fästet blänker,
Doftar blommans ljufhet, lefver allt.

Menskans själ den Högstes anlet röjer
Utan slöja. Som sin längtan fri
Öfver tid och rymd sin flygt hon höjer
Och förnimmer sferers harmoni.

Leende hon ser, hur former falla
Liksom löf om hösten falla af.
Lugn hon hör hur tidens vågor svalla,
Lugn hon ser sin egen hyddas graf.

Aldrig mer, som under fordna drömmar,
Lockas hon af sina sinnens röst.
Det är Guds Musik, som genomströmmar
I hvart andedrag den frommes bröst.

Tecknad står hon med sin Guds insegel,
Sjelf den Högstes milda återsken,
Och ser Gud, liksom uti en spegel,
I sitt hjerta, salig, skön och ren.

Som en droppe uti hafvets sköte,
Som i Solen, strålen, förrn han far
Neder darrande till jordens möte,
Så sitt lif i Gud den fromme har.

14.

JERICHOS ERÖFRING.

När Moses var död blef han ärligt begrafven,
Vår Herre lät sjelf på hans graföhl sig se.
Då antog Herr Josua Fältmarskalkstafven,
Och hade bland barnen ett godt renommé.

Och se'n han förstört Amoreernes välde
Och störtat Kung Og från sin ebenholzthron,
Han uppå en sten uti Sittim sig ställde
Och höll inför barnen en grann oration.

Men Ruben och Gad och den halfva Manasse,
Fast stadde i målbrottet, hurrade käckt
För mannen på stenen. De kommo i masse
Och svuro att knäppa all fiendens slägt.

Lik Fabius, den Rommerska sölarn, i snille
Han uppsköt dock stormen mot Jericho stad.
Förut några nyheter veta han ville
Och sände två spejare genast åstad.

De spejare tvänne begynte att ila
Med tvänne par ben öfver berg, öfver hed,
Att mjelten dem högg, utan rast utan hvila,
Och kommo omsider till Jericho ned.

Men Tullnärn i Jericho, såsom man känner,
Var barnkär och flat — det gör rikens förderf —
De blefvo med honom snart bröder och vänner
Och tullnären fick sig till tobak en skärf.

Att herrberge söka från honom de gingo
Till tjuserskan Rahab, som tullnärn dem lärt.
I muren hos henne de nattqvarter fingo
Och skökan emottog dem familjert.

När Solen sig började sminka i vester,
Satt tjusande damen så lustig och glad
Ibland sina unga vettgiriga gäster
Och rådslog med dem om sin fädernestad.

När Solen med nattrock och purpur i öster
Skälmskt ropte god morgon! till dem i paulun,
Förspordes vid stadsmuren manliga röster,
Som frågade efter den folkkära Frun.

Den folkkära Frun uti dörren sig tedde
Med rodnande kind och med klappande bröst,
Men hastigt sig månsken på kinderna bredde,
När som hon fick höra Polismästarns röst.

Och medan han frågor uppå henne hvälfde
Och på henne såg med sin Embetes min,
Stod vänsälla Damen för honom och skälfde
Och tycktes fundera på spinnrock och lin.

Han frågade efter de friare tvenne,
Som, utgångne uti politiska värf,
Misstänktes ha spelt under täcke med henne
Till fäderneslandets totala förderf.

Då svarade Rahab: de fryntliga gäster
Om hvilka du frågar, ha redan gått ut,
Och om du blott spejar i Öster och Vester
Och Söder och Norr, du dem finner till slut.

Polismästarn genast tog damen på orden
Och spejade efter de spejare två.
Han spejade öfver all fädernejorden:
Ogörligt! han fann icke barnen ändå.

Emedlertid damen på taket dem följde
Så snart, som Polismästarn slutat sitt glamm.
Hon dem med de skönaste linstjelkar höljde
Och bad dem att hålla sig stilla, som lamm.

Tre dagar de lågo på taket det höga
Så tryggt, som dukater i gnidarens pung.
Likväl uti linet de spejade föga.
Omsider kom skökan så fager och ung.

Ett rosenrödt snöre hon hade i handen
Och enligt sin moget begrundade plan
Hon hissade ned dem från öfversta randen
Och barnen, som tomtgubbar, gingo ur sta'n.

Till Sittim de sprungo så muntre och snälle,
Som hjortar och rådjur vid vårdagens sol.
Tänk! Sittim stod qvar ackurat på sitt ställe,
Och Josua Nun son satt uppå en stol.

Liksom i en krona demanter, smaragder,
Så glänste figurer i barnenas tal.
Dock afhörde Josua barnenas bragder
Med särdeles långmod och dolde sitt qval.

När talet dock föll på den sköna Huldinna,
Som tagit dem opp såsom barn i sitt hus,
Begynte Historien han artig att finna
Och öfver hans anlete spridde sig ljus.

Herr Josua Nun son nu längre ej dröjde:
Marsch, ropte han, marsch, mina krigare små!
Först foten den venstra från marken de höjde,
Se'n togo den högra de med sig också.

På stänger af furu de kankade arken,
Med klingande spel öfver floden Jordan,
Och Israels tolfmän de reste på marken
Tolf Domarestenar på gräsbeväxt plan.

Trumpeterne skrällde och fanorna höjdes,
Guds ark sken, som Majsolens gyllene klot.
Men tvekan hos Jerichos borgare röjdes
Hur Israels barn skulle tagas emot.

Med böner och hot ville Kungen dem truga,
Att stadsmuren värja med mandom och list.
Förgäfves! hvar borgare lopp till sin stuga,
Att lefva och dö för sin förstuguqvist.

Men lika förgäfves, må ingen det kränka!
Sex dagar gick barnskapet muren omkring.
Den sjunde grep Fältherrn sig an till att tänka,
Och utbrast: det faller mig in någon ting.

O barn, vi ej kunna med skäl oss beklaga
Att Jerichos fäste har gäckat vårt hopp,
Ty när man en fästning med storm tänker taga,
Man plägar ett härskri förut gifva opp.

Det hafva vi glömt: också bör man bekänna,
Att när man vill ge en afgörande stöt,
Man måste directe mot fästningen ränna;
Ej kring henne gå, som en katt kring het gröt.

I morgon, när dagen sin rosendefana
Planterar i skyn, efter vilkor och rang
J skolen gå fram uppå hjeltarnes bana,
Vid trummornas larm och trumpeternes klang.

Och barnen så gjorde. Knappt morgonens strimma
Så bred, som en Vestgöthes strumpeband, sken,
Förrn Israel syntes i vapenskrud glimma
Och tågade fram på krigskonstiga ben.

Främst Israels knektar i glans mände pråla
Med påfågelsplymer och silke och gull.
På bröstet man himmelens stjernor såg stråla
Och hvem som dem mötte, han utbrast: Lull! Lull!

Dernäst togo Bisparne del uti färden
I mössor och chorkåpor tjenande Gud.
Helt säkert det finns mycken grannlåt i verlden,
Dock fanns det långt mera på Bisparnes skrud.

Vår Herre för dem icke skämmas behöfde,
Ty praktfull var Zions nattväktares drägt.
Den dagen de voro dock icke fullsöfde,
Ty Josua hade dem bittida väckt.

Dernäst till att märka sju hjelpprester voro,
Som måste basuna för Israels barn.
Guds ark uppå svigtande skuldror de boro,
Men tumlade stundom i vägarnes skarn.

Se'n följde den öfriga talrika skaran,
När hären bröt upp emot Jericho tull.
Den förde ej svärd för att delta i faran,
Men medföljde endast för härskriets skull.

Men när de sju gånger, i hoppet förnöjde,
Kring muren sin vanliga pilgrimsfärd gjort,
Ett härskri mot himmelens azur de höjde,
Att maken till barnskri man aldrig har sport.

Kantänka! ett sådant clamamus de höllo,
Och gjorde i luften så stark compression,
Att murar och torn uti Jericho föllo,
Och Kungen på näsan föll ned af sin thron.

Kälkborgarne också i dödsångst anställde
Med qvinnor och barn en besatt symfoni.
Men voro af skri än stadsmurarne fällde
De kunde dock åter ej resas med skri.

Och Israels barn uti staden inträngde;
Förgäfves föll Konungen sjelf uppå knä.
De glimmande sablarne modigt de svängde,
Och gjorde ej skillnad på folk och på fä.

Som, enligt hvad nyss jag haft äran berätta,
Re'n staden är tagen med buller och bång,
Vill genast ett lås uppå munnen jag sätta
Och utaf barmhertighet sluta min sång.

15.

PERIN OCH PARADISET.

(Öfversättning från Thomas Moore.)

En Peri vid porten till Edens lund
Djupt sörjande stod en morgonstund.
Då hon hörde hur lifvets vatten flöt
Liksom musik på den saliga ort,
Och såg hur från Edens gläntande port
Ett högre ljus på dess vingar sig göt;
Då klagade hon med en bitter tår
Sin eviga landsflykt ur Edens vår.

Och Etherns dotter talade så:
Hur sälle de andar här vandra få
Bland blommor, som aldrig vissna och dö!
Fast min är hvar lustgård på jord och sjö
Och hvarje stjerna på himmelens rund
För mig de skönaste blomster bär,
Mer skön än de alla tillsamman är
En enda blomma i Edens lund.

Fast öppen för Solen Cashmers sjö
Afspeglar i lugn mången lönnrik ö,
Fast Sing-Su-Hajs vatten står klart som krystall
Och klart är dess gyllene floders fall
Och ljuf dess sorlande källors sång,

Dock den deras glans och skönhet försmår,
Som i Paradisets eviga vår
Sig speglat i lifvets källa en gång.

Gå, lyft din vinge så högt du förmår
Från stjerna till stjerna, till dess du står
Vid verldens flammande mur och der
Mångdubbla igenom otaliga år
Hvar glädje du såg på hvarje sfer,
En minut uti himlen dem öfvergår.

Den Engel, som stod med flammande svärd
Att bevaka Edens förtrollande verld,
Såg Perins gråt, och då närmre han gick,
Och den klagande sången höra fick,
En tår i hans blåa öga man såg
Mer skön än nånsin en daggperla låg
På blomman blå, som i Edens dal
Blott blommar enligt Braminernes tal.

Nymf af en skön, men fallen ätt
Han sade: att hoppas du än har rätt,
Ty skrifvet i ödets bok det står:
Den Peri af Gud förlåtelse får,
Som till ljusets portar den gåfva bär,
Som i himmelens ögon mest dyrbar är.
Gå, sök den gåfvan och återkom fort,
Det är ljuft att få öppna himmelens port!

Som kometer ila i luften blå
Att vid Solens hjerta hvila få,
Och liksom stjernor från himmelens rand,
När om natten de slungas af Englars hand,
Mot andar, som resa mörkrets baner
Att störta Guds thron i himmelen ner,
Kring blåa hvalfvet Perin flög
Och lyst till jorden ned i sin färd
Af en blick, som från morgonens öga smög,
Hon sväfvade öfver vår dunkla verld.

Men hvart skall den arma Perin gå,
Att en sådan gåfva åt himmelen få?
Jag känner, hon ropte, den lönliga ort
Under Chilminars pelare, hvilkens natt
Rikt strålar af dolda Rubiners skatt.
Om rökelseöarne äfven jag sport,
Hvar sunnan Arabiens solglänsta land
Djupt, djupt de ligga på hafvets sand.
Jag vet hvar Genier gömt i en dal
Sin Konung Jamschids juvelpokal,
Som af lifvets balsam perlande står,
Men sådana gåfvor himlen försmår.
Hvar fins en juvel af så glänsande prakt,
Som de, hvarmed Allah sin throntrappa lagt?
Och lifvets balsam — hur föga värd
I sjelfva det eviga lifvets verld?

Dock flög hon framåt himmelens rand
Utöfver Indiens förtrollande land,

Der luften är balsam och hafvets grund
Af koraller och ambra en blommande lund.
Der klippan blir hafvande med demant,
Af Solen, som flammar öfver dess brant.
Der, lik en rik besmyckad brud,
Hvar vattnets Genius bär guld i sin skrud.
Hvars lunder af sandel och speceri
För en Peri kunde ett Paradis bli!
Men högröd flöt nu hvarje flod
I Solens land utaf menniskoblod
Och dödslukt, spridd utaf vindens flägt,
Förgiftade blommornas andedrägt.
Hvad fot har trampat, o Solens moder!
Dina pelarsalar och dina Pagoder,
Dina heliga grottor och kastat omkull
Dina Gudabilder och troner i mull?
Det är han från Gazna. Med vrede och makt
Han kom och Diademer man såg
Kring vägen strödda, som spår af hans tåg.
Hans hundar glänste i halssmyckens prakt
Som med hån han af Harems drottningar tog.
Tyrannen dräpte med egen arm
Det diande barnet vid modrens barm
Och Presten vid altarfoten han slog,
Och dämd stod den heliga källans kristall
Af krossade guldkärl i templets hall.

Men ned den forskande Perin såg
Och genom den blodiga dimma, som låg
Kring fältet, hon märkte på Indi strand
En tapper yngling allena stå.

Re'n klingan var brusten i hans hand,
I hans koger fanns blott en pil också.
Lef, sade eröfrarn, jag delar med dig
De byten och kronor jag vunnit mig.
Men tyst den unga krigaren stod,
Tyst pekade han på den djupa flod,
Som hvälfde röd af hans fosterlands blod,
Och den enda pil, som ännu var qvar,
Mot eröfrarens hjerta han sände till svar.

Nu äfven våldet segren behöll:
Tyrannen lefde och hjelten föll,
Men Perin bemärkte det ensliga rum,
Der han låg, och då krigets fasa blef stum,
På den morgonstråle, som skönast log,
Hon sönk och ur hjeltens hjerta tog
Den sista heliga droppe det göt,
Förrn den friborne anden sin boja bröt.
Den gåfvan hon sade ej himlen försmår,
Med henne till ljusets portar jag går.
Det blod, som uti despotens sold
I striden spills att befästa hans våld,
Det fläckar jorden, dock är det blod,
Som åt friheten offras med kärlek och mod,
Så heligt, att icke det sätter en fläck
På sjelfva Edens klaraste bäck.
Ack! om den fallna jorden än bär
En gåfva, som himlen med vällust ser,
Det sista offerblodet det är,
Som det döende hjertat åt friheten ger.

Ja, sade Engeln, då sin gärd
Hon lade uti hans strålande hand,
Välkomne äro uti vår verld
De tappre, som dött för sitt fosterland.
Och dock, o arma Peri, se!
Ej Edens krystallbom rörer sig.
Långt helgare gåfva måste du ge,
Om himmelens port skall öppnas för dig.

Så slocknade hennes första hopp
Att i Edens skugga sig svalka få.
Hon sänkte sin flygt genom luften blå
Mot månbergens snöhvitt glänsande topp,
Der Nilens källa, djupt bortglömd, står,
I skogar dit menniskoblick ej når.
Der flodernes Genier mången gång
Kring hans blomprydda vagga dansa med sång
Och nyfödda jetten, när han dem ser,
Med kunglig blick mot de hyllande ler.
Se'n öfver Egyptens palmrika lunder
Och grottor och Konungagrafvars under
Den suckande Perin stilla far,
Och än på älskande dufvopar
I det varma Rosettas lustgårdar hör,
Och än hon ser en hvit Pelikan,
Som vingar af månsken stilla rör
Och med dem på Moeris azurplan
Nedsväfvande, klara ringar gör.
Ett menniskoöga det land ej såg
Der högre glans och förtrollning låg.
Som en Konungabrud så rik i prakt

Stod jorden och glänste med frukter af gull,
Dit Solen sitt skönaste ljus hade lagt.
Hon stod med vänliga palmer full,
Som lutade löfkrönta hjessor ner,
Likt sköna jungfrur, när sömnen dem ger
En vink att söka sin silkesbädd.
Och insjöns strand med liljor stod klädd,
Som under den stilla nattens lopp
Sin skönhet tvådde i vattnets bryn,
På det de mer friska måtte stå opp,
När Soln deras älskare syntes i skyn.
Ibland ruiner af tempel och slott,
Hvars tid, som en lysande dröm förgått
Af intet den ljufva enslighet störs,
Der endast nattfogelns läte hörs,
Der endast synes, när skuggorna gått
Från månen borrt och befriat hans ljus,
På en pelare foglarnes Drottning som sitter
Förutan rörelse, utan qvitter,
Likt sin egen bild i ett Gudahus.
Hvem skulle ha tänkt, att i denna lund,
Der skönhet och ödslighet stiftat förbund,
Dock plågans Demon stänkt en glöd
Från röda vingen mer full af död,
Än nånsin kom med qväfvande brand
Från den röda öknens flammande sand.
Intet menskoväsen mäktar bestå,
Som härjarens lågande vingspets rör,
Som blomman, när Samum andas derpå,
Till jorden dignar, förvissnar och dör!

Öfver månget ansigte Solen gick ner
Som fullt af blomma och helsa var,
Nu redan förgängelsens stämpel det har
Och aldrig skådar det Solen mer.
Ack hvilka hopar, som graf ej få,
Som det skygga månskenet darrar uppå.
De vilda gamarne sjelfve fly
Och för så vämjelig spis de sky.
Den grymma Hyänan ensam ströfvar
Kring öde gator i ostörd frid
Och der sin rysliga slagt föröfvar,
Ve den, som hon träffar döende på
Med en blixt ur de stora ögonen blå.

J arme, så klagade Perins ord,
Edert första fall hårdt liden J för.
Några Paradisblomster väl äger er jord,
Men ormen sitt gift på dem alla strör!
Hon gret och kring henne, der tåren föll ner,
Blef luften ånyo ren och klar,
Ty en magisk kraft hvar perla har,
Som en vänlig Engel åt menniskan ger.

Just då under några orangeträd,
Hvars frukt och blomma vid vindens smek
Med hvarannan skalkades, liksom med
Ett barn den gamle sig blandar i lek,
Hon hörde en suck i den grönskande lund
Och nära invid den lugna sjö,
Af någon, som denna tysta stund
Hade stulit sig dit för att ensam dö.

Det var en man, som hvarhelst han gick
I lifvet, tusendes kärlek fick.
Nu måste han dö i enslig smärta,
Som vore han dyr för intet hjerta.
Det fins ej en vän vid den döendes bröst,
Som räcker en droppe mot törstens qval
Ur sjön, som glänser så lugn och sval.
Det hörs ej hos honom en vänlig röst
Att säga det sista afskedets ord,
Som än det arma hjerta, som dör,
Lik stilla musik på afstånd hör,
När allting tiger i himmel och jord.
Det ömma farväl från den dimmiga strand
Af detta lifvet, när allt är förbi,
Som stärker anden, som stiger uti
Det skepp, som gungar till okända land.

Den öfvergifne! en tanke likväl
Göt glädje i döden öfver hans själ.
Att hon, som han älskat och hoppats också
Som brud till sitt hjerta sluta få,
För smittan trygg, i hans sista natt
I sin Faders förstliga hallar satt,
Der luften ur mången svalkande brunn
Och kryddad med vällukt från härdens brand
Af doftande träd från Indiens land
Steg ren, såsom andan ur hennes mun.

Men se, hvem är som i nattens stund
Sig smyger till denna sorgliga lund,
Så skön som ett Helsans sändebud

Det är hon; vid månens matta sken
Han forskar och känner på afstånd re'n
Sin egen, egen älskade brud,
Som heldre vill dela hans sista färd
Än lefva och ensam äga en verld.
Sin arm hon kring den älskade slår,
Sin kind mot hans med kärlek hon sluter.
Hon doppar i sjön sitt lösta hår
Och svalka öfver hans panna gjuter.
Ack fordom honom i sinnet ej föll
Att nånsin den sorgliga dag kunde gry,
Då han med fasa den famn skulle sky,
Som lika ljuf och helig han höll,
Som Cherubers vaggor i Edens lund,
Der de hvila i lifvets morgonstund.
Han ryser, liksom förgift det var,
Som hon på läpparnes rosor bar.
Då bad hon, lutad ömt mot hans bröst:
»Ack unna mig dock till min sista tröst
Att andas den luft, som sväfvar kring dig!
Ehvad han än på vingarne bär
Död eller helsa, dock han är
O älskade! ljuf och salig för mig.
Der — drick mina tårar, de falla ändå!
Ack att i mitt hjerta balsam flöt!
Väl vet du att allt mitt blod jag göt,
Om ett ögonblick ro du deraf kunde få.
Nej vänd ej ditt ansigte borrt från mig
I trohetens namn jag dig besvär.
Ty jag är din — min plats hos dig
Vid ditt hjerta i lifvet och döden är.
Tror du att hon, som sitt enda ljus

I den mörka verlden från dig har fått,
Kunde bära det ödsliga lifvets lott,
Om du gick ner i skuggornas hus?

Att jag kan lefva och låta dig gå,
Som är mitt verkliga lif? — Nej, nej —
När stammen dör, det löf också,
Som växt ur dess hjerta, mer grönskar ej.
Så vänd dig till mig förrn som du
Af qvalets eld jag tärs och brinner,
Och dela det lif, som du ännu
På mina friska läppar finner.»
Hon dignar — som lampan, hvilken man för
Bland giftigt qvalm i den djupa grift,
Utslocknar, i hennes ögon dör
Det milda ljus af hans andes gift.
Ack blott ännu ett ögonblicks strid
Och hennes älskade slumrar i frid,
Och hon, som sjunker till honom ner
I afskedskyssen sin ande uppger.

Sof ljuft, så hviskade Perins röst,
Då den sista afskedssucken hon stal,
Som nånsin värmt en qvinnas bröst.
Sof ljuft och hvila från lifvets qval
I balsamluft, lik de välluktskyar,
I hvilka Fenix sitt lif förnyar,
Hvars egen dödssång från bålet man hör,
Der uti musik och rökverk han dör.
Från Perins läppar ett doft nu flöt

Så ljuft att dess like på jorden ej fanns,
Från sina strålande lockar hon göt
Omkring de bleka anleten en sådan glans
Och spred kring dem så himmelskt behag,
Att lika de syntes ett helgonpar,
Som aftonen före domens dag
Af en engel tages ur grafvens förvar,
Och Perin strålande jemte dem satt
En skyddsengel lik, den hela natt.

Men morgonen log från Himmelens rand
Och Perin flög till de saliges land.
Sorgfälligt bar hon uti sitt sköt
Den skönaste suck, som trohet göt,
Och fullt af hopp hennes hjerta slog
Att den himmelska palmen vunnit hon hade,
Ty Engeln vid Edens portar log,
Då gåfvan uti hans hand hon lade.
Och redan ur Edens lunder hon hör
Ur träden klara krystallklockor ringa,
Ur hvilka förtjusande toner klinga,
När en flägt från Allahs thron dem rör.
Re'n stjernebägarne ser hon med hopp
Kring lifvets brunn så glänsande stå
Der andar, som tagas i Eden opp
Den saliga välkomstdrycken få.
Men ack förgäfves hon hoppet njöt.
Än ödet förbjöd och åter igen
Blef porten sluten — nej icke än
Sade Engeln rörd, då för henne han slöt
Den oförgängliga glädjens port.

Ja, trogen hon var; hvad hon lidit och gjort
Öfver Allahs hufvud i ljus jag skrifver
Der länge det läst af Serafer blifver
Men dock, o arma Peri, se!
Ej Edens krystallbom rörer sig.
Långt helgare gåfva måste du ge
Om himmelens port skall öppnas för dig.

Öfver Syriens lustgård af rosor full
Låg stilla och blänkte aftonens gull.
Som en gloria Soln i sin nedgång re'n
Omkring det heliga Libanon sken,
Hvars hjessa smyckad med vinterns prakt
Djerft blickar den blåa himlen emot,
Då sommarn i blommande dälders trakt
På rosor sofver vid Jettens fot.
Och Perin ned ifrån luften såg
Det land, som under hans fötter låg
Med nejder sköna, som barndoms-drömmar,
Med blomstrande lustgårdar, glänsande strömmar;
Den klara floden stod yppigt klädd
Med gyllne meloner på sin brädd.
Mer gyllne der Solens sken dem förgyllde
Och ödlor kring fallna Gudahus
Klart glänste, som lefde de blott af ljus.
Och än mer glänsande, dufvor fyllde
De skyhöga klippor och sväfvade på
Rikt prydda vingar i luften blå.
När vesterns stråle sig på dem lagt,
Då var deras glans Demantens prakt
Och Peristans tårfria regnbågar lik.
Der ljöd ur skuggan en himmelsk musik

Af herdars och vildbins ljud,
Som fira på blommor sitt gästabud
Af Jordanens sorl genom blomstrande dalar
Och qvitter ur träden af näktergalar.

Det släckte ej qvalet, som Perin led.
Dess själ var dyster; trött vingen var.
På Balbeks tempel hon fridlös såg ned:
Det var hennes eget i fordna dar,
Dess höga härliga pelare stå
Och kasta skuggor kring dalens frid:
Timstenar, hvilka trollkarlen Tid
Har rest att räkna sin ålder uppå.

Må hända dock der i nattens våld
Under Solens kamrar ligger fördold
En amulet, bildad i etherns lågor,
En tafla med Salomos namn uppå,
Som svara kan uppå Perins frågor,
Hvar i jorden eller på hafvets grund
Den dyrbara gåfva finnes att få,
Som öppnar för henne Edens lund.

Då dit hon flög af det hoppet full
Log himmelens strålande öga än,
Ej hade aftonens blommor af gull
I vester begynt att vissna igen.
Men då öfver Balbek hon sväfvade ned,
Dess öga en lekande pilt fick se
Bland vilda rosor i qvällens fred
Och lika så röd och vild, som de.

Han ifrigt förföljde med öga och hand
Mången skön och blå trollslända, som smög
Från blomma till blomma och praktfull flög,
Som en vingad Safir eller flygande blomma,
Och när han ledsnat att leka mer
Och stilla sig lagt bland rosorna ner,
Hon såg en tröttad vandrare komma
Och stiga af hästen vid källans rand,
Att släcka den plågande törstens brand.
Derpå han vände sin pannas natt
Mot barnet, som utan fruktan satt
Fast Solen aldrig förlorat sin glans
På ett ansigte mera vildt än hans.
Det var ett rysligt åskmoln likt,
Tillika på eld och på mörker rikt.
Der dystra sagor upptecknade blifvit
Om rysliga brott, som han bedrifvit,
Hur Tempel han plundrat och oskuld kränkt
Och eder brutit och tröskeln stänkt
Med gästers blod! — allt, allt stod der,
Så svart, som hvar bokstaf i domen är,
Som förkunnas öfver syndens vän,
Förrn nåden har gråtit dem ut igen.

Fast lugn nu syndaren tycktes stå
Som aftonvindens balsamiska smek
Hans ande svalkat, och se uppå
Det sköna blomstrande barnets lek,
Dock hvarje gång, som hans dystra blick
Dess molnfria öga till möte gick,
Det var, som när i en afguds hus,

De facklor som hela natten re'n
Åt lastens fäster lånat sitt sken,
Bli mötta af morgonens härliga ljus.

Men hör! till aftonbön tecken man ger,
När dagen sänker i Vesterns rand
Sitt gyllene klot, och i Syriens land
Hvart troget hjerta till Allah ber.
Och uti skuggan af doftande trän,
Från blomsterhyendet, pilten spratt
Och bad till himmelen lugnt och gladt
Med ögat åt söder, och böjda knän.
Guds eviga namn från hans läppar gick
Med oskuldens egna Cherubsljud,
Och när han lyftade hand och blick
Mot de glödande skyar, till himmel och Gud,
Han tycktes en engel från Edens lund,
Som irrat och kommit just denna stund
Till de blommande dalarne och från dem
Nu letade efter väg till sitt hem.
O denna himmel och denna pilt!
En syn så skön, att saknad hon väckt
Hos sjelfva den stolta Ebli's slägt,
Öfver Edens frid, som de förspilt!

Hvad kände då han den arme man
Då han tillbaka sände sin blick
Och minnet en bana genomgick,
Der en enda solbeglänst plats det ej fann,
Och ingen qvist från Fridens oliv.

Han sade: det var en tid i mitt lif,
Du sköna barn, då ren såsom du
Jag var och som du jag bad, men nu! —
Han sänkte sitt hufvud; hvart ädelt begär
Och hopp och känsla hans hjerta haft
I lifvets vår och se'n slumrat der,
Nu vaknade opp med förnyad kraft,
Och en tår — en tår i hans öga blef röjd.
Välsignade tårar, som ångren gjuter,
Den första, den enda sanna fröjd,
Som det skyldiga hjertat oskyldigt njuter!
En droppe, sad Perin, från månens rand,
Nedfaller vid Junii härjande brand
Så ren och balsamisk på Nilens strand,
Att när han faller, i samma stund
Ur luften de smittade ångorna fly,
Och helsan nyfödes på jord och i sky.
O är det ej så, du syndens man,
Som ångrens dyrbara droppar falla?
Af tusende qval ditt hjerta brann,
Men en himmelsk droppe har släckt dem alla.
Och nu knäböjer han bredevid
Det sköna barnet i himmelsk frid,
Och samma stråle, från Solen ner,
På den skyldige och oskyldige ler,
Och i himlen förkunna hymners ljud
Att en själ förlåtelse fått hos Gud.

Då Solen i hafvet sitt guldklot sänkt
Och än på knä de lågo i bön,
Det föll en klarhet mer mild och skön,

Än nånsin Sol eller stjerna skänkt,
På ångrens stilla och varma tår,
Som uppå syndarens kinder låg.
Uti det ljuset en dödlig såg
En norrskensflamma, en ljus meteor
Men sannt den förtjusta Perin slöt,
Att ett saligt löje det var som flöt
Ur Engelns öga att helsa den tår
Som öppnat för henne Edens vår.

Frid, frid för evigt! jag irrar ej mer,
Och himmelens portar öppna jag ser.
Ack Eden, mitt sköna Fädernesland,
Hur dystra mot dig på jorden inunder
Demant-tornen stå i Shadukiams land
Och Amberabads ljuft doftande lunder!

Farväl J vällukter på tidens ö!
J dön som älskarens suckar dö.
Nu Edens evigt vårliga flägt
Jag andas bland andarnes saliga slägt.

Farväl J blommor på jordens rund,
Som under min landsflykt glänst i min krans!
Hvad är den skönaste jordblommas glans
Mot Lotosträden i Edens lund,
Som höja med själar till blomblad opp
Kring Allahs thron sin grönskande topp.
Frid, frid för evigt! jag irrar ej mer,
Och himmelens portar öppna jag ser!

STRÖDDA DIKTER

(1821—1828)

I.

FANTASTERNE PÅ SÅNGENS Ö.

Fantasi på Ny-Svenska.

I oss är Febus. Af marter vi krympas,
Att rosor på lifvets stängel må ympas;
Vi Phosphorister, med idog hand,
Göda späda bildningens blomsterrand;
Men småhet vill oss i grund förlora,
Ty ack! vi äro så stora, så stora.
Sårad fåfänga stinger oss i vår häl
Och menniskohatet, det menar ej väl.
Vi såras af törnen på loppets bana;
Då draga vi ut till den Ö, som vi ana.
Helgonstjernor försköna der hoppets färg:
Minnets harpa susar genom ben och märg.
Då möter oss klangens vemodsfulla tjusning:
Vi dricka de trollblida blickars ljusning,
Vår galenskap vi hämta utur
En till våldsamhet rustad sinnesnatur,
Mången man, som oss hör, då betänklig blifver
Och med jemmerlig mine sig i hufvudet rifver.

Der gå vi nu, skalder af ädlare gry;
Vårt snille det vaggas i drömmarnas sky.
Barn äro vi, derför vi vaggade blifva:
Till vaggvisor nyttjar man hvad vi skrifva;

En hastig och ljuflig sömn det ger,
Och under sömnen skrifva vi mer.
Men, när vi vakna i mörka natten,
Vi gjuta den heta smärtans vatten;
Vi gjuta det ut i rim och i meter:
Kalender det nattliga bäckenet heter.
Vi värpa med ögonen hjerp-ägg små*).
Så kallas tårarne ännu rå;
Men, kokar man dem i kulturens gryta,
De hastigt i perlor sig förbyta.
Men, som det kostar smärta och qval
Att på allvar vara sentimental,
Så lägga vi oss åter att sofva
Och Sankt Bombastum drömmande lofva.

Nya Verlden, den 16 Augusti 1821.

2.

I EN MINNESBOK.

En sångens fågel i en skog af lager
Jag fordom sjöng uti en fri natur.
I dag jag vänskapsband kring benet drager
Och sjunger utaf artighet i bur.

Tänk då på mig, när du ej annat göra
I känslans sköna månskensstunder har,
Och helsa på mig se'n och låt mig höra,
Om det ej öfvermåttan roligt var!

*) Se stycket Wäinämöinens Harpa i Poetisk Kalender för år 1820.

3.

AMATORIA QUÆDAM MELEAGRI POEMATA SVETICE REDDITA.

XIV.

Ej Charidamus jag längre begär; till Olympen han blickar.
Munskänk tänker åt Zeus visst med det första han bli.
Honom ej mer jag begär: Hur skulle med Gudarnes konung
Utan förmätenhet jag täfla om kärlekens lön?
Ett jag önskar mig blott: när ynglingen far till Olympen,
Mina tårar han då nyttje till fötternas bad,
Såsom ett kärlekens minne: Han ljuft med försmäktande ögon
Vinke och under sin flygt rycke en kyss från min mun.
Eljest Zeus tillhöre han fullt, som billigt, och vill han,
Skall kanhända ock jag smaka Ambrosia snart.

XXIII.

Sedd Aristagoras blef, den sköne, af eder, Chariter!
Och upptagen af er huldt uti fostrande famn,
Derför ock lågan blir tänd af hans skepnad, och ljufligt hans tunga
Träffar: med ögonen tyst talar han tjusande ord.
Vike han fjerran från mig! Men hvad? Som Zeus från Olympen,
Vet han fjerranifrån skicka sin blixtrande pil.

XXVIII.

Fallen jag är. Så trampa mig nu hårdhjertade Eros!
Ej, vid Olympen, jag mer fruktar Dig fast Du är grym.
Icke jag fruktar din glödande pil, och når mig din fackla,
Tänder ej mer Du min själ, redan till aska förbränd.

XLIV.

Endast vid Dig min lefnads band, Myiskos! sig fästa;
I Dig lefver den flägt som än af lifvet är qvar.
Ty vid ditt ögonpar, som ljuft till sjelfva de döfva
Talar, o yngling! jag svär, och vid din leende blick,
Ser du med ögat mulet på mig, för vinter jag fruktar;
Blickar Du mildt mig emot, blommar den ljufliga vår.

LI.

Grym är Eros. Hvad båtar det dock att jag åter det säger,
Och än åter engång, klagande, Eros är grym.
Ty då ler den skalken; ju mer han bannas, dess mera
Fägnar han sig, och af skymf växer han större ännu.
Kypris! för mig ett under det är, hur sjelf ifrån hafvets
Blåa kylande våg kommen, Du elden har födt!

LXXXVIII.

Ljufvaste blomma, du sofver, Zenophila! O att jag kunde
Smyga, som tyngande sömn, uti ditt öga mig in,
Att ej denne en gång, som Zeus ock söfver, Dig finge
Nalkas, men endast åt mig vore din hvila förtrodd!

XCI.

Efter Eros härmed jag lyser, som bort ifrån hvilans
Läger, på morgonen nyss, har sig på flykten begett.
Pilten är skön, när han gråter, och snabb, mångtalig och orädd,
Skälmigt han ler; på sin rygg koger och vingar han bär.
Hvilken, som varit hans Far, det känner jag icke, ty Ethern,
Jorden och Hafvet också neka förtrytsamt dertill.
Ty öfverallt och bland alla han är förhatlig, men forsken,
Om han ej nu någonstäds ställer för hjertan sitt nät.
Dock der ligger han ju i försåt! Du icke mig undgått,
Bågskytt, der Du Dig gömt uti Zenophilas blick.

4.

EPIGRAMMER.

1.

Vänner! Sångarens krans är flätad af blommande törnen.
Rosorna skänker jag er, törnet behåller jag sjelf.

2.

Klaga ej bittert min själ, men när dig lidandet träffar,
Låt på jorden din sorg blott som en blomma stå quar,
Liksom Phœbus på Älsklingens graf hyacinthen har plantat,
Och på bladet ännu hviskar hans eviga sorg.

3.

När det en gång föll regn om våren jag leende sporde:
Maj, hvi gråter du så midt uti blomningens stund?
Och mig svarade Maj: Säg Skald, hvi perlas ditt öga
Under förtjusningens stund uti den älskades famn?

4.

Maj skönlockiga pilt, o! dröj på den sorgliga kullen
Och till prof utaf gunst föd några blommor derpå!
Ty den yngling, hvars stoft vi gråtande gömde härunder,
Var, då han lefde en gång, vänlig och skön såsom du.
Men ock lika förgänglig som du försvann han från jorden
Ack! förgäfves af oss fängslad med kärlekens band.

5.

Amor i himmelen satt, han satt i min Lauras öga
Och med sin öfvade hand skjöt mot mitt hjerta en pil.
Genast den leende skalken jag grep och en glänsande fjäder
Trotts hans böner med våld utur hans vinge jag drog.
Henne jag spetsat och doppar den nu i den purprade saften,
Som för hans gyllene pil fordom ur hjertat mig flöt.

6.

Tvenne hamnar jag vet, dit ödets stormar ej hinna:
En är den grönskande graf, en är den älskades famn.

7.

Fordom från Leucas brant förtviflande älskare störtat
Att uti böljornas famn släcka sin tärande brand.
För *min* låga likväl är hafvet för litet. Hon icke
Skulle der släckas; långt förr brände hon verldshafvet ut.

8.

Styfmorsblommor kallar man er, lycksaliga blommor!
Hvilka med hägnande hand Laura har fäst vid sitt bröst.
Aldrig Naturen dock födt mer gynnade döttrar. Det finnes
Icke i skapelsens krets skönare lustgård än er.

9.

Till Laura.

Skön som en Engel Du är, dock *Du* jag ville ej vara —
Ack! jag kunde ej då sluta Dig uti min famn.

10.

Icke omätelig himmelen är, ty när jag Dig famnar,
Hela dess saliga rymd mäter jag blott med en famn.

11.

Tusende vänner Dig älska, likväl med tusende hjertan
Dig de ej älska så högt, som jag Dig älskar med ett.

12.

Till Hilma.

När från mitt suckande bröst sig Hilma gråtande skiljde,
Icke jag dog, men min själ skiljde sig dock från mitt bröst.

13.

Skild från ditt hjerta jag är en stum och hvilande harpa
Hvilken med lifvande hand konstnärn ej mera berör.

14.

Gråtande ögon sluten er fort i evinnerligt mörker!
Sen jag från Hilma blef skild, ej jag behöfver er mer.

15.

Genomskinlig Du är som källans glänsande spegel.
Skönheten uti Din själ lyser igenom Din kropp.

16.

Fjerran Du är, men i Diktens palats med hundrade armar
Liksom Briareus än famnar mitt hjerta Dig dock.

5.

SVENSKA AKADEMIEN.

— — — — — — — — — — — —

Men högt uppå fjällen det ståndar en sal,
Der temperaturen är nästan för sval;
Ty talares ord kring munnen förfrysa
Och i talarens skägg som takisar lysa,
Men aldrig de hinna åhörarens själ;
Om det skedde, skulle han frysa ihjäl.
Der sitta kring salen aderton männer,
Deras namn — af Statskalendern man känner.
Men midt uti salen der ståndar ett bord
På rankiga fötter i högan Nord.
När om vintern det börjar mot Julen lida,
Och Solen ej mer något ljus kan sprida,
Gå de Aderton upp i sitt afgudahus
Och sprida i Norden ett underbart ljus.
Milton talar om mörker som är synligt,
Derimot är detta ljuset osynligt. —
De Aderton sätta sig nu till bord,
Ej att äta, men tala konstiga ord.
Samma verkan som fysisk köld de föröfva
Att alla, som känna deras verkan, söfva. —
Det bordet, som midt i salen står,
Nu namn af smakens domstol får. —
Visst kan ett bord, det finna vi alla,
Med rätta man smakens domstol kalla,
Men något, som duger att äta också,
Bör då visserligen finnas derpå.
Men sådant snömos som här man tillagar

De nordiska gommar icke behagar.
Ty enligt kon Ödumblas diet
Man trakterar med rimfrost vår allmänhet,
Den frost, som kring skaldernas läppar *rimmar*
I deras så kallade skaldetimmar.

— — — — — — — — — — — — —

Men Direktören står upp från sin stol,
I synen så ljus som en morgonsol,
Och sig till den samlade skaran vänder
Med en penningpung i sina händer,
Och säger: Efter Rättens beslut
Komma skottpengar här att delas ut,
I fall några skyttar finnas bland eder,
Som lagt någon forntida hjelte neder —
Ty en hjelte på denna här verldens ö
Ej måste blott på slagfältet dö;
Vi här beslutit att andra gången
Han också måste dräpas i sången.

Då fram en man utur hopen steg,
Med fryntliga ögon på pungen bleg,
Och sade: Jag hafver manligt spänt bälte
Med Baltzar Horn, den beryktade hjelte,
Ty som han ej drunknade i Svensksund,
Så har jag hittat uppå det fund
Att i min Aganippe honom försänka
Och i diktens säck som en kattunge dränka. —
Då sade den vördige direktör:
Stor heder och tack skall du hafva derför —
Du riklig belöning derför skall njuta;
Vi betala kontant och aldrig vi pruta.

Här gifver jag dig en gyllene slant;
Om du den på en källare sätter i pant,
Man långt ädlare dryck skall fram åt dig ställa,
Än Oden bekom vid Mimers källa,
När han engång i en törstig stund
Satte ögat i pant för att läska sin mund.
Höj derför dina tankar från gruset,
Och var hos oss såsom barn i huset —
Många hedersbänkar i templet stå,
Vi borde väl någon finna uppå,
Der du på ärones säte kan sitta.
Men, som du ej sjelf tör vägen hitta,
Så vill jag sjelf som är gammal och van
Ledsaga din fot på ärans ban. —
Och talarn sig reste så stolt ifrån stolen
Som en furu under den kyliga polen
Och förde med stål och ceremoni
Som en brud det underbara Geni
Fram till den odödlighetsgifvande stol,
Att af skaldelifvet representera
Dess lekamliga del, om icke mera. —

Men åter den akademiske kung
Höll högt i vädret sin penningpung
Och ropade högt till den meniga skara:
Om någon mandråpare än månde vara,
Vill jag ej statens skottpengar spara,
Jag dervid intet intresse har,
Helst jag dem ej af mitt eget tar. —
En man nu månde med makt sig armbåga
Ur högen fram och till tronen tåga.

Han sade: jag dräpte nyss på stund
Den vikingen *Jorund i Öresund.*
Han enligt sagas dom skall hänga
Och som lindansarn i luften sig svänga,
Och som ingen snara jag hade till hands,
Att visa min fantasi i sin glans
Jag i procedurn en förändring har vågat
Och kämpen med träsåg söndersågat.
Direktören genmälte: Det var rätt bra,
Stor heder och tack derför skall du ha.
Att ej du må blifva i synen mulen
Och säga att du gått ut med Julen,
För ditt arbete jag dig en guldpenning ger;
Ingen dödlig skulle betala dig mer.
Det fattades intet i din ära,
Om honom du fick i knapphålet bära.
Men guldet, gömdt uti klippans vrå,
Dock är och förblifver guld ändå. —
Nu ej du behöfver dig mer besvära,
Ty du gjort mer än nog för din ära,
Men här på hedersbänken i frid
Du sofva kan din öfriga tid. —
Nu reste sig Direktören i salen
Och, som en dame man uppbjuder på balen,
För den store skalden han bugade sig
Och bad om hans sällskap på ärans stig.
Och bägge anträdde resan tillsamman;
Af hvarandras sällskap de hade stor gamman.
Men när de kommit, det lyckliga par,
Der en gammal bänk af idegran var,
Bänksatte sig skalden så hårdt uti brädet,
Att ännu hans bild synes qvar uti trädet.

Och åter den vördige Direktör
Sig med penningpungen skaffar gehör —
Ty penningar har jag kunnat märka
Långt mera än klubba och spira verka —
Och sad': Jag har flere guldpenningar än —
Fins här kanske någon mer god vän,
Som sölat uti *svart blod* sina händer,
Det honom till mycken ära länder.
Då steg utur hopen en liten Seigneur
Och läspade ljuft: Herr Direktör!
Jag har hört utaf dem som drömmar uttyda,
Att det förargelse skall betyda,
Att drömma om pengar, och det jag förstår,
När man vaknar och inga penningar får.
Men när jag vaknar ur *mina drömmar*,
Som enligt ordspråket rinna som strömmar,
Och det af klaraste vattenslag,
Och genast får i en guldpenning tag,
Så stod' det illa till med mitt snille,
Om jag mig derför förarga ville.
Nu till den bragden, som jag utfört —
Direktören om Blanka visst talas hört,
Fast många Herrans år före oss båda
Hon mände i Svea Rike råda. —
Hon utförde en mycket poetisk bedrift,
Ty hon dräpte sin son, Konung Eric, med gift,
På det hon ensam måtte regera.
Hon för långt lif honom ville kurera.
Och den som lifvet oss gifvit har
Med rätta det också ifrån oss tar.
I strid mot denna tappra hjeltinna
Jag beslöt min första lager att vinna,

Och på skådebanan i ridderlig glans
Jag bjöd gumman upp till Hildurs dans.
Men var det icke hin håle till qvinna!
Jag förmådde ej seger på henne vinna.
Men som enligt den stora Boileaus ord
Ett sorgspel dock alltid skall slutas med mord,
Är en större hjelte i pjesen förgången,
Jag sjelf, ty jag dräpte mig sjelf uti sången. —
Direktören genmälte: din blygsamhet
Är stor, men menar du jag ej vet,
Att alla, som kommit att pjesen skåda,
Du också dräpt, fast det skett af våda.
På samfundets vägnar jag dig beskär
En guldpenning. Se hur *blank* han är!
Om lyckan, som stora män förföljer,
En gång ock för dig sig i molnen döljer;
Då, leende åt den trolösas svek,
Tag din guldpenning fram och dermed lek!
Men för att uppfylla all rättvisa,
Så måste likväl du öronen visa,
Förrän du kan skottpengarna få
Och ditt rum i det svenska Pantheon nå. —
Knappt sista orden han utsagt hade,
Förrn skalden stack fram sina öron och sade:
Jag menar de här skola räcka till,
Om Herr Direktörn dem mäta vill.
Sen konstdomaren öronen noga betraktat
Och högsta priset dem värda aktat,
Gaf han skalden sin penning med mycken tack;
Han den genast hos sig i byxsäcken stack.
Derpå förde han honom så huld som en fader
Till de stora Skaldernas Myriader. —

Så vann han bänksäte på store mäns vis,
Om icke stor ära, likväl stort *pris*.

Och åter den vördige Matador
Unga snillen fram ur sitt mörker besvor;
Som i den magiska medeltiden,
Då upplysningens sol i moln var skriden,
En prest med silfver och guld i sin hand
Drog själar fram utur skärseldens brand.
Mången man, som alltsedan han skriflärd blifvit,
Blott protokoller och räkningar skrifvit
Och aldrig förut i sin lefnads dar
Så noga betänkt hvad rimkonsten var,
Om icke i spekulationens timma,
Hur debet och kredit sig skulle rimma,
Nu, när han penningepungen såg,
Blef alldeles omvänd i sin håg
Och af dukaternas skimmer sig lärde
Erkänna skaldekonstens värde.
Men vid Direktörens förförande tal
Steg åter en skald allt midt i den sal,
Och sade: Jag gick uti Lagerlunden,
När månen lyste på himlarunden.
Der kom utur buskarna fram en man,
Hvilkens uppsyn jag något misstänkt fann,
Som sade sig gå uti lunden och spöka
Att i lagerskogen en krans sig söka.
Han hade i lifvet deraf offert,
Men döden kom på honom litet för tvärt.
Jag ville så ogerna menniskor döda,
Derför jag mände mig nu bemöda
Att förrn jag tog till den starka ton

Bringa mannen med goda ord till reson.
Och sade till honom just med de här orden:
Vi ha ej mer lager här i Norden,
Än som konsumeras till eget behof,
Vi hafva ej flere lagerbärsträd,
Än vi sjelfva behöfva att kröna oss med.
Och att jag må rena sanningen säga,
Vi här myriader af skalder ega,
Som uti den Svenska Akademien
Vunnit pris för sin rimkonst i Poesien,
Och mången bland dem dock lagern brister,
Om han ej är filosofie magister;
Derför min kära herr Silfverskägg
Gack du i ro och i mullen dig lägg!
Då den ädle Torqvato Tasso
Höjde sin silfverstämma i Basso,
Och sade: Håll du din vältaliga trut!
Jag vinner ändå en lager till slut,
Fast jag ej är filosofie magister,
Trots dig och Toscanas Akademister.
Då tyckte jag det var något för hvasst,
Och i stället för svar i största hast
Med snillrik kärngkrok vrok jag omkull'en, —
Som en torndyfvel låg han och sprattla' i mullen.
Och genast glänsande fraser en corps
Sig snodde omkring hans armar och lår. —
Då yrade Tasso, och frasernas skara
Laocoons ormar tyckte han vara.
Han kämpade tappert, Herr Direktör!
Jag honom denna rättvisa gör.
Men han var ensam och fraserna hundra,
Och att han strök åt må ingen förundra!

Direktören genmälte: Du brutit, min son!
En ny väg till ärans Pantheon.
De som före dig guldpenningen anammat
Hafva vanligen någon hjelte gastkrammat.
Men du har en skald i sången förgjort,
Åtminstone så med bläck besmort
I synen, att bland hans gamla vänner
Knappt någon fins, som honom känner.
Med en simpel skald du bälte har spännt,
Att näsan i vädret han genast vändt. —
Dock skall din ära deraf ej lida,
Om saken jag litet får vränga och vrida;
Förty två sidor hafver hvar sak,
Att vi skola den se både fram och bak.
Nu är om man djupare penetrerar
En skald ock hjelte: han kommenderar
Af mångtusende rim en oräknelig här,
För hvilka kommandostafven han bär,
Jag menar pennan, hvarmed han dem ställer
Två man uti ledet upp när det gäller,
(Ha ej verserna ofta fötter också,
Fast i denna sången på träben de gå?)
Och som det går till i andra strider
Anföraren bort ifrån slagfältet rider
Och stannar först på långt håll att se på,
Hur hans trogna hustruppar låta sig slå,
Och fast hans verser sig innesluta
I en bok, såsom fästning, att trygghet njuta,
De Recensenter, Belials barn,
Inkasta i fästningen bomber af skarn.
Och att mina ord må trodda blifva,
Jag vill dig en liten guldpenning gifva.

Han kallas den *stora*. Men uti vårt lif
All storhet är endast relativ.
I anledning deraf du dig också påminne,
Om högmodet skulle anfäkta ditt sinne,
Att ingen så stor man vara kan,
Att icke han träffar sin öfverman.
Ser du? Din öfverman sitter derborta,
Den med honom täflar kommer till korta.
Han heter Lindourm, det är hans namn;
Se hur sött han slumrar i Blankas famn!
Jag vill dig genast presentera,
Att med honom du connaissance må formera.
Får din Pegasus stå ett par dar på hans stall,
Öfver skacklorna aldrig han skena skall.

Som färgkarlen Charon från jordens länder
För öfver de döde till Lethes stränder,
Sen man stuckit en penning i deras mund,
Så Direktören i denna stund
Den odödlige Skalden i handen tager
Och med sig till hedersbänken drager.
Hedersbänken var gjord af bara träd,
Och *hedersmännerna* äro så med.

Knappt Direktören hjelpt denne till rätta,
Förrn sitt gamla spörsmål han månde framsätta,
Och sade: J sen hvilken pung jag bär;
Ej desmans-bockens så dyrbar är.
Och ej för girighet vill jag beskyllas;
Och som J behöfven väl att förgyllas,

Hvar mandråpare i den höga Nord
Framträde till detta smakens bord,
Att honom jag må en guldpenning förära,
Och han framgent sin ära på fickan må bära.
Och Snö den gamle, Drifvas son,
Förnam det långt bort i den skamliga vrån,
Der blygsamt den sanna *förtjensten* sig ställer
Som tiggaren uti ett gathörn och gnäller.
Men när Direktörens röst han förnam,
Trots all sin blygsamhet trädde han fram.
Han fram för den höga Domstolen steg
Och vördsamligen för guldpungen neg,
Och sade: jag lärt mig i detta gille,
Att ett Akademie-mässigt snille,
Hoc est som förmedelst rimmade tal
Håller själamessor i denna här sal,
Då de döde kämpar vid Juletiden
Stå ruskiga fram utur sina iden, —
Att, med ett ord, hvar man som på denna här orten
Vid smakens tempel klappar på porten,
Om med heder han admitterad vill bli,
Skall ej gifva ut sig för ett Genie,
Men frankt och uppriktigt skall han förklara,
Att en dummer Jöns han blott månde vara.
Då fröjdas de herrar i ärans sal
Och upptaga honom bland skaldernas tal;
Ty dumheten aktas bland folken ej mera —
Blott Genier förstå att henne värdera —
Derför jag förklarar mig till stort pris,
Att jag är så dum som Gud är vis.
— — — — — — — — — — — — — —

POLEMISKA SKRIFTER

(1821—1825)

I.

RECENSION:

Dikter af Vitalis. Andra öfversedda och betydligen tillökta Upplagan.

Visserligen är Kritiken en förträfflig konst och öfver alla andra konster, liksom domaren är öfver brottslingen, som han dömer till döden. Men vanligtvis kommer en utgifven bok ej så snart i Recensenternes händer, stundom knappt på fyra år (se Svensk Literaturtidning för 1821 N:o 15), och då de fleste Läsare, ehuru icke heller de förhasta sig, likväl köpa långt förr, så nödgas de emellertid sväfva i ovisshet om hvad de egentligen böra tänka om boken. Visse Författare hafva väl sökt förekomma denna skepticism genom såkallade företal, hvaruti de beskrifvit sin egen svaghet, hvilken dock ofta icke låtit sig beskrifvas, tillika på ett visst mystiskt sätt antydande sin egen förträfflighet och öfverlemnande saken åt den benägne läsarens afgörande, men genom sådana funder kommer den benägne läsaren, om möjligt, i ännu dunklare labyrinther. Läsaren köper således boken blott för att sköta sin syssla (som är att läsa) och får sedermera, när Recensionen sent omsider utkommer, veta att han begått en dårskap och måste sedan i hela sin lifstid ångra den tolfskilling, som han derföre bortkastat. Många Författare hafva dock vänner som recensera sig, hvilket i sanning är en god sak i

våra tider, då Herr Vitalis, hvilket är just jag,* »med dysterhet, hat, bitterhet, bitter galla, missmod och menniskofiendtlighet» rasar fram på Parnassen och nedtrampar den förhoppningsfulla ungdomens blomsterskörd. Författaren till dessa enfaldiga blad äger icke någon vän ibland den Svenska Poesiens förmyndare.

Många låta dessa sina vänners gratulationer paradera framför sjelfva verket, såsom vi se i våra äldre Academiska disputationer och Hoffmanns Fantasistycken. Många recensera också sig sjelfva, men af en öfverdrifven blygsamhet förtiga de för den vördade allmänheten Recensentens namn. Om jag nu också ville vara blygsam, så vore det en fruktlös möda; det låter sig nu icke mer göra sedan jag skrifvit så långt, ty i fall jag icke låter trycka denna djupsinniga recension, så hade det ju varit indrägtigare att under den tiden skära skopinnar. Och i tidningarne trycker jag honom icke, ty der finge jag betala hvar rad med hela min egendom. Jag öppnar en ny bana. Hvar och en känner att menniskan består af själ och kropp, samt att själen ytterligare styckas i förstånd och vilja, men då man är författare, består hon i stället af snille och smak, hvilka förmögenheter författaren är skyldig att rätt bruka. Men som jag, vid mina Dikters författande, olyckligtvis icke fäste tillbörlig uppmärksamhet på smaken (hvilken i nya skolans skrifter förekommer under namn af fil), så har jag velat sända honom efter i en kritik, liksom den »berömda» gumman, som kastade jästen efter brödet in i ugnen. Härvid vinner läsaren den fördel, att verket bedömmes af en man, som verkligen

* Detta anmärkes af delikatess, på det icke min Tyska farbror Vitalis må något lida af mitt vanrykte. Han bör icke med mig förblandas, liksom den »*Shakspeare*,» som skrifvit Magnetismen och det onda samvetet (se register öfver Svensk Literaturtidning för 1820, artikeln Dramatik), är en helt annan karl än den Engelska.

genomläst detsamma; derigenom undvikes all bitter skriftvexling, emedan man förutsätter, att Författaren sjelf bäst vet huru han vill recenseras; dernäst, då i granskningarne ofta förekomma beskrifningar på Författares mage (se Literaturtidningen), på deras ögon (se Allmänna Journalen), m. m., så bör ingen kunna lemna sådana underrättelser tillförlitligare än Författaren sjelf, och i fall exemplet kommer att imiteras, hvilket väl är troligt, då våra genier i allmänhet äro utaf vax och lätt emottaga intryck, så slipper Läsaren hädanefter hålla sig någon Literaturtidning. Dock, såsom denna recension icke torde blifva »utan blandning af den bittra gallan,» så har jag, för att icke skada förläggaren, ej velat införa recensionen förr än i bokens ändalykt, med den innerliga och uppriktiga önskan, att läsaren icke der måtte förr blifva honom varse, än han redan köpt boken.

Knappt är en tid af aderton månader förliden sedan Herr Vitalis gjorde sina första Trampolinsprång på snillets bana, och det är visserligen ett bland tidens föga tillfredsställande tecken att en Neuter och menniskofiende så snart utgifver andra upplagan af sina skrifter. Den som dock här väntar att finna den äkta Vitalis (så eländig än denne var), bedrager sig dock outsäjligen, ty man finner här blott »en abbrevierad, apostropherad, stympad och ihopkrympt varelse.» (Skulle möjligen det sista vara en följd af den poetiska diet, hvilken författaren så vältaligt beskrifver i Talet till Månen?) Författaren har uteslutit det ypperliga stycket Trollhättan, äfvensom den andra komiska Fantasien. Men att den, som vill undvika Scylla, råkar ut för Charybdis, är af det stycke, som Författaren lemnat oss i stället, ganska

»inlysande». Det senare stycket var, det är sannt, starkt »tingeradt» af menniskohat, och att den »hederlige Gyllenborg» skrifvit en lika bitter satir öfver sina vänner, bevisar intet till Författarens försvar, ty han lefde i en annan tid; men är det i alla fall icke drägligare än en fantasi under titel Sverige, som nu blifvit i stället upptagen, som är opatriotisk, ja, fäderneslandet förrådande, och som dessutom innehåller hädelse emot Gud?

När vår Herre dem (grankottarne) skapat, re'n trött han var (?!!)

hvilket dessutom i vettenskapligt afseende är en stor lögn, ty det nämnes på intet ställe i Genesis, att Gud skapat grankottarne. — Då denna fantasi skall innehålla en beskrifning öfver Sverige, så kunde en bildad läsare med rätta vänta, att der finna några statistiska upplysningar om folkmängden i Sverige, äfvensom om fåglarnes antal. Dessa och andra intressanta uppgifter söker man dock förgäfves i denna nebulistiska diktning. Deremot får läsaren flitigt höra inskärpas om »Solen som åker öfver stock och sten, så att hennes vagn går sönder.» Hvilken orimlighet först och främst att tala om stenar i luften! Är det, kanhända, stenarne ur »Författarens luftslott, ur hvilket verlden dagligen borttager en sten» (Se Svensk Literaturtidning för 1821 N:o 2 pag. 28)? eller kanske troligare det trä och den sten hvaraf han i molnen, till förfång för andra nebulister, uppfört sin lilla stuga för sig sjelf och öfver hvilka stockar och stenar väl Solen (Febus, Snillets Gud) må sägas åka sönder sin vagn? Sedermera säger författaren om Solen, att han tappar sin mössa så röd (?!!). Utom det högst orimliga föreställningssättet, att Solen är en karl, då hon likväl är af genus femininum, så inser läsaren visst att hvad författaren kallar Solens mössa ingenting annat är än Solen sjelf och

hennes »eldigt himlaburna härlighet.» Men så går det när man ränner åstad att skrifva lärodikter öfver ämnen, som man icke förstår.

Författaren har vidare uteslutit Bruden i Corinth, som han, eller rättare hans Svärfar, Klockaren, öfversatt såsom han sjelf bekänner (se Vitalis Epistlar, tryckta i Mariefred 1814 pag. 194 v. 9, 10). »Detta vidunderliga vämjeliga fantasigyckel» eller med andra ord, »den härligaste blomman i den nya konstens Paradis» blef ju dock med allmänt bifall emottaget, ty de begge Skolorna delade besväret sig emellan så, att den gamla berömde öfversättningen och den nya sjelfva Originalet.

I stället har Författaren tillagt en stor mängd af commata och andra onödiga skiljetecken, som det synes, med en dämonisk ironi, för att vid uppläsningen förbrylla den fromma Läsaren, som ju har nog af bokstäfverna. De gamle nyttjade i äldsta tider icke några skiljetecken, utan skrefvo orden tillsamman ifrån höger åt venster, och vi finna intet skäl hvarföre författaren sjelfmyndigt afvikit ifrån denna method.

De skrifter Författaren tillagt äro, denne recension icke undantagen, foster af en låg själ. »Det är ytterst förmätet att sätta sig på skiljemuren och kasta sten på två tider.» Och hvad har denne författare gjort, som dertill gifver honom rätt? Hvar var denne »Philadelph» när vi stridde som tapprast mot åsnor? Författaren måtte väl icke vilja undskylla sig dermed, att han då ännu var ett barn? Voro vi då så ålderstigne? Dessutom är det ganska lofligt att kämpa mot ett tidehvarf, men det förråder feghet och bemödande att ställa sig in, att emot två på en gång draga i härnad. Vi hafva förut vid så många tillfällen yttrat vår styggelse emot de Neutrer, att det torde vara öfverflödigt att här vidare orda derom. Säkert är dock, att då Sankt

Bombasti rätte tillbedjare upprulla i majestät till Capitolium, får Herr Vitalis stå nedanföre och se uppå, och att, då de unga skaldernes sånger ännu lefva i folkets mun, hafva Herr Vitalis och öfrige Neutrer med sitt pick och pack redan masat till det tysta. Det har hittills varit ett utmärkande drag i Herr Vitalis' skämtsamma Dikter, att de icke haft någon concentration omkring en grundidé, men i dessa finnes hvarken concentration eller grundidé eller ens idé. Detta tal förråder således mycken sinnessvaghet tillika med en här och der »framspringande genialitet» (genialiteten plägar eljest sedvanligen krypa fram). Ryktet har eljest förmält att Herr Vitalis har under händer ett tal till Skomakaren Anders Bergström, vid öfverlemnandet af ett par stöflor, för att halfsålas, och »vi vänta, att der se våra theoretiska fordringar upfyllde.» Huru naift skall icke den vördade skalden der berätta om sina vandringar, under hvilka de gått sönder! Huru hemskt-nordiskt skall han icke framföra helsningen ifrån Jerusalems skomakare Ahasverus! Huru tjusande måla sitt förbudna omgänge med Barbara i Klockarens hage, der han tappade den ena klacken! Huru brinnande sin önskan, att snart få sina stöflor färdiga! Men vi vilja icke inlåta oss i vidare profeterande, då vi deruti vanligen icke hafva någon framgång. Huru många gånger hafva vi icke förbryllat oss öfver författarens många »sinnesarter?» Säger man icke till och med, att oaktadt vår tillsägelse Kalender för Damer skall utkomma till julen och Klytia straxt derefter. Huru vågar nu Allmänna Journalen försmäda oss, om vi tro på spöken och gengångare!

Ich.

FÖRFATTARENS SVAR.

Med nöje har Författaren genomläst Herr Ichs Recension och funnit den i värde skäligen jemngod med alla andra. Träffande har Recensenten anmärkt, att författaren är en Neuter. I egenskap af neutral makt föreslår han de begge Östgötharne, som kifvas om envåldsmakten på sångens ö, sin beväpnade mediation. Det torde icke vara stort värdt för dem, att tänka på upprättandet af något herradöme, ty sådant har ännu aldrig velat rätt lyckas de Östgöther. Theodorik var den största Östgöthe, om hvilken Historien förmäler, och dock varade den monarki, som han stiftade, knappt i femtio år.

Vitalis.

EFTERTAL.

Förläggaren tror sig icke med godt samvete kunna låta de s. 86 förekommande profetiska orden af Herr Ich utgå i verlden, utan en liten anmärkning — en »offentliggjord» *reservatio mentalis*, — så att Han icke, under vissa omständigheter, genom stillatigande må anses hafva bidragit till utspridandet af en lögnaktig uppgift till allmänhetens förvillande, som lätteligen kunde tillskynda Honom vida högre böter än den vinst Han kan komma att hemta af närvarande snilleverk. Han har nemligen ännu i ganska lifligt minne de 100 R:dr B:o som Han utbetalt i böter för hvarjehanda demagogische Umtriebe å Omslagen till de begge första häftena af NovellBiblioteket, hvilka dessutom redan genom sin färg erinra om Carbonarism, Jacobinism, etc. etc. etc. — För att likna sina Tyska förebilder och medbröder i Förläggareskråret kan Han icke underlåta att begagna ett så godt

tillfälle som detta, för att, *à propos de bottes*, göra den stora Opinionsnämden uppmärksam å Handlingarne i detta mål, — märkvärdiga Supplementer till vår Tryckfrihetslag, — som Han med allraförsta ämnar låta från trycket utgå och hvilka, oaktadt sin volum, komma att säljas till 4 ss., hvarvid Han ändock icke tviflar att ju det stora antalet af Köpare skall ersätta Honom åtminstone den hälft af Böterne, hvilka det dömande HofKanslersEmbetet uppburit i egenskap af åklagare. — Men det är tid att återkomma till det egentliga ämnet.

Det är icke utan en viss bäfvan, som Förläggaren läst ofvannämde yttrande af Herr Ich. — Oaktadt det offentliga liktal som Rec. uti Svensk Literaturtidning N:o 16 för innevarande år hållit öfver Kalender för Damer, hade Han ännu något hopp om detta sitt barns lif, helst hvarken Allmänheten genom de vanliga sorgbrefven uti Tidningarne blifvit underrättad om dödsfallet, eller det förljudits att Kalendern, efter föregången *citatio edictalis*, blifvit dömd till *poena præclusi & perpetui silentii* eller juridisk död. Lyckligtvis var också Kalendern i lifstiden antingen för mycket eller för litet periodisk, för att såsom icke anmäld periodisk skrift etttutre blifva inhiberad; och utgifvandet kunde ej heller på något sätt blifva ett såkalladt Ordningsmål, — en förträfflig uppfinning, i senare tider gjord för att tillvägabringa och bibehålla litterär legitimitet (= gammal surdeg; se nya proföfversättningen af Akter rörande Kongressen i Babel). Utomdess skulle, i händelse af juridisk död, Förläggaren, såsom Kalenderns naturliga målsman, derom bort blifvit notificerad, — och Han trodde sig vid alla möjliga dödssätt icke heller böra till den grad betvifla Allmänhetens skönhetssinne, att icke Condoleancebref skulle i mängd inlupit. — Nu deremot förespår Herr Ich, — och det ifrån Kalenderns egentligaste födelseort, samma Boktryckarepräss

hvarutur den utgått, — att den skall komma att spöka, hvilket naturligtvis sätter dess förutgångne död alldeles utom fråga. — Förläggaren lemnar till enhvar att dömma om sin oro, vid den vågsamma ringränning som en sådan gengångare skall anställa mot den ungdomliga »blomsterkrans,» som för sitt upphof har att tacka snillen, hvilka äro en »concentration af den concentrerade naturen,» och hvilka naturligtvis icke lära vilja afstå något af pertinentierne till den »spira öfver Sveriges vitterhet,» som de, nu ensamme Sjelfherrskare, bära. Men

habent et Numina legem!

Det är icke omöjligt att »Ephemeren» vågar att ännu en gång uppträda på samma fält med de himlaburna, Eviga. Genom en uti Ephemerernas verld vanlig metamorfos, kan det dock hända att Kalendern för nästa år kommer att utgifvas under en annan skepnad än förr!

Då detta eftertal nu engång qualificerat sig till ett slags företal, en »Avantcoureur,» för nästa års Kalender, tror Förläggaren sig böra tillägga att den kommer att innehålla en lycklig öfversättning af Herdegåssen, en dramatisk idyll af A. Oehlenschläger. I öfrigt skall Förläggaren söka att vidtaga sådana mått och steg att Kalendern, hvilken, att dömma efter Allmänhetens bifall samt mängden och halten af de bidrag hvarmed den blifvit hedrad, årligen ökat sitt intresse, icke heller för nästa år skall komma att stå efter någon af sina föregångare.

2.

UTDRAG AF EN RECENSION I SVENSK LITTERATUR-TIDNING,

försedd med noter af Vitalis.

Rec. säger om Förf:s förhållande i sjelf-recensionen, att det icke är roligt, utan tokigt, och i fall Rec. deruti slumpvis skulle hafva rätt, så medgifver Förf. gerna att Rec. har något skäl att högmodas, emedan hans Recension i oupphinnelig grad förenar båda dessa »vackra dygder.» Han har skrifvit den på ett språk, som man icke borde vänta af en man, »som icke illa upptar, om man i sällskap räknar honom till de bildade.» Hans framfarande visar att han, för att nyttja den berömda mannen W. F. Palmblads ord, varit »försänkt i yttre och inre förtviflan.» Att hafva bragt sin fiende i en sådan belägenhet måste naturligtvis för en »menniskohatare» vara »roligt.» Då Litteratur-Tidningen, ehuru hon kallas Svensk, i alla fall skrifves på det Rotvälska språket, hvilket Svenskarne i brist på Lexikon icke förstå, och således finner få läsare, har Förf. trott sig befordra Rec:s afsigt, då han nu, i någon allmännare läst Tidning, söker skaffa rum åt några »gullkorn», hvilka han utur denna makalösa Recension uppsamlat. Förf. som en längre tid varit nödsakad, att sysselsätta sig med det Rotvälska språkets studium, till fördel för sina komiska försök, vill bifoga noter; men måste dock här och der, med beklämdt hjerta, lemna sina läsare på egen hand, emedan han, »oaktadt den bästa välmening,» ej kan lemna upplysningar öfver ställen, som han sjelf icke förstår.

Rec. har i sin nitälskan, strax i början, gjort ett ypperligt

bruk af nya Skolans »framtids-sinne,» då han sagt, att mina dikter äro tryckta år 1822. Sedermera, då han försökt att addera 78 med XIV hafva åter de ironiska siffrorna spelt honom ett spratt; han har deraf fått summan 94. Detta påminner om Svea, 2:dra häftet, sid. 54 der den största Räkenmästare i Christenheten således ådagalägger sin kunskap om *qvatuor Species:* »Denne (Nåreda) gaf sitt sammandrag till Sumanti, som ytterligare sammandrog dessa stadgar till 4000 verser. Den kodex, som nu är förhanden, består dock endast af 2685 verser och utgör således ej en gång tvåtredjedelar af Sumantis verk»; och sidan 136, der han genom att multiplicera 135 med 4 får summan 548. Denna något egna räkenkonst har Rec. äfven längre fram begagnat, der han uträknat, att Förf. är tolf gånger mera excentrisk och superphosphoristisk än dem han förtyskar, såsom Rec. orättvist påstår, ty hvar och en, som läst Rec:s och hans själafränders skrifter, inser lätt, att de äro förtyskade af naturen.

»Rec. tror icke att man bör stångas, derför att man är ett geni; han tror icke att hvart och ett geni är förpligtadt att kasta småsten efter sig i ett hus, der man med välvilja och gästfrihet blifvit bemött; (Rec. tror således att några genier äro förpligtade till denna sällsamma idrott?); han tror icke att man om förmiddagen bör skrifva paskiller öfver ett sällskap, hvaruti man aftonen förut blifvit emottagen.» Jag har angripit Rec. såsom författare. Dertill tror Rec. mig icke hafva haft rätt, emedan jag ett par aftnar varit bjuden i hans hus, hvilket naturligtvis icke varit mitt fel. Rec. liknar således den nya Skolan vid Hades mörka rike, der Persephone var fri, så länge hon intet förtärt; men der utgången blef tillstängd så snart hon smakat granatäpplet.

Att fritt yttra sin öfvertygelse är mannens förstfödslo-rätt, och jag har aldrig tänkt att, såsom Esau, sälja honom för en ringa grynvälling. Jag har aldrig gifvit Rec. rätt, att tro mig vara en sådan stackare, och han har icke bort dömma om mig efter sina andra bekanta. Jag har aldrig behöft Rec:s nektar och ambrosia, utan då jag ett par gånger bjuden inträdt i hans hus, har jag haft den stoltheten att tro, att jag, genom mitt inträde satt Rec. och hans sällskap i större förbindelse än mig sjelf. Jag kunde icke misstänka, att Rec. ville muta mig med mat. Imellertid, då han ångrar sin mat, är jag beredd att lemna honom ersättning efter mätismanna ordom. Rec. känner också noga tiden, då jag skrifvit de så kallade paskillerna; men jag har aldrig lemnat någon deraf förtroende. Ingen annan gissning synes då vara möjlig om sättet, huru Rec. kommit till denna viktiga kunskap, än den, att jag, utan min vetskap, haft inqvartering af några bland »den tomma rymdens varelser», som sedan möjligtvis förrådt mina hemligheter för den nya Skolan, af tacksamhet för det beskydd, som de hos henne åtnjuta.

»Han (Vitalis) har i sina nidskrifter för publiken framlagt några planer och hemligheter, som han erfarit i förtroliga samqväm.» I anledning af hvad Rec. yttrat om ett genies förpligtelse, tror ock Förf. att icke hvar och en Rec. är förpligtad att ljuga, ja, han går ännu längre i sin tro, och tror, att hvar och en Rec. är förpligtad att icke ljuga, hvilken synd Rec. här helt oförskräckt bedrifvit. I fall en man, för hvilken Förf. hade aktning, sagt detta, skulle han visserligen tvingat honom att återkalla smädelsen, men Rec. hör till det slags mennişkor, som gerna onäpst kunna få säga hvad dem lyster. »Ty (fortfar Rec.) sedan detta snille blef upptäckt, har man sökt vänskapligen nalkas honom (det) och öppnat kretsen af vänner för detta stumma orakel. Ty Hr

Vitalis är egentligen ett geni, som endast skrifver, men ej talar, derföre språkar han blott med allmänheten om sina vänner.» Förf. har redan en gång förut bekänt, att han ett par gånger bivistat Phosphoristernas sockenstämmor, dock blott såsom åhörare. Rec. låter mig också denna rättvisa vederfaras, men tyckes tillräkna mig min tystnad såsom ett fel. Huru skulle dock »en enfaldig djekne från Strengnäs» våga öppna sin mun ibland sådana Storsnillen?

Förf. vill, för dem af Journalens Läsare som icke känna det Rotvälska språkets idiotismer, här bifoga de yppersta bland dem, som förekomma i denna Recension. Det sker för att upphöja Rec:s ära och bevisa, att han också är den största mästare i det obegripliga.

»Förf. har uteslutit stycket Trollhättan, som var det svagaste bland alla de öfriga.»

»Rec. vet icke, om det förra incognito blifvit aflagdt, för att vederlägga den förebråelsen, att Vitalis icke är en menniskohatare.»

»I påfundet af denna idé har man behagat imitera Jean Paul och Müllner.»

»Snille af sann kallelse.» Hvilka äro då de snillen, som icke äro af sann kallelse?

»Ljusets stjerna» förekommer i den ypperliga nöt-hymnen (hymnen *in nuce*) i stället för Sol. Alla stjernor äro dock, så vidt Förf. känner, ljusets stjernor. Leopold, hvilken man behagat imitera, har skrifvit »dagens stjerna», och detta är något helt annat.

Vitalis återklingar ett echo från Tyskland, så mycket neml. det är möjligt, då man är Original. Förf. lofvar att icke afundas apornas återklingande echo.

»Denna så kallade Recension uppträder med anspråk af

en ständigt skeppsbruten qvickhet.» I sanning måttliga anspråk!

»Den nya Skolan har hatat all sekterism, all söndring, som ej föranledes af namn, utan af sak och meningar.» Derföre har alltid nya Skolan varit misstänkt. Förf. vet icke om denna stormodiga bekännelse om dess eländighet mer förtjenar harm eller åtlöje.

»Må han (Vitalis) då, lik en enstörrig vise bo och brumma derinne! Rec. förmodar, att ingen skall störa honom, så länge han lemnar de andras blomsterängar ofredade.» Denna blomstermästarnes oegennyttiga önskan skall blifva uppfylld, öfver all deras förmodan. Vakten edra blompottor!

»Det (neml. sjelf-recensionen) är en illa dold harm, som gömmer sig bakom ett platt gaucherie.» Detta åter är den aldraskönaste omening och den aldraförträffligaste tavtologi.

»Man borde icke tro, att det icke är nödvändigt att smäda andra.»

Sedan nu Förf., i olikhet med Rec., som aldrig bevisar sina beskyllningar, framdragit i ljuset elfva »guldkorn» af det slags guld, som allmogen kallar kattguld, och som oemotståndligen ådagalägga Rec:s mästerskap i det Rotvälska språket, vill han äfven framställa honom såsom en lugn och värdig granskare.

»Hurudant skulle omdömet om Vitalis utfallit, i fall ej Phosphorist-Orden, som han smädar, för honom banat vägen? Om detta kraftsnille, denne Neuter, som i vissa hänseenden är tolf gånger mera excentrisk och superphosphoristisk, än dem han förtyskar (Här bekänna Phosphoristerne sjelfva, att det är någon ting skamligt att vara phosphoristisk), hade uppträdt år 1810 — månne verkligen man ej, af menniskokärlek, redan skulle hafva affört mennisko-

hataren till något stilla enstaka hus i sydligaste delen af hufvudstaden?»

I fall Förf. är ett geni, såsom Rec. skriker, så äro ofvanstående rader en grof hädelse emot Svenska folket år 1810, som då ägde och värderade skalder, hvilkas skotvång Rec. och hans stallbröder icke äro värde att upplösa. I fall åter Förf. är en dåre, så är det ju en stor ära för Phosphorist-Orden att hafva banat honom vägen?

»Om den stora mängden ej skulle märka det lilla afvelstorpet eller om den händelsevis skulle tro, att detta torp blott lydde under den närbelägna herrgården, huru skall man (neml. torparen) då bära sig till för att blifva bemärkt, för att visa att man sjelf (torparen) är ett högdjur, ett Neutral-Geni? Jo, man (torparen) tager hornen på, man rusar stångande in hastigt och oförtänkt på samma hage, der man (neml. torparen) förut spak och fredligt betade. Hvad händer vidare? Icke (intet) vidare, än att de öfverraskade linda hö om hornen (på torparen) och säga: Han (neml. torparen) har blifvit folk-ilsk, gån honom ur vägen, go' vänner!»

Hvilken lycklig, väl underhållen allegori, alldeles så som Demosthenes skulle hafva skrifvit. Rec. måtte, under dess författande, hafva varit stadd i det tillstånd, som Atterbom kallar »dygdens och bildningens inspiration.»

Till tacksamhets-tecken för den härliga Nöt-hymnen »(hymnen *in nuce*)» med hvilken förf. i den så kallade Litteratur-Tidningen blifvit hedrad, bifogar han följande epilog:

Hvad har då denna nya Skola sjelf gjort, emedan hon yfves så öfvermåttan, emedan hon med så stor sjelf-förnöjelse prålar och braskar och visar oss sin påfågelstjert? Jo, det vill jag kortligen förtälja. I tio år, ja än mera, har hon, liksom Agamemnon för Troja, legat för den gamla Skolans

förskansningar. Längesedan skulle både Ryttare och Pegaser blifvit ett rof för den svåra hungersdöden, om de icke fått lefva på de Tyskars barmhertighet. Liksom Israels barn vid Jericho, hafva de anställt processioner omkring murarne, under det Sophias Prester gått framföre och stött i de tio »klang-årens basuner», men ändå hafva murarne ej ramlat. Med alla sina krafter, hvilket dock ej vill säga mycket, hafva de fattat oskyldiga menniskor i håret, för att göra dem till »torpare» under den stora »herrgården», det beryktade Babels torn, hvartill de lagt grundval i molnen. Sveriges yppersta skald hafva de helt rätt och slätt förklarat, att han »med hull och hår är till dem förskrifven» och ärligt sagt ifrån att inga protester hjelpa. De hafva icke en gång försmått mig, hvilken de i sin vredes grymhet degraderat till djekne, utan påstått, att jag delar deras åsigter, hvilket är den svåraste beskyllningen i hela det ovettiga dokumentet. Sina fiender hafva de korsfäst *in effigie*, emedan de stått för högt att sjelfve af dem kunna nås, och med träpinnar, emedan jernet är en hård metall, som deras klemiga finger ej förmå att handtera. Midt i sitt läger hafva de uppställt en Vishets-Gudinna efter sitt eget beläte och öfver den elända hafva de kastat en narrkåpa af alla möjliga färger; men när man bort-rifvit den brokiga manteln, den parodierade Isis-slöjan, och med svärd klufvit den ofantliga träskallen, hafva möss och ödlor framkrupit derutur, likasom utur hedningarnes i Gud-brandsdalen afgudabild. Upphetsade af »Lejonmergen» hafva Bröderne tagit i ring, och likt de guldsmeder i Ephesus i sina förskinn, dansat raglande kring sin skönhet, under det de ofta framtrallat: »Stor är de Phosphoristers Sophia!» Såsom Genius för sin Poesi hafva de utvalt Ugglan, sinnrikt anty-dande, att deras Poesi, liksom denna fågel, bäst trifves i mörkret. Derföre qväda de också endast den tid på året, då

nätterna äro längst, vid hvilka tillfällen uselhetens »Oberon firar ett oåtskiljeligt bröllopp med fåfängans Titania.» Det föregående tidehvarfvet hafva de kallat natt, och det, i hvilket de lefva och grassera, gryning, eller, närmare efter deras språkbruk, gryn; men om Herren icke från det förra förhånade tidehvarfvet låtit oss något litet igenblifva, så vore vi såsom Sodom och likasom Gomorrha. I sin trosbekännelse hafva de upptagit Helgon, Martyrer, de härliga Legendernas hjeltar och hjeltinnor och sig sjelfva hafva de först och främst lefvande kanoniserat. De hafva framfarit, likt de Östgöthiska köpstäder i Konung Gustafs tid, om hvilka Tegel berättar, »att de voro så fullstoppade med Papistisk surdeg, Jungfru Mariä mjölk och Sanct Britas uppenbarelser, att de icke aktade, hvad de bedrefvo.» De hafva gjort oss bekanta med »en underbar slägt af naturandar» och åberopat den personliga erfarenheten i våra tider, och hvem kan förneka denna personliga erfarenhet, då de för oss framställt sig sjelfva såsom dvergar och bytingar i allt menskligt vetande? Liksom på kycklingarne i ägget, har hufvudet vext fortare på dem, än den öfriga kroppen, åtminstone i deras egen inbillning; derföre qvädde och qvidde de, hvilket på deras språk betyder detsamma, förrän de fått fjun på sin haka, i jemmerliga tonarter, liksom barn, som få ris; och då krukor, enligt Horatii bekanta uttryck, länge behålla den smak, som de en gång insupit, fortfara de dermed ännu i sina mannaår. Och lyster det läsaren att höra deras framtida öde, så vill äfven jag en gång öppna min mun till propheterande. Nedanför det läger, der den Nya Skolans paltiga krigsknektar sitta och drömma, flyter en bedröflig å som hetat Lethe ifrån hedenhös. Liksom Herren fordom sände ett starkt vestanväder, som upptog gräshopporna i Egypti land och förde dem i röda hafvet,

så uppkommer förr eller senare en storm, som i Lethe skall begrafva den nya Skolans ömkliga piltar. Och denna storm är det nästa Tidehvarfvets anda.

Vitalis.

3.

PROSPECTUS.

Det har från min spädaste barndom varit ett begär, djupt inplantadt i mitt bröst, att ibland mina likar förvärfva ett odödligt namn, och då jag, oaktadt allt mitt alfvarliga sträfvande, funnit att mitt namns odödlighet står på nog svaga fötter, lärer ingen rättskaffens medlem af det vördade Publicum finna olämpligt att jag till detsammas upphjelpande vidtager alla lofliga medel. Det har icke vid nogare eftertanka kunnat blifva mig obekant, att en man med Genie, såsom jag icke utan gifven anledning smickrar mig vara, på ginvägar ofta kan förvärfva en viss odödlighet, ehuru ofta af ett sådant slag, som icke egentligen ingått i den odödliges beräkning. Också har jag ofta med harm afhört förnäma och destomer tänkvärda granskares förebråelse, att Skaldekonsten, sådan den nu är, icke medför någon nytta för allmänna lifvet; hvilket tadel jag alfvarligen föresatt mig att undanrödja och beslutit att innom loppet af år 1825 utgifva *Sexton Runor* med min egen handskrift, hvilken kommer att blifva mycket vacker, och således i synnerhet af stor nytta för de Respective Subscribenter, som hafva barn, hvilka den kan tjena till förskrift. Dessa Sexton Runor eller Fosterländska sånger äro nöjsamma att läsa, åtminstone för Författaren sjelf, och på det ingenting må fattas i editionens glans och flärd, komma aderton teckningar att åtfölja af den ryktbara

konstnärn Anders Granstedt, om hvilken ingen menniska hört talas. Ibland dessa teckningar utmärker sig särdeles den öfver Runan Thurs eller *Thorer Glasrumpa såsom yngling*, hvilken egentligen är ett portrait af Författaren sjelf.

De bland mina Respective Subscribenter, som haft närmare tillfälle att göra sig bekanta med min handskrift, hvarmed jag naturligtvis menar den aktningsvärda Sättaren, samt de få af mina öfriga vänner, som råkat i den olyckan att med mig blifva invefvade i correspondence, skola visserligen finna mitt förslag vidtutseende och äfventyrligt, emedan jag, för att gifva sanningen ära, för det närvarande skrifver som en stor stackare. Men det torde vara få af dem bekant, huru jag har den lyckan, att genom broderskapens ömmaste band, knutet på Källaren Freden, vara förenad med Renskrifvaren i Stockholm Josafat Bergström, hvilken i en vacker stil vida öfverträffar alla mina samtida och till och med, efter mitt enfaldiga tycke, Poeten Nicander, ehuru dennes handskrift också visserligen förtjenar allt möjligt loford. Under denne Josafat Bergströms lärorika handledning hoppas jag innan den utsatta tiden bringa saken derhän, att min handskrift skall lända icke allenast mig sjelf, utan äfven mitt fädernesland till icke ringa heder.

Hvad åter mitt portraits bifogande anbelangar, torde äfven detta förtjena något vidlöftigare omordande. Hvar och en känner, att de gamle i den saken tänkte på ett helt annat sätt och att t. e. Spartanske Konungen Agesilaus förbjöd att någon stod eller annan afbildning af honom skulle göras; ty, mente den Spartanske Konungen, om jag gjort något stort och odödligt, så skall det vara min bild; men i annat fall tjena alla stoder och porträter till intet. Också utlät sig en gång Cato den äldre, då man frågade honom, hvarföre han icke tillät att hans stod skulle uppresas; jag vill häldre

att man skall fråga, hvarföre min stod icke blifvit upprest, än att man skulle fråga hvarföre det skett. Men billigt bör man härvid taga i betraktande den omständigheten, att Konung Agesilaus, såsom Cornelius Nepos uttrycker sig, var halt på ena foten, samt föröfrigt hade en helt oansenlig figur, hvarföre Hofmännen också med rätta spelte gäck med honom, då han kom till Egypten att hjelpa Konung Nectanebus. Och hvad Cato den äldre beträffar, så känner hvar och en att han var en Barbar, som icke alls begrep att sätta värde på flärd, utan sparkade emot med händer och fötter, när skägglösa pojkar ville lära honom nymodig visdom på hans ålderdom. Jag åter torde göra klokast deri, att jag rättar mig efter den tid, i hvilken jag lefver, i synnerhet som detta också stämmer fullkomligen öfverens med min böjelse. Den enda betänklighet som härvid egentligen hos mig kunde uppstiga, vore väl den, att jag, ehuru icke såsom Konung Agesilaus vanlottad på benens vägnar, dock i det hela taget har en temligen obetydlig gestalt; men den ryktbare konstnärn Anders Granstedt, om hvilken ingen menniska hört talas, har såsom en äkta konstnär väl höfves, med hand och mund lofvat mig, att framställa mig icke såsom jag verkligen ser ut, utan såsom han tycker att jag borde se ut, och det kostar honom ingen ting att fylla mina kinder, samt utplåna ett par skrynklor på min panna, som ett alltför djupt forskande i Sjöbrings Ebraiska Grammatica förorsakat. Dessutom hafva vi kommit öfverens, att jag borde framställas till allmänhetens åskådande i en drägt, som vore lockande för Fantasien, och då ingen, vare sig antik eller modern, förekommit oss dertill mera lämplig än den hittills vid Magisterpromotionerna brukliga, hafva vi valt densamma för den högtidliga expositionen; och då jag såsom KraftGenie, med all möjlig modesti å min sida, dock naturligtvis måste finna

att jag är något mer än en annan simpel menniska, och det således skulle kunna anses såsom en altför långt drifven artighet, i fall jag inför det vördade Publicum visade mig med blottadt hufvud, har jag funnit hvarken för den öfriga costumen eller för företaget sjelft olämpligt, att till hufvudbonad välja en af ett visst slags hofmän fordom bruklig mössa med bjellror omkring öronen.

Det hade visserligen varit i sin ordning om jag, till utförande af en så riksvårdande angelägenhet, under sistledne Riksdag vändt mig till Riksens Ständer med anhållan om publikt understöd; men då beklagligen icke så skett, nödgas jag härmedelst inbjuda konstens älskare i mitt fädernesland till Subscription. En omständighet är dock ännu, som härvid ligger mig om hjertat. Då jag, med all möjlig aktning för de Respective Subscribenternas natursgåfvor, icke vågar tilltro dem samtlige det förståndet af sig sjelfva, torde jag böra nämna, att det skulle lända mig till en ogemen tillfridsställelse, om de vid sitt namns påtecknande, till min ära eller åtminstone till min uppmuntran i ett mödosamt företag, täcktes bifoga några rader vers eller prosa, allt efter omständigheterna.

Upsala d. 17 Maj 1824.

Vitalis.

P. S. Verket är, på det högsta taget, värdt 24 sk.; men kommer vid exemplarens uttagande att kosta Respective Subscribenterna 6 R:dr B:co.

4.

EN VAPENDANS MED PHOSPHORISTERNE.

Visserligen har jag icke särdeles grämt mig öfver Nya Scholans sista anfall, ty hennes hat har i många år varit ansedt såsom en recommendation hos allmänheten, och det är troligen icke det sämsta beviset på hennes ohjelpliga oförstånd, att hon icke öfverhopar sina fiender med beröm, emedan hon endast derigenom möjligen skulle kunna tillfoga dem någon skada. Emedlertid värderar jag Rec:s uppsåt, ehuru nu, såsom alltid förut, förmåga saknats, och jag vill icke lemna hans utmaning obemärkt, ehuru uti segern öfver en sådan stackare, ingen lager är att vinna. Ty med hvilken som helst Rec. gifvit sig i strid, har han alltid bitit i gräset och från valplatsen återkommit illa tröskad och lemlästad, liksom Riddaren af den ömkliga gestalten; utom en enda gång, då han kastade fejdhandsken åt David Aspelin, vid hvilket tillfälle kämparne voro någorlunda jemngode. Men då Rec. på intet sätt är min like, och bland de margfaldiga hugg och slag, som Rec. lidit, intet enda varit af den beskaffenhet, att det kunnat misstagas för Riddareslag, kan jag omöjligen i Ridderlig rustning emot honom uppträda. Uti en predikan, som Rec. för några år sedan i LitteraturTidningen till mig höll om en sann Christens strider, påminner han, att öfver en Christens dörr hänger pilgrimstafven *såsom ett tecken*; men detta är icke *något godt tecken* för Rec., ty det är till detta vapen jag griper i den vidt utseende striden. Rec. fäller om mitt komiska Poem Promotionen 1824, det märkvärdiga ästetiska yttrande, att ingen bort taga detsamma illa, om jag icke i slutet *förklarat mig för den enda*

visa bland mina 76 kamrater. En mindre lättsinnig man än Förf. skulle darra för följderna af detta missnöje och en Phosphorist skulle sätta sig och gråta. Om det emedlertid, såsom Virgilius påstår, är en tröst att hafva följeslagare i olyckan, så är min tröst betydlig, ty jag har tre, neml. Grammatiken, Logiken och Arithmetiken, som i samma rad med mig undergått en lika hård medfart. Hvad som ådragit mig Rec:s fruktansvärda vrede, är dock lätt att inse, neml. min trosbekännelse att menniskan är en lärjunge under hela lifstiden och mitt förklarade beslut att fortsätta min bildning på det enda värdiga sättet, eller med frihet. Emedlertid har jag lika litet förklarat mig för den enda visa bland 76 kamrater, som jag vill förklara Rec. för den enda tokiga bland sina, som, ty värr! äro flere än 76. Att fatta ett lika ädelt och högsint beslut var naturligtvis icke derigenom betaget mina kamrater, som Rec. påstår hafva varit 76, emedan han, såsom jag beviste redan 1821 om sommaren, omöjligen kan sätta en siffra på papperet, utan att blifva lika förbryllad, som jag, då jag läser Nya Scholans Naturphilosophemer. Orsaken till Rec:s misscalculer är dock klarligen den, att han, såsom sjelf hörande till de tal i skaparens räkning, som kallas infinement petites är försatt i en högre verld och tankekrets, då han blifvit kastad utom den för hans förstånd, enligt sakens natur, redan ofattliga Ettan. Om detta möjligen med en stor del af dem icke varit fallet, utan de trott sig, redan den stund kransen sattes på deras hufvud, hafva hunnit höjden af all mensklig vishet, så är denna deras tanke visserligen mera blygsam än Författarens, och en själafrändskap uppenbarar sig deri med Rec., som också derföre med skäl såsom en kämpe för dem och den vetenskapliga flärden emot mig uppträdt. Då Rec. vidare såsom löjligt, fördömmer Författarens löfte att oegennyttigt lefva för Konsten,

Vetenskapen och Äran, är obestridligt att han med en alltför älskvärd naivetet bekändt, att han sjelf hörer till dem, som lefva för stoftet och dess låga intressen, ty det tredje gifves icke. Rec. himlar sig icke heller litet deröfver, att jag låter den eviga skönheten sjunka till mitt hjerta, hvarvid han, såsom en phosphoristisk Recensent väl höfves, för att försvåra mitt brott, tillagt på eget bevåg, det lilla epithetet eviga. I min mening, likasom uti mitt uttryck, ligger dock intet annat än, hvad hvarje ädel menniska tror och bekänner, neml. att all god och fullkomlig gåfva kommer åfvan efter ifrån ljusets Fader, och Förf. lemnar derhän, huruvida denna tro må vara mindre blygsam än Phosphoristernes och deras gunstlingars, som än utropa sig för »menskligheten förstar» än för »Gudar», än för »martyrer», (ehuru de dock såsom röfvaren i Evangelium, blott lida hvad deras gerningar värde äro), och alltid anse sina snillefoster, såsom producter af egen förmåga, hvilket senare, eftersom snillefostren hittills varit, jag åtminstone icke vill bestrida.

På ett annat ställe i denna grundliga kritik yttrar Rec. att den Vitaliska komikens krets är trångare än man vid dess första uppträde kunde tro; för större tydlighet tillägger han vidare, att den nu verkligen börjar blifva nog enformig: af fruktan att vid ett så vigtigt tillfälle ändå icke vara tillräckligt förstådd, eller att någon bland hans läsare kunde hafva mycket kort minne, förklarar han att den hvälfver sig nästan oupphörligt kring vissa ideer och tillägger slutligen, liksom på köpet, att dessa ideer ideligen återkomma. Hvad som här ideligen återkommer är emedlertid någonting helt annat än ideer. Emedlertid är det vackert af Rec. att han åtminstone en gång i sin lefnad beflitat sig om tydlighet, ehuru med ett visst slösande af den Rhetoriska prydnad som plägar kallas Tautologie. Men då Rec. ville anklaga mig för enfor-

mighet och omsägande af detsamma, så var det visserligen i sin ordning, att han skulle ge allmänheten ett begrepp om, huru detta fel är beskaffadt eller huru fult det är, och det är mycket ädelmodigt handladt af honom, att han gjordt det på sin egen och icke på min bekostnad. Om det för öfrigt så förhåller sig, att min krets är trång, hvilket jag naturligtvis hvarken tänker jaka eller neka, så är denna krets åtminstone, enligt hvad Rec. sjelf påstår, min egen, och det är i närvarande tid redan en stor förtjenst, äfvensom det är och alltid skall blifva en ej mindre att känna sina gränsor och hålla sig inom desamma. Det synes Förf. som samma loford på intet sätt kan tilläggas Rec., ty om han förblifvit inom sin ännu trångare krets, så vore han för det närvarande ingen ting mer eller mindre än en Skolmästare, hvartill han så väl genom sitt trumpna lynne, som genom sin pedantiska lust att öfverallt blänka med sina latinska phraser, af naturen synes hafva varit ämnad. Till en sådan syssla rekommenderar han sig dessutom genom sin synnerliga kännedom af Rhetoriken. Vi hafva ofvanföre talat om Tautologien. Men det finnes också en Rhetorisk figur, som kallas stege (klimax), förutan hvilken det icke alltid vore så lätt för Phosphoristerne, att komma opp till himmelens skyar. En sådan stege har Rec., liksom Haman, åt sig i denna kritik upprest, på hvars spets han med snaran om halsen, (ty för honom är den enklaste ordfogning en snara), står och blixtar med sin vältalighet. Runan Frej, säger Rec., står djupt under medelmåttan, en trivial uppfinning ännu mera trivialt berättadt (berättad); ett eländigt stycke, i hvilken (hvilket) ingen gnista blixtar fram. Skulle dock någon läsare draga hans Skolmästarkallelse i tvifvel, emedan han oupphörligt syndar mot de lättaste budord i Grammatiken, så begår läsaren deruti en svår orättvisa. Jag behöfver blott påminna om den af våra

Svenska Grammatici föreslagna sinnrika method att bibringa späda elever modersmålet, den neml. at läraren sjelf sammansätter ett scriptum, fullt af språkfel och sedan öfverlemnar det åt lärjungen att corrigeras, ty vid ett dylikt tillfälle skulle närvarande Recension med mycken fördel kunna begagnas, äfvensom jag är öfvertygad, att den ringaste Skolepilt vid Trivialskolan, häruti utan hufvudbry skulle kunna hjelpa Skolepilten vid Högskolan till rätta.

Högst oväntadt och naturligtvis så mycket mer påkostande för mig har emedlertid det sätt varit, hvarpå min Runa, Fornforskaren kallad, af Nya Scholan blifvit emottagen. Att händelsen tillhör närvarande tid borde väl icke hindra mig mer än Nornagäst, att deröfver rista en Runa, och hvad han i Anmärkningarne till sina Runor i detta afseende yttrar, är så skarpsinnigt och snillrikt, att det med gyllene bokstäfver borde upptecknas. Skälet, hvarföre han understundom tager ämnen för sina Runor utur vår tid, förklarar han vara det, att Runorna ännu lefva ibland Allmogen, i synnerhet i Dalarne. Just detta är också den sköld, som jag vill sätta emot Rec. Hvad åter formen angår, så kan dervid ännu mindre någonting vara att påminna, emedan jag tagit till mönster vårt härliga Epos: Hertig Fredric af Normandie, hvilket jag genomläst, väl vetande att det, ehuru tråkigt att läsa, måste vara ett mästerstycke, dels emedan det är flera århundraden gammalt, dels derföre att det blifvit ansedt värdigt en plats i en så dyrbar tidskrift, som Iduna börjar blifva. Och ehuru jag vet att Rec. anser för en författares pligt att vara blygsam, så snart han icke tillhör nya Scholan, vågar jag dock påstå, att rimmen i min Runa äro i det närmaste så goda, som uti ofvannämnde Epos; följderne af detta påstående må för mig blifva huru bedröfliga, som helst. Då föröfrigt Rec. kan gå så långt i stränghet, äfven emot

sina vänner, att han kallar Fornforskarens upptäckt trivial (och visserligen var den mindre betydande än upptäckten af America och af krutet, vid hvars uppfinning Rec. sjelf icke heller tyckes hafva varit med) så finner dock Författaren ett försvar emot Rec:s vid första påseende svåra beskyllning; ty det har i alla tider varit ansedt för en Författares skyldighet att afpassa framställningssättet efter sitt ämne. Cicero inskärper denna regel vid flera tillfällen och Thorild har äfven sagt något märkligt till Författarens försvar, då han påminner, att man icke målar en so i rosenrödt.

Rec. bifogar slutligen den fromma önskan »att Hr Vitalis allvarligt började läsa och begrundade

De kolossala, gyllne Hieroglypher
Uti Naturen och hans (sitt) eget hjerta,

emedan hittills hans Sångmö tyckes af verlden ej känna mera än Månen och Studentlifvet.» Författaren har i detta afseende förklarat sitt beslut, ehuru han icke kan förutse resultatet af sitt bemödande. Han har icke af den olika delande Naturen blifvit begåfvad med en så skarp Siareblick, som nya Scholans hufvudman röjde, då han uti sitt Härskri 1810 hotade sina motståndare i följande ordalag:

Än sen J få af våra glafvar blänka,
Dock snart skall högre skalla Chorens stämma,

hvilken prophetia blifvit af utgången så skönt besannad, och öfverlemnar derföre åt nya Scholan att äfven öfver sitt framtida öde prophetera. Författaren har emedlertid trott sig utan betänkande kunna fästa sin uppmärksamhet på nämnde Hieroglypher, sedan de visserligen vida vigtigare Hieroglypherne i Hindostans grottor blifvit af Hr Magister Palmblad så väl förklarade, att vid dem ingen ting mer synes vara att göra, samt att naturens, tankens och phantasiens lefvande

gestalter kunde i förbigående förtjena en blick, ehuru visserligen icke sättas i bredd med skuggorna Buddah och Wodan, om hvilka ofvanbemälte Magister så förträffligen disputerat och om hvilka dessutom så mycket vackert står att läsa i Tionde Häftet af Iduna. För öfrigt då Rec. påstår, att Författarens Sångmö af verlden ej känner mer än Månen och Studentlifvet, så länder derpå till svar, att ehuru Författaren högt skattar och sjelf lefver det äkta Studentlifvet, har han dock aldrig befattat sig med skildringen af detta lif; och Rec. tyckes hafva bort säga Månen och Phosphoristlifvet, hvilka ord också mycket tjenligare kunna ställas tillsamman, emedan Måne icke allenast rimmar med Fåne, utan nämnde himlakropp också är en sinnebild för alla Charlataner eller fånar, som vilja lysa med lånadt ljus, hvadan man också i hvardagsspråket säger: gå och måna, hvilket betyder att bära sig åt alldeles på samma sätt, som Rec. och hans medbröder under deras lysande bana.

Om emedlertid endast Phosphoristerne sjelfve begingo denna, i närvarande hårda tid för dem högst fördelaktiga förväxling emellan Studentlifvet och Phosphoristlifvet, så borde ingen deröfver falla i förundran. Vida mer besynnerligt är att Allmänheten tyckes deltaga i denna förvillelse och att ett sådant påstående temligen klart står att läsa i alla Svenska Dagblad. Äfven här hafva under förbistringens mörkaste tider de funnits, som icke böjt knä för Baal, och för det närvarande finnes, näst de odödlige Urphosphoristerne sjelfve, troligen ingen, som med intresse läser deras skrifter, utom Författaren till denna försvarsskrift, hvilkens hufvudsakliga nöje här i tiden består uti den njutning, som studerandet af deras med hög, ehuru omedveten komisk talent författade skrifter honom skänker. Pluraliteten af den Academiska Ungdomen är till deras förvillelser oskyldig, om äfven ett och annat

inskränktare hufvud, hvars menlöshet och barnsliga gemöt blott hos dem kan njuta fullkomlig rättvisa, af själsfrändskap och personligt intresse med dem skulle hålla tillsamman. Derföre förblande man icke Nya Scholan med Upsala Academi, hvilkens anseende med den förras icke kommer att slockna! Kunskapens träd, som från fordna tider med sin skugga svalkat och med sina frukter vederqvickt ett ädelt slägte, det dör dock icke, utan skall tvärtom i större härlighet blomstra, sedan Parasitväxterne blifvit bortryckta från dess mot himmelen sträfvande stam.

Författaren, som inser att Rec:s afsigt icke varit att smickra honom, kan dock icke underlåta att finna sig smickrad deraf, att Rec. nämnt honom bredvid Napoleon och Lord Byron, män af hvilkas lefnad en dag för försynens planer varit at högre vigt än alla Phosphoristernes hela lifstid, om de äfven nådde Methusalems ålder. Lord Byron kunde väl icke, när han agade småpoeterne i sitt fädernesland, ana hvilka farliga fiender till sin ära han derigenom skaffade sig i Phosphoristerne, som antagit den maximen:

På Nova Zemblas fjäll, i Cejlons brända dalar,
Hvar helst en usling finns, är han vår vän, vår bror.

Hvad deremot Napoleon beträffar, känner jag icke så noga orsakerna, hvarföre han råkat i onåd; men att han icke är väl anskrifven hos Nya Scholan, trodde jag mig märka 1822 om våren, då Mag. Atterbom i en föreläsning nämnde, att Napoleon är en Titan, som ligger och suckar under sitt Ätna och aldrig kan hoppas någon Historisk förlåtelse, hvarmed dock förmodligen blott mentes förlåtelse af den Historiska Scholan. Då emedlertid Nya Scholan jemnfört mig med Napoleon, så vill jag visa, att hennes ädelmod och courtoisie icke på mig blifvit förspild och å min sida åt henne hitta på

en jemnförelse, af hvilken hon bör finna sig icke litet smickrad. Jag jemnför således Nya Scholan med den Heliga Alliancen.

Upsala Jan. 1825.

Vitalis.

5.

I de första arken af Tidskriften Brage utkommo, såsom Allmänheten känner, några mina Digter, och ehuru all egentlig förbindelse emellan mig och Redaktören upphörde redan under förra året, inlemnade jag dock sedermera dit ett svar på de beskyllningar, som gjorts mig i Svensk Litteratur-Tidning. Denna Antikritik har Redaktionen funnit vara af den vigt, att hon sett sig föranlåten, att derpå ingå i ett ganska vidlöftigt svaromål. Allmänheten känner, att Redaktionen icke förr mot mig nyttjat det mildaste skrifsätt och de artigaste benämningar; det är derföre högst öfverraskande, att se hvilken kraftig verkan detta mitt svar på henne haft, ty hennes ton är vid detta tillfälle icke allenast human och vänlig, utan ock i allmänhet verkligen ödmjuk, äfvensom innehållet är för mig i högsta grad hedrande, emedan Redaktionen framkommer med hvarjehanda för mig fördelaktiga fredsförslag, hvilket, enligt menniskors vanliga sätt att dömma, alltid innefattar ett erkännande att man är öfvervunnen. En kort framställning af Redaktionens förändrade tänkesätt samt af hennes fredspropositioner torde icke blifva oangenäm för Hufvudstadens Invånare, bland hvilka det lyckats Nya Skolan att väcka och underhålla ett så lifligt interesse, ehuru icke ännu Svensk LitteraturTidning der hunnit blifva allmännare tillgänglig.

Efter en inledning full af de utsöktaste artigheter, hvaruti Redaktionen berömmer min Originalitet, kallar mig en intagande skald, ett rikt snille (hennes öfriga uttryck äro så öfverdrifna, att blygsamheten vägrar mig att upprepa dem),

kommer hon till sitt egentliga ämne, som är att förmå mig till fridsamhet och försonlighet mot Nya Skolan. Redaktionen framställer för denna förlikning de kraftigaste skäl. Hon påminner att det var hon, som egentligen först grundlade min ryktbarhet genom de loford hvarmed hon hyllade mina låfvande anlag, förebrår mig vänligt min otacksamhet, samt låter förstå, att hon väntat att jag skulle berömma henne tillbaka. Dessa rättvisa förebråelser äro dock framställda i den ömmaste och kärleksrikaste ton, och när Redaktionen någon enda gång tillåter sig något uttryck, som har likhet med tadel, sker det alltid under den höfligaste form och med bifogande af smickrande epitheter. Så beklagar hon till ex. »hos detta snille» (jag anför Redaktionens egna ord) frånvaron af den klarhet och det milda lugn, som sprider sig från den harmoniska verldsåskådning, som är henne sjelf egen. Detta delikata tadel är dock här framställdt blott såsom en bevekelsegrund, att öfvergå till Nya Skolan, der lugn, harmoni och salighet finnas. Sitt förnämsta och kraftigaste skäl till förlikning hemtar dock Redaktionen af den likhet i produktivitet och stigande utveckling, som under senare åren af min poetiska bana, enligt hennes tanke, emellan mig och henne skall hafva ägt rum, hvilket thema hon länge och med mycken värma drifver. Slutligen sätter hon mig »vid sidan af» verldens i hennes tanke största snillen, Tieck, Sterne, Jean Paul och Författaren till Babels torn, hvilken sistnämnde Redaktionen dock tyckes vilja sätta under de öfriga.

Ehuru allt, hvad Redaktionen hittills yttrat, blifvit framställdt på ett sätt, att det skulle vara omöjligt, äfven för den mest fåfänga författare, att deraf finna sig sårad, fruktar dock Redaktionen att hon i något tadlande uttryck kunde hafva gått för långt, och förklarar derföre öppet, att hennes anmärkningar äro blott vilkorliga. Vill jag nämligen afstå ifrån

mitt polemiserande mot Nya Skolan, hvaraf hon med mycken blygsamhet erkänner, att jag icke kan vinna någon särdeles ära, då, förklarar hon, blifva i och med detsamma hennes anmärkningar falska och grundlösa, eller för att nyttja Redaktionens egna uttryck, då upphäfves hennes anmärkningars giltighet. Allt hvad jag skrifvit och hon hittills tadlat, blir då lika förträffligt igen som om det aldrig af henne blifvit tadladt. Vill jag åter, med iakttagande af fridsamhet mot henne, samla rikedomen af min produktivitet (detta är Redaktionens smickrande uttryck), så går hon in på att berömma hvad jag skrifver såsom mästerstycken; men fortfar jag att polemisera emot henne, så förklarar hon, att hon i intet fall kan förändra sitt omdöme.

Slutet af denna Artikel innefattar en egentlig Apotheos. Deltagande talar Redaktionen om den ljufva utsigt, som framtiden för mig öppnar; målar med de mest lysande färgor den ära och det anseende, som skola kröna mitt bemödande, om jag fortsätter mitt snilles bildning och utveckling samt uppodlar och förädlar den i Redaktionens tanka sällsynta kraft, som jag af Naturen emottagit. Hon beskrifver i uttryck, som äfven här blygsamheten nödgar mig att förtiga, den kärlek och den vördnad hvarmed Svenska Folket en gång skall hylla mitt namn; den höga, förtjenta plats jag bland dess yppersta män skall intaga. Det skönaste draget på hela taflan är dock den ödmjukhet och försakelse, hvarmed Redaktionen sjelf ställer sig på afstånd, för att deltaga i min triumf med en rörelse, som lika mycket hedrar hennes hjerta som sjelfva målningens skönhet och prakt vittnar ärofullt om hennes snille.

Redaktionen slutar med detsamma hvarmed hon började, nemligen med upphöjandet af min Originalitet och anför sist några af en utmärkt Tysk Författare till min ära författade verser.

Vitalis.

BREV

I.

TILL C. A. NICANDER.

Älskade Förbundsbrytare!

Fastän du blott till hälften uppfyllt din förbindelse (ty i ditt bref tycktes mig väl vara riktig och bra prosa; men aldeles intet tecken till vers) och jag således icke så egentligen är dig någon tacksägelse skyldig, får jag likväl offra dig min hjertligaste tacksamhet, emedan du befriade mig ifrån min ängsliga fruktan. Jag trodde fullt och fast att Charon annammat dig på sin lappade färja.

Min sångmö låg i en overksam dödsdvala; vid din kända röst steg hon opp, knäppte några toner på sin luta — och sofver nu åter rätt roligt. Hon väntar af dig sin dom, antingen hon skall öppna än en gång sina ögon för dagen eller sofva den eviga sömnen. D: 17 fick jag i herrans tempel ditt bref; i dag är d. 22. På de korta stunder jag under dessa dagar ägt mig sjelf, har jag under betraktande af ödets orättvisor frambragt detta omogna alster. Jag väntar bäfvande (forsitan non sine justa caussa) dina förbättringar och anmärkningar dervid, icke mindre än några af ditt snilles foster att roa mig med i min landsflykt. Du nämnde i ditt bref att du läser Nasos Tristia. Vid åtankan af denna mannens gudomliga snille och hans oförvållade lidande vid Tomos bragtes jag på den idéen att skrifva *förtjensten.*

Min obetydliga enskilda läsning inskränker sig innom Horatius, Livius och Odysséen. Nu sedan min poëtiska anda

af för mycket bemödande fallit uti svimning, skall äfven jag studera igenom Ovidii Jeremiad. — Den skall förträffligt [— — — närvara]nde sinnesstäm[ning].

Brefvet till Vougten afsändes i dag: Fastän jag blott bor två mil ifrån Stockholm får jag blott Söndagarne mina bref — blott om fredagarne kan jag afskicka några.

Meningen var ej att jag skulle öfversätta Miltons Paradise Lost; utan Ph: Doctorn bad mig sätta öfver några korrta Latinska carmina utaf honom — men jag är icke särdeles road deraf.

Du prænumererar på Vitterhetsnöjen: Då får man förnöja sig med dem i höst *om* man lefver. Med nästa post sänder du mig af egen tillverkning. — Bedrag ej ditt löfte och mitt hopp.

d: 22: [juli 1814].

2.

TILL NICANDER [slutet av augusti 1814].

Ädle Vän!

Du får denna gång mycket rimmeri, men föga prosa. — Verkligen lågade vreden med en förtärande eld i mitt bröst, vid läsandet af din Dialogue, der du så satiriskt häcklade min förtjenst. Var det railleri? eller alfvar? I förra fallet hoppas jag du icke illa upptager att jag sänder dig denna ändrade upplaga, hvilken du med välbehag täcktes anse. — I det senare må det vara ett straff föga lindrigare än Sisyfs eller Tantali.

Jag har köpt Adlerbeths öfversättning öfver Horatii Satirer och Skaldebref. De äro, jemnförde med Originalet min närvarande occupation. Om jag kommer in åt Residencet skall jag åt mig prænumerera på Leopolds arbeten. Visste jag det stämde öfverens med din önskan, skulle jag åt dig prænumerera på Regnérs. Angående tidning i vitterhet, som du nämnde kunna vi framdeles munteligen afgöra frågan. För min del har jag intet deremot. — Men jag vill blott fråga dig huru vi under mellanterminerna bägge skulle få läsa dem i synnerhet som jag förmodeligen nästa vår blir beordrad att tukta Norrbaggar, ty jag ser förut i andanom, att det ej blir slut förr än jag kommer att lägga min hand i spelet. Du behagar denna gång ursäkta mitt slarf. — Nästa post — jag besvär dig vid min Dialogue, som du i sällskap med första upplagan af förtjensten täcktes bränna — att du skrifver nästa post. —

3.

TILL NICANDER [september 1814].

Älskade Bror! — Du misstog dig ganska mycket om ändamålet af den dumma Dialogen. Jag vill upplysa dig derom. Redan hade nära fem veckor försvunnit, sedan jag sände dig mitt första rimmeri (förtjensten). Länge väntade och hoppades [jag] svar, men — förgäfves. — Slutligen förgick mig tålamodet. — Jag gissade — måhända icke utan grund att mattheten af min sång sårat dina öron. Och att du icke mer ifrån din höjd ärnade blicka ned på en sådan stackare som jag. I denna ställning införde jag dig äfven i dialogen, som jag in promtu författade och i h[vil]ken jag således utom millioner andra dumheter, upptäckte flera fel mot versificationslagarna,

men h[vil]ka tiden icke tillät mig att ändra. Egentliga afsikten var, att liksom ryttaren med spårren äggar den tröga hästen, förmå dig till litet mera flit i skrifvande; eller att i händelse du fann dig förnedrad af min vänskap, ledsen vid correspondencen och min Sångmö, jag derom måtte hastigt blifva upplyst. Måhända gjorde jag dig orätt och hoppas då din förlåtelse. Du finner således att ditt bref med poëmet ännu var på vägen, när jag författade den olyckliga Dialogen. —

Förlåt mig bäste bror! att jag ännu en gång sänder dig några Gud vet huru välkomna skrifter. — De äro öfversättningar ur Schillers Kleinere Gedichte. — Din far har förmodligen Deutsche Classiker. — Du kan då hafva tillfälle att göra jemnförelse med Originalet. Jag vet icke huru jag lyckats; deröfver vädjar jag till din domstol. — Men — vi correspondere, som du behagar säga i vitterheten, och ännu, oaktadt jag gifvit dig så öppet fält till anmärkningar, har icke en upplysande rad undfallit dig; utan du har affärdat min Sångmö med ett tomt och meningslöst smicker. — Du gör dig ett alltför falskt begrepp om min vänskap om du tror att jag genom dina anmärkningar öfver mina ömkansvärda rimmerier skulle såras; tvärtom skulle jag anse det, som det verkligen vore, för ett bevisande prof af vänskap för mig om du en gång nedlät dig till granskande af mina uselheter — ty du må icke anse mig så blind för mina fel att jag skulle anse ditt stillatigande för bifall. —

Om du i compagnie med mig vill prænumerera på Leopolds arbeten så lemna mig med nästa post svar. — De bestå af fyra delar. — Vi kunne sedan, om vi så finne för godt, sälja dem, när vi genomläst dem. — Fastän förmodeligen något dyrare, anser jag detta för min del gagneligare för våra poëtiska studier, än en vitter tidning, som ändå

slutligen blir uppspäckad med en hop politiska lögner. Vi få för öfrigt om detta senare, uppgöra fullkomlig öfverenskommelse i Strengnäs. Nämn mig i nästa bref vid hvad tid du ärnar dig upp till detta Pedantismens högsäte. — I början af October kommer jag förmodeligen dit och jag längtar efter denna stund, då jag skall få återse mina vänner. Medan jag kommer ihog det, får [jag] be dig vara god oändligt hälsa bror Lindéen. Äfven som Bulin bett mig hälsa till dig. Förleden vecka var [jag] till Stockholm, Brännkyrka prestgård, Charlottendal och Drottningholm. — Jag råkade Ekholm, Thyselius, Din fridskamrat i krigiska tider, Vougt, Holmström etc. Till undvikande af en ännu bittrare Satir, täcktes du, äfven i händelse du besvarat mina två sista bref, med nästa post lemna mig svar på detta. Är jag för flitig i brefväxlingen så befall och — min Sångmö skall tiga tillika med din vän

Lacomontanus.

4.

TILL C. O. VOUGT.

Min redlige Bror!

Outsäglig den tacksamhet jag offrar dig för din ädla ordhållighet i dina löften; för det ljufva nöjet jag ägde i ditt sällskap, då du enligt din förpligtelse dagen efter sedan jag var nog oartig att göra dig ett förmiddagsbesök infann dig på sagd tid hos Antropofagen Ekholm. Det var verkligen mer än jag väntade mig från dig, ty jag har alltid förut haft den obehagliga fördomen emot dig, att du beständigt lekte med dina löften. Jag har nu ändrat mitt tänkesätt om dig

och vet till en annan gång att du äfven i småsaker är att lita på.

Samma dag, som jag skildes vid dig i Stockholm reste jag med en ÖsmoBassian åter till Pinorummet. Omväxlingen af tillstånd var väl icke i min smak, men den vise finner sig vid allt. Fredagen var här en magnifique fête. Ergo fördenskuld kunde jag ej då plåga dig med någon epistel. Alla kålhufvuden med eller utan anor från Öster och Väster infunno sig för att tömma några bouteiller rödt, som notre pâtre till det allmännas bästa hade hemtransporterat från stora byn. Grefvar och Baroner och Högvördigheter inberäknade, steg manskapets antal till tjugufem, som, Gunås så visst, reste plitt platt nycktre hem.

Om Söndag väntar jag bref från Nicander och Günther. Jag kan likväl ej hoppas att de likna dig i ordhållighet.

Enligt mitt löfte sänder jag dig här försök till öfversättning af Genus Vitæ. Jag vill minnas att jag lofvat dig något dylikt. Det följande skall om du så behagar tillskickas dig med nästa post. Skulle du äfven önska den på Svenska, vill jag tjena dig efter min förmåga.

Inneslutne epistel är, som du har tillfälle att se af epigrafen, ärnadt åt Antropofagen af Ekholm. — Kan du bota hans hjertas sår, så bjud till med händer och fötter. Cupido den skälmen som hvarken är rädd för Kräkmedel eller Lavementer, har på behaglig tid, slagit ned sina bopålar i hans innersta hjertvrå. — Händelsen är den att då nämnde Antropofag, under min sista sejour i hufvudstaden, ledsagade mig en afton kring gator och gränder så att det började mörkna för mina ögon, ljusnade det sluteligen för vår blick, åtminstone tyckte jag mig märka Antropofagens uppsyn märkligen klarna, när en så kallad fröken Bergenklinga — — mirabile dictu! — — men hvad behöfver jag säga mer?

Sedan jag i de älskandes fotspår fått kuska staden igenom till ändan af Norrmalm och mina knotande fötter började uppsäga mig tro och huldhetseden, gaf jag obeveklig för de älskandes ack och vel signal till återtåget, hvilket äfven efter ömsesidigt suckande och kyssande ändtligen företogs. — Helsa Tyselius och var min vän, såsom jag är Din

Lacomontanus

d: 20 Januarii 1815.

5.

TILL NICANDER.

Datum e limbo Infantum d: 3 Febr:
MDCCCXV.

Frater integerrime!

Mitto tibi, idque tuo rogatu, carmen leve et inconditum meique simillimum, quod e maxima sui parte matutinis horis hodie e vena mea effluxit, olim forte, si novenæ addixerint sorores, subtiliori amiciendum cultu.

Tumultuatur circa me Græce et Gallice agmen pecudum, quod quidem, non ex gratia et misericordia mihi immisit providentia Divina. Hoc ideo volui submonere, ne si quando procul penna mea aufugerit Latialis idiomatis Genius, ira gravi percitus sartaginem meam nondum perlectam flammæ tradas furenti.

Magnum nominis Svetici decus, Camenam Leopoldianam quotidie delector exaudiendo, nunc Tragico incedentem cothurno, errores Odini vel mortem Virginiæ castam sublimi decantantem voce, nunc leviora adgressam nos nostræque adfines culpæ, versifices loquor, atticis vere perstringentem

salibus. Tragediæ illius et hæc, quam dixi, comœdia mihi perplacent, mirum quantum. De ceteris nec quid dicam scio, nec si sciam dicere ausim. Atqui si libere, quod sentiam profitear melius suo consuluisset Vates nomini, si æterna sepeliri sivisset nocte, nec illam firmiter memoria tenuisse videtur regulam:non quam multum sed quam bene.

Obfirmatus animo contra omnes vel maxime perspicuas Musarum inspirationes, tibi uni cessi. Vereor, ne id mihi vitio dent Pierides, quod tuos pluris fecerim monitus, quam almos suos adflatus. Si quid igitur nævi in hoc meo offenderis modulamine, (invenies autem plures) id iræ potius Dominarum quam meæ attribuito imbecillitati.

Vota tua, si re comprobaveris ipsa gratissimum mihi feceris nec umquam rependendum. Rependere tamen quoad possim, tentabo nec mihi, si fallant vires, deerit simul animus. Alternis tibi vicibus quid de tuis ego sentiam poëmatibus, quid præclare, quid minus, connata mihi recondam ingenuitate. Tu —, si quibus in locis a Natura deflexerit Musa nostra, si dum sublimia captaverit, in tumores et affectationem incidit turpem; sicubi obscuris laboraverit periodis cet. palam facito, ut, nisi insania mea pangendi versus cito vacuum animum ad potiora applicuero, operibus meis, lima indigis addam colophonem.

Scribe cito et multa, et persvasissimum habe, me tuas vel verbosiores epistolas perbreves judicare. Nunc semperque amicus certus: Ek S—g.

6.

TILL NICANDER.

Min älskade bror!

Välkommen hit ut i vildmarkerna, att jag må straxt hugga mig in mitt i ämnet, såsom de Episka skalderne; och frukta ej att vi äro afseglade före Riksdagen, ty det står ännu i vida fältet om jag någonsin mera återser Krakau. Jag rår ej derföre. Jag har flera skäl att förebära, men jag spar dem tills vi råkas, hellst jag förmodar att du anser dem för diktade, ehuru de i sjelfva verket äro veritabla. Lik mycket, du må taga saken huru som helst. Nog af; om du i egenskap af Caput repræsentativum begifver dig till hufvudstaden, så gif ej anledning att klagande utropa: En dextra fidesque!

Du talar alltid i dina bref så mycket om brodren Vougt! Om du vill göra mig en tjenst, så nämn honom alldrig för mig hvarken skriftligen eller muntligen. Dina helsningar till honom kan jag icke framföra, ty vi råkas alldrig. »Kan Manes vara utan Diogenes, så kan Diogenes vara utan Manes.» Anmäl sjelf hellre i egna epistlar dina ömhetsbetygelser för honom, Du skall, jag är säker derpå, icke få till nästa termin vänta på svar.

Du botaniserar! Sååå. — Jag har stundom varit ute på engarne, men ej blifvit varse annat än is, lika hård, som den hvilken slutit mitt hjerta för menskligheten. — Här får du nu något, som jag blyges att hafva skrifvit ty jag anser, såsom en af mina största synder mitt fördömda rimklåperi — et minne neml. af Georg Lilje Stjernhjelm Sveriges förste skald. Du har förmodeligen redan fått det som jag d. 3 af-

skickade till Svartå. Jag vet ej om tiden i dag tillåter mig lemna några anmärkningar öfver ditt *minne*. I alla fall blir du nu skyldig mig två bref. Du försummar således ej att med nästa post skicka mig så väl anmärkningar öfver mina stycken, samt egna poësier. Med detta vilkor kan du nästa postdag vänta något nytt. Då kan hända skall jag fastän till min egen blygd väcka min sångmö ur sitt slummer, i hvilket hon bäst vore belåten att beständigt förblifva.

Den fråga du till mig hemställer kan jag ej besvara. Man brukar, jag tror det visst, jag menar mig till och med hafva sett det, författa ett stycke på särskilda versslag efter ämnenas omväxling. Svea af Tegnér belönt, om jag rätt minnes, af Svenska Academien med högsta priset, är af denna beskaffenhet. Jag, som aldrig tycker om det brokiga väljer dock äfven i sången häldre versslag, någorlunda afpassadt efter ämnets alla förändringar. Detta bruk är likväl äfven af Lidner autoriseradt — du följer det således, som jag tror utan allt klander.

Mina anmärkningar får du nästa Fredag med något mera poësi måhända.

Med oförändrad vänskap din
C. E. Krakowsky.

d: 10 Febr: [1815].

7.

TILL VOUGT.

In limbo Infantum d. XVII Febr: [1815].

Unde, o animæ dimidium meæ! litterulam potius exordirer incomtam, quam gratissimam animi mei exponendo

affectionem ob dulce, quo dum in nostra commorareris villa, in amplexu tuo perfruebar gaudium.

Hæc animi mei sensa palam ut facerem mitto tibi jam omnia, quæ voluntas viribus destituta possit subministrare. Hujus memor imbecillitatis majora ab amico haud proficisci, non subcensebis amice!

Excusandi tuam in litteris ad me exaratis demiror artem; at illam reddidit superfluam desideratissimus tuus ad nos adventus.

Atqui facile blandimentis amicitiæ patet pectus meum tenerum; tu vero inter exiguum vere amicorum gregem regnas, nec nisi unum habes æmulum. Quem amicitiæ gradum si penes te tenerem, beatissimus vel ob id solum, auras carpere vitales mihi viderer.

Pauculis post te profectum horis fortissimi illi, inter potandum saltem, viri, thesibus meis alio fato vix dignis, Papæ dicatis Holmiam capessiverunt. Audivisti, nisi fefellerit memoria, memet dicentem rude meam dudum esse donatam Camoenam. Nullam equidem persentiscere licuit poëticae venæ titillationem; at insigne speravi futurum ut haberes amicitiæ pignus, si foetum Musæ meæ languescentis tuæ fidei tuoque commendarem silentio.

Pergratum mihi feceris, si, quum Holmiam cogitationibus solis attingere licet, quantocius par cirrorum, ocreis quos adnectam emtum, in epistola reconditum ad me miseris. Obstupescet sane miram pedum meorum metamorphosin quæ dira nostra accolit deserta, scopulis ipsis haud prudentior, turpis Vesterhaningensium gens. Quantovis pretio stent, pecuniam, quam in hunc erogaveris usum, per epistolium vel si mavis Strengnesiæ coram, rependam adcurate.

Amicis et si affari audes, Antro[po]phago *Χαίρειν*. Magnus in pace heros quem in diro ad Björnhammar prælio cum

cane vincto animose debellantem, impendio emirabamur, quot-quot aderamus, omnes, multam tibi mittit salutem.

Vale et ama
Amicum inter ardua sequacem
E: S:—g:

8.

TILL NICANDER.

Podex mundi d. 5 Augusti 1815.

Bäste bror! I rättan tid för att hindra mig från det desperata steget att sätta mig ner på en åkerren (funnes här några Romantiska nejder, skulle jag vist efter poëters gamla vana nyttja et mera prunkande uttryck) för att svärja död och fördömmelse öfver dig och dina lata fingrar, som äro så stela då fråga är, att skrifva en epistel till den Landsförvista Södermanländningen på Skålknallebygden, anlände ditt mustiga bref d. 4 hujus och träffade mig just som jag ställt mina ben i marcheordning för att promenera 150 trappsteg utföre, för att helsa serviteur på Damerna och taga mig en tankställare. Men jag blef omvänd, ty till min stora admirationsförundran kom en bekjortlad menniska, som hade något hvitt i näfven, som hon räckte åt mig. Det vore *ofantérligt*, tänkte jag, om Nikander nu ändtligen gripit sig an och i *ljuset framkastat* något Apolloaktigt. Jag klämde tre särskildta gångor på brefvet och tre särskildta gångor sade jag för mig sjelf: det är poësi, ty det är *tjockt*. — Att jag skrattade rätt hjertligt åt det qvicka i epithetet tjock är lika naturligt, som att jag helt varliga ref borrt Magister Lindsfeldts sigill och fann att jag tre särskildta gångor bedragit mig. Att jag ändtligen

efter ett par timmars reviderande fann något som var mer värdt än alla Carl August Peniovsky's — nej — C. Bard — nej — Nicanders (ja hin vet hvilketdera han egentl. heter) arbeten in folio, är något, för h[vil]ket jag ej kan tacka mång- benämnde författaren; det hör således knapt till hans Vitterhetsarbeten.

Således har du låtit godtgöra det mindre valda i vissa dina uttryck, hvilka, då jag som du känner, »ehuru hederlig karl annars» (att jag må stjäla ett par ord från Ljusets fiender) är något gramse, när någon folkilsk författare, han må författa vers eller bref eller bägge delarne gör utfall mot mitt goda namn och ryckte, i början gjorde mig något het om öronen. Was ist das tänkte jag, när jag läste den der besynnerliga Episoden med de der ännu besynnerligare exclamationerna och det der pathetiska »Döm» i ändan. Men låtom författaren stiga fram och tala för sig sjelf: »Om du icke sänder mig några neml. *galenskaper på rim* så anser jag mig, såsom olycklig, — ja! jag blir då galen! ja! olycklig! galen! emedan jag anser det som bevis på din likgiltighet och föragt. — Ha! Trolöse! Har jag gjort mig förtjent af någondera? Döm!» Oaktadt jag således nu icke tänker actionera dig, som de svarte Bröderna Grevesmöhlen, vill jag likväl till framtida erindran recommendera följande af Cicero: Odiosum est hominum genus, officia exprobrantium, quæ meminisse debet is in quem collata sunt; non commemorare qui contulit.

Om således enl. din utsago, jag genom mina galenskaper kan hindra dig ifrån att blifva galen, så må du gerna med nästa post vänta dig en centner medicamenter. Ännu har jag dock ej författat en rad poësi, sedan mitt öde slungade mig till Flakebergstrakten, ty Jöns Apollo trifves som jag märkt, i edra lustgårdar i Södermanl. heldre, än i dessa heta klimat,

der ej en gång en enbuske växer som kan låna sin skugga åt hans funderliga hufvud. I alla fall skall jag väl taga fram min förstämda luta; blott du håller ord.

Orsaken hvarföre du nu blir utan, är den antagliga, att dit bref kom ej i mina händer förr än i går morgon och att jag i dag bevistat en marknad som hölls en mil härifrån på släta landsvägen. Det ämne, som jag tänker afhandla är: Den på landsbygden trånande Ekholm. Orsaken är den, att jag i går erhöll en epistel eller snarare en Jeremiad från bemälte menniska, hvari han klagar öfver den ringa frihet man äger att älska på landsbygden, och han tillägger rätt naift och du vet att gerna ingen mer än jag kan älska mina Xstendomssystrar. Slutl., efter en lång kedja af dylikt krimskrams slutar han: »kära bror! jag vet du är en stor poëticus, var god och skicka mig ett skönt stycke när du skrifver — så är du snäll.» och et skönt stycke skall han väl få.

Men till mina öron har et ryckte blifvit langadt ifrån el. öfver Arboga jag mins ej hvilketdera, som förmäler hvad jag aldrig kunnat förmoda, om Moses eller propheterna stigit opp ur sina grafvar och hviskat mig det i öronen; att Nicander och Ericsson voro vid slutet af Terminen et hjerta och en själ; att antingen var Nicander hos Ericsson eller Ericsson hos Nicander med mera lika uppbyggligt och tänkvärdt. Det är aldrig min sak att vara oförsonlig: Till och med en Niding kan jag förlåta; men att blifva vän med honom, då jag känner hans tänkesätt, då han öfvat sina nidingsstrek mot mig, mot mina vänner det är något som jag aldrig gjort, aldrig gör och aldrig skall göra. Det är sant: Hvad du gör, angår mig aldeles icke. Mina principer äro inga lagar för dig, m: m: men detta förmodar jag vara ett undantag och att du i detta fall ej äger rätt att agera utan Günthers och min vetskap, så vida du vill göra någon præ-

tention åtminstone på min vänskap, hvilken i det hela tagen, ändå lärer vara lika god som Erikssons.

Jag hoppas du ej illa upptager denna lilla anmärkning: Det är et drag i min caracter att vara uppriktig och om jag derigenom förlorar en vän, så har han aldrig varit värd att vara det. Posten afgår och jag måste nolens volens sluta. Antingen du heter Lucas Peniowsky eller Calle Bard är jag mellertid

Din Redlige
Vän i Skålknalleland.

Förlåt mitt slarf och skrif nästa post.

9.

TILL NICANDER.

Podex mundi d. 9 Septemb[e]r [1815].

B. B. I afseende på ditt förhållande vis à vis Ericson är jag väl tämmeligen tillfredsställd; men — att umgås med honom som kamrat vill ändå säga för mycket.

Tack för din poësi — dina epistellappar icke mycket mindre. — Här sänder jag dig, i händelse du plågas af svårighet att sofva något som kan tjena till Opium. Det är Kaffeconseillen, Poeme i tre Sessioner — Dediceradt till Fru Prostinnan Helledaji. Ack! en ringa erkänsla för allt besvär hon, som du känner, haft för min skull. Fortsättning får du endera dagen. — Detta inlemnar du bland täflingsskrifterna. Du kan i den förseglade namnhylsan sätta antingen mitt hedervärda namn eller ock dessa ord af Cicero: *Sunt extrema studia senectutis*. Dina anmärkningar äfvensom Sällskapets ut-

beder sig författaren. Dina med nästa post. Endera dagen skall jag sätta mig och rafistulera din bortrymde Apollo. — O Abstemius! tag dig en god sup innan du läser den recensionen. Jag har fått ett bref från Günther och i åtta veckor så der på pass väntat på N:o 2. — Ännu har den icke kommit; men kommer förmodligen blott jag har tålamod att vänta. Från Vougt hade jag i går ett bref; det var fullt med bannor. I går hade jag bref från Bergfalk: Hans far har fått Österhanninge Pastorat. Fastän, förlåt mig: Quid Sus Minervam? säger ordspråket. Lindéen reser till Upsala i höst. — Helsa honom sjudubbelt; äfvensom den der lilla Magistern, som förkunnar lagen i Ripsa. — Du går in på Diplomatiska banan. — Der vankas Nordstjernor, samt band gröna, gula, blå af alla couleurer. — Aj! Det skimrar på afstånd och skämmer min syn. — Jag öfverlemnar mig åt mina öden och är ännu så länge Din vän

Eric Julius Sjöberg.

Besvaras med nästa post — sit ita!!!

10.

TILL VOUGT.

Säresta d. 9 Septemb[e]r 1815.

Min gode Otto!

»Tack för ditt bref. — Så välkommet det för mig borde vara, så obehagligt var det i sjelfva verket. Och huru kunde det annat vara?» Denna ingress är äfven för mitt bref ganska lämplig.

Nej; fast som Atlas's granitskullra, ren som glansen af himmelens första stjerna är min vänskap. Dess odödliga blommor lefva bland växlande öden. Och — när af dess nycker jag kastas från verldssystemets norra pol, till den södra, då är det på vänskapens ankare, som min sällhet hvilar, trotts stormarna. Dygden, vänskapen och hoppet se der mina Gudomligheter; se der dessa leende Genier, i hvilkas famn jag utmanar mina missöden och som för mig på afstånd i ljusare färgor tekna taflorna af framtiden.

Jag är den jag var. — Huru kunde min Otto misstänka mitt hjerta — jag vill ej vederlägga dina misstankar; det skulle förnedra mig. Jag vill blott nämna; att alla en mans gerningar, så vida han ej gått djupt i förställningskonsten äro stämplade af dagens lynne: att du känner huruvida sjelfva lugnets sötma hos den olycklige, eller den som för ögonblicket tror sig vara det, smakar något bittert af hans öden — eller ej: att ynglingen fästad åtta timmar af dagen med kedjorna af en pligt, som han afskyr, men som nödvändigheten, som skrifver sina lagar med jernbokstäfver för de dödliga, förenat med hans öden, ej alltid kan vara i samma sinnesförfattning, som den fria menniskan: att min helsa varit i aftagande, hvilket jag i slutet af mitt olyckliga bref nämnde, men hvarpå du förmodeligen fästade mindre uppmärksamhet än dess förmenta köld: (men — du tror förmodligen att själen är lika öppen för ljufva känslor, den stund kroppen lider.) att mitt bref ej kunde bli verbeusare, då dess afsigt blott var att återkalla i ditt minne uppfyllningen af en förbindelse och [det] låg under Bergfalks couvert: att jag ganska väl kunnat lemna dig min adress före min afresa från Strengnäs I:o emedan jag fått den af Bergfalk. II:o Emedan jag åtminstone verkligt lemnade den åt Günther. III:o Emedan det naturligtvis var svårare för mig att öppna brefväxlingen,

då min svaga hönshjerna ej kunde förutse huruvida du skulle stadna qvar eller resa till dina föräldrar, förrän du sjelf visste det. Men redan nog härom. Tro mina skäl. — De äro naturliga men de tåla motsägelser, så väl som jag sjelf.

I anledning af denna händelse vill jag likväl i egenskap af vän lemna dig ett råd. Det är grundadt på kännedom af menniskohjertat. — Om du tror dig hafva anledning till missnöje med en vän, så grip ej straxt till den der basunande tonen; och så länge du ej ἀποδεικτικως känner förhållandet, så tro alltid motsattsen. Du kan och du bör icke desto mindre, i vanlig brefstil, utan Tragiska utrop, lemna honom tillfälle att upplysa dig om rätta förhållandet. Tro mig; jag är en gammal man och har pröfvat verlden. — Genom öfverilningar förderfvar man allt. En vanlig menniska, som förut tänkt på intet mindre än trolöshet skall i förargelsen öfver ogrundade förebråelser, framförda med hetta, lätt förmås att gifva kropp åt skuggan.

Min predikan utlemnar jag ej — Günther får henne ej heller — se der något till din tröst. — Han skall visst ej deraf misstänka mig för kallsinnighet i vänskapen. Verkl. skulle jag öfversända den åt er bägge; men lika så litet det som är skönt för er, är skönt för bönder, lika så litet i omvändt förhållande. I en bondförsamling, så vida man vill göra nytta, hvilket förmodligen är afsigten, stiger man ej i vältalighetens luftballong till de högre sphærerna. Man bör lika afse åhörarenas capacité, som sin egen. Se här skälet till mitt vägrande!

Det vore lustigt att veta hvad pater Sköldberg tänker om mig. Min epistel till honom var lika sträng, som din till mig — jag hade likväl facta.

Till Herrar Barders välvisa ompröfning, tänker jag nu snart öfversända: Kaffeconseillen, Poëme i tre Sessioner. Indelningen

i sånger skulle ej duga. Var mindre misstänksam och äg i mig

Din forna Vän
Eric Julius Sjöberg.

P: S: Det antastade stället i min Latinska epistel äger rum, så länge du är till själ och hjerta Claës Otto Vougt. Skrif nästa post.

II.

TILL NICANDER [oktober 1815].

Varme Vän!

Att du med flere är misstrogen rår jag alldeles icke för — och ordleken varme (icke vän) kan vara all ting utom qvick. Hvad du menar dig åsyfta inser jag alltför väl och att du sjelf icke har något skäl till *mening* borde du sjelf inse. Du menar förmodligt med alleguerade orden att du kan vara varm el. kall, hvilketdera jag vill ha dig. Det satte jag aldrig i fråga. För öfrigt skall jag ha äran berätta, hvilket länder till efterrättelse för evärdliga tider, att oagtadt våra tiders kruserlighet, om jag så får lof att uttrycka mig, ordet vän ensamt skulle ha någon betydelse; åtminstone har jag som är plump och rätt fram, som våra barbariska förfäder som bevisade sin vänskap ej med pjunkande ord utan med manlig åtgärd när tiden sådant krafde, alltid fästat dervid en sublim och upplyftande idé. — Att dessutom: *icke varme vän* alldeles icke låter säga sig om icke i samma mening som i en viss anecdot: Guds fred: Svar: Yxskaft. Af egennytta knöt jag ännu aldrig något vänskapsband utan i förmodan af en likhet mellan karaktererna. Att vänskapen kallnar vid hvarje

visadt prof af misstroende är en sanning, som just grundar sig på denna oegennytta. Ty i händelse egennyttan stiftat vänskapen, tål man hvilka förolämpningar som helst med god smak.

Recension på dina två poëmer får du på närliggande blad lika riktigt och väl som din recension öfver caffeconseillen fanns i ditt bref på något närliggande blad, enligt brefvets utsago. Den regel, Omnia patientia vincit Sveth. Tålamod öfvervinner surkål, till hvilken du hänvisar mig för att hemta tillfridsställelse öfver Günthers dröjsmål, skulle jag lika väl behöfva använda som Opiat för din räkning; ty då du lofvar att med nästa post skrifva fortsättning, menar [du] i dag fem veckor till. Jag beklagar oändligt den svåra postvägen. Att brefven likväl icke gå fem veckor bevisar din sista epistel daterad d. 20 Septemb[er] anländ i god tid d. 10 Octob[e]r, ehuru Författaren ändå skurit ansenligt i växten.

Han I fått ut Leopold eller huru? Jag har ej blifvit varse honom annoncerad i tidningarne. Kan du lemna mig underrättelse om Franzéns arbeten finnas på era boklådor samt deras pris. Under sommaren har jag als intet läst men emedan ingen Regel är utan undantag har jag dock läst litet franska. — Det vill säga Jerusalem Delivré öfversättning från Tasso. Sedan mitt vitæ genus nu är decideradt, tjenar det icke heller särdeles till att sönderbråka min skröpliga lekamen, som nog blir det ändå genom de alldagliga exercicerna med tre disciplar. — Har du läst Choræus; Hans skrifter har jag fått tag i.

Du får ej mycket poësi denna gången; Du fick så mycket mer förra gången; men det kan jag åtminstone icke säga vis à vis dig. Du har rätt sparsamt meddelat dig; och det på sådant vis att jag, vid läsningen af dina skrifter alltid står och gapar och undrar hvart skall det här ta vägen till slutet? Men hvad mer? jag får ju fortsättning nästa post; h: e: vid

Terminens slut. Att du ej får recension deröfver behöfver du ej lamentera så gräsligt öfver ej heller klaga öfver brist på uppriktighet. Du skickar ju mig intet du, Basunare!? Eller har jag förlorat ögonen. — Ingen recension fanns åtminstone i couvertet. Hvilket allt att det måtte väl upptagas önskar

Din Jernstålkopparbergmässige
Eric Julius S.

12.

TILL C. O. BERGLUND [hösten 1815].

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu ville jag gerna veta, hvad du funderar som starkast på. — Jag, uppriktigt sagdt, tänker på ingen ting. Min f. d. landsman Nicander underrättar mig om, att han tror, hvilken tro jag skulle önska vara den allmänna och rätta, att jag blir alldeles pinlärd, i Skålknallebygden. Uttrycket har sina sidor: menar han, att jag lärer mig att pinas, så är det en ganska lätt och praktisk vetenskap, och som jag kände, innan jag kom hit. Att pinas af svält hade jag lärt mig i Upsala, att pinas af smädelser i Mariefred; att pinas af dagg och kindpust i Strengnäs, med flere pinor, som jag lärt på åtskilliga [ställen], och hvari jag således tror mig vara alldeles fullärd. Är frågan om, att jag lärt så mycket, som kan pinas in i hufvudskallen, är satsen likaledes oriktig, emedan jag ej läser för mig sjelf eller lärer mig något annat, än jag behagar. Tages ordet i sin vanligaste, icke alldeles så hårklufna bemärkelse, vare sak samma.

Jag begriper ej, hvarföre man ej vill vara god och påminna sig, att här sitta tre Abcdarier kring ett blått träbord, som af mig, mästare i scholastiska visheten, liksom vänta en

uppenbarelse om det mystiska och ænigmatiska af *Amo* och *Doceo* uti Strelings latinska grammatica. — — — — — —

13.

TILL VOUGT [hösten 1815].

Bäste Bror! Att jag bör skrifva det känner jag ganska väl — men hvad det skall bli, det är minsann! icke så lätt uppgjordt. Att jag dag ifrån dag sitter på min kammare emellan dess fyra väggar och ser huru löfvena falla af, och känner huru vinterkölden regerar och hörer huru Bore utöfvar sitt regimente i väggspringorna är måhända de enda nyheter jag skulle kunna tillvägabringa och ehuru sorgliga de äro för mig äro de dock icke dess mindre miserabile dictu! allt för sanna. Att jag aldrig nu mera gör någon ting är någon ting äfvenledes miserabile ehuru icke imitabile. Hvartill skulle det tjena att sönderbråka sin kropp och själ, i synnerhet då skaparen mot mig i bägge dessa afseenden varit så hushållsaktig. Nej; kunde jag blott genom upphörandet med mina litteraira bemödanden vinna hvad som är af mer värde än en fåfäng ära, ett företräde på snillets vägnar, som på sin höjd renderar litet beröm och mycket afvund, helsan, skulle jag från denna stund aldrig röra en bok. Och hvarföre har jag i min dårskap så kämpat att kunna sträfva fram till ett mål, som ödet icke utsett till mitt? Det är ju den största tänkbara galenskap på jorden. Nöjd med den obemärkta ringheten skall jag härefter icke genera mina lyckligare vänner genom påtrugandet af en vänskap, som jag långt förr bordt finna icke för dem kunna äga något värde. Den smickrande vältalighet hvarmed du späckat ditt sista bref har hos mig väckt vämjelse. — Jag

har aldrig begärt loftalare öfver mina fel. Så stora äro de just icke [heller att] Satiren behöfdes.

Julius S—

Du torde ursäkta, att författaren på skället i detta brefvet sökt imitera skrifsättet i ditt första bref; fastän han ej haft hjerta att vara så bitter.

14.

TILL NICANDER.

Min bäste bror!

Günther har ej ännu uppfyllt det löfte du gaf mig på hans vägnar. Jag vill ej förfölja någon med min vänskap, derföre har jag icke sedan den tiden skrifvit honom till. Jag vet att jag ej förolämpat honom, det har äfven öfvertalt mig att vänta. Att mista en vän, vid hvilken mitt hjerta fästat sig med så mycken ömhet och hvilken alltid i detsamma ägde ett rum framför mig sjelf är åtminstone i min belägenhet svårt eller omöjligt. Att föra med mig ner i grafven, som en med hvar dag tynande helsa visar mig på närmare håll än jag förr trodde, vänskapens tröst lättar åtminstone för hjertat öfvergången till okända öden.

Ja! min bror måhända råkas vi ej, så snart som vi hoppades vid vårt sista afsked. Måhända skall på en främmande strand, obesökt af vänner om mitt hjerta förtjenade några, din vän snart nedmyllas. Med en tår i mitt öga säger jag dig detta, och jag vet ej hvilketdera jag ville önska. Lifvets öden hafva för mig blott varit en sammanhängande kedja af allt hvad tankan finner svårt och fruktansvärdt. Jag ser tillbaka på dem utan ånger, ej utan fasa och minnet äger blott

några stunder bortsvärmade vid vänners bröst, vid hvilka det dröjer tacksamt.

Jag sliter mig med våld från mitt sorgliga ämne för att fråga dig om sammanhanget med nedsittningen. Hvarföre satt Günther ner? Ej för sammangaddning mot Minerva vill jag tro? Var han kanske Volontier? I den berättelse jag i Lidköping fick om förloppet nämdes blott Söderbom, Nezelius Nyselius och Örtagårdsmästaren, som Delinquenter. Den senare sades hafva rest till Academien der han förmodl. fick ett godt videtur för sin djupa kännedom af Naturen; der han neml. letat opp et förr okändt rike, under namn af regnum Olerarium.

Enl. begäran sänder jag dig några anmärkningar öfver din poësi, som jag bekom i går. Den hör till dina bästa opera och jag sänder dessa obetydliga anmärkningar blott för att synas på något sätt hafva svarat mot din begäran. Poësier af mig får du i mitt nästa bref, om min ohelsa ej förbjuder mig allt umgänge med Sånggudinnorna. I det längsta skola de blifva min tröst; de och tanken på mina vänner.

Emedlertid glöm ej Din

E, J, S.

Trettondedag. 1816.

15.

TILL NICANDER.

d. $^{25}/_{2}$ [1816].

Bäste Bror!

Du går väl nu kanhända, just under det jag sitter på min ländstol för att så med poesi som prosa fournera dig för någon tid, just under detsamma, säger jag kan lätteligen tima

att du i Oppeby sitter och ropar död och fördömelse öfver mina finger, som likväl, vid min poëtiska ådra bedyrar jag det, på lång tid icke varit i sådan activitet hvilket du kan se af stilens oläslighet och ännu mer af meningarnas obegriplighet. Ja! verkl. känner jag en darrning i mina fingerändar. Det kan ej komma af annan origine än en liten incantation å din sida åstadkommen af försumlighet å min sida. Men skyll icke på mig om brefvet blir kort; utan skrif det på din egen räkning, Häxmästare!

Som du ser, på din begäran och till Imitation efter dig har [jag] gripit mig an med ett litet poëme: Vänskapen. Jag tackar kärvänligast för Dito som en af dina Epistlar medbragte. Att du har ett rum bland dem jag menar i Dedicationen, behöfver jag väl icke försäkra dig. Dina anmärkningar väntar jag med nästa post. Mera utförliga och skarpa än hittills. Jag tänker, innan kort komma springande med en hel myriad Noter öfver din till mig afskickade Vänskap. Var du sträng, ty jag vill icke svärja på att jag icke rafistulerar din med möjligaste alfvarsamhet. Af den skyndsamhet med hvilken du svarar samt sänder mig mer poesi skall jag sluta till huru snart du väntar fortsättningen. Du skulle väl nu få hela stycket äfven som några flera; men som jag har den olyckliga vanan att när jag väl börjat ett stycke, låta det ligga ett halft år eller mera och vänta på sista handen, händer det att för närvarande jag har tio, tollf fragmenter men intet helt poëme.

Från Günther fick jag bref för circa tre veckor se'n och är nu åter i väntande dagarna.

Vougt lärer väl svärja öfver mitt dröjsmål och det med rätta; men olyckligtvis kan jag icke hjelpa det ty jag måste skicka pengar till honom när jag skrifver och det Gud nås har icke jag hvar dag.

Du har deciderat att resa till Academien i höst och deri

tycker jag, handlar du visliga. Den, som så litet som du behöfver öfverlämna hela dit timliga väl åt andras nycker, du kan göra det efter sannolikhet med största nytta. Jag deremot, som icke har annan borgen för min framtid än andras egennytta, det vill säga det förmonliga begrepp, som min principal möjligtvis har om mina kunskaper och min caracter — torde bordt göra motsattsen — men den fördömda Örfilen. — Med oföränderlig vänskap

Din E. J. S.

16.

TILL NICANDER [d. 1 mars 1816].

Älskade Bror!

Vid läsningen af gårdagens tidningar erfor jag af dem ditt nya missöde — jag behöfver ej nämna den nära del jag tager i din smärta, försäkringen derom skulle snarare väcka tron om motsattsen.

Om denna Maros vers är sann:

Solamen miseris socios habuisse malorum.

Då kan jag der bjuda dig en tröst. — Jag är den olyckligaste af oss bägge. — Huru? — Tiden skall småningom med sin magiska kraft läka ditt sår. — Mot mina finnes ingen läkdom i naturen.

Kan åter vänskapen, och dess glädje äfven i motgången äga för dig ett värde Då äger du åtminstone två — kanske flera — hvilkas vänskap att jag må låna en annans uttryck, är »fast som snöfjällens grund varm, som Solstrålen vid Lineen». —

Det stycke jag sänder dig är en omarbetning af en Elegie,

som jag sände till Günther förledet år. — Tidens korthet — jag fick underrättelsen i går — har hind[rat] mig att göra något bättre. —

Första versen har, som jag efteråt funnit, blifvit något tvetydig. — Att jag med den Lutan, som rördes af Gracens hand — eller med sången från mirtenlunden ej menat något af mitt eget, kan du lätt begripa. —

Med trofast Vänskap
Din Eric Julius.

17.

TILL VOUGT [april 1816].

Nu får kring land och haf, kring berg och engar
Den Höga Sol spatsera härs och tvärs
Förrn Herrn i Vestergylln, som smider vers
Till Sörmland remitterar våra pengar.

Anamme Satan allt som är poeter!
Credit och Debet ge de sjelfva Fan
När de till Helicon ha sträckt sin ban
Att leta efter Eurythmì och meter.

Högkäftade! jag så er stämma hörde
Uti mitt slott på Vennerns blomsterstrand
Och pennan damp mig zonica ur hand
Och all min ro ert vilda skrän förstörde.

Välan med lättadt samvete jag hastar
Och dessa Dalrar, som jag nyss fått ut

Att hastigt göra på ert tutti slut
Uti ert öppna rofdjursgap jag kastar.

Härefter torde visas mig den heder
Hvar gång som Soln i purpurkjol går opp
Hvar qväll i moln hon bäddar ner sin kropp
Att blifva glömd i edra barska eder.

Min Bäste Bror!

Björnen ligger tyst och overksam i sina vinterqvarter — om jag mins rätt lärer det stå så i Zoologien. — Att du således icke vårdat dig att uppvakta mig med något bref är föga underligt. — Jag märker att du gifvit mig åt den svarta härskaran. Deruti har du gjort ganska rätt. Att jag icke skrifvit, det bör förekomma dig mindre underligt än att Du icke skrifvit sjelf. Du minns visst hvilket fördömdt vilkor du fästade vid tillåtelsen att skrifva Dig till. Pengar i nästa bref! hvilka förfärliga ord för en stackare som jag, på hvars födelse ingen mild planet nedblickade. Plutus — Ymnighetens horn m: m: äro saker, som jag blott känner af Romerska och Grekiska skalder. Du kan ej säga annat än att jag troget hållit detta mig ålaggda vilkor och jag har ännu gjort mer. I denna stund vill jag afkläda dig Din BjörnaNatur och tillskicka dig dina 4 Rd dem recommenderandes; önskandes tillika den ädelmodiga önskan att Du snart måtte komma i stor penningenöd att jag må kunna bevisa Dig tillbaka allt det goda som mig vederfarit är.

Här medfölja 15 Rd. — Af dem afdrager Du fyra. — Fältmarskalken och Skogsrået Sundelbrand af Bröensta, eljest Björnars häftiga förföljare tycks en rapport på mig ha tagit

deras parti. Vill Du vara god och fråga Assessor Ekmarck om han betalt de 2 Rd. 16 S B:co som jag var skyldig. Skulle det ej så vara torde du öfverantvarda dem, men NB icke till Sundelbrand, som lik mig är en slarf. Af det återstående gör Du först Dig och Nicander betalte för min andel i Leopolds skrifter. — Dernäst betalar du min öfriga skuld till Nicander — han vet sjelf hur stor den är. Blir något öfver så återsänd det, ty jag känner för öfrigt inga Björnar. I slutet af Maj far min patron genom Strengnäs. Var då god och skicka mig Leopold med honom. Bed Günther skicka mig Noten på mina böcker; jag ville, sedan jag genomsett den, be honom vid samma tillfälle sända några af mina egna böcker. Skulle den emedlertid ej hinna ankomma och jag genom bref tillkännagifva h[vil]ka jag önskar, så nämn såsom de hufvudsakliga Popes arbeten 1 Tom; samt Buddei Historia Philosophiæ och Svift öfversatt på Franska.

Din beständige Vän

S—

P: S: Jag ber af allt mitt hjerta om förlåtelse att Du fått vänta så länge. Det har varit mig alldeles omöjligt att förr afplana mig min skuld och impossibilia non sunt interna.

18.

TILL NICANDER [våren 1816].

Bäste bror! Så försvinner i luften till sitt intet såpbubblan, som pojken skapar ur sitt halmstrå. För alla m[än]skliga stiftelser är ett slutligt mål bestämdt. Like menniskan, uppväxa de blomstra och försvinna. Men förr eller senare inträffar likväl denna dödsperiod. Finnes uti ett samfund en man, som

vida höjd öfver petitesser, mer afser samfundets väl i hvilket han ingått än en enskildt harm; som förstår att med kraftig hand sammanhålla sinnena och på det stormiga hafvet föra rodret, som Palinurus; då upplösas samhällsbanden der ej så hastigt, som i det vittra stuteri, som du förl. Termin anlade för att upplösas.

Förlåt mig att jag yttrar mig så djerft, innan jag ännu känner sammanhanget. Jag har hängt upp nyfikenheten på en spik i min kammare oaktadt hon flera g[ånger] försökt att slita sig lös. — Det är obarmhertigt att så der, som du gjort i ditt sista bref reta min hönsblick att våga sig in i gissningarnas mörker, för att förvilla sig. Likväl kanhända vore det bäst om jag aldrig kommit under fund med dessa upptåg; helst de synbarligen förutsätta småhet i karacteren antingen å en eller bägge sidor och jag ibland alla de somnade barderna icke vill önska att bli tvungen anse någon för min ovän el. för en stackare i ett eller annat hänseende.

Günther har ej ännu lemnat mig de väntade underrättelserna. — Nog härom.

Sedan nu enl. ditt bref Günther afseglat, torde jag få besvära dig med uttagandet af mitt Kongl. Stipendium. Fullmagt medföljer. Hvad du får lemnar du till Larsson för en Bokauction. Blir något öfver, så behåll det tills vidare instructioner komma. Min Principal Professor Thÿselius reser endera dagen igenom Strengnäs, då kunde Leopold, om han är uttagen och om ni läst honom beqvämligen transporteras till Skålknallebygden. — I annat fall reser [han] i vinter till Stockholm och då kunde kanske Vougt, om jag nämnde någon tid förut hur, hvar och när, öfverandtvarda den.

Percennius skulle jag kunnat anse för en tämmelig Typus till Ericsson; men då han förmodl. icke är vid Lärosätet gissar jag Lindell eller Serander eller hur? Dina tankar om

min kritik vore lustigt att se. Den var kanske något för alvarsam; men när det sker privatim, anser jag alltid sådana kritiker för de bästa och önskar mig alltid sjelf sådana öfver mina försök. I dag har jag ej något sådant att sända. Det som jag skickade för fjorton dagar sedan till det afsomnade brödraskapet under couvert till Günther, kommer väl nu att bli hans egendom. Ett ord ännu! De effecter af belönta el. obelönta prisskrifter samt mitt charmanta inträdestal täcktes du för min räkning taga vara på och under couvert till mig öfversända med min Patron. Väl försegladt förstår du! Är jag skyldig till det afdankade Brödraskapet, så uppgif Summan. —

Din tillgifnaste
Eric Julius —

En Catalog kanske, kunde du vara god skicka mig när mina tillhörigheter i Sterbhuset efter Minerva afsändas.

19.

TILL VOUGT [våren 1816].

Min bäste Bror!

Tack för ditt sista bref, som var det sista och sista från brödraskapet. Det fägnar mig att det ändtligen efter så häftiga långvariga plågor förlossadt nu njuter den roliga sömn från hvilken det förmodeligen aldrig *uppstår* för andra gången för att spöka i Strengnäs. Hur fan har det gått med er; men jag kommer ihog att Nicander lofvat fournera mig med nyheter i den vägen till nästa fredag.

Jag har föresatt mig att skrifva en Satir benämnd: Personalier öfver det så kallade de Uppståndna Bardernas brödra-

skap, när tid och tillfälle så medgifver. För att med heder gå ifrån detta [företag vore] ej så dumt att veta hvad ni hade för er i Termin innan Dödsdomen afkunnades öfver sällskapet samt sällskapets dödsdag. Du skrifver väl snart och underrättar mig om allt nytt som du känner, jag har intet berätta dig utom att jag

Lefver

Din Vän

E. Julius —

20.

TILL NICANDER.

Særesta d: 25 Maji 1816.

Latfingrige!

Sedan mer än en månad har jag som i min enfaldighet gerna dömmer andra efter mig sjelf, lika dumt tilläfventyrs som om en ofärdig skomakare efter sin egen fot ville forma alla skor som han förfärdigade, väntat svar från dig på mitt sista rimmeri och anmärkningar öfver min Antikritik. — Men i snödrifvorna letar man förgäfves efter Liljeconvaljen. —

Det är eljest tycker jag och jag säger ty värr merändels hvad jag tycker orätt att låta mig så länge vänta på bref. Om du tröttnat vid den tråkiga correspondencen med mig, hvarpå jag skulle ha orätt att undra, så gif mig det för all del tillkänna. Det är bättre att ej hoppas än att på närvarande method hvarje postdag bli bedragen i sitt hopp. Ännu en gång vill jag hoppas — att du med nästa post eller ännu bättre för att spara postpenningarne med min Patron skrifver mig till med sträng kritik öfver de öfverskickade styckena,

med af dig författade poësier efter löfte, med Leopold och mina till det isärskrämda Brödraskapet inlemnade skrifter — väl förseglade. Nu finnes sannolikt ingen ursäkt att förebära mot deras utlemnande.

Till Vougt öfversände jag för någon tid sedan 10 Rd B:co till gäldande af mina småskulder. Jag hoppas att han till dig öfverlemnat hvad dig tillkommer. Obeskriflig tacksägelse för lånet. Skulle så illa vara att Vougt blifvit stött öfver det der lilla impromtu, som föregick brefvet samt öfver mitt långa dröjsmål att skrifva och skicka pecunierna, så var god och åtag dig besväret att vara min skaffare och använd penningarna efter den föreskrift jag lemnat honom. Jag vill likväl ej tro att det behöfs. Om han ej vill skrifva, så underrätta mig om förloppet af mina Björnars utrotande.

Helsa Günther. Min Patron kommer till Strengnäs thorsdagen Fredagen etc. En dag dröjer han der. Försumma ej tillfället. Som du vet är det skalligt i bakdelen af hufvudet. Günther torde lemna vid samma tillfälle Pope — En Gymnasii Cattalog — Innom Couvertet ett jagtinstrument, befintligt i en af lådorna till min bokhylla. Det är förfärdigadt af elfenben. Detta — Mina poesier — Ett tjog bref — Kritik — Väl försegladt [hör] du!

Ni hade väl muntert Xsti himmelsfärdsdag. Om jag haft den veritabla Pegasus hade jag helsat på er. Helsning. Glöm ej din vän.

21.

TILL NICANDER [hösten 1816].

Min Bäste Bror!

Du förlåter mig, som jag hoppas, att jag så länge uteblifvit med svar på dina bref; det blir äfven nu ganska korrt. Or-

saken är att här sitter omkring mig i Studenten Vougts kammare i pladdrande förbund en svärm af Studenter, hvilka stjäla tankarna ur hufvudet på mig, i den moment de skulle blommeras ut på papperet. Men det kan ej hjelpas? Några ord måste Du i alla fall ha ifrån mig, för att ej totaliter lemna mig djeflarna i våld.

Som Du ser, har jag gifvit Thyselius Fan. Berättelsen derom är lång och kan ej skäligen inrymmas på mindre än en fjerdedels Bok och kan således ej bli ämne för en epistel.

Om Du kunde göra af med Leopold tror jag ej dervid vara något förloradt. Han skrifver som en Stympare — och jag ångrar min prænumerationslapp. — Dessutom när jag ändå aldrig får äran att läsa honom, är det å min sida ett skäl till. Jag tänker i Termin skrifva pro exercitio och taga en stor Theologisk Examen. Carlström och jag taga Collegium i Algebran. I morgon åtta dar till måste jag fattig fan schavottera som Respondens på Conventet. Tack för din poësi. Den var skön — den sista i synnerhet i min smak. Framdeles skall jag skrifva utförligare. Helsa alla Vänner och Günther den första bland dem.

Vale et ama

Sjöberg.

22.

TILL NICANDER.

d. 6 Nov. [1816].

Min B. Bror!

Som jag börjar frukta, lärer Du hafva afsvurit all gemenskap med den efter ett och ett fjerdedels års fästningsarbete

åter på fri fot försatte Äfventyraren Sjöberg, som för närvarande till det mästa lefver af det goda hull han förvärfvat sig i Vestergöthland. Kanske är det just derföre du skäms att ytterligare kännas vid mig, att jag utstått detta skamliga straff; men jag kan försäkra min Bror, om jag vidare törs nyttja denna benämning, att jag just derigenom blifvit bragt till ruelse öfver mina gamla pojkstreck och numera är så obegripligt stadig, att Du kan hafva heder af mig när, som helst.

Du kan väl aldrig få det fatala infallet att skjuta skulden till stagnationen i brefväxlingen på mig. Skulle dock en så gemen förevitelse göras mig, då vet jag sannerligen intet annat råd, än att [åberopa] mig det slags epistel som jag i form af en skuldsedel bifogade till Vougtens bref, som, då det förmodligen innehöll en pålitlig och interressent relation om den förfärliga revolution som föregått i hans spis — och lefnadssätt sedan ankomsten, tillika innehöll beskrifningen om mina öden sedan d: 15 Sept. 1816, ty sanningen att säga, lefver jag icke mycket öfverflödigare än högstofvanbemälte Brefskribent. Hvad den mannen hade rätt som sade *Ἤπενία αὐτοδίδακτος ἐστὶ ἀρετή.*

All min omhugsan börjar rätt snart blott och bart gå ut på att komma [härifrån. Blir jag blott Dim]itterad i Theologiska Examen och skrifningen pro Exercitio, så retirerar jag snarligen härifrån i god ordning. Likväl icke just derföre att lefnadssättet här misshagar mig. Mitt indragna lefnadssätt i Upsala har gagnat mig; då jag bland öfverflödet i Særesta mådde som en ond Engel i afgrunden. Min sjuklighet upphörde med mitt slafveri. — Jag har alltid älskat friheten framför allt — jag har lärt från barndomen att kunna umbära allt utom henne. Blott som fri kan menniskan nitälska för det sköna och det sanna. Om jag derföre kunde, skulle

jag alltid stadna i min närvarande belägenhet och aldrig skulle ens en flyktig önskning om något bättre i afseende på yttre omständigheter uppstiga hos mig. Schlegel, Schiller och Goethe hafva för det mästa af Termin utgjort min sysselsättning. Om jag någon gång hade ledsamt hvad konst vore det att öfvergifva det närvarande och med dem göra en promenad in i det förflutna?

23.

TILL NICANDER.

Min älskade bror!

Oagtadt din förbindelse att öppna correspondencen oss emellan, hastar jag likväl, utan att afbida ditt bref, hvilket, som jag hoppas redan är i antågande till Vesterhaninge, att lemna dig underrättelse om förloppet af mina Ulysseiska excursioner, till hvilkas mål jag ändtligen hunnit, ej mindre än att hos dig afbörda min tacksamhet för din Göthiska gästfrihet under min utflykt till Svartå.

Vid sidan af den allt inseende Erssen bragte Bondkameler oss mot aftonen till Sofielund, der jag öfver natten hvilade min lata lekamen, hvilken jag likväl följande eftermiddagen lät transporteras till Husby, följande dagen derifrån till Sjösa, hvarefter om Lördagen jag med en karavan af Bassianer — artigt sällskap! — lemnade hemorten och följande aftonen passerade Hørns tull. Följande dagen offrade jag en timme åt vår vän Vougt. Leopold är nu i mina händer. Detta häfte innefattar hans Tragiska och komiska arbeten. När du uppfyller ditt löfte skall han lemnas i ditt våld. För dig betalade jag Vougt hvad han erlagt vid dess uttagande. — En liten

afräkning på min skuld. — Tisdagsaftonen var jag redan der, mitt tråkiga öde befallte.

Ännu har jag ej hunnit sammanflicka några rim. Så vida svagheten att vara skribler hos mig ej ännu blifvit utrotad, erhåller du snart fortsättning af mina dårskaper. — Sänd mig något af dina poësier, som jag fruktar det, på mitt sinne verkar mer än Versvurmen af Leopold, som [jag] i går läste. — Min ödmjuka hälsning för herrskapet från din oföränderliga vän

Lacomontanus.

Tjugonde [dag Knut 1817].

Här blir i dag et gräseligt kalas — 30 man de största kaxar af Guds församling i Vesterhaninge infinna sig om en timme. — Der orsaken till brådskan.

P. S. Här sänder jag dig, att du ej må blifva alldeles tomhändt, en öfversättning, som du ej förut lärer äga.

24.

TILL NICANDER.

19/1 [1817].

Store Augustus!

Dig uti öfverhaltigt mynt
Jag sänder, hvad du månd sända
Och har du något i fjol begynt
Må du i år det ända!!!

Det var alldeles rasande gjordt af dig att du skickade mitt bref till Upsala, om det gått på Enköping hade det kommit mycket fortare och du hade haft förr svar. Nu tycker jag väl mig se dig hur du går på din öbacke otålmodig och vild-

sint och önskar att du icke skickat mig så mycket af den dyrbara plantan tålamod till nyårsgåfva, hvilket dessutom med respect sagdt, var rätt ohöfligt, ty ingen ärlig menniska önskar sin vän olyckor på halsen och anser jag således allt detta, såsom en krigsförklaring och skall väl ge dig igen, när du ger ut dina skrifter på Edmans tryckeri, hvarvid jag tänker träda upp i hans litteraturtidning och blänka för allmännheten med mitt ovettiga Genie.

Jag önskar allsköns lycka och Apollos välsignelse och Musernas rika utgjutelser öfver Herr Dramaturgen och önskar jag att snart få göra den Svenska Schillers bekantskap. Du förstår väl att det ordet icke är något smicker. — Ett vill jag blott önska, att Dramaturgen måtte kunna hålla riktigt styr på sin själs ungar att de icke må bli olåtiga och att det icke må gå så jemmerligen till med Baron Palmqvists Magister, som med lärjungen i en af Göthes ballader, som kom illa ut för ett vattenembar, som han skickade åt brunnen för att hemta vatten, under det svartkonstmästaren var borta.

Du kan väl föreställa dig att jag gläder mig, som en hvilken tänker stjäla om natten, öfver min instundande Cavalcade i ditt sällskap till Parnassens högländta trakter. Någon likare förebild i förtiden finna vi icke för oss än de vandrande Riddares spegel och blomma, den förundransvärda Don Quichotte och hans trogne vapendragare Sancho Pança Gouvernör på ön.

Det enda poëteri jag idkat i mellantermin består i Historien om Simson och de philistéer, affattad i Ottava Rima. Den är mycket märkelig att läsa, ty man får der veta mera än, som står i sjefva Bibeln. I Februarii kommer jag upp, mot slutet af månaden. Skrif derföre en gång till på Enköping och Wallby P[re]stg[år]d.

Lacomontanus.

25.

TILL NICANDER [våren 1817].

Bäste Bror! Jag undrar alldeles icke hvarföre min Bror icke på så lång tid skrifvit, undrar med mer skäl hvarföre han nu skref. Bror skref väl ej ett enda ord ditåt; men jag har läxat upp den fattiga Informatorn i Fogdö, så att om han icke redan hängt sig, gör han det säkert endera dagen. Visst har han en förbannadt trång hjerna, det är sant; men så mycket sundt förnuft som fordras till ett bref vänner emellan, tycker jag att man med skäl kunde vänta af honom, då han nu gått i Schole i tio år.

Min Sånggudinna tackar din Sånggudinna för *Natten*. Vakta din Sånggudinna för sådana der nattpromenader. Och låt henne icke komma i frestelse. Detta Poeme kan ha att vänta en parodie af den der — du vet — som tilltvålade de Skägglösa Barderna i Ragnar Lodbrok. Ut jugulent homines surgunt sub nocte latrones, lyder epigraphen.

Jag äger ej förmåga till en grundlig, välförtjent Kritik. Blott strödda anmärkningar kan jag meddela.

Början behagar mig icke. Samtalet med skymningens skuggor kunde vara borta. I Episka diktningar antyder man i början kortl. ämnet för sin sång — ej — så synes det mig — eljest. I ett kort poëm röjer man det tidigt nog under fortgången.

Fjerde versen förstår jag icke.

Den sjette förråder tvång och uttrycker ej fullt författarns mening.

Samtalet med månan har lyckats bättre än det med skymningens skuggor och står mer på sitt ställe.

Tionde och elfte stropherna äro sannt poetiska. I synnerhet behaga sista raderna. Han löses — rinna. Hvad författarn menar med *hämnande lågor*, inser ej läsarn. Han kunde väl ej bränna upp menniskan eller? *Framstår* tycks vara Trochée. I versen är det gjordt till pyrrichius, ty i detta versslag är ultima lång och penultima kort. Att *händerna vrida* är tecken till qvinlig tröstlöshet och egnar — tycker jag — icke din Ryno. För den Syndarn, som faller på den galna ideen att vrida händerna, är allt förloradt här i verlden.

Vill Du blifva något i den vittra verlden och naturligtvis vill du det — så måste du — måste är här icke Imperativum utan cohortativum — så måste du lemna något af din tid åt Tyska Litteraturen. Tidehvarfvets anda har förnuftigtvis ändtligen tagit denna naturliga riktning äfven hos oss. Våra halffranska Småsekterare skola med sitt stymperi gå under. Svenska Academien har redan förlorat den imponerande herrlighet, hvarmed en förvillad inbillning omgaf henne. Skalderna skola ej mer sätta De obotfärdigas förhinder och Brunmarks Moral i rim. Wieland, om h[vil]ken du talar, recommenderar jag dig ej; han härmar Fransmännen så väl som någon annan; men deremot hafva Schiller, Goëthe, Tieck m. fl. författat sjelfständigt. Om du till en början läser Schillers Kleinere Gedichte, hoppas jag du skall finna annat än Fransk Affectation och Galanteri.

I den ryktbara Staël-Holsteins arbete: De l'Allemagne får man fullständigt begrepp, så fullständigt neml. som man kan få utan att läsa sjelfva författarne, om Tysklands Litteratur. Jag har genomläst den två gångor med särdeles nöje. Poësi får du från mig, så snart du kommit till Svartå. Jag har nu på en tid författat mer än förr. Men skrifklådan upphör väl snart hoppas jag. Skrif snart till [— — —].

26.

TILL NICANDER [sommaren 1817].

Jag önskar dig all slags rikedom men i synnerhet på papper och tid. Kanske skref du då något längre bref och fick kanske tillfälle att granskande ögna igenom mina skrifter, som blifvit dig med det vilkoret tillsända. — Jag ville haft dina omdömen snart; ty jag tänker att omarbeta dem, med det första. Du har väl minsta delen af dem, men likväl nog för att sysselsätta som det synes dina commoda finger ett par år. Likväl sänder jag Dig äfven i dag ett par småstycken, från längre tid tillbaka författade. Och förbidar jag svar med nästa post. Din plan kan du utan fruktan upptäcka för mig, ty jag lofvar som hederlig karl att om den har något farligt ändamål, som t: e: störta regeringen, eller hvad oråd du har kunnat taga Dig före, skall jag bränna din ärade skrifvelse. Min skall du straxt derpå få veta. Om t: e: din plan innehåller något, som du skäms att säga muntligen, så går det alltid lättare för sig skriftligen. Min egen meddelade jag icke sist ur det enkla skälet att papperet icke räckte till. Som du ser har jag äfven nu samma skäl till min tystlåtenhet. I dag orerar Professor Bruhn — Måndag Rector Broman. Förleden Söndag var Lector Gravander härute; han var så artig och sade mig att jag äger ett lysande Genie. [— — —]

Må väl och glöm ej din vän

— g.

27.

TILL NICANDER [juni 1817].

Älskade Vän! (detta epitet kan man anse för dumt, ty det poneras ändå alltid att man älskar sina vänner.) I dag sätter jag mig alldeles emot min vilja till det lilla svarta bordet som står vid fenstret i min kammare midt emot hönshuset, i den akt och mening att besvara ditt sändebref. Att tacka för hvart bref jag får ifrån mina vänner, skulle åstadkomma en ledsnande enformighet i mina epistlar, hvilket fel ändå, måhända olyckligtvis faller på dem; dessutom finner jag ingen ting förbinda mig dertill, ty skrifva de ej till mig, så få de ej heller svar och dermed punkt. Således förbigår jag att tacka för den epistel jag från dig erhöll vid min återkomst från Thuringepromenaden. Du lärer undra hvad det vill betyda och upplysningsvis kan jag nämna att jag till pingsthelgen blef bjuden af Bulin till en excursion till honom; hvilket jag lofvade. Efter slutad liqvid med Strengnäs skomakare och skräddare etc. fann jag min cassa bestiga sig till En Rd. Rgs. och som det ej ville förslå till skjutspenningar och jag i alla fall är en man trofast uti mina löften och dessutom min obetydliga varelse är utrustad med de pålitligaste marschben i verlden, företog jag utan betänkning promenaden. Den dagen vandrade jag således fem mil. Vid Lägsta åt jag upp min Riksdaler och hade följande samtal.

Dialog.

Hållkarln. Tröste jag fråga, hvad herrn heter?

Pilgr. Det går väl an.

H. (efter en paus) Hvad heter herrn, om jag får lof att fråga. — Svar: Carlson.

H. Får jag lof te fråga hvar herrn är hemma?
Svar: på Öfverselö.
H. Får jag lof te fråga hvart herrn tänker sej?
S. Intet just så långt.
Hvart då om jag får lof te fråga? Till Taxinge.
H. Hvar bor herrn på Selö? Svar: Hos min Far.
H. Hvad gör Herrn der? Sv. Läser.
H. Intet är Herrn prest? Nej.
H. Men hvad skulle Herrn kunna vara så te säjandes? På den vägen jag tagit, går det ej så fort.
H. (Efter en lång paus) Hvad skulle det kunna vara för väg? Jag går i Skolen.
H. Hvart tänker Herrn sej i Taxinge. Sv. Till min farbror.
H. Hvar bor han? Icke långt ifrån kyrkan.

Jag gläder mig åt din omvändelse, emedan jag är öfvertygad att den är till det sanna, men försäkrar dig tillika att i detta afseende det halfva minst duger. Så himmelsvidt skilda äro de bägge Scholornas tendenzer, att de ej finna någon föreningspunkt. Valerii Tålamod och Kullbergs Ålderdom fördömmer den nya Scholan oinskränkt och måste göra det i kraft af sina principer. Det sköna ej det nyttiga är föremål för poësi. Lärodikten hör ej till poesiens egentliga område utan är ett medelting af philosophi och poësi, en poëtisk vettenskapsSymbolik. — Formen för den måste således vara helt annan än för de nyss omtalta stycken. »Kant, en separant le beau de l'utile, prouve clairement, qu'il n'est point de tout dans la nature des beaux arts de donner des leçons. Sans doute tout ce qui est beau doit faire naître des sentiments genereux et ces sentiments excitent à la vertu; mais dès qu'on a pour objet de mettre en evidence *un precepte de mo-*

rale, la libre impression que produisent les chefs-d'oeuvre de l'art est necessairement detruite; car le but, quel qu'il soit, quand il est connu, borne et gene l'imagination.» Staël-Holstein.

Allt det gamla måste förkastas; deremot behöfver man icke antaga allt af de nya. Jag *påstår* ej derföre att någon af deras principer är oriktig, men jag vill först pröfva allt. Då man något studerat Tyska litteraturen, inser man lätt gamla Scholans ömkliga nakenhet i litterärt afseende. — Det är en skillnad, att om man det minsta är Patriot, måste man grufva sig på fäderneslandets vägnar.

Här sänder jag dig, som förelöpare en liten Satir. Mer en annan gång. Sträng Recension önskar jag. Du vet att jag är kall i detta afseende och dömmer mig sjelf lika strängt som andra. Skola vi förnya Minerva? Med vänskap

Sjöberg.

28.

TILL BERGLUND [juni 1817].

Om Du kommer till Mariefred, Berga eller Mellösa, täcktes Du underrätta mig med mera skyndsamhet än vanligt. Jag tänker helsa på dig, isynnerhet om Du kommer till Berga eller Mariefred, ty der är jag förut känd. Dem i Upsala, som finna så utomordentligt löjligt, att jag stundom promenerar in till Strengnäs, torde du, för att öka deras lilla glädje, underrätta, att jag pingsafton promenerade härifrån till Thuringe prestgård, som gör 5 mil, och förliden Onsdag tillbaka. Om de ha roligt deraf, skall vara mig ett verkligt nöje.

29.

TILL NICANDER.

D. 15 Oct. 1817.

Bäste Bror! Ditt bref har jag för jemt 8 dagar sedan bekommit och finner deri den besynnerliga underrättelsen att vår Mariefredsresa gick om intet. Var jag då icke i Mariefred? Har jag då drömt det? Eller kanske vet du borta i Köpenhamn bättre hvad som passerar med mig än jag sjelf? Var det just gifvet att för det H:rn var en sådan kruka utan ord och afsked, jag äfven skulle vara en dylik? Skulle jag här på Fogdö efter ett bref, som blott innehöll uppmaningar att infinna mig i Mariefred den och den dagen, spå utaf fläckarna i Solen eller månen, eller af rökens hvirflar från mitt piphufvud, att det skulle falla H:rn in att låta mig fara kring provinsen, som en narr. Väl kände jag förut af erfarenhet och beskrifning att H:rns svaga sinne vänder sig hvar timme och stund, som den röda lappen på flaggstången mellan hönshuset och mitt kammarfenster, men jag tänkte att ingen regel var utan undantag samt att H:rn kunnat bättra sig från sina svagheter. Jag drog således åstad tidigt om Söndagsmorgonen och var red[an vid fru]kosttiden i Mariefred. Sedan jag nu på källare, hos Håkansson, vid slottet och på flera ställen sökt dig, tillbragte jag under den obeskrifligaste ledsamhet tiden, likväl alltid under väntan att du slutligen skulle komma; ty ett slikt dåligt drag i din karakter kunde jag icke vänta. Man öfverser hos sina vänner med svagheter — men detta? Tänk efter: Om du rest in på utsatt dag till Mariefred och icke funnit mig der, sedan du bedt mig derom, hade det icke förtrutit dig? Du var likväl den anmo-

dande, jag den anmodade. Mitt skäl till harm är således vida större.

När du ej kom till kl. 5 reste jag derifrån harmsen öfver kostnader, genom ditt uteblifvande onödiga, öfver en i djupaste ledsnad tillbragt dag och felslagna förhoppningar och ökade anledningar till menskoförakt.

Om du varit sjuk, förstås att mina klagomål skulle förfalla, men jag har noga underrättat mig om saken innan jag skrifver detta. Det kom sig deraf att den sköna icke kunde resa, derföre måste Carl Nicander bli hemma för att förekomma att någon skulle se på henne. Och för att Pater Millström, som fjorton dar förut utsatt resdagen, icke under en så korrt tid hunnit låta sko ett par hästar, så kunde denne unge mannen, som efter egen utsago är så »varm i allt hvad rörer vänskapens och hederns lagar», icke finna en enda annan kamel i Guds stora Gryt-församling.

Om kärleken gjort dig sådan, min Bror! då är den på sin höjd en sinnlig flamma och ingenting vidare. Då är den också lätt curerad och du kommer utan mycken svårighet öfver de brännande fälten. Jag vill likväl icke säga att du gör det utan fläck. — Den sanna kärleken gör svagheten stark och om någonsin pligten var mig ljuf, var det under dess herravälde. Ty äfven jag, som hvar ädel dödlig, har vandrat i dess rosengårdar. Det var en skön luft jag andades der. I lifvets flod från dess blanka spegel reflekterades strålarne a[f him]melens bild. Men korrt var mig drömmen. Ödet och Naturen ställde sig i förening, i full rustning på kampplatsen emot mig. De fordrade försakelse. Då blef mig lifvet bittert. Mitt hjerta frågade: hvi får jag ej älska. Det suckade och mitt öga gret. Då samlade jag min kraft ej till strid; det hade varit oädelt; utan till resignation. Jag underkastade mina önskningar den eviga ordningen, som bjuder öfver mina öden.

Min kärlek framandades jag i toner; men ej som åt en jordisk skönhet frambar jag henne dem. Hennes bild blef en klenod för mitt hjerta; men min fantasi förhöjde qvinnans bild till en Engels och under denna form älskar jag henne ännu. Mig gaf min Genius i lifvets morgonstund, ej att bland veka nöjen bortdrömma mitt lif på Svandunsbädden: Rikedom, purpur, börd och kroppens styrka och hopens beröm lade han ej i min hand, utan under mina fötter. Vänskapens salighet och den huldas kyssar, hvarefter min själ längtade, till dem hänviste han mig vid jordlifvets slut. För mig gjorde ödet och naturen hvarje pligt svår. Mig blef det gifvet att se mina pligter i ansigtet. En lätt natur och omständigheter, som lydde min vink, uppfyllde dem aldrig utan min åtgärd. Jag vet icke af hvad njuta är. Den vida sublimare lotten blef mig tilldelad att med mäktiga fiender kämpa om mitt värde och det utan hopp om en enda jordisk tröst. Men [— — —].

Den poesi du sist skickade mig var ord för ord densamma, jag fick i brefvet förut. Min Bror, du måste ej låta kärleken förbrylla dig så mycket.

30.

TILL NICANDER.

d. 18 Oct. [1817].

Bäste Carl! Som det, att dömma af ditt sista bref tycktes vara din önskan att bekomma några poesier, så har jag icke velat denna din skäliga bön afslå; men ber dig iakttaga den försiktigheten, som kärleken måhända gör svår för dig, att ej sända mig samma stycken flera gångor å rad, ty ehuru intressanta de må vara, är jag likväl hulpen med ett exemplar.

Jag har bränt upp dina sista confessioner och trott mig dermed göra dig en tjenst; väl ligger hemligheten säker hos mig, men jag tror knappt det är nyttigt att du låter många komma under fund med den, helst det tycks som du beslutit att ej upptäcka ditt hjertas åliggande för sjelfva föremålet. Från någon annans mun än din egen vill du väl ej att den sköna skall hämta din hemlighet; och i alla fall synes mig kärlekens skönhet förlora, dess helighet profaneras, då den framställes för andras blickar; om jag äfven skulle tilltro dig för stor själ, att såras af menniskornas säkert icke uteblifvande rop om galenskap, svärmeri m. m: m: m.

Till och med jag ville att du älskade med vishet; att du ej utan vilkor öfverlämnade dig åt hjertats ledning. Öfverhufvud är kärleken farlig för alla dem hos hvilka inbillningskraften blifvit mer utbildad än förnuftet. Detta fel är begånget både i din och min uppfostran. Neka det ej! Till äfventyrs låter också en fullkomligt likformig utveckling af dessa begge förmögenheter icke verkställa sig men deraf följer man bör vara försigtig i början öfverväga möjliga hinder och der de icke synas, likväl icke anse lyckans möjliga omväxlingar för omöjliga.

Med nästa post, menar jag utan att berömma mig sjelf att jag förtjent ett vidlöftigt bref och poesier till ett stort tal. Jag gratulerar Bror som blifvit tryckt i Mariefreds Veckoblad och som näst denna bekantskap med Mariefreds största Genie Farbror Edman, genom sitt långa, långa skaldebref äfven förvärfvat sig en ännu högre ynnest!

Addio.

S.

31.

TILL NICANDER.

Min födelsdag eller d: 14 [Jan. 1818].

Bäste vän! Mottag min hjertliga tacksägelse för alla nöjen jag njöt i ditt sällskap. Jag har ingen ting emot oskyldiga nöjen, utom det att de vara så obetydligt. Jag sitter här nu ensam i min Scholstuga och är underlig till mods och om jag icke hade det hoppet, hvilket som du känner omöjligt kan bedraga, att innan årets slut inlägga en odödlig ära och blifva, ehuru detta är nog litet sagt, Svenska Allmänhetens ögonsten, är jag rädd för att jag tog mig en liten repstump häktade upp den vid spjället, gjorde trångt rum åt halsen och tryckte till.

Jag hade i Köpenhamn försummat en viss skyldighet mot mitt ansigte; men Regnet måste således hela dagen använda sin tid med att tvätta mig dersammastädes. Från min första skjutsbonde skildes jag med det berömliga testimonium, än hvilket jag ännu i min lefnad icke fått något berömligare, det neml. att jag var en Regal Herre det är om man det uttyder en Kunglig Herre eller Kung. Något sådant anade jag väl förut men hoppades dock föga att andre skulle erkänna det.

Vid Läggsta stötte jag tillsamman med en Spelicant svetice Spelmästare från Bergshammar. Han undervisar för det närvarande Fröknarna Sack att göra läte med instrumenter. Mellan oss kunde således icke gerna någon tvist uppstå om rangen; utan blygsamt tillerkände vi hvarandra företrädet. Jag för min del tror dock att jag äfven den gången, som merendels, hade rätt; ty som näfvarne förhålla sig till själen,

så måste naturligtvis en Spelmästare förhålla sig till en sådan Informator spiritualis, som jag är.

Att detta epitetet, neml. Spiritualis mig icke tillkommer, torde du ta dig det orådet före och vilja bevisa af denna min enfaldiga epistel. Men spiritus har många bemärkelser och du må af betydelserna välja den som dig godt synes och som bäst passar. Eljest bör jag icke förtiga att Spelmästaren och jag i Strengnäs förtärde Spiritus, dock utan att vi hvarken då eller förnästkommande dagar kände någon *tunga* i hufvudet; men min migrän, besynnerligt nog! gick bort hvilket icke bör räknas bland känbara förluster.

Bland resans märkvärdiga accidentia torde äfven, oaktadt ett så besynnerligt öfverflöd på märkvärdigheter, och hvilka jag med den mig naturliga genialiska stil redan relaterat, böra räknas det förfärliga olycksöde, som honom och mig på samma gång öfvergick. — Emellan Malmby och den kammare der jag nu tillbringar mitt poëtiska lif och hvilken man efter min död säkert kommer att visa för penningar, lade sig, att jag må tala poetiskt, släden 5 särskilda gångor att hvila. Antingen det nu var Skjutsbonden eller landsvägen, som var bekajad, så ägde jag lika liten del deri, men olyckan participerade vi lika, om jag ej till mitt beröm må anmäla att det stjelpte blott två gångor åt min sida men tre gångor åt Spelmästarens och han således en gång mer än jag blef *öfvermannad* i det jag låg på honom i snödrifvan begriper Du.

Här sändes dig poësi; sänd du mig åter. Verkställ allt hvarom vi öfverenskommit. Helsa på mig! Min compliment för din mor och din Syster — das süsse mädchen.

Din vän

Den dåraktiga Informatorn i prostgården.

32.

TILL ADOLF LUNDGREN.

Högvördige och Vidtberömde
Herr Doctor och Prost!

Förrän jag sett H:r Doctorn, var jag van att tänka mig H:r Doctorn såsom min störste välgörare och sedan min Far dog har H:r Doctorn i mitt hjerta genom välgerningarnas rätt intagit hans rum. Då det nu, efter många förhoppningar som bedragit och försvunnit, efter många hinder af menniskors oredlighet och lyckans infall, hvilka jag mött utan misströstan, visserligen utan min egen förtjenst lyckas mig att kunna göra det första alvarliga steget på den bana, som jag från längre tid tillbaka mig föresatt; hoppas jag att H:r Doctorn täcktes förlåta min dristighet att genom H:r Doctorns namn låna en ära åt mitt företag och att H:r Doctorn med vanlig godhet må anse det ringa offer jag gör af de få blad, som jag efter Constitutionerna nödgas utgifva. Om dock i gifvarens hjerta, ej i gåfvan sjelf, hennes egentliga värde ligger, då är min ej utan allt: och om menniskans värde består mer i hennes sträfvande, än i hennes framgång, då hafva H:r Doctorns välgerningar ej blifvit förslösta på en alldeles ovärdig.

Med vördnad har äran framhärda
Högvördige [och Vidtberömde]
Herr Doctorn[s — — —]

Upsala d: 8 Dec.
1818.

33.

TILL BERGLUND [1819].

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Min ömhet i vänskapen, min enthusiasm för hvad jag ansett högst på jorden, har du liksom alla andra menniskor, åt hvilka jag meddelat mig, mött med ett med medlidande blandadt löje, hvilket af allt ondt, som mött mig jag aldra minst kunnat fördraga. Eller åtminstone med köld? Och svärmare och fantast och galning har jag alltid hetat, äfven bland dem, som kallat sig för mina vänner. Derföre så drog mitt hjerta sig bittida inom sig sjelf; och öfverflödet af denna trånande kärlek, som aldrig funnit och aldrig skall finna något föremål, förbränner mig långsamt. Derföre, när man log åt ömheten i mina uttryck, sväljde jag ned min smärta öfver att ingen menniska skulle förstå mig, och mitt språk blef bittert, och jag log åt hela verlden, emedan den förut så bemött mig. Jag var dock stundom i början så förtviflad deröfver, att mina drömmar om vänskap och kärlek på jorden blott vore drömmar, att jag mer än två års tid geck hafvande med det beslutet att taga lifvet af mig sjelf. För att öfvertyga mig om sjelfmords tillåtlighet, studerade jag den tiden nästan intet annat än stoikernas lära, och Cato var för mig nästan en afgud. Efter moget öfvervägande fann jag det icke fullkomligt rätt; men den stund jag finner mig allt för svag att bära lifvet, blir jag militär: det blef mitt beslut, och jag vill åtminstone med ära förskaffa mig döden, hvilken länge varit det ifrigaste målet för alla mina önskningar.

Och ser du? Om ej mitt fädernesland skulle vara i krig, hvilket jag önskar, att det ej måtte komma på länge, då går

jag i en utländsk makts tjenst, den, hvars sak jag anser rättvis; och det vore väl nog, om mitt mod icke skulle kunna locka döden till mig. När jag låg sjuk i Upsala, trodde jag mot slutet, att det sista steget icke var så långt borta, men jag bedrog mig. Jag vet icke nu sjelf, hurudan jag då var, — kroppens lidanden gjorde mig kanske något otålig; men jag hoppas, att du aldrig hörde mig yttra fruktan för döden.

En omständighet har förr qvarhållit mig mäktigt vid lifvet. Det var den tanken, att jag som författare en gång skulle kunna förskaffa mitt namn något anseende. Nu är jag förnuftigare. Jag ser alltför väl, att det icke blir något af dermed, och så mycket bekymmerslösare kan jag gå utur lifvet.

Du kan vara öfvertygad, att efter all naturens vanliga ordning jag går åt förr än du. Detta må nu lända dig till tröst eller smärta, så är det åtminstone icke osannolikt.

Du har en stark konstitution, och hvad din själs lidanden vidkommer, så bero de blott utaf kroppen. Är den botad, så är du lika lugn och kall som förr. Jag deremot mår alltid bäst i anseende till själen, när jag är sjuk; skulle det synas annorlunda, så kommer det deraf, att jag då minst är i stånd att masquera mig. Du tycks nu vara i samma belägenhet, som jag alltid varit, sedan jag börjat reflektera öfver mig sjelf. Men din olycka förgår, när du blir frisk; min fortfar alltid. Jag hade icke velat lemna dig denna bekännelse, om icke det bref af dig, som jag har i mina händer, vore mig en garanti för att du, åtminstone för momentet, är lika galen som jag.

Du kan häraf hemta en tröst — *Solamen miseris socios habuisse malorum.* Äfven en lära. Den att högre värdera en menniska, som, begåfvad med en känslofull själ, men utan något egentligt föremål att älska, och fullkomligt utan återkärlek, lifvets högsta vällust, likväl så der temligen vandrar

sin bana fram med lugn panna och manlig blick, än en stenklippa eller ett fä, som alldrig kände något behof af kärlek och derföre alldrig någon smärta. —

34.

TILL BERGLUND

den 29 Nov. 1819.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Också beträffande din anmärkning att, — för din fattigdoms skuld nemligen, hvilken efter dina principer synes förutsätta någon eländighet i karakteren hos innehafvaren, — den lapp, som förkunnar ditt lifs fortvarande, ej skall väcka större missnöje än den, som förkunnar dess slut, så kan jag väl begripa, att detta är ett skott, som du ämnat åt din värsta fiende, lifvet, men hvarmed du mot din vilja skjutit den bästa af dina vänner, — jag nyttjar ditt eget uttryck — midt igenom hjertat. Emedan det kom från dig, vill jag hålla före, att det icke alls träffat. Här innelyckt sänder jag dig en poësi, skrifven ungefär i samma stil som ditt bref. Men jag vill derföre icke, att du skall anse det just precist för en målning af min egen sinnesstämning. Så länge jag äger sådana vänner såsom dig, behöfver jag just icke klaga öfver mina vänners trolöshet; och egentligen att tala, är blomman i kärlekens rosenlund en dikt. Jag skulle önska, att ditt sorgliga bref äfven vore en dylik. Lifvets öden äro en småsak. Rikedom, ära, makt är en usel härlighet. Jag vet blott ett enda, hvarföre det kan löna mödan att lefva. Det är högaktning och kärlek af ädla menniskor. Det är en tröst, som dina vänner dig alldrig förnekat. Det lärer för öfrigt icke vara din

önskan att smickras af millioner, att få sofva, så att du till sluts icke visste skillnad på sol och måne, samt, då du utgick, hafva dagdrifvare omkring dig i alla kålmaskens couleurer. Bror! stick ditt svärd i skidan och stick det icke i ditt eget hjerta! I lifvet finnes ej den salighet, hvarom vår ungdom drömde; men hvad som en gång låg för oss såsom en morgonrådnad, aflägsnar sig endast och beröfvas oss icke; utan lika skön bör hon ännu vara för vårt hjerta som aftonrådnad; Det är blott efter vårt sätt att tala. I sjelfva verket är hon blott morgonrådnad för en annan verld. Och der finna vi allt skönt, efter hvilket vi i lifvets dalar förgäfves sträcka våra armar. Så har jag slutit frid med mig sjelf och lärt mig att sjelfmant försaka hvad jag hvarken med lock eller pock kunnat vinna utaf Ödet. Som hjelpprest i Lilla Mellösa kan du, var viss derom, göra mer för menskligheten bästa än mången konung uppå sin thron. — — — — — — — — —

35.

TILL NICANDER

d. 8 Februarii 1820.

B. B! Du torde väl icke genom Bergfalk fått veta den svåra gräsliga dom, som min fordna Patron Kyrkoherden Sköldberg låtit nedljunga öfver mitt hufvud att mina komiska stycken neml. äro steg till Barbarismens införande ehuru jag likväl icke sjelf skall rå för det utan Atterbom ha det på sitt samvete, att ha förledt mig.

Jag är sinnad att nästa Termin, så snart jag kan hinna, utgifva ett litet gyckelverk på prosa, hvari jag riktigt tänker förklara mig för Barbarismens återställare och föröfrigt leka

med den k. allmänheten, så mycket i min förmåga står. Det är denna composition jag nämnde i mitt förra bref. Ännu dröjer likväl innan han blir färdig.

I dag skrifver jag egentligen för att, då möjligen Allmänna Journalen icke står dig tillhanda, lemna dig notis, om en märkvärdig *Nyårsblick på vår Litteratur*, som der stått införd i N:o 1. Den tillhör på långt håll icke Dig allena tvärtom har Du, om jag så får säga, blott fått åka bakpå. Den är skrifven på samma versslag som din sköna Trohetssång och innefattar bland annat följande märkvärdiga Strof —

Hvad utsigter lofvas för kommande tider
I denna förbistringens Babelska natt!
De *blommor man plockar*, de *kransar* man vrider
Ej tillhöra Floras förtjusande skatt.
Nej de äro hamptåg dem Furier fläta
Till Julklapp åt Vaktknektars rytande hop.
De Muser man hyrt sig för dagen blott träta
Som Roddaregummor med larm och med rop.

Huru mycket Du häraf vill ta åt Dig kommer an på dig sjelf. — Att han menat Dig väl synes åtminstone af de orden som äro tryckta med annan stil och som förekomma i din sång — —

God natt!

Litteraturtidning väntar jag i dag åtta dagar till. D. 21 Febr. reser jag till Upsala, om Gud [vill]. Du kommer väl åtminstone upp till [exercisen]?

Witalis.

36.

TILL NICANDER.

Bäste Broder!

Ett par ord till svar på ditt tacknämliga bref, hvaråt jag en lång stund skrattade. Här öfversändes nu den begärda nummern af Litteraturtidningen. Ännu hafva vi icke fått vår dom i allmänna Journalistens Lunta och det skulle till och med göra mig lika mycket om han teg in infinitum — ty den mannen har icke lärt att tala väl, när han ordar om sådana, som vi äro. Till och med i dag har jag varit uppe på Läs-sällskapet, hvilken nygirighet jag måst umgälla med förlusten af min hatt. Men det spökar och något ondt stundar, ty han har börjat recensera Fru Lenngrens Skaldeförsök, som ut-kommit och som jag endera dagen tänker att få läsa, för-sedda med företal på 24 sidd. af Litteraturens Patriark, hvilket lärer skola betyda Rosenstein. Om denna Svenska Sappho påstår han, att hon har en förtjenst att sätta mot hvart fel i *tiden* och han lemnar ett långt register på dessa fel och för-tjenster hvilket icke är för vackert att läsa. Han beskrifver huruledes då tiden låg på knä, för att aflemna hyllningseden i de unga charlatanernas händer, patriarken kom just i tjenlig tid och slungade Fru Lenngrens bok i skallen på honom, så att han vaknade upp och ruskade på sig. Det är naturligt, att när han fått till himmelen upphöja detta verk från en tid af hvilken snart enligt Journalistens utsago snart blotta minnet skall återstå, han vänder sig till oss, för att kasta oss i hel-vetet.

Som sagdt, tänker jag åter snart att göra en Eriksgata åkande kälkbacke utför odödlighetens Couragebacke. Troligt

är att jag ej heller besvärar H:r Bruzelius ytterligare, då han förra gången trampat min stolthet så illa och tryckt mig så illa och betalt mig så illa. Jag har icke varit i stånd att få kalendrarne, ehuru jag två g[ånger] sagt till derom och gitter icke göra vidare besvär. —

Här blifver nu Seniorsval nästa Onsdag. Seniorerne, som förr beskyllt mig »*vanära Nation*», illfänas öfvermåttan att upptaga mig i sitt collejum; men du förstår väl naturligtvis att jag rakt nekat vederbörande, att uppföra mig på förslaget. I mig hafva de intet.

Jag vet ingen ting nytt. Då du kommer upp, har du förmodligen din Tragoedi med dig för att tryckas. Mitt opus blir troligen tryckt hos Ramström. Om det utkommer förr än du kommer hit, så vill jag skicka dig ett exemplar. Lef väl och tänk med några ord på din vän i den stridande församlingen.

Vitalis.

d. 10 Mars [1820].

37.

TILL NICANDER.

Samma dag som Tit. bref anlände, en Fredag, troligen d. 25 eller 26 Augusti 1820.

Älskade Broder!

Nej jag lefver och mitt ansigte emot Dig är alldeles som i går och i förrgår, ehuru jag eljest är skäligen förändrad åtminstone till min bättre del. Med min bättre del menar jag själen. Men det torde icke misshaga Dig, om jag i stället att tigga om förlåtelse för mitt dröjsmål, söker bättra mig så

godt jag kan och förtäljer dig något om min vandring i hvilken du jemnför mig med Jerusalems eviga Skomakare. — Obilligt! men väl kan jag ej neka att det skulle hafva varit gott att få vandra i hans sällskap, äfven posito att han icke kunnat göra eviga skor, ty Pilgrimeriet kostade på mina stöflar.

Det var en Söndag i Junii, då Prest predikade både i Domkyrka och Bondkyrka, då drog jag ut i Vikingafärd öfver hafven. SlottsPresten Malmberg och Candidaterna Lagberg och Åkerman, hvilken sistnämnde släppte till sin Broder Doctorns segelbåt, voro mina följeslagare. Jag hade mycket att säga, om denna vår färd, huru vi kastades på böljornas rygg ifrån Söndagen till Thorsdagsaftonen innan vi mäktade nå hufvudstaden. Huru vi besågo Rosersberg, Almarestäk, Drottningholm med deras härligheter af konst och minne men jag måste i denna min skrifvelse fullborda resan på kortare tid än hon i verkligheten skedde. Dock torde icke kunna förlåtas mig om jag glömde att prisa den härliga kronan bland städer, æmulam Trosæ, neml. Sigtuna. Tvenne kyrktorn, på hvilkas högsta topp stora granar och björkar uppväxt, påminna vandraren eller rättare sagdt seglaren, ty till lands går förmodligen ingen väg dit, om Babylons trägårdar, som hängde i luften. Sjelfva gatorna voro mycket rara och jemna, ty der fanns icke en enda småsten. — Till färgen voro de gula — af vildsenap som förmodligen sjelf haft omsorg om sin odling. I staden fanns en enda bod men den var tillsluten, ty ägaren hade cederat bonis. I staden såg jag en enda menniska, som såg vis ut som Achitophel och var förmodligen en Rådman. Vid stranden hittade jag en kedja, som var alldeles gul af rost, hvilken jag med mycken sorgfällighet upptog och nedlade i båten. Då jag af mina följeslagare förebråddes derföre att jag prackade på dem sådant skräp att

föra, upplät jag min mun och sade: Bröder! Må det icke förtryta eder, att jag så sorgfälligt vårdar ett i edra ögon så ringa ting; men det är visserligen guld eller tron I icke att Sigtunas trefliga Borgare skulle hafva tagit denna kedja till vara, om hon verkligen varit af jern, ty då hade de vetat hvartill hon kunnat duga, hvilket ej så förhåller sig, då hon är af guld, ty sådant hafva de förmodligen aldrig sett.

Mitt vistande i Stockholm en vecka var kostsamt, men fullt af njutningar dyrbara för en konstnär. Jag behöfver väl icke berätta Dig, att jag såg Musæum och förtjustes en stund af Raphaëls Madonna, Guido Renis Cecilia, Sergells Amor och Psyche m. m. Jag såg äfven Fria konsternas exposition, der tolf pjeser funnos af Byström och der jag blef kär i ett Idealt hufvud af honom och om jag varit ensam der, hade jag fallit på mina knän och blifvit helt oförmodadt en afgudadyrkare. Märkvärdig var bland målningarne, dock ej för sin skönhet en Idyllmenniska Fröken Engeström, som var inmålad i en lund och i stället för vanliga skor hade Sandaler på fötterna. Fruntimmerna vände med styggelse bort sina ögon från en nymf som steg i bad, utaf Byström, förmodligen emedan hon var utan kjortel. Men jag såg äfven Grefve Brahes enskildta samling och deribland den härliga Juno — och vandrade mig en dag trött i Hagas Paradisiska Natur.

Hos Bergfalk, som, vid min afvandring, mådde väl, var jag ej mer än två dagar. Mycket arbete har gjort att jag ej hunnit skrifva till honom, ej heller jag från honom erhållit någon enda lapp.

I sällskap med Lagberg, som utflyttade åt Söder, begaf jag mig i början på Julii sjöledes till Strengnäs dit jag utan särdeles märkvärdiga äfventyr ankom, gick sedan med mina fötter till Mellösa första dagen till Berglund som nu på helsans vägnar var förbättrad, följande dagen till Vrena by, der

Fredric Segerstedt fördref den mödosamma tiden med att meta småfisk och den följande dagen till Stigtomta. Återvandringen skedde hasteligen, ty jag längtade berömligen efter poesi. Hit anlände jag en Tisdagsqväll, bortåt d. 16 eller 19 Julii (ty jag äger ingen almanacka) men då greps jag genast af en helt annan anda än som fordom styrt mina fötter. Jag fick tag i en Hebraisk Bibel, med hvilken jag altsedan funderat. Jag hoppas att Du skall finna detta vara ett rätt vackert Sorgespel af en poët, som jag. — När jag blir för illa bibelsprängd, så är Gibbon min tillflygt. Har du läst Recensionen öfver honom i Litteraturtidningen: »Huru liten står icke Engelsmannen der»! En märkvärdig bok har utkommit kallad Markalls sömnlösa nätter, hugnad med särdeles loford i L—tidningen. Den »hjerneberöfvade Markall» förvandlas der tillsistone till en åsna af Satiren genom Apollos dom. Författaren sprutar galla mot alla af gamla Skolan och derjemte mot Tegnér och Beskow. Thorilds 2:dra del är nu utkommen. Hvem har prænumerationssedeln?

Du finner hvilket lif jag måste föra ensam och öfvergifven, utan att en gång få njuta poesiens tröst. Huru svårt trycker mig icke den Ebraiska Bibeln och den föga tröstande anblicken af en gammal Euclides till jorden! Skrif mig till med det första och jag vill bjuda till att en annan gång hålla ord. Tänk på den skärseld i hvilken jag dock lefver din trogne vän

S—g.

P. S. Jag lyckönskar Dig, att hafva återfått din Syster. — Hur är det? kommer Du upp i höst?

Recensenterne äro rätt stygga, som icke vilja berömma mig.

38.

TILL NICANDER.

Upsala d. 16 Januarii 1821.

Gode Broder!

Mycken lycka önskas dig på året 1821. Först och främst dock att du icke måtte hafva så kallt i ditt værelse, som jag. Jag förbränner all Uplandsskogen till aska och facit blir endast att jag icke fryser ihjel. Jag hör nu mera icke till de hvita eller svarta utan om du i gamla Svenska böcker läst om några som kallas blåmän, så hör jag till dem, ty jag är sedvanligen blå i synen. När jag tänker efter att vi ha 3 och ½ månad till d. 1 Maj, så kan jag rent af bli galen.

Jag har dröjt länge att skrifva till Dig; men jag har haft ett viktigt skäl; jag har icke haft några postpenningar. Jag cederar, rätt som det är, bonis liksom Mästersångarn Sondén.

Nu har åter ett litet litet häfte af mig utkommit. Quid nos tenues grandia? Pauci quos æquus amavit Jupiter — hoc potuere. Fjorton dagar under Julhelgen tillbragte jag på Wallby prestgård; der fick jag åter min blodspottning, för hvilken jag är rädd, men den gick snart öfver och jag känner att jag har min gamla hjertblod qvar.

Atterbom har jag råkat två gångor hos Gumælius dit jag stundom går om qvällarne och bjuder mig på thé. Han är interessant, då han berättar något om sin resa. Han är nu återkallad till Stockholm. —

Få vi nu snart se hvad Allmänna Journalen kommer att säga om oss allesamman. Förra gången teg han med mig. Här i Upsala har din Tragedi väckt förtjent uppseende. Eljest står det i allmänhet slätt till med den Svenska äran. Och

icke duger hon att äta heller! När kommer du ändtligen hit? Skrif mig snart till; du har ej så ondt om p[ennin]gar. Vale!

Vitalis.

39.

TILL NICANDER.

De 40 Martyrers namnsdag 1821.

Bäste Broder!

Ganska mycket tackar jag för ditt bref, hvilket jag nu hasteligen vill besvara. Ett exemplar af mina småsaker öfversändes och hoppas jag att du icke försmår dem, ehuru jag nu står så långt under Dig. Jag vill berätta dig något, som jag hoppas skall göra Dig ett nöje. Tegnér, som läst ditt sorgspel, har i bref till Geijer, utgjutit sin förtjusning och sagt att det är det bästa vi äga på vårt språk. Här i Upsala hålles också ditt namn i mycken ära. Ännu är Du dock icke recenserad. Iduna har nu upptagit fem eller sex numror. Atterbom har der specülerat och theoretiserat och tillbedt Jungfru Maria och Sanct Rothkäppken. Dock är der rätt mycket som jag tyckt om och kunnat assimilera. I nästa nummer lärer komma en recension öfver min arma namnkamrat, Academistens poëtiska excrementer. Atterboms Disputation, som lärer handla om Nic. Rienzi skall om Söndag spikas. Bortåt medium af månaden lärer han resa till Stockholm. — Schröder ber helsa Dig. Han har medfört ifrån Baron Adlerbeth ett exemplar af gubbens öfversättning af Ovidii Metamorphoser, dig tillhanda. — Zeipel är sysselsatt att författa ett Lyriskt Epos. Det skall bestå af andliga Romanser, hvaraf prof finnas i detta års kalender.

Här har förefallit något, som Du förmodligen också i din aflägsenhet redan försport, att neml. Professor Geijer blifvit actionerad för sin skrift: Thorild, tillika en philosophisk och ophilosophisk bekännelse. Actor i saken är Stadsfiscalen Ekström. Hans slutpåstående är afsättning från Embetet och Landsflykt. Om Lördag eller i morgon skall Jury sättas. Rättegångshandlingarne utgifvas på Palmblads Tryckeri och jag har redan prenumererat på dem. Första arket innehållande början af Geijers försvar, der han åberopar Luther, Symboliska böckerna och Zinzendorf, utkom i går. På de återstående exemplaren af den anklagade skriften lades för en vecka se'n embargo. Vidare en Academisk nyhet. Det är nu som starkast bland Stockholmsgubbarne funderingar, att beröfva Academierna sina privilegier. Alla krukors kruka Engeström, Cancellar för Lunds Academi, har på hennes räkning ingått på, att Academien i Lund skall höra under Rådstufvu-Rätt. KronPrinsen har skickat förslaget hit till Gubbarne och fordrat deras betänkande. — Geijer har ifrån Stockholm erhållit en adress undertecknad af 50 à 60 personer.

Sacklén vår hederliga landsman har nu drifvit sin Ölosophi så långt att han i dag åtta dagar sedan blef af Academibetjeningen lefvande gripen å Vidéns krog, hvarpå han af dem fördes i brudfärd upp till Pontius Pilatus. Rector näpsten och släppten med befallning att genast packa sig ur stan. — Doctorinnan Hultén och Professorskan Nordmark äro af läkare dömde till döden.

Det enda nöje jag haft här uppe under vintern har varit de så kallade Collegia Bellmannica, till hvilka jag också blifvit i nåder admitterad. Du torde veta att Östgötharne exsequera Bellmans sånger med Instrumental och Vocal musik, i hvilken senare Kernell, som ensam sjunger, i synnerhet genom sin förträffliga mimik gör en syndare undransvärdt benägen att

le. Jag har nu under vintern många gångor varit i sällskap med den nya Scholans förnämligaste medlemmar, men uppriktigt sagdt Bror! jag har svårt att rätt vänja mig vid dem. De äro mig något för fantastiska. Du har väl åtminstone i allmänna Journalen inhämtat någon idé om de excentriska handlingarne till Manhemsförbundets Historia. Jag bekänner öppet att jag ej förstår mig på denna skriftens förträfflighet; den prisas dock här af Vederbörande på det högsta. — Zeipel och Palmblad synas mig vara de förnuftigaste.

Allmänna Journalen har på nya året laggt sig till med grannlåt. Hvad tror du att han skall säga om oss arma? I Stockholm, säges det, skall en ny vetenskaplig Tidskrift utgifvas, benämnd Hermes. Markalls sömnlösa nätter, andra natten, skall vara under trycket. Består, säges det, i en följd af Romanser. Engelbrect en Trilogie i femton acter skall vara under arbete, de första fem acterna färdiga. Författarens namn är mig obekant. Har du ej nu blifvit försedd med Upsala nytt? I nästa månad ger jag ut ett litet häfte och sedan — jag arma varelse — ger jag mig ut på vetenskapernas haf. God natt så länge.

Vitalis.

P. S. Laga nu så till vedergällning för det myckna bråk jag haft med samlande af materialier till detta bref och af postpengar, att Du snart kommer opp eller att jag åtminstone kan bli ansedd värdig att ungefär få veta tiden då du anländer, att jag må vid tullen kunna ta emot dig med ett tal. Kommer du åter med Gudaprakt? Skrif med nästa post och välkommen välkommen!!!

Ytterl. P. S. Jag har läst C. v. Beckers försök och får ur en med stora priset belönt sång öfver Gustaf 3:dje anföra:

Du den fackla tänder som ställer drifvans son med drufvans son i bredd. Detta synes mig oöfverträffligt. Helsa ganska mycket din Mor och din Syster.

40.

TILL NICANDER.

B. B. Här öfversändes nu sista smörjelsen. Ramström den sölaren tänkte icke att skicka den förrän Fredag, derföre tog jag äfven denna gången af honom hvad han kunde ha att aflåta. Jag har druckit något och derföre går det om jag så får säga, sämre än eljest att skrifva ty Zeipel och jag hafva varit hos Berglin och druckit Canariesäck, såsom Jeppe på Berget. Nu hör du här hvad de visa hafva för tankar om Dig. Laga nu för all del så att du rättar dig derefter en annan gång. Jag står icke alldeles väl hos nya Scholan och nya Scholan står icke heller alldeles väl hos mig. Mitt epigram öfver de bägge Scholorna och öfver Atterbom har icke fallit vederbörande på läppen.

Zeipel skrifver psalmer och verser till promotion. Ekmark ligger än. Föreläsningarne slutas nästa måndag. Geijer har i dag slutat historien om 1741 års krig med Ryssland. Här är lika tråkigt som förr men taken börja grönska! men gatorna!

Jag har lust att företaga en resa till verldens ände, men derom vill jag icke hafva någon ting yppadt. Skrif några ord mig till tröst! Ramström tror icke att du kan få någon styfver ur cassa pauperum Studiosorum. Ja! Amen Trurunth!

Lacomontanus : 1.

d. 15 Maj eller en Tisdag.

1821.

41.

TILL NICANDER.

Österhaninge Prostgård d. 30 Julii 1821.

Aldrakäraste Broder!

Undertecknad hoppas, att paketet med Adlerbeths öfversättning kommit dig tillhanda. Monthén lärer med sina egna händer hafva lemnat den i en betjents händer, som var bördig ifrån Tibble. Jag har nu under mina vandringar tagit mig en hvilopunkt i Österhaninge der jag nu lefver och blomstrar, prisande mitt öde som tillåter mig lefva såsom foglarne under himmelen. Ifrån Upsala begaf jag mig d. 2 Julii och gjorde min vanliga tour till fots. Då jag på återvägen befann mig i Strengnäs steg jag om bord på ångbåten och anlände hit Onsdagen i förra veckan. I går hörde jag här Europas största Predikant Hofpredikanten Inson, som stod sig temligen slätt bland de tre phosphoristerne, mig, Bergfalk och Sköldberg. Eljest har jag också något litterärt nytt. Tillkännagifves Författarens lyckliga förlossning med en välskapad son, som i dopet erhållit namnet: Dikter af Vitalis Andra förändrade och betydligen tillökta upplagan. Då de utkommit sedan min afresa ifrån Upsala, kan jag icke efter vanligheten på posten sända dig något exemplar, ty jag äger icke något sjelf. Likväl har jag här, genom Pehr Erics försorg kommit i tillfälle att sjelf få uppbygga mig genom deras läsande, ty han har köpt hem dem ifrån Stockholm. Jag har i slutet skrifvit en Recension öfver dem, hvilken är mycket vacker.

Innevånarne i Strengnäs hafva, till hans Majestät Konungens värdiga emottagande, låtit uppföra en äreport och en äre-

grind. De äro begge två allt för vackra, för att af mig kunna nog värdigt beskrifvas. Svinen hafva nu förlorat sina gamla privilegier. — De få nu icke gå på gatorna, när de vilja. Det är med dem, som med profeterna, de varda icke lidne i sitt *fädernesland.* Vill du veta något om gumman, som sitter vid äregrinden och förhindrar dem att intåga i staden förr än kl. 7 om qvällarne, så kan du slå opp slutet af 6 boken af Eneiden där det språkas om Tisiphone — »ultrix accincta flagello». — Eljest heter den moderna furien icke Tisiphone, utan Bergströmsmor.

Detta är hvad jag inhämtat under mina vandringar och önskar uppriktigt att du emedlertid må hafva lärt något mer, ty eljest måste jag tillstå att du alltförmycket missbrukat den dyrbara tiden. Under mina vandringar träffade jag en af de uppståndna Barderne, men som åter gick till det tysta, brodren Berglund och kan ifrån honom helsa. — Äfvenså ifrån Casström. Biskopen har frågat efter din adress. Likaledes CancelliRådet Fredenstam. Lycka till på ärans branter! men glöm dock ej den arma Neutern

Vitalem.

Skrif med nästa post till Österhaninge!!

42.

TILL C. A. FORSELIUS.

Älskade Broder!

Det är en ogemen lycka för dig, att du icke är här, ty ingen menniska kan veta huru det då ginge med dig. Jag har under sist förflutna dagar haft mer besvär att bli af med mina penningar än jag någonsin i hela min lifstid haft att

skaffa mig sådana, och dertill är du skulden. Hvad skall Far min säga i Paradiset, när han får höra att omyndiga barn drifva spott med mig? Finnas då icke mig förutan competenta sökande nog till alla fattigstugubbsysslor i riket, arma satar som uti kriget mist armar och ben och sådane som för podager äro mindre skicklige till löpande, hvilket de ej få vara, som vilja låna pengar. Jag är skapt till något helt annat, än att göra barmhertighetsexperimenter uppå. Jag tänkte hittills att om jag ej hade några stora kapitaler på kistbotten, hade jag dock der några numror af LitteraturTidningen jemte ett ärligt namn att lemna min[a] barn i arf, men nu finner jag att Räfven tagit mitt ärliga namn. Jag är kommen till mina myndiga år, Hedersbror och har redan från barndomen haft mig uppdraget att sörja för mig sjelf. Bror har visst misstagit sig om mitt födelseår. Jag är född anno Ch. 1794 d. 14 i Thors månad.

Emedlertid då jag väl inser att du handlat dåraktigt af vänskap för mig, så vill jag förlåta dig för denna gången helst jag kanhända sjelf genom min poetiska rock gifvit anledning till den misstanken att jag kunde vara fattig. De 15 Rd B:co som du för mig erlaggt betalar jag när vi träffas, som jag hoppas måtte ske i början af nästa Termin. — Emedlertid skulle det oändligen smickra mig, om du ville skrifva några rader till mig och be mig om förlåtelse.

Upsala d. 19 Nov. 1821.

Vitalis.

43.

TILL EMANUEL BRUZELIUS.

S. T.

Enligt mitt löfte och T:s önskan öfverlemnar jag härmedelst från en af mina yngre vänner några bidrag till kalendern. Han är sjelf icke närvarande i Upsala. Ingenting må ändras, åtminstone ej utan att jag i tid förut derom underrättas för att inhemta hans samtycke. I fall de antagas, såsom de i min tanke förtjena, öfverlemnas sättet att honorera dem till T. eget godtfinnande, emedan han sjelf ingen ting derom utsätter.

För det närvarande är jag som värst sysselsatt med förberedelser till min examen och kan icke såsom jag önskade af egna medel understödja det lofliga företaget. Likväl vill jag icke vara ogen utan lemna ett par småstycken, mera för mitt *numera* vidtfräjdade namn, än för deras eget värde. Det är ledsamt och för sjelfva verkets framgång af menligt inflytande att Tit. är hindrad att för det närvarande sjelf vara i Upsala.

Nicander tillskref jag under mellanterminen enligt begäran och talte vid honom sjelf under terminen, men han har lemnat nekande svar, likväl har han sagt att han sjelf ytterligare skulle tillskrifva Tit.

Mina egna obetydliga bidrag skola inlemnas om några dagar.

Med högaktning.

Vitalis.

Upsala d. 22 Nov.
1821.

44.

TILL FORSELIUS.

Stockholm d. 9 Juni 1823.

K. B.

Jag vill blott härmedelst gifva tillkänna att jag lefver, ty någon utförlig resbeskrifning ger jag icke ut förr än Atterbom utgifvit sin. Här införväntas nu af Stockholms borgerskap och H. K. H. KronPrinsen Hans hjertanskär, den durchlauchtigsta Prinsessan. Om du vill se henne i synen, så skall du skynda dig hit; ty på Manilla på Djurgården är upprest en träställning, der man kan få stå till hennes möte för 4 plåtar Banco. Att stå nere på bara marken och ingen ting se kostar 24 S:r. — Det byggs på en äreport vid Norrtull. Det är likväl att fara bra rasande att komma från Söder och resa in genom Norrtull. Om jag icke hade sett äreporten med mina egna ögon, så skulle jag ta alltihop för en fantasi. Vid Manilla skall en af de döfstumma emottaga Prinsessan med ett för tillfället lämpligt tal. I går var jag ute på djurgården, och den var full af alla möjliga slags underliga djur. Jag sjelf var visst icke det minst und]erliga,] tycktes dock väcka föga uppseende. Der voro alla djur i Zodiaken; till och med vattumannen Markall, som jag nu första gången såg. Han har nu sålt bort allmänna Journalens redaction till den store poëten Schartau, — som vunnit en liten, liten gullpenning i Svenska Academien — för 9000 Rd. Han skall äfven hafva köpt sig jordagods ner i Halland och der komma att bli landshöfdinge. Directeur Schwan skall blifva Statsråd. — Men om de icke bli det, så kan jag icke hjälpa det; tänker också icke att lägga mig ut för dem med min recommendation. Göm

silfverskeden, dock icke så väl att du sjelf icke kan hitta på henne, när så behöfves. Har du låtit lemna lakanen till Repslagarfrun Kleingarn, eljest daggar hon dig, när ni träffas. Mig skall hon icke så snart komma åt. Fru Norrman, som bor i Birgersons gård skulle ha täcket, och deremot lemna ett annat täcke tillbaka. Har du sett väl igenom min ypperliga boksamling, så att icke kommer att inläsas [några] af Bibliothekets böcker. Jag har [omöjligen] råd att sjelf plikta och vill icke [— — —] gerna besvära dig att göra det i mitt [ställe]. Pindarus och två verk af Neander mins jag. — Vill du säga åt Ramström, att han icke utfärdar mitt nationsbetyg eller daterar det före början på nästa Termin, så vore det bra. Jag kommer ingen ting vidare ihåg, och vill icke heller vidare komma ihåg någon ting, utom dig, min kära bror, och förblifver din tillgifne vän och Xstendomsbroder

Vitalis.

P. S. Helsa Bröderne! Svara mig [— — —] Stockholm, ty det kan hända att jag snart reser.

45.

TILL FORSELIUS.

Tibble d. 13 Mars 1824.

Bäste Bror!

Tack Bäste Bror, för all den vänskap Du visade mig före min bortresa; jag torde aldrig derföre kunna visa Dig min erkänsla, ty med mig har en föga hugnelig förändring förelupit och mina återstående dagar torde väl icke blifva så många.

Vid Säfva träffade jag Doctor Lundblad, som rådde mig

att komma opp på våren och taga examen samt kyrkoherden Isæus från Lillkyrka på hvars beqvämligare åkdon jag transporterade min egen person till Lillkyrka Pr[e]stgård, hvarifrån jag åkte på släde till Wallby, dit jag anlände då allt folk låg. Min fordna Discipel reste om Söndagen åt Upsala. Sedan jag omtalat för Pastor Loci mitt peccatum omissionis beträffande skjortorna, blef den saken hjelpt och de blefvo gjorda icke allenast rena utan äfven helade. D. 2 Mars for jag derifrån med saknad och fortsatte resan på slädföre hela vägen. Det var dock dåligt emellan Strengnäs och Malmby; dertill fick jag vänta på senare stället så att jag ej kom den dagen längre än till Blacksta. D. 3. kl. 10 f. m. infann jag mig härstädes, der Nicander ännu var qvar, ja, han for först i går middag härifrån; men han har tillbragt tiden med afskedsvisiter och jag har skött undervisningsverket så godt jag förmått.

Men det är icke mycket. Redan vid Wallby sjuknade jag, men tyckte mig vara frisk, förrän jag afreste derifrån; men sedan jag framkom hit har mitt tillstånd dag från dag förvärrats. Stället är förträffligt, men hvad hjelper det mig? Ack kära Bror det är en helvetespina att i min belägenhet läsa Cornelius och Euclides och dylikt. Wäl har jag icke sedan jag kom hit haft någon blodspottning, men hostan är svårare än någonsin, nattsvetten beständig ja, jag svettas till och med om dagarne. Derjemte har jag nu också fått andtäppa och tryckningar öfver bröstet. Men hvarföre skall jag beskrifva mitt elende som icke kan beskrifvas.

Jag ser att jag med hvar dag blir svagare; jag förmår knappt skrida öfver golfvet. Här i huset är jag i min närvarande belägenhet, mig sjelf och andra till besvär. Säg derföre Nicander till att han skaffar en efterträdare med det första, ty så snart väderleken tillåter reser jag till Wallby.

Någon Examen i April är naturligtvis icke att tänka på. Collinder erbjöd sig eljest att till min disputation anskaffa 50 Rd B:co. Är icke det hederligt?

Förblifver din trötte Broder

Vitalis.

P. S. Böckerne lemnade jag till Tyselius. Jag får be Dig genast lemna fram inneliggande till Götrek och säg honom att det följande kommer 8 dar senare. Härifrån är postgång blott 1 g[ång] i veckan. I början af April tänker jag att resa härifrån, förr törs jag ej för väderleken. Jag skrifver nästa Lördag mer.

Eljest måste jag berätta att Hamilton och Nicander mist förståndet. Den der granna boken kommer nu ut från Stentryckeriet med författarens handskrift och teckningar af H. Hamilton. Hvad tycks om slikt? Nicander kommer väl snart till er också med sin tiggarlista. Fast fi donc! — den är tvärtom full med bara Grefvar och Friherrar.

46.

TILL FORSELIUS.

B. B.

Af det fördömda manuscriptet, som skulle längesen ha varit färdigt, är jag nu så utmattad, hvartill för öfrigt icke mycket fordras, att handen nästan nekar mig sin tjenst, då jag ville börja en ny Jeremiad. — Jag har tagit plåster från Mariefreds aptek; men det har icke alls visat den minsta effect, utan den att smutsa ned mina skjortor. Händelsen är den, att vi ha mycket elendiga läkare häromkring, t. e. JubelDoctorn Tillæus, och Apothekaren i Mariæfred, som förmodl fruktar

att en sådan man kan förordna de aldraskadligaste Medicamenter, vill göra dem så oskadliga som möjligt. — Mitt tillstånd är alldeles detsamma, som när jag sist skref, men mitt lynne är icke alldeles så bedröfligt som när jag sist skref, derföre tros det här i huset att jag är på bättringsvägen. Jag reser i April, så snart omständigheterna medgifva, upp till Upsala, på några dagar, för att rådgöra med Archiater Afzelius, hvad jag i närvarande belägenhet har att företaga mig, ehuru jag förut ungefär vet, hvad han kan ha att säga. Jag hoppas ännu, att om jag får njuta våren och sommaren i fullkomlig frihet och slipper det närvarande arbetet, som åtminstone är jemförligt med examensläsning, om icke till qvantitet, åtminstone till qvalitet, jag åter skall repa mig för någon tid. Jag förmår omöjligen i dag skrifva till Nicander, såsom jag lofvat, utan anmäl en kär helsning från Hjob i Björnlunda. Var också benägen och lemna ner till Bruzelii tryckeri inneliggande poetiska hundlokor, och malörtsblad. Helsa din Bror, och Palmær i fall han skulle träffas, men för öfrigt ingen enda menniska.

Din vän

Menniskohataren.

Tibble d. 20 Mars [1824].

47.

TILL FORSELIUS [d. 27 mars 1824].

Älskade Broder!

Kan Du gissa hur jag mår i dag? Känner jag dina prophetiska gåfvor rätt, så går Du illa i land dermed och derföre vill jag åtaga mig att besvara den frågan och tillfrids-

ställa allas eder nyfikenhet. Jag mår icke bättre; men hvad som är besynnerligt, jag kan icke heller säga, att jag mår egentligen sämre än då jag sist skref; min helsa befinner sig antingen i Sommar- eller VinterSolståndet och jag vet sjelf icke ännu hvilketdera. Min olyckliga belägenhet är för öfrigt icke kommen från resan så mycket, som från den omständigheten att jag rest till en Condition, åtminstone är det denna som hindrar mig att bli bättre. Det är verkligen tungt att läsa Cornelius, Euclides och Grimms Kindermärchen för andra, när jag icke förmår läsa den intressantaste Roman eller Poem för min egen räkning. Ack kanhända när jag blir fri från detta bråk, är det redan för sent.

Min Discipel är eljest sysselsatt med en ny Grammatica som kommer att öfverträffa skomakar Hedmans. Hur heter Sapientibus i Nom. Sv. Sapientus, a, um. Indicent, hvilken pars Orationis? Sv. Participium. Ponam, thema? Sv. Pona Ponæ.

När uppropet blir torde väl någon vara barmhertig och ropa ægrotat för mig, hvilket alldeles icke belastar hans samvete med någon synd emot åttonde budet. Jag sänder åter litet åt Bruzelius; må det förskaffa mina läsare lika mycket nöje att läsa det, som mig att' skrifva det rent. Om det neml. så kan kallas, ty det är skrifvet i samma angenäma stil som detta bref. Gratulera Baron Ulfsparre på mina vägnar? Hvarföre vill man flyga, när man hör till klassen Mammalia? Glöm mig ej vid uppropet, ty jag kommer väl att behöfva de 3 Rd:na utom alla skillingarne till piller och plåster, när jag en gång kommer på en ort, der jag är i stånd att få sådant för pengar, neml. som duger. Nicander blir utan bref; ty manuscriptet har ock i dag borttagit mina krafter och min tid. Matbud kommer nu! Tack för ditt sista bref, hvilket jag hoppas icke måtte bli det sista, utan att jag måtte lefva

i mitt elende åtminstone till Onsdag åtta dagar till, då jag väntar Inrikes tidningar från Upsala. Din tillgifne Vän

Mortalis.

Bruzelius skall få fortsättning nästa gång. Säg vederbörande det.

48.

TILL FORSELIUS.

Bäste Bror!

Mitt tillstånd är bättre, och orsaken torde vara den omständigheten som Du riktigt gissat i ditt sista bref. Kommer Maj och han är som jag vill och jag finge njuta honom som jag vill, så skall jag bli frisk och stark såsom en Ceder på Libanon.

Mitt öde för detta år och för hela framtiden skall afgöras så snart jag kommer till Upsala och fått tala vid den kloka gubben. — I fall Nicanders Runebok kommer ut, så har jag också beslutat att, om jag lefver, rista sexton Runor till hvilka sexton carricaturmålningar skola fogas, bland dem naturligtvis mitt eget porträt som yngling med nattmössa och poetisk rock; men kloke män påstå att företaget är en galenskap ännu i ett afseende och att Nicander svårligen åtminstone icke utan ett års öfning skall kunna lära skrifva på sten. —

Om jag kommer upp till Upsala och om jag tillfrisknar i synnerhet, kommer jag väl att en eller annan vecka vistas i Upsala. »Hvar skall jag då bo? Hvar hafva min ro? Hvar tager jag hus åt qvälle?» Du gör mig en stor tjenst om Du tänker opp något hyble åt mig att krypa in i, vore det än beläget ända borta vid Skogvaktartorpet eller vid glädjen. — Du behöfver icke svara på detta bref men var god och till-

ställ ägaren detta, gudskelof för denna gången mitt sista fuskverk och helsa dem som jag önskar vara helsade från
25 Din trogne ooh tillgifne

Vitalis.

Tibble d. 3 April [1824].

49.

TILL ULRICA SJÖBERG.

Min goda Syster!

Som hastigast får jag berätta Dig att jag d. 12 i denna månad blef omsider promoverad till Philosophiæ Magister och d. 14 reste ifrån Upsala, till mitt gamla boställe Wallby der
5 jag nu befinner mig och mår ganska väl. I början på nästa vecka kommer jag att åtfölja samtliga famillen på en resa till Westmanland och måste således uppskjuta min resa till Södermanland på någon tid. Jag lärer väl nu icke kunna komma ifrån förr än i slutet af Julii eller början af Augusti
10 hvarom jag framdeles skall lemna närmare underrättelse. Eljest blir jag här öfver hela Sommaren. Jag vet icke ännu säkert hvar jag kommer att landa i höst; men jag kommer troligen icke då till Upsala. Bäst vore om vi som sagdt är kunde träffas hos prostinnan Aulin. Om Du kan så laga att
15 Du på den tid som jag framdeles skall utsätta, är der. Jag tror knappt att jag får tid att komma till Husby i sommar, ehuru jag gerna skulle önska det! Helsa syster Eva samt andra anhöriga och bekanta såsom Christine i Husby från din trogne och tillgifne Broder

20 Eric Sjöberg.

Adressen är: Enköping och Wallby Prestgård.

D. 25 Junii 1824.

50.

TILL FORSELIUS [juli 1824].

Bäste Broder!

Då Landshöfding Järta icke funnit för godt att vända sig directe till mig med sin proposition, torde det vara bäst passande att svaret lemnas på samma väg, som förslaget kommit. Du torde således vara god och för Carl Järta upprepa det svar jag före min afresa ifrån Upsala till Dig *bestämdt* lemnade och *med ed bekräftade* att icke ett enda stycke af mig skall eller *kan* inlemnas till Tidskriften: Odalmannen.

För att icke anses underlig, ehuru detta också förefaller mig likgiltigt, vill jag bifoga några skäl. Det skälet torde af många [komma] att anses för ursinnigt, att jag icke tror mig böra bidraga till fortgången af en Tidskrift, hvars åsigter, på det lindrigaste sagdt, jag ogillar, ehuru med allt erkännande af dess Utgifvares snille. Men det torde erkännas och senteras af något hvar, att då denna Tidskrift står i fiendtligt förhållande med alla Tidningar i Stockholm Argus, Journalen och Stockholms-Posten, jag skulle genom deltagande deri förlora den lilla kredit mitt namn för det närvarande äger. För öfrigt är den konst, som jag har den äran att sysselsätta mig med *fri* och det duger icke på Parnassen, som i Carlskrona ankarsmedja, att arbeta i bojor. Jag har mina idéer, som jag vill göra gällande och kan icke binda mig vid en annans. Jag kan icke lemna någon valrättighet eller domsrättighet, hvilket till sjelfva *saken* är alldeles detsamma, öfver mina skrifter, ännu mindre *i afseende på innehållet*, hvilket här begäres, än i afseende på skaldeslaget, hvilket med mindre

skam kunde beviljas. »Vare Herre och dräng den det kan, men jag är helst min egen man.»

Hvad vinsten beträffar, som för öfrigt icke bör hafva inflytande på en mans beslut, skulle den icke heller blifva så stor, som Du menar, ehuru honorarium visserligen är hederligt. Af materialier till fem tryckta ark Poesier, som jag äger kunde jag icke skicka mer än till halftannat ark, och det öfriga kunde jag sedan mina för allmänheten smakligaste stycken voro urvalde, hvarken med heder eller fördel ge ut. Mera om papperet räckte till. De tvenne sista skälen kan Du begagna i ditt svar. Helsa Palmer, den Laconiska Brefskrifvaren, samt [Nicander] från din bror

Vitalis.

P. S. På det Utgifvaren af Odalmannen må vara viss om att intet missbruk må dermed öfvas, återsändes propositionen.

P. S. Orsaken hvarföre jag ej skrifvit har varit en resa som jag med min Patrons hela famille gjorde till Vestmanland midsommartiden och hvarifrån jag för få dagar sedan återkommit.

51.

TILL ULRICA SJÖBERG.

Enköping och Wallby Prestgård d. 6 Aug. 1824.

Älskade Syster!

Ditt sista bref har framkommit, i hvilket Du underrättar mig om vår kusins skilsmässa från denna verlden, hvilken äfven har kostat på mig. Jag påminner mig ännu ganska lifligt de många stunder, som vi ännu nästan barn tillbragte förnöjde

med hvarandra, den första sommaren jag var vid Husby och äfven sedan har det alltid varit mig angenämt att få träffa henne. Jag har nu sedan jag sist var hemma förlorat två älskade anhöriga; men Guds vilja är den bästa.

Förlåt mig, bästa Syster, jag borde nu efter löftet redan vara på din ort och ännu ligger jag här i Upland och funderar, huru det skall gå till. Denna promotions Termin har kostat mig ganska mycket. Omkostnaderne sjelfva promotionsdagen blott stego till jemt 100 Riksdaler; Disputationen gick till 80 Rd; förut hade jag vid examen och andra tillfällen måst utgifva öfver trettio Rd under Termin och härtill måste sedermera läggas hvad det kostar att uppehålla sig i Upsala. Det understöd som jag i tre terminer hade af Hans Kongl. Höghet KronPrinsen tog slut vårtermin 1823 och således hafva mina inkomster på den senare tiden varit magra. Derföre måste jag förl. Termin, då så många utgifter påkommo sätta mig i någon skuld och allt hvad jag nu kan skrapa ihop på någon tid, går åt att betala densamma, ty jag har icke långt anstånd. Emedlertid har jag alltid tänkt att helsa på Dig i sommar och att gå hem; jag är också nu ganska återställd, så att jag på längre tid icke befunnit mig så väl, men Du vet att jag förl. vinter var rätt klen och möjligtvis kunde strapazerna på en sådan resa vara farliga. Emedlertid väntar jag ett bref ifrån Dig; om du strängt yrkar derpå, så skall jag ändå komma, ty en karl bör stå vid sina ord.

Jag håller eljest på att göra mig penningar och hinner jag till nästa vår hoppas jag att det skall stå bättre till med affärerna. Jag skall nu låta trycka en mycket större bok än dem jag någonsin gifvit ut och arbetar nu flitigt nog på densamma och för den tänker jag att få omkring 3 eller 400 Rd. När detta sker skulle jag med mera beqvämlighet kunna göra min resa och Du må emedlertid vara öfvertygad att jag

ganska mycket längtar efter den stund, då vi åter få råkas. Helsa Syster Eva från

Din trogne och tillgifne Broder
Eric.

52.

TILL FORSELIUS.

Bäste Broder!

Paketet har jag bekommit af Hofstallmästaren, så mycket kärkomnare för mig, som hans dotter Margaretha haft det i knä hela vägen, att det icke skulle fara illa. Det är afgjordt att jag kommer att uppehålla mig i det magra Upsala i höst; var derföre god och tillsäg Vaktmästaren att han larfvar ikring staden litet för min skull och utsöker mig ett rum. Det behöfver icke vara så präktigt som Salomos tempel eller Neros gyllene palats, ty jag har icke blifvit högfärdig, ehuru jag är Magister. Dock bör min boning icke heller se ut som ett röfvarenäste. Du kan bäst föreställa Dig, hurudant rum jag vill hafva, om du slår opp 10 odet i andra Boken af Horatius och läser den strophen som börjar sålunda: Auream quisquis mediocritatem etc. Haf tillsyn med Vaktmästaren att han i detta mål uträttar sitt embete redeligen, ty kommer jag opp och icke finner mitt hus »rent sopadt och väl tillpyntadt», så vet ingen hvad som kan hända.

Då jag for tog Städerskan mina lakan, för att tvätta dem. Palmær skulle emottaga dem sedan Madamen gjort dem snygga; men om icke han tilläfventyrs kommit ihog dem, är jag nästan trygg hvad madamen beträffar och då ligger väl gesällen och hans fru ännu om nätterna och blåser på dem. Detta är mig dock icke kärt, utan hoppas jag någon tager

reda på dem snarligen äfvensom att intet af min öfriga egendom, som står hos eder eller hos Palmær förfares, minst mina begge käppar; med hvilka jag vill hålla räfst och Rättareting i vaktmästarens hus, i fall han icke skaffar mig ett anständigt rum skildt ifrån allt stojande granskap och så ensligt som möjligt. Det värker ännu i mina öron af Baron Cederströms musik.

Helsa Palmær och din Bror
från
Lacomontanus.

Upsala d. 20 Aug. 1824.

53.

TILL FORSELIUS.

Lycksalighetens Ö d. 27 Dec. 1824.

Bäste Broder!

Först och främst bör jag berätta att här är mycket roligt på »*Öna*» och alla menniskor se de ljufliga ut i synen, isynnerhet Palmær som nyss var hos mig och lånade en tolfskilling, emedan han på ett par dagar intet ätit utom Caffe. Jag glömde fråga, om han ätit bönorna rå eller om han, såsom andra menniskor, kokat svartsoppa på dem. Jag för min del, gjorde sjelfva Julafton en dyr ed på att jag skulle göra mig sjuk under julhelgen, hvilket jag ock verkställer dagligen och med sådan skicklighet, att Palmær försäkrade mig att jag på ett par dar aftacklat förskräckligt och såg mycket sämre ut än förr. — Julafton var sista dagen som jag agerade frisk. — Spisade då hos skomakarns, dock icke i verkstaden, ej heller i köket, utan i skomakarns salong. Rätterna voro

Lutfisk, gröt och Svinstek. I högsätet satt mästaren sjelf, dernäst jag, så en Student, vidare en prest, hvarpå kommo i ordningen Gesällen och Lärpojkarne, hvilka senare i sina helgdagsrockar sågo ut såsom keruber, i synnerhet efter måltiden, när de fingo tobakspipor i munnen, hvilka kunde passera som basuner. Eljest tillbringar jag min Jul snarare som Lazarus, än som rika mannen. Förra posten fick jag bref ifrån Bergfalk med innelyckta 20 Rd B:co, som Ramström genast anammade, enligt min egen disposition. I morgon skall jag skrifva Götrek till för att krama af honom 20 Rd B:co till och skriftligt tillstånd att genast trycka om mina olycksbarn. Får jag detta utan vidare krångel, så har jag beslutit att låta karlen få vara i fred för mig, aktande för rof, att hafva för det köpet blifvit honom qvitt. I annat fall måste jag strax efter nyåret göra den påtänkta Stockholmsresan.

Svar ifrån Dig på Upsala, der jag hoppas för min SjukdomsHistorias utagerande kunna få qvarstanna, väntar jag med det första, hvad Vederbörande svarat på ditt förslag. — Helsa Din Bror! Jag förblifver Din tillgifne vän

Vitalis.

P. S. Dagen då ni afreste gafs stort Spectakel för Upsala kälkborgare på torget, der tre falska myntare schavotterade och basades. Om de skreko bra, vet jag ej att berätta, ty jag var ej ibland Spectatör[er]ne. — Om Du ej sett någon Schavott, så kan jag nu säga Dig att han såg ut ungefär som den Colonne Triomphale, som Borgerskapet 1819 också på torget uppreste åt högstdensamme, med den skillnad att i den senare placerades ljus, i den förra tjufvar och skälmar. I dag har Ramström kallat oss till nationsalen för att å Rectors vägnar förbjuda oss att gå på Maskbaler under Julen, men jag kan tyvärr för min sjukdom hvarken komma på Nation-

salen eller på Muffbaler, vid hvilka båda samlingsorter jag eljest flitigt plägar infinna mig.

Lycksaligt nytt år!

P. S. Under den förskräckliga blåsten Julnatten, hvilket enl. Bondpractikan betyder *Stora Herrars död*, hvarföre jag är osäker huru min sjukdom kan komma att aflöpa, var Svedberg och tuppen på kyrktornet i stor fara. Den förre måste lemna hus och hem, som vaktmästaren sjelf berättat.

54.

TILL CARL FREDRIK DAHLGREN.

Bäste Bror!

Förl. Måndag kl. 4 anlände jag hit till de svenska sånggudinnornas hemvist och möttes strax vid tullen af Gudinnan Svea som under min frånvaro genom Operatio Cæsarea (jag talar som en jordegumma) kommit i dagen. Utom hvad vi förut visste innehåller boken en mycket phosphoristisk Exposition af scholastikern Joh. Scoti Erigenæ system. — Ditt bref träffade mig dagen derpå, och det var vida lättlästare. Tack för besväret! Det förbehåll jag förut gjort med Norman, att i händelse jag framdeles kommer att utgifva mina samlade Dikter, jag då skall hafva rättighet att äfven intaga dessa i samlingen *måste stå fast.* För öfrigt må de vara öfverantvardade honom, att såsom evärdelig fastighet pryda hans Bokbindarebod vid Stortorget. Om han förskingrar all sin öfriga egendom hoppas jag dock att dessa mina arbeten skola hafva Guds välsignelse med sig och om de än icke såsom ringen Drapner kunna yngla, de åtminstone aldrig skola

så förminskas, att icke hans barn vid hans saliga död och derpå följande arfskifte, skola hafva hvar på sin lott ett par hundrade Exemplar att lyfta.

Titeln blifver: Digter af Vitalis, fjerde häftet.

De casserade rimmen skulle de icke till äfventyrs ungefär på följande sätt kunna lappas och repareras. Först hvad beträffar Herr Moses, hvilken du afdragit sina svarta byxor (slit dem med helsan) och hvilkens klena målföre Du på allt sätt söker öfverskyla (quod felix faustumque sit!) så låt honom då uppträda i bara skjortan eller huru du behagar, först i följande versen, ungefär på nedanstående sätt.

Då mände Herr Moses för konungen gå,
Så hett etc.

I stället för Liljan och krukan således?

Jag stretade mot, Amazonen dock rådde,
Och dansen med gråtande ögon jag trådde.

Vidare försök att torka bort oljan ur halsgropen på konung David.

Kung David var också en konung i tiden.
Med glänsande prakt, uti Israels stat.
Med stenar i skräppan han gick uti striden
Och fjällade Goliath, en jette från Gath,
Fast fem tusen siklar hans fjällpansar vägde,
Och väfträ till spjutskaft i handen han ägde.

O att dessa ändringar vore bättre än de äro! Kunna de emedlertid passera vore det väl. Jag vet ingen, att hjelpa mig med correcturet. Kan icke Norman skicka hit revidersarket? Fullmakt medföljer. Slut ut mina Runor. Jag hoppas att

m[anu]s[crip]tet ändå måtte stiga till 4 ark. Palmærs långa personlighet sänder dig tusende helsningar!

Din

Vitalis.

d. 1 April 1825.

55.

TILL ULRICA SJÖBERG.

Upsala d. 19 Julii 1825.

Min kära Syster!

Nu sent omsider kan jag berätta mina resäfventyr samt min lyckliga återkomst hit till staden. Först bör och vill jag dock hjertligen tacka för min sista vistelse vid Stensjö.

Derifrån reste jag, som bekant är en Tisdag till Husby Prostgård. Pastorn hade samma dag i sällskap med Pastor Fröberg från Strengnäs rest till Nyköpings marknad och hemkom först om Onsdagsaftonen sedan vi redan spisat. Eva mådde bra, men jag fick endast tala vid henne om qvällarne, sedan jag gått ner på min sofkammare. Vid Husby besökte jag min mors och min kusins grafvar. Om Lördagen reste jag från den trakten och begaf mig — kan du gissa hvart? — till den stora och märkvärdiga staden Trosa. Jag tog mitt qvarter hos Prosten Forsberg och var mycket välkommen. Hofpredikanten Kling predikade, skrek och slog knytnäfven i predikstolen och gjorde ett förbannadt halloh. Han har nu gift sig på sin höga ålderdom med en femton års flicka och har redan två barn. Hustrun var lika vacker, som Kongl. Hofpredikanten sjelf var ful. Våra föräldrars hus är alldeles nedrifvet och ombygdt; träd och buskar i trädgården borthuggna och den är förvandlad till äng. Vår granne Olof Anderssons —

gummans hus är alldeles borta och der står endast en källare. Jag var inne hos Madame Vaxell. Rådmannen är död och dottren gift med Anders Ekberg, som nu sköter qvarnen. Pehr Lundberg är nu postmästare och StadsCassör. Honom helsade jag på. Äfven hos Stina Lisa Malm som emottog mig hyggligast af alla Trosaboarne; hon är nu gift med en skräddare Bergström, har en gosse, mår bra och bad mycket helsa dig. Hennes äldsta Bror den bekanta Jan Gösta är Pettersons måg; den yngste tjenar vid Thureholm. Madame Ekberg satt vid sitt fenster när jag gick förbi och klappade åt mig. Jag måste också gå in der och låta tractera mig. Söndagseftermiddagen var jag ute vid Bråta hos Hofpredikanten. Trosa var mycket förändradt, sedan jag var der sist 1808. Måndagsmorgonen reste jag från Trosa och kom på eftermiddagen till Dillnäs Prestgård. Morbror var krasslig på kroppens vägnar, dock icke så dålig som pastor Lundgren berättade mig, ty han sade att han mist både hår och tänder, hvilket icke var sannt. Moster och kusinerne mådde bra. Jag var der till Thorsdagsmorgonen, då jag reste till Strengnäs, derifrån om Lördagen till Sparrsätra prostgård i Upland och om Måndagen det vill säga i går åtta dagar sedan hit. Förra postdagen skulle jag hafva skrifvit, men dröjde emedan jag tänkte att tills i dag ha något vidare bref ifrån Stockholm angående Conditionen, men något sådant infann sig icke denna gången. Emedlertid önskar jag att du måtte skrifva några ord med det första. Skicka dem på Upsala! Det kan väl vara osäkert om jag då är qvar här, men jag skall förrän jag reser härifrån göra anstalt att alla bref, som ankomma hit blifva mig tillsända. Helsa hjertligen min Svåger och bed honom ursägta att jag icke i dag hinner skrifva till honom. Helsa också Syster Eva från din trogne Broder

Eric Sjöberg.

56.

TILL GUSTAF LUNDAHL.

Arboga och Wahlskog d. 9 Sept. 1825.

Högädle Herre!

Det är verkligen för mig smärtande att nödgas försaka det ädelmodiga anbud, som blifvit mig gjordt. Den Condition, som erbjöds mig, under det svaret från Finland dröjde, var af den beskaffenhet att den genast måste tillträdas. Det är naturligt att jag eljest någon tid dröjt att lemna ett afgörande svar. Redan förleden månad emottog jag under min handledning tvenne unga Grefvar Lewenhaupt, med hvilka jag under Terminerna bevistar Upsala Academi.

Jag har all möjlig anledning att vara nöjd med min närvarande ställning, och jag skulle icke kunna förmå mig att öfvergifva lärjungar, som redan förvärfvat min kärlek, så länge de behöfva mitt biträde. Detta torde dock icke komma att blifva längre än ett eller halftannat år. För öfrigt är jag en ganska obetydlig man och många kunna ersätta förlusten af mig. Jag önskar af allt hjerta och hoppas att en sådan lärare måtte erhållas, som i lång tid må kunna bibehålla sin plats; men skulle i alla fall en efterträdare framdeles behöfvas och jag då är fri ifrån min närvarande förbindelse och icke något offentligt embete binder mig vid fäderneslandet, så kan jag uppriktigt försäkra, att det skulle för mig vara ett nöje, att i närmare förhållande söka förtjena den välvilja och det förtroende, hvarmed jag redan blifvit hedrad.

Med vördnad har äran vara T.

Ödmjukaste tjenare

E. Sjöberg.

57.

TILL FORSELIUS.

Wahlskog d. 22 Sept. 1825.

Redlige Broder!

Det bör icke vara någon tvifvel underkastadt att jag riktigt framkommit till min bestämda ort, åtminstone icke för mig sjelf. För öfrigt kan jag meddela att jag mår väl, utom det att jag då och då nyttjar mina sångorganer att hosta med. Brefvet, som till mig öfversändes var ifrån den namnkunniga Croesus och från landet Gosen, der mjölk och hannog flyter och der man skär guld med tälgknifvar. Hvad han för öfrigt meddelat mig i förtroende, är af sådan vigt att det icke kan beskrifvas. *Och inled oss icke i frestelse!*

Här gå underliga rykten, att Upsala Professorer föranlåtne af de beständiga klagomålen öfver de Academiska Institutionerna, som i Argus och andra slemma dagblad hos den Respectiva Allmänheten insinueras, beslutit att i dem göra någon förändring, så vida att första Uppropet, som eljest från urminnestider blifvit hållet den 1 Oct. i år skulle uppskjutas till d. 3 i samma månad. Detta har fröken Amelie skrifteligen oss berättat samt äfven uppgifvit sin sagesman: Informator Kjellerstedt. Drifven af kärlek till sanningen såsom en Philosophiæ Doctor väl egnar, skrifver jag nu detta, hvilket jag eljest visserligen hade låtit blifva. Jag gör det med så mycket mera ansatts, som jag dessutom blifvit dertill af Grefvinnan högligen uppmuntrad, emedan hon är hindrad att resan anträda förrän d. sista September och emedan vi kommit öfverens att imitera Sköldpaddorna, så behöfva vi tre sådana dagar, som vår Herre för det närvarande består Sveriges in-

byggare, till denna viktiga färd. Både jag och Grefvinnan anhålla derföre i vår fåkunnighet, att du täcktes gå oss tillhanda med din djupa insigt om saken och vid äfventyr, att aldrig mer derom blifva anmodad, lemna oss den äskade upplysningen. Skulle Fröken Amelie befinnas hafva syndat emot åttonde budet och ännu med uppropet förfaras såsom i våra Fäders tid, så är det en allmän önskan här på Wahlskog att du genast skall påtaga dig en tjenares skepelse, nemligen dina svarta byxor, och förfoga dig till Magnificensen, der du äger att på mina vägnar, med knäfall, om så nödigt finnes, anropa honom om tillstånd för mig att vara frånvarande till d. 2 eller sist d. 3 October. På denna ödmjuka begäran bör så mycket mindre något afslag förmodas, som om jag än infinner mig något sent, jag dock kommer så mycket manstarkare, ty vi blifva ett sällskap af tolf personer, hästkreaturen likväl inberäknade

Jag afbidar med salig längtan dock ej med otålighet ditt benägna svar med Måndagsposten, och förblifver till dess, i förmodan att du riktigt uträttar Comissionen, din redlige vän

Vitalis.

Datum, som ofvan, blott något senare på natten.

d. 23 September i tuppgalningen. — — — Här har oupphörligt regnat i mer än åtta dagar och landsvägen står under vatten, endast gärdsgårdsstörarne synas ännu något litet. Vi kunna omöjligen resa landvägen till Upsala, då intet land finnes, och således måste vi såsom Noach bygga en ark för att komma härifrån, men detta hinna vi icke med till d. 1 Oct. Helsa kända och okända, fattiga och rika!!

58.

TILL DAHLGREN.

B. B.

Ehuru gerna jag ville göra dig till viljes, kan jag dock icke annat än med afslag besvara din anhållan om bidrag till Tidningen Kometen. Du hade bort af enskildta samtal känna mina tänkesätt. Då så icke är, nödgas [jag] ärligt och uppriktigt förklara att jag, lindrigast sagdt, icke gillar Kometens syftning, äfvensom att jag aldrig af enskildt vänskap eller af hvilka enskildta motiver som helst försakat eller skall försaka min offentliga karakter.

Jag vill icke inlåta mig i detailler, som du skulle finna sårande, och som skulle tjena till intet, då vi såsom jag finner i nästan intet stämma öfverens. Det kan jag blott tillägga att eder tidning är *illaluktande* öfver allt i landet, hvilket synes mig hafva sina helt *naturliga* skäl, samt att sjelfva Phosphoristerne i Upsala blygas för henne. Om jag för öfrigt någon gång uppträder inför allmänheten, så kan du vara viss att det sker i egenskap af din fiende, ehuru jag i alla enskildta förhållanden alltid förblifver

Din tillgifne Vän
Vitalis.

d. 4 April [1826].

59.

TILL FORSELIUS.

Wahlskog d. 3 Aug. 1826.

Bäste Broder!

För jemnt åtta dagar sedan, lät jag förleda mig af Kongl. Hofpredikanten Ramstens son, att uppskjuta min skrifvelse, af den orsak att han påstod sig icke vara ännu återkommen till Upsala. Fan må mer tro på falska propheter! — Fan (efter jag en gång kommit att nämna hans vördnadsvärda namn) tage också handelsmännerne i Arboga, som sälja sådant papper, som det för Tit. ögon liggande, äfven som den, som gjort bläcket, hvarmed jag skrifver, äfven i fall det är hemmagjordt. Det ser ju ut som jag skrifvit med spisöl! Förbannad vare äfven på sin döda mull den Svenska tuppen, från hvilken förmodligen den Holländska pennan, som jag håller i min hand, är tagen!

Jag har i det föregående utgjutit mitt hjertas känslor mot oskyldiga och döda ting, på det jag med så mycket större sinneslugn skulle kunna uppföra mig, då jag nu kommer att tala om de elaka menniskor, som jag är skyldig penningar, samt de ännu grymmare, som påminna mig derom. Jag vill nu med största köld i verlden, oagtadt den starka hettan som råder i atmospheren, omtala mina margfaldiga resurser. Stor lit har jag först och främst satt till Huspredikanten Norrman, som lofvat mig ett lån af temmelig betydlighet, så snart han hunnit bygga hjonelag; men tyvärr! han har på en lång tid icke låtit höra af sig, förmodligen af samma skäl, som Themistocles tog in förgift, quum se, quæ regi de Græcia opprimenda pollicitus esset, præstare posse desperaret. Mitt förnämsta hopp har jag dock grundat på ett par manuscripter,

som komma att utgöra omkring 8 tryckta ark, men dels mitt trå-
kiga informationsarbete, dels ock förnämligast den starka hettan har gjort mig så ogenialisk, att jag icke ännu kunnat bringa dem i det skick jag ville, innan jag lemnar ut dem åt den bildade Svenska publiken. Det bör anmärkas att bildad står här ironice, hvilken anmärkning dock icke är någon ironi. Svårt och nästan omöjligt blir det således att kunna skörda något för dem, förrän i början på October, i synnerhet som jag för min discipels skull, som skall intagas på Carlberg i höst, icke heller sjelf förrän i slutet af September, kan få någon ledighet att resa till Stockholm. Kunde anstånd fås med betalningen tills början af October, så kan jag således betala *hela* denna skuld, om än Huspredikanten går ogift i all sin dar. Men kan det, som jag väl gissar, icke låta sig göra, så har jag i slutet af denna månad, när mitt tjensteår går till ända, hos min patron att påräkna af min lön en inne-
stående Summa stor 100 Rd Rgs, hvilken runda Summa han visserligen icke lärer draga i betänkande att utlemna till mig ett par veckor i förtid, i fall han är stadd med penningar. Han är icke ännu återkommen från en resa till Stockholm, som han gjort med Emil, för att försöka få in honom, såsom Fricadett. Så snart han visar sig för mina ögon, skall jag preparera honom på sitt öde, men stackars karl, jag fruktar att denna tidning icke blifver honom välkommen. Men kan han icke betala denna Summa till den utsatta dagen, som jag förmodar vara d. 19 eller 20 Augusti, så har jag förfall på förfallodagen; och då återstå mig skenbarligen icke mer än tvenne ressurser, hvilka jag icke heller för kära Bror vill förtiga, den ena är att cedera bonis, den andra är att kasta mig i Arbogaån, ehuru jag har en god fjerdingsväg dit.

Jag har nu, såsom jag hoppas, med all möjlig foglighet och christligt sagtmod yttrat mig öfver en aftär, i hvilken jag

blifvit tagen på mitt ömmaste, nemligen på pungen. Du ser mina affärers belägenhet. 100 Rd Rgs. äro allt hvad jag *i denna månad* möjligen kan anskaffa. Ställ sakerna om möjligt är derefter och skrif mig till med nästa post! Helsa din bror äfvensom Juntröm från din tillgifne

Vitalis.

P. S. Helsa äfven min synnerligen goda vän Henrik Lortkokare! Jag kommer till Upsala i början på termin på några dagar.

60.

TILL FORSELIUS.

Wahlskog d. 20 Sept. 1826.

Bäste Broder!

För att du åtminstone icke må behöfva alltför länge ligga i förskott för räntan skall jag i öfvermorgon på posten öfversända 70 à 90 Rd:r, efter som omständigheterna foga. Detta är allt hvad jag nu kan åstadkomma. Emedlertid kommer jag upp nästa Söndag d. 1 Oct. och vill då liquidera affärerna, på det föreslagna sättet. Ditt björnabref har jag således som du ser bekommit och tackar dig ganska mycket för ditt besvär. Det ankom på eftermiddagen och störde mig i min söta middagssömn.

Jag reser d. 3 Oct. åter ifrån Upsala i fall som jag hoppas, Inspector ger mig tillstånd. Jag har på ett [par] dagar mått illa både till kropp [och] själ, men hoppas att det skall blifva bättre, — åtminstone när dödgräfvaren byggt mig mitt hus och jag kommer i det tysta, der jag icke väckes ur min sömn af björnabref, eller Numa Pompilius eller Cornelius Nepos.

Jag förblifver, ta mig fan, *så långt förmågan sträcker sig*, din *redlige* vän

Jeremias Lacomontanus.

Helsa Broder Palmær!

61.

TILL FORSELIUS.

Bäste Bror!

Det passar sig icke annorlunda med mina närvarande penningtillgångar, än att öfversända 40 Rd Rgs, således 1/4 delen af Capitalet med ränta för det förflutna. Antingen du skall öfverlemna detta till Rabenius genast, eller dröja tills jag uppkommer den 1 October och kan prestera det återstående af de 112, öfverlämnas åt ditt eget bepröfvande och kännedom af vederbörandes sinnelag. — Hvad som i den förra händelsen öfverblifver, behagade du gömma tills vi råkas. Jag kommer att efter uppropets slut afresa tillbaka med samma skjuts till Wahlskog för att fortsätta mitt skolmästaramt ännu en månad, men infinner [mig] åter till andra uppropet i Upsala, då jag skall taga afgörande partie för mitt tillkommande lif. Mera muntligen d. 1 nästkommande October och jag förblifver emedlertid din tillgifne

Jeremias —

Wahlskog d. 22 Sept. 1826.

Helsa Palmær samt Lagergren, om de träffas.

62.

TILL FORSELIUS.

Stockholm d. 5 Febr. 1827.

Bäste Bror!

Härmedelst öfversändes en Summa stor Rd Rgs. Etthundradefem, hvaraf Du göre Dig sjelf betalt äfvensom en skomakare Hagman boende i Birgersons gård, hvilken jag är skyldig 12 Rd Banco, äfvenledes höre Du efter huru sakerna stå med Ramström. — Om jag minnes rätt, lärer jag [brista] för 10 Rd Rgs. — Räntan för lånet i Byggnads Cassan bör också snart betalas. —

Huru stor min skuld till Dig är minnes jag icke, men vill hoppas att de öfversända penningarne äro tillräckliga för de nämnda behofven. — Mera hinner jag icke i dag! Underrätta mig om brefvets ankomst, hvarom jag är angelägen och hugsvala med det aldraförsta skomakaren, som förmodligen eljest gör in femoralibus samt öfversänd hans qvitto.

Intet nytt! Vi sitta i mörker och dödsens skugga. Helsa Palmær. Han måtte väl snart vara Candidat — om icke hans björnar varit grymmare än mina. Förblifver den gamle

Lacomontanus.

63.

TILL FORSELIUS.

Stockholm d. 22 Maji 1827.

B. B.

Att du erhållit mina penningar såg jag af ditt bref; quittenset ifrån Hagman medföljde dock icke, såsom det skulle

gjort, enligt brefvets innehåll. Jag fick till min stora olycka icke Skolmästarsysslan i Thorsåker, utan har nödgats qvarstanna i detta Gomorrha, detta Babel, denna ohyggligaste ibland alla stora småstäder på jordklotet. Likväl har jag fått condition i ett hederligt hus, sent omsider; men lönen 200 Rd Banco räcker icke till kläder för året, och lika litet kan man här förtjena som i Upsala, utom sin lön; till och med mycket mindre. Här kommer jag att blifva alldeles utfattig. Den högsta dårskap i mitt lif var, när jag reste hit; och numera är det också ogörligt att komma härifrån. Jag har ännu icke mer än fjorton dagar innehaft min condition i Presidenten Poppii hus; hvarmed jag har all möjlig anledning att vara nöjd; också skulle jag kanske kunna räkna på hans förord, i fall jag kunde beqväma mig att ingå i något verk här; men förr än man ser mig det göra i denna de fördömdes vistelseort, förr skall man få höra omtalas att jag — gjort något som är långt bättre; det vill säga sökt någon skolmästarsyssla i Lappmarken eller Siberien.

Jag är sjuk af all den flärd, charlataneri och lycksökeri och elende, som råder i denna plågoort. Jag längtar att komma härifrån, och för några månader kommer min längtan att uppfyllas, ty Presidenten reser i nästa veckas slut med familj ut på landet.

Säg mig med några ord huru mina affärer stå i Upsala; om skulden till Nations Cassan kunde betalas af de öfversända p[en]garne; också kunde du kanhända taga vara på mina sängkläder, som qvarlemnades hos Madame Sundberg, min sista städerska. Fjädern kunde kanske åtminstone begagnas.

Beskow reser i denna vecka utrikes: i nästa vecka gör Nicander på tre år en resa genom Frankrike Tyskland och Italien, understödd af Svenska Academien. Wi hafva på sista

tiden träffats ett par gånger. Nästa gång åtföljer mitt bref Pres. Poppii; men framdeles, hvarom jag dock vill lemna vidare notifikation, kommer min adress att blifva Gilboa berg — eller också Danviken enl Palmblads profetia.

Din vän S— b—

P. S. Helsa din bror, Palmær Lagergren och andra bekanta.

64.

TILL BERGLUND.

Min Bäste Bror!

Det var en gång en Romare, som het Qvintus Fabius Maximus Cunctator. Det var en ganska tapper man. Han var *han*, så väl som någonsin *min Herr Bror*, ute en gång och kände på krutröken. Han slog den hundturken Hannibal, att han så när åstadkommit Qvattuor alla — — — Men utom denna likhet i bragder och äfventyr, har jag ock funnit en annan högst märkvärdig mellan Herrarna. Han var också en lika så stor sölare, som, upprigtigt sagdt, Herr Bror sjelf, och han hade namnet derefter. Ty Cunctator betyder en, som inte gör sig brådtom, och Maximus Cunctator, som är ännu ett pinnhål högre upp, betyder en Erke — — att söla. Men — min Herr Brors söleri i all ära — jag vill icke vidare hafva att skaffa med sådana varelser, hvilka med kran och häfstång måste frammaschineras till skrifbordet och hvilkas finger man sedan måste sätta i rörelse såsom stekvändare. Merändels går också denna senfärdighet ut på filouteri, som man kan se af ofvannämnda Quinti Fabii Maximi Cunctatoris exempel, till hvilkens familj jag härmedelst får proponera min Herr Bror att söka adoptation, hvilket icke lärer kunna nekas

min Herr Bror, helst då hos mig kan vara att påräkna ett mycket rekommenderande betyg i den vägen. Till min Herr Brors sköldemärke skulle kunna väljas: En ung man i bara skjortan, sittande på sängbrädet med byxorna i näfven, under det solen framsticker i öster. Under skulle man kunna bifoga denna vers:

Med byxorna i näfven, som Du mig här ser,
Jag sitta tänker stilla tills solen gått ner.

— — — — — — — — — — — — —

65.

ÖFVERSÄTTNING AF VIRG. ENEID BOK 1. V. 184 ETC. RECENSION.

Ehuru Recensenten fullkomligt instämmer i det bifall, som blifvit lemnadt detta stycke, vill han dock på begäran gifva några anmärkningar, öfvertygad att en ung författare är mera tjent dermed, då de, ehuru måhända oviktiga, likväl i något afseende kunna tjena till bibringande af högre fullkomlighet åt et försök, än ett ovillkorligt beröm.

Det första som stöter Recensenten är det dåliga valet at ämne för sin öfversättning. En hjelte, som Aeneas poneras vara, kunde väl träffas i en mera värdig belägenhet än i strid med några värnlösa hjortar eller tillställande ett supcalas med sina underofficerare. Jag påminner mig vid detta tillfälle hvad jag läst om den beryktade Riddaren Don Quichotte de la Mancha, huru han neml. vid anblicken af en fårahjord trodde sig se Persernas, Hindosternas, Turkarnas och hvem kan uppräkna alla? folkslags arméer och genom deras nedsablande tyckte sig göra merveiller. Hjeltens sak är att försvara den

obeväpnade och i krakel med käringar och hjortar figurerar efter min tanke den *fromme* Aeneas minst.

Öfversättningen synes mig för öfrigt god och författad på ett skönt poëtiskt språk. Ett eller annat misstag om Maros mening vill jag dock anmärka. Kanhända likväl att det är jag sjelf, som misstager mig.

Mot stranden — — — — —,
— — Den höljs af hjortars mängd i dalen irrande

Här borde öfversättaren hafva gjort någon skillnad i rang mellan de tre första hjortarna och de andra hjortarnas mängd. Genom ordet *sequuntur* har Virgilius uttryckt att de senare stodo under de förras befäl. De förra kallas äfven längre fram *Ductores.*

Constitit öfversättes ej väl med: Han *flyger.* För att spänna bogen och rikta måste han väl stadna och det har Virgilius tillkännagifvit med *constitit.*

Öfversättaren har vidare tror jag irrat sig då han säger:

— — — — — Otåliga hans pilar.
Och dem Achates fört, re'n hållas af hans hand.

Achates var, som jag föreställer mig saken, Aeneæ vapendragare. Fidus quæ tela gerebat Achates — När nu Aeneas rustade sig till sina bragder tog han af Achates *sina* vapen. Således bör ej skillnad göras i öfversättningen emellan Aeneæ pilar och dem Achates fört, emedan de förmodl. voro desamme.

Anförarn träffad först etc:

Med *Ductores* menas här ofelbart de tre förstnämnde hjortarna, hvilka den öfriga hjorden följde som anförare. Således har öfversättaren felat då han öfversätter i Singularis.

Att hjortarnas horn höjde sig till skyn är en orimlighet h: e: en öfverdrifven hyperbole, som jag fruktar ej kan tillåtas.

Att slå hjortar på flygten synes just icke vara något väl afmätt uttryck. Då man besinnar att dessa djur till sin natur äro fege och fly vi m[änni]skors blotta åsyn, torde *förfölja* passa bättre med meningen än det öfversättarn användt.

Det vin Achates förr re'n på Siciliens stränder
Uti pokaler fyllt etc.

Här är ett stort misstag. Efter orden är meningen denna: Nu skiftar han bland sina följeslagare det vin, som den ädle Acestes på Siciliens kuster tömt i åmar, och skänkt dem vid deras afsegling nb: från Sicilien. — Under sina irringar anlände Aeneas till Sicilien der Acestes regerade, med h[vil]ken Æneas räknade slägtskap, emedan de bägge härstammade från Dardanus. Till och med anlade han på Sicilien under sitt vistande der, en stad benämnd Acesta, der han qvarlemnade Invaliderna och dem som ledsnat vid Æneæ excursioner. 5 Bok Æneid. När nu han tog afsked af sin vän och slägting skänkte denne honom några åmar vin, för att hafva något hvari han kunde dränka sina bekymmer. Att han äfven gjorde detta ses af närvarande stycke. —

Vårt mod af öden pröfvadt
Af minnens dunkla dröm bör stärkas mer och mer.

Meningen tycks ej vara denna. En gång, tycker jag mig Aeneas säga, när vi lyckligt anländt till Latien, som är målet för vår resa, då skall det blifva en glädje för oss att minnas de missöden, som vi med mod uthärdat, en glädje att veta att de nu äro förbi. —

Så talar hjelten, lugn i ansigtet; etc.
måhända bättre
Så talar hjelten: Lugn var i hans blick etc.

Att *dolor* öfversättes med döden är något, som jag tycker rimmet mer än meningen hafva befallt.

66.

AMALIA EFTER (AF) SCHILLER.

Berusning nyttjas väl. Äfven skulle väl rusning möjligtvis kunna användas. Synes mig dock vara nog Åkerblomskt för att beteckna Paradisets fröjder.

Jag har icke Originalet tillhands; men tror dock benämnt vällusten af de bägge älskandes kyssar: två förenta lågors *raseri.* Snarare utmärkande liderlighetens ytterliga brånad än en öfversinlig kärlek.

Trycktes smälte själ till själ i öfverjordisk gamman.

Väl vill jag påminna mig att Schiller med flit på detta ställe tillsatt en Hypermeter; likväl måtte han väl icke hafva utsträckt licenzen så långt, som öfversättaren.

Jag har en gång, om jag rätt påminner mig i min kritik öfver vänskapen, erindrat Dig att *assonanzen på tonlösa halfstumma ej bör tillåtas.* Det är i sjelfva verket icke jag, utan en större konstdomare, som gifvit denna regel. Du nyttjar ganska ofta denna friheten. t: e: *Liljan* näst sista versen — När aftonsolen vestligt flammade — än såg förstulet på de älskande — och här: Läppar brände, kinder svallade — Ljuft försmälte kring de älskande — kallar hjertat honom trängtande. Än ett ord. Efter min tanka bör man undvika att ofta återkalla samma ord i samma stycke, om ej deraf kan väntas någon synnerlig effect. *Smälta* med dess composita förekommer 3 g[ånger] i två näst på hvarandra följande verser. Eljest är stycket ganska vackert och borde vara det efter ett så förträffligt stycke af Schiller.

BILAGA

ERIK SJÖBERGS BOUPPTECKNING

År 1828 den 22dre Maji, förrättades af Justitiæ Collegii och Förmyndare Kammarens Deputerade, Rådmannen, Stads Majoren Nils Limnelius, tillförordnade Assistenten, Curator ad litem Fredric Severus Bergström och Sterbhus Notarien, Häradshöfdingen Carl Gustaf Jancke uptekning och värdering af Qvarlåtenskapen efter Philosophiæ Magistern Eric Sjöberg, som 34 år gammal, aflidit den 4de sistlidne Martii; till rättelse för hans arfvingar:

1º Systren, Anna Sjöberg gift med Kronofjerdingsmannen Olof Sandström; och

2º Systren, Eva Sjöberg gift med Staldrängen Adolph Pehrsson hvilkas rätt bevakades af Herr Kyrkoherden i Danviks och Siklaö församlingar Johan G: Bergström, enligt fullmagt af den 23dje April 1828.

Extraordinarie Cantzlisten vid Justitiæfördelningen af Kongl. Majts Cantzli Carl Adolph Forselius som har Boet under vård, upgaf som följer:

Contante Medel.

Vid dödsfallet funnos: 1 Riksdaler Specie	1. —		
och i Sedlar . .	14. 40.	15: 40.	

Silfver.

4 diverse Mynt		3. 16.

Jern.

2 gla Rakknifvar à 24 S.	1. —	
1 Pennknif	— 32.	

1 dito . . . . . — 4.
1 Spänne . . . . . — 4.
1 Pitschaft . . . . . — 4.
3 gl^{a} Eldstål . . . . . — 4. 2. —

Gångkläder.

1 blå Kapprock . . . . . 25. —
1 melerad Surtout . . . . . 10. —
1 brun Bonjourråck . . . . . 12. —
1 svart Frack och Byxor . . . . . 13. 16.
1 gl. grå Frack } à 1 Rd. 16 S. . . . 2. 32.
1 gl. svart Frack }
1 par blå Byxor . . . . . — 32.
2 svarta Västar . . . . . 3. —
2 par YlleCalesoner . . . . . 1. 16.
2 par LinneCalesoner . . . . . 1. —
7 nya Skjortor . . . . . 5. —
4 gamla d^{o} . . . . . 1. —
12 hvita Halsdukar . . . . . 1. 16.
1 Cattuns Halsduk . . . . . — 4.
6 Nattkappor . . . . . 1. —
4 sämre d^{o} . . . . . — 16.
6 Löskragar . . . . . — 24.
2 obrukbare d^{o} . . . . . — 2.
10 hvita Näsdukar med röda lister . . . 2. —
10 mindre d^{o} . . . . . 1. 16.
4 gl^{a} d^{o} . . . . . — 32.
4 NattTröjor af Ylle . . . . . 2. 32.
1 gl. Hatt . . . . . — 32.
1 par gl^{a} Hängslen, 1 Halsduk af Skinn — 16.
3 par hvita UllStrumpor . . . . . — 32.
3 par grå d^{o} . . . . . — 32.

2 par Stöflor	6. —		
1 par gl^{a} Galoscher	— 32.	93. 46.	
Diverse.			
1 Hattfoderal	— 12.		60
1 Skoborste	— 4.		
1 Coffert	2. —		
1 Kista	— 40.		
Lack. 1 MessingsSpänne Diverse . . .	— 8.	3. 16.	
Böcker.			65
Enligt särskild förtekning uptogos i värde till		51. 22.	
Fordran.			
Hos Herr Presidenten och Commendeuren Poppius, för innestående Lön		66. 32.	70
Summa Inventarii B^{co} Rd.		236. 28.	
Afgår.			
Aflönings och Barnhus afgift, i följd af Kongl. Förordningen den 1ste Martii 1749 1/3 Procent af Summa Inventarii	37. 10.		75
Till De Fattige, enligt 17de Capitlet 4de p^{n} Handels Balken 1/8 Procent af dito	14. 2.	1. 4.	
Skuld.			80
Till HofRätts Notarien C. F. Monthén	210. —		
» Stockholms Nations i Upsala ByggnadsCassa	133. 16.		

	Till Westmanlands d:o d:o	66.	32.	
	» Södermanlands d:o d:o . . .	20.	—	
	» Skräddaren Lundin	80.	4.	
	» Vice Pastoren A. Bulin . . .	38.	—	
	» Extra Ordinarie Canzlisten Forselius	16.	45. 6.	
	» Bataillons Predikanten A: R: Bergh	6.	32.	
	» Magister L. A. Tavenius . . .	6.	32.	578. 17 6.
	Summa B:co Rd.			579. 21. 6.

Sålunda vara upgifvit, värderadt och förrättadt betyga;
Stockholm den 6:te Junii 1828.

Nils Limnelius.

Carl Gustaf Jancke.

Att jag alt rigtigt upgifvit betygar, under Eds pligt

C. A. Forselius.
Kongl. Secreter.

Catalog på framledne Magister E. Sjöbergs Boksamling.

L. & M. Annæi Senecæ Opera	1.	—
Horatius (utan Titelblad)	—	12.
Cochlæi Vita Theodorici Regis	—	24.
Hugo Grotius de Jure belli & pacis	—	16.
Erasmi Roterodami Colloquia	—	4.
Sjögrens Lat. Lexicon	1.	16.
Cornelius Nepos, ed. Horrn	—	6.
Sånger af August	—	12.
Gedikes Engelska Läsebok	—	16.
System des transcendentalen Idealismus af Schelling	1.	—.

Supplementa Homiliarum Joan. Chrysostomi . . . — 4.
M. Accius Plautus . . . . . — 16.
Peckii Græk. Lexicon . . . . . — 32.
Anmärkng:r rörande Lat. språkets läsande i Scholorne — 4. 115
A. Persii Flacci Satyræ öfversatte af Bisk. Thyselius — 8.
Förslag till en ny Kyrkohandbok, 1793 . . . . — 1.
Runesvärdet och den förste Riddaren; af Nicander. — 24.
Evangeliska Romanzer af Zeipel . . . . . — 6.
Rosalfs lefnad och död; af Nicander . . . . . — 4. 120
Boetii de consolatione Philosophiæ Lib. V . . . — 8.
Lucretii Cari de rerum natura Libri VI . . . . — 16.
Hugo Grotius de veritate relig. Christianæ . . . — 8.
Poetisk Calender för år 1821 . . . . . 1. —
Jamblicus Calcidensis de vita Pythagoræ . . . . — 8. 125
Don Carlos af Schiller . . . . . 1. —
Goethe, Herrman und Dorothea . . . . . — 16.
Biblisk Språkbok öfver Epitome repetit. Theologicæ — 2.
C. Sallustius Crispus, cum notis variorum . . . — 36.
Lactantii opera . . . . . — 16. 130
Lud. Holbergii Opuscula Latina . . . . . — 6.
Isocratis scripta . . . . . — 16.
Phædon, von Joseph Mendelsson . . . . . — 32.
Sjöbrings Hebr. Grammatica . . . . . — 16.
Woltemats Historia . . . . . — 8. 135
Catullus, Tibullus, Propertius . . . . . — 24.
Phosphoros, Sept., Oct., Nov. 1810 . . . . . — 32.
Förtekning på Söd. och Nerikes Nations Bibliothek
Appendix 1 . . . . . — 2.
Söderm. och Nerikes Gilles Stadgar . . . . . — 1. 140
Chrıstiernins försök till granskning af Kantiska Philo-
sophien . . . . . — 4.
Den historiske och Politiske Mercurius 2:dra delen — 4.

Theoduli Monachi Laudatio . . . . . — 4.
Butler, Hudibras . . . . . — 40.
Svenska Archivum Tom. 1 . . . . . — 16.
Profeten Esaias; af Tingstadius . . . . . — 16.
Locke de Intellectu humano . . . . . — 16.
Pindari Carmina . . . . . — 24.
Mobergs Svenska Grammatica . . . . . — 24.
Institutiones Arithmeticæ . . . . . — 8.
Babels torn Norr-ut . . . . . — 16.
Yorich Sentimental Journey throug[h] Françe & Italy — 8.
Hollberg Synopsis historiæ universalis . . . . . — 2.
Thorild, Kritik öfver Kritiker . . . . . — 8.
Ovidii Libri tristium . . . . . — 8.
Fjärilar från Pinden af Nicander . . . . . — 8.
Scherping, Inledning till de 4 Orient. Språken . . — 6.
Epicteti Enchiridion . . . . . — 8.
Goethes Kleinere Gedichte 2 delar . . . . . 2. —
Il Decameron de Boccacci[o] . . . . . 1. 16.
Joannis Owen Epigrammata . . . . . — 4.
Bref från Mustafa Rub-a-dub Keli Khan öfvers. af Vitalis 2 ex. . . . . — 24.
Plautus . . . . . — 4.
Hoffman von der Zufriedenheit . . . . . — 8.
Rip van Winkle af Irving, öfvers. af Vitalis. . . — 4.
Sagan om Sofdalen af D:o D:o . . . . . — 4.
Drag af Indianernes Caracter af D:o D:o 3 ex. . . — 12.
Landtlifvet i England af D:o D:o 3 ex. . . . . — 12.
Makan och det krossade hjertat af D:o D:o . . . — 4.
Tieck, Kaiser Octavianus . . . . . 1. —
Werner, Martin Luther öfvers. af Zeipel . . . . — 32.
Livius . . . . . 3. —
De Levens van Plutarchus 1:sta del . . . . . — 16.

Schillers Kleinere Gedichte . . . . . 1. —
Herder, Stimmen der Völker i[n] Lieder[n] . . . 1. —
Holmlin Lärobok i Arithmetiken . . . . . — 12.
Nya Dikter af Nicander . . . . . — 32.
Historia de las Guerras Civiles de Granada 3 vol. . 1. 16.
Tacitus opera Frensheimii . . . . . 1. —
Hesiodus, Theocritus, Moschus etc. . . . . 1. 16.
Cardani Arcana Politica . . . . . — 6.
Homerus . . . . . — 40.
Clemens Alexandrinus . . . . . — 32.
Psaltaren på Hebräiska . . . . . — 16.
Celsius, Monumenta Politico Ecclesiastika . . . — 24.
Scelta delle piu belle ed utili Speculazioni inglesi delle Spettatore, çiarlatore e tutore 2 delar . . 1. —
Joannis Barclay Satyricon . . . . . — 4.
Silius Italicus . . . . . — 6.
Theater von Goethe 4er Theil . . . . . 1. 16.
Bürgers Gedichte . . . . . 1. —
Forsells Algebra . . . . . — 16.
New Yorks historia af Irving. 1^{a} Del . . . . . — 24.
Schiller; Macbeth, Turandot, Iphigenie, die Braut von Messina . . . . . 1. 16.
Djurbergs Geografi, defect . . . . . — 2.
Plinii Panegyricus . . . . . — 4.
Oeuvres de Rousseau 1er Tome . . . . . — 12.
Ἡ καινὴ Διαθήκη . . . . . — 8.
Herodotus . . . . . 1. 16.
Schiller; Maria Stuart, Die Jungfrau von Orleans, Wilh. Tell . . . . . 1. 16.
Schiller, Wallenstein. . . . . 1. 16.
Herder, Blumenlese aus Morgenländischen Dichtern 1. 16.
Dikter af Vitalis . . . . . — 16.

	Xenophontis Opera	1.	16.
	Alfieris lefverne	—	8.
210	1 Bunt Disputationer; fragment af en Biblia polyglotta och en handskrifven samling Poesier af åtskillige författare	—	4.
	Summa Rd. B^{co}	51.	22.

Carl Ad. Forselius.

TILLÄGG

1.

EPIGRAMMER.

1.

Om jag jollrar, som barn, tillskrif det, Alvin, min ålder.
Först vid ditt hjerta idag blef ju till lifvet jag född?

2.

Afsked tog jag af Dig och kom i samma minuten
Åter, emedan hos Dig hjertat jag qvar hade glömt.

3.

Klart ditt värde jag ser; dock Du ej ville jag blifva.
Ack! hvar skulle jag då finna en vän såsom Dig.

4.

Sången, som Maro har sagt, kan månen från himmelen locka:
Skönare under han gjort, då i min famn han Dig fört.

5.

Att du mig unnade himmelens fröjd, det *visste* jag redan,
När Du i famnen mig slöt *kände* mitt hjerta det ock.

6.

När i de ljufva armarnes band förtroligt Du slöt mig
Evigheten sin ring skönt kring mitt väsende slöt.

7.

Rodnar Du än då jag kallar Dig skön i dristiga sånger;
Föga det hjelper din sak; skönare blir du deraf.

8.

Alvin, konsten är fri! Hon ostörd njute sin frihet!
Stor är aldrig en man, hvilken en sanning ej tål.

9.

Finge Din tjusande bild framför mina sånger jag sätta,
Bättre än hittills har skett, köpte publiken dem visst.

10.

Icke till hvardagsboning Ditt hus ohelga jag tänker;
Vägra blott icke min själ fira sin sabbat deri!

11.

Aldrig fråga jag skall hvad rum i Ditt hjerta Du ger mig.
Äfven den ringaste grad salig i himmelen är.

12.

Skänke Du fritt Din första Pylad den *helga Johannes*
Lucas och Marcus dertill, Judas Ischarioth med!
Jag har stulit ifrån Dig en bild och bär den i hjertat;
Hvad Du ock säger derom, bär jag den aldrig igen.

Vitalis.

2.

Uti den krans, hvarmed dig Kärlek kröner,
Fäst en förgät-mig-ej utaf min hand!
Dig följa mina önskningar och böner,
Som Englar, bort till konstens moderland.
Ack, blommar väl i sjelfva Solens zoner
Dock mer för oss den underbara vår,
Då blott för oss vi slogo harpans toner,
Och hjertat grät, i skuggan gömdt, sin tår?

Stockholm d. 26 Maji 1827.

Vitalis.

3.

TILL HUGO HAMILTON [julen 1823].

Underrätta mig till nästa gång, Bäste Hugo, huru jag skall bete mig med Dig på utanskriften, ty som Du väl märkt, förstår jag mig icke mycket på Ceremoniväsendet. Lyckligt är att jag dock, så länge jag håller mig inuti brefvet, icke alls behöfver tänka på titeln. Jag afbryter här mitt ämne, för att icke råka på villovägar och philosophiska betraktelser.

Tack, min Hugo, för ditt bref och dess sköna innehåll, hvarigenom Du löst alla gåtor och skänkt mig mer, än jag verkligen mången gång, då jag tänkt på Prosa, vågat hoppas af Dig. Mitt misstroende må Du förlåta mig, ty jag har klart insett alla de hinder, som kunnat ligga i vägen för en närmare förening oss emellan, men då jag ser, att Du menar uppriktigt med mig, öfverlemnar jag mig åt Dig med fullt förtroende, hvilket Du härefter har lika svårt att förlora, som Du hittills haft att vinna det.

Bäste Hugo, jag förmanar Dig att bränna opp mina bref, så väl på det ingen obehörig må få se dem, som till straff för deras tråkighet, men det är icke onyttigt att någon gång vara alfvarsam och Du kan väl behöfva något afbrott i dina många Julnöjen. För att öka det alfvarsamma i intrycket, så föreställ Dig deras olyckliga Författare, huru han i dina spår på händer och fötter kryper uppför den slippriga Parnassen!

Ack mina arma Night Thougts!. De voro Nattens barn, dock trodde jag icke att de skulle vara så mörka, att Du icke skulle förstå dem. Nej, Broder Hugo, jag har aldrig sagt att jag tänkte beröfva Dig min vänskap. Så sömnig blir jag aldrig att jag kan säga något sådant. Men det har jag tänkt,

att om jag funne Dig i något afseende besvärad af min vänskap, skulle jag för alltid afbryta gemenskapen med Dig. Dock din vän vore jag alltid; jag skulle älska och sörja Dig, såsom man älskar och sörjer en afliden vän.

Hvarföre har Du icke förebrått mig mitt beslut att kasta mig i Fyrisån äfvensom mitt andra nästan ännu desperatare att besjunga f. d. Baronen Ulfsparre? Det hade jag åtminstone bordt kunna hoppas af Dig, då Du så alfvarsamt förklarat mina uttryck om Nicander, hvilken Du önskar att jag måtte kalla Habakuk. Habakuk således och jag äro rätt goda vänner och om Du kan vara oss till tjenst eljes äro vi Dig förbundne, men din mediation behöfva vi icke, åtminstone så vidt jag vet. Jag har på skämt anmärkt att han visat sig något jaloux om Dig samt yttrat min förmodan att han följt Dig hem till Bo, för att vakta Dig. Har jag dermed begått något fel mot Dig eller honom, så hoppas jag att Du förlåter det, ty jag har dermed hvarken haft någon ond eller god afsigt. Jag skall härefter bättre taga mig till vara i mitt skämt och klokt gör Du min lättsinnige Bror, om Du deruti följer mitt exempel. Jeremias kallade jag honom, det är sant; men ej i afseende på hans skrifter. Huru skulle jag kunna det? Mig föll blott i sinnet hans myckna gråt och qvida öfver sina betyg och sin examen och hans bild sväfvade för min inbillning i den jemmerliga författning, i hvilken han visade sig för mig under de sista dagarne af vår sammanvaro. För en vecka sedan skref jag till honom på Tibble, men har naturligtvis ej ännu kunnat få svar. Skulle han deremot hafva för Dig yttrat fiendtliga tänkesätt emot mig, så må det stå på hans räkning; jag har alldeles icke gifvit honom någon anledning dertill. Du finner väl således, gode Hugo, att Du den gången gjort mig icke så litet orätt, ehuru jag innerligen älskar det ädla tänkesätt, som Du i Ditt förlikningsförslag ådagalägger; men

Du, Hugo, är ju en engel ändå, utan att Du behöfver, för att visa Dig såsom sådan, göra mig till en förtappad syndare! Till straff för denna din förödmjukande tanke om mig, ålägger jag Dig att genast med nästa post skrifva till mig ett långt, långt bref de omnibus rebus et quibusdam aliis.

Vi hafva nu blifvit så vane, Broder Hugo, att vara i miss-förstånd med hvarandra, att det nästan börjar blifva ett behof för oss, helst vi derigenom alltid få någonting att skrifva om. Om Du så vill, och det tar jag för gifvet, skall jag genast ge anledning till ett nytt och då jag af min förra epistels öde märkt att jag lyckas bäst deri med den skämtsamma stilen, så väljer jag den till mitt ändamål.

Jag kan icke tåla att någon, eho som helst, ja vore han äfven Baron, i min närvaro förolämpar en ringare person, om han ock vore så obetydlig, som Bokstafven E. Huru har Du kunnat gå så långt i illvilja mot denne senare, att Du drifvit honom från hus och hem neml. från orden: sjelf, helsa, hjelte, oförtjent och upphöjt bokstafven Ä på hans bekostnad. Detta måste så mycket mer smärta mig, som jag verkligen intresserar mig för Bokstafven E, hvilken förekommer både i mitt förnamn och tillnamn, men till Bokstafven Ä har jag icke alls några relationer.

Förlåt mig Bäste Hugo! — Jag sluter Dig i tanken i min famn och förbl. innerligt och evigt — Din vän Vitalis.

P. S. Forselierne tillbringa sin Jul i Örebro; min granne och olyckskamrat Bergfalk helsar med svag röst.

4.

TILL HAMILTON.

Upsala d. 12 Jan. 1824.

Älskade Broder! Medan jag ännu är qvar i mitt trettionde år, vill jag skrifva till Dig och derföre måste jag skrifva genast, ehuru min granne, som fägnar sig öfver Din hågkomst och visserligen skulle fägna sig ännu mer om han kände dina complimenter öfver hans närv. retande gestalt m. m. och som ber mig anmäla sin helsning, visserligen tycker att jag gjorde långt klokare, om jag beskedligt i stället läste mina collegier. Men om jag vore klok, så strålade mindre de andres klokhet. Jag hoppas att det skall lända Dig till mycken uppbyggelse, om jag ordar något för Dig öfver min närvarande belägenhet; så mycket mer som Du sjelf gifvit mig dertill anledning. D. 18 i Göjemånad är den lycksaliga dagen, då jag på eftermiddagen tänker förlofva mig med Minerva, den charmanta Frun, men stackars gumma, hon har tretton giftomän och jag har ännu ej kommit till rätta med flere än sex. Hvar gång jag tänker derpå, blir det poëtiskt för mina ögon, både tragiskt och Elegiskt dock enkannerligen komiskt. Det är i det hela, när man tänker rätt efter, ingen nöd med mig, ty jag är beredd på det värsta, tar derföre svärdet vid sidan och — föga har väl Hejdenstam lärt mig — — Ursägta att jag förlorat mig i min konstrika periodbyggnad och måste gå tillbaka att uppsöka min borttappade mening — — jag tar svärd vid sidan och hoppas att övervinna tretton Professorer, om de ock taga vaktmästaren till hjelp. Min lärde granne kammar väl också den dagen sitt hår och rakar sitt förskräckliga skägg, och »lyser som en stjerna bland andra

stjernor små». Han blir neml. då Candidat. Pastor Steinmetz kommer väl också då att få sin önskan uppfylld och på aftonstunden dricka frestarenas skål. Hvilke föröfrigt den dagen sensu proprio komma att d e l t a g a i min olycka känner jag ej — Jag är öfvertygad att Du anser detta som högst intressanta nyheter; jag vet väl mycket flera, men jag skall pina din nyfikenhet och gömma dem till nästa gång. Emedlertid kan jag omöjligen förtiga den förlust, som Upsala stad för fjorton dagar sedan fick vidkännas då Ulfsparren reste härifrån. Jag bibehåller mitt goda hull (hvarföre jag i synnerhet har att tacka Mamsell Vadins sviskonsoppor, hvilka innehålla ett förträffligt födoämne) och på godt lynne lider jag ingen brist. — Ditt försvar för bokstafven ä låter höra sig; jag finner att jag misskänt honom. Dock en Domare (såsom jag är i ordens och bokstäfvernas Lagsaga) får icke dömma efter slägtskap, svågerskap eller vänskap. Innan Du reser till Stockholm, måste Du väl upptäcka den hemligheten som jag förra gången begärde få veta. Att Nicander gått in i Krigsexpeditionen har jag mig bekant, dock icke genom honom sjelf, ty han tiger som en Stockfisk. Jag har alltid trott att Nicander var en hjelte och älskade k r i g s ä r e n d e r, ehuru Du velat insinuera motsattsen. Bästa Du! Nu har jag icke varit utom porten, sedan julafton, då jag spisade gröt hos Doctor Hultén, och jag har icke sett någon menniska; men det är icke heller värdt att se någon, då jag icke kan få se Dig. Bäste Hamilton! huru snart får jag det? När kommer Du och huru länge dröjer du här? Underrätta mig derom med aldraförsta, så vida Du icke tröttnat vid correspondencen; — så skall jag sjunga en liten sång för Dig, så snart jag kommer ur buren.

Glöm ej Din trognaste

Vitalis.

5.

PHOSPHORISTERNA I OLYMPEN.

Denna ofullbordade och sannolikt av Vitalis själv förstörda lustspelssatir är känd endast genom en av H. B. Palmær i Östgöta Correspondenten 1839 efter minnet lämnad innehållsredogörelse, som här avtryckes:

Första Acten af Lustspelet börjar med en scen på »Tyskeriet». Man är der sysselsatt med tornbyggnad, analog med den fordna Babyloniska. Callowai föreståt arbetet, emedan Amadis för tillfället vistas borta på »menskligheteus höjder». En af arbetarne yttrar, medan han låter murslefven hvila: »månne det ej vore klokare, om vi bygde tornet så, att grundvalen låge i skyn och spetsen pekade nedåt?» En annan arbetare invänder, »att sådant strider emot naturlagarna». Men Callowai ger utslag i saken: »Oss angå inga naturlagar», säger han — »vi hafva vår naturfilosofi, och dermed punkt».

Derefter förlägges scenen till en handtverkares boning. Åtskilliga mästare af åtskilliga skrån hafva der sammankommit för att öfverlägga om den oroliga tiden, som ropar på frihet i alla riktningar och således äfven på näringsfrihet. »När folken börja ropa på frihet» — säger en skräddare — »då darra kungarna på sina troner och skräddrarne på sina bord». Derefter fördömmes friheten och allt fritt, äfven de fria konsterne, hvilka bland andra lyten, äfven hafva det »att sprida smak för afguderi i landet», emedan några mästare i de så kallade Fria konsterna bruka fabricera afgudar och afgudinnor, såsom Apollo, Venus och »dylikt djefvelspack». En af medbröderne frågar sedan, »om någon finnes derinne, som vet, hur en afgud ser ut?» »Det vet jag» — svarar en skomakare — »ty jag har varit i Stockholm och sett en

afgud». Chorus: »Kors, hur ser han ut?» — »Mycket ynkligt» — svarar skomakarn — »han har icke en gång skjortan på kroppen».

Öfverläggningen om botemedel emot friheten, isynnerhet näringsfriheten, vidtager sedan, och man öfverenskommer om »inlemnandet af en petition till regeringen». Men en sådan petition måste skrifvas, och ingen af mästarne finnes, som vågar åtaga sig författarskapet; ty de äro inga »skrifkarlar». — »Jag vet råd», — yttrar ändtligen den förr omnämnde skräddaren — »jag har en gesäll, som har gjort epok i vitterheten». — »Hvad vill det säga?» — fråga de andra. »Jo» — svarade skräddaren — »han har skrifvit i poetiska kalendern». Man efterskickar denne gesäll, som anmodas att begagna sin bekantskap med Amadis och Callowai till det allmännas fördel, och öfvertala dessa »stora skrifkarlar» att åtaga sig författandet af petitionen. Gesällen går in på förslaget och aftågar i spetsen för en deputation af mästare till »Tyskeriet». Der befinnes Callowai vara sysselsatt med att belöna sina arbetare. En af dem, som visat mycken skicklighet att vårda Tyskeriets »krukblomster, hvilka hafva ett så afgjordt företräde framför våra inhemska tallar och granar», dubbas till »Blomsterofficer». Efter slutad förrättning emottager Callowai deputationen, håller tal och åtager sig att afresa till menskligheten höjder för att rådgöra med Amadis så väl om näringsfriheten, som andra dermed beslägtade ämnen.

I andra acten föreställer Theatern »menskligheten höjder». — »Furst Amadis, med en månring på hufvudet, går deruppe och spatserar med glasben». Nedanför »höjden» står en stor folkskara. Den skådar uppåt och tillropar Furst Amadis följande impertinenta fråga: »hur kommer det sig, att du, som verkligen är så stor, förefaller jordens barn så liten?»

Om en stund ankommer Callowai med ett equipage, sådant

som nyttjas af Skärthorsdagsgummorna. (Vitalis, som lefde i en tid, då bildningen ännu ej hunnit antaga hjorthornsgeleets smak, consistens och näringskraft, säger, temligen plumpt, »att Callowai red på en sopqvast».) Han ropar upp till Amadis och säger: »nu är jag här!» — »Kom upp till mig, hit upp på sjelfva spetsen af menskligheteens höjder», svarar Amadis. — »Jag vill, men jag kan icke», ropar Callowai. — »Nå väl» — genmäler Amadis — »jag skall uplyfta dig hit med min sång». — »Gå på med det», ropar Callowai. Derpå sjunger Amadis en strof ur Phosphoros, deri ordet sjuklang förekommer. Callowai lyssnar och ropar, efter strofens slut: »i begreppet sjuklang ligger visserligen något uplyftande, dock har jag ännu ej kommit en enda tum högre». Amadis förnyar försöket att med sång uplyfta Callowai, men väljer nu en annan strof, hvari ordet treklang förekommer. Callowai ropar till svar: »trean är visserligen ett heligt och uplyftande tal, dock sitter jag der jag sitter.» — »Kanhända torde det lyckas bättre, om jag sjunger någon af dina egna sånger» — säger Amadis, och derpå sjunger han den bedröfliga öfversättningen af Cervantes' Hymn till Jungfru Maria. (Der talas bland annat om »det dygdedoft, som ångar från Jungfru Maria», hvilken tituleras med »Högädla mö».) Genom denna sång tillräckligen »uplyft» befinner sig ändtligen Callowai på sjelfva spetsen af menskligheteens höjder bredvid Amadis och behöfver, för att säga sitt ärende, ej mera anstränga sina lungor med ropande.

»Gif mig ett ideal, ett ideal!» säger Amadis. — »Bara prat!» — svarar Callowai — »här är ej frågan om poesi och dylikt lappri, utan om politik». — »Jag vill ändå hafva ett ideal, ett ideal till en statsförfattning», svarar Amadis. Derefter söka de begge vännerne, eller — för att nyttja en jägarterm — vänga ett sådant ideal och träffa ändtligen på »den

turkiska statsförfattningen». Dialogen är här särdeles rik på humor.

Callowai reser hem på sin »sopqvast», men Amadis, som lofvar att snart komma efter, qvarstannar för att ytterligare »ut-, in- och genombilda idealet». Dermed sysselsatt, varsnar han på afstånd någon komma. Han anstränger sina ögon och igenkänner »Drottning Edda». — »Hvad vill mig» — utropar han då — »den magiska Brynhildagestalten?» Snart får han veta hvad hon vill. Hon yrkar nemligen på fullbordandet af det ägtenskap, som Amadis lofvat henne i företalet till 1816 års poetiska Kalender. Amadis blir förlägen, underhandlar, och medan underhandlingen varar, ankommer en annan ägtenskaps-pretendent, »Eos-Sophia», hvilken företer ett häfte af Phosphoros, såsom bevis på giltigheten af sina anspråk på Amadis famntag. De bägge gudinnorna börja att träta och trätan kan ej slitas utan envigeskamp, som skall afgöra, hvilken af de båda gudinnorna omsider skall komma i besittning af Amadis. Han upmuntrar dem under duellen: »anträngen edra krafter, höga gudinnor! anträngen dem till det yttersta. Målet är stort och värdt att eftersträfvas». Eos-Sophia faller genomborrad af Eddas lans, men Edda sjelf har erhållit svåra sår, och många sekunder har hon ej qvar af lifvet.

Amadis, som åskådar Drottning Eddas dödskamp, påminner sig att hon är hedning, och det går honom till hjertat, att hon skall dö utan dop och christendom. Han beslutar att döpa henne; men — o ve! på »menskligheten höjder» finnes inget vatten. Amadis finner sig dock omsider; han sätter sig ned »och gråter en Sonett». Med de erhållna tårarna döper han Drottning Edda, som likväl hunnit dö, innan sonettgråtningen tog slut. Amadis håller under dopakten en monolog, deri han grundligen bevisar, att döpelsen är lika kraftig ändå, ehuru Edda dött före densamma.

Derefter begifver sig Amadis till »Tyskeriet», för att rådgöra med Callowai i politiken, samt vidtaga nödiga mått och steg till förqväfvande af näringsfriheten och all annan frihet.

I tredje Akten håller Amadis, inför en stor vid Upsala högar församlad folkskara, en lång oration. Den är ämnad att befordra fosforismens politiska afsigter, och handlar om förträffligheten af de gamle Egyptiers kastindelning. »Löparens son» — heter det bland annat — »måste bli löpare, om han också var född utan ben till verlden, och Professorns son efterträdde sin fader i kathedern, icke merändels, såsom hos oss, utan ovilkorligen».

Folkskarans ärende till Upsala högar var dock icke att höra Amadis predika politik, utan att se Iduna begrafvas. I likprocessionen befinna sig, utom mycket annat folk, det göthiska förbundets ledamöter, klädda i skinnpelsar, samt G—e och Kolargossen. De sistnämnde bära sig emellan på en bår Gudinnan Svea, hvilken måste bäras, »emedan hon ej har några egna ben att stå på, långt mindre att gå med». G—e knotar öfver bördan och påstår, att om »å ena sidan» humaniteten kräfde Gudinnans bärande, så kräfde »å den andra» hedern, att icke befatta sig med en Gudinna, som ej har egna ben att stå på. Kolargossen svarar: »Haf tålamod, bror! jag skall snart förse Gudinnan med ett feodalben och ett republikben, och sedan skall hon stå lull inför hela allmänheten».

När processionen hunnit till Upsala högar, reses ett bål af »Vitalis' skrifter, Lord Byrons dikter och några årgångar af Argus». Iduna lägges derpå, hvarefter »en snilleblixt utfar ur Callowais öga och antänder bålet». Rök och lågor öka sig. Slutligen framträder Antiquarien Fornjother och i fornyrdalag prisar den aflednas förtjenster, bland hvilka äfven nämnes hennes talang att upgräfva och beskrifva »de murknade benen af redlige bönders afledne krakar».

Fjerde Acten föregår till större delen i Olympen. Gudarna, som hjelpte Jupiter i striden mot Titanerna, fingo då af honom löfte om constitution, men detta löfte vill Jupiter sedan icke hålla. Gudarna göra då uppror och tvinga honom att underskrifva en constitution, hvarigenom hans makt reduceras till samma litenhet, som högstsalig Kung Adolf Fredriks i Sverige. Ett stycke af kröningseden må anföras: »Jag Jupiter lofvar och svär, att jag, emot ett visst årligt arfvode, skall vid högtidliga tillfällen sitta på en så kallad thron, med en spira i handen och en krona på hufvudet. Skulle mina kära undersåtare spotta mig i synen, så vill jag sådant i godo upptaga, icke sjelfhämd öfva, utan antingen inför stadens kämnersrätt, eller hvarhelst Riksens högloflige ständer behaga, min talan utföra».

Att Jupiter finner sig missnöjd med sin belägenhet, kan man lätt gissa. Också spekulerar han i löndom på en förändring, som skall återgifva honom enväldet; sedan vill han hämnas på Gudarna och afsätta dem ifrån gudaembetet. Ganymedes blir hans förtrogne. Dennes invändning, att Jupiter icke kan undvara underordnade embetsmän eller Gudar, såsom de kallas i Olympen, besvaras med ett updrag, att besöka jorden och der upleta menniskor, som kunde blifva Gudar i de afsattas ställe. Dessa menniskor borde framförallt vara öfvertygade om det absoluta enväldets förträfflighet; »skulle de derjemte duga till någonting, så vore det så mycket bättre». Ganymedes åtager sig uppdraget, afreser till jorden, ser sig omkring och stannar med sitt val omsider på Fosforisterna. Dessa emottaga anbudet och med gudafullmakterna i kikarn gifva de alla jordens affärer på båten. De aftåga ofördröjligen till Olympen för att storma dess murar, befria Jupiter och intaga sina gudaplatser.

Femte Acten. Bacchus och Apollo stå på Olympens mur

och samtala. »Hvad är det för mygg, som jag ser komma?» frågar Bacchus. — »Det är icke mygg, det är Fosforister», svarar Apollo. — »Men åtminstone hör jag ett surr, liksom af mygg», säger Bacchus. — »Det är icke ett surr, det är Fosforisternas sång», svarar Apollo. Och efter en stund kunna de båda Gudarna verkligen urskilja orden:

»Vikingasäten, åldriga lundar!» m. m. m. m.

När Fosforisterna ankomma till murarna af Olympen, stanna de i tvekan om hvad de skola företaga; ty murarna synas vara starka, och de hafva inga murbräckor i beredskap. Då säger Callowai till Lorenzo: »Broder! du vet att de gamles murbräckor slutades med ett fårhufvud: skulle du ej vilja åtaga dig att stånga omkull muren». — »Mågjordt» — svarar Lorenzo leende — och med det samma stöter han pannan emot muren. Den ramlar till en del, och Fosforisterna intåga genom brêchen. Derpå följer Jupiters befrielse, de gamla Gudarnas afsättning, och Fosforisternas utnämning. Amadis blir Apollo, Callowai blir Minerva och iklädes en kjortel. »Den skall jag hafva till kärng» — sade Vitalis — »ty det har han ärligt gjort skäl för».

Men som hvarken i himmelen eller på jorden någon kan vinna befordran utan föregående examina, så måste Fosforisterna, innan de erhålla sina gudafullmakter, underkasta sig en gudaexamen. Svaren äro hemtade ur Fosforisternas egna skrifter. »Hvad är Musik?» frågas bland annat, och Amadis svarar: »Musik är verldsandens hviskning i naturens metallöra.» En annan af frågorne lydde så här: »Huru böra de anses, som tillåta sig att säga infall om Fosforisterna?» »De böra» — svarar Amadis — »sjelfva anses som misslyckade infall, dem naturen satt på concept och i brådskan glömt att stryka ut». Omedelbart på detta svar följer den fatala frågan: »Huru uttrycker Tieck detta på Tyska?»

KOMMENTAR

TILL

FÖRSTA DELEN

FÖRETAL.

I brev till sin hustru d. 2 dec. 1828 omtalar Geijer att han »i dessa dagar» författat en levnadsteckning över Vitalis, ämnad att åtfölja en samling av dennes dikter. Det framgår av själva företalet att han därvid använt ett utkast av en vän till den avlidne, som samlat och ordnat dikterna och alltså var den egentlige utgivaren. Denne vän var C. A. Forselius, densamme som 1873 utgav »Samlade skrifter af Vitalis».

Sid. X. Wilhelm Kling (1751—1827) innehade sedan 1793 en med skolmästartjänst förenad komministratur i Trosa.

Sid. XI. Prosten Adolph Lundgren (1735—1828) var gift med en syster till S:s mormor. Han dog ett par veckor efter skalden.

Sid. XII. *Dikter af Vitalis.* Härtill i originalet en längre not, vari de olika samlingarnas innehåll anges. Det har ansetts obehövligt att avtrycka noten här.

Sid. XII. Geijer uppger att Nyare dikter utkommo 1826, ett misstag som rättats i texten.

Sid. XII. *den dag, då han lemnade sina första Dikter till tryckning:* den 27 nov. 1819.

Sid. XIII. *åter besökte Upsala.* Kronprins Oskar hade vistats vid akademien höstterminen 1819, och S. hade då med anledning av den fest varmed hans namnsdag d. 1 dec. firades skrivit dikten *Oscars fest i Upsala.*

Sid. XIV. Lärjungen, A. W. Lewenhaupt (1807—80), son till major L. W. Lewenhaupt, var vårt. 1825—vårt. 1826 inskriven i Södermanlands och Närkes nation, densamma som S. tillhörde.

Sid. XV. S. översatte följande arbeten av Washington Irving: *Bref från den hjeltemodige Mustapha Rub-a-dub Keli Khan, under dess fångenskap i New-York, till sina vänner i Tripolis, utgifne af Washington Irving, Nord-Amerikanare. — Sagan om Sofdalen af Didrick Knickerbocker. Efter hans död utgifven af Washington Irving. — Landtlifvet i England, och Begrafningar på landsbygden. — Makan och Det krossade hjertat. — Drag*

af indianernes charakter. — Rip van Winkle. En skrift af Didrick Knickerbocker, utgifven efter författarens död af Washington Irving. — Samtliga dessa översättningar äro tryckta hos Bernh. Magn. Bredberg, Sthm, och publicerade 1827. På titelbladen anges som översättare Vitalis.

Sid. XV. Gabriel Poppius (1770—1856), president i Kommerskollegium.

Sid. XVI. Om begravningsakten skriver Geijer i ett brev till sin hustru d. 10 mars 1828: »Söndags eftermiddag bevistade jag en akt, som rörde mig rätt mycket. *Vitalis* är död. Han afsomnade af en tärande lungsot sistlidne tisdag på Lazarettet dit han på egen begäran slutligen blifvit flyttad, och begrafdes i söndags på Kungsholms kyrkogård, der Thyselius, som förrättade acten, höll ett ganska vackert griftetal. Det var ett snille. För tidigt skördadt; om det är oss tillåtet att nyttja ett sådant uttryck — och under hela lifstiden i kamp med armodets bitterhet. Han dog 34 år gammal, och har förut brändt alla sina manuscripter. — Jag fälde tårar vid tanken på huru i detta haf af flärd, det goda sjunker och går under!» (E. G. Geijer, Saml. skrifter... D. 12. Geijers brev till hans hustru 1808-1846, 1923, s. 236 f.)

Sid. XVI. Pehr Thyselius (1769—1838), biskop i Strängnäs, bror till den kyrkoherde Carl Thyselius i Säresta i vars hem S. vistades som informator 1815—16.

Sid. XVII. Den som av Geijer här utpekas som Laura var Katarina Sofia Thyselius, dotter till ovannämnde kyrkoherde Th. Hon var född 1798 och gifte sig 1824 med läkaren J. O. Lagberg.

Sid. XIX. *ett komiskt och polemiskt poëm af större omfång.* Geijer åsyftar härmed antingen *Phosphoristerna i Olympen* eller *Svenska Akademien.*

FÖRSÖK I POESIEN.
(1814—1816.)

3-4. 1. *Minne af d. 28 Maji 1814.*

Dikten föreligger i en avskrift av Nicander i Vitterhetsarbeten 1814.
2 Hs saknar punkt i radslutet.
11 » » komma i radslutet.

Dikten trycktes först av G. H. Mellin i Svenskt Pantheon (H. 3, 1832, s. 38-40), antagligen efter Nicanders avskrift. Forselius antar (s. 417) att tredje strofens början är korrumperad av avskrivaren. Detta behöver dock icke vara fallet. Meningen torde vara denna: Lika hastigt som en midnattsdröm försvinner skall ödet, nyckfullt, stänga min himmel, i och med att Du flyr bort.

3 *slutade* slöt. Ovanlig böjning av ordet i denna bet. På andra ställen böjer S. ordet starkt, även i bet.: upphöra med, upphöra; jfr 24: 61, 135: 20, 146: 192, 152: 25. *P.*

10 *försmäktad* av torka nästan förtvinad. *P.*

15 *sluta* tillsluta, stänga. *P.*

19 *mirtenkrönta* »myrtenkrönta». S. använder i sina tidigare dikter så gott som genomgående (den på inflytande från fr. beroende) formen *mirten;* jfr 34: 187, 55: 6, 62: 27, 81: 31 (*myrten, myrt* påträffas t. ex. 71: 7, 9, 72: 23). *P.*

5-10. 2. *Förtjensten.*

Efter Hs. Dikten finnes i två versioner, den ena av förf. angiven som »andra upplagan». Det är den som återgivits i texten. Av båda versionerna finnas avskrifter av Nicander i Vitterhetsarbeten 1814.

Här nedan följa anmärkningar till »andra upplagans» originalhandskrift, utgörande 2 fyrsidiga kvartark, befintliga i Nicanders brevsamling:

9 Hs saknar komma i radens slut.
11 » » » » » »
13 » » semikolon i radens slut.
32 » » komma i radens slut.
33 » » punkt i radens slut.
36 *nattens* ä fr *mörkrets*

38 Hs saknar komma i radens slut.
44 » » punkt i radens slut.
49 » » punkt i radens slut.
57 » » komma i radens slut.
64 *pliktens* skall vara *plikters*
79 Hs saknar komma i radens slut.
80 » » punkt i radens slut.
89 » » komma i radens slut.
92 » » » » » »
94 » » » » » »
96 » » » » » »
97 » » punkt i radens slut.
98 » » » » » »
109 » » komma i radens slut.
119 » » » » » »
123 » » » » » »

På grund av de stora avvikelserna återges här nedan den tidigare versionen i sin helhet. Hs, som består av 2 fyrsidiga kvartark, finnes i Nicanders brevsamling.

Förtjensten.

Profecto Fortuna in omni re dominatur.
Sallust.

Ifrån det ögonblick vår jord sin daning fått
Förtjenstens öde var att trampas och att glömmas:
Lik Skuggan, Afvunden i ärans spår har gått.
Och fängelse och död är dygdens dömda lott.
I glömskans dystra natt, hur sällt att evigt gömmas.

Viktskålen hvilar ej i Themis säkra hand:
Nej: Slumpens blinda nyck bestämmer våra öden.
Af den lyfts Dåren opp: Förtjensten sänkt i band
Döms än åt bilans egg, döms än åt bålets brand,
Än till en långsam död af armodet och nöden.

Äg dygd, som Aristid, äg all förtjenstens glans!
Bjud ljusets dagning gry i mörkrets fosterbygder!
Med ära Sceptern för; med ära fejdens lans!
Skymm med din glans Homér! — Och för en murgrönskrans
Skall Törnekronans gärd belöna dina dygder.

I skuggor utaf män, som verldens häpnad väckt
Än med er samfundsdygd, än med ert mod i striden,
Än med ert snilles glans; som för en villad slägt
Framkallat Sanningen i ljusets rena drägt
Och åt er samtid skänkt en dröm af gyllne tiden.

I dyster skymning sänkt, låg villans dömda jord,
Sin spira Barbariet bland nattens spöken höjde:
Vårt slägte var en bild af öknens grymma hord:
Förglömd var pligters helgd; och rökande af mord
För drömda helgons mängd man knä fanatiskt böjde.

Då fram en ädel man, lik Fjellens Stormvind, står
Som renar luftens rymd och pestens smitta jagar,
Han kom: och Vantron föll förblödd af sina sår.
Förgäfves krökte den sitt ormbekrönta hår
Då sig i purpurglans en nytänd gryning dagar.

Knappt tänd utaf hans hand den log med mildt behag,
Der Barbariet förr bredt ut sin svarta slöja.
Så hoppfull var dess glans, så ætherklar dess dag:
Men mörkret tolde ej dess gryende behag
Och svuret var hans fall, som dristat facklan höja.

Så utur molnens bädd den klara Sirius ler
När natten bredt sitt flor i hvilans middnattstimma:
Snart bryter mörkret fram; den glans, som stjernan ger
Det slukar i sitt svalg; Hon tindrar icke mer:
Hon dör med vandrarns hopp, som leddes af dess strimma.

Ditt namn, du störste Græk ett stort exempel ter:
Till ädla mödors lön man dig pocalen skänkte:
Och du, som när en dag vid frihetens banér
Ej Lyckans Genius stod, ej hoppets Engel mer
Än fri i dödens val, ditt svärd i bröstet sänkte.

Min tanke irrar om; vid Getens glömda strand
Hvad ser jag der? Ovid, som klagar på sin luta.
Som sjunger lika öm om slafvens tunga band
Som han i yrans stund sjöng sin Corinnas brand
Och lärde Latiens bygd att älska och att njuta.

Du, som din djerfva blick till stjernans rymder sändt,
Som gissat verldars lopp och forskat ut dess lagar:

Mot dig sin hvässta gadd afvundens hydra vändt.
Knappt räddad från det bål Vidskepelsen uptändt
Du innom fängslets mur borrttrånat dina dagar.

Och du o Belisair! af lagerns telning krönt
Som segerrik och stor en kufvad verld förvånat!
Med armod och förakt blef du för mödan lönt,
Så hvarje ädel man sin hembygds otack rönt
Då den utaf hans glans sin egen ära lånat.

Tyrannens skumma blick ej dagens glans fördrar:
Och Fanatismens orm af skymningen sig gläder;
Tyrannen som ett lån af den sin scepter har;
Han dagens tändning skyr, som våldets bödel var:
Och stungen blir den fot, på villans hydra träder.

Förkunna pliktens kraf inför en fallen bygd.
Säg lasten blott är blygd, säg dygden blott är ära.
Styrk lärans ädelhet med gyllne åldrars dygd:
Mot yttre stormars våld sök innom dig ett skygd:
Och du till dygdens lön skall brottets fjettrar bära.

Åt våldet offra dig; skänk mörkrets makt försvar!
Förneka sanningen och Villans Moloch dyrka!
För verldens härjare ej Indiens rökverk spar;
Han fläckar sig med blod, säg han är folkets far;
Hans blixt och Treudd är och hans är Herkols styrka.

Kyss spåren af hans fot och knäböj för hans stod!
Säg att hans brott är dygd, säg att hans blygd är ära!
Är han som Nero grym, säg han som Gud är god.
Är han, som slafven feg, höj opp hans ädla mod!
Af smickrets trollbehag låt sig hans högmod nära.

Så närmas ärans höjd — så hjessan lagrar får.
Parnassens lön är fal; blott smickra och du vinner —
Äg ej en manlig dygd du ärans tinnar når:
Men hal är lyckans brant, der Afvundsfurien går:
Din glans är blixtens lik, som blänker och försvinner.

Nej: Kojans låga tjäll förtjenstens Tempel är —
Det är ej sann förtjenst, som våldets illbragd gillar.
Det snille vid en thron en lagrad hjessa bär;
Förvillelsernas väg en dårad samverld lär;
Det är ett irrbloss likt, som lyser och förvillar.

Sjelf Dygdens Engel bor i bygdens lugna verld
Och Snillet valt sin thron uti den låga kojan;
Palatsets marmorglans var ej dess afvund värd;
De le bland armodet åt ärans toma flärd,
De le åt Smickraren, stolt i den gyllne bojan.

Än höres mången gång den glömda skaldens röst,
Bland nödens spökelser, kring lyrans strängar sväfva:
Den vises ädla fröjd blott eldar opp hans bröst.
Mot svikna löftens hopp hans harpa bjuder tröst
Och efterverldens dom som Samtidens skall jäfva.

Ja: Efterverldens dom samtidens jäfva skall:
Afvunden dess förakt; dess lof förtjensten skörda:
Vet hatade förtjenst, som klagar i ditt fall,
Dig marmorstodens gärd en framtid resa skall:
Knäböja på din mull; och dina mödor vörda.

Så fordom Joniens skald har lyckans vrede rönt:
I qväljande behof förtynade hans dagar:
Af Parquen skördad knappt, han såg sin Clio lönt:
Af billighetens hand med Delisk lager krönt
Han Snillets spira för; Han stiftar Sångmön lagar.

Dig älskade Pylad! dig väntar denna lön,
Att för ditt snilles glans förföljas eller glömmas;
Men Stjernan ur sitt moln framtindrar mera skön.
Äg i medvetandet innom dig sjelf en lön;
Lik Snäckan, i sitt skal som älskar hälst att gömmas.

Erik Sjöberg.

I Hs är följande att märka:
7 Hs saknar punkt i radens slut.
12 » » utropstecken i radens slut.
20 *samtid* ä fr *samfund*
21 Hs saknar komma i radens slut.
28 » » punkt i radens slut.
41 *du störste Græk.* Härtill i Hs en not: *Sokrates.*
43 *Och du.* Härtill not i Hs: *Cato Utic:*
51 *Du.* Härtill not i Hs: *Galilèe.*
53 Hs saknar punkt i radens slut.
66 » » » » » »
81 » » » » » »
87 » » » » » »
94 » » komma i radens slut.
98 » » punkt i radens slut.

Ett brev från Nicander sommaren 1814, vari denne omtalade att han under ferien läste Ovidius' *Tristia*, gav S. anledning att reflektera över förtjänta mäns oförvållade lidanden. Så fördes han, enligt ett brev till Nicander som med all sannolikhet kan dateras d. 22 juli 1814, på idéen att skriva denna dikt. En skämtsam kritik från kamratens sida föranledde en omarbetning, vilken han något senare, sannolikt i slutet av augusti, sände Nicander. Omarbetningen betecknades som »andra upplagan».
Dikten har både titeln och motivet gemensamma med Leopolds *Förtjensten*, varur till jämförelse må citeras (II: 133-134):

Betrakta bålen, bilorna och banden;
Se Catos dolk — och Cæsar segrande!
En Cimon, ruttna i sitt fängelse!
En Sokrates, med giftets kopp i handen!
Allt är sig likt, och verlden käns igen:
Hon må, af Statsform, tusen sätt beramma,
Må hata ljuset, vara ljusets vän,
Må bryta bojan, eller bära den,
Mot hvem som gagnar, blir hon dock densamma.

Om den i livet illa lönade förtjänsten talar Leopold också i *Häfdernas röst* (II: 11). Tankegången var vanlig i pseudoklassicismens diktning. Se t. ex. Oxenstjernas av Ovidius inspirerade ode över *Ödet* (I: 122):

Förvillad, ser han här i händelsernas blanning
Förtjensten undertryckt och listen segrande,
Belöningen ett hopp och lidandet en sanning,
Och orsaker och följd beständigt stridande.

Se vidare i samma dikt:

— — — — — — — — — — — —
Emot din varelse låt Ödet väpna sig;
Det kan blott dina dar, men ej din ära sluta:
Det goda du har tänkt får öfverlefva dig.
Det gagn du gör och sjelf försakar,
I hvad för krets dig lyckan gaf,
Dör ej med dig, och Sorgen vakar
Ehvar Förtjensten har en graf.

Tanken återfinnes i Tegnérs *Elegi vid en brors död* (I: 33):

Dock — ock du var tadlets offer vorden,
Men förlåtande du log deråt;
Ty förtjensten utan ytans stråt
Vandrar okänd främling här på jorden.

Jfr även Valerius' *Tålamodet* (Sv. acad. handl. ifrån år 1796, D. 3, 1807, s. 204):

Lönt för nyttans dagar som *Socrat,*
Och som Galilé för mödans nätter,
Då han blott känt lyckan af dess hat,
Menskor blott af deras oförätter;
— — — — — — — — — — — —

Mottot, som är hämtat från Sallustius (Catilina, kap. 8), kan översättas så: lyckan ställer tingen i ljus eller i skugga på ett sätt som är mer nyckfullt än rättvist.

8 *band* fjättrar, bojor. *P.*

14 *för en murgrönskrans* i stället för en murgrönskrans. *P.* — En murgrönskrans var hos romarna segerpriset vid vittra tävlingar. Se t. ex. Horatius, Epist. I: 3, 25, Carm. I: 1, 29 och Vergilius, Ecloga VII: 25-26. Jfr Stagnelius (I: 231):

Mitt hjärta längtar efter Skaldens ära
och bleka murgrönskrans.

16 *Hellas's förste man* Sokrates.

17 *cicutan* odörten (ɔ: giftbägarn), Conium maculatum L. (tidigare Cicuta major). *P.* Jfr Choræus' *Yppigheten* (s. 21):

Men denna stränga sed, som lagens bokstaf lydde:
Se der den ädla dygd som torftigheten prydde.
Athén! hon fanns hos dig, hon fanns en tid; men ack!
Hon döden med Sokrat uti cicutan drack.

18-20 Här åsyftas Cato d. y., även kallad Uticensis.

24 *Corinna* besjöngs av Ovidius i Amores.

25 Anspelning på Ovidius' Ars amatoria.

27 *ett fasadt välde* ett välde som man fasat för, ett välde som väckt fasa. *P.*

28-29 *Du teknade med blod Min lära* ɔ: du utgör genom din blodiga död ett exempel som bevisar riktigheten av den sats jag ovan framställt. Beträffande skrivningen »teknade» jfr 49: 30. *P.*

30 *i blomman* i blomman av din ålder, då du stod i din blomstring. *P.*

31 *Belisair.* S. använder det franska namn, varunder Belisarius, den östromerske fältherren, östgoternas besegrare, figurerar i en mängd franska dramer och romaner. Jfr Bloms *Skaldebref till dem som söka ett odödligt namn* (Samlade skrifter, 1827, s. 7), där förutom Belisair även Galilei och Columbus nämnas som exempel på hur illa förtjänsten lönas. Jfr också Tegnérs *Den vise* (I: 95). — Se rörande användningen av detta och andra historiska typnamn J. Mjöberg, Stilstudier i Tegnérs ungdomsdiktning, 1911, s. 65 ff.

36 *Orest:* Nicander. Orestes och Pylades äro det klassiska vänskapsparet, vid vilket unga män älskade att förlikna sig. Jfr Leopolds *Årens flykt*

(II: 180). Se även S:s *Dialog emellan en Poët och en rimmare* (13: 97 f.) och *Landtmannen i Manhem* (35: 213 f.).

43 *Maeonisk* homerisk. Jfr Horatius, Carm. I: 6, 2 och Ovidius, Epist. ex Ponto III: 3, 31.

46-47 Här åsyftas Columbus.

48 *Lusiadens Far* Luiz de Camões.

50 Jean Victor Moreau, en av Napoleons generaler, dömdes till landsflykt 1804. Se Tegnérs dikt *England och Frankrike* (I: 196).

52 *forskat* utforskat. S. använder, särsk. i sin tidigare diktning, i ovanligt stor utsträckning enkelt verb, där det vanliga (prosa)språket har sammansättning. Exempel härpå finner man, snart sagt, på var eller varannan sida. *P.*

60 *er samverld* er samtid, era samtida. — *gyllne tiden* guldåldern (aurea ætas); jfr 32: 118. *P.*

61 *villans dömda jord* medeltidens värld.

66 Den reformationshjälte som åsyftas i denna och följande strof är sannolikt Gustav II Adolf.

67 *jagar* förjagar, driver undan. *P.*

70 *sig ... dagar* dagas. *P.*

101-103 Jfr Choræus' *Yppigheten* (s. 20):

> Hvad saknar detta folk till högden af sin lycka?
> Kanske en svag Tyrann, blott mägtig att förtrycka;
> Kan hända granna brott uti ett yppigt hof
> Och Skalders köpta här, som sjunger deras lof.

106 *bygdens* (den enkla) landsbygdens. *P.*

121-125 I denna strof hänsyftas på den i antiken vanliga föreställningen om Homeros' fattigdom. Sannolikt har S. haft i tankarna Ovidius, Tristia IV: 10, 19 ff.

124 *Delisk lager* Apollons lager (Apollon kallades den deliske guden efter sin födelseö Delos). Jfr Horatius, Carm. IV: 3, 12.

129 *i medvetandet* i ditt eget medvetande av vad du verkat och strävat för. *P.*

10-14. 3. *Dialog emellan en Poët och en rimmare.*

Hs består av 4 kvartblad, sammanhäftade och vikta i oktav. Den innehåller även den närmast följande dikten.

8 Hs saknar punkt i radslutet.

38 *mildning* tryckfel i texten för *mildring*

68 *redan* ä fr *af*

75 *Så* är överstruket (otydligt) och skall möjligen utgå.

76 Hs saknar punkt i radslutet.

83 *jemmerdalen* skall vara *jemmerdahln*

85 Hs saknar punkt i radslutet.

90 » » » » »

91 *blomningstimma.* Hs har *blommningstimma.*
93 Hs saknar punkt i radslutet.
96 » » » » »
102 » » » » »
103 *fördoms fri.* Skall möjligen läsas som ett ord.
116 Hs saknar punkt i radslutet.
118 » » » » »
122 Hs: *När jag på ert rimmeri mig svara ej behagar* (*på* senare tillskrivet). Förf. har vid en ändring av satsen tydligen glömt att stryka *jag.*

Dikten skrevs sedan S. sänt *Förtjensten* till Nicander och någon tid väntat på dennes svarsbrev och kritik. (Se härom brev till Nicander i aug. och sept. 1814.) Den är författad efter mönster av Horatius' satirer, vilka S. vid denna tid läste dels i original, dels i Adlerbeths översättning.

5 *förklara dig* uppenbara dig i din glans, i din härlighet. *P.*
15 S. var under sommaren 1814, då detta skrevs, informator hos en kyrkoherde Schöldberg i Västerhaninge.
22 *i blommans vår* jfr 6: 30. *P.*
26 *ofatt* ofantligt stor, ofantlig. *P.*
33 *gille* sällskaps- l. vänkrets, lag, sällskap. *P.*
65 *rynker* rynkar. Ålderdomligt och dialektalt. *P.*
88 *plånar* utplånar. *P.*
89-96 Jfr det bekanta stället i Ovidius' Tristia (I: 9, 5 f):

> Donec eris felix, multos numerabis amicos:
> tempora si fuerint nubila, solus eris.

101 *smäder* smädar. Ålderdomligt och dialektalt. *P.*
116 *skade* skada. Ålderdomligt och dialektalt. Egentl. nom. sing. *P.*

15-19. 4.

Om Hs se föregående dikt.
16 Vid ytterligare granskning av Hs har det visat sig att raden avslutas av frågetecken, ej av kolon.
20 *prunkande.* Hs har skrivfelet *prukand.*
32 *grusade.* Hs har skrivfelet *grusande.*
43 Omkring *och* står en parentes, som dock är otydlig.
51 *lockande.* Hs har skrivfelet *locknade.*
54 *sin hjessa* ä fr *sitt hjerta*
55 *dygderna* skall möjligen läsas *dygderne*
56 Hs saknar punkt i radslutet.
58 *lyckliga.* Hs har skrivfelet *luckliga.*
64 Hs saknar punkt i radslutet.
68 » » » » »
70 *höjdare.* Hs har *högdare.*

72 Hs saknar punkt i radens slut.
80 *rysligt.* Hs har skrivfelet *ryslig.*
84 Hs saknar punkt i radens slut.
88 » » » » » »
92 » » » » » »
93 *sjunker.* Hs har stavningen *skjunker,* som torde bero på skrivfel.
I slutet av dikten är följande upplysning tillagd:

Detta som med största skäl tillvälligat sig [betyget?] *förträffligt af en lärare är skrifvit af en för minnet oförgenglig wän S: öfver detta ämne*

Den vise fruktar ej sin lycka dubbelt värd,
Med njutningen att nöjet slutas.

Stenhammar.

De många skrivfelen och den avslutande anmärkningen skulle kunna föranleda en att tro att dikten författats av någon annan, och att S. endast skrivit av den. Slutanmärkningen torde dock vara att fatta som en skämtsam mystifikation. Det ovanstående citatet är hämtat från Stenhammars dikt *Den nya kärleken* (s. 176). Liksom i *Förtjensten* förkunnas här en antik stoicism med Sokrates och Cato som föredömen. S. anslöt sig i sin teckning av »den vise», som trotsar ödet, till 1700-talets svenska klassicistiska tradition, men han hämtade också direkta intryck från antikens stoicism, speciellt från Horatius. Se t. ex. odet till Licinius, som S. vid denna tid översatte (s. 19).
Strofen i denna dikt är en ombildning av den sapfiska strof S. använt i nämnda Horatius-tolkning. Genom att varje vers i fyrradingen utvidgats med en enstavig upptakt har rytmen blivit jambisk-anapestisk i stället för daktylisk-trokeisk. Den avslutande versraden har gjorts 9-stavig, medan den i Horatius-dikten är 5-stavig. Se även *Afskedsoffer* (s. 47).
10 *den giftade bägarn* den »förgiftade» bägarn, giftbägarn. *P.*
18 *de öfvade brotten* de förövade l. begångna brotten. *P.*
21 *torniga* törniga, törnbeströdda. *P.*
23 *På lustarnes afväg han irrar ej sig* han förirrar sig icke in på lustarnas avväg. *P.*
33 ff. *Så Cato! åt Latiens förfägade bygd När Cæsar den hånliga slafbojan smidde, Du.. stridde* så stred du, Cato, när Cæsar smidde den nesliga slavbojan åt det i feghet nedsjunkna Latium. *P.*
43 *Ausonien* pseudoklassisk poetisk benämning på Italien.
48 *betala* giva (full) valuta för. *P.*
59 *blicka föracht åt* med förakt betrakta, kasta en föraktfull blick på; jfr 31: 102. *P.*
69 *Den räddade uslingens* den räddade l. hjälpte olyckliges. *P.*
70 *Med höjdare pris för hans hjerta skall gälla* skall äga högre värde för hans hjärta. *P.*
76 *röja* finna, åtnjuta. *P.*

84 *förvillan* förvirring. *P.*
85-88 Strofen innehåller ett motiv, som S. skulle ge den slutgiltiga formuleringen i första strofen av *Enslingens sång i den stora öknen* (s. 107).
87 *Siroks* sirockos, den brännande ökenvindens. Samma accentuering av ordet med huvudtonen på första stavelsen användes av Elgström i Phosphoros 1810, s. 69: »Sirokspusten». *P.*
88 *hans* synes vara influerat av »Siroks», men måste åsyfta »blomman» l. »blomstringens drägt». *P.*

19-20. 5. *Horatii Andra Bok. 10. Ode.*

Hs är ett fyrsidigt ark i oktav, befintligt i Nicanders brevsamling.
10 *kalla* ä fr *höja*

Av detta Horatius-ode förelåg redan vid denna tid en hel rad översättningar, dels rimmade och dels metriska (se S. E. Melander, Horatius i svenska öfversättningar, imitationer och efterbildningar, 1918). S:s översättning, som icke synes vara påverkad av någon annan, utgör en frukt av Horatius-studierna under sommaren 1814, omtalade i brev till Nicander i juli och augusti nämnda år. Av originalets 6 strofer ha i denna parafras blivit 9. Den sapfiska strofen är densamma som Leopold brukat i *Det slutande århundradet* och Valerius efter hans mönster i en översättning av Horatius, Carm. 2: 6. Se rörande bruket av denna strof J. E. Hylén, Saffiska och asklepiadeiska strofer i svensk poesi, Nysvenska studier, 1929, s. 96 f.
6 *trånande* försmäktande, (för)tvinande; jfr 33: 150. *P.*
9 *Furun* furan. Dialektform. *P.*
11 *höjdare* högre, starkare. *P.*
28 *Missödet* det ogunstiga ödet, motgången, olyckan; jfr 47: 3. *P.*
30 *den silfrade bogen* den försilvrade (pil)bågen. *P.*
33 *Röj* visa, lägg i dagen. *P.*

21-22. 6. *Hektors afsked.*

Hs är ett oktavblad, befintligt i Nicanders brevsamling.
En avskrift av Nicander finnes i Vitterhetsarbeten 1814.
2 *till* ä fr *i*

Dikten utgör en övers. av Schillers *Hektors Abschied.* Den sändes jämte *Segerfesten* i brev till Nicander i sept. 1814. S. hade läst de båda dikterna i det band av Schillers Kleinere Gedichte som utkom 1813 i Bruzelius' Bibliothek der deutschen Classiker.
9 *Segra ... på* besegra, sök att bliva herre över l. kuva. *P.*
16 *ej båda mera hjelten* giva icke längre till känna, utgöra icke längre ett förebud till l. ett varsel om att hjälten kommer. *P.*
26 *omljudar borgen* ljuder (larmar, dånar) kring borgen. *P.*

22-27. 7. *Segerfesten.*

Hs är ett fyrsidigt ark i oktav, befintligt i Nicanders brevsamling. En avskrift av Nicander finnes i Vitterhetsarbeten 1814.

22 Hs saknar punkt i radslutet.
36 *Blod* ä fr *Eld*
98 Hs saknar punkt i radslutet.
114 » » » » »
126 » » » » »
130 » » » » »
136 » » » » »
155 » » » » »

Dikten utgör en övers. av Schillers *Das Siegesfest.* Se kommentaren till föregående dikt.

9 *stjernan* dagens stjärna, solen. *P.*

31 *Aetnas bröder* cykloperna (enl. Hesiodos söner av Uranos och Gaia; i den senare forntiden uppfattade såsom smeder i Hefaistos' tjänst med verkstäder i innandömena av eldsprutande berg, särsk. Etna). *P.*

47 *än i blommans dag* vi som ännu stå i livets blomning; jfr 6: 30, 11: 22. *P.*

56 *Pallas's älskling* Odysseus.

64 *Diones.* Dione är namnet på Afrodites moder, men tillägges även Afrodite själv.

76 *Oilei son* Ajas »den lille».

77 *skiftar* utskiftar, fördelar. *P.*

92 *den falske nidingen* Odysseus.

96 *stridens Nornor.* Detta är en tillsats av nordisk mytologi som är utan motsvarighet i originaldikten.

121 *Pylos's drott* Nestor.

122 *tre sekler* tre mansåldrar (efter motsvarande betydelse i lat.). Schiller har »drei Menschenalter». *P.*

132 *Fjerran honom lifvets qval försvinner* livets kval flyr långt bort från honom. *P.*

138 *Rankans purpur* vinet.

145-148 Dessa rader lyda hos Schiller:

> Und von ihrem Gott ergriffen
> Hub sich jetzt die Seherin,
> Blickte von den hohen Schiffen
> Nach dem Rauch der Heimat hin.

De rökkolonner, som Hekuba ser, stiga från Trojas jord och icke från Hellas'. S:s översättning beror på ett missförstånd.

28-35. 8. *Landtmannen i Manhem.*

Efter Hs, bestående av 4 fyrsidiga kvartark. På första sidan, som har karaktär av titelsida, läses titeln jämte tillägnan: »Amicus amico».

44 Hs saknar punkt i radens slut.

150 *Även* tryckfel här för *Äfven*

En tidigare version av denna dikt meddelas här nedan. Hs, bestående av 3 fyrsidiga oktavark, finnes i Nicanders brevsamling. En avskrift av Nicander i Vitterhetsarbeten 1814 är försedd med följande anmärkning: »Detta stycke omändrades sedan af Författaren och kallades *Landtmannen i Manhem,* hvilket finnes längre fram i denna del.» Någon dylik avskrift ingår dock icke i volymen i fråga.

Sång öfver Svenska Landtmannen.

Beatus ille, qui procul negotiis
Paterna rura bobus exercet suis.
Hor.

Du, som ledd af ödets blida stjerna
Skeptern sträcker kring en knäböjd verld
Ej sin luta Sångens tärna
Stämmer för din glans och toma flärd.
Nej från branten af de klippor
Vårens milda vind beströr
Med en gärd af Södra verldens sippor
Och der Fädrens ärfda mod ej dör,
Vill jag sjunga tegens grödor
Och den lön, som kröner årets mödor
Bygden och dess ädla fröjd
Med en måttlig lott att vara nöjd —

Susa Västan! der jag sorglös hvilar
I den blomsterkrönta lundens sköt.
Flykten fjerran vinterns ilar,
Hvilkas våld kring fjellens klippor tjöt —
Vår med blommor uti håren
Du som eldar bygdens hopp
Åt min Sångmö strö behag i spåren
Der hon störtar fram i dristigt lopp:
Hvarest enfalden och dygden
Gro med blomman i den stilla bygden,
Der I Nympher fägring strön
Och der nejden lik er kind är skön.

Jorden ler förnyad; klädd af våren
I arcadisk blomstring lunden står —
Smekt af Västan, som i spåren
Breder purpur der den hulda går.
Fjerran blixten lik försvinner
Bores stormil från vår Pol —
Öfver Thules nakna Snöfjäll brinner
Uti Majglans klädd Hesperiens Sol.
Bäcken, som med fredlig bölja
Går sin strand med blommors prakt att hölja
Hvälver uti slingrigt fall
I sitt sköt en lekande kristall.

Lugn i azurmantel Neptun hvilar
Der sin bild den blåa himmeln ser:
Cyperns älskling Zefir smilar
Der behaget mellan blommor ler.
Från det purpurstänkta höga
Sänkes moderlig en blick
Af naturens aldrig slutna öga,
Som gaf mörkret ljus och kaos skick.
Alt är tjusning: Tacksam bäcken
Sorlar Gudars lof kring rosenhäcken.
Ej i sjelfva Elyseen
Blickar æthern mera klar och ren.

Hälsad utaf vårens morgontimma
Höjes himmelsk Philomelas röst.
Solens hulda klara strimma
Tinar isen i hvart enda bröst —
Hon, som sin förmåga sträcker
Till vår snöbehöljda zon
Med sin spira vinterns bålverk bräcker
Och på blommor reser upp sin thron.
Icar like Snillen våga
Nalkas stjernan: Deras helga låga
Föder ännu mången gång
Diktens Phoenix lik en ädel sång.

Västan vaggar tegens rika gröda
Vällukt doftar rosens spruckna knopp.
Odlarn ler: Hans varma möda
Njuter lönens fröjd i skördens hopp.
Sömnens vallmo re'n begjuter
Verlden utaf mödor matt.

Odlar'n hvilans rena vällust njuter
Hämndens spöken störa ej hans natt.
Då en blodig vålnad sväfvar
Kring den bof, som i paulunen bäfvar
I det ætherhöga Slott
Hvarest ångern straffar dolda brott.

Österns rådnad sprider re'n sitt skimmer
Solen störtar fram sin gyllne kropp —
Hennes eld i azur simmer —
Odlarn hastar från sitt läger opp.
Ej med jern hans arm är väpnad
För att blöda jorden ner
I en bragd, som väcker verldens häpnad
Och åt hvilken ormkrönt Furien ler —
Han ej krigets mordbloss tänder;
Blott mot tegen han sitt vapen vänder —
Och han skyr den minnesstod
Som är stänkt af slagna bröders blod.

Nej: med aldrig obelönad möda
Kläder han i gulnad skörd den neja,
Som Tyrannerne föröda
Uti mången vild och blodig fejd —
Vinkad till sin plog om våren,
Han med köld ser ärans höjd:
Idoghetens Genius strör i spåren
Der han går välsignelse och fröjd.
Gömd för lasten, gömd för flärden
Som sin spira sträckt utöfver verlden,
Känner han i hyddans famn
Af de högas laster knappt ett namn.

Ej att nå de högas gunst han brinner
Som med rökens dunst en likhet bär,
Innom sig han himlen finner
Gudar lik i måttliga begär —
Svikna hopp ej honom dåra:
Tegen sällan trolös är —
Rik är odlarns lön; ur tufvans fåra
Höstas mer än nog för hans begär.
Och i lugnet och i friden
Kan han njuta än den gyllne tiden
Der hans koja är hans verld
Och hans skatt den plöjda tegens gärd.

Slaf af ingen blott af plikt och möda
Är han fri från brott — från ångerns qval.
Hjord och Teg ge honom föda;
Källans Nektar bräddar hans pokal —
Dygden blott hans afvund väcker
Äfven trånande i band.
Så ej lastens heta Sirok släcker
Dygdens gnista i de frias land —
Om der Carlars stjerna skiner
Öfver Fädrens griftliga ruiner,
Dygden andas än bland våra fjäll
Är det visst i Odlarns gömda tjäll.

Hans är lugnet: Så när Aeol lossar
Stormarna ur klippans hårda häll,
Deras ilning tornet krossar
Men den skonar dalens låga tjäll —
Hornets klang ej når hans öra:
Krigets ljungeld ej hans syn:
Hafvets uppror skall hans lugn ej störa
När som vågen trottsig nalkas skyn.
När på blodbestänkta vingar
Krigets Örn om fästets mur sig svingar
Sväfvar lugnet om hans tjäll;
Och i sina mödor är han säll —

På den gräsbädd, som Naturen danat
Och der våren blommans förstling sått
Är hans läger: Svek ej banat
Honom väg till namn och gyllne slott.
Ej Maderadrufvan blöder
För att smickra hans begär
Ej hans drägt af snäckans purpur glöder,
Hjordens eller Tegens skatt den är.
Ej för honom Paktol rinner
Med sin gullvåg: kring hans thron ej brinner
Smickrets rökverk, der en slaf
Trampar feg på fria Fäders graf.

Hotar våldet Thules fria fjällar?
Han i svärd förbyter plogens jern.
Säkrare än klippans hällar
Är för friheten hans bröst ett värn.
Evigt denna eld har lågat
Der Naturens Tempel står

Uti Manhem: och hvad Fädren vågat
Lär hvad den i Göthens bröst förmår —
Ännu Fädrens helga minnen
Tala mandom till hans dufna sinnen
Och sin isbekrönta Pol
Högre älskar han än Hellas's Sol.

Gästfriheten, Redligheten ställde
Sina tempel mellan våra berg;
Då dem brottens pestvind fällde
Som bröt tidigt fram till Söderns dverg.
Like Pafiska Favoner
Undan Samums heta brand
De från Latiens Mirtenkrönta zoner
Sökte fjerran köldens fosterland.
Och så länge Sekler runnit
Hafva de en tryggad fristad funnit
Mellan Skytens frusna fjäll
Som har lånat bröst ur klippans häll.

Om en vän hans lefnads öden delar
I sin eld, som dagens stierna ren,
Intet för hans hjerta felar,
Öppnad är för honom Elyseen.
Om ock sorgens aftondimma
Gömmer hoppet i sin bädd
Skall dock tindra fram dess sköna strimma
I en nytänd ætherklarhet klädd.
När en vän till vännens hjerta
Tryckes, fjerran lifvets smärta
Som en morgondröm förgår
Bort dit Plutos thron bland skuggor står.

Med hans anda skall hans namn försvinna
Och hans minne gömmas i hans graf —
På hans gömda mull dock rinna
Sanna tårar: vänskapen dem gaf.
Desse fällde på hans urna
Äro offer åt hans dygd
Skönare än om af slafvar skurna
Åt hans grift Cypresser lånat skygd.
Der en Mausolé sig höjer
Der en Slafchoer diktad saknad röjer
Är den sjungna maktens lön
Än den ädles mera hög och skön?

Må jag dö som denne; må mitt minne
Lefva efter mig i vännens bröst —
Intet hyckladt offer brinne,
Inga Slafvar höje smickrets röst,
Vid min urna: Må de njuta
Ostörd hvila dessa ben —
Höre ödet upp sitt gift att spruta
När min anda gått till Elysén.
Der ej sveket, der ej flärden
Kalla bilden fram af denna verlden
Der jag tryckt till vännens famn
Ej skall finna för min njutning namn.

I Hs är följande att märka:
14 Hs saknar punkt i radens slut.
23 Hs har *i* i st f *I*
50 Hs saknar punkt i radens slut.
56 » » » » » »
62 » » » » » »
66 » » » » » »
92 » » » » » »
110 » » » » » »
114 » » » » » »
171 » » » » » »
176 » » » » » »

Dikten är sannolikt skriven hösten 1814 under intryck av läsningen dels av Vergilius' Bucolica och Georgica och Horatius' andra epod, dels av en närmast föregående tidens svenska rousseauanskt och götiskt färgade diktning. Denna senare hade till lösensord just det horatianska *procul negotiis,* som S. här brukat som motto till sin dikt. Den har temat gemensamt med Franzéns *Till en landtman* (I: 263), men ansluter sig formellt till hans *Sång öfver Creutz* (Sv. akad. handl. ifrån år 1796, D. 2, 1802). Man finner f. ö. åtskilliga reminiscenser från Franzéns dikt: »Thules klippor» (r. 7) och »Thules fria fjällar» (r. 169), »Paphiska Favoner» (r. 185) etc. Jfr särskilt r. 5 (»Krönt med flyktigt vissna sippor») med Franzéns:

Blott af hastigt vissna sippor
Är den namnsdagskrans, vår sångmö bär.

Om Franzéns målning av »Edens lund» i *Menniskans anlete* erinras man i r. 45-48.
Amicus amico en vän till en vän. Den vän som dikten sålunda tillägnas är Nicander.
Mottot är hämtat från begynnelsen av Horatius andra epod:

Beatus ille qui procul negotiis,
ut prisca gens mortalium
paterna rura bobus exercet suis...

1 Den apostroferade är tyrannen, som i sydliga luftstreck (»under ödets blida stjerna») härskar över ett vekligt folk.
3-4 *Ej förnedrad Sångens tärna Stämmer lutan för...* ɔ: Sånggudinnan förnedrar sig ej att besjunga... *P.*
11 *Bygden* landsbygden, landet. *P.*
21 *Buren* född. *P.*
36 *en lekande kristall.* Bilden är vanlig i äldre och samtida diktning. Jfr t. ex. Creutz, *Atis och Camilla* (s. 8):

En bullrande cristall på perle-sanden rinner,
Och böljan silad är af sjelfva helsans gud.

46 *Sorlar Gudars lof* lovsjunger gudarna genom sitt sorlande, genom sitt porl. *P.*
49 *Philomelas* näktergalens.
52 *fjällen* fjället; jfr 116: 28 samt SAOB: F 682. *P.*
63 *Pomona* den romerska fruktgudinnan, här metonymiskt »fruktträden».
65-67 Jfr Vergilius, Ecloga I: 1-5:

Tityre, tu patulae recubans sub tegmine fagi
silvestrem tenui musam meditaris avena:
nos patriae finis et dulcia linquimus arva
nos patriam fugimus: tu, Tityre, *lentus in umbra*
formosam resonare doces Amaryllida silvas.

De båda sista raderna lyda i Gustaf Regnérs översättning (Vitterhets-nöjen, D. 1, 1814, s. 126):

Vi fly fädernes hem; du sorglös Tityr, i skuggan
Lär dina lunders echo din fagras namn Amaryllis.

70 *stjernan* solen. *P.*
75 *de blåa fälten* havet.
81-84 Jfr Franzéns *Till en landtman* (I: 263):

Och då rusa de fram, alla de Furier,
fruktan, ånger och qval, sveda och sömnlöshet,
kring den vissnade dåren,
fåfängt bäddad i ejderdun.

87 *simmer* simmar. Ålderdomligt och dialektalt. *P.*
90 *blöda jorden ner* söla jorden i blod. *P.*
102 *Blickar köld åt* betraktar med köld l. kall likgiltighet; jfr 17: 59. *P.*
118 *den gyllne tiden* guldåldern (aurea ætas); jfr 7: 60. *P.*
133 *nekar* hindrar, omöjliggör. *P.*
150 *trånande i band* tvinande i bojor; jfr 19: 6. *P.*

153 *Carlars stjerna* polstjärnan. *P.*

154 *Fädrens griftliga ruiner* förfädernas gravruiner. *P.*

163 *Snäckans* purpursnäckans. *P.*

164 *Hjordens eller tegens skatt* den skatt hjorden eller åkertegen erlagt till honom. *P.*

165 *Paktol* guldförande flod i Lydien, från vilken Kresus sades ha hämtat sina rikedomar. Hörde till tidens poetiska apparat; jfr Stagnelius, I: 231.

185 *Paphiska Favoner* västanvindar l. västanfläktar vid Pafos, Afrodites ö. *P.*

195 *Deras ilning* deras våldsamma framfart, deras stötar l. kast. *P.*

207 *Intet för hans hjerta felar* fattas intet hans hjärta, saknar hans hjärta ingenting. *P.*

218 *hans lemning* hans jordiska kvarlevor. *P.*

223-4 *om af slafvar skurna Åt hans grift Cypresser lånat skygd* om kransar av cypressgrenar, skurna av slavar, höljt l. täckt hans grav. *P.*

226 *Der en Slafchoer digtad saknad röjer* där en kör av slavar ger uttryck åt en låtsad l. hycklad saknad. *P.*

36-39. 9. *Poëtisk vägvisare för Herr C. A. Nicander.*

Efter Hs, bestående av 2 fyrsidiga kvartark, i Nicanders brevsamling. Papperet överensstämmer med Hs till *Landtmannen i Manhem.*

Avskrift av Nicander i Vitterhetsarbeten 1814.

6 *blå* tryckfel i texten för *blåa*

12 *er* ä fr *dig*

49 Hs saknar komma i radens slut.

69 *ha.* Hs har *han,* som tydligen är skrivfel.

69 *jäfvar.* Hs har *jäfva,* som tydligen är skrivfel.

S. lämnade Strängnäs' gymnasium d. 24 okt. 1814 och inskrevs som student i Uppsala d. 31 okt. samma år, »men återvände efter få dagars förlopp till Strengnäs för att såsom Informator fortsätta handledningen af en der qvarlemnad discipel» (Forselius, s. XXVII). Om dikten, som säkerligen är från höstterminen 1814, tillkommit före eller efter avgången från gymnasiet, kan ej avgöras. R. 14 synes tyda på det senare; om vännerna inte längre råkades i skolan, är Nicanders glömska förklarlig.

5-7 Jfr *Den bakvända visan, Den förvända världen* och andra dylika gamla skämtvisor, som S. tydligen här imiterar.

6 *bryn* yta. *P.*

17 *Benzelius.* Jakob Benzelius' läroböcker i teologi, särskilt hans Epitome repetitionis theologicæ, användes vid denna tid allmänt i läroverken.

20 *Västerviken* vik av Mälaren samt stadsdel i Strängnäs.

28 *Spetalsaktigt prat* hospitals- l. dårhusmässigt prat. *P.*

29 *Mantuanern* Vergilius (från Mantua). Citatet är från Aeneis, VI: 743.

30 *min kakodæmon* min onde ande l. genius. *P.*

36 *Möllers.* Detta var tydligen den familj, hos vilken S. bodde.

41 *klosterbacken* benämning på en höjd i Strängnäs.
42 *Schrevelius:* C. Schrevelius' Lexicon manuale græco-latinum & latino-græcum. Med uttrycket »quasi ab» anges i detta lexikon ett ords härledning. Den yngling som kan *allt hvad quasi nämns uti Schrevelius* har således inhämtat inte bara det som först anges om ett visst ords betydelse utan också det som vidare anföres om dess härledning etc.
45 *när han i vurmning var,* när han vurmade, hade en av sina raptus. *P.*
48. *Spetaln* hospitalet. *P.*
51 *röjer* ser, varseblir. *P.*
60 *dig ett serviteur! med bruten läsning nickar* nickar god dag (»tjänare») åt dig, under det att han gör ett avbrott i läsningen. *P.*
65 *Långberget* en höjd strax söder om Strängnäs.
83 *Coffea* kaffe (personifierad såsom gudinna l. andeväsen). *P.*
97 *transportiera* transportera. Tillfälligt l. möjligen avsiktligt skämtsamt, väl under inflytande av t. »transportieren». *P.*

39-41. 10. *Skeppsbrottet.*

Efter Hs, bestående av 2 fyrsidiga ark i oktav, i Nicanders brevsamling. I omedelbar följd med denna dikt äro på samma papper nedskrivna dikterna *Den enda dagen, Aftonen* och *Διώκουροι.*

2 Hs saknar punkt i radens slut.
6 » » » » » »
16 *sin* ä fr *Din*
35 *väntade* ä fr *kära* (?)

Skeppsbrottsmotivet var vanligt i den förromantiska sentimentala balladen (se J. Viktor Johansson, Den förromantiska balladen i Meddelanden från Göteborgs högskolas litteraturhistoriska seminarium, 1912, s. 41). Det brukades även av Nicander i en ballad, *Alfred och Hilma* (Sånger af August, 1819).

8 *ser felt* ser fel; jfr SAOB: F 428. *P.*
41 Synes vara en reminiscens av Schillers *Des Mädchens Klage:*

Es bricht sich die Welle mit Macht, mit Macht.

Av Schillers dikt meddelades en översättning i Poet. kalender 1814 under titeln *Flickans klagan.* Den citerade raden lyder där:

Sig vågorna bryta med makt, med makt.

42 *spillrade skeppet* det i spillror slagna l. söndersplittrade skeppet. *P.*

42. 11. *Den enda dagen.*

Om Hs se föregående dikt.

---

3 *du för jord och himmel vällustfulle* du som är full av (bräddad med) sällhet för jord och himmel. *P.*
8 *Löfhyddohögtidsdag.* Ordet har tydligen ingenting att göra med den israelitiska lövhyddohögtiden utan brukas här i överförd betydelse.

42-43. 12. *Aftonen.*

Om Hs se *Skeppsbrottet.*
2 *Under* ä fr *Lik*
2 Hs saknar punkt i radens slut.
Hs innehåller till denna dikt följande till Nicander riktade:

Anmärkning.

Ordet smallt som du finner så försmädligt är åtminstone auctoriseradt. t: e: i Svegder af Geijer

Af fruktan månget Thignarhjerta smallt.

S. missminner sig här. Den Geijerska versraden återfinnes icke i *Svegder* utan i *Den siste skalden* (Iduna, H. 1, 1811, s. 43), där den lyder:

Af bäfvan månget Thignar-hjerta smallt.

---

23 *sin vällust* sin sällhet. *P.*
28 *vår fromma vällust* vår oskyldiga sällhet. *P.*

44. 13. *Διόσκουροι.*

Om Hs se *Skeppsbrottet.* Dikten bär i Hs övertiteln: *Sonetter 13.*
11 Hs saknar punkt i radens slut.

Dikten synes vara inspirerad av Atterboms sonett *Skaldens val* (Phosphoros 1810), som handlar om hur skalden lämnar »den skumma stranden af Lifvets haf» och styr mot »de underbara landen».
Terzinerna lyda:

Hvad mer, om Pantheon af vådor stänges?
Om Sångens hjeltar fostersonen bida,
I klara vågen småle Dioskurer.
Välan! med fruktan ej mitt blod förmänges:
Följ *Du* blott, Moder Poesi, min sida,
Från rymd till rymd, bland brådjup och azurer!

Atterboms sonett utgör egentligen en översättning av en sonett av A. W. Schlegel med titel *Meine Wahl.* S. kan mycket väl ha stiftat bekantskap även med originalet i den samling Poetische Werke av A. W. Schlegel vilken ingår i Bibliothek der deutschen Classiker (Upsala 1812). Dess första strof lyder:

Geschäft und Sorge wohnt am dürren Strande
Und kann dem engen Kreislauf nicht entgehen;
Doch Fantasie lockt über ferne Seen
An sel'ge Inseln, wunderbare Lande.

Dioskurerna benämnas i Schlegels dikt »Verbrüderte Gefährten». Att de förekomma i detta sammanhang beror på att de enligt gammal tro antogos skydda sjöfarande. Jfr också S:s dikt med Hammarskölds sonett *Till bröderna A. W. Schlegel och Fr. Schlegel* (Poetiska studier, 1813), där de båda bröderna liknas vid »Ledas söner» (d. v. s. dioskurerna), de vägledande stjärnorna och där även rimparet dioskurer — azurer finnes:

Så ädla brödrapar! med enad låga
I gått att snillets ljus kring verlden breda,
Och med er kraft de oförvägna leda,
Som till det skönas land en vallfart våga.

Huruvida S. med »hemgångne Snillen» åsyftar särskilda personer och sonetten alltså är en hyllningsdikt, kan ej avgöras.
3 *Floras månad* maj, blomstermånaden. *P.*
6 *Sångens ö.* Jfr Atterboms dikt *Die Insel des Gesangs* (Phosphoros 1810), återgiven på svenska med titel *Sångens ö* i Poetisk kalender 1815.
13 *Tinjan.* Den engelske amiralen lord Anson företog en expedition till Söderhavsöarna, som han sedan skildrade i A voyage round the world in the years 1740—44. Denna reseskildring utkom i en mängd upplagor och översattes till flera språk, bl. a. till svenska 1761. I tredje bokens andra kapitel berättas om expeditionens ankomst till Tinian, en paradisisk ö i den Ladroniska gruppen i Söderhavet. Namnet Tinian kom härifrån in i litteraturen. Man finner det i Kosegartens lilla dikt *Die Schwäne,* som i översättning av Atterbom (Auroraförbundets arkiv i Uppsala univ.-bibl.) har följande lydelse:

Lyckliga Foglar! Eder en outtröttlig flygkraft
Bär till ett sydligt Klimat långt från den frostiga Pol.
Evigt vore Du smidd vid detta Zembla, o Psyche?
Tinian vinkar ock Dig! Svinga din vinge, och fly!

I en i Palmblads novell *Vådelden* inlagd dikt (Poet. kalender 1812, s. 9) har Atterbom själv brukat namnet Tinian.

45-47. 14. *Prins Gustaf.*

Efter avskrift av Nicander i Vitterhetsarbeten 1814.
Dikten trycktes först av G. H. Mellin i Svenskt Pantheon (H. 3, 1832, s. 40-43), antagligen efter Nicanders avskrift.
5 Hs saknar komma i radens slut.
10 » » punkt i radens slut.
16 *Kongoslafvens.* Mellin har *endast slafvens.*
20 Hs har punkt i radens slut.
26 Hs saknar komma i radens slut.

38 Hs saknar punkt i radens slut.
46 » » komma i radens slut.
52 » » punkt i radens slut.

Prins Gustaf är Gustaf Eriksson, Erik XIV:s son med Karin Månsdotter, som under någon tid hölls fängslad i Ryssland och som dog 1607 i staden Kasjin (nära Moskva). Hammarsköld gjorde 1812 hans öde till föremål för en tragedi, *Prins Gustaf, konung Erik XIV:s son* (tryckt i Strängnäs). Som sin källa uppger han i en efterskrift Lagerbring. I de drag som denne berättar, säger Hammarsköld, »hvilka af andra häfdatecknare blifvit utförligare beskrifna och bestyrkta, så väl som i vissa anteckningar af Prins Gustafs egen hand, hvilka jag haft tillfälle att se, har jag tyckt mig upptäcka en ganska genialisk karakter, med ett ifrigt begär efter oafhängighet, endast villig att låta den inre känslan af rätt föreskrifva sig lagar, alldeles obestämda af egennytta, eller andra låga passioner, och härigenom intressant för en tragisk handling». I femte akten av Hammarskölds tragedi, som kan tänkas ha givit S. uppslaget till hans dikt, ser man prinsen sittande i fängelsecellen »med kedjor om benen».

I diktens början gör sig ett Lidnerskt inflytande märkbart. Särskilt torde första strofen bygga på intryck från *Yttersta domen.* Jfr de Lidner-inspirerade raderna i Atterboms ungdomsdikt *Till Carolinas skugga* (vilken ej gärna kan ha varit känd av S.):

Midnattsmörker, blod mitt öga skådar,
Ödets kedja skramlar i mitt spår.

16 *Kongoslafvens band* den boja varmed man fängslar en negerslav. *P.*
17 *En trolös bror* Karl IX (Johan III var död vid tiden för prins Gustafs fängelsevistelse).
41-42 *styra Sin känslas utflykt* styra sin känsla så att den ej svävar ut över tillbörliga gränser. *P.*
45 *I fosterfjäll* I fjäll där jag fostrats l. I min fosterbygds fjäll. *P.*

47-49. 15. *Afskedsoffer.*

2 Hs finnas, bestående var för sig av ett fyrsidigt kvartark. På första sidan, som har karaktären av titelblad, läses titeln och därunder det första mottot, från Horatius (Satira I: 5: 41-42); på motsidan läses det andra mottot, från Ovidius (Tristia I: 3: 15-16). De båda Hs utgöra tydligen de exemplar som skalden skänkte gymnasievännerna Nicander och Vougt. Den ena Hs, som är inhäftad i Nicanders brevsamling (och därför här nedan kallas den Nicanderska) är defekt: genom ett klipp ha r. 8-12 och r. 25-28 gått förlorade. Den fullständiga Hs (Vougts) har här i sin helhet följts; dock har vid interpunktionen hänsyn tagits även till den andra. Dikten trycktes först av Forselius (s. 402-403), som tydligen följt Vougts Hs.

I den Nicanderska Hs lyder fjärde strofen:

I väckt min Euterpe ur dödsslumret opp;
I bildat min själ uti dygdernas öfning;
I väpnat mitt hjerta med styrka och hopp
Bland ödenas pröfning.

Sista strofen lydde i samma Hs ursprungligen:

När ryktet er lyft till sin svindlande höjd
Och skänkt er ett minne, som lefver i döden;
Af eder? förglömd skall jag hasta förnöjd
Till ringare öden.

Denna strof är struken och ersatt med den andra och troligen senare handskriftens strof. Andra avvikelser äro:
17 *Vänner* i st f *vänner*
21 *Ödet* i st f *ödet; slaf* i st f *Slaf*
22 *Jag bittert min röfvade sällhet begråter.*
En avskrift av Nicander i Vitterhetsarbeten 1814 följer den ovan som den Nicanderska betecknade Hs. Den företer emellertid, förutom några skiljaktigheter i stavning och interpunktion, en avvikelse:
2 *tankarnas* i st f *drömmarnas*

Nicander lämnar i en not till sin avskrift följande upplysning: »Vid Författarens afsked från Strengnäs Gymnasium och afresa till Upsala Academi skänktes dessa rader åt hans saknande vänner.» — Enligt Forselius (s. XXVII) lämnade S. gymnasiet $^{24}/_{10}$ 1814. — Forselius lämnar i sina anmärkningar (s. 421) den upplysningen »att ibland Sjöbergs vänner den, åt hvilken, i förening med Nicander, *Afskedsoffret* 1815 egnades, ännu lefver, samt, af en kanske öfverdrifven blygsamhet, uttryckligen begärt, att hans namn icke skulle utsättas». Vännen i fråga är expeditionssekreteraren C. O. Vougt, av Forselius i förordet (s. LXXI) åberopad som sagesman. Dateringen av dikten till 1815 överensstämmer med en blyertsanteckning, av okänd hand, i Hs: »Detta förmodas vara skrifvet vid vårterminens slut 1815 då Sjöberg synes hafva tillträtt conditionen i Westergöthland.» Denna datering är av allt att döma oriktig. S. tillbragte vårterminen 1815 i Uppsala och förflyttade sig därifrån direkt till Säresta.
Diktens strofform är densamma som i den obetitlade dikten om den vise (s. 15). Dock är slutraden där 9-stavig i stället för som här 6-stavig.
Mottot: Ovidius har *modo* i st f *mihi.*
2 *för* i stället för. *P.*
3 *missödet* det ogunstiga ödet; jfr 20: 28. *P.*
4 *Sitt griftliga töcken* sitt töcken som liknar dunklet i en grift l. ett gravvalv. *P.*
13 *dödsslumret.* »Slummer» såsom neutr. är vanligt i svensk litteratur till

fram mot 1800-talets mitt och förekommer någon gång ännu in på 1860-talet. *P.*

23 *den längtade dag* den efterlängtade dag. *P.*

30 *teknat.* Skrivningen avser helt visst ett äldre och dialektalt uttal med lång rotvokal; jfr 6: 28. *P.*

31 *med ert belönande minne förnöjd* nöjd med den belöning (för min vänskap) som består i att vara ihågkommen av eder. *P.*

49-52. 16. *Till C. E. Günther.*

Efter Forselius (s. 396—399). Hs saknas.

Christian Ernst Günther tillhörde S:s närmaste vänner från skoltiden i Strängnäs. Han var född 1797 och blev 1814 fänrik vid Närkes regemente, gick sedermera i rysk tjänst och dog 1870 i Podolien. Hans fader, kapten Chr. E. Günther, avled $^{16}/_{1}$ 1815. — Samma dikt sände S. i ändrad form till Nicander, när dennes fader dog året därpå. Se brev till Nicander $^{1}/_{8}$ 1816. Denna senare Hs är ej heller bevarad.

I tonen och även i viss mån i versformen ansluter sig dikten till Stenhammars elegi *Carl Sehmann,* som med sitt natur- och vänskapssvärmeri varit förebildlig även för Tegnérs och Atterboms tidiga gravdikter.

1 *morgondagen* den nyss började l. nytända dagen, morgonen. *P.*

19 *buren* född. *P.*

26 *i inbillningens förhöjda dag* i inbillningens l. fantasiens livligare (än verkligheten) färgade dager. *P.*

29 *Känn dig* känn igen dig, se en bild av dig (själv). *P.*

34 *Re'n du gäldat smärtorna sin skatt* du har redan betalt din gärd åt smärtan. *P.*

46 *sin azurban* sin azurblåa bana. *P.*

52-54. 17. *Minne af Georg Lilje Stjernhjelm.*

Efter Hs, bestående av ett fyrsidigt kvartark, i Nicanders brevsamling.

10 Hs saknar punkt i radens slut.

25 » » » » » »

44 *utflöt* skall möjligen vara *ut flöt*

S. skickade denna dikt med ett brev till Nicander d. $^{10}/_{2}$ [1815]. Förebilden är Franzéns *Sång öfver Creutz,* vars form S. tidigare efterbildat i *Landtmannen i Manhem* (s. 28). Upptakten erinrar starkt om den Franzénska diktens början:

Ingen Erato på Thules fjällar
Gratierna böd till dans. Der klang
I dess stormbebodda hällar
Ingen Lesbisk sång. — — —

Först ger S. liksom Franzén en skildring av den gammalnordiska skaldekonsten. Han beklagar visserligen, i enlighet med den pacifistiska tendens som framträtt i dikterna *Förtjensten* och *Landtmannen i Manhem,* att den som hyllat »dygderna och friden» fick dö obesjungen, men det oaktat kan han inte tillbakahålla sin hänförelse, när han talar om den nordiske barden och hans fria och kraftfulla stridspoesi. Detta är ett förebud om göticismen i den senare dikten *Sverige.* S. vacklar liksom Franzén — däri visar sig hans osjälvständighet — mellan sin uppskattning av nordiskt lynne och nordisk poesi och övertygelsen om antikens ouppnåelighet. S. följer även Franzén däri att han betraktar medeltiden, »Legendernas Epok», som ett skede av litterärt förfall, en »natt», på vilken renässansens morgon följer. Diktens sista strof motsvarar den fjärde strofen i *Sång öfver Creutz,* där den nordiska renässansen under drottning Kristina besjunges och där Stjernhjelm nämnes.

Dikten är ett fragment; i dess slut läses anteckningen: »Forts: e. a. g.» Stjernhjelm hade några år tidigare hyllats av Hammarsköld med en sonett i Läsning i hvarjehanda (H. 1, 1810) och en hexameterhymn i Phosphoros (1811).

Mottot. Ovidius (Tristia II: 73—74) har *celebrant* och *canunt* i st *celebrent* och *canant.*

1 *buren* född. *P.*

15 *Runa* våra gamla förfäders religion, vishetslära och diktning (före kristendomens införande). Jfr Bloms *Sång till Fäderneslandets försvarare 1808* (Saml. skr., 1827, s. 34): »runans mörka tid». *P.*

18 *fall* spillror, ruiner. *P.*

40 *Maro's fosterbygder* Vergilius' hemland, Italien.

58 *utur molnen randas* skjuter fram sin kant, glänser fram (med sin kant) ur molnen. *P.*

55-56. 18. *Till en ung flicka.*

Hs, som består av ett fyrsidigt ark i oktav och befinner sig i Nicanders brevsamling, innehåller även *På Hallebergs ättstupa 1815.*

Titeln är på grund av en reva i papperet ej fullt läslig, men kan rekonstrueras genom Nicanders avskrift av dikten i Vitterhetsarbeten 1814.

Detta »sångstycke», som får antas förskriva sig från samma tid som *På Hallebergs ättstupa* (se nedan), är antagligen skrivet för den unga Katarina Sofia Thyselius (f. 1798), dotter till prosten Thyselius i Säresta, hos vilken S. tillträdde en informatorsbefattning på försommaren 1815. Fröken Thyselius var enligt Forselius (s. XXX) musikalisk och begåvad med en vacker sångröst. Dikten ansluter sig nära till förebilden, Franzéns *Till en ung flicka.* I denna personliga hyllning har S. emellertid inte kunnat fasthålla Franzéns illusionsfria och epikureiska sätt att se, utan i slutversens ord om »vett

och dygd» låtit ett annat framtidsperspektiv skymta. Med sin moraliserande vändning kommer dikten sålunda att ansluta sig till Choræus' *Oskulden* (s. 141), vars slutstrof lyder:

Räds dock ej, att himlen nekar
Sällheten åt dina dar:
Sen du lemnat vårens lekar,
Är din glada sommar qvar;
Och fast denne snart förflyter,
Blir ej din oskuld förstörd:
Hon blott sina blommor förbyter
I dygdernas mognade skörd.

En senare omarbetning av dikten erhöll titeln *De eviga Behagen* (se s. 68).
3-4 *omärkt smyger Ålderdomens dag* oförmärkt smyger ålderdomen fram (och är över dig). Samma uttryck återkommer 68: 3-4. *P.*
9-10 *Rosen felar Ännu ej din kind* din kind saknar ännu icke l. har ännu icke mist sin rosenfärg. *P.*

56-57. 19. *På Hallebergs ättstupa 1815.*

Om Hs se föregående dikt.
Dikten trycktes först av G. H. Mellin i Svenskt Pantheon, H. 3, 1832, s. 33-34.
11 *Förrn* ä fr *När*

Kort efter ankomsten till Säresta blev S. i juli 1815 i tillfälle att besöka det närbelägna Halleberg med dess s. k. ättstupa (se Forselius, s. XXX). Han berättade därom i ett brev till C. O. Berglund, varav endast ett av Forselius (s. 416) meddelat parti är känt. Det må återges här:

Jag for förbi Halleberg, det högsta jag ännu sett i min lifstid. Våra förfäder hade funnit platsen tjenlig för sin sista resa; med ett ord: der hade varit ättestupa. Klippan steg lodrätt i skyarna. Här och der hängde en utstående sten till hälften lossnad, och på dem klättrade jag upp. Utpå kanten var plan som isen på en sjö i Januari: jag geck ut så långt mitt mod tillät, det vill säga ganska långt, likväl icke alldeles så långt som våra förfäder, som foro till Walhall. Men o himmel! hvilken bäfvan betog min lekamen, när jag skulle gå ned. Nu förstår jag, hvad det vill säga, att hjertat sitter i posteriora. När jag gjorde ett steg, rullade de murknade stenarne undan mina darrande ben, och jag hängde då på mina armar mellan himmel och jord, tills mina fötter letat upp ett annat lika skröpligt fäste. Slutligen kom jag likväl ned lika helskinnad som i Gamla Testamentet de Tre män (Sadrach, Mesach och Abednego) ur den brinnande ugnen.

Dikten utgör S:s första bestämda bekännelse till det götiska idealet, författad efter läsningen av Tegnérs *Svea* (se brev till Nicander $^{10}/_{2}$ 1815) och väl även under intrycket av Geijers *Manhem*.

57-60. 20. *Vänskapen. Imitation efter Nicander.*

Hs, som består av ett fyrsidigt kvartark, inhäftat bland Nicanders brev, är defekt: av första bladet är hälften bortklippt. De båda strecklinjerna utmärka att på resp. ställen 2 strofer saknas. Tack vare ett bevarat fragment av klippet kan man rekonstruera nionde strofen så när som på första radens början. Av strofera 7-8 kvarstå följande rester i Hs:

Till mig sträckt på blomstrens Ottoman
— — — — — *buren*
— — — — — *lan*
— — — — — *turen.*

— — — — — *byggd*
— — — — — *tvången*
— — — — — *skygd*
— — — — — *åt sången.*

15 Hs saknar punkt i radens slut.
20 » » » » » »
34 *logo* föregås i Hs av ett streck, som möjligen är avsett att vara ett tankstreck.
Hs slutar med anmärkningen: »Fortsättning en annan gång».

Det framgår av Nicanders kamratliga kritik, avtryckt här nedan, att dikten skrivits i febr. 1816. Jfr brev till Nicander $^{25}/_{2}$ [1816].
Senare brukade S. några partier ur denna dikt vid författandet av *Hilma eller Kärlekens ideal* (s. 77). Jfr r. 35-42 och r. 47-58 med r. 33-40 och r. 13-24 i den sistnämnda dikten.
Mottot är hämtat från Horatius' ode till Venus (Carmina I: 30: 7). S. riktar, till skillnad från Horatius, sin lovsång till vänskapens gudinna.
1 *Cyperns herrskarinna* Afrodite.
11 *hemsk* dyster. *P.*
25-26 *Bad jag.. Tröst* bad jag om tröst. *P.*
30 *på Paphos blomsterengar.* Nicanders dikt *De tre systrarna* (Sånger, 1819) börjar med raden: Uppå Paphos' blomsterkrönta ängar. Från vilken tid denna Nicanders ungdomsdikt förskriver sig är obekant.
33 *Silfer like på en trollad strand* lika sylfider l. luftandar på en förtrollad strand. *P.*
56 Nicander sände i brev till G. J. Adlerbeth $^{19}/_{11}$ 1817 en dikt *Till Hoppet* (tryckt av Th. Ekelund i Förbisedda blad ur vår vitterhet, 1880, s. 6). Förelåg den skriven redan när S. författade Vänskapen, kan det tänkas att han med orden *Hoppets digt* anspelade därpå.
64 *tynar* tynar bort, försvinner. *P.*

Nicanders bevarade kamratkritik av dikten meddelas här nedan.

Vänskapen. Kallad: Imitation efter Nicander. (Titeln neml.) med måtto ur Horatius: *parum comis sine te Juventas.* Tillegnad mina Vänner. Tryckt i Säresta Febr. 1816.

Recension.

Arbetet ofullständigt. Undrar hvar Auctor slutligen skall stadna? Emedlertid och till åtlydnad af nådig befallning har jag satt mig ner att en stund låta kritikens giftådra flyta och öfversvämma hela det stycke jag i går erhöll. Med all möjlig aktning och vördnad för Auctors snille, kan jag dock icke låta detta tillfälle gå mig ur händerna, att ändtligen för att slippa höra att jag är *skonsam,* eller för att undvika sannolika misstankar om möjlig dumhet å min sida, kunna ådagalägga min skarpsinnighet och huru jag, lik många andra stoftburna menskor, kan se grandet i min broders öga utan att se bjelken i mitt eget. Som jag dock ännu ej känner hvar Förf. ärnar sluta och hvart han tänker taga vägen, efter de oräkneliga *Som* och *likt* som finnas i de sista verserna, vill jag nu granska hvarje vers särskildt och då jag erhållit slutet fälla mitt omdöme öfver hela styckets förtjenst.

Första versen.

Lemnar jag oantastad. Dock stöter mitt öra den strophen:
på en gång mitt hjerta och min Sång
Mottag etc.
Mig veterligen har Förf. ej förr än nu *skrifvit* [i marginalen: qvädit] Vänskapens lof. Att han sagt sig förut äga vänner, utan att hafva helgat Vänskapen sitt hjerta, låter något besynnerligt. Om det nu sker för andra gången, är det väl bra, men synes mig öfverflödigt, så vida det en gång verkligen varit Vänskapen helgadt. Att så är, sätter jag väl ej i fråga.

Andra vers[en].

Tredje raden i denna vers begriper jag icke. Hvilken urna menar väl Förf. *Vänskapens* urna? eller kanhända *dödens*? Om Förf. tror att Vänskapen skall skydda honom för döden, alla dödliges vissa lott, tyckes han göra sig för vidsträckta begrep om dess allmagt. Så tyckes dock i sista raden der det långa ordet *segervinning,* som rätt beqvämt kunde låta dela sig itu och ändå betyda detsamma, icke kan undgå sin välförtjenta anmärkning. Jag anser det ordet *segervinning* såsom osvenska, och bör således icke få rum i ett sådant stycke.

Femte versen.

Att en tår är het som Vesuvens, låter litet curieust, måste jag bekänna. Ännu har jag mig ej bekant att denna Latiens Volkan fäller tårar. Att den sprutar lågor vissa tider har jag mig bekant; och kanhända förvandla sig dessa, i Poëtens hufvud, till tårar. Dertill fordras åtminstone en god

inbillningskraft, hvilken, att den är förf. medfödd, jag aldeles icke betviflat. Har han kanske sina skiften af vrede och smärta, liksom en syndig menniska?

Sjette versen.

Att Solen lånade sin drägt af Författarens smärta, måste i dessa bedröfliga ögonblick tillskrifvas hinnan på högstbemältes Vesuvögon. Solen plägar ej eljest förändra färg efter de uttryck, som måla sig på en dödligs panna. *Att fägringen i parken skulle göra det,* kan dock temmeligen lätt förklaras på det sätt, att tårarna öfversköljde den och med sin bitterhet och hetta förbrände de växter, som beklädde densamma.

Sjunde vers[en].

Är särdeles rik på Franska glosor, som, ehuru prunkande de än må vara, dock mindre kläda ett Svenskt Skaldestycke. Det är ju Författaren som ifrar så förskräckligt emot den Franska smaken, och hvad kan vara mer enligt densamma än att begrafva sig i en hop Glosor, som finnas långt vackrare (åtminstone för Svenska öron) i vårt eget språk. *I gala prunkade Naturen* — det vill säga i hofdrägt: om man vill öfversätta det på Svenska. Hvarföre ej: *Och i Hofdrägt prunkade Naturen.* Gala är för öfrigt ett så lättsinnigt ord, höres så ofta i en spratthöks mun och är så helt och hållet konstens och prålets, att jag ej finner det lämpligt på detta ställe. Gala är annars ett Svenskt ord, men betecknar då något helt annat.
Ottoman, om man ville göra sig besvär att slå up i ett Lexikon öfversättes med: Turk. Fy! en hedning och en turk tåles ju icke vidare. En *sopha,* bädd, är en annan bemärkelse af samma ord och troligen här den enda användbara.

Nionde vers[en].

Af sin smärta det sin sällhet njöt
Liksom jorden gläds av sommarskuren;
tyckes mig vara en något sträf liknelse. Då man vill hopflicka liknelser, bör emellan dem och det man vill genom liknelsen avbilda en fullkomlig jemnförelse äga rum. Försökom om vid detta tillfälle detta inträffar. Ehuru Förf:s hjerta af sin smärta njöt sin sällhet, får man väl ej antaga, att smärtan var något godt för hjertat eller hälsosamt, hvilket de öfriga verserna tillräckligt tyckas visa. I sin smärtas stund drömde han sig ingen annan njutning än plågans, men han led dock af denna sällhet; månne ej jorden har ett verkligt behof af regn, det må komma om sommaren eller hösten, efter stark torka? det är oumgängligt för dess fruktbarhet; men, att smärtan ej bör anses såsom ingrediens i menniskans sällhet, då dessa begge rörelser vanligtvis anses för motsatta, lärer icke behöfva bevisas. Liknelsen på detta ställe tillkännagifver tydligt Förf:s behof af smärtan, och Förf. motsäger således sig sjelf, då han i 5:te, 6:te verserna m. fl. just klagar öfver detta bedröfliga tillstånd.

Tolfte vers[en].

Författarens Sånger dogo i sin födsel, såsom *Minne af Georg Lilje Stjernhjelm* o. s. v., ehuru den icke en gång var *född* och kanske lyckligast var detta missfall, emedan barnsbörden eljest måste blifvit förskräcklig.

Trettonde vers[en].

Odlarn hemdref dragaren med plogen:
en vig och beqväm gissel, måste jag tillstå. Kanhända för att undvika denna æquivocité sätter man bättre: *vid plogen,* om han ej genast efter plöjandet frånspände oxen, hvilket ofta plägar vara händelsen.

Fjortonde vers[en].

Författaren, som satt vid *elfven* och hörde *elfvens* fall ifrån klippan, måste väl äfven ibland de många synerna sett *Elfdansar,* hvilka just vid denna tid, då dragaren befrias från plogen och då Solen gömmer sig i skogen, pläga blifva synliga. Eller var han så betagen af de ovanliga naturscenerne, att han ej var i stånd att märka dem? I hjernan måste åtminstone Elfvorna hållit ett gräsligt tumult.
— — *Längtan gret på kinden.* Förmodligen längtan efter morgondagen, emedan aftonkylan var besvärlig. *Månan gret utur vågens svall,* säkert af medlidande öfver skaldens öde, och emedan hon var rörd öfver sångens ljuflighet. En skön harmonie måste i sanning upkomma af *Månans* och *längtans* förenade gråt, och icke litet bidraga att ännu mer upröra den sentimentala Författaren. Säkert gret han sjelf, om han ej var lika hård, som den klippa hvarpå han hvilade.

Sextonde vers[en].

Majestätlig, som från luftens tält
Solen skickar etc. —
Luftens tält kan väl låta säga sig kanhända. Men vist vore det bättre om man sade *himmlens tält,* ty då menade man utan tvifvel lägerstället för *himmelens härar,* hvarom talas i Skriften. Om man här endast menar Solens högqvarter, hvilket kanske poetice låter göra sig, borde det franska ordet *bivouacq* (om det kunde foga sig i rim med något annat än cloaque) hellre användas emedan Solen icke länge synes på ett ställe och endast om natten gömmer sig för våra ögon — mina vill jag säga (Gud vet under hvad horizont författaren bor) och emedan man bör nyttja franska ord så ofta man kan. De följande Verserna, 4 till antalet lemnar jag utan att förkasta. De synas mig oklanderliga, ehuru den Nittonde synes mig så inkrånglad att jag genomläst den flera gånger, innan jag kunde fatta andemeningen af densamma. Då jag får fortsättningen skall jag vidare utlåta mig och till slut gifva ett ultimatum, som jag hoppas, sannare och rättvisare, än dessa anmärkningar, skrifna för att upfylla författarens önskan och för att visa,

att äfven jag är i stånd att se möjliga brister i ett godt Stycke och icke blyges att tillkännagifva dem, om jag förmodar af deras blottande, en tillbörlig verkan.

Nunc opus exegi, quod nec Jovis ira nec ignis
Nec poterit ferrum nec edax abolere vetustas.
Ovidius.

60-61. 21. *Till Författaren af Vänskapen.*

Efter avskrift av Nicander i Vitterhetsarbeten 1814.

»Författaren af Vänskapen» är Nicander; se brev till denne $^{25}/_{3}$ [1816].
4 Jfr dikten *Afskedsoffer* (48: 18).
9-12 Med syftning på att Orfeus med sitt strängaspel betvingade alla, även Hadesgudinnan Persefone, kallas Nicander »Manhems Orpheus».

61-62. 22. *En blick mot Framtiden.*

Om Hs se kommentar till dikten *Till Marylli på dess Confirmations dag* (s. 67).
4 Hs saknar punkt i radens slut.
1 » » » » » »
17 » har komma efter i st f före *då*, vilket torde vara skrivfel, samt saknar komma efter *dundra*.
20 Hs saknar punkt i radens slut.

Dikten är tryckt av Forselius (s. 367-368) under titeln *Blygsamma begrepp om mig sjelf*. Denna text uppvisar även andra avvikelser, som ge vid handen att Forselius följt en annan handskrift. Avvikelserna äro följande:
1 *kransar* i st f *lagrar*
5-8 Hos Forselius lyder denna strof:

Begrafne vare uti evig dimma
Regnérs metrik och Burmans poetik.
Härefter vill jag med kanoner rimma,
och trummans larm skall blifva min musik.

15 *stafven* i st f *glafven*
21-24 Hos Forselius lyder strofen:

Till Ryssars ofärd viger jag min klinga,
Och kommer jag en gång med dem att slåss,
Skall Constantin sjelf vid min åsyn springa,
Och dela härens rop: Gud nåde oss!

26 Hos Forselius lyder raden:

Och kriget gråta vid sin älsklings fall.

28 *Turenner* i st f *Tyranner*

Dikten tyder på att S. hört till de under vårterminen 1815 i Uppsala till exercis uttagna studenterna. S:s jämnårige skolkamrat i Strängnäs Jon

Ulrik Ekmarck, som kom till Uppsala i skaldens sällskap och undergick studentexamen samtidigt med honom, skriver i brev d. 9 maj 1815: »Den 20 April 1815 fick jag på *tabula nigra* läsa, att de, som höra till detta års Konskription skulle låta enrullera sig den 6 Maji. Måtte F... snart ta Napoleon, om man icke kan få fred på annat sätt. Det är väl sannt, att vi alla (N B som höra till *liberi studiosi*) äro förbannadt stora hjeltar och hafva vår lust uti att bada oss i våra fienders blod, men likväl ligger mänskligheten väl oss för mycket om hjertat, att vi skulle, för att få tillfredsställa vårt stridsbegär, vilja uppröra himmel och jord» (Jon Ulrik Ekmarcks Lefnad, beskrifven af honom sjelf, 1837, s. XXI). — Den ett år yngre Stagnelius var bland de året förut konskriberade (se Böök, Erik Johan Stagnelius, 1919, s. 50).

I diktens titel ligger kanske en anspelning på Choræus' dikt *En blick mot framtiden,* med vilken den för övrigt icke har något gemensamt. Däremot har man kanske i r. 9 och r. 17-18 en reminiscens av Wallins *Sällskapssång* (Visor och sångstycken, H. 2, 1811):

> Jag vill rusa, ryter Hjelten,
> faran, fasorna emot:
> Jag vill ljunga öfver fälten
> mellan tusen dödars hot...

2 *Frun med Spanska minerna* frun med de spotska, högdragna minerna (sånggudinnan). *P.*

6 *Reglementet* exercisreglementet. *P.*

18 *med otamdt mod* med okuvat mod. *P.*

19-20 Tidsbestämningen är avrundad (slaget vid Poltava stod 1709).

21 *Constantin* Alexander I:s bror, storfurst Constantin, som deltog i Napoleonskrigen.

31-32 *för min skaldkonst Flaccer och Maroner Utaf min vänskap skola hedra sig* i stället för att jag skulle vunnit erkännande av skalder sådana som Horatius (Flaccus) och Virgilius (Maro) för min skaldekonst, skola de känna sig hedrade av att åtnjuta min vänskap. *P.*

62-66. 23. *Ragnar Lodbrok.*

Hs består av tvenne fyrsidiga ark i kvartformat. På första sidan, som har karaktären av titelblad, läses titeln och därunder mottot.

11 *Nordan.* Ordet upprepat efter tankstrecket, men åter struket.

45 *Snart.* Hs har *Snar,* vilket tydligen är skrivfel.

50 *snart.* Vid närmare granskning av Hs visar det sig att ordet kan läsas som *straxt.*

51 *Alltså* tryckfel här för *Altså*

93 *de djur* ä fr *djur*

93 *plåga* tryckfel här för *pläga*

Dikten omtalas i ett brev till Nicander våren 1817, där S. med anledning av en dikt av skaldevännen säger: »Detta Poeme kan ha att vänta en parodie af den der — du vet — som tilltvålade de skägglösa Barderna i Ragnar Lodbrok.» Med »Barderna» åsyftas det vittra sällskap som 1814 stiftats vid Strängnäs' gymnasium av C. O. Berglund (se Forselius, s. XXVII; Th. Strömberg, Bilder och minnen från södra Mälarstranden, 1878, s. 125) och som S. tillhörde ännu sedan han lämnat gymnasiet. I dikten (r. 30) såväl som i S:s brev benämnes detta sällskap »Brödraskapet». Det upplöstes under vårterminen 1816. I brev till C. O. Vougt vid denna tid säger S. att han föresatt sig att skriva »en Satir benämnd: Personalier öfver det så kallade de Uppståndna Bardernas brödraskap». Möjligen resulterade det i denna hans första parodi.

Sannolikt har S. vid författandet av denna dikt haft i tankarna Geijers *Gjukungarnes fall* (Iduna 1814). Där förtäljes, på ottave rime, bl. a. hur Gunnar, Gjukes son, tillfångatages av kung Atles kämpar och kastas i »ormagården». Med harpan i hand sjunger han om Sigurd Fafnesbanes och sina egna öden, tills han dör av ormgiftet:

Han söng med makt, att uti strida tårar
Hvart menskligt öga måtte väl förgå,
Ja alla ormar ljuft till sömn han dårar.
Blott på en enda kan han icke rå —
En gruflig orm — den kryper till och bårar
In tanden tills den hjertat månde nå —
Med mandom Gunnar nu här döden röner.
Och slutas sagan så om Gjukes Söner.

Jfr orden »Han söng», som inleda två av diktens strofer, med S:s »Jag sjöng» (r. 61, 67 och 85).

Lac. under mottot skall vara *Lacomontanus*, en latinisering av namnet Sjöberg, som S. även brukat vid undertecknandet av ett par brev i jan. 1817.

2 *ättestupor*. Jfr dikten *På Hallebergs ättstupa 1815* (s. 56).

6 Ragnar Lodbroks dödssång hörde till de tidigast och mest kända proven på fornnordisk poesi. »Ragnars ära» hade besjungits av Oxenstjerna i *Skördarna* (II: 95) och Tegnér i *Den vise* (I: 95).

22 *trenne kronor*. Här åsyftas väl den kokard med riksvapnet tre kronor som bars och ännu bäres av svensk militär.

34 *upståndna Barder*. Se det här ovan anförda brevet till Vougt.

40 *utaf Odens led* av Odens ättledning l. släkt. *P.*

75 *fosterstranden* den strand där hon vuxit upp. *P.*

67. 24. *Till Marylli på dess Confirmations dag.*

Hs, en renskrift, består av tre fyrsidiga ark i kvartformat, och innehåller utom denna dikt även *De eviga Behagen, Mötet, En blick mot Framtiden, Inbillningens verld* och *Epigramm*, nedskrivna i denna följd.

Dikten trycktes först av Forselius (s. 369-370), som möjligen haft tillgång till en annan handskrift.

5 *tusen.* Osäker läsart. — Hos Forselius lyda denna och de två följande raderna:

Skön är dagen, då vid lundens röster
Allt får lif af morgonsolens glans,
Och på himmelen till purpurkrans

14 *himlens.* Forselius har *pligtens.*
19 *mörka.* Forselius har *dystra.*
23 *gett.* Forselius har *skänkt.*

Dikten, som säkerligen tillkommit i Säresta, kan antas vara riktad till endera av husets båda döttrar i konfirmationsåldern: Katarina Sofia (f. $^{19}/_{12}$ 1798) och Maria Karolina (f. $^{29}/_{12}$ 1799).
Marylli förkortning av Amaryllis.

68. 25. *De eviga Behagen.*

Om Hs se föregående dikt.
Dikten trycktes först av T. Ekelund i Vittra skuggbilder (1886).
9 *felas.* Här oriktigt för *felar*; jfr 55: 9.

Dikten utgör en variation av motivet i *Till en ung flicka* (s. 55).
11 *Hygiea* (gr.) hälsans gudinna, dotter av Asklepios. *P.*

69-70. 26. *Hoppet.*

Efter Forselius (s. 371-372). Hs saknas.

---

11 *Förgudar sig* känner sig som en gud, känner gudars sällhet. *P.*
23 *rinner Upp* spirar upp. *P.*

70. 27. *Epigram.*

Efter Forselius (s. 366). Hs saknas.

Om de personliga anspelningarna i detta epigram är ingenting bekant.

71. 28. *Epigramm.*

Om Hs se dikten *Till Marylli på dess Confirmations dag.*
Detta epigram trycktes först av T. Ekelund i Vittra skuggbilder (1886).

---

1 *två slag Englar:* oskyldiga eller fallna änglar. Det ifrågasättes tydligen att den älskade hör till de fallna.

71-74. 29. *Inbillningens verld.*

Av denna dikt meddelade Forselius två versioner, den ena (A) under ovanstående titel, den andra (B) under titeln *Den första Kärleken eller Inbillningens verld.* I en anmärkning (s. 417) upplyser han att en av dem ingick i den samling *Försök i Poësien* som S. 1816 överlämnade till Katarina Sofia Thyselius. Sammanställer man denna upplysning med vad han säger i sitt förord (s. LXXI) om upptäckten av nämnda samling, kan man draga den slutsatsen att det var versionen A som ingick häri.
Endast en handskrift är bevarad (se härom dikten *Till Marylli på dess Confirmations dag*). Denna Hs, som är följd i texten, överensstämmer i det närmaste med A. Några smärre skiljaktigheter anges här nedan.
4 *guddom* i Hs ä t gudom. Ändringen synes vara av annan hand.
Hos Forselius lyder r. 4:

Och glädjen vandrar der i Hilmas hamn.

5 *Der.* Forselius: *Visst.*
11 *blickens.* Forselius: *ögats.*
12 *leka.* Forselius: *skämta.*
13-14 Hos Forselius lyda dessa rader:

Der dansar Cupidoners lätta skara
Med Återkärlekar. Ur blommig lind

17 *i sommaraftonstunden.* Forselius: *den ljufva aftonstunden.*
24 Hs saknar punkt i radslutet.
32 » » » » »
36 » » » » »
37 » » komma i »
38 *En trollverld strålar fram.* Forselius: *En trollverld skapas der.*
40 Hs saknar punkt i radslutet.
41-48 Stroferna saknas hos Forselius.
51 *trä.* Forselius: *träd.*
55 *som.* Forselius: *likt.*
57 *smögo.* Forselius: *lekte.*
62 *älskvärd.* Forselius: *älskad.*
81 *Du.* Forselius: *nu.*

Enligt Forselius' uppgift (s. 416) skulle B av G. H. Mellin ha påträffats bland Nicanders efterlämnade papper och av honom tryckts, jämte några andra dikter, i uppsatsen »Erik Sjöberg, Vitalis» i Svenskt Pantheon (1832). I de exemplar av Sv. Pantheon som varit utg. tillgängliga återfinnes dikten dock icke. På grund av de många och omfattande avvikelserna meddelas versionen B här i sin helhet:

Den första kärleken
eller
Inbillningens verld.

Romantisk, paradiset lik den dagen,
Då Eva blef, att kröna skapelsen,
Jag ser en verld, bebodd utaf behagen.
Min Hilma thronar der med kärleken.

Blott sång och löje genom rymden ljudar,
Naturen ser sig öfverallt och ler,
Och vintern kläder sig i blomsterskrudar,
Och sjelfva hoppet kan ej dikta mer.

Der aldrig sorgsna älskarns luta klagar
Uppå en evig trohets nekta lön,
Blott hulda löjen blomsterströ hans dagar:
Hans Hilma är så öm, som hon är skön.

Der leker Cupidoners lätta skara
Med återkärleken. Ur blommig lind
När qvällens vindar älskarns suck besvara,
Då rodnar kärlek på huldinnans kind.

Sin Hilma sjunger han i aftonstunden,
Och kärleksguden lånar honom röst.
Då tystna näktergalarna i lunden,
Och kärlek darrar på huldinnans bröst.

Hvad kan hon mer, då blickarne förråda
Den hemlighet, som hjertat ensamt vet!
Hon älskar, och i myrten rista båda
Hvarandras namn och sin lycksalighet.

Lik morgondaggen ljuf på rosenkinden,
Af ömhet född den tjusta tåren står.
Han kysses bort af englarna i vinden,
Som sväfva broderligt i hennes spår.

När till sitt bröst huldinnan honom trycker
Och svär: jag dig i döden älska vill,
Han uti dans kring sig naturen tycker,
I hennes blick ser han en himmel till.

Sig tjusta tankar lyfta öfver tingen,
Med sinneverlden under sig i band.
Inbillningen dem bär på djerfva vingen,
Att fånga doft från hoppets blomsterstrand.

Der vecklar hoppet ut sin duk, den vida,
En trollverld skapar sig för deras blick,
Sig sälla teckningar på duken sprida,
Hvartill det ämnen uti himlen fick.

Der sippan uti eternell sig byter,
Och lifvets öcken i en myrtenlund,
Och lifvet lugnt som silfverkällan flyter,
Och plågan räds de lyckligas förbund.

Der leker hymen med en präktig fackla,
Med flamma, tänd i evigheten opp:
Omkring dess thron, hvars grunder aldrig vackla,
Stå myrtenkrönta minnen, sällhet, hopp.

Der stod jag. Drömmar lekte vid min sida.
Lik Venus, höjd ur fosterböljans skum,
Du log emot mitt hopp, du englablida.
Och tog mig upp i ditt Elysium.

Då var jag hög — min ringa lott du delte,
Och älskvärd — ty jag älskades af dig,
Och säll, då du på cittrans strängar spelte;
Sjelf hänryckt smärtan stod och glömde mig.

Du sjöng: och sfererna omkring mig spelte;
Du teg: och himlen var på välljud tom;
Du kom: jag ägde allt; du gick: allt felte;
Du dröjde: hyddan blef en helgedom.

När östern med din rosenhy sig målar,
Då vandra mina tankar bort till dig.
När himlen i sin aftonpurpur prålar,
Då dröja mina tankar qvar hos dig.

Hvarthelst min blick jag kärleksdrucken skickar,
Jag kärlekar i myrtenskuggan ser.
De skapades utaf min Hilmas blickar;
Än hennes ömhet blott dem lifvet ger.

Förr'n Amor än min cittra myrtenkrönte,
Ur cittrans silfvertoner klang ditt namn;
Förrän din ömma blick min sång belönte,
Min sånggudinna lånade din hamn.

Och nu — uti den paphiskt sköna ängen,
Der minnets blomma hviskar Hilmas namn,
Min kärlek suckar Hilmas namn från strängen
Och skrifver det uti dryadens famn.

25 *rosenkinden.* Forselius har *rosenlunden,* vilket torde vara skriv- eller tryckfel.

Dikten är den första i en rad av Kellgren-imitationer. Redan med sitt val av titel anger S. att han anknyter till *Den nya skapelsen eller Inbillningens verld.* Om Kellgrens dikt erinras man särskilt i r. 3-4:

Jag ser en verld Romantisk, full af under
En guddom vandrar der i dödlig hamn.

16, 20 *Huldinnans.* Ordet tyckes tidigast hava använts av Palmblad och Atterbom i Phosphoros 1810 (s. 35 resp. 79). Det är bildat efter t. »Holdin», som de måste hava känt särskilt från Bürgers dikter, där det flerestädes förekommer. Ordet slog tydligen an och påträffas sedan upprepade gånger i Phosphoros (1810, s. 158, 324; 1812, s. 45) och Poetisk kalender (1815, s. 52, 53, 96, 117; 1818, s. 13) och även eljest icke sällan i svensk, poetisk litteratur fram mot 1800-talets slut. *P.*

34 *i band* fängslad l. fjättrad i bojor. *P.*

45 *Hvad villa?* Vad? Är det då blott en villa (att vi kunna nå den sällhet hoppet förespeglar oss)? *P.*

58 *höjd ur fosterböljans skum* som höjer sig ur den skummiga bölja varur hon föddes. *P.*

74 *kärlekar* amoriner, kupidoner. *P.*

81 *den Paphiskt sköna ängen.* Jfr *Vänskapen* (58: 30).

84 *Dryadens famn* trädet.

75-77. 30. *Gracernas bud.*

Efter Forselius (s. 375-377). Hs saknas.

Dikten torde hava riktats till Katarina Sofia Thyselius på Sofia-dagen den 15 maj 1816. Jfr dikten *Till ett fruntimmer, som beskyllt författaren för smicker.* Den ansluter sig liksom närmast föregående dikt till Kellgrens *Den nya skapelsen,* men har mer anakreontisk karaktär. Ännu mer utpräglat är det anakreontiska draget i *Gratiernas Tempel* (s. 83), där temat från denna dikts elfte strof upptages och varieras.

16 *sympathetiskt* med sympati l. medkänsla. *P.*

37 *när du Hilma sjunga tänker* när du tänker besjunga Hilma. *P.*

77-80. 31. *Hilma eller Kärlekens ideal.*

Efter Forselius (s. 363-365). Hs saknas.

Om diktens samband med *Vänskapen. Imitation efter Nicander* se kommentaren till sistnämnda dikt (s. 277).

26 *Fyllningen utaf den ljufva tankan* ett väsen som utgjorde ett förkroppsligande av, som förkroppsligade den ljuva tanken. *P.*

31 *känslans dotter* den bild som skapats av min känsla. *P.*

48 *blandar* blandar sig med. *P.*

54 *töcknig* skum (av tårar). *P.*

80-82. 32. *Mötet.*

Om Hs se dikten *Till Marylli på dess Confirmations dag.* Dikten trycktes först av Forselius (s. 373-374), som möjligen haft tillgång till en annan Hs.

2 *tusende* ä fr *tusenden*

6 Hs saknar punkt i radens slut.

12 » » » » » »

16-18 Hos Forselius lyda dessa rader:

Då brann en gudaflamma i mitt blod.
Det Amor var, som stormade mitt hjerta
Och med sin pil mig sände ljuvlig smärta

23 *En harpa gaf hon mig.* Forselius: *Jag fick en harpa der.*

28 Hos Forselius lyder raden:

I harpans spel att gjuta känslan fram.

30 Hs saknar punkt i radens slut.

37-42 Denna strof saknas hos Forselius.

Dikten ansluter sig rätt nära till Schillers *Die Begegnung,* som återger kärleksmötets lycka och som skildrar hur åsynen av den utvalda frigör de toner som slumra hos älskaren och kommer honom att gripa efter harposträngarna. Den första av den Schillerska diktens fyra strofer lyder:

Noch seh' ich sie, umringt von ihren Frauen,
die herrlichste von allen, stand sie da;
wie eine Sonne war sie anzuschauen,
ich stand von fern und wagte mich nicht nah.
Es fasste mich mit wollustvollem Grauen,
als ich den Glanz vor mir verbreitet sah;
doch schnell, als hätten Flügel mich getragen,
ergriff es mich, die Saiten anzuschlagen.

Jfr vidare strof 6 i S:s dikt med de Schillerska raderna:

Da sah ich in den engelgleichen Zügen
die Liebe ringen mit der holden Scham,
und alle Himmel glaubt' ich zu erfliegen,
als ich das leise, süsse Wort vernahm —
o droben nur in sel'ger Geister Chören
werd' ich des Tones Wohllaut wieder hören!

En översättning av Schillers dikt publicerades under titeln *Mötet, eller När blef jag skald?* i Elegant-tidning d. 22 sept. 1810. Denna övers., som lär vara av Atterbom (se C. Santesson, Atterboms ungdomsdiktning, 1920, s. 193), torde dock icke ha spelat någon roll för S:s dikt.
I r. 33-34 finner man möjligen en reminiscens från Kellgrens *Den nya skapelsen:*

— — — — — — — — — —

Och såg de under i Naturen,
Som aldrig Visheten förnam.

13 *en magisk blick* en förhäxande l. förtrollande anblick l. syn. *P.*
19 *Då blef med ed jag hyllad af Naturen* då gjorde Naturen sig till min underdåniga tjänarinna d: då kände jag mig som herre gentemot naturen (livet) och icke som slav, då erfor jag livets hela fullhet, frigjord från alla hämmande och inskränkande band. *P.*
26 *i doftig skugga* i en skugga halvt genomskinlig som ett lätt dis. *P.*
39 *ett dubbelt ack.* Jfr *Aftonen* (43: 24).

82-83. 33. *Mina önskningar.*

Efter Forselius (s. 395). Hs är ej bevarad. Av Forselius' anmärkning till dikten (s. 417) framgår att den ingick i samlingen *Försök i Poësien* 1816.

Dikten är icke en översättning utan en fri efterbildning i 1700-talets parafraserande och rimmande manér. Jfr Anakreon-översättningarna i G. Paykulls Anacreon, Sapho, Bion och Moschus (1787). Första strofen synes gå tillbaka till det Anakreon tillskrivna ode (Bergk, Poetae lyrici graeci III, ed. 4, Anacreontea 7), i vilket poeten säger sig icke ha begär efter kunglig rikedom och ära. Dess början lyder i Regnérs översättning (Gustaf Regnérs Vitterhetsnöjen, D. 1, 1814, s. 87):

Ej bry mig Gyges's skatter,
Det rika Sardis's Konungs:
Guld fängslar ej mitt sinne,
Ej smickrar jag despoter.
Mig bryr, med ljufva lukter
Mitt skägg att få begjuta;
Mig bryr med friska rosor
Att få mitt hår bekransa.

I väsentligt omarbetad form intogs denna dikt i S:s första samling Dikter. Se Kommentaren, s. 298.

83-84. 34. *Gratiernas Tempel.*

Hs utgöres av ett fyrsidigt ark i kvartformat.

4 Hs saknar punkt i radens slut.

20 » » » » » »

33 *förgätenheten.* Hs har ursprungligen *förgätenhet;* ändelsen *en* är tillagd med blyerts, som det synes av annan hand.

Dikten hör nära samman med *Gracernas bud* (s. 75; se kommentar till denna dikt). Temat varierades ånyo i det i Dikter 1819 ingående poemet *Gratiernas Tempel* (s. 134).

1 *I! som sången med er flägt förskönen* I, som andens skönhet in i sången, förlänen sången skönhet. *P.*

3 *Aglaia* (gr.) egentl. glans, härlighet, skönhet. *P.*

85-88. 35. *I April 1816.*

Efter Forselius (s. 380-383). Hs saknas.

77 *Glöm* tryckfel i texten för *Glömd*

Av brev från vintern 1815-16 framgår att S:s hälsa började vackla; det var lungsoten som fick grepp om honom. Till Nicander skrev han i mars 1816 med anledning av att dennes fader dött: »Tiden skall småningom med sin magiska kraft läka ditt sår. — Mot mina finnes ingen läkdom i naturen.»

3-4 *Men emellertid din röst Ej minutens stillestånd försummar* Men under tiden hindrar din röst mig ej från att begagna den frist som den närvarande minuten ger mig (den korta frist som är mig unnad). *P.*

23 *Friskad* uppfriskad, vederkvickt. *P.*

45 *stormbegär* stormande begär. *P.*

48. *Emot dem* emot vilka. *P.*

49 *förgäfves lånte du ditt rö* o: förgäves sökte du (Tålamod) döva l. lindra livets kval och vedermödor. Uttrycket anknyter till den episod ur Jesu lidandes historia (Mat. 27: 28, Mark. 15: 36), där en av de vid korset stående räcker Jesus en med ättikvin indränkt svamp, fästad vid ett rör (i den gamla översättningen: en rö). *P.*

64 *dubblade* fördubblade. *P.*

66 *altare.* Uttalat med huvudtonen på andra stavelsen; jfr SAOB: A 1155. *P.*

88-89. 36. *Visa.*

Efter Hs i en »Wisbok», som tillhört prosten Adolf Lundgren, S:s mödernefrände och välgörare, och efter honom hans dotter Ulrika Sofia Lundgren (f. 1775, d. 1856). Dikten finnes nedskriven på två ställen i denna bok, på det ena med överskriften Visa, på det andra utan överskrift. På båda ställena är den av annan hand signerad Vitalis.

I den obetitlade Hs står på r. 20 *hon* i st f *han.*

Vid interpunktionen ha båda Hs anlitats. De sakna punkt i slutet av r. 10, 17 och 28, komma i slutet av r. 26.

Nils Holm, som först publicerat dikten (Vitalisminnen från Husby-Oppunda, Ord och bild, 1926, s. 370) vill på grund av dess anknytning till äldre psalmdiktning och akademisk 1700-talslyrik hänvisa den till S:s gymnasietid eller allra första studentår. Dess ungdomlighet finner han bestyrkt av den oövade handstilen. — Utg., som velat på inre grunder förlägga diktens tillkomst till o. 1816, är efter att ha sett Hs böjd för att tro att den är åtskilligt tidigare.

16 *förfölgdt* (hack i häl) åtföljt, beledsagat. *P.*

17 *mäter* utmäter. *P.*

89-91. 37. *Till ett fruntimmer, som beskyllt författaren för smicker.*

Efter Forselius (s. 392-394). Hs saknas.

Dikten är säkerligen riktad till Katarina Sofia Thyselius. Ljunggrens uppgift (s. 110) att S. Sofiadagen den 15 maj 1816 till hennes ära diktat en sång, »i hvilken han prisat hennes skönhet i sådana ordalag, att den anspråkslösa flickan funnit sig föranlåten att göra honom en förebråelse för att vilja smickra», är väl en slutsats dragen av föreliggande dikt. Det framgår av den att S. skrivit namnsdagsrim (se r. 51) åt mamsell Sofi, och att det varit den 15 maj 1816 kan man sluta sig till därav att det var den enda Sofia-dag som S. tillbragte hos familjen Thyselius. Vad namnet Sofi beträffar kan man gissa att det icke stått i Hs utan av Forselius tillagts, när han tryckte dikten.

7 *ditt behag på lyran slog* ɔ: besjöng ditt intagande l. tjusande väsen. *P.*

34 *min rätt ej finner* ej finner l. inser att jag har rätt. *P.*

39 *första blickarne af dagen.* Detta är ett citat ur dikten *Gracernas bud* (75: 19), på vilken även anspelas i r. 7 och r. 14. Det var tydligen med denna dikt som S. uppvaktade Sofia Thyselius på hennes namnsdag.

92-93. 38. *Till en politicerande borgare i sjö- och stapelstaden Mariefred.*

Efter Forselius (s. 378-379). Hs saknas.

Enligt Forselius (s. XXIX) hade S. under gymnasietiden plats som informator hos en kyrkoherde Helleday i Mariefred. Det är väl på denna kondition han syftar, då han i ett brev till Berglund hösten 1815 talar om att han lärt sig pinas av smädelser i Mariefred. Ljunggren (s. 110) gör nu gällande att denna satir tillkommit medan han som informator vistades i Mariefred. Det är dock mindre troligt att den är så tidig. Under sitt sista gymnasieår (1814) konditionerade S. i Västerhaninge (se Forselius s. XXIX), och anställningen i Mariefred måste alltså vara av tidigare datum.

I den följande dikten *Fragmenter ur ett skaldebref till en vän* får man veta att den politiserande borgaren, som likt Holbergs »politiske Kandestøber» tänker mer på Europas väl än på sin familjs, är rådman i Mariefred.
Dikten är en satir i Kellgrens anda. Man erinras i r. 3-4 om *Dumboms lefverne.*
23 *Att björnar ej deraf må göra pris* att björnar ej må lägga beslag på det. *P.*
24-25 Anspelningar på de allierade makternas intåg i Paris 1814, Napoleons abdikation och hans internering på ön Elba.
30 *Totaliter.* Metern visar att den gode borgaren uttalat ordet med huvudtonen felaktigt på näst sista stavelsen. Kanske vill S. genom den stora begynnelsebokstaven antyda att »de Totaliter» rent av missuppfattats såsom namn på ett folk i analogi med t. ex. »de Moskoviter» l. »de Amalekiter», »de Midianiter» i gamla bibelöversättningen. *P.*

93-96. 39. *Fragmenter ur ett skaldebref till en vän.*
Efter Forselius (s. 384-387). Hs saknas.

Den vän till vilken skaldebrevet är riktat är säkerligen Nicander. Den kursiverade raden (56) synes vara citat ur brev från denne.
3 *Föns.* Jfr *Dialog emellan en Poët och en rimmare* (10: 3).
31 *slog sig till poeter* gav sig i lag med poeter, d. v. s. slog sig på poeteri. *P.*
43 *mig till sinnes förde* förebrådde mig. *P.*
58 *gifver skalden rätt* låter skalden vederfaras rättvisa. *P.*
76 Se dikten *Till ett fruntimmer, som beskyllt författaren för smicker.*
81-86 Se dikten *Till en politicerande borgare i sjö- och stapelstaden Mariefred.*

96-98. 40. *Lustgården.*
Hs består av ett fyrsidigt kvartark.
Dikten trycktes först av G. H. Mellin i Svenskt Pantheon (H. 3, 1832, s. 34-37), sedan av T. Ekelund i Vittra skuggbilder (1886).
Dikten är i Hs undertecknad *Sjöberg.*
25 Hs saknar komma i radens slut.
44 » » punkt i radens slut.
52 » » » » » »
Trycket i Sv. Pantheon har följande anmärkningsvärda avvikelser från Hs:
20 *rymder* i st f *verldar*
22 *slokande* i st f *lokande*
27 *dock* i st f *de*

Av allt att döma skildrar dikten striden mellan den gamla och den nya skolan i tidens litteratur. »Smådrängarne», som tukta Nordens ekar och

söka ympa sydliga behag på dem, torde vara de franskklassiskt skolade akademikerna. Åskvädret, som avbryter deras verksamhet, kan antas vara revolutionen 1809. Bilden om ekarna har S. möjligen fått från Atterboms *Prolog* till Phosphoros:

— — — — — — — — — — —

Men *nu* är morgonrodnans timme mogen,
Och Svithiods ekar famnas af dess glans.

S:s dikt kommer en vidare att tänka på dessa rader ur Prologen:

Förgäfves Medelmåttans hydra hväser,
Det tomma jollrets sommardag förgår...

Är den ovanstående tolkningen riktig, så ger dikten alltså uttryck åt samma missnöje med den akademiska riktningen i vitterheten som S. yppat i brev till Nicander under hösten 1816 och våren och sommaren 1817. När han i ett av dessa brev från våren 1817 skriver: »Våra halffranska Småsekterare skola med sitt stymperi gå under», synes han komma diktens mening rätt nära. Troligen räknar den också sin tillkomst från denna tid.

Första raden är citat från Geijers dikt *Idunas äpplen* (Iduna 1811), vars versform, ottave rime S. även övertagit. Det är första gången S. använt denna versform i någon bevarad dikt. I brev till Nicander $^{19}/_{1}$ [1817] omtalar han att han skrivit en dikt om Simson och filistéerna på ottave rime; denna är emellertid ej bevarad.

6 *Smådrängar* dvärgar, pygméer (med lakejsjälar). *P.* — Jfr Atterboms dikt *Till Sophie* (Phosphoros 1810):

O Aurora! jag ser redan ditt gnistrande spann,
Hör de prosaiska vålnaders skrän, de föraktliga dvergars
Mörka korrekta parti flyende undan din char!

7 *kringomkröpo*. Ordet har S. troligen från Ingelgrens *Gyllne åldern. Chor af Herdarna i Torquato Tasso's Aminta* (Phosphoros 1810):

— — — — — —

Hur jorden oplöjd fällde
Sin frukt och ormar skadlöst kringomkröpo — —

Kanske har S. också hämtat något av sceneriet i första strofen från denna översättning.

8 *njöpo* nöpo. Dialektform med »j» överfört från inf. »njupa». *P.*

10 *saxa* klippa, tukta den med saxen. *P.*

12 *vaxa*. Tillfällig användning (= ympa), liksom »taxa» i r. 14. *P.*

14 *taxa* taxera, uppskatta, värdera. Jfr anm. till r. 12. *P.*

22 *lokande* slokande, med hängande grenar. *P.*

54 *stranda* kila sig fast. *P.*

DIKTER.

(1819; andra uppl. 1821.)

Samlingen *Dikter* trycktes i Bruzelius' Kalender för damer för år 1820 och utgavs samtidigt, i slutet av år 1819, i en separat, numrerad uppl., vars text är densamma som kalenderns. År 1821, vid midsommartiden, utgavs samlingen ånyo med beteckningen »Andra förändrade och betydligen tillökta upplagan», även då tryckt i Uppsala hos Bruzelius. I denna senare upplaga äro följande tre dikter uteslutna: *Trollhättan, Komiska Fantasier 2* och *Bruden i Corinth.* Tillagda dikter äro *Komiska Fantasier 5, Amen, Tal till Månen* och *Rustningar till Ragnarok.* Som ett bihang följde i denna uppl., särskilt paginerad, den *Recension* som här tryckts bland »Polemiska skrifter» i andra delen.

Andra upplagan är här följd, utom naturligtvis för de dikter som endast förekomma i originalupplagan. Skiljaktigheterna mellan de båda upplagorna äro få och mindre betydande. Genomgående har S. ändrat stavningen av *herrlig* och dess avledningar till *härlig* etc. Andra avvikelser, utom några ej anmärkningsvärda ändringar i stavning och interpunktion, äro förtecknade i kommentaren till de resp. dikterna.

En rättelselista i Kalender för damer 1820 upptar följande rättelser till S:s Dikter, av vilka dock ej alla äro iakttagna i andra uppl.:

102 : 11 *finner,* läs *vinner;*
106 : 2 *gjöt* l. *njöt*
106 : 3 *Då* l. *Och*
110 : 28 *suck* l. *suck,*
118 : 1 *falla* l. *luta*
118 : 2 *förebildat* l. *förebildadt*
120 : 46 *min djerfva* l. *min*
129 : 23 *offer.* l. *offer?*
143 : 107 *gör* l. *ger*

101. 1. *Till Fullmånen.*

Enligt Geijer (s. XIII) författade S. denna dedikationsdikt en vacker decemberkväll, »såsom det påstås efter en ordvexling med sin vän Nicander, hvilken på samma tid tillegnade H. K. H. Kronprinsen förstlingarna af sin Sånggudinna». Geijers sagesman var antagligen Forselius, som i sitt förord till Samlade skrifter 1873 (s. XLI) har en liknande uppgift om att S. med sin dedikation velat persiflera Nicander.

102-103. 2. *Skaldens tröst.*

B** är säkerligen C. O. Berglund, S:s vän från skoltiden i Strängnäs. Dikten ansluter sig, som Ljunggren (s. 121) påpekat, till elegien *I April 1816* (s. 85), varifrån uttrycket »grafvens tusenskön» (r. 4) övertagits.

Temat utvecklas här vidare i platonsk anda. Särskilt tydligt är det platonska inslaget i den sista strofen, där det talas om en värld, »der de sköna former råda» och där man når till att få skåda skönheten inte bara »i bild», utan sådan »som hon är». Mot detta livet ställes idealets värld så som i Schillers *Das Ideal und das Leben:*

> Aber in den heitern Regionen,
> *Wo die reinen Formen wohnen,*
> Rauscht des Jammers trüber Sturm nicht mehr.
> Hier darf Schmerz die Seele nicht durchschneiden,
> Keine Träne fliesst hier mehr dem Leiden,
> Nur des Geistes tapfrer Gegenwehr.

Jfr den kursiverade raden med r. 35 i S:s dikt. Jfr också den sista strofen i S:s dikt med Schillers:

> — — — — — — — — — — — — —
> Bis der Gott, des Irdischen entkleidet,
> Flammend sich vom Menschen scheidet
> Und des Äthers leichte Lüfte trinkt.
> Froh des neuen, ungewohnten Schwebens,
> Fliesst er aufwärts, und des Erdenlebens
> Schweres Traumbild sinkt und sinkt und sinkt.

Något i diktens ton erinrar om Wallins platonskt inspirerade psalm 481 med dess maning: »Var tröst, min ande, hoppas, bed, försaka!» Observera särskilt r. 9-10:

> Ty öfver allt du denna längtan finner,
> Hvarhelst ditt öga lifvet genomser.

Påtagligare är emellertid likheten med Stagnelius' dikt *Kyrkogården* (II: 431 ff.). Där uppenbarar sig för skalden en ängel med ett tröstens budskap:

> Lät denna tröst till målet dig ledsaga:
> Blott smärtans brand är själarnes försoning,
> Och glädjens hem på öknars väg man finner.
> Blott den är till, hvars skugglif här försvunnit.
> Blott döende man döden öfvervunnit.

Jfr med »smärtans brand» S:s »himlens eld» (r. 34). Jfr också r. 39-40 med Stagnelius'

> O! gläd dig blott att *lifvets bittra smärta*
> Ej följer dig i grafvens helgedommar.

Versmåttet är i båda dikterna ottave rime. Kyrkogården är tryckt i tredje häftet av Liljor i Saron (1821) och torde vara skriven senare än Skaldens tröst. Finnes det något samband mellan dikterna, måste följaktligen S. ha

varit den påverkande. Uttrycket »himlens eld» förekommer i samma betydelse som här i Stagnelius' *Uppoffringen*, som torde förskriva sig från 1820 (se A. Nilsson, Kronologien i Stagnelius' diktning, 1926, s. 61). — Se vidare A. Werin, Tingens rena former. En studie i romantisk-filosofisk terminologi, Studier tillägnade Efraim Liljeqvist, 1930, Bd 1, s. 526 ff.

1 *röjer* iakttager, ser, varseblir. *P.*

4 *grafvens tusenskön* ɔ: den hektiska rodnaden. S. har tänkt på den odlade, rödblommiga formen av Bellis. *P.*

7 *sångens källa, lifvets helsokälla.* Jfr Tegnérs *Sången,* första trycket i Stockholmsposten d. 6 febr. 1819:

Kom, låt oss gå till Diktens källa,
hon sorlar vidt i öcknens rund,
och kraft och mod och glädje välla
med makt ifrån dess djupa grund.
Mot hvarje qual som lifvet sårar
dess våg ett läkemedel fått.
Sen till, hon är ej jordens tårar,
nej, hon är himlens spegel blott.

10 *Hvarhelst ditt öga lifvet genomser* varhelst du tar livet i (uppmärksamt) betraktande, vart du vänder blicken. *P.*

11-12 *Ej förr'n i vester Solen hvila finner, Den unga blomman sjelf ur tårar ler.* Satskonstruktionen inexakt. Meningen är tydligen: Knappt har solen gått till vila i vester, förrän t. o. m. den unga blomman »ler ur tårar» (d. v. s. står med daggpärlor i sin kalk l. krona). *P.*

13-14 Jfr den följande dikten *Till Floden*, särskilt dess tredje strof.

19 *sin blomsterdröm den sköna vårn der målar.* Jfr Geijers dikt *Uppvaknandet* (Poet. kalender 1815), där våren framställes som en sovande pilt, som »drömmer blomsterdrömmar».

24 *dödens aning* en aning om döden. *P.*

26 *vällust* sällhet, lycka. *P.*

33 *när Engeln vill mig båda* när dödsängeln vill kalla mig (till uppbrott). *P.*

35 *der de sköna former råda* där sinnevärldens sköna urbilder hava sin tillvaro. Jfr SAOB: F 1129. *P.*

36 *Går salighet emot hvart fromt begär* ɔ: möter varje fromt (rent, oskyldigt) begär sin saliga uppfyllelse. *P.*

103-104. 3. *Till Floden.*

I en not till Geijers företal till Samlade dikter 1828, där innehållet i S:s diktsamlingar uppräknas, talas det om »det af författaren sjelf uteslutna stycket *Floden*». Till Floden hör alltså till de dikter vilka S. på dödsbädden, enligt Forselius' uppgift (s. LXI), uteslöt ur en planerad samling av sina dikter. I en recension i Svensk Literaturtidning (1820: 4) an-

märkte Palmblad att han funnit r. 3-9 obegripliga. Meningen med dem skall väl helt enkelt vara att stjärnornas spegelbilder i floden utgöra svar på dennas frågor. Som ett försök till förtydligande får man kanske betrakta Forselius' ändring i Samlade skrifter 1873 av *ditt* i r. 5 (som S. har i båda de av honom utgivna upplagorna) till *mitt*. Denna ändring torde inte ha något fog för sig. Forselius har vidare i r. 14 *din* i st f *dig*, vilket kan bero på tryckfel.

---

4 *stjernebågen* stjärnevalvet. *P.* — Jfr Zeipels *Lefnadsmelodier* (Poet. kalender 1819, s. 58), där Svanen sjunger:

Aningsfullt jag skådar stjernebågen,
Ser dess klara, djupa hvalf i vågen;
Och från jorden längtar jag att tåga
Dit, der fjerran himlen jag förnam.

7 *höga smärta*. Uttrycket kan S. ha övertagit från en *Svanesång* av S** (P. A. Sondén) i Poet. kalender 1813, s. 66. Jfr 180: 1.
8 *ditt lif förklara* tolka meningen med ditt liv, tyda din livsgåta. *P.*
16 *fäster* håller fast, håller bunden. *P.*

105-106. 4. *Mina önskningar.*

Dikten utgör en omarbetning av ett tidigare poem med samma titel (s. 82). Såsom Ljunggren (s. 129) påpekat, gå stroferna 2-4 tillbaka till ett anonymt grekiskt epigram (Anthologia græca I: 82), vari skalden önskar sig vara vinden för att kunna smeka den älskade och uppfångas av denna. Tanken i strof 5 återfinnes i Platos epigram till ynglingen Aster (Bergk, Poetæ lyrici græci, II, ed. 4, s. 303), som i Emil Zilliacus' översättning (Grekiska epigram, 1923, s. 89) lyder:

Stjärnorna blickar du mot, min Stjärna. Ack vore jag himlen,
tusende ögons blick kunde jag rikta mot dig.

Innehållet i strof 6 är hämtat från ett anakreontiskt ode (Bergk, Poetæ lyrici græci, III, ed. 4, Anacreontea 22), vari poeten säger till sin älskade (enligt Tranérs övers. i Anakreons sånger, 1833, s. 23):

Men jag: — fick jag bli spegel,
Att du mig evigt såge.

Motivet i stroferna 3-4 har behandlats av Goethe i hans ballad *Das Veilchen*, som vid två tillfällen översattes i Poetisk kalender (1813 och 1816). Den senare övers. var verkställd av Atterbom.
2 *Skuggväsen* skenväsen, drömbilder, fantomer. *P.*
17 *himlen förklara* göra himlen klar l. ljus, komma himlen att stråla i glans. *P.*

106. 5. *Minne och tro.*

Forselius (s. 412) antar att det var detta poem som S. sände med brevet d. 29 nov. 1819 till Berglund. Häri torde han missta sig (se kommentaren till nästa dikt). Men det är ej osannolikt att B. var den vän åt vilken S. tillägnade dikten.

Redan anslaget erinrar om Goethes Mignon-dikt *Kennst du das Land.* I fråga om strofernas byggnad och antal överensstämma också de båda dikterna. Goethes dikt efterbildades samtidigt av Nicander i *Lyrklang till Hulda* (Sånger af August, 1819), i dess tredje avdelning, som heter »Afton» och vars sista strof kan jämföras med sista strofen i S:s dikt:

Vet du den quäll, då i din hvita famn
För hoppets aning öppnar sig en hamn:
Då jag får kyssa dig i brudgumsskrud,
Och borgens vakter helsa dig som brud.
Vet du den quäll?
Nog vet jag den; —
I Englars land du Hulda får igen.

9 *drömmarna förtog* gjorde slut på drömmarna. *P.*
10 *andedrägt* o: väderil, vindstöt. *P.*
13, 17 *Tror du det land* tror du på (tillvaron av) det land... *P.*

107-108. 6. *Enslingens sång i den stora öknen.*

Dikten sändes av S. i brev till Berglund 29/11 1819 med följande ord: »Här innelyckt sänder jag dig en poësi, skrifven ungefär i samma stil som ditt brev. Men jag vill derföre icke, att du skall anse det just precist för en målning av min egen sinnesstämning. Så länge jag äger sådana vänner såsom dig, behöfver jag just icke klaga öfver mina vänners trolöshet; och egentligen att tala, är blomman i kärlekens rosenlund en dikt.» I orden om »kärlekens rosenlund» alluderas på r. 18 i dikten. Rörande den stämning varur dikten växt fram får man besked i ett annat brev till Berglund, odaterat, men säkerligen från samma år (II: 166). Där talar S. också om sitt långvariga studium av stoikerna. Åt en stoisk livsvisdom av den art som förkunnades i Epictetos' Enchiridion, vilken finnes upptagen i förteckningen på S:s boksamling, ger diktens slut uttryck, framför allt i r. 35-36. Med sin ton på en gång av övergivenhet och munterhet erinrar detta slut om Goethes *Vanitas! vanitatum vanitas:*

Ich hab' mein Sach auf nichts gestellt.
Juchhe!
Drum ist's so wohl mir in der Welt.
Juchhe!

Även i Goethes dryckessång talas om en man som vänt sin håg till kvinnor och andra opålitliga ting, men som kommer under fund med alltings fåfänglighet. Den visdom han drar ur sin erfarenhet är emellertid av epikureisk art.

Ännu närmare står dikten dock Goethes *Trost in Tränen*. Här klagar någon över att det han åtrår är ouppnåeligt:

Ach nein, erwerben kann ich's nicht,
Es steht mir gar zu fern.
Es weilt so hoch, es blinkt so schön,
Wie droben jener Stern.

Han får till svar:

Die Sterne, die begehrt man nicht,
Man freut sich ihrer Pracht...

Jfr härmed r. 39-40 i S:s dikt. Versformen är densamma i de två dikterna, dock är rytmen hos S. friare. Denna rytm är, som Böök påpekat (s. 207 f.), övertagen från Geijers *Odalbonden*.

Det i första strofen upptagna temat är bibliskt (se Ps. 103:15-16; Jesaja 40: 6-8). Till jämförelse må anföras Lidners *Önskan* (II: 22):

Se den ros som jorden pryder,
Huru den sin bane får
Och till sin förvandling går:
Jag dess vink ock villigt lyder
— — — — — — — —

23 *tog sin kos* tog bort. Tillfälligt. *P.*

24 *lät* lämnade. Starkt ålderdomligt. *P.*

109. 7. *Till en Violblomma.*

Originalets förf. är italienaren Giovanni Battista Felice Zappi (1667-1719). Dikten är emellertid översatt efter Höltys *An ein Veilchen. Nach Zappi*, som S. lärde känna i det band »Gedichte von L. H. C. Hölty» som ingick i Bruzelius' Bibliothek der deutschen Classiker (Upsala 1816).

1 *silfblå* »silverblå». S. torde ha haft Viola riviniana Rehb. (V. sylvatica Fr.) i tankarna, vars blommor äro »stora, vackert blå med hvit mynning» (Lilja). Höltys dikt har blott »in deinem blauen Kelche». *P.*

109-110. 8. *Till Laura.*

Dikten ansluter sig i innehåll, ton och versmått till Matthissons *Lied aus der Ferne*, vars första strof lyder:

Wenn, in des Abends letztem Scheine,
Dir eine lächelnde Gestalt,
Am Rasensitz im Eichenhaine,
Mit Wink und Gruss vorüber wallt:
Das ist des Freundes treuer Geist,
Der Freud und Frieden dir verheisst.

Uttrycket »en ton från fjerran land» (r. 5) synes direkt återgå på diktiteln »Lied aus der Ferne».

Med Matthissons dikt har S. troligen gjort bekantskap i det band »Gedichte von Friedr. v. Matthisson» som ingick i Bruzelius' Bibliothek der deutschen Classiker (Upsala 1816). En översättning av den av våra romantiker omtyckta dikten infördes i 2:a uppl. av Poetisk kalender för 1812—13 (publ. 1816) under titeln *Anderöst*. Uttrycket »en sorglig andestämma» (r. 3) är möjligen en reminiscens härifrån. Kalender för damer 1819 innehöll en övers. av dikten, som bar titeln *Sång från fjerran* och var undertecknad V. A. Rörande Atterboms olika översättningar av samma dikt se F. Vetterlund, Atterbomska ungdomsdikter och reminiscenser, Samlaren 1891.

2 *fromt* oskyldigt, menlöst. *P.*

3 *sorglig* sorgsen, sorgfylld, klagande. *P.*

23 *efterbildar dig min blick* ger dig en bild av min blick. *P.*

110-115. 9. *Orden.*

Dikten är en »komisk fantasi», vari skämtet slutligen slår om i högstämt allvar, liksom i *Promotionen 1824*. Omslaget markeras här formellt därigenom att den jambiska versen i slutpartiet blir strofisk, ottave rime. Som redan Palmblad påpekade i sin recension i Sv. Literaturtidning (1820: 4) och Böök senare framhållit, ansluter sig dikten i form och ton ganska nära till Geijers *Omständigheterna. En blick i andevärlden,* som först trycktes i Poet. kalender 1814. En med Orden i viss mån besläktad dikt är *Satyren,* publicerad i Kalender för damer 1819 och undertecknad — i —. I dess skildring av satirens växlande former heter det:

> Alexandrinens tunga gång jag lärde mig,
> och tråkigt nog framsläpade mitt liv;
> men snart på Odets lätta vingar
> än sändes jag till tandlösa mamseller,
> som likväl ännu önskade behaga:
> i skaldebrev jag sändes till baroner,
> och alla fingo av mitt ovett del.

1-2 Här möjligen en reminiscens från Atterboms i Poet. kalender 1814 tryckta *Fågel Blå.* Se kommentaren till *Prolog till tragedien Väinemöinen.*

2 *Och kunna vi försätta hellebergen* och vi kunna flytta hälleberg från deras plats. *P.*

4 *hvartut* åt vilket håll, varthän. *P.*

25 *frågar du vårt hem* efterfrågar du vårt hem, frågar du var vi äro hemma. *P.*

35 *våra kåpor äro granna.* Syftar på broschyrernas färgade omslag.

58 *Hippocrene* den åt muserna helgade källan på berget Helikon. Skämtet, som här gäller dels skalderna, dels de lagerkrönta magistrarna, togs åter upp i *Promotionen 1824.*

88 *Ormkarlen* en stjärnbild (Ophiuchus).

93 *stjerneviner.* Jfr Stagnelius (II: 145): »astraliskt vin».

117 *Sig töcknet kring vårt chaos börjar randa* börjar töcknet kring vårt kaos (det kaos, den till synes oordnade massa vi utgöra) få konturer och taga gestalt. *P.*

123 *diktens skepp.* Jfr Tegnérs *Skidbladner* (Iduna 1812): »diktens gyllne skepp».

128 *Vår barndomsoskuld heter Poesi.* S. ger här kanske närmast uttryck åt den på hans tid och långt senare vanliga uppfattningen att poesien är den äldsta och ursprungliga formen av litteratur. Men därjämte tänker han väl även på språket såsom mera poesifyllt, rikare på konkreta, bildliga uttryck o. d. under sitt tidigaste utvecklingsskede. *P.*

115-116. 10. *Sverige.*

Texten i första uppl. av Dikter visar följande avvikelser:

7-9 *Men hans Lilja är den höga Norden:*
Närmre fjällarne till himlen stå,
Och den evigt hvita jorden

11-16 *Rikare väl ur den södra jordens*
Hjerta, än ur kalla Nordens,
Spira blommor, vexlande i prakt.
Ur orangen, myrten, rankan, blommar
Evig vällust i en evig sommar:
Vällust Gud i sjelfva luften lagt.

33-34 *På dess stjernehimmel, skönt och klart:*
Hur de ädla skuggor drabba samman

Dikten är påverkad av Schillers *An die Freunde.* Se början av andra strofen i Schillers dikt:

Freunde, es gibt glücklichere Zonen
Als das Land, worin wir leidlich wohnen
— — — — — — — —

Jfr också med tredje strofen i S:s dikt den fjärde i »An die Freunde» som handlar om Rom och Peterskyrkan:

Prächtiger als wir in unserm Norden
Wohnt der Bettler an der Engelspforten,
Denn er sieht das ewig einz'ge Rom!
Ihn umgibt der Schönheit Glanzgewimmel,
Und ein zweiter Himmel in den Himmel
Steigt Sankt Peters wunderbarer Dom.
Aber Rom in allem seinem Glanze
Ist ein Grab nur der Vergangenheit;
Leben duftet nur die frische Pflanze,
Die die grüne Stunde streut.

Strofbyggnaden är i de båda dikterna densamma; dock återfinner man den korta fyrtaktiga versraden, som hos Schiller avslutar strofen, som rad 2 hos S. Det är samma strof som i Schillers *Das Ideal und das Leben* med den skillnaden att i denna dikt såväl strofens andra som sista versrad är fyrtaktig. Jfr vidare S:s dikt med Schillers *Punschlied, im Norden zu singen* samt med Tegnérs av Schiller inspirerade dikter *Romresan* och *Skidbladner,* vilka också utgå från motsättningen mellan nordiskt och sydländskt. Temat hade av S. behandlats redan i *Minne af Georg Lil'e Stjernhjelm* (s. 52).

19-20 Jfr Tegnérs *Svea* (II: 74):

> Tätt öfver skullran hän de höga stjernor gå:
> *i klippan växer jern,* och männer deruppå.

26 *Sankt Peter* Peterskyrkan i Rom.
28 *fjälln* fjället. Jfr 29: 52. *P.*
32 *hjeltenyet.* Ordet, som synes vara präglat av S., har upptagits av senare författare (se Böttigers *Italia* och Snoilskys *Hvita frun*).

117-118. 11. *Trollhättan.*

Dikten formar sig till en hyllning åt Karl XII, vars namn som bekant är knutet till Trollhätte kanal. — Enligt Forselius (s. XXX) besökte S. Trollhättan i juli 1815. Jfr kommentaren till *På Hallebergs ättstupa 1815* (s. 56). Skrevs dikten 1815, så får man väl anta att den omarbetats före tryckningen. I varje fall spåras i r. 7-8 påverkan från Tegnérs 1818 tryckta dikt *Carl XII:*

> Der slog så stort ett hjerta
> uti hans Svenska barm,
> och
> Hans minne uti Norden
> är snart en saga blott.

17 *att himlen rodnar sjelf* så att själva himlen rodnar (av blygsel). *P.*

118-120. 12. *Under en sjukdom.*

Första uppl. av Dikter har följande avvikelser:
1 *falla* i st f *luta* (jfr rättelselistan s. 295).
17 *glädjen* i st f *glädje*
46 I högre skönhet än min *djerfva* fantasi (jfr rättelselistan s. 295).

Diktens tvenne sista strofer variera temat från poemet *Till Laura* (s. 109). Det finnes också en viss överensstämmelse mellan denna dikt och den *Tillegnan* varmed Atterbom inledde *Blommorna* (Poet. kalender 1812). Jfr särskilt r. 61-64 med dessa rader i Tillegnan:

Om ditt claver i skymningen dig gläder,
Hvar silfverton, som väcks af fingerns lopp,
En fantasi från mig, en känsla bringe:
Och din musik min trånad återklinge!

Den klaverspelande älskarinnan kan för övrigt tänkas ha en litterär förebild i Schillers *Laura am Klavier*.

21 *På dina läppar låg, hvad helst mig hände* mitt liv, mina öden berodde på vad du sade. *P.*

23 *hamnar* vålnader, väsenslösa skuggor l. skuggbilder. *P.*

25-26 *Du danat mig med dina blickars flamma, Till hvad som helst ditt hjerta mig beslöt* Du har danat mig med elden i dina blickar till vadhelst ditt hjärta ville att jag skulle vara. *P.*

34 *hans irrlif* hans vilsna, irrande liv. *P.*

47 *Uti min Maj, i lifvets diktningstimma* i min ungdomsvår, i den period av livet, då känslan är som varmast och inbillningskraften livligast. *P.*

120-122. 13. *Till mina vänner.*

29 Första uppl. har punkt i radens slut, vilket tydligen är det riktiga.

Dikten, som är besläktad med *På Hallebergs ättstupa 1815*, *Trollhättan* och *Sverige*, är inspirerad av Geijers och Tegnérs Iduna-dikter. I femte strofen hör man en återklang av Tegnérs *Asatiden* (tryckt i Iduna 1813 med titeln *Den gamle Hedningen*):

Och hänryckt grep han (skalden) i harpan med senfull hand.
Ej veklig vällust, ej qvinnoglam ljöd från dess strängar.

Den manliga uppfattning av poesien som kommer till uttryck i nämnda strof (»sjelfva hans sång en bedrift skall vara») för också tanken till Tegnérs *Sången*.

I r. 23-24 finner man en tydlig reminiscens av slutraderna i Geijers *Manhem* (Iduna 1811):

Då skola i vårt fall vi äfven hämnas,
Och Manhems namn på jorden åter nämnas.

Se även Geijers dikter till Wilhelm v. Schwerins och bröderna Ramsays minne, vilka i Iduna (1813) stå som en optimistisk replik på Tegnérs Den gamle hedningen med dess förakt för »dagens dvergätt, så kraftlös, så öfverklok». Det var unga hjältar som de av Geijer besjungna som S. ville efterlikna.

11 *malmen* kanonen. *P.*

26 *sin quinnoflärd* den omanliga, vekliga flärden i sin diktning. *P.*

122-128. 14. *Komiska Fantasier.*

Texten (r. 1-130) i första uppl. av Dikter visar följande avvikelser:

66 Punkt i st f kolon i radens slut.

130 *mun* i st f *mund*

116 Man skulle väntat sig komma i radens slut. Båda uppl. ha dock punkt.

De medeltida rimkrönikorna utgåvos 1818 av E. M. Fant i »Scriptores rerum suecicarum medii ævi» (T. I), och troligen är det närmast denna edition som gjort S. uppmärksam på knitteln och dess användbarhet för skämtsam vers. En direkt anspelning på Erikskrönikan finnes i Komiska fantasier 8 (193: 93 f.). Ett annat nära till hands liggande exempel fanns ju i Bondepraktikan. F. Vetterlund gissar att S. fått »sina stiliserat knaggliga knittelvers» genom att »travestera den högtidliga gången i Lings Asarne» (Sveriges national-litteratur 1500-1920, X, Svensk romantik II, 1922, s. 13). Om S. haft avsikten att travestera Ling, synes detta ha undgått samtiden. Att Lings bruk av knitteln bidragit till att fästa S:s uppmärksamhet på den kan man emellertid taga för givet. Man kan vidare peka på Goethe, som gav knittelversen ny aktualitet, och slutligen på dennes mästare Hans Sachs, vars skrifter vid denna tid utgåvos av J. G. Büsching i 3 band (1816, 1819, 1824). För Komiska fantasier 4 torde Sachs' skämtdikt *Das Schlaweraffen-land* ha varit mönster. Den inledes sålunda:

Ein gegent haist Schlauraffen-land,
Den fawlen lewten wol bekandt.

5 *Som brandvakt uppå himmelen går* som går brandvakt på himlen. *P.*

25 Jfr C. F. Dahlgrens *Commentarier öfver månskenet i Haga den 5 September anno 1819* (Mollbergs epistlar, 1819, s. 4 f.): »Månen är en Schellingian, enligt det allmänna begreppet om slika ting, ty ljuset borgar han från den stora Platonska philosophen Solen, han fördrager ej dagen, lefver häldst i natt och Mysticism, gifver åt alla andra föremål en egen besynnerlig anstrykning, skapar svärmare.» Mollbergs epistlar utkommo ungefär samtidigt med S:s Dikter.

30 Enligt den nordiska mytologien var det ulven Hate som vid Ragnarök slukade månen. Jfr 161: 213.

38 *Under namn af vänner det komma plär* det plägar gå under namnet vänner. *P.*

56 *de uslas magnet* en magnet som drager till sig de elända, stackare och oduglingar. *P.*

72 *Det nya Chevaleriets blomma.* Jfr Almquists *Cypressen* (Törnrosens bok. Efterlämnade berättelser och utkast, 1922, s. 162), där det talas om uppfinnandet av kortspelet: »Jag kan således försäkra dig, att kortspelet ej blott är den mest ridderliga uppfinning, utan just grundlivet av riddardomen (quintessence de la chevalerie, säga mina vänner fransoserna).» Cypressen förskriver sig från början eller mitten av 1820-talet.

85 *hade ännu Idyller quar* var ännu av idyllisk, pastoral läggning. Jfr 208: 130.

142 Det torde ha varit S:s avsikt att parodiera ett ställe i Atterboms dikt *Besöket i Sorrento* (Poet. kalender 1820, s. 142):

Väl såg jag blott i aftonhärmning grydda
De rosendar, som helsat gossens bädd:
Men ock, att jorden ej af Englar lemnas:
Som systrar se de ut — — och så de nämnas.

148-153 I denna passus (liksom också i r. 139-140) satiriseras fosforisterna, speciellt författarna i Poetisk kalender.

151 *sångkrans.* Recensionen i Sv. Literaturtidning (1821: 16) av Poet. kalender 1821 inledes med ett citat från Pindarus: »Man prisar ständigt det gamla vinet och den friskaste sångkransen» och fortsätter med att tala om det bifall varmed allmänheten alltid emottagit »denna blomsterkrans, som de tio sista åren knutit sig vid hvarje års begynnelse».

158 *Väinemöinen.* 1819 utkom på Palmblads förlag i Uppsala en samling finska runor med bifogad tysk metrisk översättning (Finnische Runen. Finnisch und Deutsch von H. R. von Schröter). I en rec. av detta arbete i Sv. Literaturtidning (1819: 51) meddelades en svensk översättning av en av dessa dikter, *Harpans födelse,* vars slut lyder:

Utur Wäinemöinens egna
Ögon trängde klara tårar;
Stridare än (fältens) tranbär
Större något än ett Hjerpägg,
I den allvarsammes sköte
Ifrån bröstet ned på knäen,
Ifrån knäen till hans fötter
Föllo vattendroppar neder,
Fem ullklädningar igenom,
Genom åtta vadmalsrockar.

Samtidigt publicerades i Poet. kalender 1820 *Wäinemöinens harpa* av A. I. Arwidsson, utgörande en tolkning av en annan version av den finska runan. Denna parodierades i *Markalainens födelse* i Markalls sömnlösa nätter (1820) och var föremål för S:s skämtsamma anspelningar inte bara i denna komiska fantasi utan också i *Prolog till tragedien Väinämöinen* och i *Fantasterne på Sångens ö.*

161 *draga* bära, släpa på. *P.*

163 *salopp* fruntimmersmorgonkappa. *P.*

183 *ett ovettigt dagblad.* S. har möjligen Argus, det 1820 grundade liberala oppositionsorganet, i tankarna.

186-187 I juli 1820 förmådde en av carbonari ledd militärrevolt konung Ferdinand av Neapel att skänka sitt folk en liberal konstitution, men i mars 1821 återställdes enväldet av en österrikisk armé. Händelsen följdes med intresse i vårt land (se C. Santesson, Historiskt verklighetsstoff i Atterboms hyperboreiska republik, Samlaren 1929, s. 76 ff.).

129-131. 15. ***Blomsterklagan.***

Dikten är det första beviset på att S. anammat den Atterbomska blomsymboliken, vilken skulle inta ett stort rum i Senare dikter. Den företer stor likhet med Atterboms *Solrosen* (Poet. kalender 1812).

Den 5-fotade trokaiska vers som här första gången förekommer hos S. skulle han i det följande gärna bruka i sin allvarliga diktning (*Vårsolen, Den nya Narcissus, Sanct Johannis Död, Blomsterfesten, Anderöster* och *Den högre Kärleken*). Se kommentaren till *Sanct Johannis Död* (s. 241).

6 *blomsterengelns.* Ordet brukas av Atterbom i *Prolog* till Phosphoros 1810 (blomsterenglar), av Grafström i *Siskan* (Poet. kal. 1818). Se även C. von Zeipels övers. av Werners tragedi *Martin Luther*, 1817, s. 98: »blommorna, de stackars söta barnen... dessa sköna blomsterenglar» (ty. die kleinen Blumenengel). Jfr kommentar till *Vårsolen* (s. 175).

7 *Majbarnets.* Atterbom brukar namnet »Majdottren» om blomman (se dikten *Invigning* i Phosphoros 1810).

20 *uppbröt hon omsider ordens fängsel* ɔ: öppnade hon omsider munnen l. läpparna. Uttrycket »ordens fängsel» är kalkerat på gr. ἕρκος ὀδόντων (Homeros) »tändernas stängsel», det stängsel som tänderna utgöra (jfr vårt »tandgård», som i själva verket betyder alldeles detsamma). *P.*

26 Jfr Tegnérs *Sång till Solen* (Stockholmsposten 1817: 214):

> Kring din konungastol,
> djupt i blånande natt,
> har du verldarna satt
> som vasaller...

41 *dess ögas lansar* dess (ɔ: solens) brännande (stickande) strålar. Synes bildat i anslutning till grekiska uttryck som Aischylos' *Agamemnon* (v. 472): ὀμμάτων βέλος, blick, eg. »ögonens spjut l. pil».

50 *Drottningen från Österlanden:* Solen. Samma uttryck användes av Stagnelius i *Julquäde* (I: 355). Då denna dikt härrör från tiden före 1816 (se Alb. Nilsson, Kronologien i Stagnelius' diktning, 1926, s. 13), kan Stagnelius icke ha uttrycket från S.

64 *Semele,* som vid Zeus' omfamning förbrändes, blev odödliggjord och upptogs i Olympen.

72 *den sköra formen krossas.* Form är här liktydigt med det kroppsliga, timliga, den jordiska existensen. Jfr II, 30: 13. (Se kommentaren till *Skaldens tröst,* där form har den hos platoniker vanliga betydelsen av idé.) Det säregna uttrycket »den sköra formen» förekommer i Stagnelius' canzon *Uppoffringen* i en strof som lyder:

> Död måste blomman blifva
> Om hösten skall oss unna
> Från tyngda grenar sina gyllne frukter.

Sitt larfstånd öfvergifva
Skall fjäriln, för att kunna
I purpurflykt omkryssa källans bukter
Och andas vårens lukter
Och mellan rosor paras.
Ja! kedjan måste krossas,
Den sköra formen lossas
Om tingens väsende skall uppenbaras,
Och som för gyllne strålen
Ett töcken flyr, — så för Idén symbolen.

Troligen har Stagnelius övertagit uttrycket från Blomsterklagan, som publicerades kort innan han författade sin dikt (jfr ovan s. 297). Den citerade strofen innehåller för övrigt samma blomsymbolik som S:s dikt. En annan dikt av Stagnelius som visar överensstämmelse med Blomsterklagan är *Afsked till Lifvet.* Se särskilt denna passus (II: 42):

Solen uppgick: hennes fackla
Var en ryslig härjningsfackla;
Till en naken Sara-öcken
Hon mitt Paradis förbrände,
Och uttorkade derinne
Alla floder, sist ock tårens.
— — — — — — —
Dolksting äro hennes kyssar,
Dödsqval äro hennes famntag.

Se vidare A. Werin, Tingens rena former, Studier tillägnade Efraim Liljeqvist, 1930, Bd 1, s. 528 ff.

131-133. 16. *Till Laura.*

9 *fem tjenare* d. v. s. de fem sinnena. *P.*

133-134. 17. *Epigrammer.*

12 *blinde.* 1:a uppl. har *blinda.*

Det första epigrammet är ej med i Saml. dikter 1828 och torde alltså höra till de av S. själv uteslutna dikterna. Det uttrycker samma tanke som *Mina önskningar,* strof 3-4 (s. 105).

5 *på grund utaf snö* på snöig grund l. botten. *P.*

6 *Yppiga slägten* det praktfulla l. prunkande släktet. *P.*

11-12 Målaren P. Hörberg rönte stor uppskattning av de unga romantikerna. Ett år efter hans död (1816) utkom hans av honom själv författade »Lefvernes-Beskrifning» med inledningsdikt och företal av Atterbom. Hedborn hyllade honom med en sonett i Phosphoros 1811.

134-135. 18. *Gratiernas Tempel.*

Se den till Hilma riktade anakreontiska ungdomsdikten med samma titel. I denna senare utarbetning är motivet fördjupat och perspektivet vidgat, framför allt under intryck av Schillers *Die Götter Griechenlands* och väl även av Goethes *Die Braut von Corinth*, som S. samtidigt översatte.

10 *Åter, som det skönas skuggor, gå* gå igen som skuggbilder l. vålnader av det sköna. *P.*

12 *Solblommorna.* S. avser helt visst solrosen, Helianthus annuus L. *P.*

21 *Aglaja* jfr 83: 3. *P.*

135-139. 19. *Barndomsminnen.*

32 *kinder.* 1:a uppl.: *kind.*

Dikten synes vara influerad av de poem i vilka Atterbom besjöng barndomsminnena och ungdomskärleken. Jfr r. 9 med den i Phosphoros 1810 tryckta *Erotikon* (»hennes fot, som flög med vestans gång»). I *Carolina* (Poet. kalender 1816) berättade Atterbom hur han delade smultronskörden med den älskade (jfr r. 25-30), och i *Till Aftonstjernan* (Poet. kalender 1812) hur han skar hennes namn i lönnens bark (jfr r. 43-48).

I r. 63-64 finner man en tydligare reminiscens från *Invigning* (Phosphoros 1810):

Och hastigt ur Minnets klarnade flod
Står opp den lycksaliga Ön,
Der Barndomen bor i sin riddaresal:
Och skogen skakar, vid Älskandes qval,
Sin krona, doftig och grön.

36 I denna rad vill Ljunggren (s. 120) finna en reminiscens från Tegnérs *Elden* (Iduna 1812):

För tiden
var ej ännu någon stund förliden
och dess ur stod still.

65 *blomsterstund.* Ordet troligen bildat av S. (jfr Kommentaren s. 325). Sv. Akademiens språkprovssaml. upptar utom detta ex. från S. ett från Snoilskys dikt *Namnet i klippan.*

73 *Fort... flög min barndomstid* bort flög min barndomstid. *P.*

75 *Papilio fladdrar nu med kärlig id* fjäriln fladdrar nu med kärlig (förälskad) beskäftighet. *P.*

77-78 *Lättsinnigheten speglar sig så skönt Uti de stjernor rika manteln hyser* det lätta (ostadiga, flyktiga) sinnet avspeglar sig så skönt i stjärnorna på hans rika (prunkande) dräkt. *P.*

139-146. 20. *Bruden i Corinth.*

107 *gör.* Skall vara *ger* (jfr rättelselistan s. 295).
162 *gästar.* Tryckfel här; skall vara *gäster.*

S. uteslöt denna översättning ur andra uppl., troligen på grund av kritiken i Sv. Literaturtidning (1820: 4) och Allmänna Journalen (1820: 64). Jfr II, 85: 112 ff.
29 *sin.* Felöversättning av S. för *hans.* Hos Goethe heter det:

> Denn er sieht, bei seiner Lampe Schimmer
> tritt mit weissem Schleier und Gewand
> sittsam still ein Mädchen in das Zimmer...

31 *förnimmer* iakttager, varseblir. *P.*
43 *fattar ordet* tager till orda. *P.*
76 *din tanke* tanken på dig. *P.*
123 Goethe: »Eins ist nur im andern sich bewusst.»
160 *i blommans dar* jfr 23: 47. *P.*
192 *sluter* innesluter. *P.*

146-148. 21. *Braut Anund.*

Enligt Snorre Sturlasson omkom konung Anund vid ett jordskred på Himinheid (Himmelheden). Det är denna sägen som S. ombildat och givit en naturmystisk innebörd.
Formellt och även i viss mån innehållsligt ansluter sig denna dikt, som redan Ljunggren (s. 126) påpekat, till Geijers *Svegder.* Svegder går in i berget för att där finna Oden; Anund förmäles med Svea, moderjorden Båda dikterna mynna ut i romantisk naturmystik. Jfr särskilt 4:e strofen i S:s dikt med dessa rader i Svegder:

> Han såg, han nalkades till gudars säten:
> Så sällsam och så skön var denna mark;
> Ur skogen klungo underbara läten,
> Ur flodens fulla våg steg sången stark.

Böök (s. 210) anser att dikten dessutom innehållsligt hänger samman med Geijers *Gustaf Eriksson.*
8 *Med vällust* med innerligt välbehag. *P.*
22 *Det höga hjertat* det ädla, konungsliga hjärtat. *P.*
35 *vägrar hon i ljuset skörden skrida* hindrar hon l. tillåter hon icke skörden att träda i dagen l. spira upp. *P.*

148-150. 22. *Siegmunds idéer.*

19 Punkten i radens slut utgår.

Dikten parodierar samtida götisk poesi.
3 *egnar* anstår, höves. *P.*

13 *i honom nedgå och betrakta* göra en grundlig och till botten gående undersökning av den. *P.*

21 *röka* ryka. Rätt vanligt i litteraturen från denna tid; förekommer t. ex. i Poet. kal. 1821, sidd. 94 o. 237. *P.*

29 *ett roligt lefverne* ett lugnt liv. *P.*

53-54 Jfr Kellgrens *Dumboms lefverne.*

63 *Min tids esprit kan jag med vördnad fatta* andan hos den tid jag lever i kan jag med vördnad omfatta l. ansluta mig till. *P.*

151-152. 23. *Oscars Fest i Upsala, den 1 December 1819.*

Samma titel i Kalender för damer 1820; däremot i Dikter 1819: *Den 1 December 1819.*

24 Raden lyder i Dikter 1819 (liksom också i Kalender för damer):

Vårt hjertas eld kan yttre *köld* betvinga.

Ruben G:son Berg antar (Svenska studier, 1910, s. 119), att denna läsart är den rätta, och att *eld* genom feltryck inkommit i 2:a uppl. Det är möjligt; dock är att märka att även den sistnämnda läsarten ger god mening. Geijers uppl. av 1828 och Forselius' av 1873 ha båda *eld.*

På Oscarsdagen d. 1 dec. 1819 firade studentkåren i Uppsala kronprinsen, som under terminen bedrivit studier vid universitetet, med en fest jämte fackeltåg. Ursprungligen tänkte man förlägga festen till kungshögarna i Gamla Uppsala, men i stället kom den att äga rum på den Gustavianska akademiens borggård, i vars bakgrund man rest ett götiskt tempel, upplyst av lampor. Under festen sjöngos sånger, författade av Atterbom, och överlämnades av Carl v. Zeipel, som höll ett versifierat tal, ett svärd och ett horn åt kronprinsen. Festen är beskriven av Atterbom i »Oscarsdagen den 1 December 1819, firad i Upsala av den studerande ungdomen» (1819).

3 *tempel.* Häri möjligen en anspelning på det ovannämnda götiska templet.

5-8 Jfr slutet av Zeipels tal vid festtillfället (tryckt i Poet. kalender 1820):

— — — — — — — — — —
En ed vid Gud och vid den eld, som glöder
I hoppets stjerna öfver minnets jord,
En skål för Oscar! Kommen, framtids-öden!
Dig följa vi — i lifvet och i döden.

15 Anspelning på fackeltåget. Jfr r. 29.

17 *högen* Odens hög i Gamla Uppsala. Jfr r. 10.

152-153. 24. *Amen.*

Dikten utgör en parodi på ett poem av P. A. Sondén, *Ave Maria* (med undertiteln »Legend»), tryckt i Poetisk kalender 1821. Ämnet har Sondén enligt egen uppgift (i anmärkning till Dikter, H. 2, 1829) hämtat från Kosegarten (Legenden, Bd 1-2, 1804). Jfr kommentaren till *Sanct Johannis Död* (s. 241).

Det berättas i Sondéns legend om en from riddare, som sökt en fristad i ett kloster och som munkarna önska göra till ordensbroder:

Dag och natt på deras lärdom
Lyssnar han med nitisk vilja,
Men, af allt, han kan blott fatta
Tvenne ord: Ave Maria!
Med de tvenne ljufva orden
Vaknar han och går till hvila:
Hvad han gör och hvad han tänker
De hans själ mest vederqvicka,
Och i sista stunden ljuder
Från hans mun: Ave Maria!
Men ur grafven, der han gömdes,
Fridsäll sköt nu opp en lilja,
Och med gyllne drag på bladen
Skrifvet stod: Ave Maria!

Parodien var väl ett svar på en strof i *Markalls sömnlösa nätter* (2, s. 111), författad av Sondén (se Warburg, Första Markallsnatten och dess förhållande till Hammarskölds urskrift, Samlaren 1910, s. 151):

Varulfven i en skog skall ängsligt tjuta
Och fåfängt längta hem till brudens bädd:
Vitalis känslofulla tårar gjuta,
För sina Phantasier evigt rädd.
Pehr Klockare af Idegran skall plaggas,
Och Rimborn af sin Carolina vaggas.

Sondén benämnde sig här själv Pehr Klockare, ett namn som tagits ur en av honom i Phosphoros 1811 publicerad spökballad, *Grannarne*. Talet om Vitalis' känslofullhet returnerade denne i sin parodi, som tydligen är skriven kort efter det att Andra natten av Markalls sömnlösa nätter sett dagen på våren 1821.

Som ett svar på *Amen* och dikten *Nattvakan* (Senare dikter, H. 1) publicerade Sondén i Poetisk kalender 1822 under namnet Pehr Klockare dikten *Den nyaste Legenden* med undertiteln »Imitation efter min måg Vitalis». Den blev i sin tur anledning till S:s dikt *Gengångaren. En Legend, nyare än den nyaste* (Kalender för damer 1822). I samma kalender införde Sondén också under sitt vanliga märke S** en allvarlig och försonlig svarsdikt *Till Vitalis,* varur början och slutet må anföras:

Väljer du mig till Klockare ut i det nordiska templet,
Hvarföre ser du förnämt sedan på gunstlingen ned?
Aldrig bland mängden han trängde sig fram: den ringaste tjensten
Är för den nöjde god, är för den värdige stor.
— — — — — — — — — — —

Är du kallad till Prest: var mild af hjertat och ödmjuk;
Fridens och Sanningens tolk träd då till altaret fram:
Tackom och lofvom Gud! välsigne Herren oss alla!
Och allt folket med fröjd sjunge sitt Amen dertill.

C. M. Hultin torde ha haft Amen i tankarna, när han i En gammal knekts minnen (1872, s. 8) skrev om Sondén, sin kamrat från skoltiden i Linköping: »P. A. Sondén (Per klockare) djupsinnig, sublim, tankspridd, förrådde redan då, att han i behaglig tonart skulle sjunga amen i fosforiska messan.»

3-4 Sondén hade hämtat motivet till sin dikt Ave Maria från Kosegarten (se ovan).

6 *Bjellermannen Blaren.* Lägsta kortet i killeleken, Blaren, har ett grinande narrhuvud med bjällerförsedd narrkåpa. *P.*

8 9 Citat ur Sondéns dikt Grannarne, där dessa rader lyda:

Och klockan sang, så huld och skön,
Som följde hon en vän till säng.

10 *Callovai* är namnet på en figur i Palmblads noveller Vådelden, Fjell hvalfvet, Resorna m. fl. — Företalet till Poetisk kalender 1818 hemsändes av Atterbom i form av ett brev till Callovai, och eftersom Palmblad under Atterboms utrikesresa var kalenderns utgivare, låg det nära till hands att överflytta benämningen på honom (se Ljunggren, s. 164).

11 *Tyskeriet.* Palmblad var akademiens boktryckare och bodde på tryckeriet, som på grund av hans och hans vänners ensidiga intresse för tysk litteratur benämndes »Tyskeriet» (se Forselius, s. 421). Jfr *Phosphoristerna i Olympen* (II: 238). — När det säges att Callovai, förbytt till tupp, värper åt de snälla barnen, syftar väl detta på att han som förläggare av Poet. kalender honorerade medarbetarna däri.

15 *Sankt Phosphors Orden* kretsen kring tidskriften Phosphoros, av Atterbom i hans brev *Till Callowai* i Poet. kalender 1818 liknad vid en orden.

22 *Svithiods-konstens tempel.* Uttrycket syftar på Atterboms *Fridsrop* i Poet. kalender 1821:

Skyndom tillsamman då fram, att resa det göthiska templet,
Templet af Svithiods Konst, färdigt i ritningen re'n!

24 *wallmark.* Anspelning på P. A. Wallmark, utgivare av Journal för Litteraturen och Theatern, där Sondéns ballad *Grannarne* blev illa åtgången (1812: 290). Den benämndes där »Balladen om Pehr Klockare och hans knifvar».

27 *granberg.* Anspelning på P. A. Granberg, vars dramatiska skrifter Sondén kritiserat i Phosphoros 1812. Sondén hade därvid gjort vitsiga hänsyftningar på de båda namnen Granberg och Wallmark, i det han talat om »kala, torra granberg» och »magra vallmarker». I det följande synes S. anspela på ett ställe i *Markalls sömnlösa nätter* (2, s. 52):

Men vid en gran Aretus sågs sig värja
Mot tvenne bockars långa horn, som jemt
Hans Skapelse med knuff på knuff förhärja,
Se'n de hans rock och permissioner skämt.
Opp uti granen han omsider klänger
Och kottar ned mot bockarna han slänger!

29 »*Fröjdig*» glad, glättig, munter. S. avser utan tvivel att brännmärka ordet som fosforistiskt tyskeri (t. *freudig*). Emellertid synes det ha varit vanligt under 1600- och in mot mitten av 1700-talet. Då Sondén (Poet. kal. 1817, s. 8) använder det (»ett fröjdigt sinne») i *Mästarens och Lärjungens Afsked*, en växelsång mellan Stiernhielm och S. Columbus, har han upptagit det från Stiernhielm (»frögdige dagar» Hercules v. 87). När poemet sedan omtrycktes i hans Dikter (1829), anmärker han detta och tillägger: »Vitalis tyckes hafva funnit det anstötligt, man vet ej af hvad skäl. Obegripligt kan det ej vara; och tillgjordt bör det väl icke kallas, att låta Stjernhjelm tala ett språk som påminner om hans tid. Författaren har med flit bibehållit några Stjernhjelmska ord, hvilka han ansåg vackra och tjenliga för uttryckets omvexling.» *P.*

154-162. 25. *Tal till Månen.*

15 *Kineserne.* Originaltexten har *Kinesarne*, en form som nog var möjlig vid denna tid; här torde den dock bero på tryckfel (jfr r. 12).

I ett brev till Nicander d. 8 febr. 1820 omtalar S. att kyrkoherde Schöldberg, hos vilken han tidigare varit anställd som informator (se s. 257), förklarat att hans komiska stycken vore ett steg till barbarismens införande. »Jag är sinnad att nästa Termin», tillägger S., »så snart jag kan hinna, utgifva ett litet gyckelverk på prosa, hvari jag riktigt tänker förklara mig för Barbarismens återställare och föröfrigt leka med den k. allmänheten, så mycket i min förmåga står. Det är denna composition jag nämnde i mitt förra bref. Ännu dröjer likväl innan han blir färdig.» — Det var tydligen detta »gyckelverk på prosa» som i färdigt skick kom att heta Tal till Månen. S. har ursprungligen tänkt att »leka» med allmänheten (se även satiren *Allmänheten* i Senare dikter, H. 1), med filistrarna, representerade av kyrkoherde Schöldberg, men sedan har skämtet fått en udd riktad även mot fosforisterna.

Mottot är från Suetonius' De vita cæsarum (Caligula 22, 4). Suetonius berättar om den storhetsvansinnige kejsaren att han om natten, när det var fullmåne och klart väder, regelmässigt inbjöd månen att omfamna honom och hava samlag med honom.

6 *några förträffliga ynglingar* fosforisterna.

8 *Persisk blomsterquast.* Uttrycket kan tänkas syfta på Atterboms dikt till Franzén i *Recensionsblommor* (Poet. kalender 1821), där Franzéns sång

säges vara oskyldig som »persiska blomman». Troligare är dock att S. tänkt på Palmblad, som vid denna tiden lagt i dagen sitt intresse för det forna Persien, dess språk och litteratur, dels i novellen Holmen i sjön Dall (Poet. kalender 1819), dels i tidskriftsavhandlingar (se anm. till 165: 71-72), och på dennes verksamhet som litteraturkritiker (»offentligen sopa Litteraturens gator»).

10 *den respektiva Allmänheten* den ärade allmänheten. *P.*

26 *uppträde* uppträdande, framträdande. *P.*

31 Kalender för damer 1820, vari S:s första dikter publicerades, innehöll ett titelkopparstick av prof. C. D. Forssell, föreställande en scen ur 1814 års fälttåg i Frankrike: en gumma och ett barn sittande invid ruinerna av ett hus i Soissons.

36 *emellertid* under tiden. *P.*

37 *docti viri male pingunt* (lat.) lärda män måla illa.

55-56 1821 års almanacka: »Detta år, 1821, hålles före vara det 5823:dje ifrån Verldens Skapelse och är i Sol-Cirkeln det 10:de.» Obs. att S. felaktigt uppger 1821 som det 8:e året i solcirkeln.

59 *pedestri oratione* (lat.) på prosa. Oratio pedestris = prosa.

60 *Barbara.* Se anm. till 188: 108.

77-78 Predikaren (2, 14): »Så att then vise hafver sina ögon i hufvudet; men the dårar gå i mörkret» (gamla översättningen).

81-82 Eddan hade 1818 gjorts tillgänglig av A. A. Afzelius såväl i original som översättning. De båda citerade versraderna äro ur Völuspa:

Svart var Þâ sôlskin
of sumur eptir...

85-87 Åsyftar dedikationsdikten *Till Fullmånen,* varmed S. inledde samlingen Dikter 1819.

96 *fromma, »godmodiga» uppsyn.* »Godmodig», använt av Palmblad (jfr Sv. Lit.-tidn. 1820, sp. 341: godmodighet), kändes som osvenskt (tyskt). Även Franzén har tagit anstöt av ordet. I Sv. Lit.-tidn. 1820, Bih. sp. 71, yttrar han, med adress till Palmblad: »De onödiga och obäkliga [ord], som Rec. plär öfversätta ifrån Tyskan eller sjelf sammanflicka t. ex. godmodig m. fl.» Ännu för Dalin »Ordbok öfver svenska språket» (1850) är det ett »nytt ord, bildadt efter danskan». Jfr 168: 160. *P.*

99 *klockarns.* Se anm. till 188: 107.

101 *hvilat mina ögon* låtit mina ögon vila l. dröja. *P.*

104 *speja dragen* utleta l. framleta dragen. *P.*

105 *åtkomna* (illa) åtgångna l. medfarna, skamfilade. *P.*

123-124 Jfr Kellgrens *Dumboms lefverne.*

131-132 Upprorsmakaren Måns Bryntesson Lilliehök, som 1529 satt fängslad i skolhuset i Strängnäs, sökte ta sig ut på ett invid fönstret stående päronträd, men grep miste och bröt benet i fallet.

146 Jerusalems skomakare, om vilken S. några år senare skulle skriva sin berömda dikt, dyker även upp i ett brev till Nicander i aug. 1820,

där S. önskar att han fått vandra i dennes sällskap, »äfven posito att han icke kunnat göra eviga skor, ty Pilgrimeriet kostade på mina stöflar». Möjligen har S. blivit uppmärksam på figuren genom en översättning av M. C. Bruuns politiska satir *Jerusalems skomakares resor i månen*, som utkom 1820.

169 *det Svenska Prytaneum* fattighuset.

174 *magiskt halvdunkel.* Möjligen en anspelning på Elgströms *Sigvarth eller Kärlekens svärmeri* (Phosphoros 1810, s. 71): »Och för hans syn ett magiskt mörker samlas.»

184-187 Södermanlands läns hushållningssällskap, som S. torde ha i tankarna, bildades 1814. Första häftet av dess handlingar (1818) innehöll bl. a. »Anvisning att, med minsta åtgång af halm, framföda boskap och hästar; jemte upgift af flerehanda besparingsmedel uti Kreaturens utfodring».

194 *nebulistiskt.* Anspelning på en recension i Sv. Literaturtidning (1821, sp. 250) av Poet. kalender 1821, vari rec. med anledning av Zeipels dikt *Korpen och Phenix* talade om »Vitalis' alltför ofta nebulistiskt utsväfvande diktningar». Jfr anm. till 166: 99-100.

201 Strepsiades, huvudperson i Aristofanes' Molnen. S. anspelar på den bekanta scen där Strepsiades, tryckt av sina skulder, för Sokrates framkastar ett förslag att med hjälp av en trollkvinna nedtaga månen och stoppa den i en ask för att så undkomma de för varje »måne» (månad) sig ständigt på nytt inställande ränteutbetalningarna.

203 Doctor Green är en person i E. Th. A. Hoffmanns roman *Die Elixiere des Teufels.* Han deltar i ett dryckeslag, och det heter om honom vid detta tillfälle: »Der Doktor Green hatte indessen eine grosse Lichtschere ergriffen und fuhr damit unaufhörlich gegen das offene Fenster. — Er hatte nichts Geringeres im Sinn, als den Mond zu putzen, der hell hineinschien.»

210 *såsom Eddan säger.* Den prosaiska Eddan har S. läst i den 1811 till svenska översatta Nyerups Edda (jfr 304: 21). Citat på r. 232 är därifrån (s. 16: »Då sade Gangler: men Solen far ju hastigt åstad, likasom hon vore rädd?»).

213 *himlalilja.* Atterbom hade i *Liljan* (Poet. kalender 1812) kallat månen »andeverldens stora lilja». Jfr anm. till 298: 12.

214 *strålkalk.* Se anm. till 263: 15.

216 *Thors månad* januari.

219 *korka sig såsom björnen.* Här föreligger en anspelning på det förhållandet, att björnen, då han ligger i ide, i ändtarmsmynningen har en plugg av hoptorkade, hårda exkrementer, den s. k. tappen, vilken anses l. ansågs vara av väsentlig betydelse för hullets bevarande under den långa vinterfastan. Jfr »Då djuret blir uppjagadt och fäller tappen, afmagrar han (sic!) hastigt.» Swederus Skandinaviens jagt 89 (1832). *P.*

239 Enligt en framställning av den medeltida sagan om Salomo och Markolf dömde den förre sin vedersakare till att hängas, men tillät honom

av nåd att själv därtill utvälja ett träd i skogen. S. kan ha läst härom i en avhandling av J. J. Eschenburg i tidskriften Bragur (Bd 3, 1794, s. 390), ånyo publicerad i hans Denkmäler altdeutscher Dichtkunst (1799), eller i Deutsche Gedichte des Mittelalters, hrsg. von Hagen und Büsching, Bd 1, 1808 (Salomon und Morolf, s. XV). Hans Sachs behandlade ämnet i komedien *Juditium Salomonis.*

251 *Planxi* (lat.) jag har klagat, min klagan är slut.

163-169. 26. *Rustningar till Ragnarok.*

Denna pjäs tillhör samma fantastisk-satiriska genre som Dahlgrens fantasispel *Molnskyarne*, skrivet 1819 och tryckt 1828 i Saml. ungdomsskrifter, samt *Markalls sömnlösa nätter* (1820-21). Liksom i den sistnämnda dikten, första natten, rimthussarna söka storma Helikon, gå här Muspels söner till storms mot Asgård.

4 *krallade* kravlade. Dialektalt. Ordet påträffas någon gång i litteraturen från 1800-talets första årtionden, så t. ex. i *Markalls sömnlösa nätter* 2: 50, vilket möjligen varit anledningen till att S. här fått det i pennan. *P.*

8 *Menniskohataren Vitalis.* I sin recension av Dikter 1819 i Sv. Literaturtidning (1820, sp. 57-58) anmärkte Palmblad på »denna dysterhet, hat och bitterhet, som stundom skärpa gudanektarn, men stundom äfven grumla den med sin galla». I en recension av andra häftet av Senare dikter i samma tidning (1821, sp. 27-28) talade Palmblad åter om att S. vid sitt första framträdande röjde »en bitterhet, ett missmod, en menniskofientlighet, som ofta gaf en originelt skarp färg åt hans taflor, men någongång äfven gjorde vissa alltför starka drag opoetiskt vidriga». Denna anmärkning gick S. till sinnes, och han anspelar ofta på den. Ännu 1824 tecknar han sig i brev till en vän »Menniskohataren». Se Forselius, s. LI.

10 *Surtur* Tegnér (se Ljunggren, s. 165). — S. citerar fritt ur Nyerups Edda (sv. övers., 1811, s. 73): »... Muspels söner komma ridande, anförde af Surtur, som omgifves af Eldslågor, och hvars ypperliga Svärd skiner klarare än Solen.»

13 *Lorenzo* Lorenzo Hammarsköld. H:s namn i *Markalls sömnlösa nätter.*

14 *Pehr Klockare* Per Adolf Sondén. Se kommentaren till *Amen* (s. 152).

23 Jfr S:s brev till Nicander »de 40 Martyrers namnsdag» 1821, där han omtalar Sv. Literaturtidnings recension av Idunas 8:e häfte: »Atterbom har der speculerat och theoretiserat och tillbedt Jungfru Maria och Sanct Rothkäppken.»

35-36 *Öfverstarne i Svenska språket: Purpurtjusning, Andesusning, Ljusning, Berusning och Andetoning.* S. riktar här sin kritik mot några av de mest iögonfallande och karakteristiska orden av romantisk-poetisk valör i fosforisternas diktning. »Kärleks purpurtjusning» förekommer i Poet. kal. 1820, s. 165 (Atterbom), »Andesusning» i Phosphoros 1813, s. 382 (Atterbom) och i Poet. kal. 1817, s. 61 (Euphrosyne) och 1821, s. 198; »ljusning» påträffas bortåt ett tjog gånger och »berusning» ungefär hälften så

ofta i de båda nämnda tidskrifterna. S. synes för övrigt vara delvis påverkad av *Markalls sömnlösa nätter* 2: 155. Markall ger där en skildring av en fest i Blåkulla, varvid »själva överherren» harangerar de tillstädesvarande fosforisterna på följande sätt:

> Låt aning, maning, ljusning och berusning,
> Och trängtan, längtan smälta sig ihop,
> Och lust och dust med helig andesusning,
> Förbistring, flistring, höja gälla rop;
> Karbunkel, dunkel mellan molnen simma:
> Snart Sångens lilja prunkande skall glimma. *P.*

42 *Tyska Rekryter, hvaribland Fack och Spass* från tyskan upptagna (vardagligare) ord, varibland fack och spass. Det första av dessa ord har för länge sedan införlivats med vårt språk; jfr SAOB: F 23 ff. Det andra har troligen aldrig haft någon vidare spridning utanför den fosforistiska kretsen. Atterbom har »extraspass» i ett brev 1811 (Ljunggren, Sv. vitt. häfd. 4: 287). »Spass» påträffas hos C. F. Dahlgren i *Mollbergs Epistlar* 2: 74 (1820) och i *Molnskyarne* (Saml. Ungdomsskr. 1: 173; tr. 1828), som författats 1819 och som S. med säkerhet kan antagas hava känt till. Senare strödda exempel finnas i Sv. Akademiens språkprovssamlingar från Wallin, Palmblad, Crusenstolpe och C. W. A. Strandberg. *P.* — J. M. Stjernstolpe skriver i ett brev, tryckt av B. v. Beskow utan angivande av datum (Stjernstolpe, Efterl. skrifter, 1833, s. 164), med anledning av *Markalls sömnlösa nätter* följande, som synes stå i samband med detta ställe hos S.: »Du kan tänka att Herrar Phosphorister uppträdt med ingenting mindre, än — ett *komiskt poëm!* Efter all den 'flistring och förbistring, aning, daning, maning, andeljusning och purpurtjusning', hvarmed de trakterat oss ett decennium, skulle väl ingen förmodat, att de öfverlämnat sig åt ett sådant *'Fach* och *Spas'* (ett par af deras från Tyskan sednast värfvade rekryter, till vårt språks nya 'disciplinering'), som att blifva lustiga.»

46 *Callovai* Palmblad. Se anm. till 152: 10. *Tornet* är det i dikten *Amen* omtalade »Tyskeriets tornspets». Se anm. till 152: 11.

47 »*missmod*». Detta ord, som Palmblad använt i den i anm. till r. 8 ovan citerade recensionen, framhålles här väl närmast som ett exempel på fosforisternas tyskerier. Redan tidigare hade det klandrats i Journ. f. sv. litt. 1801, s. 350 (»Missmod är ej svenska») i en recension av en översättning från Gessner, där det förekommer. Ordet tyckes emellertid ha slagit igenom vid mitten av 1800-talet. Jfr II, 82: 22. *P.*

54 *Majförsamlingen.* De årliga soldatmönstringar som frankerkonungarna höllo kallades majförsamlingar eller majfält (campus madii).

64-65 Se anm. till 152: 11.

65-66 S. replikerar här på ett yttrande av Palmblad i den förut anförda rec. i Sv. Literaturtidning (1821, sp. 28): »Det gifves sedan för ynglingssinnet en annan strid, . . . striden mellan hoppet, önskningarna, alltomfattnings-

begäret, och verlden som med hvarje dag borttager en sten ur framtidens luftslott. Denna strid är egentligen all poesis grund — den fortfar under hela lifvet men den utöfvar dock sin fulla makt öfver ynglingen, tills äfven han lärt sig att försaka, att med uppoffring af sin sjelfhet, inse att också han är en del — men en oändligen liten — af det stora Hela.»

69-70 Enligt nordisk mytologi förföljdes solen och månen av tvenne ulvar, Skall och Hate. Jfr 160: 198; 161: 213.

71-72 I Sv. Literaturtidning (1820: 45-47) anmäldes Schoerbings »Samling af de äldsta folkslagens religionsurkunder öfver deras religionsbegrepp och mysterier» (D. 1, 1820). Anm., sannolikt Palmblad, uppehöll sig särskilt vid den persiska religionen. — Sitt intresse för persisk historia och litteratur visade Palmblad samtidigt i en uppsats i Hermes (H. 1-2, 1821) »Om Persiens fornhäfder, enligt inhemska sagor jemnförda med grekernes berät telser». — I Svea (H. 2, 1819) skrev Palmblad »Om hinduernes fornhäfder», därvid behandlande bl. a. Mahåbhårata.

79 *starbraksdagarne* dagarna för sommar- resp. vintersolståndet, här tydligen det senare. *P.*

85 *Lycksaligheten ö.* När Atterbom publicerade Fågel Blå-fragmentet i Poetisk kalender 1814, förklarade han sig länge ha hyst det uppsåtet att även dramatisera sagan om Lycksalighetens ö. Vid denna tidpunkt hade dock ännu ingenting sett dagen av detta sagospel.

95 *Gumal* G. V. Gumælius. Denne översatte efter Amalia v. Helvig en dikt *Norden* i tjugo 8-radiga strofer, som trycktes i Poet. kalender 1821.

96 *Nordisk kraft.* Atterbom hade i sitt förord till *Nordmansharpan* (Poet. kalender 1816, s. XLVI f.) talat om dem som »under oupphörligt stoj och bång efterjaga ett visst renommist-väsende, som de tro vara Nordisk kraft».

98 *Ephemeren* efemeriden, dagsländan. *P.*

99 *Carl* Carl von Zeipel, som i Poet. kalender 1821 publicerade en dikt *Korpen och Phenix,* vari prosan liknas vid korpen. Dikten sades av anm. i Sv. Literaturtidning (1821: 16) likna S:s komiska fantasier men äga mer koncentration än dessa. Se anm. till 160: 194.

100 *Tartarkhan.* I rec. av Idunas 8:e häfte i Sv. Literaturtidning (1820: 49) säger Atterbom om sig själv att han »emot all sin vilja och alla sina bemödanden ännu anses af många såsom ett slags Tartar-Khan i spetsen för de såkallade Phosphoristernas horder, eller såsom en Dalai-Lama i medelpunkten af sin välorganiserade kyrkostat». I samma rec. vänder han sig emot den åsikt om poesien som Tegnér framställt i *Sången* och försvarar sin egen elegiska diktning.

100-101 Anspelning på Atterboms *Afsked från Villa Borghese* (Poet. kalender 1820):

> Qvälls och morgons ljufva dagrar!
> Höga pinjer! Stolta lagrar!
> Och du, som åt himlen syftar,
> Oförvanskliga cypress!

Först när andars morgon stundar,
Ser jag åter slika lundar;
Men den blåa fågeln snyftar
Mången klagan innan dess.

I en not till dikten nämner Atterbom att han under vistelsen i Rom sysslat med »ett bekant dramatiskt ungdomsfragment», d. v. s. Fågel Blå.
101 *Poeten med stora korset.* En förf. i Poet. kalender 1821 undertecknade sina dikter med ett kors (†). I en sonett av denne förekommer uttrycket »ett solbeströdt haf i lugn och brusning».
104 *Hoppet.* Det sista av de mynttecken l. nödmynt som utgåvos 1715-19 bar inskriften Hoppet. Palmær anspelade därpå i *Den Vansinnige* (Poet. kalender 1822, s. 251).
105-106 *Lejonmärg.* Med detta ord, som brukats av Atterbom i *Bergvandrarn*, Phosphoros 1811 (»Jag säll, fast ensam, går, med mod och lejonmärg») och *Krigssång*, Iduna 1813 (»Bland vapnen drickes lejonmärg»), skämtades åtskilligt, så t. ex. i *Markalls sömnlösa nätter* 2, s. 68, 146).
119 *Blåfågels* Atterboms. Jfr r. 100. — *den glada Lärkans.* Ljunggren (s. 166) antar att härmed åsyftas Euphrosyne. Möjligen anspelar S. på hennes dikt *Sommardagen* (Poet. kalender 1818):

Lärkans like,
Ätherns rike
Genomsväfvar skaldens flygt.

I samlingen Nyare dikter af Euphrosyne (1828) finnes en dikt *Lärkan*, som slutar:

Glada sångarlif,
Alltid först mig gif
Friska toner till min lefnadsvisa!

Från vilken tid denna dikt härrör är icke utgivaren bekant.
139-151 Om den harang som här lägges i Callovais mun säger Palmblad i sin polemiska artikel i Sv. Literaturtidning (1821, sp. 430) med anledning av 2:a uppl. av Dikter, att han däri »försmädas» för vad han »väl förut icke offentligen sagt, men tänkt, och kanske muntligen yttrat i Hr Vitalis' närvaro».
140 »*upprymde*». S. känner väl ordet, som utgör en försvenskning av t. »aufgeräumt», närmast från *Markalls sömnlösa nätter* 2: 38, 176 (1821). Det brännmärkes som osvenskt i Sv. Lit.-tidn. 1818, sp. 429, i en recension av en översättning från 1817. — »*fack*». Jfr anm. till 164: 42. *P.*
142 *du, o högtbeskenade.* S. har väl upptagit ordet från *Markalls sömnlösa nätter* Del 2, där det användes som stående epitet till Lorenzo (Hammarsköld). Sistnämnda dikt synes i sin ordning ha fått det från en satir (av J. M. Stjernstolpe) i Allm. journ. 1814, n:r 216, där det lägges i munnen på Bengt Jönszo Trast (d. v. s. Hammarsköld), som brukar det om fosforisterna i gemen. Det är bildat efter gr. εὐκνήμις, »väl rustad med

benskenor, försedd med präktiga benskenor», som hos Homeros brukas om akéerna. *P.*

158 Anspelning på Palmblads dikt *Till Jungfru Maria* (efter Cervantes) i Phosphoros 1810.

160 »*godmodiga*». Jfr anm. till 157: 96. *P.*

160-161 Hänsyftning på Palmblads orientaliska studier.

162 *den kritiska filen.* I sin rec. av första häftet av Senare dikter i Sv. Literaturtidning (1820, sp. 543) anmärkte Palmblad: »Förf. tyckes antingen skrifva alltför fort, eller för sparsamt använda den höfsande filen.»

177 *tagit upp Julkost.* I äldre tid var julkosten en av de in natura utgående lönetitlarna för prästerskapet. Även i andra fall förekom julkosten som avlöningsform. Den uppbars, som namnet antyder, till julen. S. anspelar här på fosforisternas ansträngningar att från olika håll skaffa stoff till sin vid jultiden utkommande poetiska kalender. *P.*

181 *Hierophanter.* Anspelning på sonetten *Prestmannen* i Poet. kalender 1821 av *Y*Q* (J. E. Rydqvist). Prästen, som apostroferas med ordet »Hierophant», säges förrätta sin bön vid »Lambsens fot».

182 *Theorber* baslutor. Instrumentet förekom ofta i romantisk diktning. Se Phosphoros 1810, s. 93, 94 (Atterbom), Polyfem, 2:a saml., n:r 43 (Hammarsköld) och Poet. kalender 1820, s. 187 (Hedborn). — I Poet. kalender 1820 förekomma också kastanjetter och mandoliner (se r. 186). Det var Atterbom som i sina *Vandringsminnen* nämnde dessa sydländska instrument (se Poet. kalender 1820, s. 121, 122, 149).

SENARE DIKTER.

Första Häftet.

I brev till Nicander d. 10 mars [1820] omtalar S. sin plan att utge en ny diktsamling. Enligt en not till Geijers företal till Saml. dikter 1828 utkom första häftet av Senare dikter våren 1820. Det synes dock ha sett dagen först något senare; i Sv. Literaturtidning recenserades det i slutet av augusti s. å. Senare dikter trycktes i Uppsala hos Palmblad & C.

I slutet av andra häftet av Senare dikter meddelades följande *Rättelser* till första häftet:

174: 38 *tröst.* läs *tröst,*
176: 38 *sjunger.* l. *sjunger,*
176: 39 *blomsterålder* l. *blomsterålder.*
179: 41 *En blick* l. *Er blick*
181: 37 *skönhet.* l. *skönhet,*
181: 39 *pilgrimsvägen,* l. *pilgrimsvägen.*

186: 37-39 uteslutas
188: 91 *sötgröt* l. *söt gröt*
214: 282 *rycktet* l. *ryktet*

173-174. 1. *Prolog.*

Dikten är, som Ljunggren (s. 138) påpekat, besläktad med *Skaldens tröst,* varmed S. introducerade sin första diktsamling. Ämnet är detsamma som i Atterboms *Prolog* till Phosphoros 1810 och hans *Epilog* till samma tidskrift 1813, d. v. s. poesiens höga ursprung och syfte, dess världsförklarande natur och dess förmåga att skapa en värld av frihet och harmoni (jfr Böök, s. 212). Även versformen (ottave rime) är densamma som i dessa dikter. Inflytandet från Atterbom har förmält sig med intryck från Tegnér; i sista strofen, där det talas om den lycka som dikten skänker, hör man en återklang av *Skaldens morgonpsalm* och *Sången.* Skalden har på sin lott fått evig glädje, hans himmel är utan moln. Hos Tegnér heter det (Sången):

skaldens sorger äro inga,
och sångens himmel evigt klar.

1 *Diktens skepp.* Den Tegnérska symbolen hade S. förut brukat i *Orden* (114: 23). — Västanvinden för med sig en hälsning från skaldens hemland; jfr Tegnérs *Skidbladner,* där skalden styr med »diktens gyllne skepp» mot väster till sin bestämmelseort (Se, djupt i vester / står bland gyllne moln en stad). Jfr dikten *Till Vestanvinden,* där detta hemland kallas »det fjerrblå Sagoland» (227: 4).

Se även Atterboms ovannämnda *Epilog,* där diktens »elfenskepp» förekommer i följande sammanhang:

Ett haf i aftonrodnan sakta fraggar
Mot gröna kustens vallmosådda rand.
Med spegeln vinkar hon, och hastigt flaggar
Ett elfenskepp framåt den Huldas strand.
På bilderrika böljan lätt det vaggar
Hvar pilgrim till det Skönas helga land.

3 *hjertats vilda frågor.* Jfr uttrycket »hjertats vilda vågor» (240: 37).

9-10 Trons stjärna lyser över konstens lagerlund: med denna bild åskådliggör S. sambandet mellan religion och poesi. Man kan till jämförelse framdraga Atterboms *Invigning* (Phosphoros 1810), en dikt som S. synes ha fäst sig särskilt vid (jfr ovan s. 309). Om tro och konst heter det här:

Hvad bildas af *Konsten* och skådas af *Tron?*
Den eviga Morgonens rand!
Ur gryende fjerran de visa dess dag:
Att helsa dess gullhaf, lyfter ock jag
Till harpan en irrande hand.

Även slutstrofen i Atterboms dikt må citeras; den har i sin helhet, i anda och ton, släktskap med S:s Prolog:

O Fader, o Engel, — vid bröders musik
Din son tryck huldt till ditt bröst!
Han nalkas, ledsagad af Konsten och Tron,
Att blanda i chören kring Allfaders thron
Sin jubelklingande röst.

Jfr för övrigt dessa rader med ett ställe i dikten *Till Laura* (233: 25-26), där det talas om sambandet mellan kärleken och konsten: Lauras blick, liknad vid stjärnan som vägledde de vise männen från Österlandet, säges ha fört skalden till »konstens lagerlund».

13 *genomtänker* med sin tanke genomtränger l. löser. *P.*

13-16 Jfr Atterboms *Prolog:* »och tingens ursprung hon (poesien) allena vet». Jfr även Tegnérs *Prestvigningen* (Iduna 1813):

Och hänryckt skalden griper
i lyran, och slår an
hvad vishet ej begriper,
hvad tron blott ana kan.
Den låga jordens sorger
förstumma vid hans röst,
när evighetens orger
slå an uti hans bröst.

19-20 En liknande bild i *Skaldens tröst* (102: 19-20).

20 *med magisk staf* med sin trollstav. *P.*

23 *en högre Sol:* Gud, skaparen, i den följande dikten *Vårsolen* kallad »Sol i andeverlden» (177: 69).

26 *De klara perlor, nattens mantel bär* de klara stjärnorna på himlapällen. *P.*

30 *hvart fromt begär* jfr 103: 36. *P.*

37 *morgonblomma.* Jfr Poet. kalender 1813, s. 18: »Likt en morgonblomma öppnade sig min Julienne för edra första solblickar» (Palmblad).

175-177. 2. *Vårsolen.*

I denna dikt såväl som också i de följande *Vårfantasi* och *Höstbetraktelser* utvecklade S. ytterligare den nyromantiska naturmytologi som han tidigare framställt i *Blomsterklagan* (s. 129). Blommorna äro barn av Solen (»Firmamentets drottning! blomstrens moder») och av »blomsterguden Maj» (175: 2-5). De benämnas »Majdöttrarna, Naturens ljufva helgon» (180: 21), de äro målningar av Gud på naturens tavla, »underbara bilder» som predika salighet med sin skönhet (180: 12-13). Själv kallar sig skalden »en högre blomma» (175: 15) och talar om sin »egen blomsterålder» (176: 39). Han nämner ibland Naturen sin moder och Solen sin fader (177: 64-68; 181: 31-32). Solen får sålunda också representera den manliga gudomsprincipen, vilket är i överensstämmelse med den vid denna tid gängse Schellingska uppfattningen att livet framgått ur ett kärleksförhållande mellan ljuset (den manliga principen) och materien (den kvinnliga principen), i naturen avspeglat i solens kärlek till jorden.

Jfr Atterboms *Förgät-mig-ej*, som kallar Solen sin fader (»Min fader Solen knappt sin dotter känner»). I *Höstbetraktelser* har myten genomgående denna form. Där sägas blommorna vara barn av »den sköna hymen» som våren stiftat mellan Solen och Naturen, den senare ett kvinnligt väsen, i r. 22 jämfört med Niobe, som ser sina barn falla för Apollons och Artemis' pilar. Men när S. talar om Solen som en fader, tänker han tydligen också på solguden Apollon, i dikten *Klarhet* kallad »ljusets Far» (245: 25). Mer kristlig prägel har uttrycket »Sol i andeverlden» (177: 69), en benämning på Gud som även Stagnelius brukade (se kommentaren till Stagnelius' Saml. skrifter, s. 153).

Om de filosofiska förutsättningarna för denna blomsymbolik ges en antydan i *Vårfantasi* (178: 8), där blommorna kallas »barn af en Platonisk kärlek», d. v. s. av den Eros som, enligt platonsk uppfattning, är i alltet och som söker och alstrar det sköna. De bära i sina gestalter, sina »sköna, himlaljufva blomsterformer» (180: 19) en erinran om skönhetens höga ursprung, den platonska idévärlden, de kristnas himmel, som skalden i slutet av *Vårsolen* kallar sitt hem. Där är våren evig, och där möter han de sköna, evigt unga »former» vilka äro blommornas urbilder.

De litterära förutsättningarna för S:s blomsymbolik äro framför allt att söka hos Atterbom. Denne inledde sin *Prolog* till Phosphoros 1810 med en mytologisk vårskildring, som blev mönstret för flera senare skildringar av denna art, och som även S. torde ha tagit intryck av (jfr S. Cederblad, Studier i Stagnelii romantik, 1923, s. 91 ff.). Däri förekommer ordet »blomsterenglar», som S. synes ha förälskat sig i. I *Invigning* (Phosphoros 1810) besjunger Atterbom blomman, »Majdottren», som trånar mot ljuset, en bild av skaldens eget väsen. I cykeln *Blommorna* (Poet. kalender 1812) utförde han slutligen »parallellismen mellan blomsterverldens och mensklighetens ädlare individuationer». I blommorna ville han se »vår andelefnads spår» (*Tillegnan*), de tedde sig för honom som en hieroglyfskrift, ett »mytiskt teckenspråk»:

> *Ett* Lif i cirkeln af det Hela tågar,
> Naturen evigt dess prestinna är;
> Hon bönhör moderligt hvart bröst, som frågar,
> Och blomsterspråket svaren återbär.

I *Gondolfärden* (Poet. kalender 1820) talade han om vårens »blomskrift», en symbol som slog an på S. (se 178: 25-26; jfr 173: 19-20). Den brukades också av Stagnelius, som i dedikationsdikten i *Liljor i Saron* (1821) säger om det gudomliga Ordet:

> Och blommors skrift det målar
> I sommardalens famn.

Förutom av Atterbom har S. troligen också tagit intryck av hans efterföljare, bl. a. Hedborn och Grafström. Själv har han i sin tur påverkat

Stagnelius, vilken hos oss jämte Atterbom och S. mest odlat den romantisk-filosofiska blomdikten.

Karakteristisk är den ymniga förekomsten i dessa S:s blomsymboliska dikter av mer eller mindre egenartade sammansättningar med ordet »blomster»: blomsterålder, blomsterhjertan, blomsterögon, o. s. v. I SAOB har S. betecknande nog fått lämna ett flertal exempel på dylika sammansättningar. Se Ruben G:son Berg, Epiteton ornans hos Vitalis (Svenska studier, 1910, s. 121).

14 *tjusning* hänryckning. *P.*

39 *uti min egen blomsterålder* i min egen blomstrande ungdomsvår; jfr II, 19: 67. *P.* — Det säregna ordet har S. möjligen bildat genom att översätta det i Schillers dikt *Die Götter Griechenlands* förekommande ordet »Blütenalter» (»Holdes Blütenalter der Natur»). Grimms tyska ordbok upptar endast detta Schillers exempel på »Blütenalter»; SAOB har två exempel på »blomsterålder», av vilka S:s är det tidigaste.

41 *sitt rökverk* sin doft. *P.*

50 *spiller* stänker. *P.*

52-57 Ängeln är solen, livets upphov, även tänkt som skönhetens idé. Symboliken är densamma som i *Blomsterklagan* (131: 65: »Död är det gudomligas omfamning») och i *Till Skönheten* (234: 15: »Jag dör, om jag dig mera fattar»).

63 *tjusningstårar* tårar av hänryckning. *P.*

79 *de sköna former* jfr 103: 35. *P.*

177-179. 3. *Vår-fantasi.*

Diktens början erinrar något om Hedborns *Vår och kärlek* (Phosphoros 1811), en fantasi över temat: »Allt om kärlek i naturen talar».

8 *en Platonisk kärlek.* S. kan här icke avse vad som i allmänhet förstås med detta uttryck, ehuruväl en viss anknytning till den vanliga betydelsen torde föreligga. Han synes, med utgångspunkt i Platons uppfattning av kärleken, Eros, såsom driften till liv (och fullkomning) överhuvud, tänka sig en (av kristen spekulation oberörd) ren naturkärlek, så att säga, fri från synd och skuld. *P.*

9-15 Jfr Atterboms hyllning *Till Sophie* ** (Phosphoros 1810, s. 97):

> Tala ej Träden, som bröder, till oss, med grönskande tungor?
> Sjunger ej bäckens Najad systerligt känd melodi?
> Och de heliga Rosornas slägt, den lutade, blyga,
> Som på dess silfrade strand badar sin blossande kind, —
> Vet Du, i vinden hvarför den förläget vändes, och rodnar?
> Herrliga Kyssens idé fullast i Rosen beskrefs.

Jfr också Atterboms *Diokles och Heliodora* (Phosphoros 1812, s. 84):

> Vakna i poppeln igen, Philomele! I skimrande lundar,
> Rören till hviskande språk grönskande tungornas mängd!

Diokles' tal till Heliodora (s. 85-87) handlar om hur kärleken uppenbarar sig i naturen; det heter här om blommorna:

> Spirar ej *Känslan* opp i de heliga blommornas oskuld?
> Thetis fostrar i dem eviga barndomens dröm:
> Morgon och afton de sofvande öm hon besöker, och hennes
> Vällusttårar de små silfrar på blossande kind.

22 *Lemoniaden* ängnymfen. Ordet torde stamma från Sofokles, Filoktetes, 1454. Det kan tänkas att S. gjort bekantskap med denna sällan omtalade naturgudomlighet i J. J. Eschenburgs Handbok i den klassiska litteraturen, som utkom i svensk övers. 1817-18. Där nämnas (D. 2, s. 67) bland olika slag av nymfer även Lemoniaderna.
23 Jfr *Till Vestanvinden* (227: 16), där ängen säges vara klädd »i guld och blommande rubin».
63-64 *rosorna, som morgonen planterar I Österns lustgård* o: morgonrodnaden. *P.*
65 *former* gestalter. *P.*

180-183. 4. *Höstbetraktelser.*

37 Punkten efter *skönhet* bör ersättas med komma (se Rättelser ovan s. 321).
39 Kommat efter *pilgrimsvägen* bör ersättas med punkt (se Rättelser ovan s. 321).

---

1 *höga smärta.* Jfr 104: 7.
17-18 *Den varma kärlek, hvilkens sköna drömmar Till ögon vaknat opp.* Med syftning på blommorna som »slå upp sina ögon»; jfr »blomsterögon» 177: 62. *P.*
46 *en Engel.* Palmblad skriver (Sv. Literaturtidning 1820, sp. 543): »Denna Engel skall utan tvifvel beteckna Religionen. Men kräfver Christendomens milda Genius dödandet, förintandet af den jordiska glädjen? Är han icke en vän af barndomen, af oskulden?» I r. 70 säges det dock uttryckligt att ängelns namn är Döden. Jfr *Skaldens tröst* (103: 33) där dödsängeln benämnes enbart »Engeln». — S:s mening är att endast den, för vilken jordens blommor vissnat och dött, får se diktens himmelska blomster spira upp. Han tänker härvid i främsta rummet på skalden, på sig själv. Det sista steget mot befrielsen från det jordiska tages i döden, som följer på åskådandet av det högsta sköna.
47 *Den högre Solens.* Se anm. till 174: 23.
51 *vid hans sköna fot vid marken rörde* vid det att hans sköna fot rörde vid marken. *P.*
65 *stundens sköna former* timlighetens sköna gestalter. *P.*
67 *hans etherskönhet* hans eteriska (himmelska) skönhet. *P.*
91 *tjusningsblickar* blickar som tjusa, som verka förtrollande. *P.*
101 *Najas* (gr.) najaden, källnymfen. *P.*

104 *Dryas* (gr.) dryaden, trädnymfen. *P.*

105 *luftens boningsmän* luftens inbyggare, fåglarna. *P.*

120 *konstens vår står ofvan* konsten har sin vår i idéernas värld, ovan tidens och rummets gränser. *P.*

184-185. 5. *Sång och uppmuntran till det arma kreaturet Pegasus.*

Dikten är utesluten ur Saml. dikter 1828. Det har skett på S:s egen önskan, att döma av den not till Geijers företal där de olika diktsamlingarnas innehåll uppräknas. Där talas det nämligen om »de af författaren uteslutna styckena *Sång och uppmuntran till det arma kreaturet Pegasus* och *Nattvakan*».

12 Se Daniels bok 4: 29-30. S. har möjligen upptagit motivet med anledning av dess förekomst i Ariostos *Orlando furioso* (34:e sången), en dikt som han anspelar på i en av sina *Komiska fantasier* (299: 63 ff). — Jfr satiren *Till Journalionen Markall* (Markalls sömnlösa nätter, 2, 1821, s. IX—X).

185-189. 6. *Allmänheten.*

Enligt S:s »Rättelser» (se ovan s. 321) skulle r. 37-39 uteslutas. De äro ej medtagna i Saml. dikter 1828.

Se rörande diktens tillkomst S:s brev till Nicander d. 8 febr. 1820. S. riktar här i första hand satiren mot dem som beskyllt de unga romantikerna med Atterbom i spetsen för »barbarism». Jfr kommentar till *Tal till Månen* (s. 154).

4 *uti ekonomisk måtto* beträffande det ekonomiska. *P.*

5 *Argus.* Man frestas kanske att tro att S. här inte endast syftar på mytens Argus (vilken hade ögon på hela kroppen) utan också på den berömda tidningen med detta namn. På denna hade visserligen under loppet av 1820 fyra gånger utgivningsbevis utfärdats, men den började ej utkomma förrän i november detta år och är alltså senare än det dikthäfte däri Allmänheten ingår.

10-12 Här åsyftas tydligen den komiska fantasien om månen (s. 122).

23 *närmre stoftet* närmare jorden l. det jordiska *P.*

84 *prima klassen.* Första (lägsta) klassen i lärdomsskolan kallades förr »prima». *P.*

101 *försöka* erfara, pröva på. *P.*

108 *Barbara.* Skalden kallar sin fästmö så för ordlekens skull, kanske också därför att namnet genom Bellman blivit hemmahörande i skämtsam poesi. — Den klockare vars dotter Barbara säges vara identifierades i *Gengångaren* (s. 271) med Pehr Klockare, som bekant en benämning på P. A. Sondén. Se anm. till 152: 2.

127 *Gerdi* gudinnan Gerd, Frejs maka. Den gamla isländska nom.-formen är »Gerþr», först i det något senare språket påträffas därjämte »Gerdi» i nom. *P.*

127-129 I *Skírnismál* sjunger Frey, som från Lidskjalv sett jättemön Gerd, då hon borta i Jotunheim gick in i kvinnornas hus:

I Gymers gårdar
jag gånga såg
den mö, jag åtrår:
dess armar lyste,
och allt af dem
luft och haf.

S. torde ha stiftat bekantskap med dikten i Afzelius' edition av Eddan 1818 eller i hans s. å. utgivna svenska översättning, varur ovanstående vers är hämtad.

190-201. 7. *Komiska fantasier.*

2 *som qvinnfolk* ɔ: jämrande, klagande. *P.*

13 *Om de kunde, de vore sin egen skugga.* Meningen torde vara: de ville, om möjligt, vara sina egna efterföljare för att kunna härma och beundra sig själv. Jfr ett liktydigt ställe i dikten *Visioner* (263: 7-10), där det talas om fosforisternas självbeundran.

43-44 S. stöder sig här på folklig tradition. Hyltén-Cavallius som i Värend och Virdarne (D. 2, tillägget XV, § 77) redogör för olika uppfattningar av månformationerna, säger bl. a.: »I Jemtland ser man i månen 2 män med en vatt-bytta emellan sig... I Dalarna ser man i tunglet Adam och Eva med kunskapens träd.» I den av S. nyttjade traditionen synas dessa båda uppfattningar ha sammansmälts. Jfr 298: 18.

55 *skalden Ymers hjerna.* Skalden tilldelas namnet på den jätte av vars kropp gudarna, enligt fornisländsk mytologi, skapade världen.

73-74 Här citeras skämtsamt Nicanders pompösa dikt *Stolte Carls fest. Den 30 Nov. 1818* (Sånger af August, 1819, s. 100):

Snart tändas facklorna med blodig låga
Och klockan nyss den gifna timman ljöd:
Jag måste ut, för att i likfärd tåga.
Kung Carl är död!
Kung Carl är död!
Och derför är lågan så röd.

93 *Eric Läspe.* S. har läst om denne konung i Stora rimkrönikan, publicerad i E. M. Fants Scriptores rerum svecicarum medii aevi, T. 1, 1818. Det heter där:

Konung Erick var något läsper vidh,
Halta var ok gärna hans sidh;
Han hullt husähra och ädhla sidh,
Ok Bondan hult han godan frijd.
A Alfvar kunde han sik väl förstaa,
Ok medh torney ey myckit umgaa.

95 I dikten *Gullvifvan* (Poet. kalender 1812) kallar Atterbom fjärilen den »vingade blomman» och har härtill följande not: »Fjärilar äro flygande blommor. Steffens.» — Bilden, som även förekommer i Atterboms *Fjäriln* (Poet. kalender 1815), upptogs av andra samtida författare. I en dikt med titel *Liljan och Korset* i Poet. kalender 1819 kallade Grafström fjäriln för »blomstrens broder». S. brukade själv i dikten *Klarhet* uttrycket »en vingad Solros» (245: 24).

101 *Solrosen blifver i Solen kär.* I Atterboms dikt *Solrosen* (Poet. kalender 1812) skildras denna blomma som älskarinna till solens gud.

133 *den lagrade jorden* den med lagerträd bevuxna marken. *P.*

190 *spinnrockens torn* spinnrockshuvudet. *P.*

194 *sked* vävskeden. *P.*

201 *Narcissor* narcisser. »Narcissa» är en ganska vanlig form under 1700- och början av 1800-talet. *P.*

207 *Tumba* Riksbankens pappersbruk, grundat 1758.

218 *Präfectus morum* (lat.) kustos, sedeväktare. *P*

240 *brokiga Pegasus.* Jfr dikten *Sång och uppmuntran till det arma kreaturet Pegasus* (s. 184).

262-263 Jfr Tegnérs *Skaldens morgonpsalm* (Iduna 1813):

> Jag vill bedja med de myriader.
> Hör mig sångens, hör mig ljusets fader.

Se även *Hymn* (223: 11—14).

270 *Gonzalov:* hjälten i »Röfvaranföraren Gonzalow. Händelse från 4:e eller 5:e århundradet» (1813), en roman som betecknas som »fri öfversättning af P. F.», men som torde vara ett svenskt original. Författaren, Per Flamén, som var präst, hade studerat i Uppsala.

309 *som hufven vi ha cum präfixo pund* eftersom vi ha huvud med pund före d. v. s. pundhuvud. *P.*

321 *löper ert tycke... utom all ban* löper ert tycke helt utanför rätta stråten, d. v. s. tycken I alldeles uppåt väggarna *P.*

324 *Boileau*, den fransk-klassiske teoretikern och kritikern. S. synes rikta satiren mot skalderna av den äldre skolan och deras utilistiska uppfattning av poesien.

201-203. 8. *Nattvakan.*

Dikten medtogs ej i Saml. dikter 1828. Se kommentar till *Sång och uppmuntran till det arma kreaturet Pegasus.*

S. parodierar ett poem med samma titel av pseudonymen Olindo i Poetisk kalender 1820, skildrande ett nattligt möte mellan två älskande. Vem Olindo var, är ej bekant; pseudonymen förekommer endast i nämnda årgång av Poet. kalender under tvenne obetydliga dikter. S. synes vilja till-

skriva dem Sondén (se *Gengångaren* 273: 66), men de äro ej upptagna i dennes Dikter (1829). Början av Olindos dikt lyder:

När alla andra sofvo och drömde sött,
Det lätta slumret flög från mitt ögas blå,
»Skall jag så vaka långa nätter,
För det mig kärlekens lågor bränna?»

Så sporde jag mig harmsen, men flydde snabbt
Ifrån min faders gård till min Käresta;
På gröna stigar bröt jag blommor,
Knöt så en krans åt min hulda tärna.

De spärrade raderna (9, 37-38, 52) äro ordagrant citerade efter Olindos dikt.
17 *Barbara.* Se anm. till 188: 108.
35-36 *de svarta drakar, Som mig bespottade med sin humor.* Ordlekande. Myrorna beto och sprutade sin giftvätska (lat »humor» = vätska) i såren. *P.*
39-40 Motsvarande rader i Olindos dikt lyda:

— — — — — — — — — — —
När alltför tidigt samm på viken
Tithons gemål fram ur östanskogen.

204-215. 9. *Prolog till tragedien Väinemöinen.*

Figuren Väinemöinen tog S ur A. I. Arwidssons dikt *Wäinemöinens Harpa* (Poet. kalender 1820), på vilken han även anspelade i *Komiska fantasier 5* (s. 127).
1-8 Jfr Deolätus' ord i Atterboms *Fågel Blå* (Poet. kalender 1814, s. 110-111):

Man säger att jag är en Svartkonstnär.
Jag kan ej neka, att jag ofta lefver
Bland varelser, dem jag blott ser och känner!
Men att jag stundom hämtar ur mig sjelf —
Jag vet ej hvarifrån — en verld i smått,
Skön, som en syn i barnets morgonslummer,
Och fästar den framför mig på ett papper,
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
Det är, vid Gud! dock ännu mera sällsamt,
Och då jag dertill nyttjar svarta tecken,
Så kan en dylik konst, med rätta visst,
Förtjena namnet af den *svarta konsten.*

18-28 Jfr Goethes ballad *Der Zauberlehrling.*
21 *att han måtte stupa* så det är fara värt att han skall stupa l. stå på näsan. *P.*
34 *jordgubben* ackuschören. Tillfällig, skämtsam bildning med anslutning

till »jord(e)gumma», äldre benämning på barnmorska. Stället innehåller en anspelning på Pallas Athenes födelse ur Zeus' huvud, som Hefaistos (Vulcanus) klöv med sin yxa. *P.*

47-48 *menskor heta underligt ibland, Och hvarför jag en gång ej sjelf är fri* människor ha ibland underliga namn, något som jag icke ens själv går fri från. *P.*

61 *såg »der ni vet»* såg den kroppsdel där agan applicerades. Ganska säkert har S. fått den diskreta omskrivningen från Leopolds *Årens flykt,* där hemorrojder antydas med uttrycket »taggar där du vet» (II: 184). *P.*

90 *Papageno:* en av de agerande (ett naturbarn) i Mozarts opera Trollflöjten, som uppförts i Stockholm sedan 1812, då texten översattes av H. A. Kullberg.

91 *adsum* i st. f. »adsumus», vi äro här. *P.*

130 *idyllman* idylliker, idyllförfattare; l. kanske snarare: en man som intresserat sysslar med och är kännare av det idylliska herdelivet. *P.*

141 *min fästmö Barbara.* Se anm. till 188: 108.

145 *gyckelbilder utaf moln.* Jfr den bekanta scenen i Hamlet, där prinsen under samtalet med Polonius liknar ett moln först vid en kamel, sedan vid en vessla och slutligen vid en valfisk. En bearbetning av Hamlet för svensk scen trycktes 1819 och uppfördes i Stockholm s. å.

166-168 I Arwidssons ovannämnda dikt förekommo som en refräng dessa rader:

> Medan Wäinemöinen spelte
> På sin Kantele af fiskben,
> På sitt klangspel af fiskrefben.

202 *för henne* före henne(s tid). *P.*

210 Enligt den saga som ligger till grund för Euripides' framställning i Alkestis vallade Apollon på Zeus' befallning konung Admetus' hjordar. Härav förklaras fårens förekomst tillsammans med Apollon i S:s pjäs.

251 *Kärrsjö* myrsjö, sjö som ligger i och har avlopp genom myrmark. S. har säkerligen upptagit det mindre vanliga ordet från A. I. Arwidssons förutnämnda dikt:

> Sjelf den gamle Wäinämöinen
> Rodde en dag på kärr-sjöar. *P.*

292 *spaderknekt.* S. har tydligen i tankarna den roll som spaderknekt spelar, när man spår i kort.

296-297 Här syftas på den bekanta scenen i Cervantes' roman (D. 1, kap. 18), där Don Quichote i misstag anfaller en fårhjord.

312 *Till den en gratulation jag skrivit* som jag »skrivit verser» till l. uppvaktat med ett poem. S. anspelar tydligen på sin dikt *Till Floden* (s. 103). *P.*

215-216. 10. *Enslingens klagan.*

Dikten utgör en pendant till *Enslingens sång i den stora öknen*, med vilken den har versmåttet gemensamt

25 *Mig törster* jag törstar. S. har uttrycket från Joh. 19: 28 i den gamla bibelöversättningen. Utanför denna träffas exempel på ordets ursprungliga böjning (-er, -te) in på början av 1700-talet. *P.*

217. 11. *Parabel.*

Möjligen är det samma upplevelse som ligger till grund för denna dikt som för *Tabula votiva* (s. 231). Båda dikterna handla om en »pilgrim», som hotas av döden bland vågorna; det är endast upplösningen som är olika. Slutet av Parabel erinrar något om Goethes ballad *Der Fischer*. Jfr särskilt sista raden med detta ställe hos Goethe:

> Labt sich die liebe Sonne nicht,
> der Mond sich nicht im Meer?
> Kehrt wellenatmend ihr Gesicht
> nicht doppelt schöner her?

14 *mysteriens* mysteriets. Formen synes bero på kontamination mellan »mysteriets» (till »mysterium») och »mysterens» (till »myster», mystär) *P.*
16 *förklaras* träffas av ljuset, belyses, så att man ser vad det är. *P.*

SENARE DIKTER.

Andra Häftet.

Enligt den ovan (s. 321) anförda noten till Geijers företal till Saml. dikter 1828 utkom andra häftet av Senare dikter hösten 1820. Att döma av S:s brev till Nicander d. 16 jan. 1821 publicerades det dock först i slutet av 1820. Dikten *Den 4 december 1820* tyder också härpå.

I detta häftes slut meddelades följande *Rättelser:*
226:18 *rå*, läs *grå*, (rättelsen dock införd i originalupplagans text).
235:13 *enfalldig* l *enfaldig*
248:6 *Ej minst barndomsminnen* l. *Ej min barndoms minnen*
248:10 *din djupa nöd* l. *den djupa nöd*

221-222. 1. *Till Englarne.*

En inledningsdikt, motsvarande *Skaldens tröst* (s. 102) och *Prolog* (s. 173), med vilka den överensstämmer i uppfattningen av skaldekonstens, sångens betydelse samt i ton och versmått (ottave rime). Ljunggren (s. 151), som om andra häftet av Senare dikter säger att vi däri påträffa samma stämningar som i det första, »fastän här framträdande i en vekare, mera elegisk

form, och någon gång äfven tätare inhöljda i känslans skymmande töckendok», finner med rätta denna dikt svårtolkad. Vilka äro de änglar som skalden nämner sina yngre bröder? Skola de fattas som överjordiska väsen eller helt enkelt som barn, små änglalika barn? frågar Ljunggren sig. Han stannar vid den senare uppfattningen som den sannolikaste, men undrar med vad skäl barnen kallas »medborgare i diktens ljusa länder». Böök (s. 212) synes luta åt den förra uppfattningen, då han säger att S. framställer skalden som en privilegierad, som när han vill kan flytta in i »sångens ljusa sköna himmelrike», och som därför med rätta kan hälsa änglarna som sina bröder. Om denna tillägnan skulle gälla enbart överjordiska väsen, är det dock svårt att förstå varför skalden kallar sig dessa änglars *äldre* bror. Han åsyftar tydligen också barnen, och om dessa anser han, i enlighet med den platonska preexistensläran, att de nyss lämnat sitt himmelska hem, att de ännu äro änglar i själ och hjärta. Bland människor är skalden den som har mest kvar av barnasinnet (»Sen! jag är ock ett barn»). Han är deras like, deras äldre broder och har som de tillträde till det paradis som han kallar »diktens ljusa länder», »sångens ljusa sköna himmelrike». — Se *Barndomsminnen* (s. 135), där det heter:

> Jag minnas vill, hur jag en Engel var;
> Hur syskonenglar mig bland blommor smekte.

Se även *Blomsterfesten*, där S. kallar barnet »en jordisk engel» (256:38).
8 *Pison*. En av Edens floder (se 1 Mos. 2:11).
15 *de stora* de vuxna, de mäktiga. S. har spärrat ordet för att ange att det är dubbeltydigt. *P.*
17-18 Meningen med dessa dunkla rader synes vara denna: jag försonas med Ödet och bringar det till tystnad, när jag kysser eder barnamun.
20 *I hög förklaring* o: i strålande klarhet. *P.*
28 *min tjusning* jfr 175:14. *P.*

222-224. 2. *Hymn.*

Dikten är en lovsång till Phoebus, solens och skaldekonstens gud, skriven under inflytande från Tegnér, särskilt från *Skaldens morgonpsalm* (se Böök, s. 213). Jfr r. 11-14 med Tegnérs:

> Jag vill bedja med de myriader.
> Hör mig sångens, hör mig ljusets fader.

När S. säger att Maj doppar penseln i ljusets brunn och färgar blomknopparna (r. 25 27), så är det samma bild som Tegnér använt i raderna om »tidens kloka ätt»,

> som beler hvad skaldens pensel målar,
> fåfängt doppad uti dina strålar.

31-34 Samma liknelse som i inledningsstrofen till *Enslingens sång i den stora öknen*. Den har biblisk karaktär; jfr särskilt Ps. 103: 15-16: »En

menniska är i sitt lefvande såsom gräs: hon blomstras, såsom ett blomster på marken. När vädret ther öfver går, så är thet intet mer ther, och thes rum känner thet intet mer» (gamla övers.).

224-225. 3. *Den nya Narcissus.*

Narcissus-motivet, hämtat ur Ovidii Metamorfoser, behandlades av Atterbom i *Narcissen* (Poet. kalender 1812), av Palmblad i *Narcissus* (Poet. kalender 1814) och av Stagnelius i sonetten *Narcissus* (1816), som dock vid denna tid icke förelåg tryckt. S:s dikt är mest besläktad med den sistnämnda, varur slutet må citeras till jämförelse (I: 382):

> Ve den hvars själ sin egen gudom känner
> Och idealets verklighet begär!
> För honom jorden inga rosor bär.

Liksom hos Atterbom och Stagnelius blir Narcissusmyten en symbol för diktarens egen livshistoria. Den bild som denne ser i sitt inre, likt en Narcissus lutad över källan, är han själv sådan han kunde ha varit, om inte fattigdom och sjukdom hade brutit honom i förtid. Det finns emellertid ett sätt att få denna bild att träda fram i ljuset och livet: han kan kläda den i »konstens former». Djupast sett handlar alltså dikten om idealet och livet (Schillers »Das Ideal und das Leben»!) och om konsten som det förras bärare.

Titeln är bildad i analogi med Goethes *Die neue Melusina.* Möjligen kan man finna en inre likhet mellan dikten och nämnda novell. Den man som Goethe berättar om har förvandlats till dvärg, men äger en känsla av sin förra storlek, ett annat livsideal än dvärgsläktets.

J. M. Stjernstolpe, som i en kort skämtdikt, *Den nya Narcissus* (Efterl. skrifter, 1823, s. 100), låter drinkaren spegla sig i vinet och begärligt svälja sin egen bild, torde ha lånat titeln från S:s dikt. Samma motiv finnes i C F Dahlgrens epigram *Bålen* (Saml. ungdomsskrifter, 1828, I: 115), där drinkaren benämnes »en ny Narciss».

10 *irrat* irrat omkring (utan att finna vad jag sökte). *P.*

225-226. 4. *Noli Tangere.*

Denna blomdikt är självbiografisk liksom *Den nya Narcissus.* Om de upplevelser som S. här framställt i symbolisk form berättar han i ett brev till Berglund, sannolikt från hösten 1819. Hans entusiasm för vad han ansåg högst på jorden möttes i ungdomen av löje och köld, och han fick, även bland sina vänner, heta svärmare och fantast. »Derföre så drog mitt hjerta sig bittida inom sig sjelf», skriver han. Jfr med detta yttrande diktens slutrader. — Den åsyftade blomman är Impatiens noli tangere, som enligt skaldens föreställning tidigare haft ett annat, praktfullare utseende.

2 *höga färgor* starka, livliga färger. *P.*

4 *trollande* förtrollande, bedårande, hänförande. *P.*

14 *En klar krystall* en klar källa. *P.*

25 *öppenhet* Ordet är dubbeltydigt. Det syftar dels på örtens ursprungligen öppna blomkrona, dels på dess (och skaldens) öppenhjärtiga natur.

227-228. 5. *Till Vestanvinden.*

Dikten är en amplifikation av en rad i *Prolog* (173: 2): »Mig helsar Vestan ljuf, mitt hemlands vind.» Västanvinden kallas »sköna engel», och i sista strofen avslöjar han sig som dödsängeln, som bär en hälsning från »all skönhets Gud» och hemkallar själen till andevärlden (»andevärldens ether blå»), i r. 4 kallad »det fjerrblå Sagoland». — Strofformen är densamma som i *Klarhet* (s. 244), och S. brukar den måhända liksom på det senare stället under inflytande från Tegnér (se C. L. Östergren, Om Vitalis, hans lif och diktning, 1869, s. 52).

3-4 *mig ett saligt ord berätta, Ack! om det fjerrblå Sagoland* berätta för mig om det sälla l. lyckliga sagoland som blånar i fjärran (där väster ut). *P.*

12 *din maka Flora* Västanvinden, Zefyr, »son af våren», är förmäld med Flora. Detta hör till den traditionella naturmytologien, vanlig i äldre anakreontisk vårlyrik (se t ex. Kellgrens *Våren*). Den förekommer ännu hos Atterbom (se *Sippan* i Poet. kalender 1812). — Jfr 67: 1-4.

15-16 *skönt du ängen klädde i guld och blommande rubin* skönt klädde (smyckade) du ängen med guldgula och rubinröda blommor. *P.*

20 *rann fram* sprang l. spirade fram, slog ut. *P.*

29 *modrens* Naturens; jfr 177: 64.

33 *de rosentrakter.* Jfr *Blomsterfesten* (255: 14): »vesterns rosengårdar».

37 *ljusets fader* solguden; jfr 245: 25.

229-230. 6. *Till den vissnande rosen.*

47 *oss samma öde fattat* samma öde har »gripit» l. drabbat oss båda. *P.*

231-232. 7. *Tabula votiva.*

Till denna dikt har Forselius (s. 417) följande anmärkning: »Tabula votiva syftar på ett tillfälle, då Vitalis, som icke var simmare, hade vid badande kommit händelsevis längre ut i sjön, än att han kunde nå botten med fötterna, och hvarvid han sjönk ned i djupet för ett ögonblick. Huruvida han kom på fast botten genom egen ansträngning eller annans hjelp, är nu förgätet.» — Trots Forselius' påstående skulle man vilja våga den gissningen att det är en historia, som tillkommit med anledning av dikten. Denna torde i stället syfta på någon svår sjukdom, som S genomgått (jfr C. L. Ostergren, Om Vitalis . . ., 1869, s 60). I ett brev till Berglund, som antagligen daterar sig från hösten 1819, talar han om att han har varit nära döden. En jämförelse med *Parabel* (se kommentaren till denna dikt) styrker ett dylikt antagande.

4 *band* bojor. *P.*

7 *vattenlilja* näckros. *P.*

12 *fosterfolket i det djupa haf* det folk som har det djupa havet till fosterland, som har sitt hemvist i det djupa havet, fiskarna. *P.*

25 *sommarns varma andar* sommarns varma (luftströmmar,) fläktar. Jfr SAOB: A 1299-1300. Ovanligt i pl. i denna användning. *P.*

26 *drog* bar. *P.*

40 *Tag an* tag emot. *P.*

232-233. 8. *Till Laura.*

Dikten har inte endast versmåttet utan också en del av sceneriet gemensamt med *Mötet* (s. 80) Jfr t. ex. r. 13-14 med 80: 9-10. Liksom sistnämnda dikt står även denna i beroende av Schillers Laura-dikter. Om hans *Laura am Klavier* erinras man i r. 15-18 (jfr anm till 120: 61).

26 *de vises understjerna* stjärnan som vägledde de vise männen från Österlandet Ordet »understjerna» brukades i denna betydelse av Wallin i en predikan på trettondagen 1820 (Predikningar, Ny årg., D. 1, 1850, s. 119).

234. 9. *Till Skönheten.*

Symboliken är densamma som i *Blomsterklagan* (s. 129). Skönheten är lik solen (se r. 9), som väcker blomman till liv, men också vållar hennes död. Den är en gudom, vars fulla åsyn människan ej uthärdar; en djupare uppfattning av dess väsen skulle vara lika med förintelse av hennes jordiska varelse (se r. 15).

235-238. 10. *Den 4 December 1820.*

R. 42-43 saknas i Saml dikter 1828. Enligt en anmärkning av Forselius (s. 417) skulle de ha uteslutits »af det skäl, att 'pannkakor' just icke kunna tyckas egnade att stilla *'hjertats* hunger', ens i 'Barbaras' föreställning». Det förefaller som om uteslutningen skett på Forselius' initiativ, möjligen under intryck av Palmblads rec. i Sv. Literaturtidning 1821: 2, där stället säges vara »misslyckadt kvickt».

8-9 *Det är icke qvädens, Men oqvädins ord* det är icke poesi utan rama prosan. Tillfälligt ordlekande. *P.*

11 *Klockarn.* Se anm. till 188: 108.

21 *de sköna former.* Parodiskt. Jfr 103: 35. *P.*

29 *Lifthraser.* I Snorres Edda berättas om två människor, Lif och Lifthraser (Seglivad), som undkommit världsbranden och som livnära sig av morgondagg.

45 *din namnsdag* Den 4 december är Barbaradagen.

51-53 Anspelning på den i noten nämnda latinska läroboken av J. A. Comenius, vars eg. titel är »Janua linguarum reserata aurea» (på svenska »J. A. Comenii upläste gyllene tungomåls dör», 1640).

72 *laxen Loke.* Syftar på skildringen i Snorres Edda av hur Loke förvandlad till lax simmade omkring i Franangersfors.
78 *mina fem* mina fem sinnen. *P.*
81-84 *Nordens vingud, Bacchus, han, som rider... Uppå fulla tunnan* den nordiske Backus, »Backus på tunnan», brännvins- och ölrusets gud. *P.*
85 *artigt* skickligt, behändigt. Jfr SAOB: A 2403. *P.*
91 *Nordmannavin* brännvin. *P.*

238-240. 11. *Grafven.*

Dikten utvecklar motivet i femte strofen av *Under en sjukdom* (s. 118).
26 *med stilla mod* med stilla l. tåligt sinne, med saktmod. *P.*

240-241. 12. *Den Kämpandes Sång.*

Dikten är besläktad med *Enslingens sång i den stora öknen* (se särskilt tredje strofen, som handlar om sviken kärlek och vänskap). Till skillnad från denna stoiska dikt har den, som Böök (s. 209) framhållit, ett götiskt inslag: striden med ödet förliknas vid en holmgång, och kämpen sättes i hög, sedan han lämnat livets valplats. Ödet, sin ovän, besegrar han slutligt i döden: detta är innebörden av diktens slutrader. — I sitt trots mot ödet intar skalden här samma ställning som i dikten *Till mina vänner* (s. 120), där det säges att »den värdiga friden» finnes först i graven och vidare:

Hvad öde benämns, kan ej oss förfära:
Uti våra svärd vårt öde vi bära.

Liksom nyssnämnda dikt är även denna påverkad av Geijers *Manhem* (Iduna 1811). Versmåttet är detsamma (ottave rime). Kämpens attityd är den som Geijer tillskrev den forne nordbon med orden: »Han upprätt stod och brottades med ödet.» Observera också särskilt dessa rader i Manhem:

Blott den är man, som vet att tåligt lida,
Blott den är man, som djerfs med ödet strida.

2 *ditt trollsken* ditt trolska, villande sken. *P.*
15 *marga* många. Arkaistiskt (närmast efter det gamla bibelspråket). *P.*

241-243. 13. *Sanct Johannis Död.*

S:s källa torde vara L. Th. Kosegartens »Legenden» (Bd 1-2, 1804), en samling bearbetningar på vers och prosa av gammalkristna legender, som flera av våra romantiker läste och togo intryck av. I andra bandet (s. 23 ff) återges på prosa legender om evangelisten Johannes, bl. a. också historien om hans död Samtidigt med S. hämtade Sondén hos Kosegarten motivet för sin blankversdikt *Den Hel. Johannes Död. Legenda,* tryckt i Poet. kalender 1821. Samma kalenderårgång innehöll även en legendarisk dikt av Atterbom, *Johannis-masken,* om den av romantikerna älskade evangelisten.

Det trokaiska, femfotade och orimmade versmått som S. här brukar och som först kom till användning i *Blomsterklagan* förekommer flerstädes hos Kosegarten. Det hade tidigare använts av Herder i hans »Legenden», bl. a. i *Der gerettete Jüngling,* som skildrar en tilldragelse i evangelisten Johannes' liv.

12 *Parakletus* (gr.) hugsvalaren, tröstaren. *P.*

30-31 *som svärd hans fadershjerta kände Barnens klagan.* Stället synes vara influerat av Luk. 3: 35 (»ja, ett svärd skall ock gå igenom din själ»; gamla övers.). *P.*

243-244. 14. *Speglarne.*

16 *hur saligt målad är min bild* vilket uttryck av sällhet har ej då min (spegel)bild! *P.*

17 *Åkermannen Kronos.* Kronos, tidens gud, identifieras med Saturnus, den fornromerske sånings- och skördeguden.

244-246. 15. *Klarhet.*

S. prisar klarheten, skönheten, som för honom tar änglagestalt (se r. 19 och 33). Jfr dikten *Till Skönheten* (s. 234). Liksom i *Hymn* (s. 222) åkallar han Phoebus, »ljusets Far», »ungdomsguden», vilken han även tillägger benämningen »andeverldens Sol» (jfr anm. till 177: 69). Den Tegnérska inspirationen är omisskännelig här som i Hymn. Redan titeln är Tegnérsk; den för tanken till *Epilog vid magister-promotionen i Lund 1820,* som S. torde ha läst i Stockholmsposten d. 7 juli s. å. Helt i Epilogens anda äro r. 13-16, där det talas om Phoebi söner, som trå till »ljusets helga skönhet». Dikten har samma strofform som *Sången* (tryckt i Stockholmsposten d. 6 febr. 1819 och Iduna 1820), av vars durton man hör en återklang, särskilt i tredje strofen om »den himmelburna sången» (se Böök, s. 211).

17 *Den himmelburna sången* den himlaborna sången, sången som leder sitt ursprung från himlen. *P.*

20 *Dodonas dunkla trän* tempellunden vid Dodona, den ryktbara orakelplatsen.

24 *en vingad Solros.* Uttrycket för tanken till Atterboms *Solrosen,* (Poet. kalender 1812), som också handlar om diktaren, och som slutar:

> Jag följer blindt den röst, som mäktigt bjuder:
> Än fängslar stoftet, men den inre branden
> Skall lossa snart de sista, glesa banden.

34 *fatta opp* emottaga. *P.*

37 *målar* avmålar, ger en bild av, återspeglar. *P.*

246-247. 16. *Amors råd.*

En dikt i den anakreontiska stilarten (se Ljunggren, s. 155).

16 *de tvillingsrosor* de rosiga läpparna; jfr 257: 56. *P.*

248-251. 17. *Till den frånvarande.*

Ljunggren (s. 155) sammanställer dikten med ett ställe i S:s brev till Nicander d. 15 okt. 1817: »Min kärlek framandades jag i toner; men ej som åt en jordisk skönhet frambar jag henne dem. Hennes bild blef en klenod för mitt hjerta; men min fantasi förhöjde qvinnans bild till en Engels och under denna form älskar jag henne ännu.»

18 *för dig* i jämförelse med dig, mot dig. *P.*

26 *Dryadens gröna famn* trädet.

44 *en rö* ett vassrör *P.*

45-46 *när ljusets makter spilla Purpur i sitt nedertåg* o: när himlen purpras vid solens nedgång *P.*

53-56 Det sentimentala motivet (tårarna som blandas i vattnet) hade S. brukat i ungdomsdikten *Hilma eller Kärlekens ideal* (79: 49-52).

251-252. 18. *En Suck från Altaret.*

S:s första psalm. Den har samma titel som en psalm av Chorœus (s. 111), vars början lyder:

> Du! hvars blod för menskligheten runnit,
> Se dess tårar rinnande för dig.
> Du! som millioners dyrkan vunnit,
> O! försmå dock ej en suck af mig.

8 *Guds vredes kar.* Bilden är hämtad från Romarbrevet 9: 22, varest »vredens kar» dock är en benämning på de mindre goda kärl som krukmakaren gör, de kärl som »äro tillredde till fördömelse».

26 *Dig i nåd förklara* jfr 10: 5. *P.*

253-254. 19. *Skalderne.*

Poetisk kalender för år 1820 innehöll under titeln *Skalderne* en serie hyllningar, på distika, åt Franzén, Tegnér, Atterbom, Geijer och Ling av pseudonymen — D — D (Daniel Danelius). I nästa årgång av kalendern publicerade Atterbom sina *Recensionsblommor*, vilka ha Leopold, Tegnér, Ling och Franzén till föremål, samt Sondén några *Minnesblommor*, riktade till Stjernhjelm, Kellgren, Lidner, Thorild och Bellman, alla avfattade på distika. Genren var alltså flitigt odlad vid denna tid.

2 *Tiden har tagit mig fatt.* S. torde mena att också han har tillägnat sig tidens sed att döma, kritisera.

3 *De begge Scholorna:* akademisterna (»gamla skolan») och nyromantikerna (»nya skolan»).

13-14 Citat ur Homeros' Iliad (IV, 164-165 och VI, 448-449), här omskrivet på distikon. Kassandras spådom om Trojas undergång skall ha anförts av Scipio Africanus d. y., då han i tredje puniska kriget såg Kartago gå upp i lågor och greps av en aning att ett dylikt öde skulle vederfaras Rom. S. ser i striden mellan akademister (främst representerade

av Leopold) och nyromantiker, i vilken de förra övervunnos, en analog händelse. Han spår i sin tur romantikernas fall.

16 *Älskogsstjernan.* S. tänker väl i första rummet på Atterboms dikt *Till Aftonsstjernan* (Poet. kalender 1812), vars början lyder: »Än du tindrar, bleka Älskogsstjerna». Kanske anspelar han också i r. 17 på *Sångerna i Selma* (Phosphoros 1810, s. 136): »I svarta moln stod Älskogsstjernan gömd.»

18 *oskyldigt* utan eget förvållande, utan att rå för det. *P.*

19 *drabanternes* efterföljarnes. Atterbom omgavs, som Saturnus av sina drabanter, av en skara poeter, som imiterade honom.

20 *F.* Franzén.

26 *Lejinnan* lejoninnan. Arkaistiskt. *P.*

36 *förirring* villfarelse, misstag. *P.*

255-259. 20. *Blomsterfesten.*

Diktens karaktär är, som Ljunggren (s. 152) framhållit, uttryckt i dess motto, som i översättning lyder: Herden Corydon älskade ömt den sköne Alexis. Det är ett citat av första raden i Vergilius' andra eklog, i vilken Corydon betygar sin starka men obesvarade tillgivenhet för Alexis. G. H. Mellin anser att S. här skildrat ett idealt förhållande mellan lärare och lärjunge. »Han önskade sig, yttrade han en gång, den lyckan, att få bilda en lärjunge efter den Socratiska methoden, till känslor för sanning, frihet och dygd, till lefvande kunskaper om allt, som är vigtigt för en menniska, en medborgare och en christen. Han beklagade vår tid och våra seder, som gjorde nödvändigt för samhället, att en yngling måste belastas med en hop döda kunskaper, endast för att kunna svara i en examen, utan att föras till äkta mensklig bildning. Han tänkte sig en lärares befattning med en lärjunge efter sitt sinne, såsom en af de skönaste i lifvet, och om hans idée aldrig kunde finna någon motsvarighet i verkligheten, så hafva vi dock den att tacka för den sköna Idyllen '*blomsterfesten*', i hvilken läsaren känner sig hänförd af Lärarens ädla känslor» (Sv. Pantheon, H. 3, 1832, s. 16).

Denna dikt är intimt besläktad med *Anderöster* (II: 16), varest ynglingen heter Florens liksom här. Namnet, som ju är symboliskt (»den blomstrande»), hade något tidigare brukats av Atterbom i en romans, *Florens och Fru Margreta* (Poet. kalender 1816).

Beträffande blomsymboliken i dikten se kommentaren till *Vårsolen* (s. 175).

43 *blomsterns.* Undantagsvis förekommer en best. plur. på -dern, -tern vid sidan av den regelbundna på -dren, -tren; jfr SAOB: B 3426 och F 44, på vilket senare ställe flera exempel på best. plur. »fädern» finnas anförda. *P.*

56 *menskoläppar, dubbla rosor* jfr 246: 16. *P.*

77-78 Se Matteus 17: 4.

104-105 *Underträdet, Hvilkets skugga svalkade profeten.* Jfr Jona 4: 6-8. *P.*

106 *förblommar* blommar ut. *P.*

DIKTER I KALENDER FÖR DAMER 1822.

Denna årgång av Kalender för damer, den andra i vilken S. medverkade, utkom i februari 1822 (se tidningen Argus d. 23 febr. s. å.). I brev till förläggaren Bruzelius d. 22 nov. 1821 lovade S. att lämna »ett par småstycken» till kalendern.

I kalenderns slut meddelas följande *Rättelser* till S:s dikter:

264: 23 *tempeltornet* läs: *tempelporten*
265: 52 *strand,* » *stranden*
269: 7 *kämpens* » *kämpen*

263-266. 1. *Visioner.*

52 *strand* ändras till *stranden* (se Rättelser härovan).

En satir, riktad mot fosforisterna, särskilt Atterbom och Palmblad.

Mottot är hämtat från Vergilius, Ecloga VIII, 41.

1 *tempel.* Härmed åsyftas det i Atterboms *Fridsrop* (Poet. kalender 1821) skildrade »götiska templet», även kallat »templet af Svithiods Konst», om vilket det säges:

> Lägge det svenska sinnet dess grund; men förnekom ej, fåvitskt,
> Söderns förklarande prakt smycka dess mäktiga hvalf.
> Solen och månan blicke igenom de färgade fönstren,
> Bilder af himmelsk natur stråle från murarna kring.

På samma skildring anspelade S. i dikten *Åmen* (153: 22).

4 *Månungen* bör väl fattas som diminutivum (liten måne). *Phosphoros* är namnet på den kortlivade tidskriften (1810-13), uppkallad efter morgonstjärnan, som också lyste på dess omslagsvinjett. Här användes namnet i överförd betydelse för att beteckna fosforisternas stjärna, vilken, vill S. säga, befinner sig i sin nedgång.

16 *strålkalk.* Jfr 161: 214. Atterbom hade brukat ordet i sin dikt *Till Schelling* (Poet. kalender 1820), och det är detta ställe som S. synes anspela på:

> Vän är af Göthens vilja
> Den ädla Sångens lilja,
> Glad, att för honom fylla
> Sin strålkalk öfverallt.

20 *händer utaf mjölk* mjölkvita händer, fina, veka händer (som aldrig fått känna på allvarligt arbete). *P.* — Jfr Nicanders *Runesvärdet och Den förste riddaren* (1820, s. 156): »Mjölk har du i din hand» (d. v. s. din hand är svag).

26 *Fride.* Afzelius berättar i en folkviseartad dikt, *Tomtarne* (Poet. kalender 1819), om en bonde som förhjälpts till rikedom av de tvenne gårdstomtarna Ide och Fride.

27 *en öfvermäktig.* Syftar S. här på någon särskild av fosforisternas motståndare, så skulle det vara Tegnér. Det var främst med tanke på honom som Atterbom skrev sitt *Fridsrop.*

30 De spärrade orden äro fritt citerade ur Gumælius' översättning av Amalia v. Helvigs *Norden* (Poet. kalender 1821), där det talas om »den starke Nordbon». Detta götiska praktstycke hade S. givit en gliring även i *Rustningar till Ragnarok* (166: 95-96).

31 *Furst Amadis* Atterbom. När S. tilldelar denne det gamla romannamnet Amadis, tänkte han väl på Atterboms idealistiska sinnelag och hans svärmeri för medeltida riddarromantik, men anspelade naturligtvis också på hans antagna förnamn Amadeus.

33 *bråkad rö* krossad vass. *P.*

38 *Studenters.* Syftar väl på Atterboms lärjungar, de unga studentpoeterna i Poet. kalender, kanske också på de studenter som A. såsom nybliven universitetslärare hade att handleda.

41 *Huldinna* jfr anm. till 71: 16. *P.*

41 *Drottning Edda.* I *Nordmansharpan* (Poet. kalender 1816, s. LX ff) skildrar Atterbom den Svenska Poesien såsom en prinsessa i en sovande skog, väntande på den jägare som med sitt valthorn skall väcka henne. »Hvem af oss alla blifver sjelfva jägartörsten, det må himlen bestämma; vi andra skola beledsaga honom i hyllande segerlåg, och skön skall den anblicken varda, när Edda stiger opp från drottningsbädden och sluter befriarn i sina armar.» »Drottning Edda» kallar Atterbom henne också i det följande.

42 *drotten »med de gula lockar»*: den blonde Atterbom. Poetisk kalender för år 1819 hade tillägnats honom med en inledningsdikt *Till Atterbom* av Zeipel såsom en krans av blommor att bära »kring ljusa tinningen på gula hår». Se en recension i Argus (1822: 10), där Atterbom utpekas (»Hr A—s besjungna gula lockar»).

46 De små barnen som oförsiktigt nalkas Lethe, glömskans flod, äro de unga rimmarna i Poetisk kalender, om vilka denna avdelning av dikten i sin helhet handlar.

49 *Necke.* Mindre vanlig (dialektal) biform till »näck»; jfr r. 82. *P.*

57 *drogo* buro. *P.*

59 En förf. i Poet. kalender 1821, med vilken S. förut skämtat i *Rustningar till Ragnarok* (166: 101), undertecknade sina dikter med ett kors (†). Samma märke återfinnes under några sonetter i Poet. kalender 1822.

61 *Callovai* Palmblad; jfr anm. till 164: 46. Han kallas »rättare», emedan han var Poetisk kalenders förläggare

62 *karfstock.* Karvstocken var en käpp l. stav, i en mindre skrivkunnig tid använd att medelst däri gjorda skåror l. hack hålla räkning på något.

En rättare t. ex. höll på detta sätt reda på torparnas utgjorda dagsverken. — *ökdagsverke* dagsverke med dragare och kördon, hästdagsverke. Här anspelas på rimmarnas mödosamma knog med Pegasen. *P.*

65-66 *Min gamla Tyska Farbror, Vitalis nämnd.* I ett av E. Bruzelius utgivet Novell-Bibliothek utkom 1820 en banal novell: »Den lyckliga Olyckan eller den Okände i sitt eget hus, af Vitalis.» Novellen var en övers. från tyskan, och författarens rätta namn var Friedrich Strauss. Detta gav Palmblad anledning att i sin recension av 2:a uppl. av Dikter (Sv. Literaturtidning 1821, sp 429) anmärka, att S., som beskyllt fosforisterna för tyskeri, själv lånat allt, t. o. m sin pseudonym, från Tyskland. Hjälten i Strauss' novell skildras som »en man, som dragit sig bort ifrån verlden, en eremit, en menniskohatare . . . en filosof, som mera tyckte om sitt bibliotek än sin matsal». Möjligen är det på denna karakteristik S. syftar i r. 70-71.

69 *Han lumrade framåt* han arbetade sig sakta men säkert framåt. Dialektalt. *P.*

84 *en barmhertig Samarit från Sverige:* den svenske översättaren av ovannämnda novell.

93 *Elia, gif mig då i arf din mantel!* Syftar på bibelns berättelse om Elisa, som upptog sin lärofaders, profeten Elias mantel (2 Kon. 2: 13).

95 *en Skolgosse, utaf nya Skolan* Palmblad. S. ger denne svar på tal. Palmblad hade med anledning av *Författarens svar* (se II: 87) skrivit i sin ovan anförda recension i Sv. Literaturtidning (1821, sp. 426-427): »Det innehåller någonting så platt och tillika så puerilt, att — såsom ordspråket lyder — endast en djekne från Strengnäs kunnat hitta på ett dylikt skämt.» — Med »nya Skolan» menas nyromantikerna, speciellt fosforisterna.

97 *Gif mig också, i dubbelt mått, din anda.* En upprepning av Elisas bön till Elia (2 Kon. 2: 9): »At tin ande varder öfver mig, i dubbelt mått» (gamla övers.).

100 Citatet är från Atterboms *Krigssång* (Iduna 1813):

Mäktigt brusar ur Gauthiods ekar
Den storm, som rensa skall den mulna jord.
Kraften hvälfver i krigiska lekar
En sköldeborg omkring sin gamla Nord.
Gäckar Söderns dvärg
Våra helga berg?
Till kamp, Bröder! Blod är lifvets rosenfärg.
Tidens slummer hvart hjerta förvekar;
Bland vapnen drickes lejonmärg.

Med denna strofs sista rad hade S. tidigare skämtat i *Rustningar till Ragnarok* (166: 105).

104 *villgräs.* Härmed åsyftas en mystisk ört, som av en vida spridd folktro tillades den egenskapen, att den som trampade därpå blev bortvillad och icke kunde finna rätta vägen. Rietz, som i sitt svenska dialektlexikon

(s. 808) anför ordet från Södermanland, uppger att växten i fråga är Platanthera, (vild) nattviol. Exempel från senare tid påträffas i Heidenstams *Hans Alienus* 3: 66 (1892) och Karlfeldts *Vildmarks- och kärleksvisor* (1895; i en dikt »Villgräset»). *P.*

109 Palmblad (Callovai) kallas Vitalis' biograf, därför att han i sina recensioner av S:s diktsamlingar inlåtit sig på en personlig karakteristik av skalden.

267-268. 2. *Erotiska sånger.*

Ljunggren (s. 176) tänker sig möjligheten av att dessa sånger höra till »den grupp af dikter, hvilkas karakter klarast återgifvas af *Sångerna till Mannen i Månen*», att de alltså ha ett manligt föremål, verkligt eller diktat, men stannar vid att antaga att det är Laura som i dem besjunges. Mest besläktade synas de dock vara med dikten *Till den frånvarande* (s. 248). I den andra sången blir det tydligt att föremålet icke är en jordisk varelse, utan ett väsen (kvinnligt eller manligt) som av skaldens fantasi förhöjts till en ängel. Vid dess hjärta skall han efter döden finna den kärlek som jorden nekat honom. Jfr det ovan (s. 338) anförda brevet till Nicander d. 15 okt. 1817.

15 *Dagens Kung* solen.

23 *målar* avmålar, ger en bild av. *P.*

269-270. 3. *Tal af Gudinnan Venus, då hon lemnade vapen till sin son Aeneas.*

Dikten, som parodierar Vergilius' skildring i Aeneidens åttonde sång av hur Venus överlämnar de av Vulkanus smidda vapnen till Aeneas, har, såsom Ljunggren (s. 177) påpekat, släkttycke med *Siegmunds Idéer* (s. 148). Liksom i sistnämnda dikt erinras man också här på ett par ställen om Kellgrens *Dumboms lefverne* (se r. 3-4, 22).

7 *Turni fästmö:* Lavinia. Enligt Aeneiden föll Turnus i tvekamp med Aeneas.

10 *jag för dig vapen nu* jag kommer nu med vapen till dig, lämnar dig nu vapen. *P.*

22 S. travesterar här en rad i Nicanders sorgespel *Runesvärdet och Den förste riddaren* (1820, s. 81):

Väl står sig den, som får vid brasan sitta.

Raden förekommer i en replik av styckets hjälte, den unge vikingen Alrik.

28 *Pardon.* Här personifierat. *P.*

31-33 Aeneas var frukten av en förbindelse mellan Venus och Anchises.

36 *polyandrist.* Ordlekande. Polyandrist är en blomma av 13:e klassen. Men ordet användes här som benämning på Venus för att antyda hennes

många kärleksförbindelser (med polyandri menas den form av månggifte då en kvinna har flera män).
38 *på gyllne runden* på sköldens runda, förgyllda skiva. *P.*
39 *deplojera* veckla ut. *P.*

271-274. 4. *Gengångaren.*

I Poetisk kalender för 1822 publicerade Sondén under signaturen Pehr Klockare en dikt *Den nyaste Legenden,* kallad »imitation efter min måg Vitalis». Den utgör, säger Ljunggren (s. 174) »ett föga lyckligt försök att möta Vitalis med hans egna vapen». Sondén låtsar att han är den i *Amen* besjungne döde Pehr Klockare och börjar sin dikt sålunda:

Läsare med skarpa blickar!
Fromma Läsarinnor! hören:
Denna sanna klockarsaga
Har jag skrifvit efter döden.

Han berättar sin levnadshistoria, omtalar att han av sin fader sattes att läsa för att bli magister, men att han själv med sin tröga intelligens inte önskade något högre än att bli klockare, »helst i någon friförsamling». Han fortsätter:

Och jag lärde mig att sjunga,
Lärde bruka åderjernet;
Blef till Klockare ock kallad;
Sökte intet mer i verlden.

Så jag lefde säll i lugnet,
Med min ringa lott välsignad,
Älskad ömt af barn och vänner,
Mest af Barbara, min dotter.
Men Dödgräfvaren Mortalis
(Som lät sig Vitalis kalla)
Fångade den armas hjerta;
Om Dödgräfvarn jemt hon drömde.

Klockaren ber dottern ta sitt förnuft till fånga. »Se! Han är ej en Adonis!» säger han om Vitalis, därmed tydligen anspelande på S:s mindre fagra utseende. Slutligen ger han sitt samtycke till giftermålet på det villkor att mågen skickar sig så, att han kan efterträda honom i tjänsten. Vitalis gör sitt bästa:

Dag och natt på Svärfars lärdom
Lyssnade han länge trogen;
Fåfängt, stackars klockarämne!
Aldrig kunde han bli mogen.

Ständigt hvimlade hans hufvud
Af komika phantasier;
Mest han förde krig mot Månen,
Famlande i vurmerier.
Väl han lärde vaccinera,
Ljudligt föra håfvens talan,
Något, fastän trögt, orera,
Och att temligt gnola scalan.
Ett blott kunde han ej lära,
Och det var, att sjunga Amen:
Hur som helst han månde bråka,
Dermed kom han jemt på skammen.
Hellre sprang han, hela nätter,
Byxlös genom östanskogen,
Tappa' hufvudet i gräset
Och mot stenar stötte knogen.
Utan hufvud sedan, föll han
På än mer besatta griller:
Tog sig för, att spå om verldsbrand
Och för stjernor lägga giller.

I denna passus anspelas på åtskilliga av S:s dikter, bl. a. på de mot Sondén och de andra fosforisterna riktade satirerna *Amen*, *Nattvakan* och *Rustningar till Ragnarok*. Sondén sökte såra S. i Achilles-hälen (jfr Ljunggren, s. 171), när han med denna sin skildring antydde att S. gått i skola hos fosforisterna, men endast ytligt tillägnat sig deras lärdomar. — Efter Pehr Klockares död trodde Vitalis sig säker om sysslan, men Barbara och församlingen fordrade att han skulle undergå prov.

Blå och blek då blir Mortalis,
Allt var glömdt af Svärfars lära.
Presten: »Herren var' med Eder!»
Folket: »Nå! så fram med Amen!»
Men, med all sin styrka samlad,
Svarade Mortalis: »Fan-nen!»

S. gick i sin tur med på Sondéns fiktion och antog att Vitalis på sin svärfars rekommendation blivit dödgrävare i »de Phosphoristers kyrka». »Satirens pestilentia» inbröt i socknen (d. ä. fosforisterna utsattes för satiriska angrepp), och bland dess offer var även Pehr Klockare. Han dör och begraves av svärsonen, men då han går igen, tillgriper Vitalis samma medel att bringa honom till ro som klockaren i Sondéns *Grannarne* (Phosphoros 1811) gentemot två spökande kämpar: han ringer i kyrkklockan. I Sondéns ballad lyder slutet:

Med stelnad läpp han bad en bön,
Och hårdt han grep i klockans sträng:
Och klockan sang, så huld och skön,
Som följde hon en vän i säng;
Och askan af torkade benen flög
Som hvirflande dam allt öfver den hög.

Och grafven sönk, och frodigt gräs
Dess skräck förhöljde med sin krans.
Lyktgubbar der, med barnsligt fjäs,
Blott synas nu i menlös glans.
Små gossar i bröllopsdrägt blänkande då
Bland flickor kora sig brudar små.

S. fann med skäl detta naivt. På klockan som sjöng, såsom om hon följde en vän i säng, hade han tidigare fäst uppmärksamhet i *Amen* (152: 8-9). Här gör han (r. 93-95) de barnsligt fjäskande lyktgubbarna till föremål för skämt. Titeln »Gengångaren» hade brukats av Anna Maria Lenngren för en parodisk spökballad, som kort förut omtryckts i första uppl. av hennes Skaldeförsök (1819).

19 *complexion* kroppsbeskaffenhet, (kropps)konstitution. *P.*

48-49 *blåklockan ... Som jag satte vid din urna.* Se slutet av dikten *Amen* (s. 152).

78 *nya Skolan* fosforisternas litterära skola; jfr 266: 95.

79 *stimmar* väsnas, bråkar. *P.*

94 *fjäs* fjäsk(ande), beskäftighet. *P.*

274-275. 5. *Epigrammer.*

De två första epigrammen äro ej medtagna i Saml. dikter 1828.

---

1 Poet. kalender 1821 innehöll tvenne dikter av signaturen *Y*Q* (J. E. Rydqvist). På den ena av dessa, *Prestmannen,* anspelade S. i *Rustningar till Ragnarok* (s. 169: 181). Signaturen återkom i Poet. kalender 1822 med ett par dikter, *Drömmen* och *Till Rosa.* I den senare säges det om sefiren:

Han gömmer sig i säfven,
Tills nog af mod han fått,
Att komma med extaser:
Bry dig ej om hans phraser! — —

De båda av S. utmärkta rimorden äro väl en reminiscens från Anna Maria Lenngrens *Fästmön,* tryckt i Skaldeförsök 1819:

Hvad extaser!
Hvilka phraser,
Äckliga at höra på!

6 Poet. kalender 1822 innehöll en dikt med titeln *En röst från Andeverlden* av signaturen Ctr (F. B. Cöster), börjande med orden: »Jag vet ett land». 10-11 *C* och *Sylvester* äro signaturer i Poet. kalender 1822. — *blomster-offcern.* I Rydqvists dikt *Till Rosa* säger poeten till blomman:

Tillåt mig blott, att vara
Din ordonance-off'cer
Bland granna fåglars skara!

Det »purpurne» korset. Den poet som tecknade sig med ett kors (se kommentar till *Visioner,* s. 263) talade i en sonett (Poet. kalender 1822, s. 273) om »den nektarfyllda, purpurne pokalen».

13 *med stjernor besatt.* Hänsyftning på de tre asteriskerna i signaturen *Y*Q*.

17 Epigrammet är tillägnat Henrik B. Palmær, som under förnamnet Henrik hade debuterat med fyra dikter i Poet. kalender 1822.

275-278. 6. *Konung Pharao.*

Dikten, som är S:s första bibelparodi, omtrycktes i ändrad och utvidgad form i Nyare dikter. I den senare formen ingår den i Saml. dikter 1828.

---

36 *blandade Ruter för Pharaos syn* förvände med sina hokuspokus synen på Farao. *P.*

40 *hufv'et var pundigt* huvudet var tungt (sömntyngt). *P.*

63-64 *Som Mars understundom, midt på da'n, Med gullstrålar, lockar små barn utom vägg.* S. har här tydligen haft i tankarna ett gammalt (i något varierande form uppträdande) folkligt rim:

Mars med sitt skägg
lockar barnen utom vägg,
April med sin luva
kör barnen i gruva

(Östra Härad, Småland, enl. meddelande av ordboksredaktören G. Hedström) l. något dylikt, d. v. s. Mars med solsken och klar luft lockar barnen ut i det fria, April med molndiger himmel kör dem in till (den öppna) härden. I Skåne, där Torsmånad (»Tor») på folkets läppar icke som i det övriga Sverige och i Norge är januari, utan, liksom »Tormaaned» i Danmark, mars, heter det, säkerligen ursprungligare:

Tor med sitt långa skägg
lockar barnen utom vägg,

vilket återigen erinrar om norska motsvarigheter:

Torren med sitt skjegg
lokkar bonni under solevegg,
Gjø med sitt skinn
jagar bonni i stova inn

o. d.; se N. Lid »Joleband og vegetasjonsguddom» (Skrifter utgitt av det norske videnskaps-akademi i Oslo 1928. II: 2), s. 189 ff. *P.*

73 *Lemmel* lämmel. S. syftar på den i norra Sverige förekommande fjäll-lämmeln, vilken under de kända massvandringarna går rakt fram utan att låta hejda sig av floder eller sjöar.

279. 7. *Skaldelifvet.*

Dikten är icke medtagen i Saml. dikter 1828.

Rörande hyllningen till vänskapen (r. 5 ff) se kommentaren till dikten *Till en Vän.*

11 *Anteros* Eros' broder, genkärlekens gud. I ungdomsdikten *Inbillningens verld* (se Kommentaren, s. 285) översatte S. det grekiska ordet med »Återkärlek». *Eros och Anteros famna hvarann* motsvaras där av satsen:

> Der dansar Cupidoners lätta skara
> Med Återkärlekar.

14 *hans förtjusade bröst* hans tjusta, betagna, hänryckta bröst. *P.*

280. 8. *På en födelsedag.*

Dikten är icke medtagen i Saml. dikter 1828.

Denna dikt är säkerligen icke, som Ljunggren (s. 177) antar, ägnad Laura. Sannolikt har den samma föremål som den följande dikten *Till en vän.* Andra strofen är ganska dunkel. Solen (»en evighetens son») har aldrig lyst klarare över någon annan dag än din födelsedag, vill S. säga. Är det inte jag själv som i dig har fötts på nytt i skönare gestalt? undrar han. Narcissusdraget hos skalden framträder sålunda här; i den älskade ser han bilden av sig själv.

2 *efemer* efemerid, dagslända. *P.*

281. 9. *Till en Vän.*

Dikten är icke medtagen i Saml. dikter 1828.

Hyllningen gäller tydligen en bestämd person. Närmast till hands ligger det att gissa på Palmær, till vilken S. samtidigt riktade en kärleksförklaring med anledning av hans versdebut i Poetisk kalender (se ovan s. 347). Se rörande S:s och Palmærs vänskap H. B. Palmær, Eldbränder och gnistor, saml. och utg. av A. Ahnfelt, 4:e uppl. genomsedd av R. G:son Berg, 1924, s. VIII. Palmær var född 1801 (jfr r. 10, där det säges att vännen är yngre än S.).

Mellan denna dikt och den närmast föregående finnes en korrespondens: S. jämför sig i den förra (r. 9) med morgonrodnaden som kommer till synes före solen (vännen), i den senare säger han sitt snille vara att för-

likna vid en stjärna, icke vid en sol. Detta stöder antagandet att dikterna gälla samme person. Med dem är man också böjd att i viss mån sammanställa *Skaldelifvet,* som innehåller en hyllning till vänskapen.
4 *I lagerns stam mig binda våra namn* föreviga våra namn i poesien; jfr 314: 62.

281-283. 10. *Till Konungen och Fäderneslandet.*

I dikten, som är en pendant till *Oscars Fest i Upsala* (s. 151), hyllas Karl XIV Johan som hjälten på Sveas triumfvagn (r. 23-24). I r. 22 syftas på Karlavagnen, av Tegnér i *Svea* sammanställd med våra »höge Carlar» och sålunda fattad som en sinnebild av svenskheten.
5 *Vid eder tanke* vid tanken på eder, då jag tänker på eder. *P.*
27 *Hans vishet dig Olivens krona binder* hans vishet binder en krans av olivblad (en fredskrans) åt dig, skaffar dig fred. *P.*
47 *vällust* jfr 146: 8. *P.*

DIKTER I BRAGE.

»Brage. Vitter tidskrift» utgavs i Stockholm av bokhandlaren Pär Götrek. Varje häfte av tidskriften omfattade ett ark i oktavformat och hade en karaktär som närmade sig skillingtryckets. Tidskriften trycktes i Wennlundska boktryckeriet och som förlag angavs på titelbladet »Pär Götreks Bokhandel vid Riddarhustorget». De två första arken, som utkommo i slutet av 1824, fylldes helt av S.; de innehöllo *Promotionen 1824, Dödsbetraktelser, Komiska Fantasier, Runor* och *Försakelse.* I det femte arket, som såg dagen på nyåret 1825, trycktes början av *En Vapendans med Phosphoristerne,* i det sjätte fortsättningen och slutet av samma uppsats jämte dikterna *Holofernes* och *Lifvet och Döden.* Elfte arket upptogs av *Sånger till Mannen i Månen. Tvenne Månskensstycken* och *Jerusalems skomakare.* Därmed upphörde S:s medarbetarskap. De sista arken av Brage (19-29) fylldes av en roman av Walter Scott: »Mathilda Rokeby eller Röfvarekulan i Scargill». Tidskriftens övriga innehåll är obetydligt.
Av ett brev till Forselius d. 13 mars 1824 framgår att S. redan då stod i förbindelse med Götrek och sände honom manuskript. Samtidigt skickade han, ävenledes genom Forselius, dikter till förläggaren Bruzelius, troligen avsedda att publiceras i Kalender för damer. Denna kalender upphörde emellertid att utkomma (sista årg. var 1822), och detta var väl orsaken till att dikterna i fråga i stället inflöto i Brage, såsom Forselius uppger (s. LXX). Körande S:s och Götreks mellanhavande har astronomen Gustaf Svanberg i sin självbiografi »Redogörelse för en lång lefnad» (i U. U. B.) en relation, som publicerats av Schück i en uppsats om »Erik Sjöberg och Henrik Palmær» i Kulturhistoriska skizzer (1922). Bland Götreks

planer var, skriver Svanberg, »också den att utgifva en tidskrift Brage, och han sökte medarbetare för denna. Jag föreslog Vitalis att lämna honom dikter mot 50 Rdr Banco arket, hvarmed denne var rätt nöjd, och Götrek fick genast sådana till införande i sin tidskrift». Svanberg berättar vidare att, då honoraret icke kom på utsatt tid, S. trodde att han aldrig skulle få det, varför han blev mycket förbittrad Svanberg tröstade honom med att Götrek förmodligen skulle skicka pengarna till julen, som stundade. Denna förmodan slog fel. Det hela slutade emellertid på ett för S. tillfredsställande sätt. På nyåret foro S. och Svanberg till Stockholm, den senare sökte upp Götrek och fick av honom pengarna, som han »af sölaktighet hade dröjt med att afsända». Götrek bjöd på middag i sitt hem, »under hvilken Vitalis, uppmuntrad af den kvicka frun, var vid ett briljant lynne. Efter måltidens slut hviskade Vitalis åt mig, att det var synd om Götrek och att han ville gifva honom 'Vapendansen med fosforisterna', hvilken han hade i bröstfickan. Jag sade då: 'Det får du icke; han skall betala den efter öfverenskommet pris.' Jag trodde Vitalis ville rätta sig efter min mening, men deri misstog jag mig, ty då han af Götrek tog farväl stoppade han skriften inom dennes rock och bad honom hålla densamma till godo.» Denna relation stämmer inte helt med vad S. själv har att säga om affären i brev till Forselius d. 27 dec. 1824 Därav framgår att han fått pengar från Götrek, men önskar utfå ytterligare honorar. Han är också angelägen om tillstånd att genast trycka om sina dikter i den nya samling som han planerade (se brev till C. F. Dahlgren d. 1 april 1825). Det missnöje med Götrek som talar ur brevet till Forselius hade kanske också andra grunder än de ekonomiska. Möjligen fann han det mindre tilltalande att se sina dikter tryckta i sällskap med så enkla alster som novellen »Albertus Magnus» av signaturen D** (Brage 3—4) och poemet »Vid en Sjelfmördares graf» (Brage 4). Den förstnämnda novellen ansåg Argus i en anmälan (1825: 3) vara en underhaltig imitationsprodukt, som ej passade »vid sidan af ett så sjelfständigt och från all efterapningssjuka fritt Snille som Vitalis».

Ursprungligen synes Götrek — kanske också S. själv — ha tänkt sig en annan form för dikternas publicerande. Det finnes (i K. B., U. U. B. och kanske flerstädes) ett häfte, bestående av ett duodesark, på vars titelblad läses *Dikter af Vitalis.* Det är tryckt hos J. A. Ewaldt 1824 och förlagt av Götrek. Innehållet utgöres av *Sånger till Mannen i Månen, Holofernes, Jerusalems skomakare* och *Lifvet och Döden.* Mellan texten i detta häfte och den senare i Brage finnas blott några ej anmärkningsvärda skiljaktigheter i interpunktionen.

I K. B. bevaras dessutom ett häfte som är identiskt med det nyssnämnda så när som på titelbladet. Titeln lyder här: *Brage. Första arket.* Att döma av en innehållsförteckning på titelbladets frånsida skulle denna publikation icke enbart upptaga stycken av S. Att märka är att den icke anges som tidskrift; möjligen har Götrek sökt undgå den stämpelavgift som periodiska

skrifter voro belagda med. Törneros sände d. 17 dec. 1824 första häftet av Brage (det som innehöll Promotionen 1824) till Melcher Falkenberg med orden: »Ett häfte är förut utgivet, men indraget av hovkanslern, emedan utgivaren försummat att stämpla det. Några få exemplar äro hitkomna, och om jag får tag i något därav, vill jag översända det. Även där är alltsammans av Vitalis» (Adolf Törneros' brev. Ny... uppl. utg.... av J. Landquist, I: 124 f.). Det är tydligen »Brage. Första Arket» som åsyftas. Det recenserades i Sv. Litteraturtidn. d. 6 dec. 1824.
Med anledning av en uppgift att S. själv utgivit eller varit med om att utge Brage försäkrar Svanberg att han icke visste något om den för honom obekante Götreks plan och att han icke hade någon del däri. Jfr Forselius (s. LXX).

De två första arken av Brage utkommo i andra upplagan 1825. Ändringarna äro få och röra med ett undantag (287: 4 *år* i st f *År*) endast interpunktionen.

287-295. 1. *Promotionen 1824.*

2:a uppl. (se ovan) har följande väl motiverade, men genom förbiseende i härvarande text ej iakttagna interpunktionsändringar:
79 kommat före *har* är struket.
83 kommat i radens slut är struket.

Dikten skrevs i anledning av S:s egen promotion i Uppsala d. 12 juni 1824. Antalet promovender var sjuttiosex (se r. 6). Promotionen hade ett förspel, varom man blir närmare underrättad i G. Svanbergs ovan (s. 350) omtalade självbiografi, tryckt i utdrag i H. Schücks Från det forna Upsala (1917). Bland årets promovender uppstod häftig diskussion rörande den brukliga promotionsdräkten, en gustaviansk kostym, som för länge sedan var avlagd, men som användes vid promotioner i Uppsala ända in på 1830-talet. Några promovender, bland dem S. och hans vänner P. E. Bergfalk och G. Svanberg, yrkade på dräktens avskaffande, men nedvoterades av de övriga. S. tog revanche i sin dikt, där han i r. 45-65 beskriver den »underliga rustning» som han tvingades att ta på sig. Skildringen må jämföras med den som Svanberg ger i sina memoarer och som här citeras efter Schück (a. a. s. 228 f.): »Jag var iklädd en svart jacka från förra århundradet. Den var försedd med galler, band och andra prydnader, men var gjord för en korpulent person, så att den för att passa för min smärta person måste i sidorna invikas några tum. På ryggen var den ett godt stycke ned fläckad af puder. Sådana jackor hyrdes för gemensam räkning från Kungl. Teatern i Stockholm. Kring lifvet hade jag ett rödt sidenskärp. Akademien ägde själf femtio sådana; de för öfrigt behöfliga erhöllos förmodligen från hufvudstaden. För att få kortbyxor uppsprättades mina svarta långbyxor vid knäet, de nedre delarna viktes upp, och vid sprunden fast-

syddes röda bandrosor. Det var likväl ett mellanting mellan kortbyxor och långbyxor, ty jag hade inga hvita bomullsstrumpor, som räckte fullt upp till knäna, hvarför byxorna måste möta dem några tum nedom dessa, så att bandrosorna sutto ett stycke ned på vaderna. Ett par gamla vända skor med papperstunna sulor, som jag en längre tid nyttjat till tofflor, svärtades och blankades på bästa sätt och försågos med röda bandrosor. En våd af en svart levantinsklänning försågs med band och representerade så kappan. Min chapeau-bas, som stacks mellan vänstra sidan af tröjan och skärpet, bestod af en trätallrik, öfver hvilken en svart silkeshalsduk var tråcklad. Sådan var festdräkten.»

När Svanberg skriver att hans ovilja mot den ifrågavarande dräkten härrörde »mindre af dess brokighet än af den omständigheten, att man på sin hedersdag skulle kluta ut sig med lånta, därtill gamla och smutsiga saker», så kan man jämföra detta med vad S. säger i r. 200-202. Sedan Svanberg skildrat själva promotionen, tillägger han att när »promotionsmiddagen och vanliga högtidligheter i botaniska trädgården voro slut, gingo Vitalis och jag hem och afklädde oss narrdräkten och infunno oss således ej på balen. Vitalis, som kommit in från landet för att promoveras, bodde hos mig, och det var efter de färska intrycken, som han skref Promotionen 1824, som hos många väckte så stor förbittring.»

Dikten liknar *Orden* (s. 110) i det sätt varpå den slutligen slår om från komik till allvar. Stället om magistrarna som »fiskat glosor uti Aganippen» (r. 171) har för övrigt en motsvarighet i den nämnda dikten (112: 57-60). Diktens allvarliga slutparti är skrivet i uppenbar anslutning till Tegnérs *Epilog vid magister-promotionen i Lund 1820*. Jfr särskilt r. 225-227 med de Tegnérska raderna:

> Ty det är *kraft* och *klarhet,*
> som Febus fordrar af de kransade.
> Den samme Gud som tände dagens fackla
> var äfven Guden med det gyllne svärd,
> med silfverbågen hvilken fällde Python.

S. synes också i det föregående ha Tegnérs Epilog i tankarna, då han i r. 96-98 anspelar på myten om Apollon och Daphne. Möjligen finner man också i r. 166-170 en allusion på följande ställe i Epilogen:

> I ringa bilder har det högsta gått
> förbi i dag för edra glada ögon.
> Ty detta är det herrliga hos menskan
> att hon kan fatta tingens inre väsen,
> ej hvad de *synas,* men hvad de *betyda*;
> och verkligheten, hvart vårt öga ser,
> den är symbolen endast af ett högre.

Parnassens tinnar hafven i bestigit,
de solbeglänsta mensklighetens höjder;
ty högre stiger icke menskan opp,
än vettenskap och konst ledsaga henne.

Liksom i dikten *Till mina vänner* (s. 120) hyllar S. här i anslutning till Geijer (*Den siste Skalden*) och Tegnér (*Asatiden*) ett götiskt skaldeideal, i det att han uppställer kravet att »en Skald skall vara Hjelte» (r. 227).

10 *Den ed vi svurit.* Promovendi fingo vid denna tid förbinda sig att icke än en gång vid något universitet avlägga examina för samma magistervärdighet.

21 En akademisk avhandling författades på den tiden merendels av professorn i det ifrågavarande ämnet, men trycktes och försvarades (på latin) av doktoranden.

25 *Skolmästaren Quintilianus.* Quintilianus (o 35-o. 96 e. Kr.), som var vältalighetslärare och utgav en berömd lärobok i retorik, Institutio oratoria, ivrade mot den begynnande språkförskämningen.

26. *Primagosse* försteklassare. Jfr anm. till 188: 84. *P.*

36 Tasso dog (1595) kort innan han skulle lagerkrönas på Kapitolium.

42 noten *Phoebus-Bombast.* Som synonym till »bombast» användes fortfarande någon gång »febuseri» men knappt längre »febus», vilket på S:s tid synes ha varit det vanligare av de båda orden. *P.*

52 *silfverfotad* Hos Homeros är »silverfotad» (ἀργυρόπεζα) det epitet som tillägges gudinnan Tetis.

57 *ljusa fläckar,* d. v. s. puder (jfr Svanbergs ovan citerade beskrivning av promotionsdräkten).

65 *direktion* riktning *P.*

70 I det gamla Rom kläddes en frigiven slav i hatt, som således var ett frihetstecken.

73 *Vid klockoringning.* Promotionen ägde rum i domkyrkan, och till denna tågade man i procession, varunder kyrkklockorna ringde.

76 *tre hela år.* Promotion ägde och äger fortfarande rum vart tredje år i Uppsala. — *kulen* frusen, genomfrusen (och ruggig). *P.*

90-91 Vid de pytiska sång- och idrottstävlingarna i Delfi till Apollons ära lagerkröntes segervinnarna.

93 *ett berg af träd, som het Parnassus* den plattform varest promotor står och utdelar lagerkransarna.

104 *dagens Bard* var Nicander, på vars 1822 utkomna diktsamling *Fjärilar från Pinden* S anspelar. — I det följande skämtas med Nicanders promotionsdikt: »Ord till Musiken vid Philosophiæ-Magister Promotionen i Upsala Domkyrka den 12 Junii 1824», av vilken följande må till förklaring citeras:

Recitatif.

När *Kärlek* sig en krans vill knyta,
Då går han ut i månens sken,
Med hvita händer ses han bryta
En qvist af doftfull myrtengren.
Och månsken på Myrten är kärlekens bild,
Evinnerligt grön och så ljus och så mild.

Der klarast brinner Solens glans
Sin prydnad *Äran* tager.
Hon bryter sig en yppig krans
Af blixtbefriad Lager.
Ett haf af ljus förutan strand
Är Ärans fosterland,
Hon älskar Solens gyllne brand;
Den enda svalka hon begär,
Det lagerkronans skugga är.

Myrtens grönska, månens sken,
Kärlek, evig, mild och ren,
Skuggan af en lagerkrans
Uppå *Ärans* pannas glans,
Är det sista som det första
Utaf lifvets gudasvar,
Är det mildaste, det största
Verlden och Naturen har.

Aria.

Den Sol, som på ett helgons grat
I Palmens krona strålar,
Som speglar sig i ljusblått haf,
Och menskans hy som ros och lilja målar,
Den Sol som ej går opp och ner,
Som ljusets dryck ur tulla kalkar gifver,
Som bjuder den, som törstar, mer,
Som all ting ser och aldrig mulen blifver,
Till sina Prester kallar Er,
I Tempelsvenner! Frid med Er!

Chor.

Eldströmmar ned ifrån himmelen svalla,
Bortskölja prunkande blommornas prakt,
Dånande, ljungande åskviggar falla,
Klyfva de trotsiga ekar med makt.
Solen töröder

Det lif, som hon föder;
Hon aktar ej kraft eller rökverk och doft.
Hon bränner sitt offer till aska och stoft.
Den fria, den rena
Menskan allena
Sanningens Sol uti anletet ser.
Ju närmre hon kommer, ju mera förklaras
Och ljusnar dess panna,
Ju mer uppenbaras
Det saliga Sanna.
Och midt uti Solen der lefver hon först;
Eld släcker de himmelska själarnas törst.

127 *Slog karlen en Daktylisk kullerbytta* övergick karlen plötsligt till att tala på daktylisk vers. *P.*

147 *Capitationsafgift* egentl.: skatt för varje huvud, mantalspänningar. Här ordlekande om magisterns luggande. *P.*

148-9 *Nu luggas Phœbi egen älskarinna, Att vi må få en reparatio damni* o: nu ryckas löven från lagerträdet, på det att vi må få skadestånd. »Phoebi egen älskarinna» är den till ett lagerträd förvandlade Daphne; jfr r. 98. *P.*

186 *Clairvoyanta pigor.* Se Kellgrens skildring i *Anmärkningar* till *Man äger ej snille för det man är galen* (Saml. skrifter, 3:e uppl., 1811, Bd 2, s. 111) av de »clairvoyanta Pigor» som strömmade till den franske magnetisören Puisegur. Uttrycket kom i svang vid denna tid med anledning av den stockholmske läkaren P. G. Cederschölds undersökningar av somnambula kvinnor. Se t. ex. en anonym dikt i Allm. Journalen (1819: 115) med titeln *Clairvoyansen:*

Kort sagdt; hvad ingen dödlig vet,
Kan Somnambuler uppenbara,
Snart fins ej någon hemlighet
För clairvoyanta pigors skara.

De följande raderna i S:s dikt innehålla, som E. Nachmanson påpekat (Bidrag till kännedomen om Pehr Gustaf Cederschölds liv och verksamhet i Sv. läkaresällskapets handlingar, Bd 52, 1927, s. 209 f.) en tydlig allusion på Cederschölds berättelser i Journal för animal magnetism (1815-21) om fall av magsyn hos somnambuler. Bland de många samtida litterära allusionerna härpå må anföras en ur Livijns *Spader Dame* (1824, s. 99): »Väl var han blind, men man magnetiserade honom, och han ser temligen bra med magen.»

197 *Fröken Dina:* Jakobs och Leas dotter, om vilken det säges (1 Mos. 34: 1) att hon »gick ut til at bese thet landets (Kanaans) döttrar» (gamla övers.).

295-297. 2. *Dödsbetraktelse, Mars 1824.*

Dikten är icke medtagen i Saml. dikter 1828, kanske beroende på att Palmblad i en recension av Brage (Sv. Litteraturtidn. 1824, sp. 663) missvisande nog kallat den »ett poem à la Lord Byron, väl icke så kraftigt, men vidrigt och skärande». S. skrev d. 13 mars 1824 till Forselius: »med mig har en föga hugnelig förändring förelupit och mina återstående dagar torde väl icke blifva så många.» I brevet kommer samma leda vid böcker och läsning till uttryck som i dikten: »Ack kära Bror det är en helvetespina att i min belägenhet läsa Cornelius och Euclides och dylikt.»
21-23 Samma historia om Marcolphus anspelade S. på i *Tal till Månen*; se anm. till 161: 239.

297-300. 3. *Komiska Fantasier.*

14 *molnen.* I en rättelselista till Saml. dikter 1828 ersättes ordet med *månen.* Ändringen är plausibel men strider mot texten i de båda uppl. av det Bragehäfte vari dikten ingick.

---

7 *»sinna»* fundera, tänka efter. S. har nog sett ordet i Poet. kal. 1815, s. 57, och i *Markalls sömnlösa nätter* 2: 38, 39 (1821) och kanske ytterligare någonstädes. *P.*
9 *fund* påfund, påhitt. *P.*
12 *andeverldens stora Lilja.* Denna benämning på månen var Atterboms i *Liljan* (Poet. kalender 1812):

Månen, andeverldens stora lilja,
I Guds moders stjernkrans tindrar klar.

18 Se anm. till 191: 43-44.
20 *jorden är en omätlig Tulpan.* Skämt med Atterboms *Tulpanen* (Poet. kalender 1812):

Och jorden, en enda omätlig tulpan,
Uppglödgas i vällust af solens sultan.

21 *skalden kommer det ofta till mötta, Att...* skalden kommer det ofta till pass, för skalden faller det sig ofta lägligt att... *P.*
24-26 Travesti av Nicanders *Kyssen* i »Fjärilar från Pinden och Linda i Blomsterkorgen» (1822):

Linda, min Linda!
Visst vill jag binda —
Kransen är färdig på stund.
Endast jag ber dig
Ömt, att du ger mig
Blomman du har på din mund.

26 *snärjgräs.* »Snärjgräs», här använt i bild, är en folklig benämning på flera olika växter: Galium Aparine L., Asperugo procumbens L. och arter av släktet Cuscuta. De som närmast kunna komma i fråga äro väl Galium Aparine och Cuscuta europæa L., snarrevan l. nässelsilket, utan att man dock torde med full säkerhet kunna avgöra, vilkendera S. haft i tankarna. Det synes ju ligga ganska nära att jämföra en mängd mindervärdiga rimmerier med den sistnämnda, parasiten som förkväver och dödar sin moderväxt. Troligare är dock kanske att den allmänt förekommande Galium Aparine föresvävat författaren. Säkerligen är det denna som fått stå modell, då det i *Markalls sömnlösa nätter* 2: 31 (1821) talas om »Vältalighetens snärjgräs» med tanke på den akademiska vältalighetens yppiga, floskulösa stil, dess invecklade satsperioder o. d. *P.*

37 ff. *Det varit en tvist.* Här åsyftas en tidningspolemik som uppstod med anledning av Palmblads Cervantes-översättning *Till Jungfru Maria* i Phosphoros 1811. Dennas början lydde:

> Förrn ur en evig Ande ännu, mängde,
> Utgingo vingade Intelligenser,
> Och förrän snabbt och trögt sig sferer svängde
> I fast bestämda rörelser och gränser...

Under rubriken »Phosphoristik» levererades i Em. Bruzelius' Tidning i blandade ämnen (1811: 59) en kritik av denna översättning, där det till en början konstaterades att den var gjord i andra hand, efter A. W. Schlegel. Det anmärktes vidare på översättarens bekvämlighet i rimkonsten. »'Intelligenzer' skrifver man vanligen i Phosphoros, men här behöfs 'Intelligenser' för 'gränser'; och gränsor skrifver man vanligen i Svenskan, men här behöfs 'gränser' för 'Intelligenser'.» Härpå svarade »Uppmärksam Läsare» i Polyfem (1811, Saml. 4, n:r 13) i artikeln »Oblyghet utan exempel»: »Gränser, såsom rim mot Intelligenser, är orätt, menar Redaktionen [av Tidn. i bl. ämn.], ty det heter — — — gränsor. Intelligenser är också origtigt, ty i Phosphoros skrifves vanligen: Intelligenzer, o. s. v. — Vi skulle önska få veta, om Redaktionen kan böja det första af de tvistiga orden annorlunda än så här: Gräns, Gränsen, Gränser. Det heter icke Gränsa, Gränsan, Gränsor. — Hvad det andra angår, så strider det mot Svenska språkets natur att skrifva Intelligents eller Intelligenz, ty det är Tyska. Om man i Phosphoros förr skrifvit så, så är det origtigt. Skrifver man nu Intelligens, så är det rigtigt.» Tidn. i bl ämnen försvarade i en artikel (1811: 63) sin uppfattning av pluralen gränsor såsom den riktiga och yttrade beträffande det andra ordet: »Hvem i all verlden nekar, att stafningen Intelligenz och Intelligents 'strider mot svenska språkets natur'? Hvem, utom Phosphoristerna sjelfva, har ej hundrade gånger skrattat åt dessa Herrars tendenzer och Intelligenzer?» Därpå lämnas exempel på tysk stavning i Phosphoros av andra ord: existenz, eleganz, observanz o. s. v.

52 *skar* skara. Förr stundom i vers använd, apokoperad form. *P.*
63-85 I Ariostos *Orlando furioso* (34:e sången) berättas hur Astolf i aposteln Johannes' sällskap beger sig till månen för att återhämta Orlandos förlorade förstånd, som förvaras i en flaska bland allt möjligt annat som gått förlorat på jorden. — Det namn som S. hittar på att ge mannen i månen betyder »den lysande» (av lat. fulgere).
77 *grill* vurm, »fluga». Singularformen ovanlig. *P.*

301-306. 4. *Runor.*

304: 35 *hart* är tryckfel här för *hardt.*
Hs finnes bevarad till Runan Frej r. 3-60 och till hela Runan Naud. Den är i litet oktavformat, paginerad 19-28 och synes utgöra en rest av det manuskript som S. lämnat Götrek. En anteckning av en förutvarande ägare anger nämligen att denne erhållit den av boktryckaren.
Mellan denna Hs och trycket i Brage finnes följande skiljaktigheter:

Runan Frej.

10 Hs har komma i radens slut.
12 *sympathi.* Hs har *Sympathi.*
14 *svinet.* Hs har *Svinet.*
19 Hs har ej komma i radens slut.
23 » » » » » » »
24 » » punkt i st f komma i radens slut.
29 » » ej komma i radens slut.
35 » » » » » » »
41 » » » » » » »
51 *gamle.* Hs har *gamla.*
58, 60 Hs har ej citationstecken.
60 *uppbygd.* Hs har *uppbyggd.*

Runan Naud.

13 *Auku-Thor.* Hs har *Auku Thor.*
17 Hs har ej komma efter *Guden.*
22 *solsken.* Hs har *Solsken.*
24 *faders.* Hs har *Faders.*
28 Hs har komma efter *synen.*
33 Hs har komma i st f utropstecken efter det senare *ack.*
35 *dödt.* Hs har *dött.*
36 Hs har ej komma efter *sof ej.*
37 » » » » i radens slut.
44 *lagd.* Hs har *laggd.*
46 Hs har komma i st f punkt i radens slut.
53 *Se'n.* Hs har *Sen.*
55 *ann'.* Hs har *ann* ä fr *annan.*

55 *flere Fäder.* Hs har *flera Fäder.*
58 Hs har komma efter *tjenst.*
63 *kreditorer.* Hs har *Kreditorer.*
65 *kind.* Hs har *Kind.*
67 Hs har komma efter *berömd* men ej efter *bågskytt.*

S. skrev dessa dikter som parodiska motstycken till Nicanders Runor, upplästa i Götiska förbundet, varav Nicander 1822 blivit medlem under namnet Norna-Gest, och publicerade i Idunas tionde häfte (1824) samt 1825 i en av Hugo Hamilton illustrerad praktupplaga. Se S:s brev till Forselius d. 13 mars och d. 3 april 1824 samt Forselius' redogörelse i hans företal (s. XLII f.).

Runan Frej.

Om Runan Frej anmärker Forselius (s. 420) att den »syftade på en verklig händelse, hvilken berättades hafva tilldragit sig med sedermera Bibliothekarien, Professoren Johan Henrik Schröder; hvilket förhållande ofelbart bidrog till det omilda bedömmande, denna Runa erfor inom det Phosphoristiska lägret». R. Hjärne anför (Götiska förbundet..., 1878, s. 49) ett exempel på Schröders misstag som fornforskare, vilket dock är något senare (1825) än S:s dikt. I Sv. Litteratur-tidning, där Schröder medarbetade, bedömde Palmblad dikterna i Brage strängt och skrev om Runan Frej att den var »en trivial uppfinning ännu mera trivialt berättadt (!); ett eländigt stycke, i hvilken (!) ingen gnista blixtar fram» (1824, sp. 664). Det är väl denna kritik Forselius åsyftar.

Runan Frej. Frej är benämningen på den runa som betecknar bokstaven f, begynnelsebokstaven i Fornforskaren. Nicander hade gått till väga på liknande sätt i valet av runor.

1 *den Göthiska Schola* den götiska riktningen, möjligen Götiska förbundet.
2 *gammalfrun Antiquitas.* Personifiering av lat. antiquitas: gammaldags väsen (det forntida) i seder, språk o. s. v., fornkunskap.
21 *Iduna:* Götiska förbundets tidskrift. I samma häfte som Nicanders Runor publicerades en »Beskrifning öfver en forntida Stridsyxa med Runor» av J. H. Schröder.
32 *Ifrån högålderns gyllene dar.* »Högåldern» var (den från Snorre Sturlason upptagna) benämningen på ett skede i Nordens förhistoria som enligt en tidigare uppfattning avlöst »brännåldern» och skiljt sig från denna därigenom att de döda obrända sattes i gravhög. *P.*

Runan Naud.

Detta skämt med den nordiska mytologiens gudomligheter, som genom göterna målmedvetet förts in i diktningen och konsten, var icke utan förebilder. Ljunggren (s. 186) pekar på J. M. Stjernstolpe, som författat de

komiska poemen *Verldens Skapelse* (Allmänna Journalen 1819: 67-69) och *Mythologierna eller Gudatvisten* (Allmänna Journalen 1820: 31-32). Se R. Hjärne, Götiska förbundet, 1878, s. 62, 152.
Titeln *Nordens Gudar* har S. från Oehlenschlägers episka dikt *Nordens Guder* (1819), från vilken han också tagit versmåttet. Jfr första sångens första strof:

Et Sagn fuld værd at høre
Med gamle Runer staaer;
Laaner mig Eders Øre,
Mens jeg Guldharpen slaaer.
Hvad i de mørke Skrifter
Er sat med sindrig Hu
Om Asernes Bedrifter,
Det vil jeg tolke nu.

S:s egentliga mönster synes emellertid ha varit den sång som heter *Glæden i Valhal,* och som är en beskrivning av den samlade gudaskaran. Versen om Heimdal lyder här:

Hos hende smilte Heimdal; da Freir indtraadte huld,
Han Læben trak tilside, og viste Tandens Guld.
Han hører Græsset voxe, han hører Ulden groe,
Han vidste, hvad i Haugen nys talede de To. —

Denna vers med dess lätta rytm fann S. tydligen lämplig för sitt parodiska syfte.
Runan Naud. Naud är benämningen på den runa som betecknar bokstaven n.
21 *Nyrups Edda:* Rasmus Nyerups översättning till danska av Snorres Edda under titeln »Edda eller Skandinavernes hedenske Gudelære» (1808). Denna översattes i sin tur till svenska 1811. S:s hänvisning gäller 7:de kap., »Förteckning på Asarne».
38 *min frihet jag förgat* gåve jag min frihet, mitt fria ungkarlsstånd på båten. *P.*
51 *Iduna.* Götiska förbundets tidskrift upphörde att utkomma 1824.
65 *liten kind* det lilla barnet l. pyret. S. parodierar här visstilen. Ordet, som är det tyska »Kind», synes nämligen uteslutande tillhöra den gamla, traderade visan (och ett par barnrim). *P.*

306-307. 5. *Försakelse.*

11 *röjer* ser, skådar. *P.*

307-310. 6. *Holofernes.*

Till denna bibelparodi kan S. ha fått uppslaget genom Bellman (Fredmans sång nr 42) eller Hans Sachs' knitteldikt *Die Judit mit Holoferne* (jfr kommentaren till *Komiska fantasier,* s. 122).

2 *knesar.* »Knes» l. i nu bruklig form »knjas» är egentl.: rysk furste. *P.*
3 *ett härnad.* Ordets neutrala genus synes vara rent tillfälligt, förmodligen föranlett av »härnadståg». *P.*
46 *Med span hon sig prydde.* S. återger här nära nog ordagrant bibeltexten: »beprydde sig med span och smide» Judit 10: 3 (gamla övers.). »Spann» är en gammal benämning på spänne (särskilt ett dylikt använt till prydnad); jfr det gamla bibelspråkets »ännespann» pannsmycke. *P.*
52 *en kruka med öl.* S. har, lockad av rimmet, utbytt bibeltextens »olja» mot »öl» och härigenom skapat en parodisk motsvarighet till dennas vinlägel: »hon fick sine pigo en lägel full med vin och ena kruko full med oljo och en säck, der hon uti hade fikon, mjöl och bröd» Judit 10: 5 (gamla övers.). *P.*
82 Samma liknelse hade S. förut brukat i *Visioner* (265: 54).

311-312. 7. *Lifvet och Döden.*

Dikten är, som Böök (s. 210) anmärkt, byggd på ett motiv från Geijers *Vikingen* (Iduna 1811), varifrån S. också hämtat rytmen. Se stroferna 13-14 i Geijers dikt:

Stod jag mig om dagen å gungande stäf,
I glans för mig framtiden låg.
Så rolig, som svanen i gungande säf,
Jag fördes på brusande våg.
— — — — — — — — — —

Men stod jag om natten å gungande stäf,
Och den ensliga vågen röt,
Då hörde jag Nornorna virka sin väf
I den storm genom rymden sköt.
— — — — — — — — — —

25 *trollande* förledande, tjusande. *P.*

312-318. 8. *Sånger till Mannen i Månen.*

I tvenne Hs i det Hamiltonska arkivet på Boo i Närke, omfattande resp. två och ett kvartark, bära de båda sångerna titlarna *Till Alvin* och *Till Alvin 2* (någon gemensam rubrik förekommer inte). De äro var för sig undertecknade *Vitalis*. Övriga skiljaktigheter mellan denna Hs och trycket i Brage äro:
5 Hs har ej komma i radens slut.
7 » » komma före och efter *blyg* samt punkt i st f tankstreck i radens slut.
9 » » ej komma i radens slut.
10 *mot.* Hs har *till.*
11 Hs har utropstecken i radens slut.
13 » » ej komma i radens slut.

16-17 I Hs lyda dessa rader:

Ditt namn så skönt utaf mitt öde skrifvet
Med eld i djupet af mitt hjerta står.

18 Hs har komma före i st f efter *också*.
19 » » ej komma i radens slut.
21 » » » » » » »
22 » » » » framför *liksom*.
25 » » » » i radens slut.
26 » » » » efter *Dig*.
26 » » » » i radens slut.
27 » » punkt i radens slut.
28 *Ej sorgen mera*. Hs: *Ej mera sorgen*.
28 Hs har ej komma i radens slut.
33 I Hs lyder raden: *Dock Äran har min hyllning ej förskjutit*.
34 *från*. Hs har *ur*.
35 Hs har ej komma i radens slut.
36 » » » » » » »
38 » » komma efter *bröst* men ej efter *låga*.
39 *Phoenix*. Hs har *Fenix*.
39 Hs har ej komma i radens slut.
41 » » » » » » »
43 » » » » » » »
45 » » komma efter *mig* men ej efter *Ack*.
45 *hämnd*. Hs har *hämd*.
47 Hs har punkt i st f utropstecken i radens slut.
48 » » ej komma i radens slut.
50 *sannt*. Hs har *sant*.
50 Hs har utropstecken i st f punkt i radens slut.
51 » » ej komma i radens slut.
53 » » » » » » »
54 *af*. Hs har *vid*.
55 *en gång*. Hs har *engång*.
55 Hs har ej komma i radens slut.
56 » » » » » » »
57 » » » » efter *vakar*.
59 » » » » i radens slut.
60 » » komma efter *ljuf*.
60 » » punkt i st f utropstecken i radens slut.
61 » » ej komma i radens slut.
65 » » » » » » »
67 » » komma i st f semikolon.
68 » » ej komma i radens slut.

72 *tillsammansmälta.* Hs har *tillsamman smälta,* följt av komma.
73 Hs har ej komma efter radens slut.
77 Hs har semikolon i st f kolon efter Dig och punkt i st f semikolon i radens slut.
78 *klart, som af.* Hs: *klar liksom.*
79 Hs har ej komma i radens slut.
80 *spegeln.* Hs har *spegel.*
80 Hs har utropstecken i st f punkt i radens slut.
81 » » ej komma i radens slut.
83 » » » » efter *Ack.*
84 » » punkt i st f utropstecken i radens slut.
88 » » ej komma i radens slut.
91 *Alvin.* Hs har *Broder.*
91 Hs har ej komma i radens slut.
93 *bägge.* Hs har *begge.*
96 *bild.* Hs har *ljus.*
97 *kalla.* Hs har *kala.*
99 Hs har ej komma i radens slut.
101 » » semikolon i st f kolon i radens slut.
103 » » ej komma efter ren.
103 *oförgänglig.* Så i Hs, Dikter 1824 (se ovan s. 351) och Saml. dikter 1828. Brage har *oförgängligt,* som tydligen är tryckfel.
108 Hs har ej komma i radens slut.
109 » » » » » » »
109 » » » utropstecken efter *Alvin.*
111 » » » komma i radens slut.
112 » » punkt i st f komma i radens slut.
112 *Segerfana.* Hs har *segerfana.*
113 *Och drömmarns mörka.* Hs: *Den långa drömmens.*
115 *förlåt.* Hs har *himmel.*
117 Hs har ej komma i radens slut.
118 *segrens.* Hs har *segerns.*
119 Hs har ej komma i radens slut.
120 *daggen i en rosenknopp.* Hs: *ädelt vin i bägarns guld.*
121-122 I Hs lyda dessa rader:

Hvad jag har lidit, bryr mig föga.
Du har betalt mitt ödes skuld.

123 Hs har kolon i st f semikolon i radens slut.
124 » » ej komma i radens slut.
125 » » » » efter *rörd,* ej heller i radens slut.
126 *fäst.* Hs har *fest.*
127-134 Denna strof saknas i Hs, som i stället innehåller 5 strofer av följande lydelse:

Förtjust din ande skön jag funnit
Så skön som prakten på hans skrud.
Af Dig min själ så mycket vunnit
Att mer blott komma kan från Gud.
Omkring min hjessa, som sig böjde,
Din mildhet lifvets krona satt.
Uti Din kärlek jag mig höjde
Som andagt[1] *höjs i stjernklar natt.*

Min fordna smärta bort jag kastar
Föraktligt som en gammal drägt.
En västanvind, der fram jag hastar,
Jag sprider vårens blomsterflägt.
Uti en evig hymn förklingar
Det lif, som mig Din kärlek skänkt.
Din kärlek har min andes vingar
Med ljusets högsta färg bestänkt.

Till Dig mig Ärans vilja leder
Med stilla kraft, med helig fröjd,
Der Du så stolt liksom en Ceder
Din krona lyft mot himlens höjd.
Den glada fogeln stilla gäster
Uti den stolta Cederns famn
Och firar sångens höga fester
Uti sin längtans vunna hamn.

Mitt Ödes stjernor lugnt jag tyder
Der jag Ditt hjerta nära står
Och fromt jag deras tecken lyder
Så vidt min siarkonst förstår.
På hvarje blick till dem jag vågat,
Hvad ljufva Gudasvar jag sport!
Jag dem i Dina ögon frågat
Cherub vid Paradisets port!

Min hela lefnad in jag viger
Med manlig ed åt Dig och Gud.
Hvar tanke i mitt hjerta stiger
Skall älska äran, såsom brud.
Din kärlek genom alla öden
Liksom en segerpalm jag bär.
Din kärlek är hvad uti döden
Utaf Din vän odödligt är.

[1] Ä fr *kärlek.*

135 Hs har ej komma efter *lifvet.*
136 » » » » i radens slut.
137 *Englahufvud.* Hs har *englahufvud.*
139 Hs har ej komma efter *går.*
140 » » » » i radens slut.
142 *dagens.* Hs har *Dagens.*
142 Hs har utropstecken i st f punkt i radens slut.
143 I Hs lyder raden: *Jag kan ej och jag vill ej dölja.*
144 Hs har ej komma efter *fröjd.*
145 » » » » i radens slut.
147 » » » » efter *så* och efter *öden.*
149 » » » » » *ärorikt* och efter *döden.*
151 *kring.* Hs har *på.*
152 *som gloria.* Hs har *till inskrift,* ej föregånget eller följt av komma.
153 Hs har ej semikolon i radens slut.
154 » » » punkt i radens slut.
158 » » » komma före *af.*

I Hamiltonska arkivet finnes dessutom en Hs, omfattande två kvartark och innehållande två dikter, som tydligen utgöra n:r 3 och 4 i denna cykel (den fjärde bär nummerbeteckning men icke den tredje). Dikterna meddelas här:

Till Alvin.

Du från mig flyr, som Solen från en blomma,
På hvilkens krona nyss sin glans hon göt.
Hon står vid tufvan fäst och kan ej komma
Utur det band, der ödet henne slöt.
Derför, som blomman vill mitt öga gjuta
Sin dagg, ty ock för mig min Sol gått ner.
Ack Alvin skild från Dig är jag en luta
Som konstnärns finger icke lifvar mer.

Kom åter Alvin! tag min längtans vingar
Som ljuset hastig i din återgång.
Ljuft ordet om Din ankomst för mig klingar
Som under lifvets träd en engels sång.
När ljuft uti en tår min saknad svalkas
Min suck som sig af toner vingar gör
Att, då det nekas mig, ditt hjerta nalkas
Ack Alvin kom, dig hviskar förrn han dör.

Dock ingen klagan komme från min tunga
Fast ej hvar bön i himlen tränger in,
Då ljufva minnen kring mig stå och sjunga
I näktergalens toner: Han är din.
Fast mina dar som vinternätter skrida
Upplyste endast matt af hoppets tröst
Dock Alvin är af qval jag ville lida
Mot ögonblickets hvila vid ditt bröst.

Men tills hvarann en gång vi återfinne
Ur Diktens rosengårdar hör min röst!
Som Sagans jette trycker der mitt minne
Med hundra armar Dig intill mitt bröst.
Hvar blomma Du af lifvets träd mig skänkte
Det binder till en oförgänglig krans.
Hvar blick af trohet ned på mig Du sänkte
Som stjerna sprider i min natt sin glans.

Ack Alvin der Du går min tanke dröjer
Bland dagens mödor och i hvilans dröm,
Och fullt af hopp det trogna hjertat höjer
Till Dig sin högsta bön: Mig ej förglöm!
Ack om kanske en gång ditt minne sänker
Sig i ett ensligt ögonblick till mig
Var viss att samma stund på Dig jag tänker
Och att min själ ej skiljas kan från Dig!

4.

För Dig sitt blod mitt hjerta ville gjuta
Och äfven så af kärlek öppna sig.
Ljuft är att lifvet vid ditt hjerta njuta
Dock ljufvare att offra det för Dig.
Viss om ett högre lif uti ditt hjerta
Jag skulle dö så fri från dödens smärta
Som blomman då hon brytes af Din hand.
Så blott min själ för Dig jag kunde måla
Och minnets aftonstjerna värdigt stråla
Omkring den kärlek mig med Dig förband.

Dock vredgas ej, att när min ande stiger
Ur lifvets tvång i sångens himmelsfärd
Jag åt Ditt namn min harpa evigt viger
Fast ingen ton ur henne är Dig värd.

Fastän hon blott ett återljud dig bringar
Utaf den sång som i mitt hjerta klingar,
Hvars toner utan ord Din själ förstår,
Säg dock, när Dig vid kärleksstjernans tinder
En krans utaf förgät-mig-ej jag binder
Att Du mitt hjertas mening ej försmår!

Ack att den kraft, den skapande förmåga
Som flammar ur mitt hjerta mången gång,
Jag kunde samla i en enda låga,
Uti en enda oförgänglig sång!
Ack att det hjerta, som Dig innesluter
När Diktens morgon sig deröfver gjuter,
I harpans toner kunde öfvergå!
Ditt namn af tusen slägter hyllas skulle
Och Du på minnets lagerkrönta kulle
I evig ungdom, som Apollo stå.

Kring Dig min andes ban är evigt dragen
Liksom kring Solen jorden går sin gång.
Liksom i toner fogeln helsar dagen,
Hvar blick af Dig blir i min själ en sång.
Förr Solen från sitt rum på fästet viker
Än Dig mitt varma sångarhjerta svike?
Uti de helga löften Dig jag gett.
Kring jord och himmel efter kärlek fråga,
Förena tusen hjertan än sin låga
De älska Dig ej så, som jag med ett.

Du vet hvad Dig mitt hjerta offra ville
Jag vet hur föga all min kraft förmår.
Förlåt min kärlek större än mitt snille
Att ej i konstens boja rum han får.
Mig älskar Minnet ej. Snart skall en bölja
Ur tidens haf min sångarbana hölja,
En vindflägt bladen af min krans förströ,
Dock ljuf är sångens lott, som blygsamt tvekar
Att nalkas Dig om honom Du ej nekar
Att i odödlig kärlek för Dig dö.

Hvad är det toma sorl, som ryktet skänker
Emot den lön jag hoppas utaf Dig?
Om blott i dag på mig Ditt hjerta tänker
Må efterverlden gerna glömma mig.

Långt mer än ära skall mitt namn och njuta
Om Du en tår uppå min graf vill gjuta
Och jag bland sköna minnen blir Dig när.
För Din skull blott var värdt till lifvet vakna:
Må ock bland jordens barn blott du mig sakna,
Du, som min sång och all min kärlek är.

Vitalis.

I denna Hs förekomma endast två ändringar:

58 *kärleksstjernans* föregås av ett *aft* (överstruket), som visar att S. först tänkt skriva *aftonstjernans.*
96 Efter *tår* står (överstruket) *mig vill till.*
I Hs är för övrigt att märka:

10 Punkt saknas i radens slut.
12 » » » » »
56 komma » » » »
57 » » » » »
63 » » » » »
66 » » » » »
78 » » » » »
86 » » » » »
99 » » » » »

Rörande dessa dikters föremål har man svävat i ovisshet. Ljunggren menade att »den med sådan hänryckning besjungne Alvin är den diktade vän, som verkligheten icke hade att erbjuda, är en fantasibild, är en man i månen» (s. 192). Antoge man denna tolkning, skulle man till jämförelse kunna framdraga Stagnelius' *Månflickan* (II: 82, 83), vars himmelska kärlek för skalden skall utgöra en ersättning för den jordiska till Amanda:

»Glöm», hviskar Flickan: »Amanda,
Dess blick, dess ljufliga röst.
Blott efter Flickan i Månen
O jordens Söner! I tränen
När kärlek eldar Ert bröst.»

Fyndet av de nämnda handskrifterna i Hamiltonska arkivet har emellertid ådagalagt att den Alvin till vilken dikterna rikta sig är en verklig person: Hugo Adolf Hamilton, född 1802 och alltså åtta år yngre än S. Att Hamilton var Nicanders vän och välgörare är väl känt; om hans förbindelse med S. vet man mindre. Han blev 1819 student i Uppsala och promoverades fem år senare, vid samma tillfälle som S. och Nicander. Tvenne bevarade brev från S. till Hamilton från åren 1823-24 visa att de varit

förtroliga vänner. Det är sannolikt att de »Night Thoughts» som S. talar om i det tidigare av dessa brev (II: 234) utgöras just av dikterna till Alvin (se F. Böök, Nya Vitalisbrev, Sv. Dagbl. 29/12 1929). Jfr de *Epigrammer* (II: 231), riktade till Alvin, som funnits i Hugo Hamiltons kvarlåtenskap.

Vad karaktären av dessa dikter beträffar, är det svårt att komma på det klara. De kunna sammanställas med *Blomsterfesten* och *Anderöster,* som skildra ett platonskt, idealt förhållande mellan en lärare och hans lärjunge (Florens). Men de bära en helt annan prägel av realitet och passion. De vittna också om en starkare känsla än den dikt *Till Hugo* varmed Nicander tillägnade Hamilton *Rosalfs lefnad och död* (1823). För övrigt finns det en viss likhet mellan de dikter i vilka S. och Nicander sålunda betygade den unge baronen sin kärlek och vänskap. Nicanders poem skulle också kunna kallas ett »månskensstycke» eller »Night Thoughts». Det berättas däri om en romersk skald, som »en gång, när månen speglade sitt anlet i Tiberns flod», lämnade en pågående fest och gick och satte sig på en enslig kulle. Han sade för sig själv:

Jag är allena. Hvad är värdt att dikta,
När allt är dikt, och ingen enda dröm
Af hjertats alla sköna morgondrömmar
Får verkligt lif, att jag omfamna må
Och älska den, och kalla honom Broder?
— — — — — — — — — — — —
Jag är allena. Hvad är värdt att dikta,
När ingen aning lif i tiden får
Och intet hjerta mot mitt hjerta slår?

Som om drömmen och aningen fått liv trädde då fram en yngling, »skön som våren», med gula lockar, som »i månens silfversken» liknade »guldsträngar, sprungna af Allfaders harpa». Han flög till skaldens bröst, och fastän de aldrig förut hade setts, kände de varandra. Skalden kysste, gråtande av glädje, den sköne ynglingen, vars namn var Raphael. Nicander avslutar dikten med dessa direkt till vännen riktade ord:

Du är m i n Raphael. Kom nu, min Broder!
Med mig i Diktens rosengård en stund.
Jag visar Dig ej kalla marmorstoder;
En blomsterbild mot lifvets dunkla grund,
En stjerna öfver tidens mörka floder,
En näktergal i vinterhärjad lund.
Se, H u g o! detta vill jag gifva Dig
För den Johannisbild Du målat mig.

Nicander tackar sålunda för att Hamilton skänkt honom en av honom själv målad bild av den helige Johannes (jfr S:s *Epigrammer,* II, 232: 23). Han vill ge en bild av deras vänskap i teckningen av hur dessa två, skalden och målaren, finna varandra.

I Nicanders dikt är det som om månskenet förkroppsligats i den sköne ynglingen, och man skulle vilja våga den gissningen att S. med anledning därav skämtsamt kallat diktens föremål, Hugo Hamilton, för »mannen i månen». — Kanske bör diktens gåtfulla titel ställas i samband med det ur Suetonius' Caligula-biografi hämtade mottot till *Tal till Månen* (se Kommentaren, s. 314).

Första strofens skildring av blomman och solen utgör en upprepning av ett motiv i dikten *Till Skönheten* (s. 234).

11 *Alvin.* Ett fantasinamn av samma art som Florens och Laura. Jfr en i Kalender för damer 1822 publicerad dikt *Alwin* av signaturen Helmar, handlande om Alwin och hans älskade Alwina, där namnet synes vara en omändring av Allwill i Kosegartens *Allwill und Allwina.* Jfr också F. H. Jacobis roman *Allwill,* uppkallad efter hjälten, som är en svärmare och mystiker.

15 *för Dig* för din skull. *P.*

74 Jfr *Erotiska sånger* (268: 37): »mina dagar såsom moln försvinna».

86-87 En likartad bild i dikten *Till den frånvarande* (250: 53-56).

92 Jfr *Prolog* (174: 46-47).

116 *slöt* tillslöt, stängde. *P.*

123 *mig förguda* göra mig gudasäll, nå gudars sällhet. *P.*

318-320. 9. *Jerusalems Skomakare.*

Jerusalems skomakare, som dök upp i S:s korrespondens med Nicander 1820 och senare i *Tal till Månen* (jfr anm. till 159: 146) skildras här som den förolyckade politiske och religiöse kannstöparen. Jfr S:s ungdomssatir *Till en politicerande borgare i sjö- och stapelstaden Mariefred.*

28 *Skomakarn gjorde, hvad Läsaren vet* Skomakarn lät det gå i byxorna i förskräckelsen. Jfr 206: 61. *P.*

42 *brånad* (svidande) hetta. *P.*

KOMMENTAR

TILL

ANDRA DELEN

NYARE DIKTER.
(1825.)

S. omtalade i ett brev till sin syster d. 6 aug. 1824 att han arbetade på en bok som skulle bli större än någon av dem han förut utgivit. Till Forselius skrev han något tidigare att han hade »materialier till fem tryckta ark Poesier». Några av dessa dikter publicerades i Brage (1824—25), men han tänkte trycka om dem, helt eller delvis, i den planerade samlingen, som man kan se av brev till Forselius d. 27 dec. 1824 och till Dahlgren d. 1 april 1825. De »Runor» som han i det sistnämnda brevet ber adressaten utesluta ur manuskriptet torde vara desamma som tryckts i Brage. Dahlgren hjälpte tydligen S. att skaffa förläggare till den nya boken, som S. tänkte kalla »Digter af Vitalis, fjerde häftet». När den omsider utkom i slutet av år 1825, tryckt på Marquardska boktryckeriet i Stockholm, bar den titeln »Nyare Dikter».

I bokens slut meddelades följande *Rättelser:*

3 : 17 *Han* läs *Hon*
7 : 94 *Kung;* l. *Kung,*
8 : 120 *Stortokar* l. *Stortoker*
10 : 2 *mäktigt* l. *mäktig*
21 : 51 *försann* l. *försannt*
23 versskillnad mellan 4 och 5 raderna.
25 » » 45 » 46 »
29 : 16 *evigheten* l. *evighetens*
29 : 27 *minnes* l. *minnens*
29 : 28 » »

3-9. 1. *Julkalaset.*

S. föreslog i brev till Dahlgren d. 1 april 1825 att r. 91-96 skulle ändras sålunda:

Kung David var också en konung i tiden
Med glänsande prakt, uti Israels stat.
Med stenar i skräppan han gick uti striden
Och fjällade Goliath, en jette från Gath,
Fast fem tusen siklar hans fjällpansar vägde,
Och väfträ till spjutskaft i handen han ägde.

Ändringsförslaget, som särskilt åsyftade att ge r. 95 en annan lydelse, blev ej följt. Däremot ändrades r. 143-144 i enlighet med förslag i samma brev. Den ursprungliga lydelsen av dessa rader är icke känd.

Dikten är i viss mån en pendant till *Promotionen 1824;* liksom S. där gjorde magisterpromotionen till föremål för satir, skämtar han här med de ceremonier och nöjen som hörde till ett svenskt julkalas. Jfr hans skildring av ett dylikt kalas i brev till Vougt d. 20 jan. 1815; scenen är även där en prästgård.

I sin förening av genremålning och satir erinrar dikten om fru Lenngren. Se G. Hasselberg, Realistisk lyrik, 1923, s. 152; H. Schück o. K. Warburg, Ill. sv. litt.-hist., 3:e uppl., V: 234.

1 *Herr Hector af Cyniska Skolan* Hunden Hector (cynisk, som bekant, egentl.: hundaktig, »hundsk»). *P.*

19 *Att Damerna ej något våld måtte röna* för att skydda damerna för övervåld. *P.*

25 *beredde* iordningställde, byggde. *P.*

33 *högrummen* de förnämligare platserna, hedersplatserna (vid bordet). *P.*

35-36 S. syftar på de bekanta manskapskommenderingarna till kanalbygget.

37 *Snart månde Herr Prosten sig låta förnimma* snart tog herr prosten till orda. *P.*

48 *reder* utreder, löser. *P.*

50 *tjusblick* tjusande l. »tjusig» blick. Självironiskt. *P.*

74 *rask* kry, pigg och vaken. *P.*

80 *skenbarligen* synbarligen, tydligt och klart, med egna ögon. *P.*

93 *skräppan* ränseln. Efter bibelspråket. *P.*

103 *Den 13 Mars* torde vara minnes- eller skrivfel för den 15 mars, som var Cæsars dödsdag. Det kan även tänkas att S. skrivit den 13 mars med tanke på den dag då Gustav IV Adolf störtades.

109 *Kung Carl.* Karl VI av Frankrike, vars namn intar ett rum i spelkortens historia.

120 *Stortoker.* Kortspel med hög- och lågtrumf. Den som till sist får hela leken på hand, kallas stortok. Jfr Handbibliothek för sällskapsnöjen 1: 369 (1838). *P.*

121 *Vishetens bok.* Skämtsam benämning på kortleken. *P.*

134 *Linus.* Mytisk forngrekisk sångare liksom Orfeus.

142 Raden är citat från Hammarskölds folkviseimitation *Ljungby-horn* (Poet. kal. 1812), vilken varit föremål för skämt även i *Markalls sömnlösa nätter* (2, s. 151).

155 *ärona gifvit* hedrat l. hyllat (med skålar). Efter bibelspråket; jfr t. ex. »gifver vårom Gud allena ärona» 5 Mos. 32: 3 (gamla övers.). *P.*

10-11. 2. *Natursonen.*

Dikten har samma från Geijers *Odalbonden* övertagna strof som *Enslingens sång i den stora öknen* och *Lifvet och Döden* (se Böök, Svenska studier, 1913, s. 451). Även i övrigt visar den släktskap med dessa dikter. Den har som Enslingens sång drag av stolt stoicism, men ger inte uttryck åt resignation utan åt den höga stämning, som i Lifvet och Döden kom skalden att utropa: »Hvad lifvet är skönt!» I den senare dikten fanns också känslan av ett innerligt, sonligt förhållande till naturen:

Då tror jag Naturen kyssa min kind,
Och med kärlek hviska mitt namn.

Jfr även *Höstbetraktelser:*

Men skalden går, den trognaste bland söner,
Med alla årets tider i sitt hjerta.

Den romantiska naturmystiken blir uppenbar i sista strofen och för här tanken till *Braut Anund* och till Geijers *Svegder*. I sin elementära livskänsla är Natursonen för övrigt en frände till Geijers *Vikingen*, *Odalbonden* och *Bergsmannen*.

Dikten visar en »sammansmältning av romantiska och götiska tankegångar» (Böök). Göticismen framträder i talet om naturens »jernmjölk» (jfr *Sverige*, I, 116: 19-20) och »dvergaätten», vilket senare ord kan vara en reminiscens från Tegnérs *Den gamle Hedningen* (Iduna 1813): »dagens dvergätt, så kraftlös, så öfverklok». Till det sammansatta intryck som dikten ger bidrar ett inslag av rousseauism, som blir tydligt i näst sista strofen. Den »vilde» som slumrar in vid bäckens musik är en »naturson» i den mening som 1700-talets rousseauanska poeter fattade ordet (jfr Stagnelius' *Naturens son*, I: 46). — Jfr slutligen dikten med ett ställe i Byrons *Childe Harold's pilgrimage* (II: 37): »Dear Nature is the kindest mother still!» etc.

25 *band* bojor, fjättrar. *P.*

36, 43 *vällust* sällhet. *P.*

12-16. 3. *Konung Pharao.*

Dikten utgör en omarbetning och utvidgning av det i Kalender för damer 1822 tryckta poemet med samma titel (se I: 275). I brev till C. F. Dahlgren d. 1 april 1825 diskuterar S. skämtsamt ett ändringsförslag som gäller diktens femte strof.

---

28 *blandade Ruter för Pharaos syn* se anm. till I, 277: 36. *P.*

32 *hufvet var pundigt* se anm. till I, 277: 40. *P.*

79-80 *Som Mars understundom* se anm. till I, 278: 63. *P.*

16-19. 4. *Anderöster.*

Dikten är nära besläktad med *Blomsterfesten* (I: 255). Den står i en viss motsättning till *Natursonen*. Läraren är en naturson, han förstår naturens dunkla språk (se r. 5-8), men det gör honom endast sorgsen, ty klippan,

floden och blommorna tala om svaghet och förintelse. Den lille Florens störes inte av detta tal, ty ännu hör han ett genljud av det språk han lyssnat till i preexistensen (se r. 19-21). Även läraren hör detta rena språk, när han omsider lyfter blicken till stjärnorna. Dessa uppmana honom att sluta örat för »det lägre lifvets röster» (ɔ: naturens anderöster) och lyssna till »Gudarösten» i sitt inre. »Derför följ din andes lag och ljusets!» — maningen erinrar om Kants ord i slutet av *Kritik der praktischen Vernunft:* »Zwei Dinge erfüllen das Gemüt mit immer neuer und zunehmender Bewunderung und Ehrfurcht, je öfter und anhaltender sich das Nachdenken damit beschäftigt: der bestirnte Himmel über mir und das moralische Gesetz in mir.»

I diktens fjärde avdelning brukar S. den till preexistenstanken knutna flodsymbolen på ett sätt som starkt erinrar om Tegnérs *Floden* (Iduna 1817). Även sista avdelningen är i Tegnérs anda; den är f. ö. besläktad med den Tegnérskt inspirerade dikten *Klarhet* (I: 244).

48-65 Jfr *Blomsterklagan* (I: 129).

67 *blomsterålder.* Se anm. till I, 176: 39. *P.*

20-22. 5. *Konung David och Bathseba.*

Dikten travesterar 2 Sam. 11.

10 *Selah.* I Psaltaren förekommande musiktecken av oviss betydelse. S. lämnar en egen skämtsam tolkning av ordet.

15 *pirrögd* med varm, förälskad (»kärlig») blick. *P.*

56 *Tragisk.* Ordlekande, med anspelning på härledningen av ordet »tragisk» från det grekiska τράγος, bock.

61 *lek* kämpalek, strid. *P.*

22. 6. *Till ett skönt barn.*

En dikt i samma anakreontiska stilart som *Amors råd* (I: 246). Möjligen har den en djupare innebörd och riktar sig till någon viss person. Tredje strofen med dess anspelning på Amor och Psyche-sagan ger anledning att förmoda detta.

7 *röjde* varseblev. *P.*

23. 7. *I en väns stambok.*

S. synes ha tänkt sig att dikten skulle uppdelas på två fyrradiga strofer (se Rättelser, s. 375). I Saml. dikter 1828 följdes dock icke denna rättelse.

Forselius berättar (s. XLI) om tillkomsten av denna vers: »Nicander lät åt sig binda en dylik bok [stambok] af tjockt velinpapper i band af rödt marokäng samt med guldsnitt, hvilken han geck omkring att fylla med hög- och välborna namn i främsta rummet samt derjemte också med dem af sina ofrälse vänners, som kunde äga någon utmärkthet i ett eller annat hänseende. Mera än en gång hade han i sådant ändamål vändt sig äfven

till Vitalis, utan att denne funnit sig böjd att sätta sitt namn vid sidan af de högmögenheters, som der förut funnos. Slutligen måste han dock gifva vika för vännens enträgenhet, och på detta sätt tillkom den qvicka lilla versen.»

23. 8. *Epigrammer till Laura.*

Av dessa epigram hade S. tidigare riktat de två första samt det fjärde till Alvin, d. v. s. Hugo Hamilton. Se *Epigrammer* (s. 231-232).

24-25. 9. *Den högre kärleken.*

Dikten uttrycker liksom de följande i psalmton hållna dikterna *Den bästa Vännen, Invigning* och *Den frommes lif* en religiositet av Thomas' a Kempis art. Dennes bok »Om Kristi efterföljelse» utgjorde enligt Geijer S:s »sista, mest älskade läsning». Man erinras i de nämnda poemen om betraktelser som dessa: »Älska Jesus över allt annat» (bok II, kap. 7), »Om den förtroliga vänskapen med Jesus» (II: 8), »Man bör icke bygga sin frid på människor» (III: 42) och »Mot världens fåfängliga visdom» (III: 43). Thomas a Kempis inskärper hos läsaren att människokärleken är svag och opålitlig. — Wallins psalmdiktning har av allt att döma gjort starkt intryck på S. Jfr r. 9-11 med Wallins ps. 245:

> Ur det moln, din dag betäcker,
> Skall en stråle än gå fram — —

2-4 Jfr *Dödsbetraktelse* (I, 296: 50 ff), där de tankar som fötts av skaldens bokstudier liknas vid blodsugande vampyrer.

5 *som stödt på* som stött sig på, som sökt stödja sig på l. finna ett stöd i. *P.*

5-6 *min hand... Genomstungen var, som af en rörstaf.* Efter bibelspråket; jfr: »Förlåter du dig uppå den sönderbrutna rörstafven Egypten, hvilken då man stöder sig vid honom, går han honom upp i handena och genomstinger henne» Jes. 36: 6 (gamla övers.). Bilden förekommer ofta i den religiösa litteraturen. *P.*

11 *älskogsstjerna.* Ordet, som S. upptagit från Atterbom (se I, 253: 16 och 256: 54), har här övergått från att beteckna Venus till att bli en benämning på Betlehemsstjärnan. Jfr *Till Laura* (I, 233: 26): »de vises understjerna».

26-27. 10. *Aftonpsalm.*

Dikten ansluter sig nära till Matthias Claudius' *Abendlied*, ja kan betraktas som en efterbildning av denna. Strofernas antal är detsamma som Claudius' dikt har i Herders *Stimmen der Völker in Liedern*, där de tre sista stroferna äro uteslutna. I likhet med Stagnelius, som efterbildade denna dikt i sin *Afton Psalm* (I: 48; jfr V: 16), har S. troligen lärt känna den i den Herderska samlingen. Jfr särskilt andra strofen i S:s dikt med den tredje i Abendlied:

Seht ihr den Mond dort stehen?
Er ist nur halb zu sehen,
Und ist doch rund und schön.
So sind wohl manche Sachen,
Die wir getrost belachen,
Weil unsre Augen sie nicht sehn.

Tredje strofen ger en återklang av Wallins ps. 5:

Och skickelsen, som dunkel var,
Skall blifva klar,
Då tidens förlåt remnat har.

27-28. 11. *Den bästa Vännen.*

Se kommentaren till *Den högre kärleken.* Man finner i diktens två sista strofer en anklang av Wallins påskpsalm »Sitt öga Jesus öppnat har» (ps. 103):

Hjelten fram ur grafven går,
Och på hans segerfana står:
Uppståndelsen och Lifvet.

28-29. 12. *Invigning.*

Se kommentaren till *Den högre kärleken.* Dikten handlar liksom Atterboms *Invigning* (Phosphoros 1810) och Tegnérs *Prestvigningen* (Iduna 1813) om hur skalden inviges till ett »Himlens sändebud», hur han går att förena »religion och sång» (Tegnér), att »hembära *Fromheten Diktningens* lån» (Atterbom).

5 *mitt hjertas djup förklara* lys upp mitt hjärtas djup, giv ljus och klarhet i djupet av mitt hjärta. *P.*

5-6 Jfr ps. 63: 13 (»Gör dig ett tempel i mitt bröst»).

13 *Herrans stora dag sig rande* O, att Herrens stora dag måtte randas (bryta fram). *P.*

25-30 Jfr Wallins ps. 491:

Kommer till en Fader åter,
Kommer, menskors barn! till mig:
Talar Herren Gud och låter
Trötta barnen hvila sig.
Efter mödor, qval och strid
Väntar oss en salig frid
Hos vår Gud i evig tid.

30-31. 13. *Den frommes lif.*

Se kommentaren till *Den högre kärleken.*

4 *förklarar natten* gör natten klar. *P.*

9 *Menskans själ den Högstes anlet röjer* Människans själ ser, skådar den Högstes anlete. *P.*

13 *hur former falla* hur timlighetens gestalter vissna bort och dö hän. *P.*

31-37. 14. *Jerichos eröfring.*

Dikten travesterar Josua 2-6.

1 *ärligt* »hederligt». *P.*

11 *i masse* i massa. Helt visst tillfälligt för rimmets skull. *P.*

44 *tycktes fundera på spinnrock och lin* tycktes tänka på spinnhuset (tukthus för kvinnor). *P.*

58 *sitt glamm* sitt förtroliga samtal. *P.*

74 *figurer* oratoriska bilder och utsmyckningar. *P.*

77 *Huldinna.* Jfr anm. till I, 71: 16. *P.*

79 *artig* roande, intressant. *P.*

85-86 *de kankade arken ... öfver floden Jordan* de forslade med möda och besvär arken över floden Jordan. *P.*

87 *Israels Tolfmän.* Skämtsam anspelning på Israels tolv stammar. »Tolvman» brukas på vissa orter i stället för »nämndeman» (i regel skola tolv nämndemän utses för vart härad). *P.*

98 *barnskapet* Israels barn. Tillfällig, skämtsam användning. *P.*

132 *skarn* smuts, orenlighet. *P.*

141 *clamamus* (lat.) skriande, larm, oväsen. *P.*

38-55. 15. *Perin och Paradiset.*

C. F. Dahlgren berättar i brev till Thomander d. 28 juli 1824 om ett besök i Uppsala vid tiden för magisterpromotionen, varvid han gjorde S:s bekantskap och även fick veta att denne gjort »en öfversättning från en af de nyare engelska skalderna, jag mins ej om det var Byron eller Moore» (A. Ahnfelt, Tankar och löjen af Joh. Henr. Thomander, 1876, s. 123). Det är tydligen Perin och Paradiset som åsyftas.

Thomas Moores österländska epos Lalla Rookh utkom 1817 och blev genast ryktbart. Allmänna Journalen meddelade 1819 (n:r 25) en klen översättning av ett litet stycke av *Paradise and the Peri,* den mest kända av de fyra romanser som bilda diktens egentliga innehåll. Om det växande intresset hos oss för Moore vittnar jämte S:s tolkning av nyssnämnda romans Rydqvists år 1825 publicerade översättningar i »Irländska melodier och dikter». Denna samling beledsagas av en essay över Moore, vari Rydqvist, på samma gång som han omtalar tysken Breuers översättning av »Paradise and the Peri», hänvisar till S:s försvenskning av denna dikt. Lalla Rookh översattes senare (1829—30) i sin helhet av Lars Arnell, som efterbildar Moores växlande versform och även i övrigt håller sig närmre originalet än S., men vars tolkning poetiskt är mindre lyckad än dennes.

S. har översatt ännu en dikt av Moore: *She is far from the land* i »Irish melodies». Denna tolkning, ingående i Washington Irvings »Makan och det krossade hjertat» (1827), må här meddelas:

Från det land, der dess riddare slumrar i ro,
Är hon skild af det stormande hafvet.
Mången dyrkare söker förtjuserskans tro;
Men hos honom är hjertat begrafvet.

Och hon sjunger en vild sång från hemlandets dal,
Hvilkens toner förr tjuste hans öra.
Ack! hur litet de tänka på sångerskans qval,
Som de tjusande tonerna höra!

För sin kärlek han lefde — han dog för sitt land,
Som i sorgdrägt för hjelten sig hölja.
Snart uttorka ej tårarne uti hans land;
Snart hans älskade skall honom följa.

Skänk till graf, o Sicilien, henne en vrå,
Der hon stormen och kölden ej känner!
Ömt må aftonens solstrålar glänsa derpå,
Liksom blickar af sörjande vänner.

63 *Hvar sunnan Arabiens... land* varest l. där söder om Arabien. *P.*
103 *på Indi strand* på stranden av Indus. *P.*
131 *vällust* välbehag. *P.*
178 *nattfogelns.* S. har helt visst tänkt på uven l. ugglan, som för övrigt synes passa bättre in i sceneriet än originalets »lapwing» (vipa). *P.*
190-193 *Intet menskoväsen mäktar bestå, Som härjarens lågande vingspets rör, Som blomman, när Samum andas derpå, Till jorden dignar, förvissnar och dör!* Intet människoväsen, som beröres av härjarens lågande vingspets, mäktar bestå; det förtäres och dör, liksom blomman dignar till marken o. s. v. *P.*
195 *fullt af blomma och helsa* fullt av blomstrande hälsa. *P.*
296 *giftigt kvalm* giftiga dunster l. ångor. Ålderdomligt. *P.*
298 *hans andes gift* hans giftiga andedräkt. *P.*
383 *Timstenar.* Så kallades ett slags i äldre tid mycket brukade solur, i regeln bestående av en stenplatta med sifferindelning som på en urtavla och med en järnten i mitten vars skugga utvisade tiden på dagen. Här i bildlig användning. *P.*
447 *irrat* förirrat sig, gått vilse. *P.*
466 *blef röjd* varseblevs. *P.*
471 *junii* juni månads. *P.*
494 *slöt* drog den slutsatsen. *P.*

504 *tidens ö.* I originalet står endast: »ye odours of earth». »Tidens ö» är synonymt med »lifvets ö», ett uttryck som S. brukar i *Den kämpandes sång* (I: 240) och som han torde ha från Tegnérs *Den Vise* (I: 98):

Stormarna omkring hans hjessa vaka,
främling sitter han på lifvets ö.
Hvart han ser, framför sig och tillbaka,
svallar okänd evighetens sjö.

Albert Nilsson har i sin inledning till Tegnérs Filosofiska och estetiska skrifter (1913, s. 48 f.) påpekat att bilden är hämtad från ett ställe i Kants *Kritik der reinen Vernunft.* Detta senare kan ju också ha varit känt av S.

STRÖDDA DIKTER.
(1821—1828.)

Under denna rubrik ha sammanförts en polemisk dikt från 1821, S:s Meleager-översättningar i dissertationen av 1824 samt några efterlämnade dikter från senare år.

59-60. 1. *Fantasterne på Sångens Ö.*

Efter trycket i Allmänna Journalen $^{18}/_{8}$ 1821. Dikten är där undertecknad Vitalis.

Forselius (s. 420) lämnar den upplysningen att dikten författades under ett besök som S. gjorde hos sin vän P. E. Bergfalk i Österhaninge prästgård. — »Nya Verlden», skriver Forselius, »var den tiden namnet på en Källare vid Jerntorgsgatan; och att stycket daterades der, härledde sig deraf, att författaren geck in på denna källare samt der renskref poëmet, då han, som i sällskap med Bergfalk och sedermera Med. Doktorn Fr. Segerstedt rest in till hufvudstaden, beslutit sig för styckets införande i nyssnämnda tidning, hvarom Segerstedt drog försorg.»

Satiren riktar sig mot fosforisterna, vilka med en anspelning på Atterboms dikt *Sångens ö* i Poet. kalender 1815 kallas »Fantasterne på Sångens Ö». Anledningen till angreppet var Palmblads rec. av Dikter, 2:dra uppl., i Sv. Literaturtidning $^{9}/_{7}$ 1821. Flertalet av de fraser som sammanförts i dikten äro hämtade ur Poet. kalender 1821, som i Allm. Journalens närmast föregående nummer varit föremål för en hånfull anmälan. Samma kalender hade också föranlett dikten *Helsning till den Nya Skolan. Af en Broder i Apollo* i Allm. Journalen $^{24}/_{8}$ 1821. Denna vände sig särskilt mot Atterbom, om vilken det sades med en anspelning på S:s epigram i cykeln *Skalderne:*

Sjelf en makalös Sol, i herrligt strålande klarhet,
Åt Drabanternas mängd delar han dock af sitt ljus.

Ny-svenska fosforistisk (tyskinfluerad) svenska.

1 *Febus.* Här säkerligen dubbeltydigt. Under det att S. låter fosforisterna framställa sig själva såsom fyllda (inspirerade) av skaldekonstens gud, Phoibos Apollon, söker han uppvisa, hurusom deras poesi i själva verket är idel bombast (febuseri, febus; jfr anm. till I: 288 noten). *P.*

4 *späda bildningens blomsterrand.* Se Grafströms blomdikt *Sensitivan* (Poet. kal. 1821, s. 222):

> Derför, Yngling, rör ej blomsterranden
> Af min späda bildning! Oskuldsanden,
> Ser du, darrar — — ty han såras då.

5 *småhet.* Se Atterboms *Skål på Oscars-Dagen 1820* (Poet. kal. 1821, s. 238):

> Småhet vill splittra,
> Hat vill förbittra;
> Börje med Oscar föreningens verld!

5 *förlora* fördärva, förstöra. *P.*
8 *menniskohatet.* Se anm. till I, 163: 8.
9 *loppets bana.* Se Atterboms ovan citerade *Skål:*

> Evigt i loppets
> Bana sig måle
> Ljusets och bragdernas vidgade dag!

11 *Helgonstjernor försköna der hoppets färg.* Se dikten *Skandiens Galathea* av Carolina (Poet. kal. 1821, s. 218):

> Kan du förklara, hvi så friskt den [lagern] lyser,
> Hvi helgonstjernor hoppets färg försköna?

12 *Minnets harpa susar genom ben och märg.* Se sonetten *Minnet* av B**r (Poet. kal. 1821, s. 210):

> Från dunkelt fjerran af förflutna tider,
> Hör! minnets harpa i mitt inre susar — — —

13 *klangens vemodsfulla tjusning.* Citat ur den av Gumælius från tyskan översatta dikten *Norden* av Amalia v. Helvig (Poet. kal. 1821, s. 242).
14 *Vi dricka de trollblida blickars ljusning.* Se Atterboms *Guitarrklang på sjön* (Poet. kal. 1821, s. 139):

> Som bi på blomstren svigta
> Af honungsdagg och tjusning,
> Jag drack de blickars ljusning
> Som gudars ungdom ge.

14 *ljusning* jfr anm. till I, 164: 36. *P.*

16 *En till våldsamhet rustad sinnesnatur.* Se Atterboms *Förberedelser till en Ästhetik* i Svea (H. 4, 1821, s. 197), där den nordiske skaldens personlighet säges vara sammansatt av »trenne uregenskaper: en öm och späd aning om phantasiens fulla vår, en stumt inom sig sluten, men till våldsamma utbrott rustad sinnesnatur, och en obeveklig sparsamhet, som vill neka den första att med sitt solblida barndomsminne tillfyllest genomvärma den andras ödsliga rymder».

17 *betänklig* fundersam, tveksam, orolig. *P.*

19 *ädlare gry.* Sannolikt citat från Atterboms ovannämnda Svea-avhandling (s. 197), vari den svenska estetiken säges ha ärvt ett »ädelt gry» av sin odödlige fader Ehrensvärd. — Ordet »gry» förekommer i denna betydelse (»virke», »stoff») sedan mitten av 1700-talet. *P.*

20 *Vårt snille det vaggas i drömmarnas sky.* Se dikten *Allt är en dröm* av *Y*Q* (Poet. kal. 1821, s. 212):

> Kärleken är blott en balsamdröm i blommornas kalkar;
> Snillets prophetiska fröjd vaggas på drömmarnas sky — — —

26 *den heta smärtans vatten.* Citat ur Atterboms dikt *Svepnings-skjortan* (Poet. kal. 1821, s. 31); »den heta smärtans vatten» är de tårar som modern fäller vid tanken på sitt döda barn.

28 *Kalender:* Poet. kalender.

29 Se anm. till I, 127 : 158.

33-34 Palmblad, som räknade S. till de »sentimentala» skalderna (se hans rec. av Senare dikter, H. 2 i Sv. Literaturtidning 1821: 2), gillade den sentimentalitet som tog sig milda och elegiska uttryck, men ogillade den som kom till synes i *Enslingens sång i den stora öknen* och andra dikter av denna art, vilka tala om »smärta och qval».

36 *Sankt Bombastum* (av bombast). Jfr I, 288: 42, not.

60. 2. *I en Minnesbok.*

Efter Saml. dikter 1828, där dikten först trycktes. Rättelselistan härtill upptog tvenne ändringar, enligt vilka *En sångens* (r. 1) skulle läsas *Liksom en* och *sjöng uti en* (r. 2) skulle läsas *sjungit har i.* Dessa ändringar iakttogos emellertid inte i Saml. skrifter 1873.

Forselius, som befordrat denna dikt till trycket, upplyser (s. 418) att minnesbokens ägare var den unge baron Fredrik Bernhard Ulfsparre (f. 1802), vilken var nationskamrat med S. och nära vän till Nicander. Adolf Törneros hade varit hans lärare och han intar ett stort rum i dennes brevväxling.

61-63. 3. *Amatoria quædam Meleagri poemata svetice reddita.*

Den 5 juni 1824 disputerade S. i Uppsala pro gradu philosophico under præsidium av professorn i grekiska J. O. Höijer. Avhandlingen bestod,

som titeln anger, av en samling översättningar av i Anthologia palatina ingående erotiska epigram av Meleager från Gadara. De ledsagades av den grekiska originaltexten och föregingos av en orienterande inledning på latin. Det är antagligt att S. inte endast verkställt översättningarna utan också skrivit den nämnda inledningen (se Forselius, s. XXXII).

Avhandlingen var försedd med tvenne dedikationer till personer som av allt att döma bistått S. ekonomiskt vid hans disputation (se brev till Forselius d. 13 mars 1824). Den ena var riktad till kyrkoherden i Eskilstuna Seth Wallquist, känd som »rikets rikaste präst» (Hagström III: 481), och hade följande lydelse: *In sacram regiam majestatem spectatæ fidei viro summe reverendo atque celeberrimo s. s. Theol. Doctori, Pastori, atque Præposito Mag. Seth Wallquist beneficiorum pie memor sacrum voluit. E. Sjöberg.* Den andra lydde: *Kyrkoherden öfver Wallby och Arnö församlingar Högärevördige och Höglärde Herr Mag. Gust. Collinder och Fru Margar. El. Collinder född Kolmodin tillegnas dessa blad med hjertlig kärlek och tacksamhet af E. Sjöberg.*

Inledningen var av följande lydelse:

Quum ad quædam Meleagri epigrammata in patrium transferenda sermonem animum adplicuerim, pauca illa, quæ de vita auctoris in veterum monumentis sparsim leguntur, colligere et opellæ præmittere a re forte non erit alienum. Oriundus a Gadara, Syriæ urbe, in insula Co ætatem egit jam declinatam. Patria ei fuit atque ætas communis cum Menippo, cujus studia se ipsum adolescentem æmulatum esse, ingenue profitetur. Hæc autem, cujusmodicumque fuerit imitatio, sive de industria, sive sponte et ex quadam ingeniorum similitudine orta, ad epigrammata, quibus invidiosa pepercit vetustas, non spectat, sed ad alia, temporis injuria intercepta, opera referenda videtur. Scripsit scilicet, teste Athenæo, Satyras χάριτες inscriptas. Incidit autem, si Scholiastæ fides habenda, ætas ejus in tempora ultimi Seleuci Regis, qui quidem Olympiadis CLXX anno tertio regnare coepit.

Fuerunt quidem ante Meleagrum, qui singulorum Græciæ populorum epigrammata colligerent. Sic Epigrammatum Atticorum, Thebanorum etc. apud veteres sæpenumero fit mentio. Fuerunt quoque, qui in inscriptionibus posteritati servandis versarentur, in quorum numero, propter operum multitudinem, Polemo in primis nominandus, ex hoc forsitan studio στηλοχόπας apud veteres nuncupatus. Erant enim antiquissimis temporibus epigrammata, quod ex ipsa quoque denominatione patet, inscriptiones defunctorum monumentis vel donariis in templis Deorum collocatis insculptæ. Cujus Epigrammatum generis obvia in Herodoto exempla habemus, iisque multa interdum debet antiquitatis scrutator, Poetica licet raro commendentur venustate. Efflorescentibus autem, post Persas devictos, in dies artibus, his angustis circumscribi limitibus desiit Epigramma et accomodatiore arti ratione excoli coeptum est. Neque enim, ut apud Romanos et plerasque hodiernas nationes joculare tantum aut mordax fuit, sed circa quæcumque sublimiora

quoque argumenta versabantur Epigrammatarii scriptores, divinus in primis Plato atque Meleager amorem dulciter canentes. Adflictis demum Græciæ rebus, potestate, mox ipsa quoque libertate amissa, deficiente Poëtarum frequentia, deficiente, quod majus est, sancto illo ardore, quo Musarum delubra antea celebraverant, quum in omni reliquo carminum genere nihil proficerent, nec nisi frigidas antiquitatis imitationes exhibere valerent, in hac tamen via satis prosperos progressos etiamnum fecerunt. Neque vero fuit fere Poeta, qui vel minimam aliunde sibi pepererat nominis celebritatem, quin in hoc quoque campo vires suas periclitaretur.

Præ cæteris, qui sedula colligendi cura hos flores ab interitu vindicare conati sunt, inclaruit nomen Meleagri, agmen ducentis. Qui quidem, ut in primo suo Epigrammate facit mentionem, στεφάνῳ quoque nomine indito, coronam contexuit, cui sex et quadraginta, nominis saltem non interituri, Poetas, singulos singulis floribus arboribusve adsimilatos se inseruisse nec paucos, qui sua ætate Musarum inclaruerant favore, adjunxisse ipse profitetur. Hæc autem carmina secundum litteras initiales digessit atque ordinavit. Intercidit autem hæc corona, cujus de jactura quantopere nobis dolendum sit, vel sola poëtarum, quæ in procœmio recenset, nomina testificantur; quod vero ipsius Meleagri carmina nonnulla ad nostra usque tempora pervenerint, gratæ aliorum curæ debetur.

Disceptatum fuit inter eruditos, utrum duo fuerint Meleagri, Gadarenus uterque, alter Cynicorum ad regulam Philosophus, alter poeta, an poeta Cynicæ quoque addictus fuerit disciplinæ, quæ mihi veri simillima videtur opinio. Utcumque erit, certe Cynicis pannis obvoluta per sæcula non incedit immortalis viri Musa, comta, elegans, decora. Quam cum nostratibus quodammodo notam facere animum inducerem, ad majorem forte viribus conatum me seduxit in Gratiarum et divinæ libertatis patriam amor, quem tamen apud cordatos, ætate præsertim nostra, quæ se tantum amat suaque miratur, melioris vetustatis incuriosa, veniam conciliaturum certe confido.

13 *skepnad* skapnad, gestalt. *P.*

40 *Skälmigt* skälmskt. Tillfällig bildning. *P.*

63-66. 4. *Epigrammer.*

Forselius (s. LIX f.) berättar att han, då S. låg på sitt yttersta, under dennes övervakning måste uppbränna hans versmanuskript, men att han lyckades rädda undan ett par blad, innehållande dessa epigram, vilka trycktes i Saml. dikter 1828.

5-6 Syftar på myten om Apollon och Hyakinthos, enligt vilken Hyakinthos under diskuskastning träffades av Apollons kastskiva och föll död ner, varpå guden ur hans blod lät hyacinten uppväxa, på vars blad läses det klagande utropet: ai, ai.

23-24 Jfr Stagnelius' *Kyrkogården* (Liljor i Saron, 1821):

> Du säkra hamn för alla ödets ilar!
> Hur lycklig den, som i ditt sköte hvilar!

Jfr också Atterboms *Fredrik Ekmarck. Nänie* (Phosphoros 1810):

> Ej Ödets storm de skära Former når,
> Som klarna här i färgorna af dagen.

25 *Leucas,* en av Joniska öarna. S. syftar på legenden om Sappho, som störtade sig i havet från »den Leukadiska klippan».

28 *verldshafvet.* Jfr det grekiska Okeanos.

33-34 Jfr det tredje av de till Alvin riktade epigrammen (s. 231).

35-36 En liknande tanke i ett av epigrammen till Laura (23:3-4), även riktat till Alvin (231:11-12).

39 *mångtalig* mycket talför. *P.*

41-42 Jfr *Till Alvin* (366:7-8).

48 *Briareus,* en av Hekatoncheirerna (de »hundraarmade»-jättarna), Poseidons son, nämnd av Homeros.

67-77. 5. *Svenska Akademien.*

En avskrift av denna dikt påträffades bland Franzéns efterlämnade papper, då dessa genomgingos för utgivandet av hans skrifter, och avtrycktes i Upsala-Posten 1864:51. Dikten anges som ett fragment. Hur avskriften, som ej är bevarad, kommit i Franzéns hand är icke bekant. Palmær uppger i artikeln »Vitalis sista skrifter» i Östgötha Correspondenten (1839:35-36, 52-54) att flera avskrifter skulle ägas av S:s vänner. Av artikeln framgår dock att han inte haft tillgång till någon dylik, ty vid sin redogörelse för diktens innehåll är han hänvisad till sitt minne. Forselius skriver (s. LX f.) efter att ha omtalat den Franzénska avskriften: »Någon vidare afskrift är mig icke bekant; men att jag läst eller hört stycket uppläsas under dess författares lifstid, är jag så mycket mera säker på, som jag, vid återläsningen af poëmet i tryck, igenkände och erinrade mig största delen deraf.» Härvarande text följer trycket i Upsala-Posten, som torde ha legat till grund för Forselius' text i Saml. skrifter 1873. F. har gjort en del ändringar i fråga om stavning och interpunktion. Andra anmärkningsvärda skiljaktigheter äro:

139 *mitt* saknas i Upsala-Posten, finnes hos Forselius.

185 Forselius: *Så vann han, bänksatt på store mäns vis,* För denna ganska plausibla läsart har Forselius kunnat finna stöd hos Palmær.

288 *Lindourm.* Forselius: *Lindvurm.*

De av Palmær återgivna partierna av dikten visa smärre avvikelser, vilka tydligen bero på att han endast haft sitt minne att följa.

Palmærs uppgift att S. under de sista dagarna av sitt liv varit sysselsatt med denna dikt bestrides av Forselius (s. LX). Det förefaller heller icke sannolikt att han då skulle ha haft intresse för diktning av detta slag. Den sista akademiska händelse på vilken dikten anspelar är prisbelöningen av

Nicanders skaldestycke »Tassos död» d. 20 dec. 1826. Ljunggren antar (s. 206), säkerligen med rätta, att denna väckte S:s lust att författa en satir.

Medan S. i *Phosphoristerna i Olympen* angriper den nya skolan, riktar han sig här mot den gamla. Han håller sig, som Palmær påpekar, i denna litterära satir inom gränserna för »den gamla polyfemska polemiken». Sv. akademiens högtidssammanträden hade varit föremål för parodiska skildringar i Livijns otryckta roman *Riddar S:t Föran* (se J. Mortensens redogörelse för denna i Samlaren 1912, s. 37, 61, 64) och i *Markalls sömnlösa nätter.*

16 Anspelning på skildringen i början av Miltons *Paradise lost* av helvetesflammorna, som sprida icke ljus utan snarare synliggjort mörker (no light, but rather darkness visible).

20 *föröfva* utöva. Ordet synes vara valt med tanke på den skadliga l. ogynnsamma verkan det är fråga om. *P.*

21 *känna deras verkan* röna påverkan av dem. *P.*

48 *bleg* bligade. Skämtsamt och troligen dialektalt. *P.*

50 C. G. Nordforss, känd som teaterförfattare, erhöll 1789 stora priset för »Sång öfver Baltzar Horn», tryckt i Sv. akad. handl. ifrån år 1786, 3, 1802.

69 *ärones säte.* Efter bibelspråket. Jfr »ärones stol» 1 Sam. 2 : 8, Jes. 22 : 23 (gamla övers.). *P.*

74 *furu* fura. Dialektform. *P.*

90 P. A. Granberg erhöll 1812 stora priset för »Jorund. Lyrisk tragedi i tre akter», tryckt i hans Skaldestycken 1813.

118 *idegran.* Anspelning på Granberg, som i *Markalls sömnlösa nätter* kallades Idegran major. En annan akademisk pristagare, J. P. Grangren, benämndes i samma dikt Idegran minor.

127 *svart blod* ↄ: bläck. *P.*

135 Anders Lindeberg erhöll 1819 stora priset för skaldestycket »Mina drömmar», tryckt i Sv. akad. handl. ifrån år 1796, 9, 1822. Få av akademiens utmärkelser ha utmanat skämtet så mycket som denna. Se Livijns *Spader Dame,* 1824, s. 80.

142 Lindeberg erhöll 1817 det mindre priset för tragedien »Blanka». När han 1822 gav ut den av trycket, försåg han den med ett företal, vari han erkände dess stora brister.

154 *Hildurs dans* strid, kamp. *P.*

204 *åter en skald:* Nicander, vars dikt »Tassos död» erhöll stora priset 1826.

211 *Han hade i lifvet deraf offert* han hade blivit erbjuden en sådan, medan han ännu levde. *P.*

231 *silfverstämma.* S. vill kanske med detta ord erinra om *Silfvertonen eller Tasso i fosforisk öfversättning,* Leopolds ryktbara kritik av Atterboms Tassoöversättning *Armidas ö* i Phosphoros 1810. — *i Basso* i bas(röst). »Basso» italiensk form, vanlig i äldre tid. »Silverstämma», som man gärna

tänker sig av hög timbre, förliker sig emellertid illa med »bas». Förf. har kanske avsiktligt låtit skalden göra sig skyldig till en blunder. *P.*

239 *torndyfvel* tordyvel. Dialektform. *P.*

240 *en corps* i mängd, i massa. *P.*

263 *En skald ock hjelte.* Jfr I, 294 : 227.

288 *Lindourm* (l. Lindvurm). Anders Lindeberg, »Blankas» författare, kallades Lindvurm i *Markalls sömnlösa nätter.*

305 *desmans-bockens* hannens av myskdjuret. (Mysken samlar sig i en pung under djurets buk.) *P.*

312 *Snö den gamle, Drifvas son.* Enligt Ljunggren (s. 206) skulle härmed åsyftas Valerius, som tog sitt inträde i Sv. akademien d. 29 nov. 1826. Detta är emellertid föga troligt, eftersom det tydligen är fråga om en pristagare och inte om en ledamot av akademien. Nära till hands ligger det att gissa på C. v. Becker (f. 1775), ur vars 1817 prisbelönta »Sång till konung Gustaf den tredjes ära» S. i ett brev till Nicander d. 9 febr. 1821 citerade en rad om »drifvans son» (se anm. till 179 : 86). I sitt företal till »Försök i Skaldekonsten» (1820), vari nämnda sång ingick, visade Becker en ytterlig anspråkslöshet; han presenterade sig som »en man i hopen» och förklarade sig nöjd med vitsordet att vara »bättre medborgare än skald».

314 *förtjensten.* Anspelar på Leopolds dikt *Förtjensten*, vilken S. själv efterbildat i sin ungdom.

POLEMISKA SKRIFTER.
(1821—1825.)

Rubriken har övertagits från Saml. skrifter 1873. Den täcker väl innehållet i den handfull uppsatser som bilda S:s prosaiska produktion.

81-89. 1. *Recension.*

Denna »recension» trycktes som särskilt, med romerska siffror, [I]—XIV, paginerat bihang till Dikter, 2:dra uppl.

5 I Sv. Literaturtidning 1821 : 15 recenserades »Christna kyrkans historia uti Sverige, ifrån de äldsta, till närvarande tider; sammandragen af Jöran J. Thomæus», om vilken bok rec. skrev att den, ehuru utkommen för fyra år sedan, först nyligen blivit honom bekant.

7 *emellertid* under tiden. *P.*

9 *skepticism* tvekan, osäkerhet. *P.*

21 Noten *min Tyska farbror Vitalis.* Se anm. till I, 265: 65. — *Magnetismen och det onda samvetet.* Sv. Literaturtidning 1820 innehöll en rec. av denna anonyma komedi och i registret angavs som dess författare Shakespeare, vilket var ett skriv- eller tryckfel; namnet hörde till Hamlet på näst föregående rad i registret.

21-23 De citerade orden äro från Palmblads båda recensioner i Sv. Literaturtidning av S:s Dikter och Senare dikter, H. 2. Se anm. till I: 163.

23-24 S. åsyftar sina egna satiriska utfall mot författarna i Poet. kalender.

29 E. T. A. Hoffmanns »Phantasiestücke in Callot's Manier» var vid publiceringen 1814 försedd med ett företal av Jean Paul, vilket hade formen av en recension av boken.

45 *fil.* Se anm. till I, 168: 162.

52-53 S. syftar på Palmblads recension av Tegnérs tal vid reformationsfesten 1817 i Sv. Literaturtidning 1818: 10-11. P. skriver (sp. 165 f.) med anledning av Tegnérs på fosforisterna syftande ord om agandet av pojkar på hjältens grav: »Vi svare, att vi alltid önskade, att kunna bibehålla en evig ungdom till helsa och sinne; att vi åtminstone hellre vilja vara unge och verksamme, än med en brukspatronlig mage och däste...» Se Ljunggren, Sv. vitterhetens häfder, V: 177. — Det åsyftade stället i Allmänna Journalen återfinnes i Wallmarks recension av Tegnérs reformationsfesttal (1818: 132): »Läsaren må nu dömma, om Förf. verkligen, såsom en Fältherre, stått på höjden och med klara blickar öfversett det hela, eller om han icke fastmera... såsom en nattetid efterblifven krigare, bedömt Traktens skönhet efter de obehagliga föremål som hans skumma blick i mörkret kunnat upptäcka inom den trånga dal der han förvillat sig.»

59-60 Citat från Sv. Literaturtidning 1820, sp. 59, varest det om dikten *Under en sjukdom* säges: »En mild, harmonisk elegi, utan blandning af den bittra gallan.»

64 *en tid af aderton månader.* Första uppl. av Dikter utkom i dec. 1819 och den andra omkring den 1 juli 1821.

67 *Neuter.* S. applicerade på sig själv den benämning som lanserats i *Markalls sömnlösa nätter* (I: 49: »de teckenförbidande Neutrer») närmast med syftning på den litterära center som hade ett organ i Stockholmsposten. Han bidrog därmed till att ge termen burskap.

70-72 Fritt citat ur Hammarskölds rec. av Geijers Thorild-edition i Sv. Literaturtidning (1821, sp. 190): »På samma sätt är den Thorild, vi nu erhålla från Upsala, icke den äkta Thorild, utan en stympad, hopkrympt och efter Hr Geijers Thorilds-ideal abbrevierad och apostropherad varelse.»

71 *apostropherad* ɔ: förkortad, sammandragen. Tillfällig användning. *P.*

73-74 Se *Tal till Månen* I, 161 : 215 ff.

74-75 *det ypperliga stycket Trollhättan.* Ironiskt, med anledning av att rec. i Sv. Literaturtidning (1820, sp. 39) kallat Trollhättan »det svagaste poem i denna samling». Jfr 93 : 103 f.

78 *»inlysande»* klart, tydligt, uppenbart. Ordet är en germanism (t. »einleuchtend»), som vid denna tid börjat användas av fosforisterna. Jfr: »anmärkningar... af den mest inlysande rigtighet» Sv. Literaturtidning 1820, sp. 159. *P.*

79 »*tingeradt*» färgat. Ordet, vanligt under näst föregående sekel, synes vara på retur sedan början av 1800-talet. Det förekommer emellertid i Sv. Literaturtidning, t. ex. 1814, Bih. sp. 49, 1820, sp. 159. *P.*

79-80 *den »hederlige Gyllenborg»*. Atterbom talar i sin rec. av Iduna i Sv. Literaturtidning 1820 (sp. 807) om »den hederlige Gyllenborgs Tåg öfver Bält».

82-83 *en fantasi under titel Sverige*. Se *Komiska fantasier 5*.

93-94 *nebulistiska diktning*. Se anm. till I, 160 : 194.

95-96 Fritt citat från *Komiska fantasier 5* (I, 128 : 168-169).

98-100 Se anm. till I, 165 : 65-66.

101 *nebulister* nebulistiska författare. S. beskylldes för att vara en sådan. Jfr: »Vitalis humoristiska dikter lida af hvad man i målarspråket kallar nebulism, d. v. s. att Förf. ej skarpt förmår teckna sina gestalter» Sv. Literaturtidning 1821, sp. 427. *P.*

104-105 Se I, 128 : 170.

109 »*eldigt himlaburna härlighet*». Citat från Atterboms Iduna-recension (Sv. Literaturtidning 1821, sp. 35). — *himlaburna* himlaborna. *P.*

114-115 *se Vitalis Epistlar, tryckta i Mariefred 1814*. Hänvisningen är ett skämt.

115-120 Allm. Journalen, den gamla skolans organ, kallade S:s övers. *Bruden i Corinth* »en temmeligen god öfversättning, om det eljest kan bli något slags förtjenst att öfversätta ett dylikt vidunderligt och vämjeligt fantasigyckel» (1820 : 64). Sv. Literaturtidning (1820, sp. 61) hade något tidigare fällt detta omdöme: »Berömligen har Förf. sträfvat, att efterbilda skönheterna i denna oupphinneliga romanz, men vi kunna ej säga att det fullkomligt lyckats honom. Det är svårt att uppgifva hvarje enskildt ställe, där Förf. lyckats minst; men andan, förtrollningen är förlorad, och den läsare, som blott känner detta stycke på svenska, skall med svårighet ana, att detta poem är en [!] af [de] herrligaste blomstren i den nyare Poesiens paradis.»

129-131 Utg. har icke kunnat finna källan för citatet. Orden kunna tänkas yttrade om S., men också om Tegnér, särsk. om hans tal vid reformationsfesten 1817. De ha en viss likhet med ett ställe i Palmblads recension av nämnda tal i Sv. Literaturtidning (1818, sp. 147).

132 »*Philadelph*» ɔ: »käre broder»; egentl. broderälskande.

133 *när vi stridde som tapprast mot åsnor*. Hänsyftning på stridsdikten *Markalls sömnlösa nätter* (1820-21), vari Markall (P. A. Wallmark) förvandlades till åsna.

139 *vår styggelse emot* vår motvilja l. vedervilja mot l. avsky för. Förr vanlig, nu föråldrad betydelse. *P.*

140-141 *Sankt Bombasti rätte tillbedjare:* fosforisterna, »den nya skolan». Jfr *Fantasterne på Sångens Ö* (60:36). — På Capitolium lagerkröntes Petrarca och där var också Tassos skaldekröning avsedd att äga rum. Jfr *Promotionen 1824* (I, 288:34 ff.), vari begreppet »bombast» likaledes personifieras.

141 *upprulla* åka upp. *P.*
145 *masat till det tysta* med tunga, släpande steg gått in i glömskan(s rike). *P.*
147 I en rec. i Sv. Literaturtidning (1821, sp. 250) av Poet. kalender 1821 sades en skämtsam dikt av Zeipel äga »mera concentration kring en enda grundidee» än flera av S:s komiska fantasier. Jfr anm. till I, 160:194.
152-164 S. parodierar här Atterboms Iduna-recension i Sv. Literaturtidning 1820-21. Efter att ha framställt sina krav på ett nationellt drama omnämnde A. däri ett rykte att Tegnér varit sysselsatt med en tragedi om Blot-Sven och uttalade sin förhoppning att den snart skulle se dagen. »Om och när detta sker, väntar sig rec. med visshet deraf en allmänt åskådlig bekräftelse på riktigheten af sina theoretiska fordringar» (Sv. Lit.-tidn. 1821, sp. 47). Tidigare i samma rec. talade A. med anledning av de första Frithiofs-romanserna om de förhoppningar han ställde på fortsättningen av Frithiofs saga. »Huru oskuldsren skall icke den vördade skalden förstå att skildra det unga parets gemensamma barndom och uppfostran! huru nordiskt hemsk den döende Thorstens önskan att jordas gent emot konung Beles hög på andra sidan fjärden, på det att de skulle kunna ropa åt hvarandra ur sina högar och 'samtala mot tillstundande tidender!' huru naivt de älskandes ömsesidiga frieri! huru tjusande deras förbudna umgänge i Baldurs hage! Huru praktfullt skall han icke utbilda Frithiofs och Björns vexelsång under den af trollqvinnor åstadkomna sjönöden! huru brinnande måla den mord-brand, hvarigenom Frithiof gjorde sig till gudars och menniskors fiende!» (Sv. Lit.-tidn. 1820, sp. 801 f.).
154 *halfsålas* halvsulas. Numera ålderdomligt l. dialektalt. *P.*
167-169 Se anm. till r. 210 här nedan. — *Klytia* var namnet på en av L. A. Ekmarck i Strängnäs 1813 utgiven publikation. Endast första häftet utkom.
171 *Ich* (t.) Jag.
175-176 *de begge Östgötharne, som kifvas om enväldsmakten på sångens ö:* Atterbom och Palmblad, båda stammande från Östergötland. S. tänker här på dem särskilt i deras egenskap av Poet. kalenders utgivare. Jfr kommentaren till *Fantasterne på Sångens Ö* (s. 59).
177 *mediation* medling. *P.*
184 *Förläggaren:* Em. Bruzelius, utg. av Kalender för damer, som även förlagt 2:dra uppl. av S:s Dikter.
186 »*offentliggjord*». Ordet tyckes vara nytt i språket vid denna tid. Äldsta exemplet i Sv. Akademiens språkprovssamlingar är från Stockholms Courir 1:500 (1820). *P.*
187 *reservatio mentalis* (lat.) tyst (inre) förbehåll. *P.*
195 *NovellBiblioteket.* Bruzelius började 1819 utgiva »Novell-Bibliotek. Smärre valda romaner och berättelser, samlade eller öfversatte». På baksidorna av de första häftenas ljusröda omslag annonserades att ett häfte skulle utkomma varje månad. På grund härav har Biblioteket av hovkanslern, som övervakade tryckfriheten, betraktats som periodisk skrift (se

r. 217-219) och förläggaren åtalades, liksom senare Per Götrek (se ovan s. 351 f.), för försummad anmälan av detsamma. Enligt hovkanslersämbetets diarium, varur Riksarkivet välvilligt lämnat utg. utdrag, meddelades d. 29 aug. 1819 utslag rörande böter å Bruzelius. Denne besvärade sig hos Kungl. Maj:t, men besvären lämnades utan avseende, och d. 26 juni 1821 översände landshövdingeämbetet i Uppsala till hovkanslern »ena hälften eller 50 Rd:r B:co af de Bokhandlaren E. Bruzelius ådömde och hos honom uttagne böter» (jfr r. 205 f.). De i det följande omnämnda rättegångshandlingarna äro, så vitt utg. kunnat finna, icke tryckta; vad som säges om deras publicering torde icke vara allvarligt menat.

199 *à propos de bottes* (fr.) egentl.: på tal om stövlar. Skämtsamt uttryck, då man kommer med något som inte alls hör till ämnet. *P.*

203 *4 ss.* 4 skilling. *P.*

210 Den citerade recensenten i Sv. Literaturtidning (1821, sp. 241) tillskrev Poet. kalender »ett mera varaktigt värde, då den undgått att dela det ephemeriska lif, som i vårt fädernesland Klytia, Kalender för Damer och så många andra samtida samlingar af lyriska småstycken genomlefvat».

215-216 *citatio edictalis* (lat.) ediktalstämning, offentlig stämning (som anslås på rättens dörr). — *poena præclusi & perpetui silentii* (lat.) straff bestående i avspärrning och ständig tystnad. *P.*

223-224 *nya proföfversättningen af Akter rörande Kongressen i Babel.* Hänvisningen är en skämtsam mystifikation liksom den på r. 114-115.

235 »*blomsterkrans*». Ordet brukas av nyssnämnde recensent om Poet. kalender. Se anm. till I: 127.

237 *concentration af den concentrerade naturen.* Se anm. till r. 147 här ovan.

238 *pertinentierna till* de förmåner och rättigheter som höra till. *P.*

241 *habent et Numina legem* (lat.) det gives en lag även för gudarna. *P.*

242 *Ephemeren.* Se anm. till r. 210 här ovan. — Egentl.: efemerid, dagslända. *P.*

243 *himlaburna* himlaborna. *P.*

248 »*Avantcoureur*» (fr.) förelöpare. *P.*

250-251 Av Oehlenschlägers »Den lille Hyrdedreng» ingick i Kalender för damer 1822 en översättning, gjord av Ludvig Borgström, som förut översatt Oehlenschlägers Aladdin i Kalender för damer 1819-20.

90-98. 2. *Utdrag af en Recension i Svensk Litteratur-Tidning.*
Efter trycket i Allmänna Journalen $^{31}/_{8}$ och $^{3}/_{9}$ 1821.

Palmblads rec. av 2:dra uppl. av Dikter i Sv. Literaturtidning den 9 juli 1821, som föranlett dikten *Fantasterne på Sångens Ö* i Allm. Journalen 18 aug. 1821, upptages här till granskning.

1-2 Palmblad skrev om S:s Recension i bihanget till Dikter: »I påfundet af denna idee har man behagat imitera Jean Paul och Müllner. Men Jean Paul har ej skrifvit en Sjelfrecension, som utgifves vara författad af en 'Ich, som är jag sjelf, Hr Vitalis', och än mindre efter en sådan sjelf-recension låtit följa något, som heter Författarens svar. Sådant är icke roligt, utan tokigt. De båda föregående styckena hafva dock sina lueurs d'esprit; men denna så kallade Recension uppträder med anspråk af en ständigt skeppsbruten qvickhet: det är en illa dold harm, som gömmer sig bakom ett platt gaucherie. Rec. hade hittils ej trott, att den svenske Vitalis skulle kunnat skrifva en så osmaklig bit. Högre steg hans förvåning, när han läste epilogen, det såkallade Författarens svar. Det innehåller någonting så platt och tillika så puerilt, att, — såsom ordspråket lyder — endast en djekne från Strengnäs kunnat hitta på ett dylikt skämt.»

2 *slumpvis* tillfälligtvis, av en händelse. *P.*

7-8 Rec. av Poet. kalender 1821 i Sv. Literaturtidning (1821, sp. 269) skrev på tal om Atterboms *Nordmansharpan* och Arwidssons *Wäinämöinens harpa* att han hört »ganska många läsare, som äro välmenande och ej illa upptaga om man kallar dem bildade, studsa vid dessa stycken».

8 *framfarande* sätt att uppträda. *P.*

10 »*försänkt i yttre och inre förtviflan.*» Palmblad skrev i den med hans namn signerade uppsatsen *Något om hinduernes pantheism och deras föreställningar om evigheten af de ondas straff* i Sv. Literaturtidning 1821, sp. 26: »Öfver en verld i yttre eller inre förtviflan uppgick då stjernan från Nazareth.»

12 »*menniskohatare*». Se anm. till I, 163:8.

12 »*roligt*». Se anm. till r. 1-2 här ovan.

14 *det Rotvälska språket:* fosforisternas förtyskade språk. Jfr. r. 18-20.

22-23 Citatet ur följande passus i Palmblads recension: »Nemligen sådana, hvilka, liksom Vitalis, förlora humöret och skrifva paskiller, då en Rec., oaktadt den bästa välmening, ändå ej förmår lyfta dem alldeles så högt, att de banka stjernorna med nacken (enligt den danska Badens öfversättning af Horatii bekanta uttryck).»

27-29 I rubriken till Palmblads recension anges som tryckår 1822. Där uppges också det riktiga sidoantalet (78+XIV), medan P. i själva recensionen säger boken vara »94 sidor stark».

30-38 S. citerar en avhandling av Palmblad *Om hinduernes fornhäfder* (Svea, H. 2, 1819). På sid. 54 häri är det tal om Manus lagar, vilka enligt »företalet till Nârêdas Afhandling om Lagfarenheten» av Manu överlämnats till Nârêda, som förkortade dem från 100 000 verser till 12 000. — På sid. 136 omtalas pagoden i Schalambron, »bland andra märkvärdig genom sin fyrdubbla guirlande af granit, hvarje kedja 135 fot lång eller tillsammans 548 fot, ur ett enda stycke».

40-41 Jfr r. 148-149.

68 *efter mätismanna ordom* efter (sakkunniga) värderingsmäns yttrande (i målet). Gammal lagterm. *P.*

74 S. citerar Atterboms *Förberedelser till en Ästhetik* i Svea (H. 4, 1821, s. 221 f.), vari det talas om de varelser, naturandar och änglar, som omge människan: »Vill man än, för att beqväma sig efter en rådande fördom, lemna ur sigte den underbara slägt af Natur-andar, hvarom urgamla traditioner och ännu i våra dagar ej sällsynta personliga erfarenheter tala, en slägt af varelser, som synas ... fylla den annars tomma rymden mellan Menniskan och den blott djuriska Naturspheren ... så behöfver man dock ej af idel höflighet betvifla, att rymden ofvanom menniskan är fylld af högre förnuftvarelser ... Dessa väsenden äro Änglarne, om hvilkas tillvarelse den äldsta philosophiska speculation talar med samma visshet, som de äldsta urkunder af gudomlig uppenbarelse.» Människan säges vara ställd mellan den uppåt och den nedåt syftande varelsekedjan och öppen för tvenne andevärldars inflytelser. »Hon räddas från undergången genom att älskande höja sig till de goda Änglarnas lifsluft, och der dricka dygdens och bildningens inspiration» ... Denna passus anfördes i Argus den 4 aug. 1821 som exempel på den nya skolans spekulation. Uttrycket »den tomma rymdens varelser» har S. tagit ifrån Argus, som i sina anmärkningar sålunda omskriver Atterbom.

77-79 Palmblads anklagelse torde gälla Callovais' stridstal i *Rustningar till Ragnarok,* varom han på annat ställe säger att han däri angripes för vad han »tänkt, och kanske muntligen yttrat i Hr Vitalis' närvaro». Jfr anm. till I, 168: 139 ff.

96-97 Se anm. till r. 1-2 här ovan. I orden »en djekne från Strengnäs» hänsyftades på att S. för endast sju år sedan lämnat Strängnäs' gymnasium. »Man borde icke tro», skrev Palmblad därtill, »att man genast från öfversta bänken i Gymnasium hoppar till öfversta sätet i konstens tempel».

99 *idiotismer.* Säkerligen dubbeltydigt: icke blott »karakteristiska språkegenheter» utan även med anslutning till »idioti», »idiotisk». *P.*

105-107 Palmblad skrev med anledning av *Rustningar till Ragnarok:* »Åtskilliga spridda lustigheter förekomma, men så vidt Rec. kan tilltro sig, att med ett oväldigt öga betrakta detta stycke, tyckes det honom, att Hr Vitalis skulle bättre vunnit sitt dubbla mål (hämd och poetisk effekt), om han ihågkommit att poesiens Genius är en Phoenix men ingen uf. I stället har Förf. för att bli igenkänd, vändt rigtiga ragg-sidan ut. Rec. vet icke, om det förra incognito blifvit aflagdt» etc.

110 Palmblad sade sig i tidigare recensioner ha »erkänt Författaren såsom ett snille af sann kallelse».

112-113 Palmblad inledde sin artikel med ett ironiskt lovtal, »en hymn in nuce», vars början lydde: »På den svenska Vitterhetens himmel strålar skalden Vitalis lik en ensam Sol, i en oförgänglig gloria. En sol är han, emedan jemte honom intet finnes neque par neque secundum, — emedan han, liksom ljusets stjerna, ej blott lyser utan äfven värmer.»

115 »*dagens stjerna*». Uttrycket förekommer i Leopolds *Förtjensten* (II: 143).
117-118 Palmblad skrev: »Men hvad rätt äger Vitalis att förebrå oss, att vi äro förtyskade, att anse sig såsom en sjelfständig, på egen hand bestående Makt? Han, som lånat allt, till och med sitt pseudonamn, från Tyskland; som, i sina egentliga skaldestycken, återklingar ett echo från Tyskland, — så mycket nemligen det är möjligt, då man är original; han, som icke känner någon annan samtida nations literatur än Tysklands!»
120-121 Se anm. till r. 1-2 här ovan.
128-130 Palmblad skrev att S. hyste farhågor att bli räknad till den nya skolan: »Icke för det att han i hufvudsaken ej delar samma åsigter, utan emedan han fruktar att ej blifva bemärkt bland den öfriga svärmen, utan emedan han så gärna skulle vilja bygga en liten Kupa för sig sjelf. Må han då» etc.
128 *enstörrig* ålderdomlig och dialektal sidoform till »enstörig.» *P.*
130 »*ofredade*». En lapsus av samma art som då »oskärad» stundom användes i bet. »obesudlad». *P.*
131 *blomstermästarnes:* Atterboms och Palmblads. S. tilldelar dem som redaktörer för Poet. kalender denna benämning och alluderar därvid på Atterboms *Blomstrens sång om Blomstermästaren* i Poet. kalender 1816.
137-138 Palmblad skrev: »Man borde icke tro, att, så snart man utgifvit ett häfte, man derför genast är en stor författare; och om man är det, att det icke derför är nödvändigt, att smäda andra.»
147 *kraftsnille* = kraftgeni; se anm. till 100: 86. *P.*
161-172 S. citerar här slutorden i P:s recension. Den närmast föregående satsen lyder: »Det är en förhatlig egoism, att, då man känner kraft i bröstet, vilja sätta sig ensam ned på sin egen lilla afvels-gård, i stället för att samfält medverka till ett gemensamt ändamål, derför att man fruktar att åskådaren ej skall igenkänna precist den fåra som hvar och en uppdragit.»
176 Citat från Atterboms *Förberedelser till en Ästhetik.* Se anm. till r. 74 här ovan.
189 *Sophias prester.* Uttrycket, som S. även brukat i ett kort förut skrivet brev till Nicander (se Kommentaren, s. 431), är hämtat från Atterboms *Prolog* (Phosphoros 1810, s. 6):

> Vi sakna ej bland oss Sophias prester,
> Dock konstens tolkar är den större del.

Jfr anm. till r. 213 här nedan.
193 *Babels torn.* Anspelar troligen på Tegnérs *Epilog vid magister-promotionen i Lund 1820:*

> De gamle byggde sanningen ett tempel ...
> — — — — — — — — — — —
> Nu bygger man ett Babelstorn i stället,
> en tung, barbarisk byggnad: mörkret kikar
> igenom trånga fönstergluggar ut.

Sannolikheten för att S. tänkt på Tegnér och hans Epilog ökas då man på följande rad ser honom nämnd som »Sveriges yppersta skald». Citatet på r. 195-196 är från Atterboms Iduna-recension i Sv. Literaturtidning (1820, sp. 773), vari det med tanke närmast på Tegnérs *Sången* men också på Epilogen säges att denne, »i trots af alla sina protester, och änskönt han ville aldrig så ofta upprepa dem, sjelf är med hull och hår förskrifven» till den nya vitterheten. Jfr *Visioner* (I: 263) vari S. åter tog parti för Tegnér, i det han skämtade med den skildring Atterbom gett i sitt *Fridsrop* av det rätta »götiska templet, templet af Svithiods konst», vilken kom som en replik på Tegnérs passus om »Babels torn».

Då det säges att Babels torn fått sin grundval lagd i molnen, har man kanske här att söka en anspelning på C. F. Dahlgrens lilla pjäs *Molnskyarna*, skriven till Atterboms hemkomst från utrikesresan 1819 (se anm. till I, 164: 42).

208-210 Till grund för detta ställe ligger Snorre Sturlasons bekanta skildring av hur det gick till, då Dala-Gudbrand och inbyggarna i Gudbrandsdalen av Olav den helige läto förmå sig att antaga kristendomen. Av utslagsgivande betydelse skall ha varit att en av Olavs män med sin klubba krossade den av bönderna dyrkade Torsbilden, varvid »möss, stora som kattor, ödlor och ormar» kröpo fram ur det ihåliga avgudabelätet. Jfr Snorre Sturlason, »Norges konungasagor övers. av E. Olson» 2: 219 ff. *P.*

210 »*Lejonmergen*». Se anm. till I, 166: 105.

213 »*Stor är de Phosphoristers Sophia!*» Travesti av det rop: »Stor är de efesiers Diana!» som höjdes av de demonstrerande guldsmederna i Efesus enligt skildringen i Apostlagärningarnas kap. 19. — Jfr anm. till r. 189 här ovan. Se även Atterboms *Förberedelser till en Ästhetik* (s. 228): »Philosophien visar ju redan genom sitt blotta namn, att hon är en brinnande kärlek till Sophia, till den himmelska Visheten» ... Sophia är här Visheten (*σοφία*), fattad som gudomlighet.

213-214. *Såsom Genius för sin Poesi hafva de utvalt Ugglan.* S. syftar på den kända vignetten å titelbladet till Phosphoros, varest tre ugglor sväva i skyn ovan Orfeus med lyran.

216-217 Poet. kalender brukade utkomma vid jultiden. Jfr I, 166: 77 ff.

217-219 Fritt citat från Atterboms *Förberedelser till en Ästhetik* (s. 197). Enligt Atterbom måste den nordiske skalden på tänkandets väg erövra det som den sydländske får till skänks: »På Skandinaviens halfö skall Poesiens Oberon fira ett oåtskiljeligt bröllopp med Philosophiens Titania.»

222 *igenblifva* förbliva eller lämnas kvar, leva kvar. Efter bibelspråket. Jfr »jag är allena igenblifven» 1 Kon. 19: 10 (gamla övers.). *P.*

228-230 Citatet, som återfinnes hos Tegel, Gustaf I:s hist. 2: 157 (1622), går tillbaka på ett brev från Gustav Vasa 1542 (Gust. I:s registratur 14: 205-6). *P.*

231-232 Citat från Atterboms *Förberedelser till en Ästhetik.* Se anm. till r. 74 här ovan.

235 *bytingar* småpysar, barn. *P.*

240-241 *Horatii bekanta uttryck.* Se Carm. III: 8, 11 f.
245 *paltiga* egentl.: klädda i paltor. Här väl med allmännare och mera obestämd föraktlig innebörd. *P.*

98-101. 3. *Prospectus.*

Efter en renskrift av H. B. Palmær, som bär påskriften »Bothniska Nation». Den har en kolumn för subskribenter, men inga namn äro antecknade.

Om tillkomsten av detta prospekt berättar Forselius utförligt (s. XLII f.). Nicander, som ägde en särdeles vacker handstil, hade renskrivit sina Runor (se kommentaren till S:s *Runor*, I: 301) i en praktfull kvartvolym med vignetter av hans vän Hugo Hamilton. »Vid Runan Naud, der sången har till ämne 'Norna Gest som yngling', utgjorde vignetten Nicanders porträtt i Studentuniform. Härom var just ingenting synnerligt att säga. — — — Men olyckligtvis föllo de båda vännerna på den idéen, att ett fac simile af den granna boken skulle utgifvas i stentryck och sålunda både handstilen och ritningarne läggas under allmänhetens ögon; till förverkligande hvaraf t. o. m. subskription började upptagas i enskild väg bland vänner och bekanta.» S. hånade projektet i brev till Forselius d. 13 mars och den 3 april 1821 och skrev därpå sin skämtsamma subskriptionsinbjudan, som utlades i boklådorna i Uppsala, på Gillet och nationssalarna i handskrivna exemplar. Vid utskrivandet biträdde S:s vänner. »Så vidt jag vet», säger Forselius, »finnes 2:ne af dessa exemplar i behåll, det ena skrifvet med Bergfalks och det andra med Henrik Palmærs hand; och det vore icke illa, om det, hvilket blef utlagdt å den Akademiska, af Notarien Berglund då innehafda Boklådan, ännu vore till finnandes, emedan å samma lista hade af åtskilliga subskribenter ganska roliga både verser och prosaiska tänkespråk bifogats deras namn, hvilka det vore intressant att äga i behåll såsom ett aktstycke i denna episod.»
Gustaf Svanberg ger i sin självbiografi en relation av händelsen i fråga som överensstämmer med Forselius' (se H. Schück, Kulturhistoriska skisser, 1922, s. 197 f.). Se vidare Adolf Törneros' brev ... utg. av J. Landquist, 1925, I: 47.
60 *halt på ena foten.* Cornelius Nepos, Agesilaus, kap. 8: claudus altero pede.
61 *spelte gäck med honom* drevo gäck med l. gjorde narr av honom. *P.*
80 *Sjöbrings Ebraiska Grammatica:* Hebreisk språklära, utg. 1816 av Pehr Sjöbring, adjunkt i grekiska och österländska språk i Uppsala.
86 *Kraft Genie,* efter t. »Kraftgenie», starkt genialisk person, geni l. snille av stora mått, »storsnille». Ordet användes emellanåt i början på 1800-talet, i regel ironiskt. *P.*

102-110. 4. *En Vapendans med Phosphoristerne.*

Efter trycket i »Brage. Vitter tidskrift», ark 5-6, 1825.
I slutet av ark 6 meddelas följande *Rättelser* (genom förbiseende ej iakttagna i härvarande text):

39-40 *bland 76 kamrater* läs *bland mina 76 kamrater*

49 *infinement* läs *infiniment*

61 *bekändt* läs *bekänt*

69 *åfvan* läs *ofvan*

95 *gjordt* läs *gjort*

Uppsatsen är ett svar på recensionen i Sv. Literatur-tidning $^{30}/_{12}$ 1824 (n:r 83) av S:s dikter i Brage. Den överlämnades till Götrek på nyåret 1825 (se ovan s. 351).

13 *Riddaren af den ömkliga gestalten* »riddaren av den sorgliga skepnaden», Don Quixote. *P.*

14 Åsyftar en recension av David Aspelins Skaldestycken i Sv. Literatur-tidning 1819:46, 48 och 1820:1.

19-23 Palmblad, som förebrådde S. för hans bittra världsåskådning och ogillade den »hedniskt prometheiska» tonarten i dikter sådana som *Den kämpandes sång*, undervisade i sin rec. av Senare dikter, H. 2 (Sv. Literatur-tidning 1821:2) S. om vad som höves en kristen: »— — — den christliga pilgrimen föraktar, hatar ej det land, han måste genomvandra; han värderar det såsom en afbild af ett skönare; han undanrödjer de stenar som ligga på hans väg, till nytta för framtida vandrare; han njuter tacksamt af dess frukter och utsår frön till andra — men han förlorar dock aldrig längtan till hemlandet, och öfver hans dörr hänger vandringsstafven såsom ett minne, att han, efter några korta timmar, åter måste uppbryta.»

27-28 Palmblad skrev om *Promotionen 1824:* »Derigenom att Hr Vitalis, i stället för att, såsom andra sanna Humorister och såsom han sjelf ofta förut gjort, högljuddast skratta åt sig sjelf, då han beler andras dårskap, här förklarar sig sjelf för den ende Vise bland alla sina 76 kamrater, den ende som ej nyttjar 'solens vagn för att i Djurkretsen gödsel köra,' — förlorar hans dikt den äkta poesiens oskuld och menlöshet, och hans skämt, hvilket annars ingen borde taga illa, förvandlas i bitterhet.»

31 *en tröst att hafva följeslagare i olyckan.* Se anm. till 140:7. *P.*

44 *såsom jag beviste redan 1821,* d. v. s. i *Utdrag af en Recension i Svensk Litteratur-Tidning* (s. 91). — Antalet promovender var 76, såsom S. uppger i sin dikt, hans kamrater voro alltså noga räknat 75.

49 *infiniment petites* (fr.) oändligt små tal.

67 *eviga.* P. skrev i sin kritik av *Promotionen 1824* att S. slutligen låter »den eviga Skönheten» sjunka till sitt hjärta.

72-73 »*menskligheten förstar*». Rec. i Sv. Literaturtidning (1821:16) av Poet. kalender 1821 skrev på tal om Atterboms dikt *Petrarcas kröning:* »Sådana äro snillets öden på jorden — sådana de känslor, hvilka ofta bemäktiga sig menskligheten förstar, under det att verlden blott ser den

lagerkrönta hjessan, utan aning om de stormar, den oro och det kval, som trycker det beklämda hjärtat.»

76 *eftersom snillefostren hittills varit* att döma efter hurudana snillefostren hittills varit. *P.*

80 *uppträde* uppträdande. *P.*

113 *En sådan stege.* S. åsyftar den femtio alnar höga galge som Haman reste åt juden Mordokai och i vilken han själv blev hängd (Ester 7:9-10).

116, 120 *blixtar* äldre sidoform till »blixtrar». *P.*

130-131 Se anm. till 93: 96-97.

136 *Nornagäst:* C. A. Nicander. S. citerar i det följande dennes »Anmärkningar» till *Runor af Norna Gest* i Iduna 1824.

145 »Hertig Fredrik af Normandie. Ett qväde från medeltiden» publicerades i Iduna (H. 9-10, 1822-24) av G-s (G. V. Gumælius).

156 S. låtsar att P:s ord: »en trivial uppfinning» (se r. 118) gälla inte hans egen dikt utan den av honom förlöjligade fornforskaren, vilken dessutom utpekas som en vän till P. Jfr kommentaren till *Runan Frej* (I: 301).

175 *nya Scholans hufvudman:* Atterbom. S. citerar dennes *Härskri* (Polyfem 1810: 28).

183-184 *Hieroglypherne i Hindostans grottor.* Se Palmblads avhandling *Om hinduernes fornhäfder* i Svea, H. 2, 1819, s. 124 ff. P. säger om inskrifterna i de hindostanska tempelgrottorna: »Sådana marmor-häfder bör ingen tänkande forskare likgilltigt förbigå, äfven om han ej förmår tyda de gåtor, som i sitt stumma språk tala till honom från väggar och murar, eller om han ej igenkänner de bilder och förgångne gudar, som icke lefva annorstädes än i dessa underjordiska fjällsalars skymning.» S. synes anspela härpå och på en följande passus om »dessa i sjelfva berget danade gestalter», då han ställer »naturens, tankens och phantasiens levande gestalter» upp mot myternas skuggor. Se också P:s avhandling *De europeiska folkslagens häfder före Herodotos* i Svea, H. 5, 1822, s. 266 f.

188-191 Palmblad avhandlade i en serie dissertationer *De Buddha et Wodan* (1-4, 1822) spörsmålet om Oden vore att betrakta som en från Buddha härledd gudomlighet, en dåtida mytologisk tvistefråga, som också blev föremål för behandling i en uppsats i Iduna 1824 »Om Odin och Buddha» av W-n (J. H. Wallman).

201 *måna.* Ordet, som möjligen är dialektalt, har icke uppvisats från annat håll. *P.*

220 *gemöt* sinne. »Gemöt(e)» är den i äldre tid vanliga formen för »gemyt», som alltjämt ofta användes av fosforisterna. Jfr Atterboms *Preliminarier till en Poetik* (Phosphoros 1811, s. 572): »Skall man ej våga upptaga det i äldre Svenska skrifter förekommande Gemöt?» *P.*

231 Palmblad skrev att *Promotionen* fördärvades av slutet, »der Skalden, som sjelf var ibland de Promoverades antal, 'går hem', för att, sedan han begabbat den offentliga kröningen, sjelf liksom Napoleon sätta kronan på

sitt eget hufvud». Sannolikt alluderade han härvid på *Tal till Månen* (I, 156: 64 ff.), där S. skämtsamt skildrade hur han följt vissa konungars exempel och krönt sig själv. *Dödsbetraktelse* kallade P. »ett poem à la Lord Byron, väl icke så kraftigt, men vidrigt och skärande».

238-239 Citat av begynnelseraderna i Lidners *Grefvinnan Spastaras död.* S. har utbytt originalets »min vän, min bror» mot »vår vän, vår bror».

239 *en usling* en olycklig människa l. varelse. *P.*

242-245 Atterbom höll våren 1822 föreläsningar över korstågens historia, till vilka konceptet finnes i K. B. I en av de första föreläsningarna talar han om det historiska intresset som ett estetiskt intresse och om de stora historiska gestalterna såsom människoblivna idéer. Efter att först ha betraktat Alexander den store från denna synpunkt fortsätter föreläsaren: »Derföre är oss Napoleon icke blott en herrsklysten krigare af utomordentliga talenter, utan ock dessutom en tragisk Enceladus, som ville uppresa underjordens dämoniska styrka på den olympiska Rättvisans thron, och till bestraffning suckar under sitt Äthna så länge vår planet äger qvar någon historisk urkund.»

110-112. 5.

Efter trycket i Argus $^{5}/_{8}$ 1825.

Artikeln utgör svar på Palmblads paskill *Något om Geniet Vitalis* i Sv. Litteratur-tidning $^{24}/_{2}$ 1825, vilken var föranledd av *En Vapendans med Phosphoristerne.* Argus, som stödde S. i hans polemik, avtryckte nyssnämnda uppsats och publicerade i anslutning härtill detta svar med följande inledning: »Såsom ett fullkomligt motstycke i skrifart, införa vi här nedanföre omedelbart ett skämtsamt svar af Vitalis på den artikeln i Litteratur-Tidningen, hvaruti de ofvan anförde profven af fosforistisk urbanitet förekomma, hvilket svar tillsändes Red. med sista posten från Upsala.»

38-41 Palmblad skrev: »Eller — är det blott Sv. Litt. Tidning, som hos detta Snille upptäckt och beklagat frånvaron af den invärtes klarhet det milda lugn, som sprider sig från en egen och harmonisk Verlds-åskådning?»

49-52 P. skrev med anledning av S:s humoristiska diktning att han var »ej blott vid sidan af en Tieck, Sterne, Jean Paul (i hans tycke och språk förmodligen 'stackare och uslingar', emedan de af 'Phosphoristerne' berömmas), utan äfven vid sidan af Författaren till Babels Torn, så outsägligt liten!» — Förf. till Babels torn var C. F. Dahlgren.

58 P. hade skrivit att i hans rec. av Brage några av S:s dikter blivit »villkorligt» berömda.

72 *en egentlig Apotheos* en verklig l. riktig l. ordentlig apoteos. *P.*

89 P. citerade Goethes dikt *Das Original* slutande med raden: »Ich bin ein Narr auf eigner Hand.»

BREV.

115-116. 1. *Till C. A. Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt oktavark. Namnteckningen är bortklippt och därmed också ett stycke av r. 27, markerat genom klammer.

Brevet är avsänt från Västerhaninge, i vars prästgård dåvarande gymnasisten S. vistades under sommarferierna 1814 som informator för kyrkoherde Sven Sköldbergs son Per Benjamin (f. 1800), sedermera känd som geografisk författare (se Forselius, s. XXIX). Man kan av S:s uppgifter sluta sig till att han erhöll brevet från Nicander söndagen d. 17 juli och besvarade det fem dagar senare (jfr r. 13-14 med r. 29-30). De båda gymnasiekamraterna hade kommit överens om att sända varandra sina dikter i och för kamratlig kritik. Nicander kallas »Förbundsbrytare», emedan han brutit denna överenskommelse. Om Nicanders vistelseort se kommentaren till brevet d. 10 febr. 1815.

4 *tecken* spår, tillstymmelse. *P.*

5 *offra* hembära. Jfr 119: 4. *P.*

11 *rätt roligt* riktigt lugnt, gott. *P.*

12 *dagen* dagsljuset. *P.*

16 *detta omogna alster*, d. v. s. dikten *Förtjensten* (I: 5); jfr r. 22.

17 *forsitan non sine justa caussa* (lat.) kanske icke utan rättmätig orsak. *P.*

20 *Nasos Tristia.* Jfr r. 26, där Publius Ovidius Nasos klagosånger kallas »Ovidii Jeremiad».

28 *Vougten.* Claës Otto Vougt (f. 1798), en av S:s närmaste vänner vid gymnasiet, sedermera expeditionssekreterare.

32 *Ph: Doctorn* är möjligen kyrkoherden i grannsocknen Österhaninge Pehr Thyselius, sedermera biskop i Strängnäs (se ovan s. 248). Th., som tidigare varit docent i Uppsala, var en intresserad översättare av klassisk diktning. Han utgav 1816 en översättning av Persius' satirer, som enligt boupptecknigen fanns i S:s boksamling.

35 *Vitterhetsnöjen.* Gustaf Regnér, Vitterhetsnöjen, 1-2, 1814-17.

116-117. 2. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett oktavblad.

Dateringen av brevet till slutet av augusti 1814 är gjord med ledning av det närmast följande brevet. Det framgår nämligen därav att S., efter att ha väntat nära fem veckor på Nicanders svar på hans brev av d. 22 juli, sände honom sin *Dialog emellan en Poët och en rimmare* (I: 10; se kommentaren till denna dikt). Denna dialog och Nicanders svarsbrev gingo tydligen om varandra på vägen.

4 *din Dialogue.* Denna dialog av Nicander, möjligen på vers liksom S:s *Dialog emellan en Poët och en rimmare,* är ej bevarad.

5 *min förtjenst:* dikten *Förtjensten.*

6-7 *denna ändrade upplaga.* Se kommentaren till *Förtjensten* (I: 5).

7 *anse* ɔ: upptaga. Ålderdomligt. *P.*

10-11 *Adlerbeths öfversättning öfver Horatii Satirer och Skaldebref* utkom 1814.

10 *öfver.* Helt visst en lapsus calami för »af». *P.*

12 *Residencet* huvudstaden.

13 *Leopolds arbeten.* C. G. af Leopold, Samlade skrifter, 2:dra uppl., 1-3, 1814-16.

15 *Regnérs.* Se anm. till 116: 35.

15 *tidning i vitterhet.* Man hade att välja mellan Wallmarks Journal för litteraturen och theatern, från 1813 kallad Allmänna Journalen, och Uppsalaromantikernas organ Svensk Literaturtidning, utgiven sedan 1813.

19-20 S. kunde vänta sig att bli uttagen till krigstjänst följande år, då han fyllde 21 år. Se kommentaren till dikten *En blick mot Framtiden* (I: 61). S:s två år äldre gymnasiekamrat C. O. Berglund deltog, när brevet skrevs, i fälttåget mot Norge, vilket avbröts genom konventionen i Moss d. 14 aug. 1814. Se C. O. B[erglund], Ett minne från ungdomsåren, 1873.

117-119. 3. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt oktavark.

5 *jag* uteglömt i Hs.

51 *Lindéen* skall vara *Lindien*

52 *jag* uteglömt i Hs.

Angående dateringen av brevet se kommentaren till föregående brev.

2 *den dumma Dialogen.* Se anm. här ovan.

9-10 *in promtu författade* improviserade, kastade ned på papperet efter ögonblickets ingivelse. *P.*

23 *Schillers Kleinere Gedichte* utkom 1813 i E. Bruzelius' i Uppsala utgivna Bibliothek der deutschen Classiker. De åsyftade översättningarna äro *Hektors afsked* (I: 21) och *Segerfesten* (I: 22).

51-55 *Lindien* (om namnets stavning se anm. ovan), *Bulin, Ekholm, Thyselius* och *Holmström* voro gymnasiekamrater till S. P. H. Lindien (f. 1794) blev notarie i kammarrätten, A. Bulin (f. 1791) och P. Tyselius (ej Thyselius; f. 1793) blevo präster i Strängnäs' stift. A. Ekholms (f. 1792) och F. A. Holmströms (f. 1794) senare öden äro utg. obekanta.

I Brännkyrka prästgård besökte S. sin skolkamrat, sedermera professorn P. E. Bergfalk (f. 1798), vars far var komminister därstädes.

Charlottendals gård i Brännkyrka var C. O. Vougts föräldrahem.

60 *Lacomontanus.* Latinisering av Sjöberg.

119-121. 4. *Till C. O. Vougt.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark.

13 *ÖsmoBassian* skall möjligen läsas *ÖstmoBassian* l. *ÖssmoBassian*

34 *slagit ned* efter ett struket *valt*

39-40 *märkligen* ä fr *märkeligen*

S. lämnade gymnasiet d. 24 okt. 1814 och inskrevs som student i Uppsala d. 31 okt. s. å., men återvände strax därpå till Strängnäs för att fortsätta handledningen av sin elev P. B. Sköldberg, som gick i Strängnäs' gymnasium. Se härom Geijer (s. XI) och Forselius (s. XXVII ff). När brevet skrevs, var han åter med sin elev i Västerhaninge prästgård, som han med tanke på undervisningen kallar »Pinorummet» (r. 13) och »limbus Infantum», d. v. s. »barnhelvetet» (detta senare i breven av d. 3 och 17 febr. 1815). — Sin skolkamrat Vougt hade han under julferien besökt i hans hem Charlottendal utanför Stockholm.

2 *offrar* hembär. Jfr 115: 5. *P.*

6 *Antropofagen* människoätaren. Tydligen ett öknamn på skolkamraten Ekholm; jfr 125: 34.

13 *ÖsmoBassian* en »bassian» från Ösmo. Jfr anm. till 150: 13. *P.*

15 *Fredagen var här en magnifique fête.* Den storartade festen, som möjligen skänkt S. uppslaget till *Julkalaset*, ägde rum fredagen d. 13 januari, alltså på Knutsdagen. På grund av kalaset måste S. uppskjuta brevet till Vougt till följande fredag. Att fredagen var den veckodag då post avgick från Västerhaninge framgår av brevet d. 22 juli 1814 (116: 30).

17 *från Öster och Väster.* Uttrycket är dubbeltydigt; S. menar inte bara de båda väderstrecken öster och väster utan också Västerhaninge samt dess grannsocken Österhaninge.

18-19 *notre pâtre* (fr.) vår herde (d. v. s. kyrkoherde). *P.*

20 *stora byn.* Sannolikt skämtsam, ringaktande benämning på Stockholm.

22 *plitt platt nycktre* spiknyktra. Dialektalt. *P.*

23 *Günther.* Se kommentaren till dikten *Till C. E. Günther* (I: 49).

25 *Genus Vitae* (lat.) egentl.: levnadsställning, yrke. Uttrycket synes här beteckna något aktstycke som Vougt lämnat S. till översättning.

30 *epigrafen* mottot. *P.*

34 *på behaglig tid* så länge det räcker, tillsvidare. *P.*

40 *en så kallad fröken Bergenklinga.* Någon adlig släkt med detta namn fanns icke. »Fröken Bergenklinga» är troligen en nobilisering av samma skämtsamma art som »Antropofagen af Ekholm» (r. 31). Titulaturens effekt ökades därav att Ekholm var torparson.

51 *kuska* trava, springa. *P.*

121-122. 5. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark.
12 *percitus* ä fr *infensus*
39 *ut* följes av ett struket *mihi*

---

1 *e limbo Infantum* jfr »Pinorummet» (120: 13).
16 S. åsyftar Leopolds båda tragedier *Oden* och *Virginia.*

123-124. 6. *Till Nicander.*

Brevet är ett fyrsidigt kvartark.
18 *icke* följes av de strukna orden *som iag*
23 *ty jag* ä fr *och som*
41 *versslag* föregås av ett struket *ett*

Ett säkert stöd för brevets datering har man i omtalandet (se r. 26-27) av det brev som S. sände Nicander fredagen d. 3 febr. 1815, alltså en vecka tidigare. S. skrev sina brev på fredagarna, emedan post då, som ovan anmärkts, avgick från Västerhaninge, där han fortfarande vistades.

Nicander var bosatt i Gryt i Södermanland, dit hans fader, förre konrektorn vid Strängnäs trivialskola Johan N., synes ha flyttat redan 1811, och där han »hyrde» gården Svartå (se r. 27) av löjtnant A. F. Lindsfelt (meddelat från Landsarkivet i Uppsala av Landsarkivarie Josef Sandström). — Då Lindsfelt 1817 angavs för högmålsbrott kallades Nicander inför Svea hovrätt som vittne. Av rättegångshandlingarna framgår att han vistats som informator i det Lindsfeltska huset under en del av januari och hela februari 1815, slutet av s. å. samt början av 1816. Se Wirsén, Skalden Karl August Nicander, 1893, s. 5 f.

Brevets början är ej fullt klar. Det synes framgå därur att Nicander skulle följa någon (ev. sin ovannämnde principal) upp till huvudstaden, där urtima riksdag sammanträdde i febr. 1815, och att S. väntade att han på uppvägen skulle besöka honom i Västerhaninge. — »Krakau» synes vara en benämning på Strängnäs. I samband därmed stå tydligen namnen Krakowsky, varmed S. undertecknar brevet, och Peniovsky, vilket tillägges Nicander i ett följande brev. Mellan S., Nicander och kanske några andra synes ha bestått något frimureri, som kanske har varit ursprunget till det litterära sällskapet Minerva (se anm. till 127: 23). Namnet Peniovsky för tanken till den ungerske och polske äventyraren Mauritz August von Beniowsky, vars memoarer utkommit i svensk översättning av Samuel Ödmann 1791. Denne biträdde den av polska adelsmän bildade konfederationen i Krakau 1767 och deltog i de revolutionära striderna.

8 *veritabla* sanningsenliga, verkliga. *P.*
10 *Caput repræsentativum* huvudrepresentant, adelsman som på riddarhuset representerar sin ätt.

12 *En dextra fidesque* (Vergilius, Æneid. IV: 597) egentl.: se där högra handen och trohet, d. v. s. där ser man hur mycket löften och (bekräftande) handslag äro värda. *P.*

15-16 Det berättas att Diogenes svarade en person, som uppmanade honom att söka rätt på sin förrymde slav Manes: »Vore det icke för illa, om Manes kunde vara utan Diogenes, men Diogenes icke undvara Manes.» Se Aelianus, Variæ historiæ, XIII: 27 och Diogenes Laertius, VI, 2: 55.

25 S. sände med detta brev sin dikt *Minne af Georg Lilje Stjernhjelm* (I: 52).

28 *ditt minne.* Dikt av Nicander, troligen en övning av samma art som S:s minnesdikt över Stjernhjelm.

33 *slummer* jfr anm. till I, 48: 13. *P.*

124-126. 7. *Till Vougt.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark.

4 *quo* ä fr *quod*

34 *Antropophago.* Hs har *Antrophago,* vilket tydligen är skrivfel.

I veckan mellan detta brev och det föregående till Nicander fick S. tydligen besök av Vougt (se r. 4), som från sitt hem nära Stockholm inte hade långt till Västerhaninge.

1 *In limbo Infantum.* Jfr anm. till 120: 13.

2 *animae dimidium meæ.* S. citerar Horatius, Carm. I: 3, 8.

126-129. 8. *Till Nicander.*

Brevet består av 2 fyrsidiga kvartark.

33 Hs har komma efter och ej före *i början,* vilket tydligen är skrivfel.

41 *Ha!* ä fr *Säg!*

56 *blott.* I Hs, som ursprungligen haft punkt efter *luta,* står *Blott.*

67 Hs saknar komma efter *poëticus.*

82 Efter *icke* har Hs semikolon, vilket i texten ändrats till punkt.

88 *anmärkning.* S. har ursprungligen tänkt skriva *uppmaning,* varom ett överstruket *up* vittnar.

90 Efter *derigenom* har Hs de strukna orden *att jag varit det,*

96 Raden utgör ett tillägg i marginalen.

När detta brev skrevs, hade S. tillträtt en informatorstjänst hos prosten Thyselius i Säresta i Västergötland (se ovan s. 275 f.).

1 *Podex mundi* (lat.) världens ände; egentl. bakdel.

11 *helsa serviteur på* hälsa på, göra min uppvaktning l. buga mig för. Skämtsamt bildad fras. *P.*

12 *admirationsförundran* förundran. Skämtsam ordbildning. *P.*

14 *ofantérligt.* Åter en skämtbildning, som kan tänkas ha tillhört brevskrivarnas kamrat- l. kotterispråk. *P.*

20 *Magister Lindsfeldts sigill.* Nicander vistades som informator hos löjtnant Lindsfelt (se ovan s. 406). Med »magister Lindsfeldt» torde S. mena Lindsfelts magister, d. v. s. Nicander. Kanske kallar han honom Lindsfelt med syftning på den omhuldade ställning han intog; han lär ha behandlats som son eller rättare som blivande svärson i huset.

23 *Carl August Peniovsky's — nej — C. Bard.* Peniovsky är en motsvarighet till Krakowsky, vilket namn S. tillade sig själv i brevet av d. 10 febr. 1815. — C. Bard eller Calle Bard (se r. 92) kallas Nicander med syftning på det vittra gymnasistsällskap som han stiftat eller varit med om att stifta (se kommentaren till nästa brev). Dess medlemmar kallas i ett följande brev (132: 69) »Herrar Barder». Jfr *Ragnar Lodbrok,* vari det säges att sällskapet »sig namn utaf upståndna Barder gett» (I, 64: 34).

29-30 S. citerar ur Kellgrens *Ljusets fiender* omdömet om ficktjuven: »ganska hederlig karl annars».

42 *actionera dig* väcka åtal mot dig (vid domstol). Jfr 178: 27. *P.*

43 *de svarte Bröderna* prästerna. På anhållan av prästeståndet åtalades en av C. A. Grevesmöhlen 1815 utgiven broschyr »Hvad baron Boye gör och lider inför verldsliga domare, och huru han står till rätta på rådhuset», emedan titelbladet ansågs innehålla gäckeri med den allmänna gudstjänsten.

44-47 *Odiosum est hominum genus, officia exprobrantium, quae meminisse debet is in quem collata sunt; non commemorare qui contulit* de människor äro förhatliga som med förebråelser åberopa tjänster, vilka den som rönt dem bör minnas, men icke bör bli påmind om. S. citerar Cicero, De amicitia, 71.

52 *Flakebergstrakten.* Flakeberg är grannsocken till Säresta.

52 *Jöns Apollo.* Uttrycket härrör från P. A. Wallmark, som i Allmänna Journalen (1810: 85, Bihang) avtryckte ett privat brev från Hammarsköld och kommenterade de däri förekommande orden »eris mihi Magnus Apollo» sålunda: »Magnus kan väl här icke vara annat än tillnamnet Magnus, af någon mindre förbundsbroder i det Apollinariska sällskapet [d: Auroraförbundet], till ex. Måns Apollo, Jöns Apollo, Amadeus Apollo etc.» Jfr O. Östergrens uppsats »Brefstil och stridsstil från 1800-talets början» (Språk och stil, 1903, s. 159).

55 *funderliga* fundersamma, tankfulla. Dialektalt. SAOB har ett enda belägg på ordet från Nicander, Minnen, 1: 310 (1831). *P.*

66 *Xstendomssystrar* kristendomssystrar, »systrar i Kristo». Jfr anm. till 186: 42. *P.*

74 *Ericsson.* Jonas Ericsson (f. 1798), gymnasist i Strängnäs, sedermera präst.

79-80 *nidingsstrek.* Med äldre och dialektalt långt e. *P.*

129-130. 9. *Till Nicander.*

Brevet, som utgöres av ett litet oktavblad, tillhör K. B:s autografsamling. En avskrift finnes i Nicanders brevsamling.

8 Hs saknar komma efter *Kaffeconseillen.*
23 *Fastän.* Hs har *fastän.*
25 *Lindéen* skall vara *Lindien*
28 Hs saknar komma efter *gula.*
31 Före *vän* i Hs ett överstruket ord, börjande med *v*, tydligen *varme.*
33 Raden tillagd i marginalen ovanför datumbeteckningen.

Brevet saknar årtal, men om dateringen råder ingen tvekan. S. berör Nicanders förhållande till Ericsson, varom han talat i föregående brev. Han säger sig vidare ha fått brev från Vougt dagen förut. Detta besvarade han samma dag han skrev till Nicander (se det närmast följande brevet).
I såväl detta brev som det samtidiga brevet till Vougt omtalar S. ett poem, *Kaffeconseillen,* som han inlämnar till tävlan i ett litterärt sällskap, bildat av hans vänner vid Strängnäs' gymnasium. Sällskapets namn var Minerva (se 138: 25 och 145: 53). Av ett brev till Nicander våren 1816 (se 144: 10) framgår att det stiftats föregående höst, och att det alltså var nytt när S. insände sin tävlingsskrift. Forselius' uppgift (s. XXVII) att det grundades redan 1814 är således felaktig. Jfr kommentaren till *Ragnar Lodbrok* (I: 62).
1 *Podex mundi.* Se anm. till 126: 1.
9 *Prostinnan Helledaji.* Enligt Forselius (s. XXIX) hade S. under gymnasietiden haft kondition hos prosten H. G. Helledaji i Mariefred, vars hustru Fredrika, f. Weschau, var av fransk börd. Att S. icke befunnit sig väl i denna familj framgår av hans brev till Berglund hösten 1815 (se 135: 10).
13-14 *Sunt extrema studia senectutis* Slutligen finns det vissa sysselsättningar som intressera ålderdomen. S. citerar Cicero, De senectute, 76.
16 *rafistulera* (av fr. »rafistoler», reparera, laga) nagelfara, granska, kritisera. Jfr 139: 23. *P.* — *din bortrymde Apollo.* Tyckes syfta på någon dikt som Nicander sänt S. till granskning.
17 *Abstemius* (lat.) egentl.: som avhåller sig från vin; här skämtsamt: nykterist, nykterdansare. *P.*
22-23 P. E. Bergfalks far, Erik B., utnämndes till kyrkoherde i Österhaninge d. 18 sept. 1815 och tillträdde tjänsten följande år.
23 *Quid Sus Minervam?* Vad har ett svin att göra med Minerva? S. citerar fritt Cicero, De amicitia, 19. Han ber tydligen om ursäkt för att han drar in en person som ingenting har att göra med deras sällskap (Minerva), som överhuvud är oförstående för deras vittra intressen.
26-27 *den der lilla Magistern, som förkunnar lagen i Ripsa.* S. åsyftar möjligen sin forne skolkamrat K. A. Ljung (f. 1792), son till kyrkoherden i Ripsa, som prästvigdes 1815. Nicanders mor var prästdotter från Ripsa.
27 *Du går in på Diplomatiska banan.* Det torde ha varit löjtnant Lindsfelt som haft dylika planer för sin skyddslings räkning. Det påstås att han ämnade »rycka Nicander från studierna och gifva honom sin dotter till äkta» (Wirsén, a. a., s. 5). Jfr anm. till 124: 26-27.
29 *skämmer min syn* bländar mig. *P.*

32 *Julius*. Det ser ut som om S. lagt sig till med detta poetiskt klingande namn, när han blev medlem av sällskapet Minerva. Då han följande år tillägnade Katarina Sofia Thyselius en samling »Försök i poesien», åsatte han den författarnamnet Erik Julius Sjöberg (se Forselius, s. XXXI).

130-133. 10. *Till Vougt.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark.

4 Hs saknar punkt efter *verket*.

24 *han* ä fr *hans*

34 *det* saknas i Hs. Orden *och låg under Bergfalks couvert* äro tillagda mellan raderna.

47 *ej* följes av ett struket *har*

Av det samma dag skrivna brevet till Nicander (r. 21) framgår att S. erhållit Vougts brev föregående dag.

15 *tekna*. Skrivningen representerar ett äldre och dialektalt uttal med långt e. *P.*

32 *verbeusare* (fr.) »ordrikare», utförligare. *P.*

34 *låg under Bergfalks couvert* var inlagt i ett brev till B. *P.*

47 *ἀποδεικτικως* genom bindande bevisning, med full visshet. *P.*

56 *min predikan*. S. synes ha predikat i Säresta kyrka; härom är dock ingenting bekant.

66 *pater Sköldberg*. S. åsyftar kyrkoherde Sköldberg i Västerhaninge, i brevet av d. 20 jan. 1815 kallad »notre pâtre» (se anm. till 120: 18-19).

70 *Kaffeconseillen*. Se anm. till 129: 8.

75 *äger rum* står fast, äger giltighet. *P.*

133-135. 11. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark av samma papperssort som brevet till Nicander d. 5 aug. 1815.

3 *icke vän* ä fr *icke varme vän*

31 *du* saknas i Hs.

39 Hs saknar punkt efter *pris*.

49 *alltid*. Hs har *Alltid*.

Brevet är daterat enligt S:s upplysning på r. 34-35. Dess början synes utgöra svar på något som Nicander skrivit med anledning av det strukna ordet »varme» framför vän i S:s brev av d. 9 sept. 1815 (se ovan).

6 *alleguerade* (fr.) anförda, åberopade. *P.*

25 *caffeconseillen*. Se anm. till 129: 8.

27 *Omnia patientia vincit Sveth. Tålamod* etc. Tålamod övervinner allt, på svenska: Tålamod etc. *P.*

35 *ehuru Författaren ändå skurit ansenligt i växten*. S. vill därmed säga att Nicander antedaterat sitt brev, för att det skulle se ut som om han svarat tidigare.

38 *Franzéns arbeten:* Skaldestycken, 1810.
41 S. läste Tasso i P. L. M. Baour-Lormians övers., La Jérusalem délivrée, från 1795.
45 Michaël Choræus' Samlade skaldestycken utkommo 1815.
48 *rätt sparsamt meddelat dig* varit rätt sparsam med dina meddelanden. *P.*
51 *h: e:* hoc est (lat.), det vill säga. *P.*

135-136. 12. *Till C. O. Berglund.*

S:s brev till Berglund synas nu vara försvunna. Utg., vars efterforskningar blivit resultatlösa, har varit hänvisad till att återge Forselius' utdrag ur dessa brev i Saml. skrifter 1873 (s. 408-413, 416) och till ett utdrag av Th. Strömberg i Bilder och minnen (s. 127). Ett av de förra, som rör S:s besök i Halleberg i juli 1815, meddelas i kommentaren till *På Hallebergs ättstupa 1815* (I: 56).

Adressaten Carl Olof Berglund (f. 1792), som varit gymnasiekamrat med S., blev med tiden domkyrkosyssloman i Strängnäs.
10 *pinas af smädelser i Mariefred.* Se anm. till 129: 9.
20 *mästare i scholastiska visheten* en representant för skolmästarvisdomen. Ordlekande. *P.*
22 *Strelings latinska grammatica.* Johan Streling, Grammatica latina, 1754 (flera uppl.).

136-137. 13. *Till Vougt.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark med adressen på fjärde sidan: *S. T. Claës Otto Vougt, Strengnäs.*
16 *helsan* tillskrivet efteråt i Hs och ej föregånget av komma.
22 *för.* Hs synes ha *föör.*
26 Ett stycke av brevet är bortrivet, så att en lucka uppstått, utmärkt genom klammer (r. 26). Av ordet *heller* kan man dock tydligt uppfatta de fyra första bokstäverna.
27 Även namnteckningen har skadats. Den har troligen lytt: *Eric Julius S—*
28-30 Tillägg i marginalen.

Brevet dateras av Forselius (s. XXXVIII) till början av år 1816, men av r. 4 framgår att det är skrivet på hösten. Ytterligare stöd för dateringen har man i r. 29. Det åsyftade brevet från Vougt är tydligen det av S. d. 9 sept. 1815 besvarade.
2-3 *uppgjordt* avgjort, bestämt, beslutat. *P.*
8 *miserabile dictu* (lat.) sorgligt att säga. *P.*
9-10 *någon ting äfvenleds miserabile ehuru icke imitabile* någonting som också är sorgligt ehuru icke efterföljansvärt l. föredömligt. *P.*

137-138. 14. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark.
17 Hs har punkt i st f komma efter *detta.*
34 » » » » » » » » *poësi.*
39 Hs saknar punkt efter *vänner.*

24-26 Stället är oklart. De konspirationer mot Minerva, varom S. blivit underrättad, ledde tydligen något senare till förbundets upplösning (se s. 143 f.). — *Volontier* tycks vara en oriktig (kvasitysk?) form för »volontär». Är det möjligen fråga om något slags novitiat för medlemskap i »Minerva»? *P.*
27-28 De tre nämnda personerna voro gymnasister i Strängnäs: C. M. Söderbom (f. 1793), G. G. Netzelius (f. 1797) och O. Nyselius (f. 1793). — *Örtagårdsmästaren* var tydligen öknamn på en fjärde gymnasist, kanske P. G. Segerbrand (f. 1798), vars far var trädgårdsmästare i Strängnäs.
31-32 *regnum Olerarium* (lat.) »köksträdgårds- l. grönsaksriket». Skämtsam bildning med anslutning till djur-, växt- och stenriket (regnum animale o. s. v.). *P.*
33-34 *några anmärkningar öfver din poësi.* Dessa anmärkningar äro ej bevarade.

138-140. 15. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark.
16 *jag* saknas i Hs.

Ett stöd för dateringen har man i omnämnandet på r. 16 av dikten *Vänskapen. Imitation efter Nicander* (I: 57), som S. enligt Nicanders »recension» (se ovan s. 278) författade i febr. 1816.
Nicander vistades hos Lindsfelts på Oppeby i Helgesta socken i Södermanland (jfr kommentaren till brevet av d. 10 febr. 1815).
11 *annan origine* annat ursprung. *P.*
11-12 *incantation* förtrollning, förhäxning. *P.*
23 *rafistulerar* nagelfar, granskar, kritiserar. Jfr 130: 16. *P.*
44 *den fördömda Örfilen.* S. syftar på den örfil som han erhöll av lektor Hultin och som blev anledning till att han slutade skolan (se Forselius, s. XXVIII f.).

140-141. 16. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett blad, vikt i oktav.
4 Hs saknar komma efter *smärta.*
17 *en Elegie* ä fr *ett stycke Elegie*
19 *hindrat.* I Hs är sista stavelsen uteglömd.

Nicanders fader dog d. 8 febr. 1816 och notis om dödsfallet stod att läsa i Strengnäs Stifts-tidningar d. 29 febr.

S. sände sin vän (se r. 17-18) en omarbetning av elegien *Till C. E. Günther, vid dess Faders graf* (I: 49). Denna version är ej bevarad.

7 *Solamen miseris socios habuisse malorum* (lat.) det är en tröst för de elända att hava (egentl.: hava haft) kamrater i olyckan. S. torde ej vara ensam om att tillskriva Vergilius (Maro) denna ofta citerade hexameter. Den synes emellertid utgöra en omskrivning på vers av tillämpningen i en av Aisopos' fabler (»Fabeln lär att de olyckliga hämta tröst av andras ännu värre lidanden») och påträffas första gången under en något avvikande form i en medeltida källa från mitten av 1300-talet. I sin nu brukliga, här föreliggande lydelse, finnes versen anförd av Spinoza (Ethica 4: 57; 1677). Se Büchmann, Geflügelte Worte, uppl. 1925, s. 351. *P.*

15-16 »*fast som snöfjällens grund varm, som Solstrålen vid Lineen*». Förefaller att vara en något bristfällig hexameter. Den torde härröra från någon av de vänskapsdikter som tillkommo inom den Sjöberg-Nicanderska kretsen. Det ligger närmast till hands att gissa på Nicanders egen dikt *Vänskapen* (se kommentaren till föregående brev).

141-143. 17. *Till Vougt.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark.

9 *Högkäftade* ä fr *Högkäftande*

23 *Zoologien.* Det överstrukna ordet *Natur* tyder på att S. först tänkt skriva *Naturläran.*

30 *på* ä fr *vid*

Dateringen är gjord med ledning av de båda breven till Nicander d. 25 febr. och d. 25 maj 1816. I det ena talar S. om sin penningskuld till Vougt, i det andra säger han sig »för någon tid sedan» ha skickat pengar till denne.

8 *Eurythmi* rytmisk harmoni. *P.*

9 *Högkäftade* högröstade, högljutt gormande. Homerosparodierande. *P.*

10 *på Vennerns blomsterstrand.* Säresta, varest S. fortfarande vistades, ligger invid Vänern.

11 *zonica* helt sonika, med ens. *P.*

15 *ert tutti* er fullstämmiga kör. *P.*

40-41 *Fältmarskalken och Skogsrådet Sundelbrand af Bröensta.* Tydligen skämtsam benämning på någon skolkamrat, av samma art som »Antropofagen af Ekholm» (120: 31). Den åsyftade är kanske P. G. Segerbrand (se anm. till 138: 27-28).

42 *en rapport på mig* beträffande mig, när det gäller mig. Uttrycket är myntat på fr. »par rapport à». *P.*

43 *Assessor Ekmarck.* C. E. Ekmarck (f. 1784), tit. assessor och boktryckare i Strängnäs, äldre bror till John Ulrik E., som varit S:s klasskamrat i gymnasiet.
53 *Noten* förteckningen. *P.*
57-58 *Buddei Historia Philosophiæ.* J. F. Buddeus, Introductio ad historiam philosophiae ebraeorum, 1702.
63 *impossibilia non sunt interna* (lat.) det omöjliga ligger icke inom oss l. i vår natur, det kunna vi därför icke råda l. ha makt över. *P.*

143-145. 18. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark av samma papperssort som brevet till Nicander d. 5 aug. 1815 och de två brev till Vougt som daterats till hösten 1815 och våren 1816.
32 *han* saknas i Hs.
52-53 Tillägg i marginalen.

När brevet skrevs, var S. kvar i Säresta. Häri och i omtalandet av Minervas upplösning (se nedan) har man stöd för dateringen.
9 *Palinurus.* Aeneas' styrman (i Vergilius' Aeneid).
10 *det vittra stuteri, som du förl. Termin anlade,* d. v. s. det litterära sällskapet Minerva (jfr r. 48 och 53). Av S:s ord framgår att Nicander varit dess stiftare och icke C. O. Berglund, som Forselius uppger (s. XXVII).
16 *min hönsblick.* Hönsen sakna, som bekant, förmåga att se i mörker. Man talar ju också om hönsblindhet hos personer som ingenting kunna se, sedan mörkret inträtt. *P.*
27 *Larsson.* Möjligen Anders Larson (f. 1796), gymnasiekamrat med S.
29 S:s principal, kyrkoherde Thyselius, hade d. 16 aug. 1815 erhållit teologie professorstitel.
35 *Percennius.* Synes ha varit namnet på en figur i någon dikt av Nicander.
37 De två nämnda personerna voro Strängnäsgymnasisterna E. Lindell (f. 1793) och J. E. Serrander (f. 1796).
45 *mitt charmanta inträdestal.* Om detta är ingenting känt.
47 *min Patron* min principal, den i vars tjänst jag är. *P.*
47-48 *Är jag skyldig till* står jag i skuld till. *P.*
52 *Catalog.* S. torde avse Strängnäsgymnasiets katalog; jfr 147:35-36.

145-146. 19. *Till Vougt.*

Brevet utgöres av ett blad vikt i oktav. På fjärde sidan läses adressen: *C. O. Vougt.*
12 Texten i Hs utan sammanhang. På ena raden står *fö-* och på den andra *re*(?). Härpå grundas konjekturen inom klammer.

Brevet är tydligen samtidigt med det närmast föregående till Nicander (se kommentaren härtill). Om den av S. bebådade satiren (se r. 9-11) blev skriven är ej känt (se ovan s. 283).

146-147. 20. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark.
39 *hör*, otydligt ord.

---

26 *impromtu.* S. åsyftar det rimmeri som inledde hans brev till Vougt i april 1816.
34 *det* syftar på *tillfället*, d. v. s. S:s principal, kyrkoherde Thyselius.
35 *Pope.* Jfr 143: 57.
35-36 *En Gymnasii Cattalog.* Se anm. till 145: 52.
36 *ett jagtinstrument.* S. menar väl en kam.
40 *Xsti* Kristi. »X» är här den stora begynnelsebokstaven (majuskeln) i gr. *Χριστός* (motsvarande lat. Ch i Christus) och var i äldre tid vanligt som förkortning för första stavelsen i Kristus (Christus) och avledningar av detta ord. *P.*

147-148. 21. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett kvartblad.
10 Hs har komma i st f punkt efter *Fan.*
14 Hs saknar punkt efter *förloradt.*
18 *Carlström* skall vara *Casström*

När detta brev skrevs, befann sig S. i Uppsala, efter att ha lämnat tjänsten i Säresta d. 15 sept. 1816 (se kommentaren till nästa brev) och sedan någon tid ha uppehållit sig i Strängnäs (se Forselius, s. XXXI).
7 *blommeras ut* utbroderas, framställas i vackert utsmyckad form. *P.*
18 N. T. Casström (f. 1797), stud. i Uppsala 1816, tillhörde liksom S. Södermanland-Närkes nation, blev sedermera präst i Strängnäs' stift.
20 Inom nationerna höllos regelbundet återkommande disputationskonvent.

148-150. 22. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark. Namnteckningen i slutet har bortklippts, varvid texten på ett par ställen (r. 17 och r. 27) skadats. Det kvarstående ger dock ganska säker ledning vid rekonstruktionen.
4 Hs har komma framför *med.*
11 *pojkstreck* skall möjligen läsas *pojkstrek*
20-21 *spis — och lefnadssätt* skall vara *spis- och lefnadssätt*

Th. Strömberg (Bilder och minnen, s. 126) citerar ur ett brev till Nicander d. 6 nov. 1820: »Återkom hit till Upsala den 28 eller 29 Okt. (jag eger ingen almanacka och lefver på det hull jag fått i Westergylln).» Årtalet 1820 står här uppenbarligen felaktigt för 1816. Citatet visar delvis överensstämmelse med närvarande brev (se r. 6-7), men lämnar en tidsuppgift som icke återfinnes här. Det kan antas, att det brev som Strömberg anför

var riktat till annan person, t. ex. Berglund (vars brev han haft tillgång till), och att det av honom förväxlats med det samtidiga brevet till Nicander. Vanskligheten med att komma till rätta med Strömbergs citat ökas därigenom att han i omedelbart sammanhang därmed anför ett brev till Nicander från våren 1817.

4 *ett och ett fjerdedels års fästningsarbete.* S. åsyftar informatorstiden i Säresta. Han började tjänsten i fråga i mitten av juni 1815 och slutade den tydligen d. 15 sept. 1816 (se r. 22).

24-25 *Ἡ πενία αὐτοδίδακτος ἐστὶ ἀρετή* den torftighet som man själv lärt sig l. uppfostrat sig till är en dygd (någonting gott, en förtjänstfull sak). *P.*

26 *All min omhugsan* Alla mina funderingar l. tankar. *P.*

27 *Dim]itterad* förklarad godkänd. *P.*

150-151. 23 *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark. På fjärde sidan läses adressen: *Studeranden Herr C. A. Nicander. Mariæfred, Gryts Socken, Graneberg & Svartå.*

25 *fruktar* ä fr *hoppas*

26 *jag* saknas i Hs.

30 Vid sigillets bortrivande har papperet skadats, så att endast *Tjugonde* är läsligt. Konjekturen stöder sig bl. a. på luckans omfång och på att sista bokstaven tydligen är ett *t.*

31-35 Tillägg i marginalen.

Brevets datering är osäker. Efter textens redigering har utg. funnit skäl tala för att förlägga det till 1815. Den i brevet till Vougt av d. 20 jan. 1815 omskrivna festen i Västerhaninge prästgård, som ägde rum fredagen d. 13 jan., d. v. s. tjugondedag Knut, torde vara den i härvarande brev nämnda. Likaså är det troligen samma besök hos Vougt som S. omtalar i de båda breven (obs. bruket av ordet »Bassian» i bägge fallen). Man kan vidare lägga märke till att det på r. 16-17 nämnda första bandet av Leopolds Saml. skrifter (2 uppl.) utkom 1814; jfr S:s brev till Nicander i sept. 1814, vari han föreslår att de tillsammans skola prenumerera på dessa skrifter.

Den i brevet beskrivna färden gick från Svartå i Gryts socken, där S. besökt Nicander, till Sofielund, en gård i Ludgo, hans födelsesocken; vidare till Husby-Oppunda prästgård, släkthemmet, och till Sjösa i Svärta socken, där hans morbror Johan Adolf Broling (1775-1817) var bosatt och modern också vistades någon tid. Efter ett besök i Stockholm med uppehåll hos Vougt i Brännkyrka (se anm. till 119: 53) gick färden till Västerhaninge, där informatorstjänsten väntade.

9 *Bondkameler* bondkampar, hästkrakar. *P.*

13 *Bassianer* tycks vara en ringaktande benämning på bönder: (bond)bassar. Möjligen har S. själv hittat på ordet, men troligare är kanske att det tillhört den tidens skolpojksspråk i Strängnäs l. studentslangen i Uppsala.

Det utgår helt visst från »basse» och ansluter sig till sådana ord som »grobian», »dumrian», »babian», »tertian» (tredjeklassist) o. d. Jfr »Ösmobassian» 120: 13. *P.*

14 *artigt sällskap* angenämt l. trevligt sällskap (ironiskt). *P.*

26 Leopolds komedi *Metromanien eller Versvurmen* ingick i det ovan nämnda bandet av hans Saml. skrifter.

35 *en öfversättning.* Det skulle kunna vara *Horatii Andra Bok. 10. Ode* (I: 19).

151-152. 24. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark.

26 Hs har framför *kom* ett struket *då.*

39 *sjefva.* Tryckfel här för *sjelfva.*

Även detta brevs datering är osäker. Åtskilligt talar för att brevet är från 1819, då S. och Nicander förberedde sin debut i Kalender för damer (se r. 30-31). När brevet skrevs, vistades S. i Vallby, nära Enköping, hos sin vän och välgörare kyrkoherde Gustaf Collinder (f. 1775), som han gärna gästade under ferierna (se Forselius, s. XXXII), medan Nicander var informator hos friherre C. F. Palmqvist (f. 1763) på Stenby å Adelsön i Mälaren. I ett brev till Nicander av d. 23 april 1819 (i K. B.) hälsar hans syster till baron Palmqvist.

2 *öfverhaltigt mynt* mynt som är värt mera än prägeln utvisar. Här bildligt. *P.*

10 *öbacke* Adelsön.

16-17 Johan Fredrik Edman, som tidigare innehaft Akad. tryckeriet i Uppsala och därifrån utgivit den poetiska kalendern Sommar-Promenaden (1792-1801), började d. 8 mars 1817 att i Mariefred utge Mariefreds Veckoblad. Nicander publicerade däri under årets lopp en rad dikter: *Natten* (28/6), *Violen* (3/8), *Skaldens födelse* (11/10), *Liljan och Drömmen* (25/10), *På J*** dag, den 21 Julii. Samtal mellan Rosen och Liljan* (8/11), *Drömmarne* (6/12) och *Amalia* (20/12). *Natten* är osignerad, de övriga äro signerade -r.

20 *Herr Dramaturgen.* Nicander arbetade tydligen redan på sitt drama *Runesvärdet.*

24 *olåtiga* skrikiga, gnälliga, lamenterande. Dialektfärgat. *P.*

26 Den åsyftade Goethe-balladen är *Der Zauberlehrling.*

30 *min ... Cavalcade* min ... högtidliga ritt. *P.*

36-37 *Historien om Simson och de philistéer.* Denna dikt är ej bevarad (jfr ovan s. 294). Den torde ha varit S:s första bibelparodi.

39 *kommer jag upp,* d. v. s. till Uppsala.

153-154. 25. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark. Namnteckningen i slutet är bortklippt.

33 *penultima.* S. har urspr. tänkt skriva *antepenultima,* som man kan se av ett föregående struket *ant.*

När brevet skrevs, var S. informator hos prosten J. L. Hackzell i Fogdö ej långt från Strängnäs (se r. 4). Forselius, som av mantalslängden inhämtat att han innehade denna kondition under året 1817, skriver (s. XXXI): »när denna kondition tog sin början, är jag icke i stånd att uppgifva. Den blef emellertid Akademisk, såsom det heter.» — S:s elev torde ha varit prosten Hackzells son Adolf Otto (f. 1800), sedermera kapten vid Värmlands fältjägarkår.

Ytterligare ett stöd för brevets datering har man i omnämnandet av Nicanders dikt *Natten* (r. 10), av vilken S. fick taga del innan den trycktes i Mariefreds Veckoblad $^{28}/_{6}$ 1817.

8-9 *då han nu gått i Schole i tio år.* S. började skolan i Strängnäs 1807 (se Forselius, s. XXIII).

10 Nicanders dikt, som S. i det följande kritiserar, hade följande lydelse:

NATTEN.

Er skymningens skuggor! jag helgar min sång,
I skuggor! som svepen ett flor kring naturen,
Som lånen er tystnad åt älskarens gång
Af kärleken buren;

Som, vittnen till smärtornas hemliga tår,
Förtroendets lättande suckningar tagen,
Och plånen så varsamt dess heliga spår
För gryende dagen.

Han kommer — han kommer — du hör ju hans röst,
Som föres af Westan — *Alonzo* är nära —
I osedd förtjusning sjunk ned till hans bröst
Att älska dig lära.

»Jag älskar:» min *Thora!* lycksaliga stund,
Af Asparnas trolösa viskning jag hörde,
I nattens och tystnadens ljufva förbund
Mig kärleken förde.

Och natten nu skådar hvad dagen ej såg,
Och röfwar de orden, som doldes för dagen,
Då kärleken sluten i bojorna låg
Af oro betagen.

När talar den djupaste tystnaden mer
Än då i gemensam och namnlös förtjusning
Vältaliga vinkar föreningen ger
Om sällhetens tjusning.

Då slutna i löfskogens grönskande famn
Till inbördes trohet Naturen dem viger.
Snart flykta de jordiska känslornas namn,
Den himmelska stiger.

Du kyska Selene! från stjernhvalfvets höjd,
Der silfrad en otäflad bana du skrider,
Se ned på de ömma och skåda den fröjd
Ditt anlete sprider!

Din gång är så stilla, din blick är så mild,
Den lockar förtroligt de eldade hjertan,
Och dröjer af flyende sällhet en bild
Åt sorgen och smärtan.

Ej solstrålen varmar ett lidande bröst,
Den visar förlusten af gladare dagar,
Då midnatten dyster ger skönare tröst
Och mera behagar.

Ljuft tindrar den tår, som vid middagens brand
Förtorkad förstelnade ögonens hinna.
Den löses så sött ur förställningens band
Och dristar att rinna.

Olyckliga *Agnild!* I slotts tornets famn
Du fjettrad den mistade sällheten saknar,
Förföljd af en svartsjuk och plågande hamn
Som bittida vaknar.

Och dagen i ända ledsagar din fot,
Hemsöker dit hjerta med eviga plågor
Och blandar med böner ett trottsande hot
Om hämnande lågor.

När hvilan förkunnas — och natten framstår,
Då domnar den hatade vallmo-begjuten,
Och offret med lättande suckningar går
Mot Frihets minuten.

I skogen derborta, der skymningen rår
Och Månan en darrande tjusning utsprider,
Hon märker sin *Ryno*, som irrande går
Och händerna vrider.

O, rädda mig! rädda mig! — suckningen dör,
Men *Ryno*, den hulde upfångar dess anda,
Och orden, som kärleken åter framför,
Med hennes sig blanda.

Och om han ej kommer och räddar — Välan!
Så gråter hon osedd och ogäckad lider —
Och detta är nog då man hoppas ej kan
På lyckliga tider.

Och skalden har ofta, i midnattens famn,
De himmelska känslor på lutan förkunnat
Och verlden hans vördade minne och namn
Odödlighet unnat. —

13-14 *den der — du vet*, d. v. s. S. själv, som i *Ragnar Lodbrok* (I: 62) satiriserade »de skägglösa Barderna» i sällskapet Minerva.

14-15 S. citerar en smula fritt ur minnet Horatius, Epist. I, 2: 32: *Ut jugulent hominem surgunt de nocte latrones* banditer stiga upp om natten för att mörda en människa. *P.*

15 *epigraphen* mottot. *P.*

31 *eller* heller. Ålderdomligt. *P.*

34 *egnar* anstår. *P.*

42 *stymperi* småfuttiga versmakeri. *P.*

45-46 *De obotfärdigas förhinder och Brunmarks Moral.* »De obotfärdigas förhinder» synes vara titeln på någon predikan. Med »Brunmarks Moral» torde S. mena P. Brunnmark, Elementa jurisprudentiæ naturalis, 1778. Man skulle snarare väntat »Kölmarks Moral» (P. Kölmark, Inledning til philosophien och moralen, 1785).

49-50 *Schillers Kleinere Gedichte.* Se anm. till 118: 23.

52 M:me Staël v. Holsteins *De l'Allemagne* utkom (på franska) på Bruzelius' förlag i Uppsala 1814. Troligen är det denna upplaga som S. läst och som han citerar i ett senare brev.

155. 26. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett blad, vikt i oktav. Det föregås av S:s kamratkritik av Nicanders övers. av Schillers *Amalia* (se s. 217), vilken trycktes i Mariefreds Veckoblad $^{26}/_{12}$ 1817.

21 Ett stycke av papperet är bortklippt, så att minst en rad gått förlorad.

---

7 *commoda* (fr.) bekväma, makliga, tröga. *P.*

11-12 *något farligt ändamål, som t: ex: störta regeringen.* Troligen en skämtsam anspelning på att Nicander d. 14 maj 1817 kallades inför Svea hovrätt som vittne i högmålsprocessen mot löjtnant Lindsfelt, varvid han förnekade att han hört L. fälla »något uttryck syftande emot H. K. H. Kronprinsens lif» (Wirsén, a. a., s. 5; jfr kommentaren till brevet av d. 10 febr. 1815).

19 Sven Bruhn (f. 1751), lektor i Strängnäs, tit. professor, kyrkoherde i Över-Selö 1817. — Lars Broman (f. 1753), rektor vid Strängnäs trivialskola sedan 1792.

20 P. O. Gravander (f. 1775), gymnasieadjunkt i Strängnäs 1810, sedan 1814 med lektors titel.

156-158. 27. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark av samma papperssort som det brev till Nicander som daterats till våren 1817.

40 *Sv. Till min farbror* ä fr *Till min farbror*

46 *föreningspunkt* skall möjligen läsas *föreningspunct*

71 Hs har komma framför *som.*

Senare delen av brevet ansluter sig till vad S. skrev i ett föregående brev (s. 154) om den nya andan i litteraturen. Som en fortsättning på satsen: »Skalderna skola ej mer sätta De obotfärdigas förhinder och Brunmarks Moral i rim», kommer här deklarationen: »Valerii Tålamod och Kullbergs Ålderdom fördömmer den nya Scholan oinskränkt och måste göra det i kraft af sina principer.» Av M:me de Staëls De l'Allemagne, vartill Nicander hänvisades i det tidigare brevet, citeras här ett stycke ur kapitlet: Influence de la nouvelle philosophie allemande sur la littérature et les

arts. S. tänker tydligen själv gå till attack mot den gamla skolan; han sänder som förelöpare »en liten Satir» (r. 69), möjligen *Lustgården* (I: 96). Han önskar nu också att Minerva skall återuppstå under nya auspicier (r. 72). Brevet kan dateras till juni månad tack vare upplysningen på r. 13 att S:s vandring till Turinge ägde rum under pingsthelgen, som 1817 inföll i slutet av maj. Besöket gällde den forne skolkamraten A. Bulin, som prästvigts 1816 och s. å. förordnats till pastorsadjunkt i Turinge nära Södertälje. På vägen dit från Strängnäs passerade S. Läggesta och Taxinge.

24 *Tröste jag fråga* vågar l. törs jag fråga. Dialektalt. *P.*

158. 28. *Till Berglund.*

Efter Forselius (s. 409).

Av brevet meddelar Forselius endast ett utdrag. Den däri omtalade promenaden till Turinge prästgård är densamma som omtalades i närmast föregående brev. Man får här upplysningen att S. lämnade Fogdö, varest han fortfarande vistades, på pingstaftonen, d. v. s. d. 24 maj.

7 *pingsafton* pingstafton. Uttalsform, jämte »pingesafton» mycket vanlig även i skrift i äldre tid. *P.*

159-161. 29. *Till Nicander.*

Brevet, som äges av borgmästare G. Lindqvist i Mariefred, har inte varit tillgängligt för utg. Det är avtryckt efter F. Bööks uppsats »Vitalis i Mariefred» i Svensk vardag (1922).

S. var, när brevet skrevs, fortfarande informator i Fogdö prästgård. Köpenhamn är en gård i Gryts socken dit Nicanders mor efter faderns död överflyttat från Svartå (jfr ovan s. 406). Hon bodde där till dess att hon 1821 flyttade till Björnlunda socken. Den på r. 38 nämnde »pater Millström» är kyrkoherden i Gryt Anders Mellström.

Enligt Forselius (s. LXIII), som kanske haft tillgång till något okänt brev från S. till Berglund, skulle han ha stämt möte även med denne i Mariefred.

7-8 *utan ord och afsked* utan ordhållighet (»avsked» här egentl.: avtal, överenskommelse). *P.*

65 *bortdrömma mitt lif på Svandunsbädden.* Anspelning på Kellgrens *Ode till Sällheten:*

> Ha! du hvilar, o Sällhet!
> Ej på njutningens svanduns-bädd.

161-162. 30. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett kvartblad.

4 *iakttaga.* Hs har *iaktaga.*

20 *öfverlämnade* är tryckfel här för *öfverlemnade*

Nicander fick under sommaren och hösten 1817 några dikter tryckta i det av J. F. Edman utgivna Mariefreds Veckoblad (se ovan s. 417), vartill S. gratulerar honom (r. 31). Häri har man ett stöd för brevets datering.
12 *ditt hjertas åliggande* vad som ligger dig på hjärtat, din hjärteangelägenhet. *P.*
35 *Addio* (ital.) adjö. *P.*

163-164. 31. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark.
14 *min* ä fr *din*
30 *epitetet* ä fr *epithetet*
54 Hs saknar punkt efter *öfverenskommit.*

S:s födelsedag var den 14 januari. Han undertecknar sig »Den dåraktiga Informatorn i prostgården» (jfr 153:4), varav framgår att han var kvar i Fogdö. Under julferien har han besökt Nicander i hans hem i Köpenhamn i Gryts socken; han hälsar i brevets slut till Nicanders mor och till hans vittra syster Carolina (f. 1801). På återvägen, över Strängnäs, passerade han Läggesta och Malmby.
S. och Nicander tyckas under sin samvaro ha kommit överens om att debutera som poeter innan årets slut (se r. 6-9).
17 *Regal* riktig, verklig (av lat. »regalis» kunglig). Dialektalt. *P.*
21 *Spelicant.* Tillfällig skämtsam ordbildning med anslutning till »musikant». *P.*
23 *Fröknarna Sack.* Döttrar till friherre J. G. Sack på Bergshammars gård i Fogdö.
29 *Informator spiritualis* (lat.) undervisare på det andliga l. själsliga området. *P.*
36 *förnästkommande dagar*, väl med tillfällig sammanskrivning av »för» och »nästkommande»: för de närmast följande dagarna. *P.*
37 *tunga* tyngd. Dialektalt, men på samma gång innebärande ett slags ordlek. *P.*
39 *accidentia* (lat.) tillfälligheter, händelser, tilldragelser. *P.*
48 *bekajad* »sned». Jfr SAOB: B 925. — *participerade vi* delade vi. *P.*

165. 32. *Till Adolf Lundgren.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark, beskrivet på tre sidor. Namnteckningen är bortklippt jämte stycken av r. 22-23, markerade med klammer.

Adressaten, prosten Adolf Lundgren, var gift med en syster till S:s mormor och efterträdde hans morfader som kyrkoherde i Husby Oppunda. Han bistod S. under skoltiden och tog sig också an hans systrar. Då S. d. 12 december 1818 disputerade pro exercitio under Törneros' præsidium med

avhandlingen *Supplementa quædam in lexica græca recentiora,* försåg han denna med följande tillägnan: *Viro summe reverendo et celeberrimo Adolpho Lundgren s. s. Theologiæ Doctori Præposito et Pastori in Husby Oppunda sacrum.*

Brevet, numera i K. B., är åtföljt av ett d. 8 juni 1837 daterat brev från prosten Lundgrens dotterson, pastor A. R. Aulin till en dam, som bett honom om en autograf av S. Han skriver: »Hosföljande bref, skrifwet, då han utgaf sin Disputation pro Exercitio i Upsala, fanns bland min Morfars efterlämnade Papper och har troligen vid revideringen af de samma efter hans död, såsom då skedde med alla bref, blifwit afrifwet. Så illa behandlat öfwersändes det dock, i hopp om ursäkt, då ett bättre icke kunnat erhållas.»

14 *anse* (egentl.: betrakta) upptaga, mottaga. *P.*

166-168. 33. *Till Berglund.*

Efter Forselius (s. 410-411).

Brevet, som är odaterat, antas av Forselius vara från 1818. Det hör emellertid nära samman med det följande brevet av d. 29 nov. 1819 och torde inte vara skrivet så mycket tidigare än detta.

53 *för momentet* för »momangen», för ögonblicket l. tillfället. *P.*

55-56 *Solamen miseris* etc. se anm. till 140: 7. *P.*

168-169. 34. *Till Berglund.*

Efter Forselius (s. 412-413).

---

13 *en poësi.* Forselius gissar att det var *Minnè och tro* (I: 106). Av vad som säges på r. 17-18 framgår emellertid att det var *Enslingens sång i den stora öknen* (I: 107; se kommentaren till denna dikt).

37 Berglund hade prästvigts $^{10}/_{10}$ 1818 och därefter blivit pastorsadjunkt i L:a Mellösa.

169-170. 35. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark. På fjärde sidan läses adressen: *Studenten Ädle och Wällärde Herr Carl Aug. Nicander, Mariefred, Gryts Socken, Graneberg & Köpenhamn.*

35-36 Vid sigillets bortrivande har papperet skadats på de med klammer markerade ställena. Ordet *vill* är en konjektur, *exercisen* delvis läsligt.

Brevet, som bär poststämpeln Enköping, har avsänts från Vallby prästgård, där S. gärna uppehöll sig under ferierna.

3 *min fordne Patron* min forne »arbetsgivare» l. principal. *P.*

5 *Barbarismens.* Detta var tydligen kyrkoherde Sköldbergs benämning på den Atterbomska romantiken, fosforismen.

9 *ett litet gyckelverk på prosa.* Se kommentaren till *Tal till Månen* (I: 154). Jfr kommentaren till *Allmänheten* (I: 185).

11 *den k. allmänheten* den kära allmänheten. *P.*

16 *Nyårsblick på vår Litteratur.* Dikten *En Nyårs-blick på vår Litteratur* i Allmänna Journalen 1820: 2 (ej n:r 1) utgjorde en skämtsam översikt över jullitteraturen. De kursiverade orden i den av S. citerade strofen förekomma i Nicanders *Trohetssång* (diktad vid prins Oscars avresa från Uppsala d. 18 dec. 1819 och införd i Poet. kalender 1820):

> Du lemnar oss, Prins! och vi måste försaka,
> Men minnenas blommor uti Dina spår
> Vi plocke, och kommer en gång Du tillbaka,
> Vi fläte en krans utaf dem i Ditt hår.

17 *tillhör på långt håll icke Dig allena* handlar inte på långt när bara om dig. *P.*

34 *Litteraturtidning* Svensk Literaturtidning.

171-172. 36. *Till Nicander.*

Brevet, som utgöres av ett fyrsidigt kvartark, tillhör K. B:s autografsamling.

18 Hs har komma efter *då.*

23 *snart.* Upprepningen av ordet torde bero på felskrivning.

23 Hs har komma efter *minnet.*

När brevet skrevs hade S:s och Nicanders dikter i Kalender för damer 1820 recenserats i Sv. Literaturtidning ($^{29}/_{1}$ 1820), men de två litterära kompanjonerna väntade ännu på att bli anmälda i Allmänna Journalen (se r. 4-5). Denna tidning började d. 3 febr. 1820 en recensionsserie med rubriken »Böcker och skrifter, utkomna under loppet af November och December månader», men denna avbröts och d. 3 mars började tidningen recensera fru Lenngrens Skaldeförsök, som utgivits med företal av Nils von Rosenstein. Denna rec. fortsattes d. 10 och 13 mars, och först d. 17 mars nådde man till att anmäla Kalender för damer. Av kalenderns dikter sades Nicander ha »den äran att stå främst i uselhet», medan S:s erkändes vara läsbara.

4 *nummern.* I äldre tid var »en nummer», med pl. »numror», det vanliga Ännu Dalin, Ordbok öfv. sv. språket (1850) uppgiver blott maskulint genus för ordet. Jfr 183: 15. *P.*

6 *in infinitum* (lat.) i oändlighet. *P.*

9 *nygirighet* nyfikenhet (efter t. »neugierigkeit»). Vanligt i det äldre språket fram till 1800-talets mitt. *P.*

28 Bruzelius hade som förläggare av Kalender för damer tryckt S:s första diktsamling (se ovan s. 295).
33-37 Det var väl S:s framgång som skald som höjde hans reputation inom nationen. Senior blev han emellertid inte.
35 *collejum* krets, församling. Synes ha varit ett vardagligt uttal av »kollegium». *P.*
39-40 Nicanders tragedi Runesvärdet trycktes hos Palmblad och C. i Uppsala 1820, varest s. å. S:s Senare dikter också trycktes. Palmblads kompanjon var C. O. Ramström (f. 1791), jämte Törneros kurator i Södermanlands och Närkes nation.
43 *den stridande församlingen* (jfr det latinska ecclesia militans). S. betraktade ännu sig och Nicander som kombattanter i den romantiska falangen.

172-175. 37. *Till Nicander.*

Brevet består av 2 fyrsidiga kvartark.
12 *gott* skall vara *godt*
64 Hs saknar komma efter *som.*
86 *L-tidningen* ä fr *Littidningen*

Brevet är skrivet i Uppsala fredagen den 25 augusti. Den däri omtalade båtfärden utgick från Uppsala (se r. 16). Ressällskapet utgjordes av läkaren och slottspredikanten Daniel Malmberg (f. 1792), med. kand. J. O. Lagberg (f. 1789), sedermera läkare i Söderköping och gift med Katarina Sofia Thyselius, S:s Laura, och med. stud. J. E. Åkerman (f. 1787), broder till professorn vid Karol. institutet Nils Åkerman.
16 *Bondkyrka* Trefaldighetskyrkan i Uppsala.
27 *æmulam Trosæ* (lat.) Trosas medtävlerska l. rival. *P.*
36 *Achitophel:* konung Davids rådgivare.
50 *Musæum.* Kungl. Museum, nuvarande Nationalmuseum.
52 *Fria konsternas exposition.* I Akademiens för de fria konsterna utställning 1820 var bildhuggaren Niklas Byström representerad bl. a. av »Idealt hufvud» och »En Nymphe som stiger i bad». — Det idylliska porträttet av fröken Engeström var av Fredrik Westin.
62 *den härliga Juno.* Byströms berömda grupp »Juno med Herkules vid bröstet», då i Magnus Brahes konstsamling i Stockholm, som tidvis stod öppen för allmänheten. Atterbom hade sjungit detta konstverks lov i en dikt i Poet. kalender 1820.
64 P. E. Bergfalk bodde vid denna tid i Österhaninge, där hans far var kyrkoherde sedan 1815.
71 Berglund var pastorsadjunkt i L:a Mellösa. Se anm. till 169:37.
73 Fredric Segerstedt (f. 1791), en son till läkaren och prästmannen Albrekt Julius S., som en tid var lektor och boktryckare i Strängnäs, studerade medicin i Uppsala och var nationskamrat med S. En son till honom (f. 1837) erhöll namnet Vitalis efter skalden.

74 I Stigtomta hälsade S. på sin moder, boende å Björktorp, ett litet hemman, som tillhörde mödernesläkten Broling och en tid brukats av hans 1810 avlidne fader.

76-77 *en Tisdagsqväll, bortåt d. 16 eller 19 Julii.* Det var d. 18 juli.

83-84 Första delen av Gibbons »Historia om romerska kejsardömets aftagande och fall», övers. av C. G. Wadström och J. F. Hedblad, recenserades i Sv. Literaturtidning 1820: 32 ($^{12}/_{8}$). Rec. låter en jämförelse mellan Gibbon och Johannes von Müller utfalla till den förres nackdel: »Om man jemför Gibbon med Sweitzar-Häfdernas oöfverträfflige författare, hvilken man så länge öfversåg, huru liten står icke Engelsmannen der!»

85-86 Markalls sömnlösa nätter I recenserades i Sv. Literaturtidning 1820: 28-29 ($^{15}/_{7}$ och $^{22}/_{7}$).

86 *hjerneberöfvade.* Markalls stående epitet i dikten.

87 *Satiren.* I diktens slut skildras hur Markall förvandlas till en åsna av »en flock Satirister».

89 *Thorilds 2:dra del* D. 2 av Geijers uppl. av Thorilds Saml. skrifter.

176-177. 38. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark. På fjärde sidan läses adressen: *Studenten Ädle och Vällärde Herr Carl August Nicander. Mariæfred och Tibble.*

20 Efter *gångor* har Hs de strukna orden *på det nya.*

29 *p[ennin]gar* skall vara *postpengar.* Ordet, som skadats vid sigillets bortrivande, har vid närmare undersökning kunnat rekonstrueras.

Nicander var vid denna tid informator hos överstelöjtnant O. L. Wrangel på Tibble i Björnlunda.

8 *blåmän* egentl. (i medeltidsspråket och 1500- och 1600-talssvenskan): mörkhudade män(niskor), morer, negrer (till »blå» i bet.: mörk, svart). Här ordlekande. *P.*

13 *Mästersångarn Sondén.* P. A. Sondén; se kommentar till *Amen* (I: 152).

14 *ett litet litet häfte:* Senare dikter, H. 2.

14-16 *Quid nos tenues grandia? Pauci quos æquus amavit Jupiter — hoc potuere* Vad stort förmå vi svaga. Endast de få, som en blid Jupiter har tagit i sitt hägn — ha förmått detta. Jfr Horatius, Carm. I, 6: 9 och Vergilius, Aeneid. VI: 129 f.

20 G. W. Gumaelius (f. 1789), vid denna tid biblioteksamanuens och docent i grekiska, tillhörde den Atterbomska kretsen. Han gjorde sig senare känd som romanförfattare.

22-23 Atterbom skulle till Stockholm för att återinträda i tjänsten som kronprins Oskars lärare i tyska språket och litteraturen.

26 *din Tragedi:* Runesvärdet.

177-180. 39. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark.

1 I Hs står *21/12.*

46 Hs har framför *Rector* ett struket *Sedan*, varmed S. alltså urspr. börjat satsen.

48 Efter *och* har Hs *Fru Hultén* (överstruket).

85 Hs har punkt i st f kolon i radens slut.

---

1 *De 40 Martyrers namnsdag* d. 9 (l. 10) mars. Brevet är emellertid skrivet d. 9 febr. (se r. 29).

4 *mina småsaker* Senare dikter, H. 2. Nicander skrev d. 14 febr. 1821 från Tibble till sin syster att han med dagens post fått »ett nytt häfte af Vitalis dikter». Han citerar därur slutstrofen av dikten *Till den frånvarande.*

7-9 Tegnér skrev till Geijer d. 21 jan. 1821 (III: 449): — — — »Runsvärdet är en högst märkvärdig product; och sista Acten lofvar, så vidt jag af en hastig genomläsning förstår, något alldeles ovanligt.»

11-13 Atterbom recenserade åttonde häftet av Iduna i Sv. Literaturtidning 1820: 49-52 (9/12—30/12); 1821: 3-5 (22/1—5/2). Han nämnde där Tiecks sagospel »Leben und Tod des kleinen Rothkäppchens» som exempel på »att sjelfva det i Romantiken *mest ätheriska* kan målas med den allraenklaste barndomsfriskhet af inbillning och natur» (1820, sp. 829). Han spekulerade också över jungfru Maria som »den sköna bilden af en älskande förening mellan Allmaktens *vishet* och *godhet*, och med detsamma den *Kärlekens Moder*, som ännu i dag under detta namn af det sydliga Europa ej förgätits» (1820, sp. 35-36).

11 *numror.* Jfr anm. till 171: 4. *P.*

15-16 *min arma namnkamrat* N. L. Sjöberg. Dennes 1820 utgivna Skaldestycken recenserades i Sv. Literaturtidning 1821: 6-7 (12/2—19/2).

16-17 *Atterboms Disputation.* Atterbom disputerade d. 17 febr. 1821 med avhandlingen »Nicolaus Rienzi, tribunus romanorum».

19 Det är antingen fråga om filosofen E. A. Schröder (f. 1796), då nybliven docent i teoretisk filosofi, eller arkeologen och historikern J. H. Schröder (f. 1791), vid denna tid biblioteksamanuens och docent i litteraturhistoria, vilka bägge tillhörde den romantiska Uppsalakretsen. Mest antagligt är att den förre åsyftas.

20-21 G. J. Adlerbeths övers. av Ovidius' Metamorphoser utkom 1820.

21-23 Carl v. Zeipel publicerade i Poet. kalender 1821 två *Andeliga romanser* med motiv ur Jesu liv. De följdes i nästa års kalender av *Jesus Christus. Evangeliska romanser. Första afdelningen.*

25-35 Om det bekanta tryckfrihetsåtalet mot Geijer se J. Landquist, Erik Gustaf Geijer, 1924, s. 235 ff. Efter yrkande av stadsfiskal Ekström belade Akad. konsistoriet Geijers bok med kvarstad d. 3 febr. Jury valdes lördagen d. 10 febr. och dess frikännande dom föll d. 14 febr.

27 *actionerad* åtalad (inför domstol). Jfr 127:42. *P.*
35-41 En av regeringen 1817 tillsatt kommitté med uppdrag att granska de akademiska konstitutionerna framlade d. 24 okt. 1820 ett betänkande, vari föreslogs att den akademiska domsrätten avskaffades. Lunds universitets kansler, Lars von Engeström, tillstyrkte utan vidare bifall till kommittéens förslag, men Uppsalakanslern, kronprins Oskar, remitterade det till Uppsala universitet, vars betänkande framkom d. 24 mars 1821. Se Karl Warburg, Johan Gabriel Richert, 1905, I:99 ff.
43 J. F. Sacklén (1796—1829), son till den bekante läkaren och biografiske författaren Johan Fredrik S., hade varit gymnasiekamrat med S. och studerade nu i Uppsala. — *Ölosophie* kärlek till ölet (och andra starka drycker). Skämtsamt med anslutning till »filosofi» m. m. *P.*
46 *i brudfärd* o: i högtidlig procession. Ironiskt. — *Rector näpsten och släppten.* Efter bibelspråket: »Derföre vill jag näpsan och släppan» Luk. 23:16 (gamla övers.). *P.*
48 Doktorinnan Hultén var maka till teol. doktorn och professorn A. Hultén, Södermanlands och Närkes nations inspektor; professorskan Nordmark var maka till professorn i fysik Z. Nordmark.
51 *Collegia Bellmannica.* Själen i den krets »som företagit sig att å Östgöta nationssal uppföra sällskapsspektakler och framför allt att sceniskt återgifva Bellmans lyriskt dramatiska kväden» (Odén, Östgötars minne, 1902, s. 380) var Per Ulrik Kernell, berömd för sin Bellmanssång och sin mimiska talang.
61 *handlingarne till Manhemsförbundets Historia.* Almquists anonymt utgivna Handlingar till upplysning i Manhemsförbundets historia (1820) refererades och kritiserades i Allmänna Journalen 1821:11-12, 15, 18-19, 21-22, 24 ($^{15}/_{1}$—$^{30}/_{1}$).
65-66 *Allmänna Journalen har på nya året lagt sig till med grannlåt.* Tidningen framträdde från och med d. 1 febr. 1821 med något ändrat utseende, i det att namnet på titelbladet erhållit en dekorativ utsmyckning.
68 *Hermes.* Av denna tidskrift, som utgavs av Almquist och Hammarsköld med bidrag från Palmblad m. fl., utkommo endast två band. Redaktionens anmälan i första bandet är daterad d. 8 april 1821.
70-72 S. torde åsyfta F. Nettelbladts anonymt utgivna *Engelbrekt Engelbrektson, tragedi i fem akter* (med tryckåret 1820).
73 *I nästa månad ger jag ut ett litet häfte.* Det ser ut som om S. planerat ett tredje häfte Senare dikter. Härav blev dock ingenting; i stället utgav han i början av juli en ny, tillökt uppl. av Dikter (se brev d. 30 juli 1821).
82 *Kommer du åter med Gudaprakt?* Begynnelseraden i Atterboms *Härsång* (Sånger vid Oscars-festen i Upsala d. 1 Dec. 1819, Poet. kalender 1820).
84 *C. v. Beckers försök.* Carl Johan v. Becker (f. 1775) utgav 1820 diktsamlingen *Försök i Skaldekonsten.* Däri ingick *Sång till Konung Gustaf den Tredjes Åra,* som prisbelönts av Sv. akademien 1817. Det av S. citerade stället lyder:

Du nu i vinterns land den sköna facklan tänder,
som ställer drifvans son med drufvans son i bredd — — —

Becker ägde Traneberg på Kållandsö i Västergötland, och S. har möjligen gjort hans bekantskap under vistelsen i Säresta.

180. 40. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett kvartblad.

21 *cassa.* Hs synes ha *caussa,* vilket måste vara skrivfel.

---

1 *sista smörjelsen.* Det torde vara fråga om ett korrektur från Ramström, som tillsamman med Palmblad ägde Akad. boktryckeriet (jfr anm. till 172:39-40).

4 *aflåta* avlämna. *P.*

6 *Canariesäck* (sista stavelsen i ordet motsvarar fr. »sec», torr) vin från Kanarieöarna, som mycket användes under 1600- och 1700-talen. Här troligen av obestämdare innebörd. *P.*

7-8 *hvad de visa hafva för tankar om Dig.* Nicanders tragedi Runesvärdet recenserades i Sv. Literaturtidning 1821: 17-18 ($^{80}/_{4}$ och $^{7}/_{5}$).

10-11 *Mitt epigram öfver de bägge Scholorna och öfver Atterbom.* Se *Skalderne* (I:253).

13 Carl v. Zeipel skrev *Ord till musiken vid philosophiæ magisterpromotionen uti Upsala domkyrka den 14 juni 1821* (Upsala 1821). Den inledande koralen är skriven till mel. Sv. psalmb. n:r 3.

13 *Ekmark.* Jon Ulrik Ekmarck (f. 1794), S:s vän från gymnasietiden i Strängnäs, var klen till hälsan (se J. U. Ekmarcks lefnad, 1837, s. LIV).

21 *cassa pauperum Studiosorum.* Egentl.: fattiga studenters kassa; benämning på en universitetsfond, vars medel brukas för vissa ändamål. — *Trurunth!* skall föreställa en kort trumpetfanfar. *P.*

22 *Lacomontanus: I.* Se anm. till 119:60.

181-182. 41. *Till Nicander.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark, beskrivet på tre sidor.

13 *Inson* skall vara *Ipson*

28 *hafva nu förlorat* ä fr *få nu icke*

47 Tillägg i marginalen.

I Österhaninge prästgård gästade S. sin vän Per Erik Bergfalk. Han träffade där också sin forne elev Per Benjamin Sköldberg från Västerhaninge, som numera studerade i Uppsala.

3-4 *paketet med Adlerbeths öfversättning.* Se 177:20.

4 C. F. Monthén (f. 1796), S:s vän från gymnasietiden, tillhörde som student i Uppsala Södermanlands och Närkes nation.

10 *min vanliga tour,* d. v. s. till de sörmländska hemtrakterna.

11 *ångbåten.* Ångbåtstrafiken på Mälaren började 1818.

13 Hovpredikant C. A. Ipson (f. 1785) var präst i Stockholm och hade en tid rykte som stor vältalare i Lehnbergs stil.
25-26 Om Karl XIV Johans besök i Strängnäs och den därtill uppförda äreporten se Strömberg, Bilder och minnen, s. 78.
34 *Tisiphone*, en av furierna, kallas av Vergilius (Aeneid. VI: 570) »ultrix accincta flagello», hämnerskan väpnad med gisslet.
38 *emedlertid* under tiden. *P.*
41 *de upståndne Barderne*. Se kommentaren till *Ragnar Lodbrok* (I: 62).
42 *brodren Berglund*. C. O. Berglund var fortfarande pastorsadjunkt i L:a Mellösa. S. hade besökt honom även föregående sommar (se 174: 71).
43 *Casström*. Se anm. till 148: 18.
43 *Biskopen*. Sannolikt dåvarande biskopen i Strängnäs J. A. Tingstadius.
44 Kanslirådet J. J. Beckmarck, adl. Fredenstam (f. 1764).

Under arbetet med brevkommentaren har utg. fått del av ett i Klinckowströmska arkivet på Stavsund befintligt brev från S. till Nicander, vilket meddelas här, eftersom det skrivits kort efter brevet av d. 30 juli 1821 och har samband därmed.

Bäste Bror!

Tack för ditt bref! De 18 Rd. som du öfversände hafva blifvit lemnade till Forselius samma dag som de ankommo. Forselius lofvade att skrifva derom postdagen derpå och i förlitande på detta löfte har jag tillåtit mig att glömma hela saken, tills jag nu derom af dig erinras.

Monthén och jag hafva öfverenskommit att bo under ett tak; men Bergfalk emottager dig med mycket nöje i evinnerliga hyddo. — Nu hafva Sophias prester börjat ljunga sina anathemer. Literaturtidningen för d. 9 Julii som jag för 6 dagar sedan fick i mina händer är uppfylld med de aldra skändligaste, ohyggligaste beskyllningar. Dock står jag upprätt och skrattar nu och framgent de Östgöther midt i synen. Om du kommer till Upsala förr än jag, så akta dig att låta dig bjudas till de Phosphoristers bord. De hafva af sådan anledning pyntat ner mig som värst. Jag sitter nu och funderar på ett litet behändigt svar, som jag i fall det låter sig göra vill införa i Stockholmsposten.

Detta har jag för det jag offentligen förklarat mig för en Neuter. Underliga ting föreslå, hvarom väl de Phosphorister aldrig drömt. Har du fått något annat bref, än det ifrån Åkerhjelm. Så mycket kan jag berätta Bror, att Kalender för Damer kommer ut till Julen. — —

Ytterligare kan jag förtro dig att jag upptäckt under mina färder ett snille som troligen snart kommer att göra uppseende — jag vet icke huru snart han uppträder.

»Hurudant skulle nu omdömet om Vitalis utfallit, i fall ej PhosphoristOrden, som han smädar, för honom banat vägen? Om detta kraftsnille, denna Neuter, som i vissa hänseenden är tolf gånger mera excentrisk och superphosphoristisk än dem han förtyskar, hade uppträdt år 1810, månne verkligen man ej af m[enni]skokärlek redan skulle hafva affört menniskohataren till något stilla enstaka hus i sydligaste delen af hufvudstaden?»

I nästa vecka reser jag till Upsala. Bergfalk kommer att bo i ett trähus framför [Klo]stret.

God natt! Glöm ej

Vitalis

din vän i Österhaninge.

Brevet utgöres av fyrsidigt kvartark. På fjärde sidan läses adressen: *Philosophiæ Studiosus Ädle och Höglärde Herr Carl August Nicander.* Brevet har därjämte påskriften: *Åtföljer Hr Öfverste-Lieutenanten Baron Otto Wrangels bref. Mariefred Björ[n]lunda och Tibble.*

Vid lackets bortrivande har papperet skadats på det med klammer markerade stället (r. 36).

29 Hs har ett struket *ej* efter *Om.*

Ett säkert stöd för detta brevs datering har man i omnämnandet av Palmblads rec. av Dikter, 2:dra uppl. i Sv. Literaturtidning d. 9 juli 1821, vilken tydligen inte nått S., när han skrev brevet av d. 30 juli. Det svar han säger sig fundera på blev dels till *Fantasterne på Sångens Ö*, som inflöt i Allm. Journalen d. 18 aug., dels till den utförliga antikritik vars första hälft publicerades i samma journal d. 31 aug.

8-9 *emottager dig... i evinnerliga hyddo.* Skämtsamt. Efter bibelspråket; jfr: »de [skola] anamma eder uti evinnerliga hyddor» Luk. 16: 9 (gamla övers.). *P.*

9 *Sophias prester.* Se anm. till 96: 189.

13 *de Östgöther:* Palmblad och Atterbom. Jfr anm. till 87: 175-176.

15-16 *pyntat ner mig som värst* tygat till mig det värsta de kunnat. Väsentligen samma betydelse föreligger på följande ställe: »[jag skall] mellanåt [vara] i kyrkan och hålla rent efter Sockenboarna, som pynta ner der, så det är både synd och skam» (Wetterstedt, Mutanders ungdomshändelser, 1832, s. 78). Ännu Dalin, Ordbok öfver svenska språket (1850) upptager »(illa) tillpynta», (illa) tilltyga. *P.*

19-20 *offentligen förklarat mig för en Neuter.* Se 83: 67.

22 *Åkerhjelm.* Möjligen Samuel Fredr. Olof Åkerhjelm (f. 1802), student i Uppsala av Östgöta nation. Man kan också gissa på dåvarande direktören för kungl. teatern G. F. Åkerhjelm.

25 *ett snille.* Åsyftar G. H. Mellin, som genom S:s förmedling debuterade med dikter i Kalender för damer 1822. Se kommentaren till brevet till Bruzelius d. 22 nov. 1821.

27-34 Citatet är från Palmblads ovannämnda recension.

36 *[Klos]tret* låg vid Östra Ågatan; på dess plats är numera Gotlands nations hus uppfört.

182-183. 42. *Till C. A. Forselius.*

Brevet utgöres av ett kvartblad. Det bevarade kuvertet bär adressen: *Studenten Herr Carl Adolph Forselius, Uddevalla och Torreby.*

11 *få* ä fr *måste*

16 *mina.* Hs har *min*, som tydligen är skrivfel.

27 *som.* Hs har *Som.*

Adressaten, Carl Adolf Forselius, var den av S:s vänner som stod honom närmast under hans sista år. Han tog hand om kvarlåtenskapen efter S:s död och utgav Samlade dikter 1828 och Samlade skrifter 1873. Han var son till hovpredikanten Olof Forselius och Katarina Magdalena Thyselius, en syster till prosten i Säresta, S:s forne principal. Född 1802 kom han 1819 till Uppsala och inskrevs i Södermanlands och Närkes- nation. Han blev sedermera ämbetsman och advokat och författade ett flertal skrifter i politiska och ekonomiska frågor. I sin levnadsteckning över S. avtrycker han detta brev (s. XLVI f.) och redogör för de omständigheter under vilka det tillkom. Forselius hade i S:s frånvaro och honom ovetande inbetalt ett förfallet nationslån.

7 *omyndiga barn.* Forselius hade ännu inte nått myndig ålder.

15 *numror* jfr anm. till 171: 4. *P.*

21 *Thors månad* januari. *P.*

24 *min poetiska rock.* Palmblad skriver i Biogr. lexikon om S.: »Om vintern, äfven under de smällkallaste dagar, såg man en lång, skranglig yngling, med en hektisk rodnad i ansigtet sträfva fram på Upsala gator i blott bonjour. Stadens Damer trodde, att det var en ny vurm af denne interessante poetiske *Sonderling;* men hans vänner visste, att han icke ägde någon öfverrock.» Jfr E. M. Oldes brev till H. J. Öfverberg d. 19 april 1821 (i N. M.): »Härom-dagen såg jag Vitalis... Går besynnerligt klädd och ser högst ovanlig ut.»

184. 43. *Till Emanuel Bruzelius.*

Brevet äges av professor A. Blanck, Uppsala.

Till Bruzelius' Kalender för damer 1822, som blev den sista årgången av denna kalender, bidrog S. med en samling dikter. Den i brevet omtalade yngre vännen var G. H. Mellin, vars fader var kyrkoherde i Tun, grannsocken till Säresta, och som S. träffat redan under informatorstiden hos Thyselius. Bekantskapen förnyades i Strängnäs 1820 och fortsattes i Uppsala, dit Mellin kom som student 1821. Hans dikter trycktes i Kalender för damer under signaturen Helmar. (Dessa upplysningar äro hämtade ur ett brev från Mellin till Gustaf Ljunggren av d. 30 aug. 1875, som äges av överbibliotekarie E. Ljunggren.) Jfr det ovan (s. 431 f.) tryckta brev till Nicander vari S. omtalar att han under sommarens färder (som även berört Strängnäs) upptäckt »ett snille som troligen snart kommer att göra uppseende». Att döma härav skulle den förnyade bekantskapen ha gjorts 1821.

8 *utsätter* bestämmer, stipulerar. *P.*

185-186. 44. *Till Forselius.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark. På fjärde sidan står adressen: *Studenten af Södermanlands och Nerikes Nation, Herr Carl A. Forselius. Upsala.*

Brevet är skadat på de med klammer markerade ställena (r. 18, 34-37, 44).

4-5 S. åsyftar Atterboms aldrig förverkligade plan att utge en skildring av sin utländska resa 1817-18.

5-7 Kronprins Oskar gifte sig med prinsessan Josefina av Leuchtenberg d. 19 juni 1823.

19-20 *Markall* P. A. Wallmark.

21-22 *den store poëten Schartau.* Kapten I. E. Schartau, som 1811 erhållit Sv. akademiens andra pris för ett skaldestycke, blev d. 30 april 1823 ansvarig utgivare av Allmänna Journalen.

25 Köpmannen och politikern Hans Niklas Schwan (f. 1764) var borgarståndets talman vid riksdagen 1823. Till statsråd kallades han 1828 och blev då det första ofrälse statsrådet.

28 *hitta på* leta rätt på, få tag i. *P.*
30 *daggar hon dig* låter hon dig smaka daggen, ger hon dig smisk. *P.*
37 *Neander:* den tyske kyrkohistorikern August Neander.
38 C. O. Ramström (se anm. till 172:40) var vid denna tid senior i Södermanlands och Närkes nation.
42 *Xstendomsbrodet* jfr anm. till 147:40. *P.*

186-188. 45. *Till Forselius.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark samt ett vidlagt blad, omfattande r. 52-57. Å det bevarade kuvertet, som är poststämplat Mariefred, står adressen: *Studenten af Södermanlands och Nerikes Nation, Ädle och Wällärde Herr Carl Ad. Forselius. Upsala.*
50 *Jag skrifver.* S. har urspr. börjat satsen: *Som jag trolig[en].*

S. efterträdde Nicander som informator hos överstelöjtnant Wrangel på Tibble (jfr ovan s. 427).
8 Sven Lundblad (f. 1776), teol. doktor och professor i Uppsala, sedermera biskop i Skara.
10 L. M. Isaeus (f. 1778), kyrkoherde i Lillkyrka, grannförsamling till Vallby.
13 *min fordna Discipel:* kyrkoherde G. Collinders son Johan Gustaf (f. 1807), student i Uppsala 1823, sedermera präst.
14 *peccatum omissionis* (lat.) underlåtenhetssynd. *P.*
30 *Cornelius* Cornelius Nepos.
46 *Tyselius.* S. åsyftar antingen sin forne elev Per Thyselius (f. 1801), student i Uppsala av Södermanlands och Närkes nation, eller också sin forne skolkamrat Per Tyselius (se anm. till 119:54).
47 Om S:s förbindelse med bokhandlaren Pär Götrek se ovan s. 350.
52-57 Se kommentaren till *Prospectus* (s. 98).

188-189. 46. *Till Forselius.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark, beskrivet på tre sidor. På kuvertet, som är poststämplat Mariefred, läses samma adress som på föregående brev.
22 Hs saknar komma efter *qvalitet.*

Se rörande dateringen kommentaren till följande brev.
2 *manuscriptet.* Se föregående brev, r. 48.
8-9 Läkaren P. C. Tillaeus (f. 1747), bosatt i Björnlunda socken, blev jubeldoktor 1822.
16-17 Arkiater Pehr v. Afzelius (f. 1760), professor i medicin i Uppsala 1801-20, kvarstod som läkare vid Akad. sjukhuset till 1831. Om S. och Afzelius berättar G. Svanberg en anekdot i sin självbiografi (se Schück, Kulturhistoriska skizzer, 1922, s. 204).

23-24 *Hjob i Björnlunda.* Tibble gård, varest S. vistades, är belägen i Björnlunda socken.

25-26 Bruzelius planerade en ny tidskrift, som skulle redigeras av S., Carl v. Zeipel och L. Borgström, och till vilken han hoppades knyta Hammarsköld, Dahlgren och A. I. Arwidsson som medarbetare. Se den sistnämndes brev från Stockholm i slutet av 1823, citerade av C. G. Estlander, Skrifter 2: 3, 1921, s. 179. Jfr brev från Dahlgren till Thomander d. 28 jan. 1824 (A. Ahnfelt, Tankar och löjen av Joh. Henr. Thomander, 1876, s. 112). Planen blev emellertid aldrig realiserad, och de »poetiska hundlokor» som S. sände Bruzelius trycktes senare i Brage (se Forselius, s. LXX).

26 *poetiska hundlokor.* »Hundloka» användes som namn på flera olika växter. Troligen har S. tänkt på den allmänt förekommande hundkäxen Anthriscus silvestris Hoffm. *P.*

27 C. A. Forselius' ett år äldre broder Pehr Olof F. studerade i Uppsala sedan 1819 och tillhörde Södermanlands och Närkes nation; han blev sedermera präst.

189-191. 47. *Till Forselius.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark. På kuvertet, poststämplat Mariefred, läses samma adress som på föregående brev.

7 *befinner* ä fr *måtte väl befinna*

11 *denna* ä fr *detta*

14 *jag* ä fr *man*

24 *åttonde* ä fr *sjunde*

31 *utom* ä fr *och*

38 *tillgifne* skall vara *tillgifnaste*

40-41 Tillägg i marginalen.

Brevet dateras av Forselius (s. XXXIII) till d. 27 mars 1824. Post anlände tydligen till Tibble varje onsdag och avgick varje lördag. S:s brev från Tibble äro sålunda skrivna lördagarna d. 13, 20 och 27 mars samt d. 3 april.

14 *Poem.* Det heter ofta, kanske oftast »en poem» under 1700- och början av 1800-talet. *P.*

18 *skomakar Hedmans.* S. åsyftar Daniel Helsingius' Grammatica latina contracta (1662), ånyo utg. av C. S. Hedman (1745; flera uppl.). Epitetet »skomakare» torde tillhöra skolpojks- l. studentslang.

22 *uppropet* stipendiatuppropet (vid universitetet). *P.*

23 *ægrotat* (lat.) han är sjuk. *P.*

27 *stil* handstil. *P.*

28 *Baron Ulfsparre.* Se kommentaren till *I en Minnesbok* (s. 60).

38 *Inrikes Tidningar* ↄ: (färska) nyheter. *P.*

191-192. 48. *Till Forselius.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartblad, beskrivet på tre sidor.
7 Efter *och* har Hs ett struket *kanske.*
10 *beslutat* skall vara *beslutit*

Om brevets datering se kommentaren till föregående brev.
8-9 *den kloka gubben* arkiater Afzelius (se anm. till 189: 16-17).
9-13 Se *Prospectus* (s. 98).
12-13 *poetisk rock.* Se anm. till 183: 24.
18-19 S. citerar fritt Ericus Olais psalm *En riker man, väldiger han* (Gamla psalmb. 205: 12):

Hvar skall jag ro?
Hvar skall jag bo?
Hvar tager jag hus åt qvälle.

— *ro* är i psalmen verb (av medellågtyska »rouwen», »rowen», motsvarande t. »ruhen») med bet.: vila, hava l. finna ro. *P.*
20 *hyble* koja, kyffe, »kula». *P.*
21 *Skogvaktartorpet* är beläget söder om staden vid den s. k. Stadsskogen. — *Glädjen* är ett torp, numera en gård sydost om staden vid landsvägen till Bergsbrunna och Danmarks kyrka.
23 *ägaren* Bruzelius. Det sända »fuskverket» är tydligen den i föregående brev (r. 40) utlovade fortsättningen på manuskriptet till B.

192. 49. *Till Ulrica Sjöberg.*

Brevet, som utgöres av ett fyrsidigt kvartark, tillhör Klinckowströmska arkivet på Stavsund. På fjärde sidan står adressen: *Jungfru Ulrica Sjöberg. Nyköping, Ericsberg och Stensjö.* Brevet är poststämplat Enköping.
Då texten redigerades, kände utg. brevet endast i en avskrift tillhörande läroverksadjunkten Nils Holm i Stockholm. Efter jämförelse med originalet kunna följande rättelser göras:
4 *boställe* skall vara *Boställe*
9 *förr än* skall vara *förrän*
14 *prostinnan* skall vara *Prostinnan*
17 *syster* skall vara *Syster*

S:s syster Anna Ulrica (f. 1797) blev snart härefter gift med kronofjärdingsmannen Olof Sandström vid Stensjö i St. Malms socken i Södermanland (se brev till samma syster d. 19 juli 1825). — Den i brevets slut nämnda yngre systern Eva Christina (f. 1804) blev gift med drängen Adolf Pehrsson vid Husby Oppunda prästgård och dog 1829. — Prostinnan Eva Elisabeth Aulin var dotter till prosten Adolf Lundgren i Husby Oppunda och kusin till S:s mor. Sedan 1820 änka efter prosten J. J. Aulin i Sköldinge brukade

hon ett litet hemman i Sköldinge by. — »Christine i Husby» (r. 18) är Ulrica Christina Rosenius, dotter av S:s moster Anna Ulrica Broling och furiren Gustaf Ludv. Rosenius. Hon avled i Husby Oppunda prästgård den 5 juli 1824 (i lungsot).

6 *samtliga familien* hela familjen. »Samtlig» är vanligt i dylik användning på S:s tid: »samtliga sällskapet» o. s. v. *P.*

193-194. 50. *Till Forselius.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark. På fjärde sidan står adressen: *Studenten af Södermanlands och Nerikes Nation, Herr Carl Forselius. Upsala.* Brevet är poststämplat Enköping.

11 *komma* saknas i Hs.

20 Hs har efter *icke* ett överstruket *att.*

23 Hs har före *icke* ett överstruket *ännu.*

38 *Nicander.* Vid sigillets bortrivande har papperet skadats; dock torde ingen tvekan råda om ordets läsning.

40 Efter *om* har Hs ett struket *tystnad.*

Hans Järta skrev d. 20 maj 1824 till sin son Carl Thomas, som studerade i Uppsala (Hans Järtas papper i U. U. B.): »Har du ej gjort någon bekantskap med Vitalis? I sådant fall kunde du slå fram för honom någon proposition, at deltaga med poemer i Odalmannen. Jag anser honom vara verklig poet, och ville han medgifva mig rätt at *ej emottaga* et stycke, om jag funne det icke öfverensstämma med planen, (som likwäl är exclusif blott så wida, at den fordrar reda och begriplighet) så vet du, at jag ej tilegnar mig vinsten för andras arbeten. — Det blir poesi som jag kommer mest at behöfwa om Journalen skall fortgå. Läs ej, om du känner eller kommer at känna Vitalis, up detta för honom, men säg på artigt sätt inviten, såsom af dig sjelf, grundad på hwad du hört mig i allmänhet yttra om Vitalis, och hwad du vet om min afsigt at anse medarbetare i Journalen såsom delegare pro rata parte.» Forselius, som förmedlade Järtas fråga till S., vid tiden för hans promotion, skriver (s. XLVIII) att dennes svar blev nekande, men att, då erbjudandet från Hans Järta icke var gjort i bestämda ordalag utan blott som en muntlig förfrågan från sonen, avslaget ej ansågs avskära möjligheten att vinna honom till medarbetare i tidskriften. »Således blef jag, i bref från bemälde Carl Thomas Järta den 16 Juni nämnde år 1824 anmodad att återupptaga underhandlingen med Vitalis på grundvalen af en brefvet åtföljande, egenhändig Promemoria af Hans Järta sjelf» ... Enligt denna promemoria, som Forselius avtrycker, skulle S. i honorar erhålla minst 40 r:dr b:co för tryckt ark. Det heter vidare: »Utg. skulle önska at erhålla bidrag af *Vitalis*, hvars redan utgifna poesier han värderar. Med denne författare äfven som med andra ville han dock förbehålla sig rättigheten at ej *använda* något insändt stycke, om han funne det icke vara öfverensstämmande med sin plan. Det är ej en domaremakt utan en

valrättighet, som han ville utöfva, likväl icke ensidigt och efter någon uteslutande smak.

Skulle Herr Magister Sjöberg, för at pröfva huruvida det kunde convenera honom at lämna bidrag till Odalmannen, vilja förtroligen meddela Utg. några af sina ännu icke tryckta poemer, utan att derigenom ännu definitivt förbinda sig at öfverlåta dem, kunde Utg. få tillfälle at ådagalägga hvad han menar med den ifrågavarande valrättigheten. Sannolikt begärde han at få använda *alla*, dem förf. sjelf godkände. *Comiska* stycken, utan direkt syftning på lefvande personer, skulle Utg. gerna emottaga af en i denna genre så genialisk poet som Vitalis.

Det förstås at, om en förf., som lämnat bidrag til Odalmannen, sedermera efter någon tid skulle vilja utgifva dem samlade, bibehåller han rättigheten dertill.»

Järtas besvikelse över att S. inte tog mot den framräckta handen kom till uttryck i hans brev till sonen d. 10 mars 1825: »Det gör mig ondt at Vitalis, i följd av sit elaka lynne, allt mer och mer faller, och at han, som det synes, förbinder sig med Argus, just då denne sjunker djupast i pöbelaktighet. Det är et eländigt sällskap, litteratörernas, och jag har ej synnerlig lust at widare räknas deribland.»

3 *sin proposition* sitt förslag. *P.*

27-28 Citat från Geijers *Odalbonden:*

> Vare herre och dräng den det kan!
> Men jag står helst på min egen grund,
> Och är helst min egen man.

43-44 Jfr föregående brev (r. 5-7).

43 *min Patrons* jfr anm. till 146: 16. *P.*

194-196. 51. *Till Ulrica Sjöberg.*

Brevet, som utgöres av ett fyrsidigt kvartark, tillhör Barthelsonska samlingen i U. U. B. På fjärde sidan läses samma adress som på brevet av d. 25 juni 1824. I marginalen på första sidan har en oövad hand, säkerligen systerns, skrivit orden: »Min goda Bror».

9-10 *två älskade anhöriga.* S:s moder dog d. 24 april 1823 i Husby Oppunda och begrovs där (se 201: 12). Den på r. 4 omnämnda kusinen är Ulrica Christina Rosenius (se föregående sida).

196-197. 52. *Till Forselius.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark. På fjärde sidan står samma adress som på det närmast föregående brevet till Forselius. Brevet är poststämplat Enköping.

16 *rent* ä fr *väl*

S. har av misstag daterat brevet Uppsala; poststämpeln visar att han var kvar i Vallby, något som också framgår av innehållet.

2-3 Sannolikt åsyftas förste hovstallmästaren Magnus Brahe (f. 1790) och hans dotter Margareta (f. 1816).

6 *Vaktmästaren* nationsvaktmästaren.

12-14 Det citerade horatianska odet hade översatts av S. i yngre år (se I: 19).

16 »*rent sopadt och väl tillpyntadt*». Citat från Luk. 11: 25 (gamla övers.). *P.*

22 *blåser* släpper sitt väder. *P.*

29 Den nämnde baron Cederström torde vara Gustaf C. (f. 1806), student av Östgöta nation.

197-199. 53. *Till Forselius.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark. Det bevarade kuvertet, som är poststämplat Upsala, bär adressen: *Studenten Herr C. A. Forselius. Örebro. Medföljer Herr Professor Doct. Thyselii bref.*

11 Efter *och* har Hs ett struket *verkställer.*

16 Hs saknar komma efter *sjelf.*

25 *Götrek* ä fr *honom*

39 *Spectatör*[*er*]*ne.* Hs har *Spectatörne,* vilket torde vara skrivfel.

---

1 *Lycksalighetens Ö.* Anspelning på Atterboms sagospel, vars första avdelning utkom i Uppsala sommaren 1824.

4 »*Öna*», ön. Ren dialektform. *P.*

25-30 Jfr ovan s. 350 f.

28 *aktande för rof* räknande för en vinst. *P.*

37 *falska myntare.* Äldre benämning på »falskmyntare». Jfr SAOB F 208. *P.*

42 *högstdensamme* Karl XIV Johan. Dennes besök i Uppsala 1819 firades med stor ståt.

44 *Ramström.* Se anm. till 186: 38.

47 *Muffbaler* under julen arrangerade danstillställningar, i vilka i synnerhet den lägre societeten tog del. Till jämförelse med det här omnämnda, från universitetets rektor emanerande förbudet för studenter att deltaga i dylika nöjen kan det förtjäna anföras att Göteborgs nation i Uppsala år 1821 högtidligt förpliktade sig att »till betryggandet af sin heder för framtiden» avhålla sig från »stadsboernes, särdeles de lägre folkklassernes, julnöjen, kända under namn af muff- eller pigbaler, hvari under de senaste åren studerande masquerade deltagit» (Warburg, Hist. anteckn. om Göteborgs i Upsala studerande nation, 1877, s. 55). Ordet bibehöll sig ännu in på början av 1900-talet som benämning på en dylik tillställning eller med något allmännare innebörd om bal av mindre respektabel karaktär. *P.*

50-51 S. anspelar på Bondepraktikans vers:

> Om det julenatt blås hårt,
> då skola många furstar dö med fart.

52-53 *Svedberg.* Kan vara J. F. Svedberg (f. 1798), student av Södermanlands och Närkes nation.

199-201. 54. *Till Carl Fredrik Dahlgren.*

Brevet, som utgöres av ett fyrsidigt kvartark, finnes i den Dahlgrenska brevsamlingen i K. B.

12 *fast. För öfrigt* ä fr *fast; i annat fall*

17 *aldrig* ä fr *icke*

3-4 *Gudinnan Svea:* den av Atterbom och Palmblad i Uppsala utgivna tidskriften Svea. Ett just utkommet häfte (7: 1) innehöll bl. a. Atterboms rec. av dansken Peder Hjorts arbete »Johan Scotus Erigena, oder von dem Ursprung einer christlichen Philosophie und ihrem heiligen Beruf» (1823).

4 *Operatio Cæsarea* (lat.) kejsarsnitt. *P.*

5 *jordegumma* barnmorska. *P.*

6-7 *Exposition* framställning. *P.*

9-10 *Norman.* Dahlgrens tidning Kometen, som började utkomma d. 1 okt. 1825, utdelades genom Normans & Engströms bokhandel. Det var tydligen denna som skulle förlägga S:s nya dikter (jfr ovan s. 375).

24 *Herr Moses.* Se *Konung Pharao* (s. 12).

26 *quod felix faustumque sit!* o: må det ske (l. hava skett) i en lycklig stund! Efter en gammal romersk lyckönskningsformel som brukades vid fattande av viktiga och avgörande beslut o. d. och som i sin vanliga, fullständiga form (ofta förekommande hos t. ex. Livius) lyder »Quod bonum, faustum felixque sit!», må det bliva godt, gynnsamt och lyckligt! *P.*

31 *Liljan och krukan.* Se kommentaren till *Julkalaset* (s. 3).

34-35 *torka bort oljan ur halsgropen på konung David.* Se *Julkalaset* (7: 95).

201-202. 55. *Till Ulrica Sjöberg.*

Brevet, som utgöres av ett fyrsidigt kvartark, äges av läroverksadj. Nils Holm, Stockholm.

16 Hs har ej komma efter *predikade.*

29 Hs har ej komma efter *Bergström.*

Systern var vid denna tid gift (se kommentaren till brevet av d. 25 juni 1824). S. hälsar i brevets slut till svågern, kronofjärdingsmannen Olof Sandström.

7 *Pastorn* är den även på r. 38 nämnde v. pastorn, sedermera kyrkoherden i Husby Oppunda Adolf Lundgren d. y. (f. 1768), i många år ämbetsbiträde åt sin fader, prosten Adolf Lundgren d. ä.

7-8 Fredrik Fröberg (f. 1795), som varit kamrat med S. på gymnasiet, var vid denna tid v. pastor i Strängnäs och blev senare kyrkoherde i Lunda. Han gifte sig 1837 med en syssling till S., prosten J. J. Aulins

dotter (se kommentaren till brevet av d. 25 juni 1824). Se N. Holm, Fröbergska hemmet i Lunda (Från gamla prästhem i Södermanland och Närke, 1931).
9 *Eva* är S:s yngre syster, som vistades i Husby Oppunda prästgård.
15 Prosten G. F. Forsberg (f. 1765), kyrkoherde i Trosa sedan 1806, hade varit S:s lärare och gynnare (se Forselius, s. XXII f.).
16 Om hovpredikanten W. Kling (f. 1751) och S:s förbindelse med honom se Geijer (s. X) och Forselius (s. XXII f.). Han bodde på Bråta prästboställe i Vagnhärad vid Trosa (se r. 34).
37 I Dillnäs prästgård hälsade S. på sin morbror, komministern E. J. Broling (f. 1763). Han dog följande år.
42 I Sparrsätra gästade S. prosten E. Wallinder (f. 1773).
46 *Conditionen.* Se följande brev.

203. 56. *Till Gustaf Lundahl.*

Brevet, som består av ett fyrsidigt kvartark, befinner sig i Sv. Litteratursällskapets i Finland arkiv i Helsingfors. Det är förut publicerat av Emil Nervander i hans uppsats »Något om svenska skalden Vitalis och hans ifrågasatta öfverflyttande till Finland» (Blad ur Finlands kulturhistoria, 1900).

Adressaten, kommerserådet Lundahl i Tammerfors, skall enligt vad Nervander omtalar i sin nyssnämnda uppsats 1825 ha besökt Sverige, där han ägde litterära bekanta, bl. a. Atterbom och A. I. Arwidsson. Möjligen har någon av dessa riktat hans uppmärksamhet på S.
S. vistades på Valskog i Västmanland som informator för greve L. W. Lewenhaupts båda söner Adolf Weirich (f. 1807) och Fabian Matthias Emil (f. 1812). Jfr Geijer (s. XIV f.).

204-205. 57. *Till Forselius.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark. Det bevarade kuvertet, som är poststämplat Köping, bär adressen: *Studenten af Södermanlands och Nerikes Landskap, Herr C. A. Forselius. Upsala.*
37 Hs saknar komma efter *finnes.*
39 *På* ä fr *För*
53 Hs saknar komma efter *finnes.*

---

3 *någon tvifvel.* I det äldre språket är »tvivel» icke alltid neutr.; särsk. heter det vanligen »ingen, någon tvifvel». *P.*
7 *Brefvet.* Sannolikt är det fråga om den skrivelse från kommerserådet Lundahl som S. besvarat d. 9 sept.
8 *hannog* honung. Ålderdomlig form, bl. a. förekommande i bibelspråket. *P.*
14-15 *som ... hos den Respectiva Allmänheten insinueras* som bibringas den ärade allmänheten. *P.*

16 *så vida* så till vida, i så måtto. — *Uppropet* stipendiatuppropet. *P.*
18 *fröken Amelie.* Amalia Lewenhaupt (f. 1809), syster till S:s disciplar.
19-20 *Informator Kjellerstedt.* L. M. Kjellerstedt (f. 1795), student i Uppsala av Västgöta nation.
23 *ansatts* nöje; egentl.: lust, böjelse. *P.*
23 *Grefvinnan.* Ebba Magdalena Lewenhaupt (f. 1781).
36 *Magnificensen* hans magnificens, universitetets rektor. *P.*
49 *i tuppgalningen* i tidigaste ottan l. »morgonväkten» (då tupparna börja gala). *P.*

206. 58. *Till Dahlgren.*

Brevet, som utgöres av ett fyrsidigt kvartark, beskrivet på tre sidor, finnes i den Dahlgrenska brevsamlingen i K. B.
5 *jag* saknas i Hs.
19-21 Namn- och datumteckningen är bortriven, men har återfunnits och kunnat tillfogas brevet.

Kometen, som började utkomma d. 1 okt. 1825, ägnade en stor del av sitt utrymme åt en slyngelaktig polemik med den liberala tidningen Argus. Dennas redaktör var föremål för ett grovt skämt i Kometen d. 25 mars 1826, vilket kan ha skärpt S:s omdöme om bladet. Själv betraktade han tydligen Argus som sitt organ (se ovan s. 402). — Att Dahlgren hoppats på bidrag till Kometen från S. framgår av Beskows brev till Hans Järta d. 17 okt. 1825 (se Hans Järtas och B. v. Beskows brevväxling, I: 160, Sv. akad. handl. 1928).
13 *illaluktande.* Sannolikt reminiscens från bibelspråket. Jfr: »I hafven gjort vår lukt illa luktandes för Pharao och hans tjenarom» 2 Mos. 5: 21 (gamla övers.). *P.*

207-209. 59. *Till Forselius.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark.
5 *sig.* Tryckfel här för *dig.*
12 *Svenska* senare tillagt i Hs.
30 *ock* skall möjligen läsas *och*
48 *Han.* Satsen började urspr. med *Men.*

---

4 K. J. Ramsten (f. 1796), son till hov- och slottspredikanten på Gripsholm J. A. Ramsten (1757—1814), hade varit gymnasiekamrat med S., studerade från 1816 i Uppsala och blev sedermera präst.
22-23 P. G. Norrman (f. 1796) hade varit gymnasiekamrat med S., blivit student i Uppsala 1816, prästvigd 1819 och s. å. huspredikant hos änkefru Burenskiöld på Ekolsund. Enligt Hagström (IV: 140 ff.) var han under Strängnästiden en av S:s närmaste vänner; då han hade poetiska anlag, kan det tänkas att han tillhörde den litterära föreningen Minerva. Vänskapen

höll sig ända till S:s död. Vid ett tillfälle (1819) skall Norrman ha räddat honom från att drunkna, och på denna tilldragelse skulle dikten *Tabula votiva* syfta. Till tack ville S. dedicera sin första diktsamling till Norrman, men då det kom någon fnurra på tråden, blev detta icke av. Forselius berättar (s. LXII) att Norrman sommaren 1825 gjorde S. sällskap på en ångbåtsresa från Stockholm till Arboga, då denne av allt att döma for att tillträda sin kondition på Valskog. Den anekdot som Forselius återger i detta sammanhang har han tydligen från Norrman. Denne, som 1826 blev bataljonspredikant vid livreg. husarer, var på väg att göra ett rikt gifte i huvudstaden, men saken gick om intet. Troligen är det detta »hjonelag» som S. syftar på.

26-27 *quum se, quæ regi de Græcia opprimenda pollicitus esset, præstare posse desperaret* (Nepos, Themistocles, 10) då han förtvivlade om att kunna infria det löfte han givit konungen (av Persien) att underkuva Grekland. *P.*
30 *informationsarbete* arbete som informator. *P.*
37 *min discipels.* Discipeln är den nedan (r. 49) nämnde Emil; jfr kommentaren till brevet av d. 9 sept. 1825.
65 *Juntröm.* Utg. har icke påträffat någon med detta namn. Kanske är det ett öknamn på någon Uppsalavän.
67 *Henrik Lortkokare* Henrik Palmær. Denne bedrev sedan ett par år tillbaka kemiska studier.

209-210. 60. *Till Forselius.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark, beskrivet på två sidor. På fjärde sidan står adressen: *Studenten Herr Carl Adolf Forselius. Upsala. Bor hos Waktmäst. Wiberg.*

1 S. har tidigare med annat bläck skrivit *Wahlskog d. 28 Julii 1826.* Därovanför har han så skrivit *20 Sept.*
13 *par* saknas i Hs.
14 *och* » » »
15 *byggt mig.* Urspr.: *och jag.*
17 *björnabref* skall möjligen läsas *björna bref*

---

7 *upp,* d. v. s. till Uppsala.

210. 61. *Till Forselius.*

Brevet utgöres av ett kvartblad. På det bevarade kuvertet, poststämplat Arboga, läses adressen: *Studenten af Södermanlands och Nerikes Nation, Herr Carl Adolf Forselius. Upsala.*
3 *40* ä fr *50*
6 *prestera* skall möjligen läsas *præstera*
12 *mig* saknas i Hs.

---

5 Jur. professor L. G. Rabenius (f. 1771), inspektor för Västmanlands och Dala nation.
18 Anders Lagergren (f. 1802), student av Södermanlands och Närkes nation, sedermera bemärkt skolman och präst.

211. 62. *Till Forselius.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark, beskrivet på två sidor.
7 *brista.* Svårläsligt ord.

---

7 *Ramström.* Se anm. till 186:38.
8 Det torde vara fråga om ett lån i Södermanlands och Närkes nations byggnadskassa (jfr Boupptecknigen).
15 *in femoralibus* (lat.) i byxorna l. kalsongerna; »femoralia» egentl.: lårbindlar. *P.*
17 Palmær blev fil. kand. först nästa år.

211-213. 63. *Till Forselius.*

Brevet utgöres av ett fyrsidigt kvartark. På fjärde sidan står adressen: *Philosophiæ Candidaten Höglärde Herr C. A. Forselius. Upsala.*
19 Framför *förr än* står i Hs ett struket *hellre.*
28 I marginalen är tillskrivet *pg,* som möjligen skall höra till *affärer.* Rätta läsningen skulle i så fall bli *p[ennin]gaffärer.*
36 Framför *af* står i Hs ett struket *med.*

---

3 *quittenset* kvittensen. Ordet var långt ned i tiden i regeln neutr. Ännu Dalins Ordbok öfver svenska språket (1850) upptager blott detta genus. *P.*
6 *Skolmästarsysslan i Thorsåker.* Se härom Geijer (s. XV) och Forselius (s. XXXIV). Enligt den förre var det Torsåkers socken i Gästrikland. Mellin säger (Sv. Pantheon, 3, s. 25) att han sökte en skolmästarsyssla i Hälsingland, och att han, då han icke fick denna, beslöt att söka den första lediga skolsysslan inom sitt eget stift. Mellin citerar härpå ett yttrande, som S. synes ha fällt till honom:
Det är visserligen troligt, att jag icke får henne, men det går ju i alla fall an att söka. Man har alltid något att hoppas under tiden, och när man sedan icke får hvad man hoppades, så har man så skönt tillfälle att öfva sig i tålamod och resignation. Kunde jag dock återvinna min helsa, skulle jag le åt alla jordens öden.
Geijers uppgift, som väl ligger bakom Mellins tal om platsen i Hälsingland, har lämnats oemotsagd av Forselius; i annat fall låge det närmast till hands att anta att det var Torsåker i Södermanland som S. sökte sig till.
15-16 *min condition i Presidenten Poppii hus.* Se Geijer (s. XV).
23-24 Även för Mellin beklagade sig S. över att han inte trivdes i Stockholm. Denne citerar (a. a., s. 24) följande yttrande, utan att ange om det fällts muntligt eller skriftligt:

Här i staden svärmar icke folket, det är mycket redbart och förståndigt. Geni anser man här såsom någonting rätt curiöst; såsom en absurditet i organisation; och kunskaper och lärdom såsom en svår packning, som menniskan måste släpa med sig genom verlden, och som blott är henne till hinders på lyckans bana. Också har jag, efter min bekantskap med hufvudstaden, krossat min lyra mot berget Parnassus, med samma känsla som Moses, Herrans tjenare, slog sina lagtaflor i Sinai berg.

34 B. von Beskow gjorde en större utrikesresa 1827—28.
42 *Lagergren.* Se anm. till 210: 18.

213-214. 64. *Till Berglund.*

Efter Th. Strömberg, Bilder och minnen, s. 127 f.

För brevets datering finnes ingen bestämd hållpunkt och det har därför placerats här. Sannolikt är det av tidigt datum (1815-16). S. anspelar (r. 4-5) på Berglunds deltagande i fälttåget mot Norge 1814 (jfr anm. till 117: 19-20).
17 *filouteri* (fr.) fina bedrägerier och skälmstycken. *P.*

214-216. 65. *Öfversättning af Virg. Eneid Bok 1. v. 184 etc. Recension.*

Efter Hs, bestående av 2 blad vikta i oktav, i Nicanders brevsamling.

Denna kritik av en av Nicander verkställd översättning av ett parti ur Aeneidens första sång är från tidigare år. Möjligen är det den som omtalas i ett brev till Nicander våren 1816 (145: 38), vari det också förekommer en hänsyftning på Aeneiden (144: 9).
Av citaten framgår att Nicander brukat alexandrinen för sin översättning.
16 *merveiller* (fr.) underverk. *P.*
23-24 Se Aen. I: 188 f.
31 *rikta* sikta. *F.*
34-35 Se Aen. I: 191 f.
41 Se Aen. I: 193.
51-52 Se Aen. I: 199 f.
56 *irringar* irrfärder. *P.*
66-67 Se Aen. I: 206 f.
73 Se Aen. I: 212.
76 *dolor.* Se Aen. I: 213.

217. 66. *Amalia efter (af) Schiller.*

Om Hs se kommentaren till brev till Nicander, daterat sommaren 1817.
8 Hs saknar punkt i radens slut.

S., som redan hösten 1814 översatt ett par dikter av Schiller, uppmanade våren 1817 Nicander att läsa Kleinere Gedichte i den svenska uppl. av 1813 (se 154:49). Nicander följde uppmaningen och översatte på sommaren *Amalia*. Denna översättning omarbetades före tryckningen i Mariefreds Veckoblad $^{20}/_{12}$ 1817 (se anm. till 152:16), varvid Nicander tog hänsyn till S:s anmärkningar. Den undergick ytterligare omarbetning innan den publicerades i debutsamlingen Sånger 1819. Den första, till S. sända versionen, är ej bevarad. Dikten meddelas här efter Mariefreds Veckoblad:

AMALIA.

(från Schiller.)

Skön han var som Engeln i Valhalla,
Sök på jorden ej hans gudabild!
Majsoln se på hafvets spegel falla,
Så hans blick var himmelsk, ljuf och mild.

Och hans kyss — en fläkt från Edens zoner —
Som två lågor häftigt enta bli,
Och som harpans tjusningsfulla toner
Smältas till en himmelsk harmonie.

Trycktes själ till själ i öfverjordisk gamman,
Läppar brände, kinder svallade,
Jord och himmel bäfvade tillsamman
Ljuft försmälte kring de älskande.

Han for bort — förgäfves, ach förgäfves!
Kallar hjertat honom trängtande,
Han for bort — och hoppets trånsuck qväfves,
Klagar bort i ett förloradt: Ve!

1 *rusning*. Detta ord brukade Nicander i Sånger, där andra strofen fått följande lydelse:

Och hans kyss — en paradisisk rusning;
Som två lågors rena sympati,
Och som harpetonerna med tjusning
Samlas till en ljuflig harmoni.

2 *Åkerblomskt*. Utg. har inte lyckats finna vem den åsyftade Åkerblom är. 4-6 Sammanhanget är oklart. Det synes som om Nicander översatt Schillers »wie zwo Flammen sich ergreifen» med »två förenta lågors raseri», vilket S. funnit mindre lämpligt.

9-11 I Schillers dikt är den tredje strofens första rad sexfotad, icke sjufotad som i Nicanders översättning. Som en följd av S:s kritik strök Nicander ordet »smälte». Tredje raden i samma strof har hos Schiller också sex versfötter.
10 *Hypermeter* överskjutande versfot, en versfot för mycket. *P.*
12-13 *min kritik öfver vänskapen.* Nicander hade skrivit en dikt med titeln *Vänskapen,* som S. recenserat (se brev till Nicander d. 25 febr. 1816).
13-14 *assonanzen på tonlösa halfstumma* rim(met) på (slut)stavelser som (äro obetonade l.) blott hava en svag biton. Den åsyftade »större konstdomaren» och, efter vad det vill synas, upphovsmannen till den ovanliga terminologien är tydligen Palmblad i Phosphoros 1810, s. 218: »assonancen på tonlösa, halfstumma *e* (kringsusadē, förskönadē) böra, enligt Rec. tanka, aldrig ... användas». *P.*
16 *Liljan.* Den åsyftade dikten av Nicander trycktes i Mariefreds Veckoblad d. 25 okt. 1817 med titeln *Liljan och Drömmen.* Näst sista strofen hade där följande lydelse:

Och hvart jag geck — står skrifvit i det höga,
Då morgonpurpurn östligt flammade —
O! gissa, gissa! intet menskligt öga
Än såg förstulet på de älskande.

BILAGA. ERIK SJÖBERGS BOUPPTECKNING.

Enligt C. A. Forselius, som uppgav boet, betaltes S:s skulder med inkomsten av hans Samlade dikter.
I anslutning till boupptecknigen avtryckes här nedan en fullmakt, som är det sista bevarade aktstycket av S:s hand. Originalet äges av läroverksadjunkt N. Holm i Stockholm.

Härmedelst befullmäktigas Kronofjerdingsmannen Herr Olof Sandström att i afseende på gårdarne Björktorps och Göksäters försäljning, och i alla ämnen, som dermed på något sätt kunna äga sammanhang, å mina vägnar göra och låta, som han för godt finner.

Stockholm d. 31 oct. 1827.

E. Sjöberg
Philos. Magister.

Björktorp i Stigtomta socken var ett litet hemman, som tillhörde Brolingska släkten och en tid brukats av S:s fader. På Göksäter i Runtuna socken hade mormodern Eva Broling bott en tid; förmodligen tillhörde även detta hemman mödernesläkten. Se Forselius (s. XXIV).
32 *Surtout* (fr. »surtout», överrock) lång livrock; i synnerhet om en dylik använd såsom ytterplagg. *P.*
81 *C. F. Monthén.* Se anm. till 181:4.

87 *A. Bulin.* Se anm. till 119:51.
90-91 *A: R: Berg* (f. 1794), bataljonspredikant vid Svea livgarde, vän till S. sedan gymnasietiden.
92 *L. A. Thavenius* (f. 1794), lärare vid Djurgårdsskolan i Stockholm, vän till S. sedan gymnasietiden.

Upplysningar rörande S:s böcker lämnas i det följande i de fall då ett förtydligande är nödvändigt eller då det är möjligt att konstatera vilken upplaga av ett verk S. har ägt. Sålunda är det i fråga om de tyska klassikerna — Goethe, Schiller o. s. v. — i några fall säkert, i andra högst sannolikt att han haft dem i de svenska editionerna (Bibliothek der deutschen Classiker). Det kan antas att han fått dessa volymer av förläggaren Bruzelius, som brukade honorera författare med sina förlagsartiklar.
104 Joh. Cochlaeus, Vita Theodorici regis... opera Johannis Peringskiöld, Sthm 1699.
106 H. Sjögren, Lexicon manuale latino-suecanum et sueco-latinum, 1795 (flera uppl.).
108 Cornelius Nepos, De vita excellentium imperatorum recte tandem captui puerorum accomodatus. Eller tydelig och efter ungdomens begrep omsider rätt inrättad förklaring öfver Cornelius Nepos..., 1770 (tryckt hos J. L. Horrn, Västerås; flera uppl.).
109 [C. A. Nicander,] Sånger af August, 1819.
110 [Friedrich] Gedikes läsebok för begynnare i engelska språket, 1801 (2 uppl. 1809).
111 F. W. J. Schelling, System des transcendentalen Idealismus, Ups. 1816.
112 Joh. Chrysostomus, Supplementa homiliarum, Ups. 1708.
114 G. F. Peck, Manuale lexici græco-latini. Ed. auctior. Præfatus est Matthias Norberg, Lund 1814.
115 G. Guldbrand, Anmärkningar rörande latinska språkets läsande i skolorna, 1827.
119 Carl [v. Zeipel,] Jesus Kristus. Evangeliska romanser, 1821. (Särtryck ur Poet. kalender för år 1822.)
126 Fr. v. Schiller, Don Karlos, Infant von Spanien, Ups. 1812 (Bibliothek der deutschen Classiker).
127 J. W. v. Goethe, Hermann und Dorothea, Ups. 1811 (Bibl. d. deutsch. Classiker).
128 [Petrus Arosenius,] Biblisk språkbok öfver Epitome repetitionis theologicae, 1742 (flera uppl.). — Förf. till Epitome är Jacob Benzelius (se anm. till I, 36: 17).
133 Moses Mendelssohn, Phädon oder über die Unsterblichkeit der Seele, 1767 (flera uppl.).
134 P. Sjöbring, Hebräisk språklära, 1816 (flera uppl.).
135 H. J. Voltemat, Gjenväg til de förnämsta europeiska staters historia..., 1741 (flera uppl.).

143 Den historiske och politiske Mercurius, tidning utg. av C. C. Gjörwell 1773-78.

144 Theodulus Monachus (Thomas Magister), Laudatio Gregorii Nazianzeni, Ups. 1693.

146 Svenska archivum, T. 1-3, 1766-72 (utg. av S. Lönbom) eller Svenska archivum, Bd 1-2, 1790-93 (utg. av C. C. Gjörwell).

149 Boken är troligen identisk med ett av utg. påträffat band, innehållande: Pindari Olympia, Nemea, Pythia, Isthmia. Græce et latine. Latinam interpretationem M. Aemilius P. Fr. Porti novissime recognovit... (1598) och Carminum poetarum novem... fragmenta. Alcæi, Sapphus, Stesichori, Ibyci, Anacreontis, Bacchylidis, Simonidis, Alemanis, Pindari. Nonnulla etiam aliorum. Cum latina interpretatione... (1598). — På bandet läses jämte namnteckningen Er. Sjöberg 1811 namnet Pehr Eric L. Thyselius 1829.

150 P. Moberg, Försök till en lärobok för nybegynnare i allmänna och svenska grammatikan, 1815 (2 uppl. 1825).

151 N. P. Agrelius, Institutiones arithmethicæ..., 1683 (flera uppl.).

152 [C. F. Dahlgren,] Babels torn. En rymdskrift norrut, 1824 (2 uppl. 1825).

153 *Yorich* (egentl. Yorick), pseud. för Lawrence Sterne.

154 *Hollberg:* Ludvig Holberg.

158 J. Scherping, Nyckelen til förståndet, eller inledning til de fyra orientalspråken, hebraiskan, chaldaiskan, syriskan och arabiskan, 1754.

160 J. W. v. Goethe's Kleinere Gedichte, 1-2, Ups. 1813-17 (Bibl. d. deutsch. Classiker).

163-164 Om denna och de följande översättningarna av Washington Irvings arbeten (r. 167-171, 195) se Kommentaren, s. 247 f.

166 J. A. Hoffmann, Zwei Bücher von der wahren Zufriedenheit, 1760 (flera uppl.).

172 Ludvig Tieck, Kaiser Octavianus, Ups. 1820 (Bibl. d. deutsch. Classiker).

175 Plutarchus, De levens van doorluchtige Grieken en Romeinen... uit het Grieksch vertaald met aanteekeningen, door Ev. Wassenbergh en H. Bosscha, 1-13, 1809.

176 Fr. v. Schillers Kleinere Gedichte, Ups. 1813 (Bibl. d. deutsch. Classiker).

177 J. G. v. Herder, Stimmen der Völker in Liedern, Ups. 1815 (Bibl. d. deutsch. Classiker).

178 J. Holmlin, Lärobok uti arithmetiken, 1819 (2 uppl. 1821).

187 O. Celsius, Monumenta politico-ecclesiastica ex archivo Palmsköldiano nunc primum in lucem edita, 1750.

188-189 Scelta delle piu belle ed utili speculazioni inglesi dello Spettatore, Ciarlatore e Tutore (urval på italienska av artiklar i de engelska tidskrifterna The Spectator, The Tatler och The Guardian).

192 J. W. v. Goethe, Theater, T. 4, Ups. 1816 (Bibl. d. deutsch. Classiker).

193 G. A. Bürger, Gedichte, Ups. 1819 (Bibl. d. deutsch. Classiker).

194 O. H. Forssell, Algebra för begynnare, 1801 (flera uppl.).
196-197 Schiller, Theater, T. 5, Ups. 1814 (Bibl. d. deutsch. Classiker).
201 Ἡ καινὴ Διαθήκη Nya testamentet.
203-204 Schiller, Theater, T. 2, Ups. 1813 (Bibl. d. deutsch. Classiker).
205 Schiller, Theater, T. 3, Ups. 1813 (Bibl. d. deutsch. Classiker).
206 J. G. v. Herder, Blumenlese aus morgenländischen Dichtern, und Legenden, Ups. 1821 (Bibl. d. deutsch. Classiker).
209 Märkvärdiga händelser ur Alfieris lefnad..., 1-2, Ups. 1819-20.

TILLÄGG.

231-232. 1. *Epigrammer.*

Hs, som består av ett fyrsidigt kvartark, befinner sig i det Hamiltonska arkivet på Boo.
1 Hs saknar komma före *Alvin.*
3-4 I Hs äro dessa rader understrukna.
16 Hs har *ju* (överstruket) framför *aldrig.*
19 *hvardagsboning* ä fr *arbetesrum*

Dessa epigram äro riktade till S:s vän Hugo Adolf Hamilton. Se kommentaren till *Sånger till Mannen i Månen* (I: 312).
Tre av dessa epigram (6, 7 och 9) tryckte S. i Nyare dikter bland *Epigrammer till Laura* (s. 23).
7 Se Vergilius, Ecloga VIII: 69: »Carmina vel possunt coelo demittere lunam.» S. tänkte sannolikt på detta ställe hos Vergilius (Maro), då han kallade sina dikter till Hamilton *Sånger till Mannen i Månen.*
23 *Din första Pylad* Nicander. Hamilton hade åt denne målat en bild av den helige Johannes. Se kommentaren till *Sånger till Mannen i Månen.*

232. 2.

Efter Nicanders stambok, som förvaras i Hamiltonska arkivet på Boo. S. skrev dikten strax innan Nicander anträdde sin resa till Italien, »konstens moderland».

233-235. 3. *Till Hugo Hamilton.*

Brevet finnes i Hamiltonska arkivet på Boo.
1 Hs saknar komma framför *huru.*

Brevet är tydligen skrivet kort innan följande brev, som är daterat d. 12 jan. 1824.
Breven till Hamilton, som omtalas och citeras av Wirsén (Skalden K. A. Nicander, 1893, s. 9 och 46) publicerades och kommenterades av F. Böök i Sv. Dagbl. 29/12 1929. De böra sammanställas med de Alvindikter som S. sände Hamilton och vari han betygade honom sin vänskap, sin kärlek (se kommentaren till *Sånger till Mannen i Månen,* I: 312).

När S. säger att vännen med sitt brev »löst alla gåtor» och skänkt honom mer än han vågat hoppas, då han »tänkt på Prosa», så menar han väl att brevsvaret inte bara stod i samklang med de nämnda dikterna utan också motsvarade de förhoppningar han i mera prosaiska ögonblick ställde på hans vänskap. Fullt synes Hamilton dock inte ha förstått hans *Night Thoughts* (r. 23), d. v. s. dikterna *Till Alvin,* sedan kallade *Sånger till Mannen i Månen.* S:s brev utgör en förnyelse av den fråga varmed den första Alvin-dikten slutar:

> Jag lyftat har för Dig min andes slöja:
> Kan i hans drag Din själ ej frändskap röja?
> Du ser min bild, som hopen den ej ser.
> Vet du ej svar uppå mitt hjertas fråga,
> Ack, Alvin! aldrig, aldrig skall jag våga
> Till lifvets barn en bön om kärlek mer.

Därför säger S. också i det följande brevet att Hamilton måste »upptäcka den hemligheten som jag förra gången begärde få veta». Hans skämt om bokstäverna E och Ä har möjligen samband härmed; Böök anser att det »förråder i vilka banor hans känsloliv rör sig».

34 *f. d. Baronen Ulfsparre.* Se kommentaren till *I en Minnesbok* (s. 60).

39 *mediation* medling. *P.*

49 *qvida* kvidan, jämmer. Ålderdomligt. *P.*

49-50 *sina betyg och sin examen.* Nicander avlade fil. kand.-examen i slutet av 1823.

53 *Tibble.* Nicander var fortfarande informator hos baron Wrangel på Tibble. Jfr kommentaren till brevet d. 16 jan. 1821.

64 *de omnibus rebus et quibusdam aliis* (lat.) om allt möjligt och lite till. Det skämtsamma uttrycket skall anknyta till Pico della Mirandola's påstående i den elfte av de 900 teser som han 1486 i Rom offentliggjorde, att han med (räkne)talens tillhjälp skulle kunna leda sig fram till upptäckten och förståendet av allt som överhuvud är tillgängligt för mänskligt vetande (»ad omnis scibilis investigationem et intellectionem»). *P.*

84 *Forselierna:* bröderna Carl Adolf och Per Olof Forselius.

84-85 S. och hans vän P. E. Bergfalk skulle båda upp i fil. kand.-examen d. 18 februari (se följande brev). I januari fick S. emellertid en blodstörtning och måste avbryta studierna (se Geijer, s. XIV; jfr brevet till Forselius d. 13 mars 1824). — Bergfalk låg tydligen för tillfället sjuk (jfr 236: 5).

236-237. 4. *Till Hamilton.*

Brevet finnes i Hamiltonska arkivet på Boo. På det bevarade kuvertet, som är poststämplat Upsala, läses adressen: *Philosophiæ Candidaten, Högvälborne Herr Friherre Hugo Ad. Hamilton. Örebro och Bo.*

Se kommentaren till föregående brev.

1-2 *Medan jag ännu är kvar i mitt trettionde år.* Två dagar senare, d. 14 jan., fyllde S. 30 år.

3 *min granne* Bergfalk.

5 *hans närv. retande gestalt.* Meningen är väl att Bergfalk genom sjukdomen (se anm. till 235:85) fått något förfinat i sitt utseende.

12 *Göjemånad* februari. S. skulle nämnda dag avlägga fil. kand.-examen (jfr anm. till 235:84).

14-15 *tretton giftomän.* Examen avlades i tretton ämnen.

20 *Hejdenstam:* Gustaf Daniel v. Heidenstam (f. 1784), fäktmästare vid Uppsala universitet sedan 1812.

26-27 »*lyser som en stjerna bland andra stjernor små*». Fritt citat ur folkvisan *Liten Karin.*

27 *Pastor Steinmetz:* E. A. Steinmetz (f. 1798), prästvigd 1822, promotionskamrat till S.

30 *sensu proprio* (lat.) i ordets egentliga l. bokstavliga mening. *P.*

44-45 Nicander blev efter avlagd examen e. o. kanslist i krigsexpeditionen.

50 *Doctor Hultén.* Se anm. till 178:48.

238-244. 5. *Phosphoristerna i Olympen.*

Se Palmærs artikelserie »Vitalis sista skrifter» i Östgöta Correspondenten 1839: 35-36, 52-54. Palmær skriver: »Vitalis och undertecknad umgingos dagligen under den sednare perioden af hans Upsala-lif, och lustspelet 'Fosforisterna i Olympen' läste jag, ark efter ark, så fort det hann flyta ur pennan. På min fråga: hur långt det skulle bli? svarade han på skämt: 'Femton acter; ty jag får ej rum med alla fosforisternas galenskaper i bara fem.' Då han lemnade Upsala och vi sågo hvarann för sista gången, var sednare hälften af femte acten ännu oskrifven, och åtskilliga luckor funnos i de fyra föregående. Sannolikt hann han ej, under trägna göromål och brödbekymmer i Stockholm, att gifva arbetet den sista fulländningen» ...

Att Palmær var den som bäst kände till detta arbete bestyrkes av Forselius (s. LII), som säger att det »förnämligast var han, som kittlade och sporrade Vitalis, om icke till företagandet deraf, dock till fortsättandet af detsamma». »Med mig har Vitalis aldrig talat derom», säger Forselius vidare, »ehuru jag visste genom andras berättelser, att han hade ett sådant arbete under händer. Möjligen afhölls han derifrån genom kännedomen om de vänskapliga umgängesförhållanden, hvari jag stod till både Atterbom och Palmblad.» Det var allmänt bekant att S. höll på med detta lustspel. Hans Järta skrev till Beskow d. 31 okt. 1826: »Vitalis lärer hafva under tryckning i Stockholm et poeme kalladt Phosphoristerne i Olympen. Titeln lofvar ej någon ointeresserad satir, och på dem för hvilka dagens menniskor äro föremål ha vi nog» (Hans Järtas och B. v. Beskows brevväxling, II: 105, Sv. akad. handl. 1929). C. F. Dahlgren, som umgicks med S. under hans sista år i Stockholm, skrev till Thomander d. 29 april 1827 att S. ärnade

»utge med första något under rubrik: Mitt inträdestal bland fosforisterna» (A. Ahnfelt, Tankar och löjen af Joh. Henrik Thomander, 1876, s. 156). Då han d. 1 april 1828 för Thomander omtalade S:s sjukdom och död, tillade han: »Jag torde väl komma att utge samlingen af hans poemer. En komedi, med namn Fosforisterna, halffärdig, uppbrände han under sin sjukdom. Hade han hunnit fullborda den, hade detta opus säkert blifvit hans kvickaste» (a. a., s. 164).

S:s lustspel utgör en direkt fortsättning på hans polemik mot fosforisterna i början av år 1825. Denna antog en liberal färg i *En Vapendans med Phosphoristerna,* vari S. skämtade med »den Historiska Scholan». Samtidigt knöt han förbindelse med oppositionstidningen Argus. I följd härav har satiren i Phosphoristerna i Olympen en politisk udd jämte den litterära. För övrigt tillhör denna lustspelssatir samma genre som *Rustningar till Ragnarok* (I: 163). Den är besläktad dels med *Markalls sömnlösa nätter* (1820-21), dels med Dahlgrens *Molnskyarne* (1819, tr. 1828) och *Argus i Olympen* (1825). Den senare satiriska komedien, som har en politisk tendens motsatt S:s, kan ha gett honom stöten till författandet av Phosphoristerna i Olympen.

1 »*Tyskeriet*». Se anm. till I, 152: 11.

3 *Callowai* Palmblad. Se anm. till I, 152: 10. — *Amadis* Atterbom. Se anm. till I, 264: 31.

4 »*menskligheten höjder*». Synes vara citat från Tegnér, som har uttrycket både i *Asatiden* (*Den gamle Hedningen*) och i *Epilog vid magisterpromotionen i Lund 1820.*

44-45 Jfr Atterboms förord till *Nordmansharpan* (Poet. kalender 1816, s. VII f.): »Det är åtminstone visst, hvad orangerier beträffar, att en inhemsk ask eller lönn har företräde framför det sirligaste fikonträd, som arbetat sig opp ett par alnar ur sin kruka.» Atterbom torde i sin tur ha haft i minnet Oehlenschlägers ord i företalet till *Nordiske Digte* (1807, s. XXIX): »Hvo der kan lade sig nøie med en saadan Drivhuusvext; hvo der kan foretrække en saadan i Urtepotten ængstelig udklækket Stilk, for de herlige Heltestammer, der fæste deres dybe Rødder i Fædrelandets gamle Skove . . ., den giøre det.»

45 »*Blomsterofficer*». Se anm. till I, 274: 10.

66-67 *en strof ur Phosphoros, deri ordet sjuklang förekommer.* Se Atterboms *Epilog* i Phosphoros (1813, s. 384).

76-78 I Palmblads översättning *Till Jungfru Maria* (Phosphoros 1810), med vilken S. skämtat även i *Rustningar till Ragnarok* (I, 168: 158), heter det:

> Den Dygde-doft, som ångar från dig, tvingar,
> Prisvärda mö, att i ditt sköte neder
> Guds kärlek anförtror sin starka låga,
> Att uppenbara der sitt allts förmåga.

88 *vänga* jaga l. spåra upp; egentl.: ringa (villebråd). Jfr »Vänga, Ringa, Holma, Hvärfva, att gå omkring en trakt för att tillse om utspår finnes» Swederus, Skandinaviens jagt, s. 372 (1832). Stiernhielm har ordet i Hercules, v. 174: »Thess' äre Diuren, opå them tu skalt öfwa tin Mandom. Astrild weet thera spör; och kan them artliga (d. v. s. skickligt) wängia». *P.*

95 »*Drottning Edda*». Se anm. till I, 264:41.

101 »*Eos-Sophia*». Se Atterboms dikt *Till Sophie*** (Phosphoros 1810), i vars slut skalden hälsar sin »heliga flicka» med namnet »Eos-Sophia».

133 *Iduna.* Tidskriften Iduna upphörde att utkomma med tionde häftet 1824.

136 *G—e och Kolargossen:* Samuel Grubbe och Geijer. Båda medarbetade i tidskriften Svea.

143-144 *ett feodalben och ett republikben.* Anspelning på Geijers avhandling *Feodalism och republikanism* i Svea (1-2, 1818-19).

146 Våra romantiker ställde sig i allmänhet kritiska gentemot Byron. Palmblad kallade i nedsättande syfte S:s *Dödsbetraktelse* »ett poem à la Lord Byron», en jämförelse som S. i *En Vapendans med Phosphoristerne* sade sig vara smickrad av.

149 *Antiquarien Fornjother.* Enligt äldre historieskrivning befolkades Norden, före asarnas invandring, av en jättestam med en konungaätt, »den fornjoterska», som började med Fornjot (Fornjótr) och slutade med Gylfe. Den fornjoterska ätten förekom i de historiska läroböckerna ännu på S:s tid. — Med »arkivarien Fornjother» åsyftar S. kanske, liksom med »Fornforskaren» i *Runan Frej* (I:301), prof. J. H. Schröder.

191 »*Vikingasäten, åldriga lundar!*» Första raden av Atterboms *Lejonriddarne* (Poet. kalender 1815).

195 *Lorenzo* Hammarsköld.

210 S. citerar Atterboms recension av Sv. akad. handlingar i Sv. Literaturtidning 1815, sp. 678: »Naturens öra är af metall och vad verldsanden hviskar deruti, är musik.» (Se C. Santesson, Atterboms ungdomsdiktning, 1920, s. 307 f.)

213-214 I Atterboms *Lycksalighetens ö* (I, 1824, s. 13) heter det om hyperboreerna:

> De gissa halft, att Skaparn har dem tecknat
> I tankspridd brådska på Naturens utkast,
> Och sedan glömt radera bort dem; derför
> De lefva, liksom räddes de beständigt
> Att strykas ut vid första mönstringen.

RÄTTELSER OCH TILLÄGG TILL KOMMENTAR TILL FÖRSTA DELEN.

39-41 Kommentar till *Skeppsbrottet.* Denna dikt och de på samma papper nedskrivna dikterna *Den enda dagen, Aftonen* och *Διόσκουροι* ha daterats till slutet av 1814 men äro möjligen ett eller annat år senare. Härför talar dels att Nicander icke har dem med i Vitterhetsarbeten 1814, dels det i kommentaren påvisade inflytandet från nyromantikerna, särskilt Atterbom.

45-47 Kommentar till *Prins Gustaf.* Tilläggas må att dikten kan ha inspirerats av ett i Gripsholms slott befintligt porträtt av prins Gustaf, vilket S. under sin vistelse i Mariefred (se Forselius, s. XXIX) ofta haft tillfälle att se.

61-62 Kommentar till *En blick mot Framtiden:* Den ett år *yngre* Stagnelius. Skall vara *äldre.*

62-66 Kommentar till *Ragnar Lodbrok.* Jfr härmed kommentaren till brevet till Nicander d. 9. sept. 1815.

131: 72 *den sköra formen.* Jfr även Hammarskölds *Tillegnan* (Poetiska studier, 1814):

> I ensligheten satt jag, tyst förnöjd,
> Att brokiga och sköra former bilda — — —

165: 57-58 *Men hvilken skall anföra oss i striden, sedan vår beherrskare klenmodigt tagit till fötters.* Schück påpekar (Ill. sv. litt.-hist., 3:dje uppl., V: 233) att dessa Lorenzos ord syfta på Atterbom och hans *Fridsrop.*

231-232 Kommentar till *Tabula votiva.* Jfr kommentaren till brevet till Forselius d. 3 aug. 1826.

240: 10 *lifvets ö.* Uttrycket stammar troligen från Tegnérs dikt *Den Vise* (I: 98). Se anm. till II, 55: 504.

295-297 Kommentar till *Dödsbetraktelse.* Ett handskriftsfragment har kommit i dagen, innehållande r. 6-48 av denna dikt och r. 9-44 av *Komiska Fantasier.* Denna Hs, som finnes i det Klinckowströmska arkivet på Stavsund, utgöres av ett blad vikt i oktav och utgör tydligen ytterligare en rest av det ovan (s. 359) omtalade manuskriptet till Götreks Brage. Till papper och stil överensstämmer den med det bevarade handskriftsfragmentet till *Runor.* Den är paginerad 4 (osäkert) och 6.

Mellan Hs och trycket i Brage finnas följande skiljaktigheter:

15 Hs saknar komma i radens slut.
16 » » » efter *ser.*
21 » » » i radens slut.
27 Hs har *och* i st f *ock*
32 Hs saknar komma i radens slut.
37 » » » efter *Arga.*
43 Hs har komma efter *Svarta.*

Slutligen må anmärkas att de två sidor av Hs som innehålla *Dödsbetraktelse* äro strukna, vilket kan tyda på att S. tvekat att trycka dikten på grund av dess personliga karaktär. I Saml. dikter 1828 medtogs den som ovan (s. 357) nämnts icke.

297-300 Kommentar till *Komiska Fantasier*. Mellan Hs (se ovan) och trycket i Brage finnas följande skiljaktigheter:

10 Hs har *Botanisera* i st f *botanisera*
12 » » *Andeverldens* i st f *andeverldens*
19 Hs har *förrn* i st f *förr'n*
21 Hs har *Skalden* i st f *skalden*
21 Hs saknar komma i radens slut.
24-26 Hs saknar citationstecknen.
24 Hs har komma i st f utropstecken i radens slut.
26 Hs har *poëtiska* i st f *poetiska*
32-33 Dessa rader äro strukna i Hs.
43 Hs har *Witterhets Academi* i st f *Vitterhets-Akademi*

Särskilt värt att observera är att Hs på r. 14 har *molnen*. Rättelsen i Saml. dikter 1828 till *månen* är alltså ogrundad (jfr ovan s. 357).

I anm. till *snärjgräs* (298: 26) utbytes ordet »moderväxt» mot »värdväxt». *P.* Då S. säger att den blir hållen för »Philosoph och vis» som förklarar månen för »en Intelligens» (298: 32-34), anspelar han sannolikt på Schellings nyplatonskt färgade spekulation över himlakropparna som från det absoluta fallna idéer l. intelligenser. Jfr M. Lamm, Försoningstanken i Tegnérs Frithiofs saga, Samlaren 1916, s. 4 f.

303-306 Kommentar till *Runan Naud.* Den av Oehlenschläger i *Thors Reise till Jothunheim* och *Nordens Guder* brukade Nibelungenstrofen upptogs av Tegnér i romansen *Frithiof kommer till Kung Ring* (Frithiofs saga) och av Nicander i *Ringerikes Jägare* (i »Pilgrimssånger», författade sommaren 1824 och tryckta i Dikter, H. 1, 1825).

312: 11 *Alwin.* Förf. till den i Kalender för damer 1822 publicerade dikten *Alwin* var S:s unge skyddsling G. H. Mellin. — Alwin var också namnet på hjälten i Fouqués roman *Alwin*, publ. 1808 under pseud. Pellegrin.

VIKTIGARE FÖRKORTNINGAR.

Böök = F. Böök, Den romantiska tidsåldern (kap. Vitalis), 1918.
Choræus = M. Choræus, Samlade skaldestycken, 1815.
Creutz = Creutz och Gyllenborg, Vitterhetsarbeten, 2:dra uppl., 1812.
Forselius = [E. Sjöberg,] Samlade skrifter af Vitalis [utg. med förord av C. A. Forselius], 1873.
fr. = franska.
Franzén = F. M. Franzén, Skaldestycken, 1810.
Geijer = E. G. Geijers Företal till Samlade dikter af Vitalis 1828 (citeras efter trycket i härvarande upplaga).
gr. = grekiska.
Hagström = K. A. Hagström, Strengnäs stifts herdaminne, 1896—1901.
Hs = handskrift.
i st f = i stället för.
jfr = jämför.
Kellgren = J. H. Kellgren, Samlade skrifter, 3:e uppl., 1811.
K. B. = Kungliga Biblioteket (Stockholm).
l. = eller.
Leopold = C. G. af Leopold, Samlade skrifter, 2:dra uppl., 1814—16.
Lidner = B. Lidner, Samlade arbeten, ny uppl., 1812—14.
Ljunggren = G. Ljunggren, Minne af Erik Sjöberg (Vitalis) i Svenska akademiens handlingar ifrån år 1796, D. 50, 1875.
L. U. B. = Lunds Universitetsbibliotek.
N. M. = Nordiska Museet.
Oxenstjerna = J. G. Oxenstjerna, Arbeten, 1805—26.
r. = rad.
S. = Sjöberg.
s. = sida.
SAOB = Svenska akademiens ordbok, 1893 ff.
Stagnelius = E. J. Stagnelius, Samlade skrifter, utg. af F. Böök, 1911—19.
Stenhammar = J. Stenhammar, Poetiska skrifter, 1807.
Tegnér = E. Tegnér, Samlade skrifter. Ny kritisk upplaga . . ., utg. af E. Wrangel och F. Böök, 1918—25.
t. = tyska.
U. U. B. = Uppsala Universitetsbibliotek.
Vitterhetsarbeten 1814 = Witterhetsarbeten af Eric Sjöberg 1814. (Hs i K. B., innehållande avskrifter av Nicander.)
ä fr = ändrat från.

EFTERSKRIFT.

Erik Sjöberg utgav under sin livstid tre diktsamlingar, alla under pseudonymen Vitalis: *Dikter* (1819; 2:dra uppl. 1821), *Senare dikter* (H. 1—2, 1820) och *Nyare dikter* (1825). Dessutom publicerade han smärre samlingar av dikter i *Kalender för damer* 1822 och *Brage* 1824—25. Efter skaldens död utgav hans vän Carl Adolf Forselius *Samlade dikter af Vitalis* (1828) med ett företal av Geijer, vilket inleder även föreliggande edition. Geijer-Forselius' upplaga var auktoriserad av skalden. »Den sysselsättning», skriver Forselius (s. LXI), »Vitalis under sina sista dagar hade, med hänseende till sin verksamhet såsom författare, bestod uti att genomgå det exemplar, jag ägde af hans redan tryckta Dikter, samt deri med blyerts utmärka hvad han önskade hafva infördt uti den samling af hans Dikter, hvilken det emellan oss var öfverenskommet att jag efter hans död skulle utgifva. Såsom ett kärt minne deraf äger jag detta exemplar i behåll, med de af hans matta hand gjorda blyertstecknen outplånade» (jfr Geijer, s. XII, XIX). Vilka de uteslutna dikterna äro framgår av Kommentaren.

I Geijer-Forselius' upplaga ordnades dikterna i två avdelningar: »Alfvarsamma dikter» och »Skämtsamma dikter», en ordning som bibehölls icke endast i de nya upplagorna av Samlade dikter utan också i *Samlade skrifter af Vitalis*, som Forselius utgav 1873 med ett förord, vari skaldens levnad tecknas vida utförligare än i Geijers essay. Den indelning av dikterna i allvarsamma och skämtsamma, säger Forselius (s. LXX), som »antogs vid det första utgifvandet af 'Samlade Dikter af Vitalis', har det icke synts vara skäl att frångå». Detta tyder snarast på att uppdelningen varit Forselius' (eller Geijers) idé och icke skaldens. Ehuru den har en viss hävd för sig, har jag därför ansett det riktigast att återge diktsamlingarna i deras ursprungliga skick. Härigenom blir också den kronologiska ordningen iakttagen.

Till de av Sjöberg själv tryckta dikterna äro endast i få fall manuskript bevarade.

Samtliga Sjöbergs bevarade, av honom själv ej tryckta ungdomsdikter äro här sammanförda under rubriken *Försök i Poesien.* Denna titel brukades av Sjöberg, när han år 1816, under vistelsen som informator i Särestads prästgård, tillägnade husets unga dotter, Katarina Sofia Thyselius, en samling av sina dikter. Häftet, vars fullständiga titel var *Försök i Poësien af Erik Julius Sjöberg,* anträffades av Forselius, när han var sysselsatt med utgivandet av de samlade skrifterna. »Dock voro», säger han (s. LXXI), »åtskilliga blad, motsvarande en fjerdedel af det hela, på obekant sätt förkomna». Forselius, som i sin upplaga meddelade ett urval av ungdomsdiktningen, överlämnade på femtioårsdagen av Sjöbergs död, den 4 mars 1878, av honom sammanbragta dikter och brev till Kungl. Biblioteket. I denna kollektion återfinnas dock inte de dikter eller versioner av dikter som han tryckt; det troliga är att dessa handskrifter gått till tryckeriet och förstörts.

I Forselius' samling finnas emellertid en del dikter, som äro renskrivna i en följd på samma slags papper och som sannolikt utgöra återstoden av den som helhet ej bevarade diktsamlingen Försök i Poesien. Dessa dikter, alla från åren 1815—16, äro *Ragnar Lodbrok, Till Marylli på dess Confirmations dag, De eviga Behagen, Mötet, En blick mot Framtiden, Inbillningens verld, Epigramm* och *Gratiernas Tempel.* Några av dem äro tryckta av Forselius, men skillnaden mellan trycket och den bevarade handskriften är av sådan art, att man måste anta att Forselius använt ett annat manuskript (se härom Kommentaren).

Ett stort antal ungdomsdikter äro tillvaratagna av Nicander och ingå i en i Kungl. Biblioteket befintlig volym »Bref från och till Carl August Nicander». Samma bibliotek äger dessutom en 54-sidig, prydlig kvartvolym med titeln *Witterhetsarbeten af Eric Sjöberg 1814,*[1] innehållande tio dikter i avskrift av Nicander. Några av dikterna äro kända endast tack vare dessa avskrifter.

Bland de av Forselius sammanbragta handskrifterna finnes ett av två fyrsidiga kvartark bestående lägg, varpå Sjöberg i obruten följd nedskrivit tre dikter: *Menskliga Lifvet, Fiskaren*

[1] I boken, som möjligen är upplagd 1814, ingå även dikter av något senare datum (1815—16).

och *Hjalmars Dödssång*. En av dessa dikter, Fiskaren, trycktes av Hammarsköld i den första upplagan av Stagnelius' Samlade skrifter (D. 3, 1826). Det är ingenting som tyder på att Sjöberg gjort anspråk på dikten — den medtogs i följande upplagor av Stagnelius' skrifter — och det är därför antagligt att den sistnämnde är författaren. Men i så fall ligger det nära till hands att tillskriva Stagnelius även de båda dikterna *Menskliga Lifvet* och *Hjalmars Dödssång*. Böök har i uppsatsen »Dikter af Stagnelius i handskrift af Vitalis» (Samlaren 1912) framställt skälen för en dylik attribution, och han har sedan tryckt ifrågavarande dikter i Sv. Vitterhetssamfundets Stagnelius-upplaga. Märklig är den i handskriften förekommande stavningen *kjusande, kjuserskans* och *kjusar,* en stavning som är Stagnelius', under det att Sjöberg annars alltid skriver *tjusa* och *tjuserska*. Böök framhåller också att dikterna innehålla ställen som te sig korrumperade, »som icke skulle kunnat ingå i en af Vitalis själf författad dikt, utan måste förklaras såsom felläsningar vid afskrift». Starka inre skäl tala också för Stagnelius' författarskap. Det råder visserligen släktskap mellan honom och Sjöberg i fråga om ord- och motivval, men skillnaden mellan den förres mjuka och den senares hårdare diktion är tydlig nog.

Man frågar sig nu när och hur Sjöberg fått del av Stagnelius' dikter. Det ligger närmast till hands att tro att det skett under Sjöbergs Stockholmstid, alltså efter Stagnelius' död. Böök antar också att detta är fallet och att Hammarsköld direkt eller indirekt har varit förmedlaren. Handstilen vittnar emellertid om att avskriften är från tidigare år (1814—16). Märkligt nog är papperet (blåaktigt, med vattenstämpel: *I ON* och därunder *Ô*) av en sort som Sjöberg använt endast för det lägg varpå dikterna *Dialog emellan en Poët och en rimmare* (I: 10) och *När ödet går fram i hotande skick* (I: 15) äro skrivna. Den förra kan dateras till sensommaren 1814. Den senare har i viss mån samma karaktär som de här diskuterade dikterna: den uppvisar skrivfel som kunna föranleda en att tro att man har att göra med en avskrift och icke med ett original. I en not till dikten (troligen riktad till Nicander) säges denna vara skriven »af en för minnet oförgenglig wän S.» (se Kommentaren, s. 258). Jag antar att noten innebär en skämtsam mystifikation och att Sjöberg själv är författaren. Efter sammanställningen av de ifrågavarande handskrifterna kunde man ju frestas att framställa den hypotesen att den

nämnde vännen S. är Stagnelius, och därvid åberopa som stöd att han tack vare sina sörmländska släktförbindelser (modern var kyrkoherdedotter från Österåker) hade möjlighet att komma i kontakt med Sjöberg redan på ett så tidigt stadium. Men dikten *När ödet går fram i hotande skick* har inte Stagneliansk karaktär.

Av Sjöbergs *brev* äro de flesta riktade till Nicander (30 st., 1814—21) och Forselius (15 st., 1821—27), de två vänner som under skilda perioder stodo honom närmast och som också bevarat mest av dikter och brev åt eftervärlden. Breven till Nicander finnas, med ett par undantag, i den ovannämnda brevvolymen. Forselius omtalar (s. LXXI) att han under utgivningen av Saml. skrifter genom Sjöbergs då ännu levande ungdomsvän Claës Otto Vougt och boktryckaren Adolf Berglund, son till en annan ungdomsvän, Carl Olof Berglund, lyckades komma i besittning såväl av några dikter från Sjöbergs tidigare år som ett antal brev till de nämnda vännerna. Breven till Vougt (6 st., 1815—16) ingå i den samling som Forselius överlämnade till Kungl. Biblioteket[1], de till Berglund äro numera endast kända genom utdrag hos Forselius och Th. Strömberg (Bilder och minnen från södra Mälarstranden, 1878). Möjligen är det från ett av dessa senare brev som Forselius har den på sid. XXXV anförda underskriften: *Emmerick. Kron-Pretendent i Månen.*

Huvudparten av manuskripten tillhör sålunda Nicanders och Forselius' samlingar i Kungl. Biblioteket. I de fall då handskriften finnes annorstädes anmärkes detta i kommentaren.

*

Kommentaren för varje dikt omfattar två särskilda avdelningar, en textkritisk och en allmän, innehållande såväl litteraturhistoriska som språkliga och sakliga anmärkningar. De språkliga anmärkningarna och förklaringarna ha författats av medarbetaren i Svenska Akademiens ordbok N. R. Palmlöf och äro signerade *P.* Aktuarie Palmlöfs sakkunskap har emellertid kommit editionen till godo även på andra områden än det språkliga, och jag vill tacka honom för allt intresse och all ospard möda.

[1] Dessa brev äro numrerade 3, 5, 6—9; enligt en anteckning saknades n:r 1, 2 och 4 vid överlämnandet 1878.

Jag riktar härmed också ett vördsamt tack till de offentliga bibliotek och enskilda personer som ställt manuskript till mitt förfogande, till tjänstemännen vid Lunds Universitetsbibliotek som underlättat mitt arbete, och till chefen för Svenska Akademiens ordbok, professor Ebbe Tuneld, som har låtit mig ta del av språkprovssamlingarna och även bistått mig med råd. Fil. lic. Casimir Fontaine har hjälpt mig att belägga de hos Sjöberg talrikt förekommande citaten från och hänsyftningarna till grekiska och latinska auktorer. För råd och upplysningar tackar jag dessutom bibliotekarie Nils Afzelius, professor Fredrik Böök, läroverksadjunkt Nils Holm, docent Olle Holmberg, förste bibliotekarie Bert Möller, överlärare Daniel Rydsjö och fil. d:r Carl Santesson. I största tacksamhetsskuld står jag slutligen till Svenska Vitterhetssamfundets sekreterare, bibliotekarie Carl Grönblad, som korrekturläst hela kommentaren och på allt sätt befordrat mitt arbete.

Lund i maj 1932.

Algot Werin.